ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

ΑΠΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ

1867—1870.

ΥΠΟ ΤΟΥ

ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡ. ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΒΡΥΕΝΝΙΟΥ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

ΤΥΠΟΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ.

1870.

Α΄.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

κατὰ τὸ Σχολικὸν ἔτος 1867—1868.

Ἐπὶ τῆς Ἐφορίας τοῦ Σ. Μητροπολίτου Δέρκων κ. Νεοφύτου καὶ τῶν κκ. Ἰ. Οἰκιάδου, Σ. Μαυρογένους καὶ Στ. Ἰωαννίδου Καπου-Κεχαγιᾶ.

Τῇ 16 Ἰουνίου, καθ' ἣν ὡρίσθη ἡ ἔναρξις τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, συνελθόντων ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ αὐτῆς τοῦ παναγιωτάτου Οἰκουμ. Πατριάρχου κυρίου Γρηγορίου μετὰ τῆς περὶ Αὐτὸν ἱερᾶς Συνόδου, τῶν Ἐφόρων, τῶν Καθηγητῶν καὶ τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς καὶ πολλῶν λογάδων τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, μετὰ τὴν νενομισμένην ἱερὰν τελετήν, τελεσθεῖσαν ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Θ. Π., ὁ Σχολάρχης ἐξέθετο τὴν ἐτησίαν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς Σχολῆς ὡς ἑξῆς:

Παναγιώτατε Δέσποτα, ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος,

ἔντιμος καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις,

Τῇ θείᾳ συνάρσει καὶ διὰ τῶν εὐχῶν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν ἁγιωτάτης χορείας τῶν σεβασμίων Ἀρχιερέων ἡ καθ' ἡμᾶς Μ. τοῦ Γένους Σχολὴ, προσθεῖσα καὶ ἕτερον ἔτος ζωῆς τῇ γηραιᾷ καὶ σεβασμίᾳ αὐτῆς ἡλικίᾳ, παρουσιάζει καὶ αὖθις εἰς τὸ φιλόμουσον δημόσιον τοὺς ἐτησίους αὐτῆς καρπούς, ὑποβάλλουσα εἰς τὴν κατὰ τοὺς νόμους δοκιμασίαν τοὺς ἐν αὐτῇ φιλοπόνους καὶ φιλομαθεῖς μαθητάς, ἐξ ὧν δέκα καὶ ἑπτὰ εἶναι ἕτοιμοι νὰ ὑποστῶσι τὰς ἀπολυτηρίους αὐτῶν ἐξετάσεις.

Δόξα λοιπὸν τῷ πανσόφῳ καὶ παναγάθῳ Θεῷ, τῷ ἀοράτως στηρίζοντι τὴν μεγάλην ταύτην Πατριαρχικὴν καὶ Ἐθνικὴν ἡμῶν Σχολὴν καὶ ἐνισχύοντι τοὺς ὅπως δήποτε ὑπὲρ αὐτῆς κοπιῶντας, τῷ καὶ καταξιώσαντι ἡμᾶς ἐλθεῖν εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην. Ἄπειρος δὲ εὐγνωμοσύνη οὐ μόνον ἐκ μέρους τῆς μαθητιώσης νεολαίας, ἀλλὰ καὶ ἐκ παντὸς τοῦ καθ'

ἡμᾶς Ἑλληνογενοῦς πληρώματος πρὸς πάντας τοὺς μικρὰ ἢ μεγάλα αὐτὴν εὐεργετοῦντας. Εὐλογημένοι οἱ βραχίονες οἱ ὑποβαστάζοντες αὐτήν! ἅγιαι αἱ χεῖρες, αἱ ἐκτεινόμεναι πρὸς εὐστάθειαν καὶ καταρτισμὸν τοῦ σεμνοῦ τούτου καὶ εὐρυτέρου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἐκπαιδευτηρίου! Καὶ δὴ χάρις εἰς τὴν πατρικὴν καὶ συντηρητικὴν ὑπὲρ τῆς Σχολῆς πρόνοιαν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας καὶ τὴν προθυμίαν τῶν εὐεργετῶν, χάρις εἰς τὴν ἀκραιφνῆ φιλογένειαν καὶ τὴν ἄοκνον ἐπιστασίαν τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀνεξάντλητον ὑπομονὴν τῶν ἐν αὐτῇ διδασκόντων, ἡ Σχολὴ δύναται παραμυθουμένη νὰ εἴπῃ ὅτι ἐξεπλήρωσε καὶ ἐφέτος τὸ ἔργον αὐτῆς καὶ μεθ' ὅλην τὴν δεινὴν οἰκονομικὴν κρίσιν, καθ' ἣς πρὸ ἐτῶν ἤδη ἐκθύμως ἀντιπαλαίει. Τίς δὲ ἡ ἐσωτερικὴ κατάστασις αὐτῆς ἐν γένει κατὰ τὸ ἤδη λῆγον σχολικὸν ἔτος δηλοῦμεν ἐφεξῆς συντόμως.

Τοῖς πᾶσι γνωστὸν ὑπάρχει ὅτι μόλις τριετίζουσαν τὴν προκάτοχον ἡμῶν Σχολαρχίαν διέκοψεν ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῆς πρόσκλησις ἄνωθεν ἐπελθοῦσα. Ὁ κύριος Εὐστάθιος Κλεόβουλος, θερμουργότατα τέως τὰ τῆς θέσεως αὐτοῦ διέπων, ἀντηλλάξατο αἴφνης τὴν διεύθυνσιν τῆς Μ. τοῦ Γέν. Σχολῆς πρὸς τὴν μεγάλην τῆς Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας διακονίαν· ἡ δὲ σοφωτάτη καὶ προσκυνητή μοι Αὐτοῦ Π. καὶ ἡ περὶ Αὐτὴν σεβασμία Σύνοδος μετὰ τῶν ἐντίμων ἀρχόντων καὶ συμβούλων τοῦ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμ. Πατριαρχικοῦ θρόνου οὐκ οἶδ' ὅπως ἀποβλέψαντες εἰς ἐμὲ τὸν ἐλάχιστον ἐν τοῖς ἀδελφοῖς μου, προσκαλέσαντες ἀνέθηκάν μοι τὸ τῆς Σχολαρχίας ἔργον.

Τὸ βαρὺ καὶ δυσβάστακτον καὶ πολλῆς τῆς εὐθύνης γέμον τοῦτο ὑπούργημα ἐκ πείρας ἤδη γινώσκοντες μὴ συμμετρούμενον πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὰς δυνάμεις ἡμῶν, περιπαθῶς δὲ ἀγαπῶντες τὸ ἔργον, εἰς ὃ ἀπ' ἀρχῆς ἐκλήθημεν, τὸ συντελέσαι δηλονότι, ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον, εἰς τὸν σωτήριον προορισμὸν τῆς κατὰ Χάλκην Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας, καὶ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου καθιδρύματος ἐναποθανεῖν εὐχόμενοι, ἀπεποιήθημεν παραχρῆμα καὶ ὁλοψύχως τὴν πρόσκλησιν, ἐλαλήσαμεν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ τοῖς πᾶσι, παρεστήσαμεν ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ ὅτι καὶ ἡμεῖς κακούμεθα καὶ τὸ ἔργον, εἰς ὃ καλούμεθα, ἀδικεῖται, κατηναλώσαμεν λόγους, δεήσεις, ἱκεσίας, δάκρυα, μικροῦ δεῖν ἐφάνημεν ἀπειθεῖς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· ἀλλ' εἰς μάτην, ἐπὶ τέλους ὠφείλομεν ὑπακοῦσαι· τὸ ἄπειρον ἡμῶν σέβας εἰς τὸ ἱερὸν πρόσωπον τῆς Αὐτοῦ Παναγιότητος, καὶ ἡ μυστηριώδης δύναμις τῶν λόγων αὐτοῦ, δαιμονίως διήκουσα εἰς τὰ ἔγκατα τῆς καρδίας, ἐδέσμευσάν με καὶ χεῖρας καὶ πόδας καὶ ὑπέκυψα ἑκὼν ἄκων καὶ προσεκύνησα (1).

(1) Παραθέτομεν ἐνταῦθα ὀλίγα, ἐξ ὧν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐγκαθιδρύσεως ἡμῶν ἐν τῇ Σχολαρχίᾳ εἴπομεν, ὅπως ὑποδείξωμεν τοῖς τὰ ἡμέτερα πράγματα διέπουσι, πόσον

Τὸ ἔργον τῆς διευθύνσεως οὕτως ἐπισήμου καὶ περιφανοῦς καταστήματος καθ' ἑαυτὸ δυσχερὲς, δι' ἐμὲ οὕτω διατεθειμένον ἀπέβαινεν, ὡς εἰκὸς, χαλεπώτατον. Ἐν τούτοις ἡ πρὸς ἐμὲ ἀδελφικὴ ἀγάπη, ἡ καλὴ σύμπνοια καὶ ἡ ἐν πᾶσι πρόθυμος καὶ εἰλικρινὴς σύμπραξις τῶν ἑλλογίμων Καθηγητῶν καὶ συνεργατῶν μου, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ ἀδιάλειπτος ἐπαγρύπνησις τῆς ἀξιοζήλου Ἐφορίας καὶ μάλιστα τοῦ σεβασμίου αὐτῆς Προέδρου, καθημέραν σχεδὸν ἐπισκεπτομένου τὴν Σχολὴν καὶ ἰδίοις ὀ-

ἀντιστρατεύονται εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ παγίωσιν τῶν ἡμετέρων πραγμάτων αἱ συχναὶ τῶν προσώπων μεταθέσεις. « Εὐχῆς ἔργον ἤθελεν εἶσθαι ἴσως, ἂν οἱ ἅπαξ ἐγκριθέντες καὶ διορισθέντες εἰς οἱανδήποτε διακονίαν ἢ Ἐκκλησιαστικὴν ἢ ἐκπαιδευτικὴν ἢ καὶ πολιτικὴν διέμενον ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἀμετακίνητοι, σχολάζοντες ἀνενδότως εἰς τὸν κλάδον τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, διότι οὕτω μόνον ἠδύναντο νὰ καλλιεργήσωσι τὰς γνώσεις αὐτῶν, τελειοποιήσωσιν ἑαυτοὺς εἰς τὸ ἔργον, ὅπερ ἀνέλαβον, καὶ καταστῶσιν ἄνδρες εἰδικοί, ὧν ἔχει σήμερον ἀνάγκην ὑπὲρ ἄλλοτέ ποτε καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ κοινωνία ἡμῶν. Τοὐναντίον ἡ ταχεῖα μετακίνησις καὶ μεταβολὴ, μὴ παρέχουσα τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἵνα τελειοποιήσῃ ἑαυτὸν, ἐπιτρέπει σὐσιῶδη κοινωνικὰ καὶ Ἐκκλησιαστικὰ συμφέροντα εἰς χεῖρας πάντοτε πρωτοπείρων, ἐξ οὗ συμβαίνει, ἵνα καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐξελέγχωνται πολλάκις ἀδόκιμοι, καὶ τὰ πράγματα διηνεκῶς εἰς τὴν πρωτέραν ἀτέλειαν διαμένωσι — Καὶ δὲν διϊσχυρίζομαι μὲν ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὑρεθῶσι καὶ ἔξοχοί τινες ἱκανότητες, αἵτινες ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ ἐν παντὶ καιρῷ δαιμονίως εὐδοκιμοῦσιν, ἄλλην ἐξ ἄλλης διαμειβόμεναι διακονίαν· τῶν δὲ τοιούτων οὐδὲ παρ' ἡμῖν, χάρις τῷ Θεῷ, ἐλλείπουσι παραδείγματα, τοσούτῳ ὄντα θαυμασιώτερα, ὅσον τῇ ἀληθείᾳ καὶ σπανιώτατα· ἀλλὰ τὰ καθ' ἡμᾶς ἀνάγονται εἰς τὴν ἀνωτέρω γενικὴν παρατήρησιν. Ἐὰν καλῶς γινώσκωμεν ἑαυτοὺς, πιστεύομεν ὅτι δὲν ἀνήκομεν εἰς τὰς ἐξόχους ἐκείνας φύσεις, αἵτινες ἐν παντὶ καὶ πάντοτε εὐδοκιμοῦσι καὶ διαπρέπουσιν, εἰς πάντα, ὡς εἰπεῖν, οὖσαι κεκλημέναι· ἠθέλομεν δὲ θεωρήσει ἑαυτοὺς λίαν εὐτυχεῖς, ἐὰν εἰς ἓν μόνον ἔργον, καὶ τοῦτο τὸ εἰδικώτερον εἰς ἡμᾶς, ἐπιδοθέντες καὶ εἰς τοῦτο ὅλην ἡμῶν τὴν ζωὴν ἀφιερώσαντες, μετὰ πολλοὺς πόνους καὶ μόχθους ἠθέλομεν ἐπὶ τέλους κατορθώσει νὰ ἐξέλθωμεν ὀπωσοῦν ἀνεπαίσχυντοι.

Καὶ ἡ φύσις ἡμῶν καὶ ἡ ἀγωγὴ καὶ ἡ παίδευσις, ὁτε δ' εἰπεῖν ἐπὶ Θεῷ μάρτυρι, καὶ αὐτὴ ἡ κλίσις ἡμῶν προὔηγον ἡμᾶς ἀλλαχοῦ μᾶλλον, ἢ εἰς τὴν παροῦσαν θέσιν, ἣν ἀρτίως προσεκλήθημεν νὰ ἀναπληρώσωμεν. Παιδευθέντες ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἐν τῇ ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας, ἀγαπήσαντες αὐτὴν περιπαθῶς ὡς φιλόστοργον τροφόν, καὶ τῷ γάλακτι αὐτῆς συνουσιωθέντες καὶ πρὸς τὴν θείαν αὐτῆς ἐπιστήμην ῥυθμίσαντες ὅλας τὰς διανοητικὰς ἡμῶν δυνάμεις, ἐξ αὐτῆς δὲ καὶ δι' ἀγάπην αὐτῆς ἀναλαβόντες μακρὰν ἀποδημίαν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν καὶ τοὺς κατὰ δύναμιν ὑποστάντες κόπους ὑπὲρ τῆς θείας ἐπιστήμης, ἕνα εἴχομεν ἐξ ἀρχῆς πόθον, μίαν καὶ μόνην πρὸς Θεὸν εὐχὴν, μίαν καὶ οὐχὶ ἄλλην τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐνεργείας ἡμῶν φιλοτιμίαν, τὸ νὰ δυνηθῶμεν νὰ συντελέσωμεν, ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον, εἰς τὸν σωτήριον αὐτῆς προορισμὸν καὶ νὰ ἀποδώσωμεν, κατὰ τὸ ἐνὸν, τὰ τροφεῖα πρὸς αὐτὴν καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ταὐτὸν εἰπεῖν, πρὸς τὸ Ὀρθόδοξον Χριστιανικὸν πλήρωμα. Ἡ πρόθεσις σὺν Θεῷ ἤρξατο κατ' εὐχὴν ἐκπληρουμένη, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐπάνοδον, οὐδενὸς καιροῦ μεσολαβήσαντος, ἐλάβομεν τὸν διορισμὸν

ῥθαλμοῖς καὶ ὠσὶ καὶ βλέποντος καὶ ἀκούοντος καὶ ἐνισχύοντος ἡμᾶς καὶ ἀεὶ τὰ βελτίω περὶ τῆς Σχολῆς μεθ' ἡμῶν συνδιασκεπτομένου καὶ προνοοῦντος, μεγάλως ἡμᾶς ἐνεθάῤῥυναν καὶ παρεμύθησαν καὶ τὸ βάρος ἀνεκούφισαν· ὅθεν χρέος ἡμῶν καὶ τῆς Σχολῆς ἁπάσης ἱερὸν καὶ ὅσιον λογι-

---

ἡμῶν ὑπὸ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας, καταταχθέντες εἰς τὸν χορὸν τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς ἐκείνης. Μόνος ὁ καρδιογνώστης Θεὸς γινώσκει μετὰ πόσης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, μετὰ πόσου ζήλου καὶ προθυμίας, μετὰ πόσης εἰλικρινείας καὶ ἀφοσιώσεως, ἐπεδώκαμεν ἑαυτοὺς ὅλῃ ψυχῇ εἰς τὸ ἔργον, ὅπερ πόλαι ἐποθοῦμεν, πρὸς ὃ ἡσθανόμεθα ἑαυτοὺς κεκλημένους, καὶ περὶ ὃ ἐσπουδάζομεν καὶ παρεσκευάσμεθα.

Οἱ προστάται καὶ φίλοι τῆς ἱερᾶς ἐκείνης Σχολῆς δὲν δύνανται νὰ ἀγνοῶσιν, ὅτι καὶ πᾶσα μὲν ἄλλη γνῶσις καὶ ἐπιστήμη, πολὺ δὲ πλέον ἡ θεσπεσία τῆς Θεολογίας ἐπιστήμη, οὔτε πρέπον ἐστίν, οὔτε δυνατόν, ἥκιστα δὲ συμφέρον νὰ αὐτοσχεδιάζηται· ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ ἐργασία ἐπίπονος καὶ μελέτη σύντονος καὶ διηνεκής, καὶ πρὸ πάντων χρόνος οὐ μικρός, ὅπως τις κατασκευάσῃ ἑαυτὸν ὁπωσοῦν ἄξιον τηλικαύτης καθηγεσίας, ἐφ' ἡμέραν ἀεὶ διορθούμενος καὶ τελειοποιούμενος, καὶ οὕτως εἰπεῖν συμφυόμενος εἰς τὰς μακρὰς καὶ πολυπλόκους διακλαδώσεις τῆς ἐπιστήμης. Γινώσκουσιν οὐδὲν ἧττον ὅτι, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῆς δοθείσης ἡμῖν δυνάμεως, οὐδὲν ἐλείπομεν τῶν ἐφ' ἡμῖν, ἐπιδοθέντες εὐθαρσῶς εἰς τὸ ἀνατεθὲν ἡμῖν μέρος τῆς ἐπιστήμης· καὶ μετὰ παῤῥησίας δυνάμεθα ἐξειπεῖν πρὸς ἀκροατὰς, ἀγαπῶντας τὴν παῤῥησίαν, ὅτι συνέβαινεν ἐν ἡμῖν πρᾶγμα λίαν εὐάρεστον καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ εἰς τὴν Σχολήν. Ὁ ἔρως τῆς ἐπιστήμης ἐξωμάλυνεν ἐν ἡμῖν τὰς τραχύτητας τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπιστήμης, ὥστε ἡσθανόμεθα ἑαυτοὺς προοδεύοντας εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ ἀμοιβαίως πάλιν ἡ εἰς τὴν ἐπιστήμην πρόοδος πῦξανεν ἐν ἡμῖν ἔτι μᾶλλον τὸν ἔρωτα τῆς ἐπιστήμης. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ψυχῆς, ὑπὸ τοιούτου ἔρωτος φλεγομένης, οὐδὲν ἄλλο ἠδυνάμεθα εὔχεσθαι [redacted] πρὸς τὸν Θεὸν, ἢ τὸ ἐγγηράσαι ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ἐναποθανεῖν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς ἱερᾶς ἐκείνης Σχολῆς, καὶ ναὶ μὰ τὴν ἱερὰν ἐπιςήμην, τοῦτο πύχόμεθα, τοῦτο ἐπεθυμοῦμεν!

Οὕτως ἔχοντες καὶ ψυχῆς καὶδιανοίας, αἴφνης ἐκ μέσουτῶν ἱερῶνἡμῶνμελετῶν προσκαλούμεθα ὑπὸ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὅπως ἀφέντες τὰ πάντα καὶ ἀπολακτίσαντες, οὕτως εἰπεῖν, ὅσα ἐκ τοσούτων ἐτῶν καὶμετὰ τοσούτων πόνων ᾠκοδομοῦμεν, ἐξελθόντες ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ἀσύλου τῆς ζωῆςἡμῶν ἀναλάβωμεν τὴν διεύθυνσιν τῆς μεγάλης ταύτηςκαὶ περιωνύμου τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ ἐπιῤῥίψωμεν ἑαυτοὺς ἐν μέσῳ πραγμάτων ἀσυνήθων καὶ ξένων τῆς μέχρι τοῦδε ἀγωγῆς ἡμῶν. Ὅστις ἀναγνοὺς ἐνθυμεῖται τὴν πολύκροτον παρομοίωσιν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἐν τοῖς περὶ Ἱερωσύνης λόγοις αὐτοῦ, καθ' ἣν παιδίον ἁπλοῦν καὶ ποιμενικὸν αἴφνης ἁρπαζόμενον φέρεται ἐν τῷ μέσῳ στρατοπέδου ἐν τῇ στιγμῇ τῆς συμπλοκῆς τῆς μάχης καὶ διατάσσεται νὰ ὁδηγήσῃ τὸν στρατόν — οὗτος μόνος δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν ζάλην καὶ τὴν ταραχὴν τῆς ψυχῆς, ἣν ἠσθάνθημεν, ἀκούσαντες κατὰ πρῶτον τὴν ἐκλογὴν καὶ τὸν διορισμὸν ἡμῶν.

Βαθέως αἰσθανόμεναι ὅτι καὶ ἡμεῖς κακούμεθα καὶ τὸ ἔργον ἡμῶν, εἰς ὃ ἐκλήθημεν, ἀδικεῖται, καὶ τὰ πράγματα οὕτω, ἐὰν μὴ παντάπασι καταστρέφονται, ἀλλ' οὐδὲ προάγονται καὶ τελεσφοροῦσιν, ἀπεφηνάμεθα παραχρῆμα καὶ ὁλοψύχως τὴν πρόσκλησιν — ἀλλ' εἰς μάτην . . . . »

ζόμεθα ἵνα καὶ δημοσίᾳ ἐνώπιον τῆς ἐπιλέκτου ταύτης ὁμηγύρεως ἐν τῇ εὐσήμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ τὴν βαθεῖαν καὶ ἐγκάρδιον ἡμῶν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην καὶ εὐχαριστίαν ὁλοψύχως ἀνακηρύξωμεν.

Τὴν καλὴν ταύτην ἁρμονίαν τῆς Ἐφορίας, τῆς Σχολαρχίας καὶ τῶν Καθηγητῶν ἐπηκολούθει ὡς ἀντίτυπον καθαρὸν καὶ χρυσοῦν ἀπαύγασμα ἡ κανονικὴ πορεία τῶν πλείστων φοιτητῶν ἡμῶν, οἵτινες, ὑπόδειγμα ἑαυτοῖς προστησάμενοι τὴν ἐν ἡμῖν ἐμπολιτευομένην ἀγαθὴν ἁρμονίαν, καὶ μάλα δικαίως, διετέλεσαν καὶ οὗτοι ἐν ἀμοιβαίᾳ πάντοτε ἀγάπῃ καὶ εἰρήνῃ, ἀλλήλους σεβόμενοι, ἀλλήλοις βοηθοῦντες καὶ ἀδελφικῶς συμμαθητεύοντες ἐν τῇ Σχολῇ, ὡς ἐν ἀνωτέρᾳ πνευματικῇ καὶ ἠθικῇ συμπολιτείᾳ, πρὸς ἣν δὲ καὶ μόνον κατατείνοντες, εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ, δι' ὃν ἕκαστος παρεγένετο, ταὐτὸν εἰπεῖν, πρὸς τὴν ἀνωτέραν πνευματικὴν αὐτῶν μόρφωσιν καὶ τὴν μετ' ἐπιστήμης ἠθικὴν διάπλασιν, ὅπερ καὶ τῆς Σχολῆς ἐστιν ὁ πρώτιστος καὶ ἔσχατος προορισμός. Εὐχαρίστως δὲ καὶ παῤῥησίᾳ λέγομεν ὅτι αἱ συμβουλαὶ καὶ νουθεσίαι, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ αἱ αὐστηρότεραι πρός τινας ἐπιτιμήσεις καὶ ἀπειλαὶ τῆς Σχολαρχίας, δὲν ἔμειναν ἄνευ ἀγαθοῦ ἀποτελέσματος, ἐκ δὲ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν ἡμῶν μόλις πέντε ἢ ἓξ σημειοῦνται ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ τῆς Διευθύνσεως ἡμερολογίῳ ἐπὶ διαστρόφῳ καὶ ἥκιστα εἰς μαθητὰς κοσμίους καὶ χρηστοήθεις ἐμπρεπούσῃ διαγωγῇ. Πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν στρεβλῶν τούτων δενδρυλλίων, ἅτινα συνήθως ἀποβαίνουσι καὶ τὰ ἧττον καρποφόρα, κεῖται ἤδη ἡ ἀξίνη τῶν δένδρων· ἀλλ' εὐελπιζόμενοι περὶ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι εὐθυδρομήσεως καὶ εὐκαρπίας αὐτῶν, ἀναμένομεν ἔτι γεωργοῦντες αὐτὰ κατὰ τὸν φρόνιμον καὶ μακρόθυμον γεωργόν. Χρηστότης ἤθους καὶ τρόπων, κοσμιότης καὶ εὐπείθεια εἰς τοὺς κειμένους νόμους καὶ σέβας ἀγνὸν πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ ἀγάπη ἄδολος καὶ εἰλικρινῶν αἰσθημάτων ἀνταλλαγή, ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπίγνωσις τοῦ σκοποῦ, δι' ὃν ἕκαστος εἰσέρχεται εἰς τοὺς ἱεροὺς θαλάμους τῆς παιδείας μετ' ἐπιμελείας ἐνδελεχοῦς καὶ ἀπερισπάστου πρὸς ἐπίτευξιν αὐτοῦ — ταῦτά εἰσιν ὁμολογουμένως τὰ πρώτιστα καὶ ἀπαραίτητα κεφάλαια καὶ αἱ ἀσφαλεῖς βάσεις τῶν νεαρῶν πολιτῶν πάσης Σχολῆς· ἄνευ τούτων μάταια καὶ φροῦδα τὰ πάντα καὶ θᾶττον ἢ βράδιον χωροῦσιν εἰς τὴν διάλυσιν καὶ καταστροφήν· διὸ περὶ τούτων ἐν πρώτοις, ὅσον εἰς τὴν ἡμετέραν ἀνάγεται μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν, τὰ εἰκότα μετὰ συντομίας διαλαβόντες, χωροῦμεν ἐπὶ τὰ ἄλλα.

Ὅτε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος Δεκεμβρίου ἀνελάβομεν τὴν διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς, μαθητὰς εὕρομεν ἐν αὐτῇ διακοσίους ἐκ τῶν ἐν τῷ Μητρῴῳ ἐγγεγραμμένων διακοσίων εἴκοσι καὶ ὀκτώ, τρεισκαίδεκα δὲ ἀκροατάς, οἷς προσετέθησαν ἑφεξῆς ἕτεροι δέκα καὶ ἑπτά. Οὗτοι πάντες, ἐκτὸς ἑνὸς Ὀθωμανόπαιδος ὄντος καὶ ἐπ' ἀκροάσει τῶν Γαλλικῶν μόνον μαθημάτων ἐπιφοιτήσαντος, εἰ καὶ μετὰ τῆς ἐπιθυμίας ἦλθον ἵνα ἐγγρα-

φῶσι μαθηταί, ἀπέτυχον ὅμως τοῦ ποθουμένου διά τε τὸ παράκαιρον τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν καὶ διὰ τὴν ποικίλην ἔλλειψιν, ἣν εἶχον ἐν τῇ σειρᾷ τῶν μαθημάτων τῆς ἡμετέρας Σχολῆς. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἀκροαταὶ κατὰ συγκατάβασιν μόνον ἐγένοντο δεκτοί, καὶ ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι ἐπιμελῶς παρασκευασθήσονται καὶ ἐν καιρῷ χωρήσουσιν εἰς τὰς τάξεις τῶν μαθητῶν. Διότι, τὸ ἐφ' ἡμῖν, νομίζομεν ὅτι ἡ παραδοχὴ ἀκροατῶν, τροποποιούντων, ὡς εἰπεῖν, κατὰ τὸ ἑαυτοῖς δοκοῦν τὸ κοινὸν καὶ αὐθεντικὸν τῆς Σχολῆς Πρόγραμμα, καὶ τὴν ἐκλογὴν ἐλευθέραν ἐχόντων εἰς τὸ ἀκούειν ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν διδασκομένων μαθημάτων ὅσων καὶ οἵων αὐτοὶ βούλονται καὶ ὁπόταν μόνον βούλωνται, καὶ ἐν παντὶ καιρῷ ἀκωλύτως εἰσέρχεσθαι καὶ ἐξέρχεσθαι τῆς Σχολῆς δυναμένων, καὶ μήτε εἰς τὸν καθημερινὸν μήτε εἰς τὸν ἐνιαύσιον τῶν ἐξετάσεων ἔλεγχον ὑπαγομένων, τοιούτων φοιτητῶν ἡ παραδοχὴ ἀντιβαίνει καθόλου εἰς τὸν προορισμὸν τῆς Σχολῆς, ἧς ὁ κύριος χαρακτὴρ ἐστι καὶ μένει εἰσέτι ὁ γυμνασιακός, ὅσον καὶ ἂν ᾖ καὶ λέγηται Μεγάλη. Εἰ δὲ καὶ ἡ διδασκαλία τῶν καθέκαστα μαθημάτων λιπαρωτέρα πως καὶ ἀφθονωτέρα δίδοται ὑπ' αὐτῆς πρὸς τελειότερον καὶ αὐτοτελέστερον καταρτισμὸν τῶν εἰς αὐτὴν φοιτώντων, ἀλλὰ διὰ τοῦτο οὔτε πρέπον οὔτε δίκαιον οὔτε συμφέρον ἐστί, χάριν μάλιστα ἁπλῆς ἐπιδείξεως, συγκλώθειν τὰ ἀσύγκλωστα, τὸ δὴ λεγόμενον, καὶ πανεπιστημιακοὺς ῥυθμοὺς καὶ διακοσμήσεις καὶ ἐλευθερίας εἰσάγειν ἐν αὐτῇ. Ἵνα δὲ σαφῶς ὁμιλήσωμεν ἓν ἐξ ἐκείνων ὅσα ἐν τῷ μικρῷ διαστήματι τῆς ἡμετέρας διευθύνσεως ἡ πεῖρα κατέδειξε χρήζοντα ἐπισκέψεως καὶ προνοίας, εἶναι καὶ τὸ σύστημα τῶν ἀκροατῶν τῆς Σχολῆς, ὅπερ, ὁμολογητέον, διευκολύνει μὲν εἴς τινας φρονίμους καὶ τῶν γραμμάτων ἀληθεῖς ἐραστὰς νεανίας τὴν θεραπείαν τῶν ἐν τοῖς ἀνωτέροις μαθήμασιν ἐλλείψεων αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ εἶναι πάντας τοὺς ἀκροωμένους τοιούτους, καὶ δὴ καὶ διὰ τὸ εἶναι ἁπλῶς ἀκροατάς, ἐπιζημίως πως ἐπιδρᾷ ἐπὶ τὴν Σχολήν, καὶ χάριν μικροῦ καὶ μερικοῦ καλοῦ, πρόξενον γίνεται μεγάλης βλάβης, οὐκ ὀλίγων μαθητῶν δι' ὀκνηρίαν ἢ καὶ διὰ λόγους εἰς τὰς νεανικὰς κεφαλὰς μόνον εὐλόγους τὸ παράδειγμα τῶν ἀκροατῶν ζηλούντων καὶ ἐπὶ τὴν ἐλλειπτικὴν τούτων τροχιὰν λειποτακτούντων, ὡς δῆθεν ἀνωφελῶν ἢ μὴ πάντῃ ἀναγκαίων αὐτοῖς τῶν Μαθηματικῶν, φέρ' εἰπεῖν, ἢ τῶν Φιλοσοφικῶν μαθημάτων καὶ τῶν νεωτέρων γλωσσῶν. Περισσότερον φῶς ἐπὶ τῶν εἰρημένων ἐπιχέουσιν ὅσα κατωτέρω περὶ τῆς σπουδῆς τῶν ξένων γλωσσῶν λέγομεν, νῦν δὲ ἐπανερχόμεθα εἰς τὸ προκείμενον. Ὁ ὁλικὸς λοιπὸν ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν καὶ ἀκροατῶν τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ ἐνεστὼς σχολικὸν ἔτος ἀνέβη εἰς διακοσίους πεντήκοντα καὶ ὀκτώ, ὧν οἱ μὲν ἑκατὸν τριάκοντα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς, οἱ δὲ ἑξήκοντα ἀπὸ Θράκης, Ἠπείρου, Μακεδονίας καὶ Ἀλβανίας, τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ Μικρασιανοὶ καὶ εἴκοσιν ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Οἱ δὲ

τό γε νῦν ἐναπολειπόμενοι, ἐκτὸς δηλονότι τῶν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ἐκείνων, τῶν κατὰ τὸ πρῶτον τρίμηνον τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἀποχωρησάντων, καὶ ἑτέρων ὀκτώ, ὧν ὁ μὲν ἐτελεύτησεν, οἱ δὲ ἑπτὰ ἄλλοι περὶ τὴν ἑνδεκάτην, ὡς εἰπεῖν, ὥραν ἀπῆλθον, ἢ δι' ἀσθένειαν σωματικήν, ἢ διὰ πενίαν παντελῆ, ἢ καὶ ὅπως καταλάβωσι βιοποριστικήν τινα θέσιν ἐκ τῶν σπανίως σήμερον ἐν τῷ ἡμετέρῳ ὁρίζοντι παρουσιαζομένων — οἱ ἐναπολειπόμενοι, λέγομεν, φοιτηταὶ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς συμποσοῦνται νῦν εἰς ἑκατὸν ἐννενήκοντα καὶ δύο μαθητὰς καὶ τριάκοντα ἀκροατάς, τὸ ὅλον διακοσίους εἴκοσι καὶ δύο· ἐξ ὧν δέκα καὶ ἑπτὰ μαθητὰς καὶ ἕνα ἀκροατὴν ἔχει ἡ Α΄. τάξις, δέκα καὶ ἐννέα μαθητὰς καὶ δέκα ἀκροατὰς ἡ Β΄., τριάκοντα μαθητὰς καὶ τρεῖς ἀκροατὰς ἡ Γ΄., τεσσαράκοντα ἐννέα μαθητὰς καὶ ἓξ ἀκροατὰς ἡ Δ΄. καὶ ἑβδομήκοντα μαθ. καὶ δέκα ἀκροατὰς ἡ Ε΄.

Ἐκ τούτων ὑπότροφοι μαθηταὶ τῆς Σχολῆς ἐγένοντο δώδεκα, οὐ μικρὰν ὑποστάντες καὶ οὗτοι δοκιμασίαν, ἕνεκα τῆς καθυστερήσεως τῆς μικρᾶς μὲν ἀλλ' ἀναγκαιοτάτης αὐτοῖς μηνιαίας ἐπιχορηγήσεως, λογιζομένης εἰς πεντηκοντάγροσον μὲν διὰ τοὺς ἕνδεκα, ἑκατοντάγροσον δὲ διὰ τὸν ἕνα τὸν Μαδυτινόν. Ἐπειδὴ δὲ οὐχ ἁπλῶς παντὶ ἀπόρῳ τε καὶ πενομένῳ δίδωσιν ἡ Σχολὴ τὴν ἑαυτῆς βοήθειαν, ἀλλὰ τῷ πρὸς τῇ πενίᾳ καὶ εὐφυΐαν ἔχοντι καὶ χρηστοήθειαν καὶ ἐπιμέλειαν ἐπιδεικνυμένῳ πολλὴν καὶ παραδειγματικὴν καὶ τοῖς κειμένοις νόμοις τῆς Σχολῆς ἐν πᾶσιν ἀκριβῶς συμμεθαρμοζομένῳ, διὰ τοῦτο εἰς δύο ἐκ τῶν εἰρημένων αὐτῆς ὑποτρόφων, τὸ μὲν ὅτι οὐ πάντῃ ἀνεπίληπτον ἐπεδείξαντο διαγωγήν, τὸ δὲ καὶ ὅτι οὐ πάντα τῆς τάξεως αὐτῶν τὰ μαθήματα ἠκροάσαντο, οὐδὲν ἐχορήγησε κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος καὶ τοῦ καταλόγου τῶν ὑποτρόφων [redacted] ἐξήλειψεν, ἵνα μὴ ἄλλως εὑρεθῇ περιθάλπουσα τὴν αὐθαιρεσίαν, τὴν ἀταξίαν καὶ τὴν ἀμέλειαν, ἅπερ, διὰ τῶν νόμων αὐτῆς κατακρίνουσα, παντὶ τρόπῳ καὶ πάσῃ δυνάμει ἀποδιοπομπεῖται.

Πόσα δὲ καὶ ποῖα μαθήματα καὶ ποσάκις τῆς ἑβδομάδος ἠκροάσατο ἑκάστη τῶν πέντε τάξεων, δείκνυσι τῷ βουλομένῳ μαθεῖν ταῦτα τὸ πάλαι ἐν τῇ Σχολῇ δημοσιευθὲν Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων, ὅπερ καὶ ἀκριβῶς ἐτηρήθη ὑφ' ἡμῶν ὡς ἐξ ἀρχῆς συνεταχθη· διότι οὔτε εὔκολος, ἀλλ' οὔτε συμφέρουσα ἦν οἱαδήποτε τούτου τροποποίησις ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἔτους (βλ. τὸ Πρόγραμμα τοῦτο κατόπιν ὑπὸ τὸ στοιχ. Α΄.). Ἐκ τῶν ἐν τῷ Προγράμματι σημειουμένων μαθημάτων μικρόν τι μέρος ἐδιδάχθη τῆς συγκριτικῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς φιλολογίας, τοῦ Καθηγητοῦ κυρίου Σκαρλάτου Βιλκίου ἀναγκασθέντος νὰ διακόψῃ καὶ ταύτην τὴν διδασκαλίαν, ἕνεκα τῆς γεροντικῆς αὐτοῦ ἡλικίας· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἡ Σχολὴ οὐδόλως ἐπαύσατο τιμῶσα καὶ περιποιουμένη τὸν σεβαστὸν τοῦτον ἄνδρα, τὸν ἐπὶ πολλὰ ἔτη καρτερικῶς μοχθήσαντα καὶ ἐπωφελῶς διδάξαντα τὴν ἡμετέραν νεολαίαν· οὐ μικρὰν περιπέτειαν ὑπέσχε καὶ ἡ διδασκαλία τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας, ἣν μετὰ τὴν ἀποχώρησιν

τοῦ κ. Κλεοβούλου, μόλις κατάρξαντος αὐτῆς, ἀνέλαβε, μετὰ τὰς ἑορτὰς τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, ὁ εἰδικὸς τῆς Φιλοσοφίας Καθηγητὴς κ. Ἰ. Ἀριστοκλῆς, περιστείλας τὰς ὥρας ἑκατέρων τῶν μαθημάτων, τῆς τε Ψυχολογίας καὶ τῆς Ἀνθρωπολογίας, ἐκ τριῶν εἰς δύο, ἵνα μὴ ἀπολυθῶσιν ἄγευστοι καὶ ἄπειροι τοῦ μαθήματος τούτου οἱ ἡμέτεροι ἐφετεινοὶ τελειόφοιτοι. Δὲν ἀνεδέχθημεν δὲ ἡμεῖς τὸ μάθημα, τὸ μὲν ἐκτιμῶντες τὴν ἐντούτῳ εἰδικότητα τοῦ εἰρημένου Καθηγητοῦ, διδάξαντος αὐτὸ καὶ ἄλλοτε ἐν τῇ Σχολῇ καὶ τὰς πρὸς διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος ἀναγκαίας σημειώσεις καὶ μελέτας προχείρους ἔχοντος, καὶ διὰ ταῦτα πλείονα ἡμῶν, ἀπροπαρασκευάστων ὄντων εἰς τοῦτο, προσενεγκεῖν δυναμένου· τὸ δὲ πάλιν διανοούμενοι ἄλλως πως τῇ Σχολῇ ὠφελίμους ἡμᾶς αὐτοὺς καταστῆσαι κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος, ὁπότε ἐξ ἀνάγκης καταλιπεῖν πάλιν αὐτὸ ὠφείλομεν. Ἵνα μὴ λοιπὸν ἐξ ἡμῶν εἰς ἕτερον καὶ ἐξ αὐτοῦ πάλιν εἰς ἄλλον περιερχόμενον τὸ μάθημα διηνεκῶς ἀδικῆται καὶ οὕτως εἰπεῖν προπηλακιζόμενον ἀτιμάζηται, ἔγνωμεν ἐξιδιάσασθαι τοῦτο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς ἄνδρα τῶν ἄλλων τῆς Φιλοσοφίας κλάδων καθηγούμενον καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα ἰδίως ἐσπουδακότα, ἀναλαβόντες ἡμεῖς τὴν διδασκαλίαν τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων. Ἐλλείψει τέλος καταλλήλου διδακτικοῦ ἐγχειριδίου ὁ Καθηγητὴς κ. Ι. Φιλαλήθης ἐδίδαξε τὴν θεωρίαν τῆς ποιήσεως οὐχὶ ὡς ἴδιον μάθημα ἐν ἰδιαιτέρᾳ τῆς ἑβδομάδος ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ, καθάπερ ἐν τῷ Προγράμματι ὥρισται, ἀλλ' ὡς εἴθισται αὐτῷ καὶ ἐν τοῖς πρότερον χρόνοις, ἤγουν εἰσαγωγικῶς εἰς τὴν δραματικὴν καὶ λυρικὴν ποίησιν, ὥστε οὐδὲ ἰδίᾳ ἐξετασθήσεται ὡς μάθημα ἰδιαίτερον. Ἀλλὰ καὶ οὕτω πεποίθαμεν, ὅτι οἱ ἡμέτεροι ὁμιληταί, οἱ τὴν ἀνωτέραν τῆς Σχολῆς τάξιν περικοσμοῦντες, ὑφ' ὧν τῆτες τὸ μάθημα ἐσπουδάσθη, ἐν ἡλικίᾳ ὄντες τοῦ διακρίνειν τί τὸ συνοῖσον αὐτοῖς καὶ χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον πρὸς τὸν καταρτισμὸν αὐτῶν, μικρὰ δὲ φροντίζοντες πλέον περὶ τῆς ἐν ταῖς δημοσίαις ἐξετάσεσιν ἐπιδείξεως, εἴγε, ὡς πρόπολοι ἤδη ὄντες τῆς ἀληθοῦς σοφίας, ἀπὸ τῶν ματαίων καὶ τοῖς κουφοτέροις προσιδιαζόντων ἐλεύθεροι εἶσι καὶ καθαροί — εἰ καὶ μὴ ἔμελλον εἰδικὸν περὶ αὐτοῦ λόγον ἀπαιτηθῆναι καὶ εἰς δημοσίας ἐλθεῖν ἐξετάσεις, οὐδὲν ἧττον ἐπιμελῶς ἠκροάσαντο αὐτοῦ καὶ συνεπλήρωσαν ἢ καὶ συμπληρώσουσιν ἐφεξῆς δι' ἰδίων μελετῶν ὡς καὶ πάντα τὰ ἄλλα αὐτῶν σχολικὰ σπουδάσματα. Ταῦτα λέγοντες, οὐδόλως ἐννοοῦμεν νὰ ἀναστείλωμεν τὴν προθυμίαν τοῦ ἀρμοδίου Καθηγητοῦ εἰς τὴν συστημα τοποίησιν καὶ συμπλήρωσιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος εἰσαγωγικῆς διδασκαλίας, ἥτις οὐ μικρὸν πάντως βοήθημα ἔσεται τῇ σπουδαζούσῃ νεολαίᾳ.

Περὶ μαθημάτων δὲ καὶ διδασκάλων ὄντος τοῦ λόγου, οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχομεν νὰ παραστήσωμεν εἰς ἀκροατήριον πεφωτισμένον καὶ καλῶς τὰ πράγματα ἐπισταμένον ἡλίκην καὶ ὁποίαν βλάβην ὑφίσταται ἡ Σχολὴ ἐκ τῆς συχνῆς ἀλλαγῆς τῶν Καθηγητῶν· τοῦτο δὲ μόνον λέγομεν,

ὅτι ἐν διαστήματι ἐνὸς ἔτους τρεῖς ἀλλεπαλλήλως ἐδίδαξαν τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Σχολῇ: οἱ κκ. Κωνσταντῖνος Κρής, Εὐγένιος Μαρκελλῖνος καὶ Αἰμίλιος Νοννόττης. Καὶ τὸν μὲν πρῶτον, ἐπὶ τῆς ἐνάρξεως ἤδη τῶν μαθημάτων ἕνεκα τῆς καθυστερήσεως τῶν διδάκτρων ἀναχωρήσαντα, διεδέξατο ὁ κ. Μαρκελλῖνος, ὁ καὶ ἄλλοτε πρότερον ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ διδάξας· τοῦτον δὲ πάλιν ἀναγκασθέντα ἕνεκα οἰκογενειακῶν περιστάσεων, ἵνα πανοικὶ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα (1), ἀντικατέστησε προσωρινῶς ἀπὸ τοῦ μαΐου καὶ ἐντεῦθεν ἐκ τῶν συναδέλφων καὶ συγκαθηγητῶν ἡμῶν ἐνταῦθα μὲν ὁ κ. Νοννόττης, ἐν δὲ τῇ προκαταρκτικῇ λεγομένῃ Σχολῇ ὁ κ. Κωνσταντῖνος Ζαχαριάδης. Τί γενήσεται ἐν τῷ μέλλοντι ἄδηλον εἰστέτι· καθυποβαλόντες ὅμως ἤδη τὰ δέοντα περὶ τούτου τῇ σεβαστῇ Ἐφορίᾳ, ἐλπίζομεν ὅτι καὶ ἡ καθηγητικὴ αὕτη ἕδρα, ἡ πρὸ πολλοῦ ἀναξιοπαθοῦσα, εὑρήσει τὸν ἄξιον καὶ πιστὸν αὐτῆς ἐργάτην, συνενοῦντα ἐν ἑαυτῷ μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἱκανότητος καὶ χρηστότητα καὶ εὐσυνειδησίαν περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος. Ἀλλὰ καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς γλώσσης τὴν διδασκαλίαν ἕτερος ἀνέλαβεν, ἀποχωρήσαντος τοῦ κ. Κωνσταντίνου Φωτιάδου ἐφέντη, εὐθὺς ἀρξαμένων τῶν μαθημάτων, ὁ Ὀθωμανὸς Μεχμὲτ Χουλουσὶ βέης, ἀνὴρ γνωστὸς μὲν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνίᾳ, ἅτε δὴ ἐπὶ εἰκοσαετίαν ἤδη τὴν Ἀραβικὴν καὶ Τουρκικὴν διδάσκων ἐν τῇ διασημοτέρᾳ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης Σχολῇ: τῇ τοῦ Γαλατᾶ-Σεραγίου, ἀλλὰ δυστυχῶς παντάπασιν ἀδαὴς τῆς ἡμετέρας Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ἐνταῦθα δὲ γενόμενοι τοῦ λόγου, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ παρατηρήσωμεν μετὰ βαθείας λύπης τὴν ἀταξίαν, ἥτις παρεισέφρυσεν ὡς πρὸς τὴν ἀκρόασιν τῶν δύο τούτων γλωσσῶν, καὶ δὴ καὶ αὐτῆς ἐν μέρει τῆς Λατινικῆς. Ἀναγινώσκων τις τὰς ἐκθέσεις τῆς προκατόχου Σχολαρχίας, διηρᾶ ἐν αὐταῖς ὅτι τὸ κακὸν ἤρξατο ἤδη πρὸ πολλοῦ· πλὴν ἀλλὰ, καθ' ὃν χρόνον εἰσήλθομεν ἡμεῖς εἰς τὴν Σχολήν, ὁμολογοῦμεν ὅτι ἐπὶ τοσοῦτον εὕρομεν αὐτὸ προκεχωρημένον, ὥστε καὶ μετὰ τὰς πολλὰς προσπαθείας, ὅσαι κατεβλήθησαν ὑπό τε τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας καὶ τῆς Σχολαρχίας

---

(1) Ἴδου ἡ πρὸς τὴν Σχολαρχίαν ἐπιστολὴ τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ, ἡ περὶ τῆς παραιτήσεως αὐτοῦ διαλαμβάνουσα.

« Σεβαστέ μοι Διευθυντὰ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς,

Μετὰ λύπης λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ γνωστοποιήσω ὑμῖν ὅτι οἰκογενειακαὶ περιστάσεις μὲ ἀναγκάζουσι νὰ ἀναχωρήσω ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ προσεχοῦς μαΐου μηνός. Παρακαλῶ λοιπὸν ὑμᾶς ἵνα διαβιβάσητε τὴν εἴδησιν ταύτην εἰς τὴν Σ. Ἐφορίαν, ἵνα ληφθῶσιν ἐγκαίρως τὰ μέτρα πρὸς ἀντικατάστασίν μου εἰς τὴν ἕδραν τῶν Γαλλικῶν μαθημάτων. Διατελῶ δὲ μὲ τὸ ἀνῆκον σέβας.

Ἐν Φαναρίῳ, τὴν 16]28 Ἀπριλίου 1868.

Τῆς ὑμετέρας Πανοσιότητος ὁ ταπεινὸς δοῦλος

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΟΣ Καθηγητὴς τῶν Γαλλικῶν ».

πρὸς ἄρσιν αὐτοῦ, τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἐλάχιστον. Ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς Γ΄. καὶ Δ΄. τάξεως ὁμοῦ ἀκροαζομένων τὴν Γαλλικὴν καὶ Ὀθωμανικὴν εἴκοσι μὲν καὶ ἓξ ἀπεῖχον τῆς Γαλλικῆς, τεσσαράκοντα δὲ καὶ πέντε τῆς Ὀθωμανικῆς, τῆς δὲ Λατινικῆς πέντε ἐκ τῆς Γ΄. καὶ πέντε ἐκ τῆς Δ΄. τάξεως. Ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶχε καὶ συνεπείας δυσαρέστους ἐν γένει διὰ τὴν Σχολήν, ἕκαστος βεβαίως συμπεραίνει, ὅταν λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν μὴ περὶ τ ἀς γλώσσας ταύτας ἐσπουδακότων, καὶ μάλιστα οἱ τῆς Ὀθωμανικῆς, δὲν διέμενον οἴκοι χρησιμοποιοῦντες τὰς ὥρας τῶν μαθημάτων τούτων εἰς ἄλλας σκοπίμους καὶ λυσιτελεῖς μελέτας, ἀλλὰ συναθροιζόμενοι ἐν τῇ Σχολῇ κατέτριβον τὸν πολύτιμον αὐτῶν καιρὸν εἰς ματαίας καὶ ἀνωφελεῖς συνδιαλέξεις καὶ ἐνίοτε εἰς ἀταξίας, ἃς ἠναγκάζετο νὰ διακόπτῃ διὰ τῆς παρουσίας αὐτῆς ἡ Σχολαρχία καὶ ἀποτρέπῃ ἀπ' αὐτῶν τὰ εἰκότα παραινοῦσα. Ἀλλ' ἡ μεγίστη βλάβη, ἡ ἐκ τῆς ἀνωμαλίας ταύτης ἀπορρέουσα, ἦν τὸ κακὸν παράδειγμα, ὅπερ οἱ κύριοι οὗτοι παρεῖχον εἰς τοὺς συμμαθητὰς αὐτῶν· γνωστὸν δὲ ὅτι δραστικώτερον πάντοτε ἐπενεργεῖ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν νεωτέρων τὸ παράδειγμα τὸ κακόν· ἐντεῦθεν πολλοὶ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀρχῆθεν μετὰ προθυμίας ἐπιδοθέντων εἰς τὴν σπουδὴν τῶν γλωσσῶν τούτων καθίσταντο ἀθυμότεροί πως καὶ ῥᾳθυμότεροι περὶ τὴν ἀκρόασιν αὐτῶν. Τῆς ἐκρύθμου καὶ ἐκνόμου ταύτης καταστάσεως ἐγκαίρως λαβοῦσα γνῶσιν διὰ τῆς Σχολαρχίας ἡ Ἐφορία, ἔσπευσεν ὅπως θεραπεύσῃ αὐτήν, ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ κακὸν εἶχε βαθείας, ὡς εἴρηται, τὰς ῥίζας. Ἐν τῇ γενομένῃ ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ τῶν μαθητῶν ἀνακρίσει ἐγνώσθη ὅτι οἱ μὲν πρὸ πολλοῦ ἤδη ἦσαν ἀπηλλαγμένοι τῆς ἀκροάσεως τῆς Λατινικῆς καὶ Ὀθωμανικῆς γλώσσης δι' ἐγγράφου τῶν γονέων αὐτῶν ἀποδείξεως πρὸς τὴν Σχολαρχίαν, οἱ δὲ, ὅτι καθυστερήσαντες δι' ἀσθένειαν σωματικὴν καὶ ἐπὶ μακρὸν ἀναγκασθέντες νὰ διακόψωσι τὴν ἀκρόασιν τῶν τριῶν ξένων γλωσσῶν, ἀφέθησαν ἐπὶ τέλους ἐλεύθεροι, ἕτεροι δὲ κατὰ τὸν χρόνον τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῶν εἰς τὴν Σχολὴν οὐδόλως ὑπεχρεώθησαν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ὀθωμανικῆς, ἢ κατετάχθησαν εἰς τάξιν, ἔχουσαν ἤδη ἀρχὰς τῆς γλώσσης ταύτης, ἐν ᾧ οὗτοι οὐδὲ τὸ ἐλίφ, βὲ ἐγίνωσκον· οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τὴν συγχώνευσιν ἠτιῶντο τῶν δύο τάξεων Γ΄. καὶ Δ΄. εἰς τὴν ἀκρόασιν τῆς Ὀθωμανικῆς καὶ Γαλλικῆς γλώσσης, προβάλλοντες τὸ ἄνισον τῶν δυνάμεων αὐτῶν· ἡμεῖς δὲ τότε ἐνεθυμούμεθα τὸ τοῦ Λατίνου ποιητοῦ — « **Disparibus bobus non bene fertur aratrum** », ὅπερ ἐστί· **Βουσὶν ἀνίσοις οὔ τι καλῶς τὸ ἄροτρον ἄγοιτο**—καὶ ἐδυσφορούμεν ἐπὶ τούτοις οὐχ ἧττον τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας, ἥτις ὅμως ἐπὶ τέλους ἐνέκρινε, συμφήφους ἔχουσα καὶ τοὺς κυρίους Καθηγητάς, ἵνα ἀνεχθῇ μὲν ἐν μέρει τὴν κατάστασιν ταύτην, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅρῳ ἵνα τοῦ λοιποῦ μηδεὶς γίνηται δεκτὸς εἰς τὴν Σχολήν, μὴ δυνάμενος ἢ μὴ θέλων νὰ ἀκροάζηται πάντα ἀνεξαιρέτως τὰ ἐν τῷ Προγράμματι σημειούμενα μαθήματα τῆς τάξεως, εἰς ἣν κατατάσσεται εἰσαγόμενος εἰς

τὴν Σχολὴν ὡς μαθητής, κἂν ἐν τῷ μεταξὺ τῶν σπουδῶν αὐτοῦ φανῇ πως ἀφιστάμενος ἑνὸς τῶν μαθημάτων αὐτοῦ, παραχρῆμα ἀποπέμπηται. Ἡ πρᾶξις αὕτη τῆς Σχολῆς, ἡ ὅσον ἐπιεικὴς τοσοῦτον καὶ αὐστηρά, ἐπιδοκιμασθεῖσα καὶ ἐγκριθεῖσα καὶ ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, εἶναι ἀξία λόγου καὶ μεγίστης προσοχῆς· διότι, οἰκονομήσασα τὰ παρόντα φρονίμως, ἐξησφαλίσατο ἐν τῷ μέλλοντι τὴν διδασκαλίαν ἡμῶν, κινδυνεύουσαν νὰ περιέλθῃ εἰς παντελῆ παραλυσίαν, ὡς ἐκ τῆς ἀκατασχέτου πρὸς τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν ἀκρόασιν τῶν μαθημάτων αὐθαιρεσίας. Τὸ κακὸν ἔχρηζε τῆς ἐγκαίρου ταύτης προνοίας καὶ διατάξεως τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον ἤρξατο μεταδιδόμενον καὶ ἐν τῇ Ε. ἤγουν τῇ κατωτάτῃ τῆς Σχολῆς τάξει, ἐν ᾗ ἀνεκαλύψαμεν μετ' ὀλίγον ἑπτὰ ἕως ὀκτὼ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτῆς αὐτογνωμόνως ἀπαλλάξαντας ἑαυτοὺς μαθημάτων τινῶν· ἀλλὰ χάρις εἰς τὰ ληφθέντα σύντονα μέτρα, οἱ αὐτοχειροτόνητοι οὗτοι ἐκλεκτικοὶ ἐπανέκαμψαν εἰς τὴν κοινὴν καὶ βασιλικὴν ὁδὸν τῆς Σχολῆς.

Τὴν πορείαν, ἣν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ παρόντος σχολικοῦ ἔτους ἐχάραξεν, αὐτὴν ἀπαρεγκλίτως ἐβάδισε καὶ ἡ προκαταρκτικὴ ἡμῶν Σχολή, μηδεμίαν ἐν τῷ μεταξὺ ὑποστάντος ἀλλοίωσιν τοῦ Προγράμματος αὐτῆς. Εἰς τρεῖς δὲ διῃρημένη τάξεις, ἔσχεν αὕτη μαθητὰς μὲν περὶ τοὺς ἑκατὸν καὶ ἑξήκοντα, ἐξῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀριθμεῖ μόνον ἑκατὸν εἴκοσι· διδασκάλους δὲ τέσσαρας, δύο τῶν Ἑλληνικῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐγκυκλίων μαθημάτων, ἕνα τῶν Γαλλικῶν καὶ ἕνα τῶν Ὀθωμανικῶν (βλ. τὸ Πρόγραμμα αὐτῆς κατόπιν ὑπὸ τὸ στοιχ. Β΄.)

Ὀφείλοντες τέλος προσθεῖναι ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τῶν εἰς αὐτὴν κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος δωρηθέντων βιβλίων, ἀναφέρομεν ἐνταῦθα περὶ μὲν τοῦ πρώτου, ὅτι τρεῖς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐλλείψεις οὐσιώδεις εὕρομεν ἐν αὐτῇ, ἃς καὶ ἐθεραπεύσαμεν κατὰ τὸ ἐνόν. Καὶ πρώτη μὲν ἔλλειψις ἦν ἡ σαθρότης καὶ παντελὴς ἐν μέρει ἀχρηστία τῶν παραθύρων τῆς οἰκοδομῆς, ἐξ οὗ ἡ Βιβλιοθήκη ἐκινδύνευε νὰ καταστῇ συνάμα καὶ τῶν στρουθίων καλιά, καὶ τοῦτο δὲν ἦτο τὸ μέγιστον κακόν, ἀλλ' ἡ ἐκ τῆς κακῆς καταστάσεως τῶν παραθύρων ἐπιπολάζουσα ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ὑγρασία ἐν τῷ καιρῷ τοῦ χειμῶνος, ἥτις καὶ τὰς θήκας τῶν βιβλίων παρέβλαπτε, διαστρεβλοῦσα αὐτὰς καὶ σχεδὸν ἀνωφελεῖς καθιστῶσα, καὶ τὰ βιβλία οὕτω κατέστρεφε. Δευτέρα δὲ ἔλλειψις ἦν ἡ ἔλλειψις ἀλφαβητικοῦ καταλόγου, ἀναγκαίου ὄντος καὶ χρησιμωτάτου εἰς τὴν ταχεῖαν εὕρεσιν οἱουδήποτε βιβλίου ἀναζητουμένου ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ. Τὴν ἐργασίαν τῆς καταστρώσεως τοιούτου καταλόγου ἀνεδέχθησαν προθύμως καὶ εἰς πέρας ἤγαγον δύο μὲν ἐκ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς: οἱ κ. κ. Αἰμ. Νοννόττης καὶ Κωνστ. Ζαχαριάδης, εἷς δὲ ἐκ τῶν μαθητῶν: ὁ καλὸς κἀγαθὸς καὶ ἄλλοτε μετ' ἐπαίνου ἐνταῦθα μνημονευθεὶς Ἀθανάσιος Παλαιολόγος, ὃν ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ βιβλιοφύλακα ὠνομάσαμεν. Εἰς τοὺς κυρίους τούτους, οἵτινες καὶ ἄλλοτε εἰργάσθησαν

εἰς τὴν διάταξιν καὶ διακόσμησιν τοῦ προτέρου χάους τῆς ἡμετέρας Βιβλιοθήκης, ἀπονέμει καὶ αὖθις κατὰ χρέος ἡ Σχολὴ τὰς ὀφειλομένας χάριτας. Τρίτη τέλος ἦν ἡ ἔλλειψις ἰδίας τῇ Βιβλιοθήκῃ σφραγῖδος, δι' ἧς σφραγιζόμενα τὰ βιβλία αὐτῆς νὰ διαγινώσκωνται ὑπὸ πάντων ὡς ἰδιοκτησία αὐτῆς ἀναφαίρετος, ὡς τοῦτο γίνεται καὶ ἐν πάσαις ταῖς δημοσίαις Βιβλιοθήκαις τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου (1). Σημειωτέον δὲ ἐνταῦθα ὅτι πᾶσαι αἱ πρὸς ταῦτα ἀπαιτούμεναι δαπάναι ἐκ τοῦ ταμείου τῆς Σχολῆς ἐλήφθησαν· διότι ἡμεῖς οὔτε ταμεῖον Βιβλιοθήκης οὐδὲ ὀβολὸν εἰς ὄνομα αὐτῆς ἐλάβομεν παρ' οὐδενός, καίτοι ἐξ ἀκοῆς εἴχομεν καί που καὶ ἀνέγνωμεν, ὅτι συνέστη ἴδιον ταμεῖον τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἐκ τῶν χρηματικῶν εἰσπράξεων, τῶν λαμβανομένων ἐκ τῶν δελτίων, τῶν διπλωμάτων, τῶν ἀποδεικτικῶν καὶ τῆς ἐκποιήσεως τῶν ἐν τῇ ἀποθήκῃ τῆς Βιβλιοθήκης ἡμῶν περιττευόντων βιβλίων.

Τὰ δὲ βιβλία τὰ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο προσενεχθέντα τῇ ἡμετέρᾳ Βιβλιοθήκῃ συμποσοῦνται εἰς τόμους καὶ φυλλάδια ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ὥστε ἐλπὶς ὑπάρχει ὅτι ἡ μικρὰ καὶ πτωχὴ ἡμῶν Βιβλιοθήκη αὐξηθήσεται προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ μεγάλη καὶ πλουσία κατασταθήσεται. Κἂν δὲ ὁ ἐν καιρῷ δημοσιευθησόμενος κατάλογος αὐτῶν δείξῃ εὐγνωμόνως καὶ τὸ εἶδος τῶν βιβλίων καὶ τὰ ὀνόματα τῶν φιλομούσων δωρητῶν, οὐχ ἧττον δίκαιον κρίνομεν, ἵνα ἐξάρωμεν ἐνταῦθα ὀνόματά τινα· καὶ ἐν πρώτοις τοῦ μακαριωτάτου καὶ φιλομούσου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Κυρίλλου καὶ τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δέρκων κ. Νεοφύτου, ὅστις ἐκτὸς πολλῶν βίβλων ἐδωρήσατο τῇ Σχολῇ καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ παναγιωτάτου καὶ προσκυνητοῦ ἡμῖν πατρὸς καὶ Πατριάρχου

---

(1) Περὶ τούτου ἐπέστειλεν ἡ Σχολαρχία εἰς τὴν Σ. Ἐφορίαν τάδε.

Σεβαστὴ Ἐφορία.

Ἡ Σχολαρχία τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, συσκεψαμένη μετὰ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου, λίαν ἀναγκαίαν ἐθεώρησε διὰ τὴν τῆς Σχολῆς Βιβλιοθήκην ἰδίᾳ τὴν κατασκευὴν σφραγῖδος, φερούσης ἐπιγραφὴν « Βιβλιοθήκη τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς », ὅπως δι' αὐτῆς σφραγίζωνται πάντα τὰ τῇ Βιβλιοθήκῃ ἀνήκοντα βιβλία, ὡς τοῦτ' αὐτὸ γίνεται ἐν ταῖς ἁπανταχοῦ δημοσίαις Βιβλιοθήκαις. Τοῦτο δὲ τὸ μέτρον ὡς λίαν χρήσιμον καί ἀναγκαῖον ἀναγγέλλουσα εἰς τὴν Σ. Ἐφορίαν, ἀπεκδέχεται τὴν ἐπιδοκιμασίαν καὶ ἔγκρισιν αὐτῆς.

Ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ, 1868, Ἀπριλίου 11.

Ὁ Σχολάρχης

Ἀρχιμανδρίτης ΦΙΛΟΘΕΟΣ ΒΡΥΕΝΝΙΟΣ.

Ὁ Γραμματεύς

Β. Δ. ΚΑΔΔΙΦΡΩΝ.

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Δέρκων κυρίῳ Νεοφύτῳ, Προέδρῳ τῆς Ἐφορίας τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς. Οἰκαδε. — Ἡ πρότασις ἐνεκρίθη, ἡ σφραγὶς κατεσκευάσθη καὶ τὰ βιβλία ἐσφραγίσθησαν.

Γρηγορίου τοῦ Γ'. δῶρον κάλλιστον καὶ προσφιλέστατον τῇ Σχολῇ καὶ διηνεκοῦς ὁσίας μνήμης κειμήλιον, ὑπομιμνῆσκον ἐς ἀεὶ τὸν φίλον καὶ θερμὸν προστάτην τῶν Γραμμάτων. Ἄξιοι τοῦ ὀνομασθῆναι ἐνταῦθά εἰσι καὶ ὁ πανιερ. πρώην Πρεσλάβας κ. Βενιαμίν, ὁ πανιερ. Μητροπολίτης Δράμας κ. Ἀγαθάγγελος, ὁ Ἁγ. Ἐλευθερουπόλεως κ. Νεόφυτος, ὁ ἐν ἰατροφιλοσόφοις κ. Σοφοκλῆς Οἰκονόμου καὶ ὁ κ. Βασίλειος Πυλάδης, ὁ κατ' ἔτος τακτικῶς δωροφορῶν τῇ Βιβλιοθήκῃ ἡμῶν βιβλία χρήσιμα καὶ ἄξια λόγου (Ἀκριβεστέραν καὶ πληρεστέραν καταγραφὴν τούτων τε καὶ τῶν ἄλλων τῶν προσενεχθέντων τῇ ἡμετ. Βιβλιοθήκῃ κατὰ τὸ σχολ. τοῦτο ἔτος βλ. κατόπιν ὑπὸ τὸ στοιχ. ς').

Δύο ἐπὶ τούτοις λέξεις περὶ τῆς Ὀργανοθήκης καὶ καταπαύομεν. Κατ' αἴτησιν τοῦ Καθηγητοῦ τῶν Μαθηματικῶν καὶ Φυσικῶν ἐπιστημῶν κ. Ἀνδρ. Σπαθάρη, ἠγοράσθησαν ὑπὸ τῆς Σχολῆς ἀντὶ πέντε Ὀθωμανικῶν λιρῶν δώδεκα γαλβανικὰ στοιχεῖα τοῦ Bunsen, ὧν τὴν ἀπόλυτον ἀναγκαιότητα ἐν τοῖς μαθήμασιν αὐτοῦ κατέδειξεν ὁ εἰρημένος Καθηγητής. Προσφορὰν δὲ γενναίαν καὶ ἀξιόλογον ἐδωρήσατο τῇ Ὀργανοθήκῃ ἡμῶν ὁ ἐκ τῶν Ἐφόρων τῆς Σχολῆς κ. Ἰ. Οἰκιάδης ἐφένδης, μίαν οὐράνιον σφαῖραν ἐπὶ τούτῳ παραγγελθεῖσαν καὶ κατασκευασθεῖσαν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐργαλεῖον λαμπρὸν καὶ πολύτιμον καὶ χρησιμώτατον εἰς τὸ μάθημα τῆς Κοσμογραφίας. Τὸ περικαλλὲς τοῦτο δῶρον ὑπ' ὄψιν ἡμῶν ἔχοντες, ἐλπίζομεν καὶ εὐχόμεθα ἵνα καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν πλουσίων ὁμογενῶν μιμηθῶσι τὸ παράδειγμα τοῦ γενναιόφρονος καὶ φιλοκάλου τούτου ἀνδρός, ἵνα οὐκ εἰς μακρὰν συμπληρωθῇ ἡ Ὀργανοθήκη τῶν μαθηματικῶν καὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν, καὶ τὰ μαθήματα τελειότερον εἰς τὸ ἑξῆς διδάσκωνται ἢ, ὀρθότερον εἰπεῖν, καταληπτότερα ὥσι τοῖς μαθηταῖς. Ἐὰν δὲ ταύτην, ἡμῶν τὴν εὐχὴν ἀκούσας τις τῶν εἰδότων τὰ κατὰ τὴν ἡμετέραν Μεγ. τοῦ Γένους Σχολὴν ἐρωτήσῃ ἡμᾶς, ποῦ ἆρά γε σκοποῦμεν νὰ τοποθετήσωμεν τὰ ἐργαλεῖα, ὧν τὴν κτῆσιν εὐχόμεθα τῇ Σχολῇ; ἀποκρινόμεθα αὐτῷ· ὁ Θεός, τέκνον, μεριμνήσει περὶ τούτου. Διότι τὴν μεγάλην στενοχωρίαν τῆς Σχολῆς ἐκ τοῦ σύνεγγυς καταμαθόντες καὶ διορῶντες ὅτι μεγάλως ἐξ αὐτῆς ζημιοῦται, μετὰ προηγουμένην σύσκεψιν μετὰ τῶν κκ. Καθηγητῶν, ἐπεδώκαμεν περὶ τούτου ὑπόμνημα τῇ σεβαστῇ Ἐφορίᾳ, ὅπως ἡ χωρητικότης τῆς Σχολῆς αὐξηθῇ τόγε νῦν ἔχον κατὰ δύο τουλάχιστον αἰθούσας, καὶ τὸ πρᾶγμα εἰ καὶ μὴ εἰσέτι εὐωδώθη, ἐλπὶς ὅμως ὑπάρχει ὅτι εὐοδωθήσεται (1). Ἡ ἀρχὴ ἡμῶν καὶ ἐν τούτῳ ὡς καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἦν τὸ

---

(1) Περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς Σχολῆς ἐπεδόθη τῇ Ἐφορίᾳ ὑπὸ τῆς Σχολαρχίας τὸ ἑπόμενον γράμμα.

Σεβαστὴ Ἐφορία.

Ἡ Σχολαρχία τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, συσκεψαμένη μετὰ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου, θεωρεῖ καθῆκον αὐτῆς ἵνα καθυποβάλῃ ὑπὸ τὴν ὑμετέραν σύσκεψιν τὰ ἑξῆς, ἀφορῶντα τὴν χωρητικότητα καὶ σαθρότητα τῆς οἰκοδομῆς τῆς Σχολῆς, ἐν ᾗ τὰ μαθήματα διδάσκον-

παλαιὸν ἐκεῖνο γνωμάτευμα· τὸ στέργειν μὲν τοῖς παροῦσι, ζητεῖν δὲ τὰ βελτίω· καὶ ἀληθῶς τὸ προταθὲν μέτρον εἶναι προσωρινόν, οὐδ' αἴρει

τται. Καὶ ὅτι μὲν ἡ σαθρότης τῆς Σχολῆς ὡρίμασε, μαρτυρεῖ ἡ πρὸ τριῶν ἐτῶν γενομένη βιαία ἐπισκευή, ἄνευ τῆς ὁποίας, Κύριος οἶδεν, ἂν σήμερον τὸ κατάστημα καὶ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ θὰ ἐσώζοντο· καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ κατὰ τὰς δημοσίας ἐξετάσεις λαμβανόμενον μέτρον τοῦ ὑποστηρίζειν τὰς αἰθούσας πρὸς ἀποφυγὴν κινδύνου βεβαίου θεωρουμένου. Ἀλλὰ μήπως τὰ πρόχειρα ταῦτα μέσα δύνανται νὰ προφυλάττωσι τὴν Σχολὴν κατὰ πάσης συναθροίσεως; Ἂν ἐκτὸς τῶν 250 μαθητῶν, οὓς ἀριθμεῖ κατὰ μέσον ὅρον ἡ Σχολὴ κατ' ἔτος, συναθροισθῶσι καὶ ἀκροαταὶ ἰσάριθμοι κατὰ τὰς ἐνάρξεις τῶν ἐξετάσεων, τίς ἐγγυᾶται περὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν; Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ χωρητικότης τῶν δωματίων ἀπολείπονται πολὺ καὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ καταστήματος καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν. Καὶ ὡς μὲν πρὸς τὸ δεύτερον, εἴδομεν τὴν σεβαστὴν Ἐφορίαν ἀναγκασθεῖσαν ἄλλοτε νὰ ἐπεκτείνῃ ἐκ τῶν ἐνόντων τὸ δωμάτιον τῆς Ε'. τάξεως, ἵνα ὁ πρὸς τοὺς 90 ἀναβὰς ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν καταλάβωσι τὰς ἀναγκαίας θέσεις ἀπέναντι τῆς καθηγητικῆς ἕδρας· ὡς πρὸς τὸ πρῶτον δὲ παρατηροῦμεν, ὅτι τὸ πρᾶγμα κατήντησεν ἀνοικονόμητον· διότι οὔτε οἱ διδάσκαλοι ἔχουσι πρόχειρον ἀναπαύσεως τόπον, οὔτε ὁ Καθηγητὴς τῆς Φυσικῆς καὶ Χημείας θέσιν πρὸς παρασκευὴν τῶν μαθημάτων αὐτοῦ, ἄπερ ἐκτὸς τούτου ἀπαιτοῦσι καὶ αἴθουσαν παραδόσεως ἐξιδιασμένην, ἀλλ' οὔτε κἂν τόπον ἔχομεν τοποθετῆσαι τὴν προσενεχθεῖσαν τῇ Σχολῇ σφαῖραν τοῦ οὐρανοῦ, ὅπως καταστῇ χρήσιμος εἰς τὴν διδασκαλίαν. Τί δὲ γενήσεται ἂν καὶ ἄλλοι ὁμογενεῖς θελήσωσι νὰ δωροφορήσωσιν αὐτῇ παρόμοια ἐργαλεῖα, ἢ ἂν ὀλίγον ἔτι εὐρύνωμεν τὸν κύκλον τῆς Φυσικῆς καὶ Χημικῆς διδασκαλίας; Ὅτι δὲ ἡ οἰκοδομὴ αὕτη καὶ ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς ὑπάρχει ἀκατάλληλος πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς Σχολῆς, μυριάκις ἐλέγχθη καὶ ἡ καθημερινὴ πεῖρα ἐπιβεβαιοῖ τὰ λεχθέντα περὶ τούτου. Διότι καὶ ὁ θόρυβος τῶν ὁδῶν, διακόπτων συνεχῶς τὴν διδασκαλίαν, περισπᾷ τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν, καὶ ἡ ἀπέναντι συνοικία παρέχει αὐτοῖς λαβὴν πρὸς διασκέδασιν, ὡς ἡ πρᾶξις τῆς προκατόχου Σχολαρχίας μαρτυρεῖ, ἐγκρινάσης, ἵνα ἀνταλλαγῶσι διὰ ξύλων οἱ ὕελοι τῶν παραθύρων. Καὶ ἡ συσσώρευσις δὲ τῶν μαθητῶν κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς ἀνέσεως αὐτῶν ἐντὸς ὁδοῦ κεντρικωτάτης συνοικίας, ὁποία ἡ ἀντικρὺ τῶν ἡμετέρων Πατριαρχείων, παρέχει οὐχὶ ὀλίγας ἀφορμὰς πρὸς ἀταξίας καὶ παρενοχλήσεις. Ταῦτα πάντα καὶ τὰ τούτοις παρεπόμενα πάντως πάντη ἂν ἐξέλιπον, εἰ τὰ καθ' ἡμᾶς διέκειντο ἄλλως ἢ ὡς διάκεινται, καὶ ἡ μεταφορὰ τῆς Σχολῆς ἐγίνετο εἰς θέσιν κατάλληλον· ἀλλ' ἐπειδὴ τό γε νῦν ἔχον, ὅπως τὰ καθ' ἡμᾶς βαίνουσιν, ἧκιστά τις ὀφείλει ποιεῖσθαι λόγον περὶ μεταθέσεως, διὰ τοῦτο περιοριζόμεθα εἰς ὅ,τι ἐν τῷ παρόντι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖόν ἐστι πρὸς θεραπείαν ὅπως δήποτε τῆς σημερινῆς τῆς Σχολῆς στενοχωρίας καὶ σαθρότητος· ἐξ ὧν ἡ μέν, ὡς εἴρηται, τὰς ἐργασίας αὐτῆς διακωλύει, ἡ δὲ καὶ ὑποψίας παρέχει μὴ τυχὸν ἐπέλθῃ σπουδαιότερόν τι δυστύχημα. Ὁ δὲ τρόπος τῆς θεραπείας πρόχειρος. Παρὰ τῇ Σχολῇ ὑπάρχει ἔδαφος κατάλληλον πρὸς ἐποικοδόμησιν, ἰδιοκτησία ἐθνική. Ἂν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τούτου ἐπαυξήσῃ ἡ τῆς Σχολῆς χωρητικότης κατὰ δύο τοὐλάχιστον αἰθούσας, νομίζομεν ὅτι αἱ ἀνάγκαι αὐτῆς πρὸς τὸ παρὸν ἱκανοποιοῦνται. Αἱ δύο αὗται αἴθουσαι χωρητικότητος 150 περίπου μαθητῶν ἑκάστη, ἀνεγειρόμεναι παραλλήλως τῷ μήκει τῆς Σχολῆς ἀπὸ τῆς ὁδοῦ πρὸς τὸ τεῖχος τῆς πόλεως, καὶ τῇ οἰκοδομῇ τῆς Σχολῆς ἀμέσως προσηρτημέναι, ἔσονται ἐν χρήσει πρὸς καθημερινὴν διδασκαλίαν τῶν δύο πολυπληθεστέρων τάξεων· χωριζόμεναι δὲ ἀπ' ἀλλήλων διὰ μεσοτοίχων κινητῶν ξυλίνων καὶ συνενούμεναι πάλιν κατὰ τὸν καιρὸν τῶν ἐξετάσεων, θέλουσι χρησιμεύει καὶ ὡς αἴθουσα ἐπίσημος τῶν τελετῶν, παρέ-

ἐκ μέσου τὰς οὐσιώδεις ἐλλείψεις τῆς Σχολῆς, ἀλλ' ὅμως καὶ εὐκατόρθωτον, καὶ ὡς τοιοῦτον ἐνεκρίθη, ὡς ἐμάθομεν, καὶ ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς τῆς Σχολῆς· ἕως οὗ τὰ πράγματα ἡμῶν τὴν παθητὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον τροπὴν καὶ ἀλλοίωσιν λάβωσι, καὶ ἴδωμεν τότε καὶ οἰκοδομὴν ἐν τόπῳ καταλλήλῳ ἐγειρομένην καὶ ἀνάλογον πρὸς τὰς σήμεραι αὐξανούσας ἀνάγκας τῆς Σχολῆς, καὶ τὴν θεραπείαν τοῦ πολλοῦ καὶ μεγάλου καὶ ἀδιαλείπτου γογγυσμοῦ, οὗ πρόξενος ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τοῦ ταμείου (1). Χρηστοτάτας περὶ τούτου ἐλπίδας ἐμποιοῦσιν ἡμῖν ἐξαιρέτως ἡ σύνεσις, τὸ φιλάγαθον καὶ φιλοδίκαιον τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος Καρόλου τοῦ Α'. τοῦ αἰσίως ἀναλαβόντος τὰς ἡνίας τῶν Ἡνωμένων Ἡγεμονιῶν.

χουσαι οὐ μόνον εὐρυχωρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀναγκαίαν ἀσφάλειαν εἰς μεγάλας συναθροίσεις, καθόσον ἔσονται ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κείμεναι. Τοιοῦτον νοοῦντες τὸ κτίριον ἡμῶν, ἁπλούστατον καὶ λιτὸν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ ἐδάφους ἀνυψωμένον, πεπείσμεθα, ὅτι καὶ ἡ πρὸς τοῦτο δαπάνη ἔσεται εὐτελὴς καὶ ἀσήμαντος καὶ μόλις εἰς τριάκοντα χιλιάδας γροσίων ἀναβήσεται, ὡς ἤδη ἀπεφάνθη ἀρχιτέκτων τῶν παρ' ἡμῖν γνωστῶν καὶ ἐπισήμων· ὥστε τὰ περαιτέρω ἐγκαταλείποντες εἰς τὸν ζῆλον καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας, διατελοῦμεν εὐέλπιδες.

Ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ, τῇ 15 ἀπριλίου 1868.

Ὁ Σχολάρχης

Ἀρχιμ. ΦΙΛΟΘΕΟΣ ΒΡΥΕΝΝΙΟΣ.

Ὁ Γραμματεὺς

Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΩΝ.

(1) Τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις διασαφηνίζει ἡ πρὸς τὸν Σχολάρχην ἐπιδοθεῖσα ἑπομένη ἐπιστολὴ τῶν κκ. Καθηγητῶν.

» Σεβαστὲ Σχολάρχα,

Οἱ ὑποφαινόμενοι Καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι τῶν δύο ἐθνικῶν σχολείων, τῆς τε Μεγάλης καὶ τῆς Προκαταρκτικῆς, παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν Πανοσιολογιότητα ὅπως διαβιβάσῃ ὅπου δεῖ τὴν νόμιμον καὶ δικαίαν ἡμῶν αἴτησιν τοῦ νὰ πληρωθῶσιν οἱ ἀπὸ ἑξαμηνίας ἤδη καθυστερούμενοι μισθοί· διότι γνωστὸν ὑπάρχει εἰς τὴν ὑμετ. Πανοσιολογιότητα ἡ δυσχερὴς θέσις, εἰς ἣν ἀπὸ τοσούτου ἤδη χρόνου εὑρισκόμεθα.

Ταῦτα διὰ βραχέων ἐκτιθέντες πρὸς τὴν ὑμετ. Π. εὐέλπιδες ἐσμὲν ὅτι δὲν θέλομεν ἀναγκασθῆ ἵνα ἐπαναλάβωμεν τὰ περὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἀντικειμένου, ἀφοῦ πολὺς μέχρι τοῦδε καὶ προφορικῶς περὶ αὐτοῦ ἐγένετο λόγος. Διατελοῦμεν δὲ ὁλοπρόθυμοι

Ἐν τῇ Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῇ, ᾠωξή. Μαΐου ιδ'.

Ἰ. Φιλαλήθης.	Κ. Ζαχαριάδης.
Ἀ. Χαρίλαος.	Γ. Ῥαφάνης
Β. Δ. Καλλίφρων.	Ἀ. Χουρμουζιάδης.

Οπως δήποτε δὲ αἰσιώτερον ἐπευχόμενοι τὸ μέλλον τῆς ἱερᾶς ταύτης τῶν γραμμάτων ἑστίας, τῆς ἀπὸ τοσούτων ἤδη αἰώνων τὸ ἱλαρὸν καὶ ζωοπάροχον φῶς τῆς προγονικῆς ἡμῶν σοφίας ἀεννάως τε καὶ δαψιλῶς ἐπὶ τὰς ἐπερχομένας γενεὰς μεταλαμπαδευούσης, καὶ ἀπὸ καρδίας καὶ αὖθις εὐλογοῦντες τοὺς ὅπως δήποτε αὐτὴν περιθάλποντας, καταπαύομεν παραδιδόντες τὸν λόγον εἰς τὸν ἑλλόγιμον Καθηγητὴν καὶ συνάδελφον ἡμῶν κ. Ἀντώνιον Χαρίλαον, ἀσμένως ἀναδεξάμενον τὴν ὁμόθυμον τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου πρότασιν, ὅπως κοσμήσῃ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐνιαυσίων ἡμῶν ἐξετάσεων διὰ λόγου εἰδικοῦ.

Μετὰ τὸν Σχολάρχην ἀναστὰς ὁ Καθηγητὴς κ. **Α. Χαρίλαος** ἀπήγγειλε τὸν ἐφεξῆς λόγον, ὑπόθεσιν ἔχοντα τὴν ἱστορίαν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ ἔτους 1849, μεθ' ὃ ἡ Σχολὴ μετετέθη παλιν εἰς Φανάριον.

« Ἡ παροῦσα ἡμέρα, Π. Δέσποτα καὶ γεραρὰ τῶν σεβασμ. Ἀρχιερέων καὶ φιλομούσων ὁμήγυρις, ἡ συγκαλέσασα ὑμᾶς ἐπὶ τὸ αὐτό, ἐφιεμένους δὴ λίαν ἰδίοις ἰδεῖν ὀφθαλμοῖς καὶ θεάσασθαι καὶ τὴν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συγκομιδὴν τῶν ἐκ τῆς σοφίας ἀειζώων καρπῶν, παρέσχεν εἰκότως τὴν ἀφορμὴν ὑπομνῆσαί τε καὶ διεξελθεῖν ἐφεξῆς, ὅπως ἀπὸ τοῦ πανωλέθρου ἐκείνου κατακλυσμοῦ, τοῦ κατακλύσαντος τὰ ἡμέτερα, ἡ πρεσβυγενὴς καὶ περιώνυμος Μ. τοῦ Γ. Σχολή, ἡ φύλαξ αὖτη τῶν πατρώων ἡμῖν ἀγαθῶν καὶ σωστικὴ κιβωτός, ἀσινὴς καὶ ἀκέραιος εἰς ἡμᾶς διεσώθη, καὶ πολλὰ πολλάκις παθοῦσα καὶ ὑποστᾶσα διέφυγεν ὡς ἐκ θαύματος, κρείττων τῶν ἐπικειμένων αὐτῇ γενομένη κινδύνων· καὶ οἵτινες οἱ συγκρατοῦντες αὐτὴν καὶ συνέχοντες διδάσκαλοι καὶ Καθηγηταὶ, οἱ διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς ἑαυτῶν τὴν πατρῴαν οὐσίαν διαφυλάξαντες καὶ οὐκ ἀπόνως ἡμῖν διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων καταλιπόντες, ὡς παρὰ τῶν προγόνων παρέλαβον· οὓς ἐν τῷ τοιῷδε προσῆκον, οἶμαι, καὶ δίκαιον διὰ μνήμης ἔχειν ἀεὶ καὶ τιμᾶν, ὡς εὐεργέτας καὶ πατέρας ἡμῶν πρὸς ζῆλον καὶ μίμησιν· εἰ μὲν γὰρ ζηλοῦντες αὐτοὺς καὶ παράδειγμα προτιθέμενοι ἐπαύξομεν καὶ ἡμεῖς αὐτὴν κατὰ λόγον τῶν πραγμάτων καὶ τῶν καιρῶν ἐπὶ τὰ πρόσω χωροῦντες ἀεὶ καὶ προκόπτοντες, ἐσόμεθ' εὖ οἶδ' ὅτι τῆς τῶν προγόνων ἡμῶν δόξης ἄξιοι, καὶ οὐ μάτην ἐπὶ τούτοις μέγα φρονήσομεν, ἀλλὰ τὸν παρὰ τῶν σοφῶν καὶ σπουδαίων ἀνδρῶν δίκαιον ἔπαινον ἕξομεν καὶ τιμήν, ἐνάριθμοι τοῖς τῶν ἐθνῶν εὐδοκίμοις γενόμενοι· ἄγε δὴ τοὺς ἡμετέρους ποτὲ προγόνους ἐζηλωκότα, ἐπὶ τοσοῦτον ἦρθη δυνάμεως καὶ εὐδαιμονίας ἐν ἅπασιν· εἰ δέγ' ἐλλείπειν δοκοῖμεν, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ πᾶν τοὐναντίον συμβήσεται. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, Π.Δ. εἰ καὶ τὸ πρᾶγμα δυσχερὲς ἐν τῷ παρόντι καὶ δυσέφικτον ἔμοιγε, ἅτε δὴ καὶ χρόνου δεόμενον καὶ μείζονος τῆς παρασκευῆς, δόξαν ὅμως τῷ ἀξιο-

τίμῳ Σχολάρχῃ καὶ τοῖς φίλοις συγκαθηγηταῖς ἀναθεῖσί μοι τοῦτο, ὧν τὴν γνώμην περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι καὶ σέβομαι, πειράσομαι κατὰ τὸ ἐνὸν διὰ βραχέων εἰπεῖν καὶ διαλαβεῖν περὶ αὐτῶν ὡς ἐν διαγράμματι, παραιτούμενος ἅμα συγγνώμονάς μοι γενέσθαι, εἴ τί γε μὴ ἀποχρώντως ῥηθείη.

Ἐπειδὴ τοίνυν μετὰ τὴν ἅλωσιν, τῶν πραγμάτων ἤδη μόγις καθεστηκότων καὶ ἀπὸ τῶν ὑπερβαλλόντων ἐκείνων κακῶν βραχύ τι τῶν ἀνθρώπων λελωφηκότων, ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ Γεννάδιος ὁ Σχολάριος, ὁ εἰς ἄκρον σοφίας ἐληλακὼς τῆς ἔσω καὶ θύραθεν, ἀρετῇ τε πάσῃ καὶ συνέσει προέχων, εὖτε παρὰ πᾶσι καὶ τοῖς κρατοῦσι φερόμενος, τοὺς τοῦ τετρωμένου σκάφους τῆς Ἐκκλησίας οἴακας ἔσχε, κοινῇ γνώμῃ καὶ ψήφῳ Πατριάρχης ἀποδειχθείς, ὀρθῶς πάνυ καὶ καλῶς βουλευσάμενος, ὡς πατὴρ ἀγαθὸς καὶ σοφὸς κυβερνήτης καὶ γνώμων ἄριστος τῶν πραγμάτων καὶ ἡγεμών, περὶ παντὸς ἐποιήσατο τῆς παιδείας πρῶτον πάντων ἀντιλαβέσθαι καὶ ἐπιμεληθῆναι πάσῃ δυνάμει, οὐδὲν ἄλλο εἰκότως πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων σωτηρίαν προὐργιαίτερον ἡγησάμενος καὶ λυσιτελέστερον εἰς τὴν τῶν καταπεσόντων ἀνόρθωσιν· αὕτη γὰρ σώζει τὰ ἔθνη καὶ συνέχει καὶ μεγαλύνει, ὥσπερ αὖ τοὐναντίον ἀπούσης, καταῤῥεῖ κἀπὶ τὸ μηδὲν ἔρχεται πάντα. Διὰ ταῦτα δὴ καθίστησι διδάσκαλον Ματθαῖον τὸν Καμαριώτην ἐκ Θεσσαλονίκης, ἄνδρα λόγοις τε καὶ φιλοσοφίᾳ εὐδόκιμον ἐν τοῖς μάλιστα Φιλοσοφίας τε καὶ Ῥητορικῆς ἐχόμενα οὐκ ὀλίγα συγγράψαντα καὶ δὴ καὶ ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ τὰ κατὰ τὴν ἅλωσιν διεκτραγῳδεῖ ὀδυρόμενος. Εἰς ὅσον δὲ διεβίω καὶ πότε τὸν βίον κατέλυσεν ἄδηλον· εἰκάζεται δὲ λήγοντος τῆς ΙΕ'. ἢ ἀρχομένης τῆς ΙΣ'. ἑκατονταετηρίδος τελευτῆσαι· ὅτε διεδέξατο τοῦτον ὁ ἑλλογιμώτερος τῶν ὁμιλητῶν αὐτοῦ Μανουὴλ ὁ Κορίνθιος, μέγας Ῥήτωρ καὶ Χαρτοφύλαξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας σοφώτατός τε καὶ θεολογικώτατος, κατὰ τὸν Μαλαξὸν, πολλά τε θεολογικὰ συγγράψας καὶ ἀπολογίαν πρὸς τὰ ἐρωτήματα Φραγκίσκου τινὸς ἐκ τοῦ τάγματος τῶν κηρύκων. Διετέλεσε δὲ σχολαρχῶν περὶ τὰ τεσσαράκοντα ἔτη· ὑπὸ γήρως δὲ τελευτήσαντος (1551), καθηγήσατο τῆς Σχολῆς Ἰωάννης ὁ Ζυγομαλᾶς ἐκ Ναυπλίας ἐπὶ Πατριάρχου Ἰωάσαφ τοῦ Μεγαλοπρεποῦς, προσκληθεὶς παρ' αὐτοῦ (1555) μαθητεύσαντος πρότερον αὐτῷ, μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ (1580)· ὅτε δὴ προέστη ταύτης ὁ υἱὸς αὐτοῦ Θεοδόσιος ὁ Ζυγομαλᾶς, τῆς Μ. Ἐκκλησίας Πρωτονοτάριος. Ἐκδημήσαντος δὲ καὶ τούτου, κατέστη διδάσκαλος ἀρχομένης τῆς ΙΖ'. ἑκατονταετηρίδος (1600) Φραγκίσκος ὁ Κόκκος, Νάξιος τὴν πατρίδα, διδαχθεὶς ἐν Ῥώμῃ, ὑπὸ Ῥαφαὴλ τοῦ Πατριάρχου μετακληθείς, τῆς ἱερᾶς Θεολογίας διδάσκαλος δόκιμος. Μετὰ δὲ τοῦτον (ἄδηλον δ' ἐπὶ πόσον τὴν διδασκαλίαν παρέτεινε) καθίσταται Σχολάρχης ὑπὸ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως (1626) Θεόφιλος ὁ Κορυδαλεὺς Ἀθηναῖος ἐκ Ζακύνθου μετακληθείς, ἔνθα σχολαρχῶν διετέλει· ὃς ἐν μὲν Ῥώμῃ διδαχθεὶς τὰ Ἐγκύκλια, ἐν δὲ Παταβίῳ τὴν Φιλοσοφίαν, οὐδενὸς τῶν καθ' ἑαυτὸν Φιλοσοφίᾳ τε

καὶ Θεολογία ἐγένετο δεύτερος· ἔτη δ' ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα σχολαρχήσας εὐδοκίμως πάνυ καὶ μετὰ κλέους, ἐπὶ Παρθενίου τοῦ ἐπωνυμουμένου Γέροντος τὸ τῶν μοναχῶν τριβώνιον ὑποδὺς καὶ Θεοδόσιος μετονομασθείς, προήχθη εἰς τὸν τῆς μητροπόλεως Ἄρτης θρόνον, Ἀρχιερεὺς γενόμενος (1639)· ἀπὸ δὲ τῆς τούτου διδασκαλίας ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Σχολὴ προάγεσθαι ἤρξατο ἐπὶ τὰ μείζω καὶ τελεώτερα. Τοῦτον δὲ διεδέξατο Ἰωάννης ὁ Καρυοφύλλης Βυζάντιος (1646), ὁ δοκιμώτερος τῶν μαθητευσάντων αὐτῷ. Διέπρεψε δὲ καὶ οὗτος εὐμεθόδως καὶ ἀόκνως τὰ τοῦ διδασκάλου διδάσκων μέχρι τοῦ 1664 ἔτους λήγοντος· μετὰ δὲ τοῦτον ἀποστάντα τῆς Σχολαρχίας καὶ ἀντὶ τῆς πολυετοῦς καὶ πολυμόχθου διδασκαλίας τῷ τοῦ μεγάλου Λογοθέτου ἀξιώματι τιμηθέντα κοινῇ γνώμῃ καὶ ψήφῳ πάντων (ἦν δ' ἐν ἔθει τῇ Ἐκκλησίᾳ τοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους ἐργαζομενους καὶ μοχθοῦντας ἀμείβεσθαι καὶ γερῶν ἀξιοῦν τοὺς θεράποντας τῶν Μουσῶν) Ἀλέξανδρος ὁ ἐκ μητρὸς λίαν επιφανοῦς Βυζαντίδος, πατρὸς δὲ Χίου, ὁ καλῶς πρότερον κατ' οἶκον ἐκπαιδευθεὶς παρ' αὐτῆς τὰ Γραμματικὰ καὶ τῶν μαθημάτων τὰ Ἐγκύκλια καὶ τῶν Ἀσιατικῶν γλωσσῶν γενόμενος ἐγκρατής, ἐν δὲ Βονωνίᾳ καὶ Παταβίῳ ὕστερον τὴν Φιλοσοφίαν καὶ τὴν τῶν Ἀσκληπιαδῶν τέχνην ἐκδιδαχθείς, ἐπανελθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀναδείκνυται Σχολάρχης ἐκ πάντων προκριθείς, ἅτε δὴ παντοίᾳ μαθήσει καὶ σοφίᾳ κομῶν, ἐν τῇ κατὰ τὸ Μετόχιον σχολῇ (1665), τῇ ἱδρυθείσῃ προτροπῇ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Νεκταρίου παρὰ τοῦ φιλομούσου καὶ κοινωφελεστάτου ἐκείνου ἀνδρὸς τοῦ ἐκ Καστορίας Μανωλάκη (1663)· ἧς προέστη τότε (1663) Γερμανὸς ὁ Λοκρός, ἀνὴρ λόγιος ἐπὶ τὸν τῆς Νύσσης μητροπολιτικὸν θρόνον ἀρθείς· ἐν δὲ ταύτῃ, ἐν ᾗ ἡ Ἑλληνική, ἡ Φιλοσοφία καὶ ἕτεραι ἐπιστῆμαι ἐδιδάσκοντο, ἐδίδαξε μέχρι τοῦ 1671—1672 ὁ πολὺς οὗτος Ἀλέξ. Μαυροκορδάτος μετὰ πολλῆς τῆς καρποφορίας καὶ ὠφελείας, οὐκ εὐαρίθμους μαθητὰς ἀναδείξας, παιδείᾳ πολλῷ διαπρέψαντας καὶ μέγα τῷ ἡμετέρῳ Ἔθνει γενομένους ὄφελος, οἷον τὸν Βησσαρίωνα, τὸν Μακρῆν τὸν ἐξ Ἰωαννίνων, Σεβαστὰν τὸν Κυμινίτην, Γεράσιμον τὸν Ἀκαρνᾶνα, σχολαρχήσαντα μετὰ ταῦτα, Δημήτριον τὸν Καντεμίρην καὶ ἑτέρους, οὓς μακρὸν ἂν εἴη νῦν καταλέγειν. Μετὰ δὲ τοῦτόν φησιν ὁ σοφὸς Κωνστάντιος ὁ Πατριάρχης ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη τὴν τῆς Σχολῆς διδασκαλίαν σιγῆσαι· ἀλλ' ὁ ἀοίδιμος Κ. Εὐθυβούλης ἀσύμβατον κρίνων τὴν εἰς Βουκουρέστιον ἀναχώρησιν τοῦ Σεβαστοῦ Κυμινίτου, γενομένην περὶ τὰ 1689—1690, γνωματεύει αὐτὸν τοῦτον ἀναδέξασθαι τὴν διδασκαλίαν μετὰ τὸν Ἀλεξανδρον τὸν Μαυροκορδάτον· ὡς δὲ ἄλλοι, τὸν Σπαδωνῆν ἢ τὸν Βαλάσιον τὸν Χαρτοφύλακα ἢ καὶ τὸν Κυμινίτην αὐτόν· ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου ἐξέστω ἡμῖν ἐπέχειν, ὡς μηδὲν εἰπεῖν ἔχοντας βέβαιον· ἐπὶ δὲ Πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ Ἀκαρνᾶνος συστάσης αὖθις τῆς Σχολῆς (1690) ἐπιμελείᾳ μὲν αὐτοῦ, συνδρομῇ δὲ τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος ἤδη Μανωλάκη, κατὰ τὸ ἐκδοθὲν τότε σιγγίλιον, ἀρχηγήσατο ταύτης ὁ τοῦ Καρυοφύλλου καὶ εἶτα Μαυροκορδάτου ἀκροατὴς Σεβαστὸς ὁ Κυμινίτης, τῶν ἐπιστημονικῶν μαθημάτων διδασκαλος· ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον· προσκληθεὶς γὰρ ἀπῆρεν εἰς Βουκουρέστιον τῆς ἐκεῖθι Ἀκαδημίας καθηγησόμενος· τοῦτον δ' ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Σχολῇ διεδέξατο ὁ ἐξ Ἀκαρνανίας Γεράσιμος, ὁ ἐν μὲν τῇ ἑαυτοῦ Εὐγενίου τοῦ Ἀκαρνᾶνος μαθητοῦ Κορυδαλέως ἀκροασάμενος, εἶτα δὲ καὶ τῶν ἐν Βυζαντίῳ Καρυοφύλλου τε καὶ Μαυροκορδάτου· τούτου δὲ σχολαρχοῦντος, ἐδίδασκε τὰ Γραμματικὰ καὶ Ἐγκύκλια ὁ ἐκ Ῥυσίου Διαμαντῆς, πάππος πρὸς μητρὸς Ἀδαμαντίου τοῦ Κοραῆ· μετὰ δ' ἑπτὰ ἔτη, ἀποστάντος τοῦ Γερασίμου τῆς Σχολαρχίας, συναπῆλθε μετ' αὐτοῦ καὶ ὁ Διαμαντῆς, μετὰ δὲ τοῦτον ἡγήσατο τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς Ἰάκωβος Μάνας ἢ Μάνος ὁ Ἀργεῖος μετὰ διδασκάλου τῶν Γραμματικῶν καὶ Ἐγκυκλίων Καλλινίκου τοῦ Ναξίου, εἶτα δ' Ἡρακλείας μητροπολίτου· ἀνηγορεύθη δὲ καὶ ὕπατος τῶν φιλοσόφων, ἅτε δὴ σοφὸς ὢν καὶ μαθήσει παντοίᾳ διαπρεπὴς καὶ δεινὸς τῶν Ἀριστοτελικῶν δογμάτων πρασπιστής, ἔν τε Θεολογίᾳ βαθύς· παρατεῖναι δὲ λέγουσι τὴν Σχολαρχίαν μέχρι τοῦ 1721, ἀλλὰ πότε τὸν βίον μετήλλαξεν ἄδηλον· φαίνεται δὲ τότε διδάξας καὶ Ἠλίας ὁ Μηνιάτης, ἐπὶ Γαβριὴλ Πατριάρχου (1704) ἐγκαταστάς. Διάδοχος δὲ τοῦ Ἰακώβου ὁ ἀκροατὴς αὐτοῦ Λογοθέτης Γενικοῦ Ἀντώνιος ὁ Βυζάντιος (1721), ὃς πολλῆς ἂν εἴη ὠφελείας παραίτιος, εἰμὴ κομιδῇγε νέος ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο, κατὰ τὸν Δημήτριον Προκοπίου· μετ' αὐτὸν δ' ἀνεδέξατο τὴν Σχολὴν ὁ ἐπ' ἀκροάσει τῶν ἐν Παταβίῳ σοφῶν ἀπελθὼν ἐπ' ὀλίγον χρόνον αὐτάδελφος τούτου Χουρμούζιος, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐντεῦθεν ἀώρως ἀπῴχετο. Μετὰ δὲ τούτους ἐν νεότητι μεταστάντας τῶν τῆδε, προέστη τῆς Σχολῆς ὁ ἀκροατὴς Καρυοφύλλου καὶ Ἀλεξάνδρου μέγας Χαρτοφύλαξ γέρων ἤδη, ἀποβιώσας τῷ 1726, ὅστις, κατὰ τὸν Δημήτριον Προκοπίου, ἐδίδαξε καὶ πρὸ τοῦ 1721· ἤδη δὲ τὸ δεύτερον φαίνεται σχολαρχῶν, μεθ' ὃν ἡγήσατο τῆς Σχολῆς Δωρόθεος ὁ Λέσβιος, ἀκροατὴς Ἰακώβου, ὁ καὶ Πρωτοσύγκελλος· ἐφ' ὅσον δὲ τὰ τῆς διδασκαλίας παρέτεινε καὶ πότε καὶ ποῦ ἀπεβίω καὶ ὁ σοφὸς οὗτος Καθηγητής, οὐδεὶς οὐδὲν εἴρηκε. Μετὰ δὲ τοῦτον διεδέξατο τὴν Σχολὴν Ἰωάννης ὁ Λέσβιος ὁ καὶ Τζανῆς (ἐξ οὗ οἱ Τζανέταί Φαναριῶται) ἀκροατὴς Ἰακώβου, φιλόσοφος περιπατητικὸς μετὰ διδασκάλου τῶν Γραμματικῶν Ἀζαρίου Τζιγάλα ἐκ Θήρας, ὁ καὶ τὸν τίτλον τῶν φιλοσόφων εἰληφὼς καὶ τῷ μεγάλου Πριμικηρίου τετιμημένος ἀξιώματι· διέπρεψε δὲ σχολαρχῶν μέχρι τοῦ 1734, ὅτε νοσήσας ἀπεχώρησεν· ὃν διεδέξατο Ναθαναὴλ ὁ Κλονάρης ἐκ Χίου Ἱερομόναχος μέχρι τοῦ 1739 ἀρατείνας, ὅτε καὶ Ἀρχιερεὺς Ἀγχιάλου ἐγένετο, εἶτα δὲ καὶ Ἡρακλείας· μετὰ δὲ τοῦτον καθηγήσατο τῆς Σχολῆς τῷ 1739 ὁ μέγας κΕκκλησιάρχης καὶ γραμματεὺς τοῦ Πατριαρχείου Νικόλαος ὁ Κρητίας ἐκ Προύσης, ἀκροατὴς Ἰακώβου τοῦ Ἀργείου καὶ Ἀντωνίου τοῦ Βυζαντίου, ἀνὴρ πολυμαθής, περιπατητικὸς καὶ βαθὺς ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς μετὰ

διδασκάλου τῶν Ἐγκυκλίων Γεωργίου τοῦ Βυζαντίου περὶ τὰ δώδεκα ἔτη σχολαρχήσας· ὃς διά τι σκάνδαλον ἀναφυὲν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν Βιθυνίᾳ κατὰ τὸ 1751 ἀπέστη· ἐτελεύτησε δὲ κατὰ Μάρτιον (1767)· τοῦτον δ' αὖ διεδέξατο ἐν ἔτει 1752 Ἀνανίας ὁ Ἀντιπάριος ἀκροατὴς Δωροθέου τοῦ Λεσβίου, δεινὸς περὶ τὴν Γραμματικήν, πολύφυλλον συντάξας βιβλίον τὸ περὶ μορίων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀξιόλογον, Σπλάγχνον Γραμματικῆς ἐπιγραφόμενον, ὅτε ἡ Σχολὴ ἐκαλεῖτο Ἀκαδημία· παρέτεινε δὲ διδάσκων τὰ Γραμματικὰ καὶ Ἐγκύκλια μέχρι τοῦ 1759· ὅτε ἀπὸ τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς ὁ πολὺς τὴν σοφίαν κλεινὸς Εὐγένιος παρὰ τοῦ τότε Πατριάρχου Σεραφεὶμ ἀποκατέστη διδάσκαλος τῶν Φιλοσοφικῶν κατὰ τὰς νεωτέρας θεωρίας καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν διὰ Συγγιλιώδους γράμματος, ἐκδοθέντος τῷ 1760. Ἀλλὰ φεῦ! ἐπὶ μῆνας ἑπτὰ πρὸς τοῖς δέκα μόνον ἐδίδαξεν, ἀναγκασθεὶς ἀποστῆναι διὰ λόγους εὐλόγους, ὧν μνημονεύει ὁ σοφὸς Πατριάρχης Κωνστάντιος· ἀφαιρεθείσης δὲ τῆς Σχολῆς τὸν ἄνδρα καὶ τὰ κατ' ἐκλεκτικὴν μέθοδον Φιλοσοφικὰ καὶ Ἐπιστημονικὰ τῶν μαθημάτων, καθηγήσατο ταύτης εἰς τὰ Γραμματικὰ καὶ Ἐγκύκλια Γεώργιος ὁ Βυζάντιος, ὁ καὶ πρότερον μετὰ τὸν Ἀνανίαν διδάξας Κριτίου ἀκροατής· τούτου δὲ διάδοχος τῷ 1765 Παναγιώτης ὁ Βυζάντιος, καὶ αὐτὸς Κριτίου ὁμιλητής· ὅστις τὸ τῶν Μοναχῶν σχῆμα ὑποδὺς καὶ Προκόπιος μετονομασθείς, εἰς τὸ τῆς Ἀρχιερωσύνης ἦρθη ἀξίωμα, μητροπολίτης Εὐρίπου γενόμενος· τοῦτον δὲ διεδέξατο Ἰωακεὶμ ὁ Ἀντιπάριος, ἀλλὰ καὶ οὗτος κατὰ μίμησιν τῶν πρὸ αὐτοῦ (ὡς φησιν ὁ σοφὸς Κωνστάντιος) εὗρε τὸ κατὰ θυμὸν μητροπολίτης Ἀγχιάλου γενόμενος, καὶ μετὰ χρόνους αὖθις Κυζίκου· μετὰ δὲ τοῦτον προέστη τῆς Σχολῆς ὁ Βιζύης Γεράσιμος, μετακληθεὶς ἀπὸ τῆς Ἐπαρχίας παρὰ τοῦ Πατριάρχου Σαμουήλ, ἀνὴρ ἱκανὸς περὶ τὴν πάτριον φωνὴν καὶ πολιτείας ἀμέμπτου καὶ βίου καθαρωτάτου· μετὰ δὲ τοῦτον ἀνεδέξατο τὰ πρὸς διδασκαλίαν τῶν Γραμματικῶν καὶ τῶν Ἐγκυκλίων, ἐν ἔτει 1770, Χρύσανθος ὁ Αἰτωλός· τοῦτον δ' ἀποχωρήσαντα διεδέξατο ἐν ἔτει 1774 Ἠλίας ὁ Κύπριος, Κριτίου ἀκροατής· κατὰ δὲ τὸ 1775, ἢ μᾶλλον 1777, παρὰ τὴν Πατριαρχικὴν Σχολὴν συνέστη καὶ ἑτέρα αὖθις τῶν Φιλοσοφικῶν μαθημάτων ἐν ἰδιαιτέρᾳ οἰκίᾳ ἐπὶ Πατριάρχου Σωφρονίου τοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων· ἧς ἡγήσατο μέχρι τοῦ 1790 Σέργιος ὁ Μακραῖος ἐξ Ἀγράφων, ὁ τοῦ Εὐγενίου ἀκροασάμενος· τῆς δὲ Πατριαρχικῆς Σχολῆς, ὡς ἔστιν οὐκ ἀπιθάνως εἰκάσαι, εἰς τὸν τῶν Γραμματικῶν κύκλον συστελλομένης, προέστη Ἠλίας ὁ Κύπριος (1774—1777)· ὃν ἀποστάντα διὰ τὸν ἐνσκήψαντα τότε λοιμὸν διεδέξατο Ἀρσένιος ὁ ἐκ Σηλυβρίας Ἱερομόναχος, ἀκροατὴς καὶ αὐτὸς Κριτίου, μεθ' ὑποδιδασκάλου τοῦ Βασιλείου, παρέτεινε δὲ σχολαρχῶν μέχρι τοῦ 1784. ὅτε νοσήσας ἀπέστη. Μετὰ δὲ τοῦτον αὖθις ἀνεδέξατο τὴν Σχολὴν Ἠλίας ὁ Κύπριος, μετὰ δὲ δύο ἔτη ὑπὸ γήρως τὴν Σχολαρχίαν ἀποθεμένου, κατέστη διδάσκαλος τῶν Γραμματικῶν καὶ τῶν ἄλλων ὁ ἐκ

Γανου καὶ Χώρας Ἱερομόναχος Ματθαῖος· ὅστις, τριῶν ἐτῶν διαγενομένων, ἀπεχώρησε τῆς Σχολῆς καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὴν ἑαυτοῦ, διετέλεσε σχολαρχῶν ὡς καὶ πρότερον· τῷ δὲ 1790 ἔτει διαλυθείσης τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, ὁ ταύτης προϊστάμενος Σέργιος μετέβη εἰς τὴν Πατριαρχικὴν ὡς Σχολάρχης (1790—1793) μετὰ διδασκάλου τῶν Γραμματικῶν τοῦ Θεοδοσίου καὶ τρίτου διδασκάλου τοῦ Δημητρίου (1793—1797). Μετὰ δὲ τοῦτον προέστη τῆς Σχολῆς ὁ Λογοθέτης Γενικοῦ καὶ μέγας γραμματεὺς τοῦ Πατριαρχείου, ἐκ Κύπρου ὁρμώμενος, ἀκροατὴς Κριτίου καὶ Ἀνανίου Φώτιος, διδάσκων τὰ Γραμματικὰ καὶ Ἐγκύκλια ἐφ' ἱκανὰ ἔτη· τῷ δὲ 1797—1798 ἓξ μνημονεύονται διδάσκαλοι, δύο μὲν πρῶτοι (ἴσως φιλόσοφος καὶ μαθηματικὸς) Μακάριος καὶ Ματθαῖος, δύο δεύτεροι (ἴσως τῶν Γραμματικῶν) Μακάριος καὶ Γαβριὴλ, καὶ δύο τρίτοι (ἴσως τῶν ἐλασσόνων τάξεων) Δαμασκηνὸς καὶ Ἀνανίας. Οὕτως οὖν ἡ Πατρ. καὶ Μ. τοῦ Γ. αὕτη Σχολὴ καὶ μετὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀνατροπὴν καὶ κατάλυσιν οὐκ ἐπαύσατο προαγομένη καὶ καρποὺς ἀγλαοὺς ἀποφέρουσα μέχρι τῆς ΙΘ'. ἑκατονταετηρίδος· ὅτε (1804) ἡ περὶ τὰ καλὰ καὶ γενναῖα φιλοτιμία καὶ ζῆλος τῶν τοῦ Ἔθνους λογάδων Φαναριωτῶν, μετοικησάντων εἰς τὰ κατὰ τὸν Βόσπορον χωρία, ἰδίᾳ δὲ Δημητρίου τοῦ Μουρούζη καὶ τοῦ Κλήρου παντός, ἐγκαθίδρυσατο τὴν κατὰ Ξηρὰν Κρήνην Σχολὴν (μενούσης καὶ τῆς ἐν Φαναρίῳ προκαταρκτικῆς) ἐν τῷ πρότερον οἴκῳ τοῦ Ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, καλουμένην Πατριαρχικὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν, Κοινὴν τοῦ Γένους Σχολὴν καὶ Πάγκοινον τοῦ Γένους Σχολὴν καὶ Πατριαρχικὴν Πάγκοινον καὶ Μεγάλην Σχολὴν τοῦ Γένους καὶ Μουσεῖον, καὶ μέγα τοῦ Γένους Μουσεῖον· ἧς ἀνεδείχθη Σχολάρχης τῶν τε Φιλοσοφικῶν καὶ Ἐπιστημονικῶν ὁ ἐκ Χίου Δωρόθεος ὁ Πρώϊος, Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ὁ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ τὰς νεωτέρας τῶν θεωριῶν ἀρυσάμενος καὶ παντοδαπῆ μαθήσει κοσμούμενος· ὅς γε κατὰ τὸ 1805, ὀκτωβρίου 12, καὶ εἰς τὸ τῆς Ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα προαχθεὶς καὶ μητροπολίτης Φιλαδελφείας γενόμενος, διετέλει ὅμως διδάσκων μέχρι τέλους τοῦ 1807· ἔδει γάρ, κατὰ τὰ συγκείμενα αὐτῷ πρὸς τὸν Πατριάρχην καὶ προΐοντας, τέλος ἔχειν τὴν τῶν Ἐπιστημονικῶν μαθημάτων περίοδον· ἧς πέρας εἰληφυίας, ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ ποίμνην, καταλιπὼν πρὸς καιρὸν τῶν μαθητῶν τινα, (ὡς φησι Κ. ὁ Κούμας), οὗ τὸ ὄνομ' ἀγνοεῖται, «ἕως ἂν εὑρεθῇ ὁ ἁρμόδιος καὶ ἄξιος τὴν Σχολὴν ἀναδέξασθαι»· κατὰ δὲ τὸ 1809 Σχολάρχης καθίσταται Στέφανος ὁ Δούγκας· ἀλλὰ καὶ οὗτος μετὰ ἐνιαυτὸν (1810) ἀπεχώρησε τῆς Σχολῆς· ὅστις δὲ ἦν ὁ διαδεξάμενος τοῦτον εὐθὺς, ἄδηλον ἔμοιγε μὴ δυνηθέντι ἐν γοῦν τῷ παρόντι, καίπερ οὐ μικρὰν ποιησαμένῳ τὴν ζήτησιν, σαφές τι εὑρεῖν καὶ ὁμολογούμενον. Ἴσως δ' ἂν εἴη Ἰωάννης ὁ Παλαμᾶς, ὃν φησι Κωνστ. ὁ Σάθας ἐν τῇ πρὸμικροῦ ἐκδοθείσῃ Νεοελληνικῇ Φιλολογίᾳ σχολαρχῆσαι ἐν Κωνσταντινουπόλει μέχρι τοῦ 1812· καὶ γὰρ οὗτος συγκαταλέγεται

τοῖς ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ διδάξασι παρ' ἄλλων, οὐχ ὁριζόντων τὸν χρόνον ἐπ' ἀκριβές· μετὰ δε τοῦτον οὐκ ἀπιθάνως ἡγοῦμαι προστῆναι τῆς Σχολῆς Νικόλαον τὸν Λογάδην, διδάσκοντα τὰ Γραμματικὰ καὶ Ἐγκύκλια ἐκ τῶν ἐφεξῆς. Κληθεὶς γὰρ ὁ Κ. Κούμας ἐκ Σμύρνης περὶ τὰ τέλη τοῦ 1813 ἀναλαβεῖν τὴν τῶν Μαθηματικῶν καὶ τῆς Φιλοσοφίας διδασκαλίαν καὶ ἐλθὼν περὶ μέσον Μάϊον (1814) εἰς Κωνσταντινούπολιν, εὗρεν (ὡς φησιν αὐτὸς) ἐκεῖ διδάσκοντα τὴν Ἑλληνικὴν Νικόλαον τὸν Λογάδην· ὥπερ ἐπετράπη (φησὶ) τῆς Σχολῆς ἀποστῆναι, ἵν' οὕτω ῥᾷον αὐτῷ γένοιτο τὰ κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς Κιβωτοῦ καὶ διόρθωσιν· ὅτε δὴ καὶ ἡ τῶν Γραμματικῶν διδασκαλία ἀνετέθη τῷ Κ. Κούμᾳ· ἀλλὰ καὶ οὗτος μετὰ ἐνιαυτὸν (1815), ἀρχομένου Αὐγούστου, ἀπολυθεὶς τῆς Σχολαρχίας, ἀπῆρεν αὖθις εἰς Σμύρνην· μετὰ δὲ τοῦτον φαίνεται διδάξαι ἐν τῇ Σχολῇ Σέργιος ὁ Μυστάκης μέχρι τοῦ 1817, ὃς ἔπειτ' ἀπῆλθεν εἰς Βλαχίαν· μετὰ δὲ τοῦτον μνημονεύεται ὁ Ἀρχιμανδρ. Παρθένιος, μεθ' ὃν προσεκλήθη ἐξ Ἰασίου Γεώργιος ὁ Θεραπειανός· ἀλλὰ μέχρι τοῦ 1820 τίς τούτων πρῶτος καὶ ἐπὶ πόσον διετέλεσε σχολαρχῶν οὐκ ἔχω λέγειν. Ἐν τούτοις δὲ μνημονεύονται Κωνσταντῖνος Ψωμάκης, Παΐσιος Καραπατᾶς καὶ ἄλλοι παρ' ἄλλων, ὧν τῆς διδασκαλίας ὁ χρόνος καὶ ἡ διάρκεια καθάπαξ ἠγνόηται· πολλὰ γὰρ ἐξετάσας καὶ πολλῶν πυθόμενος, παρ' ὧν ἠγούμην μαθεῖν, οὐδέντι μᾶλλον ἠκρίβωσα. Κατὰ δὲ τὸ 1820 ἡ Μ. Ἐκκλησία μετεκαλέσατο Γρηγόριον τὸν Σαράφην ἐκ Κυδωνιῶν, ἔνθα ἐν τῷ φροντιστηρίῳ τότε σχολαρχῶν ἦν, ἐφ' ᾧ τὰ τῆς Σχολῆς ἀναδέξασθαι· ὃς δὴ παραγενόμενος εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀποποιησάμενος, αἰτίας εὐλόγους γε προϊσχόμενος, συνίστησι τὸν φίλον αὐτοῦ καὶ δοκιμώτερον τῶν μαθητῶν νεωστὶ ἀφιγμένον ἐνθάδε καὶ ἔν τινι οἴκῳ τοῦ Φαναρίου διδάσκοντα, τὸν Ἱερομόναχον Σαμουὴλ τὸν Κύπριον, ἄνδρα τῇ τε ἔσω παιδείᾳ καὶ θύραθεν διαπρέποντα καὶ τῇ κατὰ Χριστὸν πολιτείᾳ καὶ ἀρετῇ πολλῷ πολλῶν διαφέροντα καὶ φιλοπονώτατον. Ἐγκαταστὰς οὖν Σχολάρχης ἐδίδασκεν ἅμα τὰ Γραμματικὰ καὶ Ἐγκύκλια μετ' ἄλλων δύο διδασκάλων ἐν τῇ κατὰ Ξηρὰν Κρήνην Σχολῇ μέχρι τοῦ 1825· ὅτε δὴ διὰ λόγους οὐκ ἀγνώστους ἡμῖν τῷ αὐτῷ ἔτει κατὰ Ὀκτώβριον μετατεθεὶς ἐνταῦθα τῆς Σχολῆς εἰς Φανάριον, ἐδίδασκεν οὕτως παρατείνας μέχρι τοῦ 1830· οὗ κάμοὶ προσήκῳ τότε διακοῦσαι ἐπὶ διετίαν κὐτύχηται· περὶ γὰρ τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ Σωτηρίου ἔτους, μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, εἰς τὴν τῆς Μητροπόλεως Προκοννήσου θρόνον ἀρθέντος παρὰ τοῦ ἁγιδίμου Πατριάρχου Κωνσταντίου τοῦ Α΄., Σχολάρχης αὖθις ἀναδείκνυται Νικόλαος ὁ Λογάδης, διδάσκων τὰ Γραμματικὰ καὶ Ἐγκύκλια μετ' ἄλλων δύο διδασκάλων, ἀνὴρ καλὸς κἀγαθὸς καὶ ἄριστα περὶ τοὺς τεχνικοὺς λόγους ἐγγεγυμνασμένος καὶ περὶ τὴν πάτριον φωνὴν ἱκανώτατος, Φιλοσοφίας τε καὶ Μαθηματικῶν ἔμπειρος, βαθὺς τὴν Θεολογίαν καὶ οὐδενὸς τῶν καθ' ἑαυτὸν ὕστερος, μαθητὴς

μὲν ἐν τοῖς Θεολογικοῖς Ἀθανασίου τοῦ Παρίου γενόμενος, ἐν δὲ τοῖς Μαθηματικοῖς τοῦ γέροντος Τζελεπῆ ἐν Χίῳ, καὶ Δωροθέου τοῦ Πρωΐου ἐν Φιλοσοφίᾳ), οὗ δὴ κἀγὼ ἐπὶ τριετίαν ἀκροασάμενος, εἰς πέρας ἦκον τῶν παρ' αὐτοῦ τότε διδασκομένων. Ἀλλὰ φεῦ! κακῇ μοίρᾳ, νόσῳ βαρείᾳ καὶ ἀνηκέστῳ πληγεὶς πρωΐρως τὸν βίον μετήλλαξε κατὰ τὸ 1835, ἀρχομένου μηνὸς Σεπτεμβρίου· τότε δὲ δὴ ἐπὶ τὸν τῆς Πατριαρχείας θρόνον ὁ ἀπὸ Σερρῶν Γρηγόριος ὁ ἔκτος ἀναβὰς καινῇ γνώμῃ καὶ ψήφῳ παντὸς τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ὁ καὶ νῦν τὰ τῆς Ἐκκλησίας εὐκλεῶς διιθύνων, μεταπεμψάμενος κατὰ τὸ 1836 τὸν Σαμουὴλ μητροπολίτην ἤδη Μεσημβρίας, πρὸ ἑνὸς ἔτους μετατεθέντα ἐν αὐτῇ, ἐγκατέστησεν αὖθις Σχολάρχην τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, μετατεθεὶσης πάλιν εἰς τὴν Ξηρὰν Κρήνην, συνδρομῇ καὶ σπουδῇ τοῦ περιφανοῦς ἐκείνου ἀνδρὸς τοῦ Μ. Λογοθέτου τοῦ Ἀριστάρχου, μενούσης ἅμα καὶ τῆς ἐνταῦθα Προκαταρκτικῆς. Συμπαρελήφθη δὲ διδάσκαλος τῶν Γραμματικῶν παρὰ τοῦ Σαμουὴλ Κωνσταντῖνος ὁ Εὐθυβούλης, ἀκροατὴς μὲν αὐτοῦ πρότερον, εἶτα δὲ τοῦ ἁγιδίμου Ν. τοῦ Λογάδου τῶν δοκιμωτέρων, ἐντριβὴς τῇ Ἑλληνικῇ καὶ εὖ παρεσκευασμένος περὶ τὴν Ἐγκύκλιον μάθησιν, ἐπιμελής τε καὶ φιλόπονος ἐν τοῖς μάλιστα. Ἐπειδὴ δ' οὗτος, κατὰ τὸν ἐνόντα πόθον αὐτῷ, δαπάνῃ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἀπεδήμησεν εἰς Εὐρώπην (κατὰ τὸ 1839) τελεωτέρων μαθημάτων ἀψόμενος, ἐπ' ἀγαθῷ δήπου καὶ ὠφελείᾳ τοῦ Ἔθνους, ἡ Μ. Ἐκκλησία, προτροπῇ καὶ συστάσει τοῦ ἀειμνήστου Σαμουήλ, μετεκαλέσατο τὸν ἐκ τῆς Λίνου διδάσκοντα τότε Ἰωάννην τὸν Φιλαλήθη, τὸν ἐλλόγιμον καὶ φίλον νῦν ἡμῖν συγκαθηγητήν, ἀκροατὴν μὲν τοῦ Ν Λογάδου καὶ Σαμουήλ, εἶτα δὲ καὶ εἰς τὸ τῆς Ἑλλάδος Πανεπιστήμιον φοιτήσαντα, ἐγκρατῆ τῆς πατρίου φωνῆς καὶ Φιλολογίας, Λατινικῆς τε καὶ Γαλλικῆς. Μαθηματικῶν τε καὶ Φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρον. Ὅσπερ ἀφικόμενος ἐνθάδε καὶ τὴν τῶν Γραμματικῶν διδασκαλίαν, τῆστε Γεωγραφίας καὶ τῶν στοιχειωδῶν Μαθηματικῶν εἰσαχθέντων ἤδη προθύμως ἀναδεξάμενος, ἀνεκούφισεν ἀπὸ τοῦ πολλοῦ βάρους τῶν μαθημάτων τὸν ἤδη γηραιὸν αὐτοῦ διδάσκαλον Σαμουήλ, διδάσκοντα τότε τὴν Φιλοσοφίαν, Ῥητορικὴν καὶ Θεολογίαν, παραληφθέντος καὶ ἑτέρου διδασκάλου τῶν ἐλασσόνων τάξεων. Ἐν τούτῳ δ' εἰσήχθη εἰς τὴν Σχολὴν ἡ Ἱστορία, τὰ Λατινικὰ (ὧν διδάσκαλος ἦν ὁ γηραιὸς καὶ πολυίστωρ Σ. Βίλκιος)· ἡ Γαλλικὴ καὶ ἡ Φυσικὴ (ὑπὸ τοῦ Ν. Κοντογούρη διδασκόμεναι), καὶ δὴ ὁ τῶν μαθημάτων κύκλος κατέστη εὐρύτερος. Ὡς δὲ καὶ ὁ Κ. Εὐθυβούλης ἐπεδήμησεν ἐξ Εὐρώπης νομίζων ἡμῖν εἴ τι καλὸν κἀγαθὸν σοφίας καὶ ἐπιστήμης ἐχόμενον, τὴν τῶν ὑψηλοτέρων Μαθηματικῶν διδασκαλίαν καὶ μετὰ ταῦτα τὴν τῆς Φιλοσοφίας ἀνέλαβεν, εὐμεθόδως πάνυ καὶ μετὰ σπουδῆς ἀνενδότου καὶ φιλοτιμίας διδάσκων τὴν ὀργῶσαν νεότητα, λαμπρὸν τὸ μέλλον ὑπέφαινε τῇ Σχολῇ, ἀρξαμένῃ ἐπὶ τὰ μείζω χωρεῖν καὶ προάγεσθαι. Ἀνατεθείσης δὲ καὶ τῆς Ῥητορικῆς Ἰ. τῷ Φιλαλήθει, ὁ Σαμουὴλ διετέλει τότε σχολαρχῶν

καὶ τὴν Θεολογίαν διδάσκων, ἄχρις οὗ (κατὰ τὸ 1847), ἀποστὰς διὰ γῆρας τῆς Σχολαρχίας, διῆγε καθ' ἡσυχίαν ἀπὸ τῶν μαθημάτων σχολάζων· ὃς μέχρι τοῦ 1855 παρατείνας τὸ ζῆν ἀπηλλάγη τῶν τῇδε.

Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν κατὰ τὴν Σχολὴν ἄλλως ἤδη διωκημένων, τῶν δὲ μαθημάτων διανενεμημένων ἑκάστῳ τῶν διδασκάλων κατὰ τὸ προσῆκον, ἐγκαθίσταντο ἐπιμεληταὶ καὶ ἐπόπται Ἀρχιερεῖς περὶ τὴν τάξιν καὶ εὐκοσμίαν καὶ τὴν ἄλλην διοίκησιν ἀσχολούμενοι, διδασκαλίας δὲ πάσης ἀπηλλαγμένοι· μέχρι οὗ διὰ λόγους γνωρίμους ἡμῖν ἡ Σχολὴ περὶ τὰ τέλη τοῦ 1849 μετετέθη πάλιν αὖθις ἐνταῦθα· ὅπως δ' ἐξ ἐκείνου εἰς δεῦρο ἔσχε τὰ κατ' αὐτήν, οὐδεὶς, οἶμαι, τοῦτ' ἀγνοεῖ. Ὅθεν δὴ περιττὸν ἂν εἴη περὶ τούτων ἤδη φανερῶν ὄντων διεξιέναι, ἄλλως τε καὶ μακροτέρας δεομένων τῆς ἀφηγήσεως ἢ κατὰ τὴν παροῦσαν ὁρμὴν τοῦ λόγου καὶ πρόθεσιν· διὸ νῦν εἰς τοσοῦτον εἰρήσθω μοι. Οὕτω μὲν νῦν ἡ Μ. τοῦ Γένους αὕτη Σχολή, τοσούτων ἐτῶν διαγενομένων ἐν ὥραις χειμερίαις καὶ καιροῖς χαλεποῖς καὶ τὴν ἐπὶ πάντα μεταβολὴν ἀγχίστροφον ἔχουσι, περιεσώθη μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, διαδοχῇ μετὰ τῆς περιλειφθείσης πατρῴας ἡμῖν οὐσίας ἀκραιφνὴς καὶ ἀλώβητος. Οὗ χάρις ἀίδιος καὶ εὐγνωμοσύνη τῇ τε μητρὶ ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ ὀφειλεται· ἣ γ' οὐδεπώποτ' ἐπαύσατο κατὰ τὸ δυνατὸν τὰς Μούσας εὖ περιέπουσα καὶ τῆς τῶν ἑαυτῆς τέκνων σωτηρίας καὶ εὐδαιμονίας διηνεκῶς κηδομένη· τοῖς τε μακαρίοις ἐκείνοις θεράπουσι τῶν Μουσῶν καὶ θείοις ἱεροφάνταις, τοῖς ὑπὲρ τῆς τοῦ Ἔθνους προόδου καὶ δόξης ἔργῳ τε καὶ λόγῳ μετὰ προθυμίας ἀκνοτάτης ἀγωνιζομένοις καὶ μοχθοῦσι διὰ παντός, οὐδ' ὁπωστιοῦν ἀποδειλιῶσιν ἢ ἀποδυσπετοῦσι πρὸς τὰ ἐναντία τῶν συμβαινόντων, ἀλλὰ μετὰ θαυμαστῆς καρτερίας ἐπειγομένοις ἐπὶ τὸν σκοπὸν ἀεὶ καὶ ἀνύτουσι. Ταῦτα δὲ πάντας ἡμᾶς ἀναλογιζομένους καλῶς καὶ ἀνασκοποῦντας, Π.Δ. ὅτε οὐ χειμὼν ἄγριος οὐδὲ καταιγίδες καὶ λαίλαπες ἐπισκήπτουσαι λάθροι μαίνονται οὐδὲ νέφη πυκνὰ καὶ σκότος ἐπηλυγάζει,

«ἀλλὰ μάλ' αἴθρη
πέπταται ἀνέφελος, λευκὴ δ' ἐπιδέδρομεν αἴγλη»·

χρὴ πάντα ποιοῦντας καὶ μηδενὸς ἀπολειπομένους, ὧν δεῖ, πειρᾶσθαι λόγῳ τε καὶ ἔργῳ καὶ παντὶ σθένει συνδιατηρεῖν ταύτην ἀσφαλῶς καὶ διαφυλάττειν, ὡς ἄχρι τούτου θεία τινὶ μοίρᾳ ἐγίγνετο. Οὐ μὴν δ' ἄλλ' ὅ δίκαιον καὶ πρὸς τῆς ἡμετέρας δόξης ἐστὶν αὔξειν καὶ μεγαλύνειν αὐτήν, ἐνθυμουμένους, ὅτι τὸ ἡμέτερον Ἔθνος ἦν ὅτε ἀκμάζον ἦν σοφίᾳ πάσῃ καὶ τέχναις, νόμοις καὶ ἐπιστήμαις. ὧν καὶ τοῖς ἄλλοις μετέδωκε καὶ ἐπαίδευσε καὶ ἐπὶ μέγα προήγαγε· καὶ δὴ νῦν εἴπερ ποτὲ καιρὸς ἥκει κατεπείγων, ἄλλως τε τῶν περὶ ἡμᾶς ἐθνῶν ἀνεπισχέτως ὀργώντων πρὸς πᾶσαν παιδείαν καὶ πρόοδον καὶ ἀντεπεξιόντων οἷον ἐκθύμως καὶ διαμιλλωμένων περὶ παντός, ἀνακτήσασθαι τὰ πατρῷα πάντα πάλιν καὶ ἀνασώσασθαι, πᾶσάν τε σπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν καταβαλλομένους, ὅπερ εἴθισται μάλιστα τῷ ἡμετέρῳ Ἔθνει ἀεὶ καὶ πρέπον ἐστὶν

«αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων,
«μηδὲ γένος πατέρων αἰσχυνέμεν, οἵ μέγ' ἄριστοι».

Ὅτι δὲ ταῦτα οὐ λόγων κόμπος μᾶλλον ἐστὶν ἢ ἔργων ἀλήθεια σύμπασα ἡ Ἱστορία καὶ τὰ πράγματα πανταχόθεν περιφανῶς ἐπιμαρτυρεῖ· καίτοιγ' εἰμὴ τοῦθ' ἡμῖν περιγένοιτο, ἐν αἰτίᾳ δῆ πάντως ἐσόμεθα ὡς τὴν τῶν πατέρων ἀξίωσιν ἀφανίζοντες. Δικαιοῦσι γὰρ κατὰ τὸν ἄριστον τῶν συγγραφέων οἱ ἄνθρωποι αἰτιᾶσθαι τὸν μαλακίᾳ τῆς ὑπαρχούσης δόξης ἐλλείποντα. Ἀντιληπτέον τοίνυν τῶν πραγμάτων, Π. Δ. προθυμότερον, ἄλλως τε οὐδ' ἐῤῥωμένων, οὐδ' εὐροούντων, εἴ τις αὐτοῖς ὀρθῶς τὸν νοῦν ἐπιστήσειε, καὶ ἀνθεκτέον ἰσχυρῶς τῆς πατρῴας σοφίας τε καὶ παιδεύσεως, μηδ' ὁπωστοῦν ἀποκνοῦντας πρὸς τὰ παρεμπίπτοντα δυσχερῆ, πίστει καὶ γνώμῃ χρωμένους, συντελοῦντας δ' ἑτοίμως καὶ εἰσφέροντας τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστον εἰς τὴν τοῦ Ἔθνους αὔξην καὶ προκοπήν, ἄρχοντάς τε καὶ ἀρχομένους, πλουσίους καὶ πένητας, νέους καὶ γέροντας καὶ πᾶσαν τάξιν καὶ ἡλικίαν, ὡς ὁ λόγος αἱρεῖ καὶ συμφέρον ἐστίν· ἵν' οὕτω τά τε παρόντα βέλτιον ἡμῖν γένηται σχεῖν καὶ εἰς τὸ μέλλον λαμπρὸν πρᾶξαι ἄμεινον καὶ ὅπως ἐφικόμενοι τοῦ σκοποῦ καὶ καταλαβόντες ἐν ᾗ τετάχθαι προτήκει ἄξια τῆς τῶν προγόνων ἡμῶν ἀρετῆς καὶ δόξης ἀποδεικνύμενοι, δικαίως ἔχωμεν λέγειν πρὸς ἅπαντας ἕκαστος.

«Ταύτης τι γενεῆς καὶ αἵματος εὔχομαι εἶναι».

Οὐ μὴν ἀλλὰ τούς τε φιλίως ἡμῖν ἔχοντας ἂν εὐφράναιμεν τούς τε πολεμίως φιμώσαιμεν, ἢ μᾶλλον, καὶ τούτους ἐπαινεῖν καὶ θαυμάζειν ἡμᾶς ἀναπείσαιμεν· οἶδε γὰρ καὶ πολέμιος θαυμάζειν ἀνδρὸς ἀρετήν. Ἔσται δὲ ταῦτα πάντα ἡμῖν τὸ φιλότιμον μετὰ τοῦ δραστηρίου ἔχουσι καὶ πονεῖν αἱρουμένοις καὶ μηδενὸς τῶν δεόντων ὀλιγωροῦσι· πάντα γὰρ τῶν πόνων πωλεῖται ἡμῖν τ' ἀγαθά, καὶ οὐδέν, ὅπερ οὐ τῷ πόνῳ καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ δήπου ἁλωτὸν γίγνεται· δεῖ δὲ διὰ ταχέων βοηθῆσαι τοῖς πράγμασι καὶ μετὰ προθυμίας συνάρασθαι, μηκέτι διαμέλλοντας καὶ ὑπερτιθεμένους, καὶ οὐχ ἥκιστα τὴν τῶν περὶ ἡμᾶς ἁπάντων μεγίστην δὴ κίνησιν ὁρῶντας ἐπιστρεφεῖς εἶναι λίαν τῷ καιρῷ τὴν γνώμην προσέχοντας μονονουχὶ φωνὴν ἀφιέντι καὶ λέγοντι.

«Οὐχ ἕδρας ἔργον, οὐδ' ἀμβολᾶς,
«ἀλλὰ χρυσαιγίδος Ἰτωνίας
«χρὴ παρ' εὐδαίδαλον ναὸν
«ἐλθόντας, ἀθρόν τι δεῖξαι».

—

Συντελεσθέντος δὲ τοῦ λόγου, ἤρξαντο εὐθὺς αἱ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν κατὰ τὸ Πρόγραμμα τῶν δημοσίων ἐξετάσεων, ὅπερ, κατὰ τὸν κανονισμὸν τῆς Σχολῆς, ἐγκαίρως συνελθὼν ὁ Καθηγητικὸς Σύλλογος καὶ συντάξας διὰ τοῦ τύπου ἐξέδοτο καὶ εἰς οὓς ἔδει διένειμε (ὅρ. τοῦτο κατόπιν ὑπὸ στοιχ. Γ'.)

Τῇ δὲ προσεχεῖ Κυριακῇ, κγ'. Ἰουνίου, ἐγένετο, κατὰ τὰ εἰθισμένα, ἡ ἐπίδοσις τῶν πτυχίων τοῖς τελειοδιδάκτοις μαθηταῖς ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ αὖθις τῆς Αὐτοῦ Θ.Π., τῶν ΣΣ. Συνοδικῶν, τῶν Ἐφόρων, τῶν Καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, τῶν λοιπῶν μαθητῶν τῆς σχολῆς καὶ πολλῶν λογίων καὶ ἐντίμων προσώπων. Καὶ πρῶτον μὲν ἐτελέσθη ἱερὰ τελετὴ ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Θ. Π. Εἶτα ἑκάστου τὸν εἰκεῖον τόπον καταλαβόντος, ὁ Σχολάρχης ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς ἐνώπιον αὐτοῦ ἱσταμένους καὶ ὅσον οὔπω ἀπολυομένους φοιτητὰς τῆς Σχολῆς τάδε.

Φίλοι ὁμιληταί.

Ὑπάρχουσι στιγμαὶ ἐν τῷ βίῳ ὅλον τὸν ἄνθρωπον αἰχμαλωτίζουσαι διὰ δυνάμεως ὑπερτέρας καὶ ἀσυνήθους, τὸν ὁρίζοντα αὐτοῦ φαιδρύνουσαι καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτῶν ἐπὶ τὰς μελλούσας ἡμέρας ἐπιχέουσαι. Σπάνιαι βεβαίως εἶναι αἱ στιγμαὶ αὗται, ἀλλ' ὅταν ἔλθωσι, πόσον εὐφροσύνως ἀσπαζόμεθα αὐτάς, καὶ πόσον ἱερὰ διαμένει ἐν τῷ μέλλοντι ἡ μνήμη αὐτῶν!

Τοιαύτη, φίλοι ὁμιληταί, τυγχάνει δι' ὑμᾶς τε καὶ διὰ τὴν Σχολὴν ἡ ὥρα αὕτη, καθ' ἣν ἐν μέσῳ πολυπληθοῦς, σεβασμίας καὶ ἐκλεκτῆς ὁμηγύρεως ὡς καρποὶ ὡραῖοι καὶ καλοὶ εἰς βρῶσιν ἀπὸ δένδρου ἀγλαοῦ καὶ καλλιγόνου ἀποχωριζόμενοι ἀπὸ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς καὶ τὸν στέφανον ἕκαστος κομίζοντες τῆς φερεπονίας ὑμῶν, ἀπέρχεσθε ἐν εἰρήνῃ ὅπου ὑμᾶς ἡ θεία πρόνοια ἐκάλεσεν.

Δεῦτε λοιπὸν ἐντείνατε τὸ οὖς, ἀνοίξατε τὴν καρδίαν ὑμῶν εἰς τὴν ὑστάτην καὶ τελευταίαν ταύτην προσλαλιάν. ἣν, εἰ καὶ κατ' ἔθος ἀρχαῖον, ἀλλάγε ὡς μήτηρ φιλόστοργος ἀπὸ μητρικῶν σπλάγχνων κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην καὶ ἐπίσημον ὥραν δι' ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς ἀπευθύνει ἡ πεφιλημένη ὑμῶν αὕτη Σχολὴ ὡς πρὸς τέκνα αὐτῆς ἀγαπητά, καὶ ἔστωσαν ὑμῖν οἱ λόγοι αὐτῆς ὡς κανὼν καὶ γνώμων διὰ παντὸς τοῦ βίου ὑμῶν. Διότι ἐκεῖνος, ἀγαπητοί, εὐπλοεῖ διασχίζων τὴν ὑφαλώδη τοῦ βίου τούτου θάλασσαν, ὅστις βολιδοσκοπῶν διαπλέει καὶ πρὸς τοὺς φαεινοὺς φάρους τοὺς σημειοῦντας αὐτῷ τὰς ἐπικινδύνους θέσεις νήφων ἀεὶ προστατενίζει.

Γινώσκετε πρὸ πάντων ὅτι ὅλος ὁ βίος ἡμῶν ἐκ τριῶν ἀποτελεῖται μερῶν, ἐκ τοῦ παρελθόντος, τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ μέλλοντος, ἢ ἁπλούστερον εἰπεῖν, ἡ ζωὴ ἡμῶν χθές ἐστι καὶ σήμερον καὶ αὔριον. Τὸ παρελθὸν ὁμοιάζει πρὸς σπουδαῖον, ἔμβριθῆ καὶ πολυειδήμονα λευκότριχον διδάσκαλον· οἱ λόγοι αὐτοῦ εἰσι πλήρεις σοφίας καὶ συνέσεως καὶ διδακτικῶν παραδειγμάτων. Ἀκούετε οὖν αὐτοῦ μετὰ προσοχῆς καὶ διηνεκῶς καὶ τῶν λόγων αὐτοῦ διαμνημονεύετε, ἵνα καὶ τὴν πεῖραν ἔχοντες διδάσκαλον τί ὑμῖν τὸ πρακτέον καὶ μὴ καλῶς διαγινώσκητε. Τὸ ἐνεστὼς ὁμοιάζει πρὸς φίλον νεαρὸν καὶ πλήρη χαρίτων, οὗ ἡ προσφιλὴς καὶ χαρίεσσα συναναστροφὴ πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως ἡμᾶς ἐφέλκεται καὶ εὐαρεστεῖ· ἔστε ὅμως φρόνιμοι· μὴ ἐπιλανθάνεσθε τῆς νεότητος καὶ ἀπειρίας τοῦ φίλου τούτου, πεφεισμένην χορηγεῖτε αὐτῷ τὴν πίστιν ὑμῶν, καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ τῶν νεανιευμάτων καὶ παρεκτροπῶν αὐτοῦ. Τὸ μέλλον θεωρεῖτε ὡς παντάπασιν ἄγνωστον ξένον, εἰς ὃν ὀλίγον ἢ οὐδόλως δύναταί τις νὰ βασισθῇ. Τοῦτο δύναται νὰ ἔλθῃ μετ' εὐλογίας εὐφρόσυνον καὶ εὐτυχές, δύναται ὅμως νὰ ἀποβῇ ἡμῖν καὶ χαλεπόν, πονηρὸν καὶ κακοπράγμον, ἀλλὰ δυνατὸν καὶ δίχολον νὰ μὴ παρουσιασθῇ. Οὕτω βιοῦντες, ἀσφαλῆ καὶ ἀδιάπτωτον ὅσον οἷόν τε ἕξετε τὸν βίον καὶ οὐ πολλαῖς καὶ ποικίλαις ταῖς μεταμελείαις κατεσπαρμένον.

Ἐπὶ τούτοις λέγω ὑμῖν καὶ τάδε. Πολλαί εἰσιν αἱ δυνάμεις, ἃς ὁ ἄνθρωπος κέκτηται, μεγάλη δὲ ἡ ἰσχὺς τῆς θελήσεως αὐτοῦ· θέλετε ὅμως πάντοτε τὸ ἀγαθόν, ποιεῖσθε πάντοτε εὐγενῆ χρῆσιν τῶν ψυχικῶν ὑμῶν δυνάμεων, ἃς ὡς δῶρον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐλάβετε· διότι ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε ὀφείλει μόνον τὰ ὑλικὰ συμφέροντα αὐτοῦ νὰ ἐπιδιώκῃ, ὡς μηχανή τις νὰ κινῆται χωρὶς νὰ ἐμφορῆται ὑπὸ τῶν θείων ἐκείνων ἀληθειῶν, τὰς ὁποίας ὁ δάκτυλος τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐνεχάραξε, χωρὶς νὰ ἐμπνέηται ὑπὸ τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Εὐαγγελίου ἐκείνου, ὅπερ προώρισται νὰ ἐνσπείρῃ ἐπὶ τῆς γῆς τὰς αἰωνίους ἀρχὰς τῆς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἀγάπης καὶ τῶν εὐγενῶν καὶ θείων ἐν γένει αἰσθημάτων.

Οἱ εὐγενέστεροι νόες, οἱ μέγιστοι ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι πάντων τῶν αἰώνων καὶ πάντων τῶν ἐθνῶν, ἐνθέρμως ἐξύμνησαν τὴν καθαρότητα καὶ ἀγαθότητα τῆς καρδίας ὡς τὴν ὑψίστην ἀξίαν, ὡς τὸ τιμαλφέστατον τοῦ ἀνθρώπου κειμήλιον· καὶ δικαίως· διότι αἱ γνώσεις ἡμῶν, ὅσον εὐρεῖαι καὶ ἀκριβεῖς καὶ ἂν ὦσιν, ἡ περὶ τὴν καλλιτεχνίαν δεξιότης ὅσον μεγάλη καὶ θαυμασία καὶ ἂν ᾖ, ὅσος ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ τιμαί—οὐδέποτε ταῦτα ἔχουσιν ἀπόλυτον καὶ αἰωνίαν δι' ἡμᾶς ἀξίαν, οὐδέποτε καθιστῶσιν ἡμᾶς ἐναρέτους καὶ σεβαστούς, ἐὰν μὴ συνάμα πάλλῃ ἐν τῷ στήθει ἡμῶν ἀγαθὴ καὶ εὐγενὴς καρδία. Ὁ γεωργός, ὁ βιομήχανος, ὁ χειρώναξ, οὗ τινος ἡ καρδία εἶναι καθαρά, αἱ πράξεις ἁγναί, ἀλήθειαν, ἀγάπην καὶ δικαιοσύνην πνέουσαι, αὐτὸς ἵσταται εἰς περιωπὴν πολλῷ ὑψηλοτέραν ἢ ὁ πολυμαθέστατος σοφὸς καὶ ὁ ἄριστος καλλιτέχνης ὁ ἐκτρεπόμενος τοῦ πρωτίστου προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ στερούμενος τὴν καθαρότητα τοῦ ἠθικοῦ χαρακτῆρος.

Μὴ διαλείπετε λοιπὸν διατηροῦντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο πῦρ, ὅπερ μόνον διὰ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς καθαρᾶς ἀγάπης ἀνάπτει καὶ

ζωηρὸν ἐν ἡμῖν διασώζεται, καὶ τότε ἔστε βέβαιοι ὅτι οὐδέποτε καταφρονήσετε ὡς δειλίαν τὴν ἠπιότητα τοῦ ἐναρέτου, οὐδέποτε ἐγκωμιάσετε ὡς ἀνδρίαν τὴν θρασύτητα καὶ μανιώδη τόλμην τοῦ παραβόλου, οὐδέποτε ὑπολήψεσθε ὡς φρόνιμον καὶ συνετὸν τὸν ὕπουλον καὶ δολερόν, ὡς τίμιον τὸν ὑποκριτήν, ὡς πιστὸν καὶ εἰλικρινῆ τὸν κόλακα· ἀλλ' ἔσεσθε ἀείποτε ἐχθροὶ τῆς ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀταξίας, τοῦ ψεύδους καὶ τῆς κακίας, καὶ ὅταν ἔτι προβλέπητε ὅτι ἕνεκα τούτου δύνανται οἱ ἄνθρωποι νὰ λάβωσιν ἀφ' ὑμῶν πᾶν ὅ,τι ἔδωκαν ὑμῖν—διότι ἐκεῖνο, ὅπερ ἡμεῖς εἰς ἑαυτοὺς δίδομεν, οὐδεὶς ἀφ' ἡμῶν αἴρει.

Προσέχετε ὅμως μὴ γίνεσθε ἀετοὶ ἐν λόγοις, κτήνη δὲ τῆς γῆς ὑποζύγια τῇ πράξει. Ὁ χαρακτὴρ ὑμῶν ἔστω πάντοτε καὶ ἐν πᾶσι τίμιος, εὐσταθής, σεμνός, μεγαλοπρεπής, ἵνα μὴ ἦτε ὡς κάλαμοι παντὶ ἀνέμῳ σαλευόμενοι, νῦν μὲν ἀέλπιδες, ἄθυμοι καὶ χαμαὶ ἕρποντες, ἄλλοτε δὲ ὑπὲρ ὃ δεῖ φρονοῦντες καὶ ἀκατάσχετοι. Προσέχετε δὲ μάλιστα ἀπὸ τῶν ὑπερβολῶν. *Μηδὲν ἄγαν*, ἦν τὸ σοφὸν τῶν ἡμετέρων προγόνων παράγγελμα· ἐν τῇ ἰσορροπίᾳ τῶν δυνάμεων ἡμῶν ἔγκειται ἡ ἀληθής, ἡ ἱερὰ τοῦ βίου σταδιοδρομία· ἡ καταστροφὴ αὐτῆς διὰ τῆς ἐπιτάσεως ἢ τῆς ἐξασθενίσεως τῶν δυνάμεων ἡμῶν καθίστησιν ἡμᾶς τοὺς βροτοὺς ἀείποτε δυστυχεῖς καὶ ταλαιπώρους. Ὁ τὴν ἀληθῆ καὶ ἔλλογον ἰσορροπίαν τῶν ψυχικῶν αὐτοῦ δυνάμεων ἐπιδιώκων, ὁ τὴν καλὴν ἁρμονίαν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας κεκτημένος, δι' ἧς μόνης ὁ ἔσω ἄνθρωπος εἰρηνεύει, οὗτος κατανοεῖ τὴν μεγάλην τοῦ βίου σημασίαν, οὗτος ἀπολαύει ἐν μέρει τῆς ἀληθοῦς καὶ μακαρίας ἡδονῆς καὶ πρὸς τὴν ἀγήρω καὶ τελείαν ἐπείγεται παρασκευαζόμενος εἰς τὴν πέραν τοῦ τάφου μεγάλην καὶ τελευταίαν ἐκείνην *ἐξέτασιν*, ἐν ᾗ μέλλομεν παρασταθῆναι πάντες, ὅταν ὁ ὀφθαλμὸς ἡμῶν κλεισθῇ διὰ τελευταίαν φορὰν εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Τότε πεσεῖται ἀφ' ἡμῶν πᾶσα ἡ ἐξωτερικὴ λάμψις, ὅλον ἐκεῖνο τὸ ἀπατηλὸν καὶ ψευδώνυμον φῶς, δι' οὗ αἱ ἀσχημίαι καλύπτονται, ἡ προσωπιδοφόρος παράστασις τοῦ θεάτρου τοῦ κόσμου τούτου καταλήγει τότε, τότε ἕκαστος ἐμφανίζεται ὡς ἔχει ἐν τῷ ἰδίῳ προσώπῳ, καὶ ἔστιν ἄξιος τοσούτου μόνον, ὅση εἶναι ἡ ἀληθὴς καὶ πραγματικὴ αὐτοῦ ἀξία.

Λοιπὸν ἀγαθῇ τύχῃ, ὦ νέοι, ἀνδρίζεσθε καὶ κραταιοῦσθε ἐν τῷ μέλλοντι καὶ μηδέποτε ἀποβάλλετε ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν τὸν μέγαν ὑμῶν προορισμόν· χρησιμοποιήσατε τὰς γνώσεις καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ἐν τῇ κοινωνίᾳ, εἰς ἣν ἤδη ἐξέρχεσθε ἐγκαταλείποντες τὴν Σχολήν. Οἱονδήποτε καὶ ἂν ᾖ τὸ στάδιον ὑμῶν ἐν τῷ μέλλοντι, συνοδοιπόρον ἔχετε πάντοτε μεθ' ὑμῶν τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν μητέρα τῆς προόδου, καὶ τὴν τάξιν τὴν μαιεύτριαν παντὸς ἔργου. Ἐπιγινώσκετε δὲ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεων ὑμῶν· μηδέποτε ὑπερτιμήσητε τὰ ἔργα τῆς διανοίας καὶ τῶν χειρῶν ὑμῶν, ἀλλ' ἔστε μετριόφρονες, εἰδότες ὅτι τὸν ὑπερήφανον καὶ ἀλαζόνα καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀποστρέφονται καὶ βδελύσσονται. Ἐὰν δέ τις ἐξ ὑμῶν

διαπρέψῃ ποτὲ ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ἐπιστήμης, ἀναπολείτω ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ τοὺς λόγους τοῦ μεγάλου τῆς Εὐρώπης φυσιοδίφου τοῦ εἰπόντος· Ἡ ἐπιστήμη οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν εἰμὴ τὸ βαθμόμετρον τῆς ἡμετέρας ἀγνοίας. Ὅσῳ μᾶλλον ἐκτείνεται τὸ πεδίον τῶν γνώσεων ἡμῶν, τοσοῦτο μᾶλλον κατανοοῦμεν τὸ ἀκαταμέτρητον βάθος αὐτοῦ, ὅπερ εἰσέτι κεκλεισμένον ἡμῖν ἐναπολείπεται. Ὁ φόβος τοῦ ἥρωος τῆς Μακεδονίας ὅτι οὐδὲν αὐτῷ πρὸς κατάκτησιν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἔμελλε νὰ ἐγκαταλειφθῇ, ξένος ὅλως καὶ ἀλλότριος ὑπάρχει ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ σταδίῳ, ἐν ᾧ δύναταί τις νὰ ἀνευρίσκῃ καὶ κατακτᾷ πάντοτε νέους κόσμους.

Ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω, ἐν παντὶ καιρῷ, ἐν πάσῃ τοῦ βίου ὑμῶν περιστάσει ἡ πιστὴ τῶν καθηκόντων τῆς θέσεως ὑμῶν ἐκπλήρωσις, ἔστω τὸ πρώτιστον καὶ ἱερώτατον ὑμῶν μέλημα, ὡς πρέπει εἰς ἀληθῶς τιμίας καὶ εὐγενεῖς ψυχάς. Γινώσκετε, λέγει τις τῶν μεταγενεστέρων ποιητῶν, τί ἐδίδαξάν με οἱ σοφοί, οἱ τετελευτηκότες καὶ οἱ ζῶντες, οἱ χθὲς καὶ σήμερον, οἱ ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἀπὸ Ῥώμης; Ἐπιθυμεῖτε νὰ μάθητε τὴν ἀρχαίαν, τὴν νέαν καὶ νεωτάτην σοφίαν; Ποιεῖτε τὰ καθήκοντα ὑμῶν, ἀταράχως προσδέχεσθε πᾶν τὸ ἐρχόμενον· — οὕτω ποιοῦντες, ἀγαπητοί, εὐτυχεῖς καὶ μακάριοι ἔσεσθε, διότι καὶ τὴν ἀθωότητα τῆς καρδίας ὑμῶν ἱερὰν διὰ παντὸς τηρήσετε ὡς πρέπει μάλιστα Χριστιανοῖς, καὶ τὴν εἰρήνην τῆς συνειδήσεως ὑμῶν, τὸ πολυτιμότατον τοῦτο τοῦ ἀνθρώπου ἀγαθόν, οὐδαμῶς ἀπολέσετε, καὶ τὴν Σχολὴν ἡμῶν δόξῃ καὶ τιμῇ ἀμαράντῳ περιβαλεῖτε.

Ἡμεῖς εὐχόμεθα ὑμῖν τὰ βέλτιστα καὶ παρ' ὑμῶν προσδοκῶμεν τὰ βέλτιστα, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ εὐχῇ καὶ τῇ ἐλπίδι ἀπολύομεν ὑμᾶς σήμερον τῆς Σχολῆς ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς.

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς ὁ Γραμματεὺς τῆς Σχολῆς, ἀνέγνω τὸ πρακτικὸν τῆς ἐπὶ τῇ βαθμολογήσει τῶν τελειοφοίτων συγκροτηθείσης συνεδριάσεως τοῦ καθηγητικοῦ Συλλόγου, ἔχον ὡς ἀκολούθως.

Πρᾶξις τοῦ καθηγητικοῦ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς Συλλόγου ἐπὶ τῆς βαθμολογήσεως τῶν ἀπολυομένων 17 φοιτητῶν.

Τῇ εἰκοστῇ δευτέρᾳ Ἰουνίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑξηκοστοῦ ὀγδόου σωτηρίου ἔτους συνελθὼν ὁ τῶν Καθηγητῶν τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς Σύλλογος ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σχολάρχου πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου κ. Φιλοθέου Βρυεννίου, μετὰ τὸ πέρας τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῶν ἀπολυομένων 17 φοιτητῶν, καὶ λαβὼν ὑπ' ὄψιν τοὺς καθημερινοὺς ἐλέγχους καὶ τὰς ἐν τῇ γενικῇ ταύτῃ δοκιμασίᾳ αὐτῶν ἀπαντήσεις, τὸν δίκαιον ἑκάστῳ βαθμὸν ἀπένειμεν, ὑπολογιζόμενοι κατὰ λόγον τῆς εἰδικῆς ἀξίας τῶν τε μαθημάτων καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς προόδου. Καὶ οἱ μὲν 16 τῶν φοιτητῶν ἐκρίθησαν ἄξιοι τοῦ νενομισμένου πτυχίου, λαβόντες οἱ μὲν Γεώργιος Κατσελίδης, Δημήτριος Λογιάδης, Ἐμμανουὴλ Ἰ-

αμυρίδης, Ἐμμανουὴλ Παπαδάκης, Ἰωάννης Ἰατρουδάκης, Κωνσταντῖνος Κωνσταντινίδης, Νικόλαος Παντελεήμονος, Σαββας Μιχαὴλ, Σταμάτιος Δημητρίου, Στέφανος Βασιλείου καὶ Φώτιος Μεσθενεὺς τὸν βαθμὸν ἄριστα· οἱ δὲ Γεώργιος Χαραλάμπους, Δαβὶδ Ἰωτήφ, Δημήτριος Γρηγορίου καὶ Μιχαὴλ Τσεκούρας τὸν βαθμὸν πάνυ καλῶς· ὁ δὲ Νικόλαος Ἀρσένης τὸν βαθμὸν καλῶς. Ἐνὶ δὲ μόνῳ τῷ Ἰωάννῃ Γεωργίου δοθήσεται ἀποδεικτικὸν ἁπλῶς τῆς μαθητείας καὶ ἀκροάσεως τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς, ὡς μὴ κριθέντι ἀξίῳ πτυχίου — καὶ οὕτω διελύθη ἡ συνεδρίασις.

Ὁ Σχολάρχης	Οἱ Καθηγηταὶ
Ἀρχιμ. Φιλόθεος Βρυέννιος.	Ἰ. Φιλαλήθης. Ἀ. Χαρίλαος.
	Ἰ. Ἀριστοκλῆς. Αἰμ. Νοννόττης.
Ὁ Γραμματεὺς	Ἀ. Σπαθάρης. Ἀ. Κωνσταντινίδης.
Β. Δ. Καλλίφρων.	Β. Δ. Καλλίφρων. Κ. Ζαχαριάδης.
	Ἀ. Χουρμουζιάδης.

—

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Πρακτικοῦ προσκαλούμενοι κατὰ τάξιν ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου οἱ ἀπολυόμενοι μαθηταὶ ἐλάμβανον τὸ ἑαυτῶν πτυχίον ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, προσφωνοῦντος ἑκάστῳ τάδε.

« Λάβε τὸ πτυχίον τοῦτο, ὅπερ δίδοταί σοι δι' ἐμοῦ ὑπὸ τῆς Σχολῆς εἰς μαρτύριον τῆς ἐν αὐτῇ εὐδοκίμου φοιτήσεώς σου· εἶης δὲ καὶ τοῦ λοιποῦ ἐν ἅπασιν εὐδοκιμῶν!

(Τὸν τύπον τοῦ πτυχίου βλ. κατόπιν ὑπὸ τὸ στοιχ. Δ').

Ὕστερον δὲ προσιόντες τῇ Α· Θ. Π. καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ εὐλαβῶς ἀσπαζόμενοι, ἐλάμβανον παρ' αὐτοῦ καὶ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιλέγοντος τοῦ Πατριάρχου ἑκάστῳ·

« Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶη μετὰ σοῦ φωτίζουσά σε, συνετίζουσα καὶ διαφυλάττουσα πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου ».

Εἶτα ἡ Α. Θ. Π. προσέλεξε πᾶσι τάδε·

« Τέκνα ἐν Κυρίῳ προσφιλῆ,

Εὐφραίνουσι τοὺς πατέρας οἱ τῶν ἐναρέτων τέκνων ἀγαθαὶ καὶ γενναῖαι ἐπιδόσεις, καὶ αἱ παντοῖαι εὐδοκιμήσεις, αἵ τε ἄλλαι καὶ διαφερόντες αἱ ἐκ τῶν ἠθικῶν καὶ διανοητικῶν πράξεων καὶ προόδων ἐξανατέλλουσαι, ἀφ' ὧν ἐκπηγάζει οὐ μόνον πᾶσα ἡ κατὰ τὸν βίον τοῦτον οἰκιακή τε καὶ κοινωνικὴ εὐημερία καὶ κατευόδωσις τῶν ἀτόμων καὶ τῶν πολιτειῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ πάντων σκοπιμώτατον, ἡ τοῦ ἔσω ἀνθρώπου εὐκταία καὶ ἐφικτὴ τελειότης, δι' ἣν ἀνάλογος στέφανος θησαυρίζεται ἐν τοῖς οὐρα-

νοῖς, στέφανος αἰωνίου δόξης καὶ αἰωνίου μακαριότητος· ὥστε ὁ εἰς τοιαῦτα τῆς ἀληθινῆς παιδείας καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἠθοποιήσεως καὶ τελειώσεως πνευματικὰ καὶ ζηλωτὰ γυμνάσια ἐκ παίδων φιλοτίμως ἐπαλειφόμενος, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ φρόνιμος καὶ πιστὸς οἰκονόμος τοῦ θεοδωρήτου κειμηλίου τῆς ἐπὶ γῆς ζωῆς, προσφέρων τὰς τῆς ἀβρᾶς καὶ πρὸς πανοτιοῦν δεξιᾶς νεότητος ἐκλεκτὰς καὶ μεμετρημένας ἡμέρας, δίκην θεοσημάντων δραχμῶν, πρὸς ἐμπορίαν τιμαλφῶν ἀδαμάντων, χρησίμων, ὧν μὲν εἰς τὴν ἐπίγειον παροικίαν, ὧν δὲ εἰς τὸν ἀποκείμενον πᾶσι τοῖς κατὰ Θεὸν σοφοῖς καὶ δικαίοις θεόπλεκτον καὶ ἀμάραντον στέφανον. Ὄντως μακαρία ἡ γενεὰ τῶν ἐπὶ τοιούτοις καὶ οὕτω παιδευομένων μειρακίων! Τρισμάκαρες δὲ καὶ οἱ τὴν νεότητα νουθετοῦντες καὶ παιδεύοντες ἐν τοιαύτῃ θεοφιλεῖ καὶ ὑγιαινούσῃ παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ γονεῖς καὶ διδάσκαλοι! Πολλοὺς καὶ ἀφεγγεστέρους αἰῶνας, ὦ ἀγαπητὰ τέκνα τῆς εὐσεβείας, καὶ ἡ τοῦ καθ' ἡμᾶς ὀρθοδόξου Γένους μεγάλη αὕτη καὶ Πατριαρχικὴ Σχολή, καθάπερ μουσοστόλος ναῦς, τὴν τῆς ἑῴας Ἑλληνογενῆ παιδείαν οὐκ ἀκυμάντως μέν, ἐνδόξως δὲ ναυστολήσασα, τοιαῦτα μαθήματα ἐξεπαίδευσε καὶ ἀκμὴν ἐκπαιδεύει τὸ Ἔθνος, ἅτινα ἐπιχαρίτως καὶ οὐδὲν ἧττον ἀγλαοφανῶς ἢ καὶ λυσιτελούντως συνδυάζοντα τὴν ἀνθρωπίνην καὶ βιοτέρμονα γνῶσιν μετὰ τῆς θείας, συγκαταρτίζουσιν ἐπ' ἀμφοῖν ἐν τῷ αὐτῷ μαθητῇ ἕνα καὶ σεμνὸν καὶ τρίχαριν ἀνδριάντα, τὸν τοῦ τελείου Χριστιανοῦ, τοῦ χρησίμου πολίτου καὶ τοῦ διδασκάλου τῆς ὀρθῆς διδασκαλίας καὶ παιδεύσεως. Τοιαύτη δὲ καὶ σήμερον, θείῳ ἐλέει, διατελοῦσα τὴν πρόθεσιν ἡ Σχολή, χαίρει μὲν αὐτὴ ἐπαναβλέπουσα ἐν τῇ σεμνῇ καὶ εὐέλπιδι ταύτῃ νέᾳ γενεᾷ, τῇ πάντοτε ζήλῳ ἐνθέῳ καὶ νεαρῷ πρὸς τὰ καλὰ καὶ γενναῖα ὀργώσῃ, διαλάμποντας ζωηροὺς καὶ ἀκηλιδώτους τοὺς πατρίους χαρακτῆρας· ἀγάλλονται δὲ ὁμοῦ Ἐκκλησία καὶ Ἔθνος ἐμβλέποντες ἐν τοῖς νῦν Σχολάρχαις καὶ Καθηγηταῖς καὶ διδασκάλοις ἀδιάκοπον τὴν εὐλογημένην καὶ χρυσῆν ἐκείνην ἅλυσον τῶν πρὸ ἡμῶν ἀειμνήστων καὶ παντὶ τῷ Γένει κοινωφελεστάτων γενομένων διδασκάλων, οἵτινες οὐχ ἧκιστα διὰ τῆς συνεχοῦς καὶ ἐναρέτου πολιτείας καὶ διευθύνσεως, ἣ καὶ διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ φερεπόνου διδασκαλίας αὐτῶν τὴν μεγαλώνυμον ταύτην Σχολὴν τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἐκλεῖσαν καὶ ἐμεγάλυναν καὶ ἐλάμπρυναν. Οὕτω τοίνυν, εὐλογητὸς ὁ τῆς ἀφάτου εὐδοκίας Θεός, συγκομισάμενοι καὶ κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοὺς σιτοβολῶνας τοῦ ἐθνικοῦ φωτισμοῦ δαψιλῆ καὶ πολύχουν τὸν τῶν ἐτησίων μαθημάτων θερισμόν, τοῦτον μὲν ἀεὶ πολλαπλασίονα καὶ ἀδρότερον ἐξαιτούμεθα παρὰ τοῦ Κυρίου τῶν δωρεῶν· πάντας δὲ τοὺς ὅπως ποτὲ ἐργαζομένους καὶ συντελοῦντας εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ πολύτιμον ταύτην τοῦ Ἔθνους συγκομιδήν, τοὺς προστάτας καὶ ἐφορεύοντας, τὸν πεῖρα καὶ παιδείᾳ συγκεκροτημένον ἱεροπρεπῆ Σχολάρχην τοσαύτῃ, ὥστε δικαιῶσαι ἐκ προοιμίων τὴν ἐκλογήν, τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς μαθητὰς ἐγκαρδίως ἐπευλογοῦντες καὶ ταῖς ἐπαξίοις καταστέφοντες

εὐφημίαις, δεόμεθα τοῦ Θεοῦ τῶν φώτων, ἵνα καὶ εἰς τὸ διηνεκὲς στηρίξῃ καὶ πλατύνῃ καὶ μεγαλύνῃ τὴν Μεγάλην ταύτην τοῦ Γένους Σχολήν, προβιβάζων τοὺς ἐν αὐτῇ φοιτῶντας εἰς αὔξησιν ἀληθινῆς γνώσεως καὶ εὐσεβείας, εἰς προκοπὴν βίου τελειοτέρου κοινωνικῶς καὶ πνευματικῶς· ἀμήν ».

Περανθείσης δὲ τῆς προσλαλιᾶς τῆς Α. Θ. Π., εἷς τῶν τελειοφοίτων, παραστὰς εἰς μέσον ἐκ προσώπου πάντων τῶν συμμαθητῶν αὐτοῦ, ἐξέφρασε δημοσίᾳ τὴν εὐγνωμοσύνην ἀποδοὺς τὴν εὐχαριστίαν, μετὰ Θεὸν τὸν πρύτανιν καὶ παροχέα πάντων τῶν καλῶν, τῇ τε προστάτιδι τῆς Σχολῆς Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ Σχολῇ τῇ ἐκθρεψάσῃ αὐτοὺς πνευματικῶς τε καὶ ἠθικῶς. Τὴν εὐχαριστίαν ταύτην διεδέξατο τὸ « Πολυχρόνιον ποιήσαι Κύριος ὁ Θεὸς κτλ. » καὶ οὕτω διελύθη ἡ ὁμήγυρις.

—o—

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α'.

« Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς, ἐν ἔτει 1867—1868.

—

ΤΑΞΙΣ Α'.	Ποσάκις τῆς ἑβδομ.	Ὧραι.
1) Δογματικὴ Θεολογία (1)	2	2
2) Ἑλληνικὰ (Σοφ. Ἀντιγ. Πίνδ.) (2)	6	7 1[2
3) Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας (1)	2	2
4) Καλλιλογία (6)	1	1 1[2
5) Ῥητορικὴ μετὰ γυμνασμάτων (2)	2	2
6) Ἱστορία νεωτέρα (8)	3	3
7) Ἱστορία συγκριτικὴ τῆς Ἑλληνικ. καὶ Λατινικῆς Φιλολογίας (3)	2	3
8) Φυσικὴ πειραματικὴ (7)	3	4 1[2
9) Χημία (7)	2	2
10) Λατινικὰ (Οὐϊργίλ. καὶ Ὁράτ.) (8)	3	4
11) Θεωρία τῆς Ποιήσεως (2)	1	1
12) Ἐπιγράμματα (4)	1	1 1[2
ΤΑΞΙΣ Β'.		
1) Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία (1)	2	2
2) Ἑλληνικὰ (Ὁμήρ. Ἰλ. καὶ Ὀδύσ. καὶ Θεόκρ.) (4)	5	7
3) Μετρικὴ καὶ Ἐπιγράμματα (4)	1	1 1]2
4) Λογικὴ καὶ Ἠθικὴ (6)	3	3 1[2
5) Ἱστορία μέση (8)	3	4
6) Τριγωνομετρία καὶ Κοσμογραφία (7)	3	3
7) Λατινικὰ (Σαλλούστ. καὶ Ὀβίδ.) (8)	3	4 1[2
8) Λατινικὰ θέματα (8)	1	1 1[2
9) Ἐμπορικὸν δίκαιον (10)	2	2
ΤΑΞΙΣ Γ'.		
1) Ἑλληνικὰ (Θουκυδ. καὶ Ἡρόδ.) (4)	5	7 1[2
2) Ἐπιστολογραφία Ἑλληνικ. (4)	1	1 1[2
3) Ψυχολογία (6)	3	3
4) Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία (9)	3	3
5) Λατινικὰ (Καῖσ. καὶ Κικέρ.) (8)	3	3
6) Λατινικὴ θεματογραφία καὶ συντακτικὸν (8)	1	1
7) Ἀλγεβρα (7)	3	3

	Ποσάκις τῆς ἑβδ.	Ὧραι
8) Ὀθωμανικὰ (μετὰ τῆς Δ΄. τάξ.) (12)	3	4 1[2
9) Γαλλικὰ (11)	3	4 1[2

ΤΑΞΙΣ Δ΄.

1) Ἑλλην. (Πλάτ. Κρίτ. καὶ Ἀλκιβ. Δημοσθ. [περὶ Στεφ. Αἰσχ. κατὰ Κτησιφ.) (5)	5	7 1[2
2) Ἑλληνικ. συντακτικὸν, θεματογραφία καὶ [συνθέσεις (5)	1	1 1[2
3) Ἀνθρωπολογία καὶ εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Φι- [λοσοφίαν (6)	3	3
4) Ἀρχαία Ἱστορία (9)	3	3
5) Ἀρχαιολογία Ἑλληνικὴ (9)	2	2
6) Γεωμετρία (7)	3	3
7) Λατινικὰ (Καῖσ. Ἰουστῖν. καὶ ἐλευθέρα ἑρμηνεία ἐκ τοῦ De viris illustribus) (8)	3	3
8) Ὀθωμανικὰ (μετὰ τῆς Γ΄ τάξεως) (12)	3	4 1[2
9) Γαλλικὰ (11)	3	4 1[2

ΤΑΞΙΣ Ε΄.

1) Ἑλλην. (Ὀλυνθ. καὶ Φιλιππ. Δημοσθ.) (5)	5	7 1[2
2) Συντακτικὸν καὶ θεματογραφία (5)	2	2 1[2
3) Λατινικὰ (στοιχειώδη μαθήματα) (2)	3	4 1[2
4) Μαθηματικὴ καὶ φυσικὴ Γεωγραφία (7)	2	2
5) Ἀριθμητικὴ θεωρητικὴ (9)	3	3
6) Μυθολογία (9)	2	2
7) Γαλλικὰ (11)	3	4 1[2

Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ καὶ Διπλογραφία καθ' ὁρισθησομένας ἡμέρας καὶ ὥρας.

Καθηγηταί.

(1) Ε. Κλεόβουλος.
(2) Ι. Φιλαλήθης.
(3) Σ. Βίλκιος.
(4) Α. Χαρίλαος.
(5) Β. Καλλίφρων.
(6) Ι. Ἀριστοκλῆς.
(7) Α. Σπαθάρης.
(8) Αἰμ. Νοννόττης.
(9) Κ. Ζαχαριάδης.
(10) Ν. Γεωργιάδης.
(11) Γάλλος.
(12) Ὀθωμανός.

Ἐξεδόθη ἐν τῇ Μεγ. τοῦ Γέν. Σχολῇ, τῇ 13 Σεπτεμβρίου 1867.

Ὁ Σχολάρχης Ἀρχιμ. Εὐστ. Κλεόβουλος.»

Σημ. Ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων καθ' ἑκάστην ἀπὸ τῆς 8 1[2. — Διάλειμμα ἀπὸ τῆς 11 1[2—12.—Ἡ διάρκεια τῶν πρὸ μεσημβρίας μαθημάτων 1 1[2 ὥρ.

—o—

Β΄.

Πρόγραμμα ἐνιαύσιον τῶν ἐν τῇ Προκαταρκτικῇ τοῦ Γέν. Σχολῇ διδασκομένων μαθημάτων κατὰ τὸ ἔτ. 1867—1868.

—

ΤΑΞΙΣ Α΄.	Ποσάκ. τῆς ἑβδ.	Ὧραι
1) Ἱερὰ Κατήχησις (ἡ κατ' ἔκτασιν ἐκ τοῦ Ῥωσσικοῦ μεταφρ.) (1)	2	2
2) Ἑλληνικ. (ὁ Ἀρειοπαγ. λόγ. τοῦ Ἰσοκρ., ὁ Περὶ τοῦ πῶς ἄν τις ὑπ' ἐχθρ. ὠφελοῖτο λόγ. τοῦ Πλουτ. καὶ ὁ Κίμ. τοῦ αὐτοῦ, ὁ Ἐπιτάφ. τοῦ Λυσ. καὶ ὁ Παραινετ. τοῦ Μεγ. Βασιλ. Τὸ συντακτ. τοῦ Ἀσωπ. [ἡ Α΄. περίοδ.] καὶ τεχνολογ. παρ' ἡμέραν) (1)	5	10
3) Ἐκθέσεις (1)	2	2
4) Ἑλληνικὴ Ἱστορία (τοῦ Κείτλη) (1)	3	3
5) Γεωμετρία στοιχειώδης (τοῦ Γεράκη) (1)	3	3
6) Ὀθωμανικὰ (στοιχειώδη μαθήματ.) (3)	3	4 1[2

ΤΑΞΙΣ Β΄.

1) Ἑλληνικ. (Τίμ. ὁ Μισάνθρ. τοῦ Λουκ., κεφάλ. τινα τῶν Ἀπομνημον. τοῦ Ξενοφ. καὶ ὁ Οἰκονομ. τοῦ αὐτοῦ, τεχνολογ. ἐκμάθησις τῶν ἀνωμ. ῥημ., τὸ κανονικ. μέρος τῆς Γραμμ. καὶ τὸ ὀρθογραφικὸν) (2)	5	10
2) Ὀρθογραφικαὶ ἀσκήσεις (2)	1	1
3) Ἀριθμητικὴ πρακτικ. (Α. Χουρμουζιάδ.) ἐκ τῶν κλασμάτων μέχρι τέλους (2)	3	3
4) Πολιτικὴ Γεωγραφία (Σακελλαρίου) (1)	3	3
5) Γαλλικὰ (στοιχειώδ. μαθήμ.) (4)	3	3

ΤΑΞΙΣ Γ΄.

1) Ἱερ. Ἱστορία τῆς Παλ. καὶ Καιν. Διαθήκης (ὑπὸ Πανταζῆ) (1)	3	4 1[2
2) Ἑλληνικ. (Γνωμικὰ καὶ σύντομοι φράσ., τὰ Ἀστεῖα τοῦ Ἱεροκλ., Αἰσώπειοι μῦθ., ἐκ τῶν τοῦ Λουκ. νεκρικ. Διαλόγ. τινὲς καὶ τὸ Ἐνύ-		

	Ποσάκ. τῆς ἑβδ.	Ὧραι
πνιον τοῦ αὐτοῦ καὶ ὁ περὶ Προσευχ. λόγ. Ἰωάνν. τοῦ Χρυσοστ. καὶ ὁ Περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτεύεσθαι τοῦ αὐτοῦ· τῆς Γραμματ. τὸ τυπικὸν μέρ. μετά τινων γενικωτέρων κανόν. τῆς τεχνολογ.) (2)	5	10
3) Ἀριθμητ. πρακτ. (Α. Χουρμουζιάδ.) μέχρ. τῶν κλασμάτων (2)	3	3
4) Πολιτικὴ Γεωγραφία (Σακελλαρίου) (1)	3	3
5) Ὀρθογραφικαὶ ἀσκήσεις	1	2

Φωνητικὴ Μουσικὴ κατὰ τὰς ὁρισθησομένας ἡμέρας καὶ ὥρας.

Ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων καθ' ἑκάστην ἀπὸ τῆς 8. — Κατὰ τοὺς μῆνας Νοέμβριον, Δεκέμβριον καὶ Ἰανουάριον ἄρχονται τὰ μαθήματα ἀπὸ τῆς 8 1[2.

Διδάσκαλοι.

(1) Γεώργιος Ῥαφάνης.
(2) Ἀναστάσιος Χουρμουζιάδης.
(3) Ὀθωμανός.
(4) Γάλλος.

—o—

Γ'.

Πρόγραμμα τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, ἀρχομένων τῇ 16 Ἰουνίου.

(Ἐργάσιμοι ὧραι ἀπὸ τῆς 12—4 καὶ ἀπὸ τῆς 6—9 Τουρκιστί).

—

Τάξις τῶν τελειοδιδάκτων.

Μαθήματα	Καθηγηταὶ
1) Δογματικὴ Θεολογία	Φ. Βρυέννιος.
2) Ἑλληνικὴ Φιλολογία (Πίνδ. καὶ Σοφοκλ.)	Ι. Φιλαλήθης.
3) Λατινικὴ Φιλολογία (Οὐϊργίλ. καὶ Ὁράτ.)	Αἰμ. Νοννόττης.
4) Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας καὶ Καλλιλογία	Ι. Ἀριστοκλῆς.
5) Φυσικὴ πειραματικὴ καὶ Χημία	Α. Σπαθάρης.
6) Ἱστορία νεωτέρα	Αἰμ. Νοννόττης.
7) Θέσεις.	

—

Αἱ λοιπαὶ τάξεις.

Μαθήματα.	Τάξεις.	Καθηγηταί.
1) Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	Β'.	Φ. Βρυέννιος.
2) Ἑλληνικὰ (Ὁμηρ. καὶ Θεόκρ.)	Β'.	Α. Χαρίλαος.
3) Ψυχολογία	Γ'.	Ι. Ἀριστοκλῆς.
4) Ἑλλην. (Δημ. περὶ Στεφ. καὶ Πλάτ. Ἀλκ.)	Δ'.	Β. Καλλίφρων.
5) Ἄλγεβρα	Γ'.	Α. Σπαθάρης.
6) Ἐμπορικὸν δίκαιον	Β'.	Ν. Γεωργιάδης.
7) Ὀθωμανικὰ (Ῥοδινσὼν)	Γ'. καὶ Δ'.	Μεχ. Χουλουσή.
8) Ἀριθμητικὴ θεωρητικὴ	Ε'.	Κ. Ζαχαριάδης.
9) Ἱστορία μέση	Β'.	Αἰμ. Νοννόττης.
10) Ἑλληνικ. (Θουκυδ. καὶ Ἡρόδ.)	Γ'.	Α. Χαρίλαος.
11) Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία	Γ'.	Κ. Ζαχαριάδης.
12) Λατινικὰ (Σαλλούστ. καὶ Ὀβίδ.)	Β'.	Αἰμ. Νοννόττης.
13) Γεωμετρία	Δ'.	Α. Σπαθάρης.
14) Λογικὴ, Ἠθικὴ καὶ φυσικὸν δίκαιον	Β'.	Ι. Ἀριστοκλῆς.
15) Φυσικὴ καὶ μαθηματικὴ Γεωγραφία	Ε'.	Α. Σπαθάρης.
16) Ἑλληνικ. (Δημοσθ. Ὀλυνθιακοὶ)	Ε'.	Β. Καλλίφρων.
17) Κοσμογραφία	Β'.	Α. Σπαθάρης.
18) Ἀνθρωπολογία καὶ εἰσαγ. εἰς τὴν Φιλοσ.	Δ'.	Ι. Ἀριστοκλῆς.
19) Γαλλικὰ (χρησομ. Βινὲτ καὶ θεματογρ.)	Γ'. καὶ Δ'.	Αἰμ. Νοννόττης.
20) Λατινικὰ (στοιχειώδη μαθήματα)	Ε'.	Ι. Φιλαλήθης.

Μαθήματα.	Τάξεις.	Καθηγηταί.
21) Λατινικ. (Καῖσαρ καὶ Κικέρ.)	Γ΄.	Αἰμ. Νοννόττης.
22) Ἀρχαία Ἱστορία	Δ΄.	Κ. Ζαχαριάδης.
23) Γαλλικὰ (στοιχ. μαθήματα)	Ε΄.	Αἰμ. Νοννάττης.
24) Ἀρχαιολογία Ἑλληνικὴ	Δ΄.	Κ. Ζαχαριάδης.
25) Λατινικ. (Καῖσ. καὶ Ἰουστῖν.)	Δ΄.	Αἰμ. Νοννόττης.
26) Μυθολογία	Ε΄.	Κ. Ζαχαριάδης.

—o—

Πρόγραμμα τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῆς Προκαταρκτικῆς Σχολῆς, ἀρχομένων μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐξετάσεων τῆς Μεγάλης Σχολῆς.

—

Μαθήματα.	Τάξεις.	Διδάσκαλοι.
1) Ἱερὰ Κατήχησις	Α΄.	Γεώργιος Ῥαφάνης.
2) Ἑλληνικὰ (ὁ Παραινετ. τοῦ Μεγ. Βασι-[λείου καὶ ὁ Ἐπιτάφ. τοῦ Λυσ.)	Α΄.	Γεώργιος Ῥαφάνης.
3) Ἑλληνικ. (ἐκ τῶν τοῦ Ξενοφ. Ἀπομνημ.) [μετὰ τεχνολογ.	Β΄.	Α. Χουρμουζιάδης.
4) Γεωμετρία στοιχειώδης	Α΄.	Α. Χουρμουζιάδης.
5) Γεωγραφία πολιτικὴ	Β΄.	Γεώργ. Ῥαφάνης.
6) Ὀθωμανικὰ (στοιχ. μαθήματα)	Α΄.	Μεχμὲτ Χουλουσή.
7) Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Π. καὶ Καιν. Διαθήκ.	Γ΄.	Γ. Ῥαφάνης.
8) Γαλλικὰ (στοιχ. μαθήματα)	Β΄.	Κ. Ζαχαριάδης.
9) Ἑλληνικὴ Ἱστορία	Α΄.	Γ. Ῥαφάνης.
10) Ἀριθμητικὴ μέχρι τῶν κλασμάτων	Γ΄.	Α. Χουρμουζιάδης.
11) Ἀριθμητ. ἐκ τῶν κλασμ. μέχριτέλους	Β΄.	Α. Χουρμουζιάδης.
12) Γεωγραφία πολιτικὴ	Γ΄.	Γ. Ῥαφάνης.
13) Ἑλληνικ. (ὁ Περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτ. [Ἰωάν. τοῦ Χρυσος.) μετὰ τεχνολογ.	Γ΄.	Α. Χουρμουζιάδης.

Ἐξεδόθη ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ, τῇ 7 Ἰουνίου 1868.

Ὁ Σχολάρχης Φ. ΒΡΥΕΝΝΙΟΣ.

Ὁ Γραμματεὺς Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΩΝ.

—o—

Δ΄.

Τύπος Πτυχίου κατὰ τὸ ἔτος 1868.

—

« Ἀρχὴ σοφίας
Φόβος Κυρίου. »

(Παροιμ. Σολομ. ά. 7).

Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἐπιβεβαιοῖ.

—

Ἐπὶ Γρηγορίου Ϛ΄. Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, σχολαρχοῦντος ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ Φιλοθέου Ἀρχιμανδρίτου τοῦ Βρυεννίου, Καθηγητοῦ τῶν Θεολογικῶν μαθημάτων ἐν τῇ αὐτῇ Σχολῇ . . . . . τὴν πατρίδα καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τέκνῳ, πενταετίαν ὅλην ἐνδελεχῶς φοιτήσαντι ἐν τῇ εἰρημένῃ Σχολῇ, καὶ κόσμιον ἑαυτὸν καὶ τοῖς τρόποις χρηστὸν καὶ θεοσεβῆ παρασχόντι, ἐν δὲ ταῖς δημοσίᾳ γενομέναις δοκιμασίαις περὶ τὴν Δογματικὴν Θεολογίαν, τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, τὰ Ἑλληνικά, τὰ Λατινικά, τὴν Φιλοσοφίαν, τὴν Ῥητορικήν, τὴν Γενικὴν Ἱστορίαν, τὰ στοιχεῖα τῶν Μαθηματικῶν καὶ τῆς Πειραματικῆς Φυσικῆς καὶ Χημίας. τὰ Γαλλικὰ καὶ τὰ Ὀθωμανικά, ἄξιον ἑαυτὸν τοῦ βαθμοῦ . . . ἐπιδειξαμένῳ, δέδοται εἰς μαρτύριον τόδε τὸ Πτυχίον, σεσημασμένον μὲν τῇ τῆς Σχολῆς σφραγῖδι, ταῖς δὲ προσηκούσαις κεκυρωμένον ὑπογραφαῖς. Καὶ ἔξεστιν αὐτῷ μὴ μόνον ὑψηλοτέρων ἀκροάσασθαι μαθημάτων, εἰ βούλεται, ἀλλὰ καὶ ἀκωλύτως ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ διδάσκειν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, μηνὸς Ἰουνίου λήγοντος τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑξηκοστοῦ ὀγδόου σωτηρίου ἔτους.

(Τ. Σ.)

Οἱ Ἔφοροι Ὁ Σχολάρχης Οἱ Καθηγηταὶ

—

Σημειούσθω ἐνταῦθα ὅτι καὶ εἰς τὸν Ἰωάννην Γεωργίου, μεσιτείᾳ τῆς Α. Θ. Π., ἐδόθη κατ' ἐπιείκειαν πτυχίον, ἔχον βαθμὸν «*σχεδὸν καλῶς*».

Ἔτι δὲ ὁ φοιτητὴς Θεόδωρος Τσουνίδης ἐκ Γανοχώρων, ἀποφοιτήσας μὲν πρὸ διετίας, μὴ λαβὼν δὲ Πτυχίον, ἅτε μὴ ἐξετασθεὶς εἰς τὰ Φυσικομαθηματικά, παρουσιασθεὶς καὶ ὑποστὰς καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐξέτασιν, ἔτυχε τοῦ νενομισμένου Πτυχίου μετὰ τοῦ βαθμοῦ «*καλῶς*».

—o—

Ε'.

Αἱ θέσεις τῶν ἀπολυθέντων φοιτητῶν.

—

1) Τίνες οἱ κυριώτεροι χαρακτῆρες τῶν διαφόρων ἱστορικῶν ἐποχῶν, ἤτοι τῆς ἀρχαίας Ἱστορίας, τῆς Μακεδονικῆς, τῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ τῆς μέσης, ἐφ' ὧν ἐρειδόμενοι οἱ ἱστορικοὶ διαιροῦσι τὴν ἱστορίαν εἰς ἐποχὰς —ὑπὸ Γ. Κατσελίδου.

2) Εἰς τί συνετέλεσεν ἡ κατάκτησις τῆς Ἀσίας ὑπὸ τῶν Μακεδόνων —ὑπὸ Δ. Λογιάδου.

3) Περὶ τῆς τοῦ Σοφοκλέους Ἀντιγόνης—ὑπὸ Ε. Ἰσμυρίδου.

4) Περὶ τῆς σημασίας καὶ ἐπιῤῥοῆς τοῦ αὐτοκρ. Ἰουστινιανοῦ ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας—ὑπὸ Ἐ. Παπαδάκη.

5) Περὶ τῶν φιλοσοφικῶν ἀρχῶν τοῦ Ἐμπεδοκλέους — ὑπὸ Ι. Ἰατρουδάκη.

6) Περὶ σοφιστῶν—ὑπὸ Κ. Κωνσταντινίδου.

7) Περὶ τοῦ καλοῦ καὶ μὴ καλοῦ—ὑπὸ Ν. Παντελεήμονος.

8) Μετάβασις ἐπὶ τὴν Σωκρατικὴν φιλοσοφίαν καὶ μελέτη ἐπὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Μ. Βασιλείου—ὑπὸ Σ. Μιχαήλ.

9) Βιογραφία Σαμουὴλ τοῦ Κυπρίου—ὑπὸ Σ. Δημ. Οἰκονομίδου.

10) Τίνα τὰ αἴτια καὶ αἱ ἀφορμαὶ τῆς μεταῤῥυθμίσεως τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας—ὑπὸ Σ. Β. Τσαπραζίδου.

11) Περὶ τῶν πρὸ καὶ μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Κων[πόλεως εἰς Ἰταλίαν καταφυγόντων Ἑλλήνων κτλ.—ὑπὸ Φ. Μεσθενέως.

12) Αἴτια τῆς ἀποτυχίας τῶν Σταυροφοριῶν — ὑπὸ Γεωρ. Χαραλάμπους.

13) Βίος τοῦ ἀοιδ. Κ. Κούμα—ὑπὸ Δ. Ἰωσηφίδου.

14) Περὶ τοῦ φεουδαλισμοῦ—ὑπὸ Δ. Γρηγορίου.

15) Περὶ Ἀναξαγόρου—ὑπὸ Μ. Τσεκούρα.

16) Περὶ τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν συνίσταται ὁ ὀρθὸς λόγος — ὑπὸ Ν. Ἀρσένη.

17) Πλατωνικαὶ μελέται—ὑπὸ Ι. Γεωργίου.

18) Περὶ τῆς προσκυνήσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων — ὑπὸ Θ. Τσουνίδου.

Αἱ θέσεις αὗται, ἀντιγραφεῖσαι καθαρῶς, κατετέθησαν ἐν τοῖς Ἀρχείοις τῆς Σχολῆς.

—o—

ς'.

ΕΛΕΓΧΟΣ

τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς,

κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1867—1868.

—

ΤΑΞΙΣ Β΄.

Μαθήματα.	Ἐκκλησ. Ἱστορία.	Ἑλληνικά.	Ἐμπορ. Δίκαιον.	Ἱστορία μέση.	Λατινικά.	Λογ. Ἠθικ. καὶ Φ. Δίκ.	Τριγωνομ. καὶ Κοσμογρ.	
Μαθηταί.	Βαθμοί.							
1) Κωνσταντῖνος Π. Βασιλείου	Α	Α	Β	Β	Α	Α	Α	
2) Λυκοῦργος Καλυδόπουλος	Α	Β	Β	Α	Α	Α	Γ	
3) Ἠλίας Ἀλεξάνδρου	Β	Δ		Β	Γ	Β	Δ	Ἐξετασθεὶς τὰ Ἑλλ. καὶ τὴν Τριγ. μετὰ τῆς Κοσμ. ἔτυχε τοῦ 6. Καλῶς.
4) Μανουὴλ Ἰωάννου	Α	Β		Β	Δ	Β	†Γ	Ἐν τῷ μαθ. τῆς Τρ. καὶ Κ. ὡς καὶ ἐν τοῖς Λατ. ἐξετασθεὶς κατὰ 7βριον ἔτυχε
5) Θεόδωρος Θωμᾶ	Γ	Γ		Β	Γ	Β	†Γ	Ὡσαύτως. τοῦ 6. Καλῶς.
6) Γρηγόριος Ἀποστόλου	Γ	Γ		Γ	Γ	Γ	Γ	
7) Κωνσταντ. Βασιλ. Ξάνθιος	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	
8) Ἰωάννης Παντελεήμονος	Γ	Γ		Β	Β	Α	Α	
9) Θεόδωρος Χριστοδούλου	Α	Γ	Γ	Β	Α	Α	Β	
10) Γεώργιος Ἀντωνίου	Α	Α		Α	Α	Α	Α	
11) Λουκᾶς Ἰωάννου	Β	Β		Β	Α	Α	Α	
12) Πολυχρόνιος Γεωργίου	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	
13) Ἰάκωβος Ἀναστασίου	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	
14) Ἀλέξανδρος Ἰωάννου	Γ	Γ		Β	†Δ	†Δ	†Ο	Προεβιβάσθη κατὰ συγκατάβασιν.
15) Ἀλέξανδρος Ἀντωνίου	Α	Α	Β	Α	Α	Α	Α	
16) Ἀθανάσιος Παλαιολόγος	Α	Α	Α	Β	Α	Α	Β	

Παρατηρήσεις.

17) Ἰωάννης Ἀντωνίου	Α	Α	Δ	Β	Β	Β	Γ
18) Ἰάκωβος Προδρόμου	Γ	Β		Α	Β	†Ο	Γ
19) Νικόλαος Ἰωάννου	Γ	Γ		Γ	Γ	Γ	Δ

Σημ. Α= Ἄριστα. Β= Πάνυ καλῶς. Γ=Καλῶς. Δ= Μετρίως. Ο= Κακῶς. Διὰ δὲ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ δηλοῦται, ὅτι ὁ μαθητὴς ἀπὼν οὐκ ἐνεφανίσθη εἰς ἐξέτασιν ὅτε καὶ ὅπου ἔδει.

Ἐξετασθεὶς ὕστερον, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *κα.λῶς*.
Ἐξετασθεὶς καὶ τρίτον, ἔλαβε τὸν βαθμὸν *κα.λῶς* καὶ προεβιβάσθη.
Προεβιβάσθη κατὰ συγκατάβασιν.

Σημειωτέον ὡσαύτως ἐνταῦθα πρὸς ἐντελῆ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος κατανόησιν, ὅτι τὸ μάθημα τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου οὐ πάντες οἱ μαθηταὶ τῆς Β΄. τάξ. ἠκροάσαντο, ἀλλ᾽ οἱ βουλόμενοι μόνον.

ΤΑΞΙΣ Γ'.

Μαθήματα. / Μαθηταί.	Ψυχολογία.	Ἄλγεβρα.	Ὀθωμανικά.	Ἑλληνικά.	Ἱστορία Ῥωμ.	Γαλλικά.	Λατινικά.	
	Βαθμοί.							
1) Γεώργιος Σιώτης	Β	Γ	†	Γ	Β	Α	Γ	
2) Εὐάγγελος Μηνᾶ	Α	Γ	Γ	Β	Β		Γ	
3) Κυριακὸς Ἰωάννου	Α	Α		Α	Α	Γ	Α	
4) Δημήτριος Καραμάνος	Γ	Β		Γ	Β		†Γ	. .
5) Ἰωάννης Γλαράκης	Γ	†Γ		Β	Α	Β	Α	. .
6) Ἰωάννης Κλεόβουλος	Δ	Β		Δ	†	†	†	
7) Ἰωάννης Σταυρίδης	Α	Δ		Γ	Γ	Δ	Γ	. .
8) Ἀναστάσιος Ἰωάννου	Β	Α		Β	Α		Γ	
9) Ἀχιλλεὺς Πρώϊος	Β	†		Β	Α	†	†	
10) Κωνσταντῖνος Φωτόπουλος	Γ	Α		Γ	Γ	Β	†	
11) Ξενοφῶν Θεοδώρου	†	†	†	†	†	†	†	
12) Ἀθανάσιος Χρηστίδης	†Γ	†Γ		†Γ	†Γ		†Α	. .
13) Γεώργιος Θεοδωρίδης	Δ	Γ		Δ	†	†	†	. .
14) Γεώργιος Κωνσταντινίδης	Γ	Β		Α	Α	Β	Γ	
15) Εὐστράτιος Νικολάου	Β	Γ		Β	Β		Γ	
16) Γεώργιος Χρυσαφίδης	Α	†Γ		†Γ	Β		Γ	
17) Ἀθανάσιος Εὐαγγελίδης	Β	Γ		Β	Γ	Δ	Γ	
18) Χαρίλαος Γεωργιάδης	Γ	Δ		Β	Β	†Γ	Δ	. .
19) Σταῦρος Νικολάου	Α	Α		Α	Α	Β	Α	
20) Ναθαναὴλ Παύλου	Β	Γ	Α	Γ	Β	Γ	Γ	
21) Γεώργιος Καλλίφρων	Γ	Γ	Γ	Γ	Β	†Γ	†Γ	
22) Ἰωάννης Σεραφείμ	Γ	Γ	Β	Β	Γ	†	Γ	. .
23) Δημήτριος Γεδεών	Α	Α	Β	Γ	Β	Γ	Γ	

Παρατηρήσεις.

Τὰ Λατινικὰ κατόπιν ἐξετασθείς, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.
Τὴν Ἄλγεβραν κατόπιν ἐξετασθείς, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.

Τὴν Ἄλγεβ. καὶ τὰ Γαλλ. κατόπιν ἐξετασθείς, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.

Τὰ Λατινικὰ ἐξετασθεὶς καὶ τρίτον, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.
Ἐξετασθεὶς ὕστερον τὴν Ψυχ. τὰ Ἑλ. τὴν Ἱστ. καὶ τὰ Λατ. ἐκρίθ. προβ.

Ἐξετ. καὶ δεύτερον τὴν Ἄλγ. καὶ τὰ Λατ. καὶ τὰ Γαλ. ἔτυχε τοῦ βαθ. *Καλῶς*.

Τὰ Γαλλικὰ καὶ Λατινικὰ ἐξετασθεὶς κατόπιν, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.

24) Παντελεήμ. Παπαδόπουλος.	Α	Α	Β	Β	Β		Γ
25) Παναγιώτης Ἀριστομένης.	Δ	†Γ		Γ	Γ	.	†
26) Ἄγγελος Νικολάου.	Α	Α	Α	Α	Α	†	Α
27) Ἀχιλλεὺς Κανέλλος.	Β	Α	Γ	Β	Β	Γ	Γ
28) Θεαγένης Ἀκεστορίδης.	Β	Α	Β	Β	Α	Α	Β
29) Σάββας Ἰωάννου.	Α	Α	Β	Α	Α	Γ	Β

—

Ἐξετασθεὶς τὴν Ψυχ. ἔλαβε *Σχεδὸν Καλῶς*, τὰ δὲ Λατ. *Μετρίως*, ἐκρίθη ὅμως προβιβάσιμος κατ' ἐπιείκειαν.

—

ΤΑΞΙΣ Δ'.

Μαθήματα.	Ἑλληνικά.	Ὀθωμανικά.	Γεωμετρία.	Ἀνθρωπολογία.	Γαλλικά.	Ἱστορία ἀρχαία.	Λατινικά.	Ἀρχαιολογία.	Παρατηρήσεις.
	Βαθμοί.								
Μαθηταί.									
1) Ἀντώνιος Οἰκιάδης	Α	Β	Β	Γ	Γ	Β	Γ	Β	
2) Ἰωάννης Κοσμίδης	Α		Α	Α	Α		Γ	Β	Ἐξετασθεὶς ὕστερον τὰ Γαλλικά, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.
3) Χρύσανθος Οἰκονομίδης	Α	Β	Α	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ	Καὶ αὐτὸς ὁμοίως.
4) Κωνσταντῖνος Θεοδοσίου	Β		Β	Β		Γ	Γ	Γ	
5) Εὐθύμιος Νικολάου	Γ		Ο	Δ		Γ		Γ	
6) Νικόλαος Κάριος	Α		Β	Γ	Γ	Β	Β	Β	
7) Ἀναστάσιος Γεωργίου	Α	Β	Γ	Γ		Γ	Γ	Β	
8) Ἀνέστης Χ. Ἀναστασίου	Α	Α	Α	Γ		Γ	Β	Γ	
9) Ἀθανάσιος Σταματιάδης	Γ		Γ	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ	
10) Ἀθανάσιος Ἐμμανουὴλ	Β		Γ	Β		Γ	Γ	Β	
11) Ἀλέξανδρος Ἀναστασίου	Α		Α	Β	Α	Β	Γ	Β	
12) Φώτιος Ἰασιμίδης	Β		Γ	Γ		Γ	Γ	Γ	
13) Γεώργιος Ζαφειρόπουλος	Γ	Γ							
14) Ἰωάννης Πολύβιος	Α	Δ	Β	Δ	Γ		Γ		Ἐξετασθεὶς καὶ δεύτερον, ἐκρίθη προβιβάσιμος κατὰ συγκατάβασιν.
15) Ἀπόστολος Βατιλείου	Β		Δ	Γ	Γ	Β	Γ	Γ	Ἐξετασθεὶς ὕστερον τὴν Γεωμετρίαν, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.
16) Γεώργιος Παπαδόπουλος	Α		Β	Α	Γ	Β	Β	Β	
17) Κωνσταντῖνος Βολωνάκης	Γ	Β	Ο	Γ	Γ	Β	Γ	Γ	Ἐξετασθεὶς ὕστερον τὴν Γεωμετρίαν, ἔλαβε τὸν βαθμὸν *Καλῶς*.
18) Νικόλαος Ἰωαννίδης	Α	Α	Α	Α	Γ	Γ	Β	Β	
19) Νικόλαος Χαρίτων	Β		Β	Β	Γ	Γ	Β	Α	
20) Κωνσταντῖνος Ἰωάννου	Α	Β	Α	Α		Γ	Β	Β	
21) Ζήσης Ἰωάννου	Γ	Δ	Γ	Γ		Γ		Γ	
22) Θωμᾶς Χ. Γεωργίου	Α	Β	Α	Β	Β	Α	Α	Α	
23) Δημήτριος Π. Φωτίου									

24) Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης	Α	Β	Α	Β	Β	Α	Α	Α	
25) Γεώργιος Βαφείδης	Α	Β	Β	Ο	Γ	Γ	Δ	Β	. . .
26) Θεοφάνης Ἰωαννίδης	Α		Δ	Β	Β	Β	Γ	Β	. . .
27) Γαρόφ. Κωνσταντινίδης	Α		Α	Α	Γ	Β	Α	Α	
28) Μιχαὴλ Οἰκιάδης	Γ	Δ	Γ	Γ	Δ	Γ	Ο	Β	. . .
29) Θεόδωρος Μιχαὴλ	Α	Β	Α	Α	Α	Β	Α	Α	
30) Ἀθανάσιος Γεωργίου	Α	Α	Α	Α		Β	Γ	Α	. . .
31) Ἀντώνιος Χ. Σταύρου	Β		Γ	Γ	Β	Γ	Γ	Γ	
32) Βλάσιος Μιχαὴλ	Α		Β	Β		†	Γ	†	. . .
33) Μακάριος Θεοδώρου	Α			Β	Β	Γ	Γ	Γ	. . .
34) Στέφανος Δελφὸς	Β		Β	Γ		Γ	Γ	Γ	
35) Ἀλκιβιάδης Γεωργίου	Β	Γ	Α	Β	Γ	Γ	Γ	Β	
36) Θεμιστοκλῆς Γαϊτανάκης									
37) Γεράσιμος Δόριζος	Α	Α	Α	Α	Α	Β	Α	Α	
38) Κωνσταντῖνος Ταπεινοῦ	Α		Α	Α	Β	Α	Γ	Β	
39) Στέφανος Τοσακμανὼφ	Γ	Γ	Α	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ	
40) Βασίλειος Κωνσταντίνου	Β		Β	Γ		Γ	Δ	Γ	. . .
41) Χρυσοσθένης Ἰωαννίδης	Β	Β	Α	Δ	Α	Γ	Γ	Β	. . .
42) Γεώργιος Ἰορδανίδης	Β	Β	Α	Α	Γ	Β	Α	Β	
43) Ἰωάννης Χ. Νικολάου	Γ		Δ	Γ		Γ	†	Γ	. . .
44) Παῦλος Μιχαὴλ	Α	Γ	Γ	Α		Β	Γ	Α	. . .
45) Ἰωάννης Ἰορδανίδης	Β	Δ	Ο	Γ	Β	Γ	Ο	Ο	. . .
46) Συμεὼν Χαραλάμπους	Β	Α	Ο	Δ		Γ	Δ	Γ	. . .
47) Ἀλέξανδρος Βαμβάκης	Α		Α	Α	Α	†	Γ	Β	. . .

—

. . . Ἐξετασθεὶς ὕστερον εἰς ἀμφότερα, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.

Ἐκρίθη προβιβάσιμος κατ' ἐπιείκειαν.

Ἐξετασθεὶς ὕστερον, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.

Ἐξετασθεὶς ὕστερον τὴν Ἱστορίαν καὶ Ἀρχαιολογίαν, προεβιβάσθη.
Ἐξιτασθεὶς κατόπιν τὴν Γεωμετρίαν, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.

Ἐξετασθεὶς ὕστερον τὰ Λατινικά, ἐκρίθη προβιβάσιμος.
Ἐξητάσθη κατόπιν καὶ δεύτερον, καὶ ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.

Προεβιβάσθη κατ' ἐπιείκειαν:
Ἐξετασθεὶς κατόπιν, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Πάνυ Καλῶς*.
Προεβιβάσθη κατὰ πολλὴν ἐπιείκειαν.
Ὡσαύτως.
Ἐξετασθεὶς ὕστερον τὰ Γαλλικά, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.

—

ΤΑΞΙΣ Ε΄.

Μαθήματα. — Μαθηταί.	Ἀριθμητικὴ θεωρητ.	Ἑλληνικά.	Μυθολογία.	Γαλλικά.	Γεωγραφ. Φυσικομαθ.	Λατινικά.	Παρατηρήσεις.
	Βαθμοί.						
1) Μιλτιάδης Ἀναγνώστου	Α	Β	Γ	Α	Α	Δ	
2) Παντολέων Σεραφείμ.	Ο	Γ			Α	Γ	. .
3) Πέτρος Σεκιάρης	Α	Α	Α	Α	Α	Α	
4) Ἀντώνιος Νικολάου	Α	Α	Α	Α	Γ	Α	
5) Κωνσταντῖνος Θεοδωρίδης	Γ	Γ	Α	Δ	Ο	Δ	. .
6) Ἀλέξανδρος Γεωργίου	Α	Α	Β	Γ	Α	Γ	
7) Βονιφάτιος Νικολάου	Γ	Γ	Α	†	Β	Δ	. .
8) Θεόδωρος Καλοϊωάννης	Γ	Γ	Α	†	Γ	Γ	. .
9) Δημήτριος Γεωργιάδης	Α	Α	Α	Γ	Α	Γ	
10) Ἀντώνιος Λουδάρος	Α	Β	Γ	†	Β	Α	
11) Γαβριὴλ Ἐμμανουὴλ	Γ	Β	Γ	Γ	Δ	Γ	. .
12) Κωνσταντῖνος Νικολαΐδης	Β	Α	Ο	Β	Β	Δ	. .
13) Ἰωάννης Κυπριανοῦ	Α	Β	Α	Α	Α	Α	
14) Παναγιώτης Γρηγορίου	Β	Α	Α	Γ	Α	Β	
15) Φώτιος Δημητρίου	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ	
16) Κωνστ. Γραμματικίδης	Β	Α	Α	†	Β	Δ	. .
17) Γεώργιος Ἀβραὰμ.	Α	Α	Α	Α	Α	Α	
18) Μιχαὴλ Δημητριάδης	Γ	Β	Α	Β	Α	Δ	. .
19) Ἀλέξανδρος Πετρόπουλος	Γ	Δ	Α	†	Γ	Δ	. .
20) Γεώργιος Κωνσταντίνου	Α	Α	Δ	Γ	†	Α	. .
21) Θωμᾶς Χριστοδούλου	Α	Α	Α	Β	Γ	Α	
22) Βασίλειος Δημητριάδης	Α	Α	Α	†	Α	Α	.
23) Ἀναστάσιος Στεφάνου	Α	Α	Α	†	Γ	Γ	. .

Προεβιβάσθη κατὰ πολλὴν ἐπιείκειαν.

Ἐξετασθεὶς ὕστερον, εἰ καὶ μὴ ἔτυχεν ἐν πᾶσι τοῦ βαθμοῦ Καλῶς, ἐκρίθη ὅμως προβιβάσιμος.

Ἐξετασθεὶς εἰς μὲν τὰ Γαλλ. ἔλαβε Μετρίως, εἰς τὰ Λατ. Καλῶς, ἐκρίθη
Ἐξετασθεὶς ὕστερον, ἔλαβε Καλῶς καὶ εἰς τὰ Γαλλ. ὅμως προβιβ.

Ἐξετασθεὶς ὕστερον, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ Καλῶς.
Ἐξετασθεὶς ἔλαβεν εἰς ἀμφότ. τὸν βαθμ. Καλῶς καὶ ἐκρίθη προβιβάσιμος.

Ἐξετασθεὶς ὕστερον, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ Καλῶς καὶ προεβιβάσθη.

Ἐξετασθεὶς κατόπιν, ἔλαβε τὸν βαθμὸν Καλῶς.
Προεβιβάσθη ὡς ἀκροατὴς ἕνεκα τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ.
Ἐξετασθεὶς ἔλαβε τὸν βαθμὸν Καλῶς εἰς ἀμφότερα.

Ἐξετασθεὶς ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ Καλῶς.
Ἐξετασθεὶς ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ Καλῶς.

24)	Ἰωάννης Γεωργιάδης	Α	Α	Β	Γ	Β	Γ	
25)	Ἀντώνιος Ἰωάννου	Δ	Γ	Β	Γ	Δ	Δ	
26)	Κωνσταντῖνος Δημητρίου	Γ	Γ	Γ	Α	Δ	Γ	. .
27)	Ἄνθιμος Νικολάου	Γ	Γ	Α	Γ	Δ	Γ	
28)	Παναγιώτης Παλαιστὴς	Α	Α	Α	Α	Α	Α	
29)	Γεώργιος Σίμου	Α	Α	Α	Α	Α	Α	
30)	Εὐάγγελος Ἀθανασίου	Α	Β	Α	Γ	Γ	Γ	
31)	Ἀνδρέας Νικολάου	Β	Α	Α	Α	Β	Α	
32)	Ἠλίας Π. Βασιλείου	Γ	Γ	Δ	Γ	Γ	Γ	. .
33)	Ἀλκιβιάδης Ἰωάννου	Α	Β	Α	Β	Α	Α	
34)	Ἰωάννης Δημητριάδης	Β	Β	Α	Α	Α	Α	
35)	Κωνσταντῖνος Μιχαηλίδης	Α	Α	Α	Α	Β	Α	
36)	Πρόδρομος Ἰωάννου	Γ	Γ	Ο	†	Γ	Β	
37)	Βασίλειος Τριβέλης	Β	Α	Α	Β	Β	Α	
38)	Ἀντώνιος Κωνσταντινίδης	Γ	Α	Δ	Β	Δ	Γ	. .
39)	Ἀριστοτέλης Χρήστου	Β	Α	Γ	†	Β	Γ	. .
40)	Ἰωάννης Διαμαντίδης	Γ	Γ	Α	†	Δ	Γ	. .
41)	Πέτρος Δημητρίου	Β	Β	Γ	Γ	Β	Δ	
42)	Βασίλειος Διαμαντόπουλος	Α	Α	Α	Β	Α	Α	
43)	Κωνσταντῖνος Γεωργιάδης	Γ	Β	Α	†	Ο	†	. .
44)	Ζαχαρίας Ἀθανασίου	Β	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ	
45)	Κωνσταντῖνος Ἀποστόλου	Β	Γ	Β	Β	Γ	Α	
46)	Γεώργιος Ἰωάννου	Β	Γ	Α	Β	Β	Δ	
47)	Πέτρος Π. Μιχαὴλ	Γ	Β	Δ	†	Β	Δ	. .
48)	Θωμᾶς Τῶκερ	Β	Β	Γ	†	Α	Α	
49)	Βασίλειος Στεφάνου	Δ	Γ	Α	Δ	Δ	Δ	. .
50)	Βασίλειος Ἀλεξίου	Γ	Γ	Ο	Δ	Δ	Γ	. .
51)	Ἀθανάσιος Χα. Σάββα	Β	Α	Β	Α	Β	Α	
52)	Λεωνίδας Γεωργίου	Β	Β	Α	Β	Β	Α	
53)	Σπυρίδων Πρίντζης	Γ	Β	Α	‡	Γ	Δ	. .
54)	Νικόλαος Ἰωάννου	Β	Γ	Α	†	Γ	Γ	. .
55)	Δημήτριος Ἐφραιμίδης	Δ	Γ	Ο	†	Γ	Δ	. .
56)	Κωνσταντῖνος Στυλιανοῦ	Γ	Α	Α	Α	Α	Α	
57)	Ἀντώνιος Μαξίμου	Α	Α	Α	Β	Α	Γ	
58)	Μιχαὴλ Ἀποστολίδης	Δ	Γ	Δ	Δ	Δ	Γ	
59)	Νικόλαος Ἀλεξάνδρου	Γ	Δ	†	†	†	†	
60)	Λεόντιος Πέτρου	Γ	‡	Γ	Γ	Β	Δ	. .
61)	Νικόλαος Νικολαΐδης	Δ	Γ	Α	Δ	Β	Δ	. ,
62)	Νικόλαος Ἐλευθεριάδης	Γ	Β	Α	†	Γ	Γ	. .
63)	Κωνστ. Ἀναγνωστίδης	Α	Α	Α	Β	Β	Γ	
64)	Βασίλειος Ἰωάννου	Γ	Γ	Β	†	Α	Γ	

Ἐξετασθεὶς κατόπιν, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.

Ἐξετασθεὶς ὕστερον, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.

Ἐξετασθεὶς κατόπιν, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς* εἰς ἀμφότερα.
Ἐξετασθεὶς ἔλαβε τὸν βαθμὸν *Καλῶς*.
Ἐξετασθεὶς εἰς ἀμφότερα, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.

Ἐξετασθεὶς, ἐκρίθη προβιβάσιμος κατ' ἐπιείκειαν.

Ἐκρίθη προβιβάσιμος κατ' ἐπιείκειαν.

Ἐξετασθεὶς ὕστερον, ἐκρίθη κατὰ συγκατάβασιν προβιβάσιμος.
Ἐκρίθη προβιβάσιμος κατ' ἐπιείκειαν.

Ἐξετασθεὶς, προήχθη εἰς τὴν ἀνωτέραν τάξιν.
Ἐξετασθεὶς, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.
Ἐξετασθεὶς ὕστερον, ἐκρίθη κατὰ συγκατάβασιν προβιβάσιμος.

Ἐξετασθεὶς, ἔτυχεν εἰς ἀμφότερα τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.
Καὶ οὗτος κατ' ἐπιείκειαν, ἐκρίθη προβιβάσιμος.
Ἐξετασθεὶς κατόπιν, ἔλαβε τὸν βαθμὸν *Καλῶς*.

65) Σταῦρος Νικολάου	†	Γ	Δ	Δ	Γ	†	. . . . . Προεβιβάσθη κατ' ἐπιείκειαν.
66) Πρόδρομος Γ. Ζάμπογλου	†	Γ	†	†	†	Δ	
67) Κωνσταντῖνος Κριωνᾶς	†	Γ	Γ	Γ	B	†	
68) Φώτιος Ἀναστασιάδης	†	Γ	†	†	†	†	
69) Βασίλειος Μιχαὴλ	†	B	†	†	†	Δ	
70) Λάζαρος Μηνιάτης	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ	Δ	. . . . . Ἐξετασθεὶς ὕστερον, ἔτυχε τοῦ βαθμοῦ *Καλῶς*.

—o—

—o—

SISMANOGLIO

Ζ'.

Οἱ δωροφορήσαντες καὶ τὰ δωρηθέντα τῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ Ὀργανοθήκῃ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς κατὰ τὸ ἔτος 1867—1868.

—

1) Ὁ πανιερώτ. ἄγ. πρώην Πρεσλάβας κ. Βενιαμὶν:

Κλαυδίου Πτολεμαίου, Μαθηματικὴ Σύνταξις Ἑλληνιστὶ καὶ Γαλλιστὶ par M. Halma, ἐν Παρισ. 1813—1816, σῶμ. 1, τόμ. 2.

Ἑρμογένους τοῦ Ταρσέως, Ῥητορικὴ Πραγματεία, ἐπεξεργασθεῖσα ὑπὸ Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, Ἐνετίησι, 1799. σῶμ. 1, τόμ. 1.

Πρακτικὰ τῶν ἁγίων Οἰκουμ. Συνόδ. ἐν Ῥώμῃ, 1609, ἐκ τῆς Οὐατικανῆς τυπογρ. μόνον ὁ 6' τόμ. περιέχων τὰ πρακτικὰ τῆς Δ'. καὶ Ε'. Οἰκ. Συνόδ.

Θεοφίλου τοῦ Κορυδαλέως, Εἴσοδος Φυσικῆς ἀκροάσεως. Ἐνετίησι, 1779. μόνον ὁ ἀ. τόμ.

Συλλογὴ τῶν ἱερῶν κανόνων. Ἐνετίησι, 1787, σῶμ. 1, τόμ.1.

Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, Κριτικαὶ ἐπιστάσεις ἐπὶ τῶν παρεκβολῶν Νεοφ. ἱεροδ. τῶν εἰς τὸ δ' τῆς Γραμματ. Θεοδ. τοῦ Γαζ. ἐν Βιέννῃ, 1806· σῶμ. 1, τόμ. 1.

Τακουετίου, στοιχεῖα Γεωμετρίας, ἐξελληνισθ. ὑπὸ Εὐγεν. τοῦ Βουλγ. ἐν Βιέννῃ, 1805· σῶμ. 1, τόμ. 1.

Συλλογὴ τῶν ἐν ἐπιτομῇ τοῖς πάλαι γεωγραφηθέντων, ἐν Βιέννῃ, 1807· σῶμ. 1, τόμ. 2.

Νικηφόρου Θεοτόκη, Στοιχεῖα μαθηματικῶν· ἐν Μόσχᾳ, 1799· μόνον ὁ 6' καὶ γ' τόμ.

Ἐϊχορνίου, Antiqua historia ex ipsis veterum scriptorum graecorum narrationibus contexta. Ἐν Λειψίᾳ, 1821, σῶμ. 1, τόμ. 4.

2) Ὁ πανοσιολογ. ἄγ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Εὐστ. Κλεόβουλος:

Τὰ ἐν τῇ *Ἁρμονίᾳ* περὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος. Ἐν Κωνσταντιν. 1866, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Σερουΐου, Περὶ σεισμοῦ καὶ Ἡφαίστου. Ἐν Κωνστ. 1867, σῶμ. 1, τ. 1.

Φιλίππου Ἰωάννου, Γαμήλιος ᾠδὴ εἰς τοὺς αἰσίους γάμους τοῦ βασιλ. τῆς Ἑλλάδος Γεωργίου τοῦ Α' ἐν Ἀθήν. 1867, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

3) Ὁ ἱεροδιάκονος κ. Σωφρόνιος Φωτόπουλος:

Σοαυΐου, Στοιχεῖα τῆς Φιλοσοφίας, σῶμ. 1, τόμ. 4.

4) Ὁ κ. Μάρκος Κλεώνυμος:

Βιθυνικὰ, ὑπὸ Μ. Κλεωνύμου καὶ Χρήστου Παπαδοπούλ. Ἐν Κωνστ. 1867, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

5) Ὁ κύριος Θεόδωρος Παπαδόπουλος:

Ἀσφαλὴς ὁδηγία τῆς κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς ζωῆς, ὑπὸ Ἰωάννου Αἰτίνου. Ἐν Παταυΐῳ, 1774, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Ἱστορία περὶ τῶν μυθολογουμένων θεῶν. Ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ. Ἐν Κωνστ. 1827, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Γραμματικὴ Γαλλικὴ ὑπὸ Ἰωάννου Καρατζᾶ. Ἐν Βιέννῃ, 1806, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Κορυδαλέως Ἐπιστολάριον. Ἐν Κωνστ. 1801, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Γραβεζάνδου, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Φιλοσοφίαν ἐξελληνισθ. ὑπὸ Εὐγεν. τοῦ Βουλγάρ. Ἐν Μόσχᾳ, 1805, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Συμπλικίου, Ἐξήγησις εἰς τὸ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειρίδιον. Ἐν Βενετίᾳ, ἐκδ. Ἰωάννου Ἀντωνίου, 1528, σῶμ. 1. τόμ. 1.

Γεωμετρία Ὀκταβιανοῦ Καμετίου, ἐξελληνισθ. ἐκ τοῦ Λατινικ. ὑπὸ Δημητρίου Ῥαζῆ. Ἐνετίησι, 1787, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Αἱ τῆς φύσεως ἐποχαὶ ἐκ τοῦ Γαλλ. ἐξελληνισθ. ὑπὸ Μ. Π. τοῦ Γοβδελᾶ. Ἐνετίησι. 1816, μόνον ὁ ἀ τόμ.

Σοαυΐου, Στοιχ. Φιλοσοφ. μόνον. ὁ β' τόμ.

6) Ὁ σεβάσμιος ἱερεὺς Νικηφόρος Καλογερᾶς:

Πραγματεία Α'. Ἀλεξανδριναὶ θεολογικαὶ καὶ φιλοσοφικαὶ Μελέται ὑπὸ Νικηφ. Καλογερᾶ ἱερέως. Ἐν Πέστῃ, 1867, σῶμ. 1, τόμ. 1.

7) Ὁ κ. Γεώργιος Μιστριώτης:

Ἱστορία τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν, ὑπὸ Γεωργίου Μιστριώτου. Ἐν Λειψίᾳ, 1867, σῶμ. 1, τόμ. 1.

8) Ὁ πανοσιολογ. Ἀρχιμ. κ. Δωρόθεος Εὐελπίδης:

Οἱ περὶ Ἱερωσύνης Λόγοι Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκδοθ. ὑπὸ Δωροθέου Εὐελπίδου Ἀρχιμ. Βατοπεδ. Μέρος πρῶτον. Ἐν Ἀθ. 1867, σῶμ. 1, τόμ. 1.

9) Ὁ κ. Γρηγόριος Ν. Βερναρδάκης:

Σχόλια εἰς τὰς δημηγορίας τοῦ Θουκυδίδου, συνταχθέντα ὑπὸ Γρηγορίου Ν. Βερναρδάκη. Ἐν Ἀθήναις, 1867, σῶμ. 1, τόμ. 1.

10) Ὁ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις σεβάσμιος πνευματικὸς κ. Ἡταΐας:

La logique ou l' art de penser, ἐκδ. 8 ἐν Παρισ. 1763. σ. 1, τόμ. 1.

Vade mecum tascabile di materia medica e farmaceutica ὑπὸ Gio Spagnolo. Ἐν Κωνστ. 1859, σῶμ. 2, τόμ. 2.

Gianetto opera ὑπὸ Parravicini, τόμ. γ' καὶ δ' μόνον. Ἐν Νεαπόλει, 1847.

Memoires secrets sur la Rnssie. Ἐν Παρ. 1802, ὁ γ' μόνον τόμ.

Géometrie theorique et pratique ὑπὸ Mauduit. Ἐν Παρισίοις, 1790, σῶμ. 1, τόμος 1.

Nouveau traité d'Arithmetique (ἄνευ προμετωπίδος) σῶμ. 1, τόμ. 1.

La mort de Louis XI roi de France et portrait de Philippe. II roi d' Espagne. Ἐν Ἀμστερδάμη, 1785, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Elémens de geometrie ὑπὸ Canus, ἔκδ. 3. Ἐν Παρισ. 1764, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Leçons sur le calcul des fonctions (ἀνώνυμ.) ἐν Παρισίοις, 1806, σῶμ. 1, τόμ. 1.

L'harmonie pratique ὑπὸ Roussier. Ἐν Παρισ. 1775, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Séances des Ecoles normals. Ἐν Παρισίοις, 1801, μόνον ὁ ζ' τόμ.

11) Ὁ σεβάσμιος Ἀρχιμανδρίτης τῆς ἐν Λειψίᾳ Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος:

Ἀρχαιολογικαὶ σημειώσεις περὶ τοῦ Ψαλτηρίου, τοῦ γεγραμμένου περὶ τὰ τέλη τοῦ Θ'. αἰῶνος καὶ ἀντιγραφέντος τὸν ΙΣΤ'. αἰῶνα ὑπὸ Ἀμφιλοχίου Ἀρχιμ., ἔκδ. Ζολδατέγκου. Ἐν Μόσχᾳ, 1866 (Ῥωσσιστὶ), σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Νικολάου Μεθώνης Ἐπισκόπου λόγοι δύο, νῦν πρῶτον ἐκδοθ. ὑπὸ Ἀρχιμ. Ἀνδρονίκου Δημητρακοπ. Ἐν Λειψίᾳ. 1865, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Ἱστορία τοῦ Σχίσματος τῆς Λατιν. Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς Ὀρθοδ. Ἑλλην. ὑπὸ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπ. Ἀρχιμ. Ἐν Λειψίᾳ, 1867, σῶμ. 1, τόμ. 1.

12) Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δέρκων κ. Νεόφυτος:

Θεοκλήτου Φαρμακίδου α') ὁ ψευδώνυμος Γερμανός. Ἀθήν. 1836· β') περὶ Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου. Ἀθήν. 1838· γ') Ἀπολογία. Ἀθήν. 1840 (τὰ τρία δεδεμένα ὁμοῦ εἰς τόμον ἕνα).

Στοιχείωσις Θεολογικὴ, ὑπὸ Γρηγορίου Σαράφη, ἔκδ. πρώτ. Ἀθ. 1840.

Ἀποφθεγμάτων ἀπανθίσματα ἁγ. Πατέρων καὶ Φιλοσόφων, συλλεχθέντα ὑπὸ Παρθενίου τοῦ Κατζιούλη. Ἐνετίησ. 1728, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Διδασκαλία περὶ τοῦ ἱεροῦ θρόνου τοῦ Ῥώμης, κατὰ τὴν γνώμην τῶν Φραντζέζων, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Ἰταλ. ὑπὸ Α. Λ. Ἐν Πετρουπ. 1765, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Ἐπίκρισις εἰς τὴν περὶ νεοελληνικῆς Ἐκκλησίας σύντομον ἀπάντησιν τοῦ σοφολογ. διδασκάλου κ. Νεοφύτου Βάμβα, ὑπὸ τοῦ πρεσβ. καὶ οἰκονόμ. Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμ. Ἀθήν. 1839, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Περὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν μέσων, δι' ὧν πρόκειται νὰ μεταβληθῇ ἡ Φιλιππούπολις εἰς Πλόβδιφ, (ἀνών.) φυλλάδ. ἁ. Ἀθήν. 1860.

Ἁρμονία Ὁριστικὴ τῶν ὄντων, παρὰ Γερασίμου Βλάχου τοῦ Κρητός. Ἐνετίησι, 1660, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Μυθολογία, ὑπὸ Στεφάνου Κομμητᾶ. Ἐν Πέστῃ, 1827, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Παραλλαγὴ τοῦ πρὸς Νικοκλέα λόγου περὶ βασιλείας Ἰσοκράτ. μετὰ μεταφράσ. Γαλλικῆς, ὑπὸ Ἰωσήπου τοῦ Μοισιόδακος. Ἐνετ., 1779, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Κεκραγάριον τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου, ἐξελληνισθ. ὑπὸ Εὐγεν. τοῦ Βουλγάρ., ἔκδ. β'. Ἐν Μόσχᾳ, 1824.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη (χειρόγραφ. τῆς 10 ἢ 11 ἑκατ.) μετὰ τριῶν εἰκονογραφιῶν (ἐνιαχοῦ ἐλλειπής), σῶμ. 1, τόμ. 1.

13) Ὁ παν. Μητροπολίτης Δράμας κ. Ἀγαθάγγελος:

Ἀπολογία τῶν ἐν Πίζᾳ Ἑλλήνων, ὑπὲρ Κοδρικᾶ. Ἐν Πίζᾳ, 1817, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Ἀπολογία Ἱστορικοκριτικὴ, συντεθεῖσα μὲν ὑπό τινος φιλογενοῦς Ἕλληνος, ἐπεξεργασθεῖσα δὲ εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον τῶν Ἑλλήνων μετά τινων σημειωμάτων, ὑπὸ Ἀναστασίου Ἱερέως καὶ Οἰκονόμου τῶν Ἀμπελακίων. Ἐν Τριεστίῳ, 1814, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Γραμματικὴ περὶ συντάξεως Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, ὁμοῦ καὶ ἑτέρα Μιχαὴλ τοῦ Συγκέλλου. Ἐνετίησιν, 1745. σῶμ. 1, τόμ. 1.

Ὀρθόδοξος Ὑμνῳδὸς ὑπὸ Σεργίου Μακραίου. Ἐν Βιέννῃ, 1802, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Θωμᾶ Μανδακάση Καστοριανοῦ, περὶ τῶν ἀοράτων διὰ τῶν ὁρατῶν ἐννοουμένων πραγμάτων. Ἐν Λειψίᾳ τῆς Σαξων., 1760, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Κανονισμὸς τῶν Ἀλληλοδιδ. καὶ Ἑλληνικῶν σχολείων, τῶν τε ἐν Κωνστ]πόλει καὶ ἐν ἁπάσαις ταῖς τῷ Οἰκουμ. Πατριαρχικῷ θρόνῳ ὑποκειμέναις ἐπαρχίαις. Ἐν Κωνστ]πόλει, 1846, σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Ὁ Κουριαλιστὴς ἐν παλινῳδίᾳ, ὑπὸ Ἀντωνίου Μοσχάτου. Ἀθήν. 1859, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐν Γαλατᾷ Ἑλλην. σχολῆς καὶ εὐθύνη αὐτῆς. Ἐν Κωνστ]πόλει, 1868, σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Εἰσαγωγικὴ διδασκαλία, ὑπὸ Δανιὴλ Οἰκονόμ. καὶ ἱεροκήρ. τοῦ ἐκ Μοσχοπόλεως. Ἐν Κωνστ]πόλει, 1802, σῶμ. 1, τόμ. 1.

14) Ὁ κ. Βασίλειος Πυλάδης:

Γυμνάσματα πνευματικὰ, ὑπὸ Νικοδήμου Ἁγιορ. Ἐνετίησ., 1800, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Περὶ τῆς σχέσεως τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον, ὑπὸ Νικολάου Δαμαλᾶ. Ἐν Λονδίνῳ, 1867, σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Ἐπίκρισις τοῦ ὑπὸ Ν. Δαμαλᾶ « Περὶ Ἀρχῶν » βιβλίου παρὰ Ἀμβροσίου Ῥαφαηλίδου. Ἀθήν., 1868, σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Ἡ Μακεδονία καὶ οἱ Μακεδόνες πρὸ τῆς τῶν Δωριέων καθόδου, ὑπὸ Ι. Γ. Βασματζίδου. Ἐν Μονάχῳ, 1867, σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων, ὑπὸ Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ. Ἐν Ἀθήν. 1852, μόνον ὁ α'. καὶ ὁ β'. τόμ. δι' ὧν συμπληροῦται ἓν τῶν πολλῶν ἐλλειπῶν σωμάτων, ἅπερ ἡ βιβλιοθήκη τῆς Σχολῆς κέκτηται.

15) Ὁ πανιερ. ἅγ. Ἐλευθερουπόλεως κ. Νεόφυτος:

Neue Studien über die Trennung d. morg und d. abend. Kirche (ἐπίκρισις τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Πίχλερ), von Hergenröther. Würzburg 1864, σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Die orthodoxe Katholische Anschauung von I. Overbek. Halle, 1865, σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Apologie des Christen thums gegen übergriffe der Philologie und Philosophie von Alois Linndenbaur Ausgsburg. 1859, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Kirche oder Partei? von Fr Michelis. Münster, 1865, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Die Kirche und die Versammlung Kathol. gelehrten. Mainz, 1864, σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Verfassung und gegen-wärtiger Bestand sämmtlicher Kirchen des Orients. von Isidor. Silbernagl. Landshut. 1865. σῶμ. 1, τόμ. 1.

16) Ὁ κ. Βασίλειος Καλλίφρων:

Τὰ ὑπὸ τοῦ πρ. ἡγεμόνος Κούζα ἀντικανονικῶς τολμηθέντα. Ἐν Κωνστ]πόλει., 1866, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

La nouvelle question religieuse en Roumanie, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Γράμμα σιγιλλιῶδες,καὶ Κανονισμὸς τῆς ἐν Κωνστ]πόλει κεντρικῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος. Ἐν Κωνστ]πόλει, 1868, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Κανονισμὸς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς. Ἐν Κ]πόλει, 1857, καὶ ἕτερος τοῦ 1867, σῶμ. 1, φυλλ. 2.

Γενικὸς Κανονισμὸς τῶν ἐν Κωνστ]πόλει ἱερῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐν Κ]πόλει, 1868, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Ἄσμα εἰς τὴν ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐπάνοδον τῆς Α.Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου. Ἐν Κ]πόλει, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Κανονισμὸς τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς. Ἐν Κ]πόλει, 1866, καὶ ἕτερος τοῦ 1868, σῶμ. 1, φυλλ. 2.

17) Ὁ κ. Α. Σπαθάρης:

Ἀπάντησις εἰς τὴν ἀνταπάντησιν τοῦ κ. Λάκωνος. Ἐν Ἀθήν., 1868, ὑπὸ Α. Δαμασκηνοῦ, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

18) Ὁ Μακαρ. Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Κύριλλος ὁ Β΄:

Ἱεροσολυμιὰς, ἤτοι ἐπίτομος Ἱστορία τῆς ἁγ. πόλεως Ἱερουσαλὴμ, ὑπὸ Γρηγορίου ἱεροδ. τοῦ Παλαμᾶ. Ἐν Ἱερουσ., 1862, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Τοῦ Προσκυνηταρίου τῆς ἁγ. Γῆς, τεῦχος Β΄. ἡ ἁγία Βηθλεὲμ καὶ τὰ περίχωρα αὐτῆς, ὑπὸ τοῦ ἱεροδ. Βενιαμὶν Ἰωαννίδ. Ἐν Ἱεροσ. 1867, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Τοῦ ἐν ἁγ. πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου Ἱεροσολύμων τὰ σωζόμενα, ἐπεξεργασθέντα μὲν ὑπὸ Διονυσίου τοῦ Κλεόπα, ἐκδοθέντα δὲ ὑπὸ Φωτίου Ἀλεξανδρίδου, κελεύσει τοῦ Μακαρ.Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων Κυρίλλου τοῦ Β΄. Ἐν Ἱεροσ., 1867, σῶμ. 1, τόμ. 2.

19) Ο ἱεροδ. καὶ καθηγητὴς τῆς ἐν Ἱερουσ. Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Βενιαμὶν Ἰωαννίδης:

Τοῦ Προσκυνηταρίου τῆς ἁγ. Γῆς, τεῦχος Β΄. ἡ ἁγ. Βηθλεὲμ καὶ τὰ περίχωρα αὐτῆς, ὑπὸ τοῦ ἱεροδ. Βενιαμὶν Ἰωαννίδ. Ἐν Ἱερουσ. 1867, σῶμ. 1, τόμ. 1.

20) Ὁ ἐξοχώτ. ἰατροφιλόσοφος κ. Σοφοκλῆς Κ. ὁ ἐξ Οἰκονόμων:

Τοῦ ἐν ἁγ. πατρὸς ἡμῶν Φωτίου τὰ Ἀμφιλόχια. Ἐκδ. Σοφοκλέους Κ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμ. Ἀθήν., 1858, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Περὶ τῆς ἁγ. Ὄλγας μικρὸν Ὑπόμνημα, ὑπὸ Σοφοκλέους Κ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμ. ἰατροῦ. Ἀθήν. 1867, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Τὰ σωζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα Κωνσταντίνου πρεσβυτέρου καὶ Οἰκονόμ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμ. ἔκδ. Σοφοκλέους Κ. τοῦ ἐξ Οἰκ. ἰατροῦ. Τόμ. Γ΄. Ἀθήν. 1866, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Κωνσταντίνου πρεσβυτέρου καὶ Οἰκον. λόγος ἐπιτάφιος εἰς τὸ μνημόσυνον τῶν Ζωσιμάδων. Αθήν. 1842, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Κωνσταντίνου πρεσβ. καὶ Οἰκ. λόγος Κυδωνιακὸς Β΄. Ἀθήν., 1839, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Τοῦ αὐτοῦ Ἀλέξανδρος ὁ Στούρζας, βιογραφικὸν σχεδίασμα. Ἀθήν., 1855, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Τοῦ αὐτοῦ, λόγος ἐπιτάφιος εἰς τὸν Θεόδ. Κολοκοτρώνην. Ἀθήν., σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Τοῦ ἐν ἁγ. πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ Δεκάλογος. Ἔκδοσ. Κωνσταντίν. Οἰκον. τοῦ ἐξ Οἰκ. Ἀθήν. 1851, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Μιχαὴλ Γ. Σχινᾶ ῥῆμα πρὸς τὸ βιβλίον, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ Ἀλέξανδρος Στούρζας. Ἀθήν. 1855, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Ἀπάντησις εἰς τὴν αὐτοσχέδιον διατριβὴν περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐξουσίας τῶν Πατριαρχῶν, ὑπὸ XXX. Ἀθήν. 1844, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Θεοφυλάκτου ἀπὸ τῶν ἐπάρχων τοῦ Σιμακάτου διάλογος, περὶ διαφόρων φυσικῶν ἀπορ. καὶ ἐπιλύσ. καὶ ἐπιστολαί. Ἐκδ. Boissonade. Ἐν Παρισ., 1835, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Memoria sulla lingua albanense, ὑπὸ Giuseppe Crispi. Ἐν Παλέρμῳ, 1831, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Συλλογὴ Ἑλληνικῶν μαθημάτων πρὸς χρῆσιν τῶν Σχολείων, ὑπὸ Ζαχαρ. Δ. Λαμπίση, τόμος Α΄. Ἐν Σμύρνῃ, 1842, σῶμ. 1, τόμ. 1.

21) Ὁ κ. Νικόλαος Ι. Πασπαλλῆς:

Φωτίου ἐπιστολαί· ἔκδ. Ι. Ν. Βαλέττα. Ἐν Λονδίνῳ, 1864, σῶμ. 1, τόμ. 1.

22) Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἱερᾶς Συνόδου πανοσιολογ. Ἀρχιμ. κ. Ἰωακεὶμ Κοκκώδης:

Θρησκευτικαὶ Μελέται πρὸς μόρφωσιν Χριστιανικῶν ἀρετῶν, ὑπὸ Δημητρίου Μαυροκορδ. μόνον ὁ Δ΄. καὶ ὁ Ε΄. τόμ.

23) Ἡ ἐν Φαναρίῳ Λέσχη Μνημοσύνη:

Essai de Chronographie Byzantine par M.Ed. de Muralt. Ἐν Πετρουπόλει, 1855, σῶμ. 1, τόμ. 1.

24) Ὁ κ. Γ. Νέμτζωφ:

Ἱστορικὴ ἀνάμνησις τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχριδῶν καὶ τοῦ Πατριαρχείου Τυρνόβου, ὑπὸ Γ. Νέμτζωφ. Ἐν Κ]πόλει, 1868, σῶμ. 1, τόμ. 1.

25) Ἀνώνυμος:

Ὁ Ἀρχιεπισκοπικὸς βίος τοῦ πρ. ἁγ. Σιναίου Κυρίλλου τοῦ Βυζαντίου, ὑπὸ τῶν Σιναϊτῶν. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, 1868, σώμ. 2, φυλλ. 2.

16) Οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς:

Ἐπιστολαὶ περὶ τῶν καθηκόντων τῆς Ἱερωσύνης, ὑπὸ Ἀλεξ. Στούρζα, ἐξελληνισθεῖσα ὑπὸ Ἀλεξ. Νέγρη. Ἀθήν., 1852, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Συλλογὴ τῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν βιβλιοθ. καὶ τὰ πάρεργα προλεγομένων, ὑπὸ Κοραῆ. Ἐν Παρισ. 1833, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Ἀρριανοῦ τῶν Ἐπικτήτου διατριβῶν. Ἐκδ. Α. Κοραῆ. Ἐν Παρισ. 1827, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Le génie du Christiamisme par le Vicomte de Chateubriand. Ἐν Παρισ., 1858, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Ἀνάμικτα ἢ φιλολογικαὶ καὶ ἀρχαιολογικαὶ παρατηρήσεις ἐπί τινων χωρίων τῆς ἀρχαίας Ἑλλην. γλώσσης, ὑπὸ Γ. Χρυσοβέργη. Ἐν Κ]πόλει, 1860, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Ἀνθρωπολογία σωματολογικὴ καὶ ψυχολογικὴ, ὑπὸ Ν. Χορτάκη. Ἀθήν., 1867, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Traité de chimie par Thenard. Ἐν Παρισ. 1827, μόνον ὁ Α'. τόμ.

Lexicon graeco-latinum manuale, ἔκδ. E. Leopold. Ἐν Λειψίᾳ, 1852, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Iustinus Trogi Pompei histor. Philipp. Epitoma. Ἐν Λειψ., 1862, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Grammaire fransaise par Noel et Chapsal. Ἐν Παρισ. 1864, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Δημοσθένους Φιλιππικοὶ, ἔκδ. Ἡροκλέους Βασιάδου. Ἐν Κ]πόλει, 1843, σώμ. 1, τόμ. 1.

Δυσκολίαι καὶ λεπτότητες τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, ὑπὸ Alfred Bougeault ἐξ ελληνισθ. καὶ ἐπαυξηθ. καὶ ἐκδοθ., ὑπὸ Ἰωάννου Ἰατρουδάκη καὶ Μ. Τσικούρα. Ἐν Κ]πόλει, 1868, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Περὶ τῶν Ο'. Ἑρμηνευτῶν τῆς Παλ. Γραφῆς, ὑπὸ Κωνστ. πρεσβυτέρου καὶ Οἰκονόμ. Ἀθήν. 1845, μόνον ὁ β'. τόμ..

Γενικαὶ ἀρχαὶ τοῦ ἐμπορίου καὶ ἱστορία αὐτοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ τοῖς Βυζαντινοῖς, ὑπὸ Γ. Α. Ναύτη. Ἀθήν., 1860, μόνον ὁ β'. τόμ..

27) Ὁ κ. Γ. Σοφοκλῆς, Σχολάρχης τῶν ἐν Σταυροδρομίῳ Σχολείων τῆς Παναγίας:

Ἔκθεσις τῆς κατὰ τὸ 1867—1868 γενικῆς καταστάσεως τῶν ἐν Σταυροδρομίῳ Σχολείων τῆς Παναγίας, ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου Γαβριὴλ Σοφοκλέους. Ἐν Κ]πόλει, 1868, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

28) Ἀνώνυμος:

Ἑλληνικὴ βιβλιοθήκη, ἔτος πρῶτον, τεῦχ. ά—ί., σῶμ. 1, τομίδ. 9.

29) Ὁ ἐν Κωνστ]πόλει Ἑλλην. Φιλολογικὸς Σύλλογος:

Ὁ ἐν Κ]πόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος. Σύγγραμμα περιοδικόν. Ἔτος Γ'., τεῦχος ΙΓ'—ΙΕ'. Ἐν Κ]πόλει, 1868, σῶμ. 1, τόμ. 1.

30) Ὁ κ. Δ. Ξένης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ « Βυζαντίς »:

Τὰ φύλλα τῆς Βυζαντίδος.

Διπλωματικὰ ἔγγραφα μετὰ τῆς περὶ Κρήτης ἐκθέσεως τῆς Α. Γ. τοῦ Μ. Βεζύρου. Ἐν Κ]πόλει, 1868, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

31) Ὁ κ. Β. Δ. Καλλίφρων, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ὁ « Ἀνατολικὸς Ἀστήρ »:

Τὰ φύλλα τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος.

32) Οἱ κκ. Σ. Βουτυρᾶς, Ἰ. Βρετὸς καὶ Γ. Βαφειάδης, συντάκται τῆς ἐφημερίδος ὁ « Νεολόγος »:

Τὰ φύλλα τοῦ Νεολόγου.

33) Ὁ κ. Δ. Νικολαΐδης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ « Ἑπτάλοφος »:

Τὰ φύλλα τῆς Ἑπταλόφου ἀπὸ τῆς 12 ἰουνίου, 1868.

34) Ὁ κ. Α. Ἀξελὸς, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ « Ἁρμονία »:

Τὰ φύλλα τῆς Ἁρμονίας.

---

35) Ὁ κ. Ι. Οἰκιάδης:

Οὐράνιος Σφαῖρα.

Ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἀποθήκῃ τῆς Βιβλιοθ. τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς περιττευόντων βιβλίων ἐδόθησαν, λόγῳ ἀνταλλαγῆς, ἀντὶ τῶν προσενεχθέντων καὶ ἀνωτέρω σημειωθέντων,

ά) Τῷ φιλογενεστάτῳ ἰατροφιλοσόφῳ κ. Σοφοκλεῖ Κ. τῷ ἐξ Οἰκονόμ.

Δύο σώματα τοῦ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένου μέρους τῆς Κιβωτοῦ.

Ἓν ἀντίτυπον τῆς τοῦ Σεργίου Φυσικῆς.

β') Τῇ ἐν Φαναρίῳ Λέσχῃ Μνημοσύνῃ.

Ἓν ἀντίτυπον τῶν ἐλασσόνων ἰατρῶν « XXI veter. et clar, Medicor. graecor. varia opuscula ».

γ') Τῷ κ. Β. Πυλάδῃ.

Ὁ β'. τόμος τοῦ περὶ τῶν Ο'. ἑρμην. συγγράμ. Κωνσταντίνου πρεσβυτ. καὶ Οἰκον. τοῦ ἐξ Οἰκονόμ.

Ἠγοράσθη διὰ τὴν βιβλιοθ. τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς Παλ. Διαθήκη (ἔκδ. Μόσχας) ἐξ ἀπόρου οἰκογενείας ἀντὶ 1]2 Ὀθωμ. λίρ. ἐγκρίσει τοῦ Προέδρου τῆς Ἐφορίας τῆς Σχολῆς.

Β΄.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ

κατὰ τὸ Σχολικὸν ἔτος 1868—1869.

Ἐπὶ τῆς Ἐφορίας τοῦ Σ. Μητροπολίτου Δέρκων κ. Νεοφύτου, καὶ τῶν κκ. Σ. Μαυρογένους, Σ. Ἀρχιγένους, Κ. Καραπάνου καὶ Β. Νικολαΐδου.

Αἱ ἐγγραφαὶ τῶν μαθητῶν ἤρξαντο ἀπὸ τῆς 1 σεπτεμβρ. καὶ ἐξηκολούθησαν μέχρι τῆς 15 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ὁ Σχολάρχης καὶ οἱ κκ. Καθηγηταί, ἐρχόμενοι καθ' ἑκάστην εἰς τὴν Σχολήν, ἐξήταζον τοὺς νεωστὶ ἐγγραφομένους μαθητὰς καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν ὅσοι ἦσαν ἐξετάσιμοι. Τῇ δὲ 16 σεπτεμβρ. ἐγένετο ἡ τελετὴ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων, κατὰ τὰ εἰθισμένα, ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς Σχολῆς. Ἡ Α. Θ. Π. μετὰ τῆς περὶ Αὐτὴν ἱερᾶς Συνόδου ἔψαλον τὸν ἁγιασμόν, παρόντων τῶν κκ. Ἐφόρων, Καθηγητῶν καὶ μαθητῶν τῆς Σχολῆς καὶ ἄλλων τινῶν λογάδων καὶ φιλομούσων ἀνδρῶν. Μετὰ τὴν τελετὴν τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ τὰς ἐπανειλημμένας κατανυκτικὰς ὑπὲρ τῆς Σχολῆς εὐχάς, ἁγιασθέντες ἠσπάσθησαν πάντες τὴν δεξιὰν τῆς Α. Θ. Π. Ἀφοῦ δὲ ἕκαστος τὸν οἰκεῖον ἔλαβε τόπον, ἀναστὰς ὁ Σχολάρχης προσέλεξε τοῖς μαθηταῖς τάδε.

Ὑμῖν καὶ πάλιν, ὦ φίλοι μαθηταὶ τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Ἐθνικῆς ταύτης Σχολῆς, ὑμῖν νὰ ἀποτείνω καὶ πάλιν προάγομαι τὸν ἐμὸν λιτὸν λόγον· διότι ὑμεῖς ἐστε τὸ γλυκὺ φρόντισμα καὶ μέλημα ἡμῶν, ὑμεῖς ἡ σεμνὴ ὑπόθεσις καὶ ὁ ὑψηλὸς σκοπὸς τῶν ἐν τῇ παρούσῃ ἡμέρᾳ τελουμένων. Δι' ὑμᾶς καὶ διὰ τὴν ὑμῶν θεοφιλῆ καὶ καρποφόρον ἐκπαίδευσιν, σήμερον καὶ τελεταὶ ἱεραὶ ἐπιτελοῦνται, καὶ εὐχαὶ ἱκετήριοι πρὸς τὸν Ὕψιστον ἀναπέμπονται, καὶ εὐλογίαι ἡμῖν ἐπιδαψιλεύονται παρὰ τοῦ μεγάλου τελετάρχου καὶ σεπτοῦ πατρὸς ἡμῶν, τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου καὶ τῆς περὶ Αὐτὸν ἱερᾶς χορείας τῶν σεβασμίων Ἱεραρχῶν. Δι' ὑμᾶς καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν ὑμῶν παρίσταται συμπανηγυρίζουσα ἡμῖν καὶ ἡ λοιπὴ ἔντιμος καὶ ἐπίλεκτος αὕτη ὁμήγυρις. Πλήρη καὶ ἀκλόνητον ἔχοντες πεποίθησιν, ὅτι ἡ βελτίωσις οἵας δήποτε κοινωνίας, οἵου δήποτε ἔθνους ἐκ τῆς ὀρθῆς μορφώσεως τῆς νεολαίας ἐξήρτηται, συνέδραμον πάντες ἔνδον τοῦ ἱεροῦ τοὺ-

του περιβόλου, ἵν' ὡς ἀγαθοὶ πατέρες καὶ φίλοι ἡμῶν μετὰ δημοτελοῦς παρατάξεως προπέμψωσιν ἡμᾶς, κατερχομένους εἰς τὸ στάδιον τῶν πνευματικῶν ἡμῶν ἀγώνων.

Προσφιλεῖς ὁμιληταί, κατὰ τὰς ἱερὰς ταύτας στιγμὰς, ἡ φαιδρὰ καὶ γλυκεῖα πάντων προσδοκία μία ὑπάρχει, ἵνα ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι ἴδωσιν ὑμᾶς καὶ πάλιν ἀφθόνους κομίζοντας τοὺς ὡραίους καὶ εὐωφελεῖς καρποὺς τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς ὑμῶν διαπλάσεως. Δὲν ὑπάρχει δὲ ἀμφιβολία, ὅτι εἰς τὴν προσδοκίαν ταύτην ἐντελῶς ἀντιστοιχεῖ καὶ ὁ εἰς τὰ νεαρὰ στήθη ὑμῶν ἐμφλεγόμενος ἱερὸς πόθος τῆς παιδείας. Οὐδ' ἔχει τις πάντως νὰ ἐνδοιάζῃ περὶ ὑμῶν ὅτι, ὅσον περιπόθητος ὑμῖν ἐγένετο ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἡ τῆς καταπαύσεως ὑμῶν ἀπὸ τῶν σχολικῶν ἔργων, τοσοῦτο ἐπιθυμητὴ κατέστη νῦν αὕτη ἡ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων, καὶ ὅτι μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας καὶ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων τῆς χαρᾶς ἐναποδυόμεθα σήμερον πάντες εἰς τὰ ἔργα ἡμῶν, μεθ' ὧν ἄλλοτε ἀπεχωρίσθημεν, πρὸς καιρὸν ταῦτα διακόψαντες. Φιλεῖ δὲ μετὰ τὴν ἄνεσιν τὴν ἐργασίαν, καὶ ταύτην ποθῶν ἀεὶ ἀναζητεῖ ὁ εὖ πεφυκὼς καὶ καλῶς ἀνατεθραμμένος ἄνθρωπος.

Εὐλογητὸς οὖν ὁ Θεὸς ὁ καταξιώσας ἡμᾶς ἵνα ἴδωμεν καὶ αὖθις ἀλλήλους, καὶ ὑγιαίνοντες συναυλισθῶμεν ὑπὸ τὰ σκηνώματα ταῦτα τῶν Μουσῶν, τὰ στενὰ μὲν δυστυχῶς καὶ πενιχρὰ καὶ καταῤῥέοντα, ἡμῖν δ' ὅμως, καίπερ τοιαῦτα, τιμαλφῆ καὶ ἀγαπητά· διότι καὶ ἐν τούτοις τελεσιουργεῖται ὅπως δήποτε τὸ μέγα καὶ ἱερώτατον τῆς πνευματικῆς ὑμῶν διαπλάσεως ἔργον.

Οἱ πλεῖστοι ἐξ ὑμῶν, λέγω τοῦτο μετ' ἐνδομύχου ἀγαλλιάσεως, νῦφραναν κατὰ τὸ παρελθὸν σχολικὸν ἔτος καὶ ἡμᾶς καὶ τὸν σεβάσμιον τοῦτον σύλλογον τῆς ἡμετέρας Ἱεραρχίας, ὥσπερ δὴ καὶ τοὺς γονεῖς αὐτῶν καὶ κηδεμόνας, διά τε τῆς χρηστοήθους καὶ σεμνῆς αὐτῶν πολιτείας, καὶ διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ ἐπιδόσεως αὐτῶν ἐν τοῖς μαθήμασιν. Εὐτυχεῖς ὑμεῖς, τεκνία, εὐτυχὴς δὲ καὶ ἡ ἡμετέρα κοινωνία, ἐὰν τὸ ἀγαθὸν τοῦτο πνεῦμα μὴ ἐγκαταλείψῃ ὑμᾶς καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Οὐ μὴ ἀποστήσεται δὲ ἀφ' ὑμῶν, ἐὰν καὶ ἐφεξῆς διαμνημονεύητε τοῦ ἱεροῦ καὶ ὑψηλοῦ ὑμῶν προορισμοῦ, καὶ τῶν ἐμφυτευθέντων ὑμῖν ἀγαθῶν σπερμάτων τὴν προσήκουσαν πρόνοιαν ποιῆσθε, πειθόμενοι καὶ ὑπείκοντες τοῖς ἡγουμένοις καὶ διδασκάλοις ὑμῶν ἐν πᾶσιν. Ἀλλὰ περί τινων ἐξ ὑμῶν, καὶ τούτων ὀλίγων, δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ ῥηθῇ τὸ αὐτό. Οὗτοι ἐφάνησαν περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν πλημμελεῖς ἢ καὶ ὅλως ἀνάξιοι τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, ἀνάξιοι τῆς ἀγάπης καὶ τῶν ἀγώνων τῶν διδασκάλων, τοῦ φίλτρου καὶ τῶν πολλῶν προσπαθειῶν τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων αὐτῶν. Ἐλπίζομεν, εἶπον αὐτοῖς ἄλλοτε ἀπὸ τῆς ἕδρας ταύτης ὁμιλῶν, ἐλπίζομεν, ἐπιλέγω αὐτοῖς καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τῆς εἰς τὸ νέον σχολικὸν ἔτος ἀφετηρίας ἡμῶν, ὅτι εὐθυδρομήσουσιν εἰς τὸ μετὰ ταῦτα, μὴ

ἐπιλανθανόμενοι ὅτι μόνον εὐπειθεῖς καὶ εὐάγωγοι καὶ πρὸς τὰ καθεστῶτα συμμορφούμενοι, καὶ τοῖς μαθήμασιν αὐτῶν ἐπιμελῶς προσέχοντες, μόνον τοιοῦτοι μαθηταὶ εὑρήσουσι παρ' ἡμῖν εἴσοδον· ὅσοι δὲ καταφρονηταὶ τῶν ἡμετέρων νόμων, καὶ τῆς τάξεως καὶ εὐκοσμίας τῆς Σχολῆς πολέμιοι, ὅσοι ῥάθυμοι καὶ ὀκνηροί, περὶ ὧν ὀσθῶς εἴρηται, ὅτι καὶ τὸν τόπον καταργοῦσι καὶ τοὺς ἀθλοῦντας ἐκνευρίζουσιν, οὗτοι οὐ μὴ προκόψουσι παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ ταχέως ἐκβληθήσονται ἔξω.

Ἀγαπητοί, δὲν ἀγνοεῖτε βέβαια ὅτι πᾶσα πλουσία καὶ ἄρθονος συγκομιδὴ προαπαιτεῖ μὲν τὴν εὐλογίαν τοῦ οὐρανοῦ, τὴν εὐκρασίαν τῶν ἀέρων, τοὺς καιροὺς τῶν ὑετῶν, τὴν ζωογόνον τοῦ ἡλίου ἀκτῖνα, τὴν ἄοκνον χεῖρα καὶ τὸ ἄγρυπνον ὄμμα τοῦ γεωπόνου, ἀλλ' ὅτι ταῦτα πάντα μικρὸν ἢ οὐδὲν ὠφελοῦσιν, ἐὰν μὴ παρῇ καὶ γῆ ἀγαθή. Ἀλήθεια παρὰ πάντων ὁμολογουμένη ὑπάρχει, ὅτι, καθὼς οὐδὲν ἔξοχον καὶ θαυμαστὸν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἄνευ τῶν ἀπὸ τῆς φύσεως χαρισμάτων, οὕτως οὐδὲν καλὸν καὶ ὁπωσοῦν ἐλαττωμάτων ἀμιγὲς ἄνευ συντόνου ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως, ἄνευ πόνων καὶ ἱδρώτων πολλῶν, ἄνευ τῆς νενομισμένης πάξεως καὶ πειθαρχίας. Ἡ πρὸς τὴν ὑψηλὴν καὶ ἔνδοξον περιωπὴν ἀνάγουσα τὸν ἄνθρωπον ὁδὸς δὲν εἶναι, φίλοι, ἡ διὰ ῥόδων ἐστρωμένη ὁδὸς τῆς χαύνου καὶ ἀκλεοῦς ἀεργίας, τῆς τὴν εὐπάθειαν ἀείποτε ἐπιζητούσης, δὲν εἶναι ἡ τῆς ἀσυγγνώστου αὐθαιρεσίας, εἶναι ἡ στενὴ καὶ ἀνάντης ὁδὸς τῆς φιλοπονίας, τῆς τάξεως καὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς θείους καὶ ἀνθρωπίνους νόμους. Δύσβατος τῇ ἀληθείᾳ ἡ ὁδὸς αὕτη, καὶ τίς ὁ μὴ συνομολογῶν τοῦτο; ἀλλ' ὁ στέφανος, ὃν ἐπαγγέλλεται εἰς τὸν εὐτολμον καὶ γενναῖον αὐτῆς διαβάτην, ἡ παντοία καὶ ποικίλη πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἀνάπτυξις καὶ βελτίωσις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀνεκτίμητος αὕτη ἀμοιβή, ἣν ἀπεκδέχεται ὁ ἀκάματος ἀθλητὴς διατέμνων τὴν ὁδὸν ταύτην, μεγάλη ὄντως ἰδέα ἐστὶν ἀνταξία τῶν ἱδρώτων παντὸς εὐγενοῦς πνεύματος.

Μικρὰν ἔχουσα πεῖραν τοῦ περὶ αὐτὴν κόσμου, ὀλίγον σταθμίζουσα τὰ πράγματα, μηδόλως ἀναλογιζομένη τὴν μεγάλην σπουδαιότητα καὶ τὸ κρίσιμον τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ βίου αὐτῆς, εὐκόλως ἡ νεότης ἀποκλίνει τῆς στενῆς ταύτης ὁδοῦ, κατασωτεύει ἀφειδῶς τὸν πλοῦτον τῶν δυνάμεων καὶ τὰς πολυτίμους αὐτῆς ὥρας εἰς παίγνια, εἰς τέρψεις καὶ διασκεδάσεις μωρὰς, εἰς ὁμιλίας ἀλυσιτελεῖς καὶ τὸ πλεῖστον ἐπιβλαβεῖς, εἰς ὀνειροπολήματα καὶ φαντασιοκοπίας μηδέποτε μελλούσας νὰ κατέλθωσιν εἰς τὴν σφαῖραν τῆς πραγματικότητος. Ἀλλὰ θᾶττον ἢ βράδιον, καταφθάνουσα ἐπὶ τὴν οὐδὸν τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας, ἔνδακρυς καὶ πλήρης ὑποκαρδίου θλίψεως, ταλαγίζει ἑαυτὴν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῶν βαρυτίμων ἡμερῶν τῆς νεότητος. Παρῆλθεν, ἀναφωνεῖ τότε ὁ ἄνθρωπος μετὰ βαρυαλγούσης ψυχῆς, παρῆλθεν ἀνεπιστρεπτὶ ἡ εὐδαίμων ἐκείνη ἐποχή, καθ' ἣν ἠδυνάμην, ἀλλὰ κατὰ δυσμοιρίαν δὲν ἤθελον νὰ ἀναπτύξω καὶ διαμορφώσω καὶ χρησιμοποιήσω τὰς δυνάμεις, ἃς ἡ θεία ἀγαθότης ἐχαρίσατό

μοι· α Υἱὸς γὰρ ἐγενόμην κἀγὼ πατρὶ ὑπήκοος καὶ ἀγαπώμενος ἐν προσώπῳ μητρός, οἳ ἐδίδασκόν με καὶ ἔλεγον· ἐρειδέτω ὁ ἡμέτερος λόγος εἰς οἶν καρδίαν, κτῆσαι σοφίαν, κτῆσαι σύνεσιν, μὴ ἐπιλάθῃ μηδὲ ἐκκλίνῃς ἀπὸ ῥημάτων στόματος ἡμῶν, ἐράσθητι σοφίας καὶ τηρήσει σε. Πῶς ἐμίσησα παιδείαν καὶ ἐλέγχους ἐξέκλινεν ἡ καρδία μου; οὐκ ἤκουον φωνὴν παιδεύοντός με καὶ διδάσκοντός με, οὐδὲ παρέβαλλον τὸ οὖς μου »· καὶ τότε, ἀλλὰ τότε μόνον δυστυχῶς αἰσθάνεται βαθέως τὴν ἀλήθειαν τῶν πατρικῶν καὶ φιλικῶν ἐκείνων παραινέσεων, αἵτινες πολλάκις ἄλλοτε ἔπληξαν τὰ ὦτα αὐτοῦ ἄνευ ἀποτελέσματος.

Ἡμεῖς, φίλοι ὁμιληταί, εὐχόμεθα, παρακαλοῦμεν, νουθετοῦμεν, παραινοῦμεν, τὰ πάντα καὶ ποιοῦμεν καὶ λέγομεν, ἵνα μηδείς ποτε ἐξ ὑμῶν εὑρεθῇ ἐν τοιαύτῃ πικρᾷ καὶ ἀνωφελεῖ μεταμελείᾳ. Δέξασθε τὸν λόγον ἡμῶν ὡς λόγον ἀγαθὸν καρδίας περιπαθῶς καὶ εἰλικρινῶς ὑμᾶς ἀγαπώσης. Ἄλλως τε, ἀγαπητοί, (καὶ τοῦτο μὴ λησμονεῖτέ ποτε), ὁ κόσμος ἔχει ἀνάγκην ἀνθρώπων οὐχὶ ἐν ἀργίᾳ διερχομένων τὰς ἡμέρας αὐτῶν, καὶ ἐν ἀδικίᾳ ἐσθιόντων τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς· ἀλλὰ τοιούτων, οἵτινες ἐκ παίδων ἔμαθον νὰ ἐργάζωνται, νὰ κοπιῶσι καὶ περὶ τῶν καλῶν πρὸς τοὺς ἄλλους νὰ ἀμιλλῶνται. Ὁ κόσμος χρήζει ἀνθρώπων ἐντεθραμμένων ἐν τῇ τάξει, εἰδότων νὰ σέβωνται ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους, τοὺς νόμους καὶ τὰς ἀνθρωποσωτηρίους τῶν πατέρων αὐτῶν παραδόσεις. Ὁ κόσμος ἔχει ἀνάγκην ἀνθρώπων ἀνεπτυγμένης διανοίας, καὶ κρίσεως ὀρθῆς, ἀνθρώπων, οἵτινες ὑπὸ τοῦ μεγαλουργοῦ κέντρου τῆς ἀληθοῦς δόξης καὶ τιμῆς ὠθούμενοι, οὐδέποτε ἡσυχίαν ἄγουσιν, ἀλλ' ἑκάστοτε ἐπείγονται πλείονα καὶ μείζονα εὐεργετήματα νὰ χορηγήσωσιν εἰς τὴν σύγχρονον καὶ μεταγενεστέραν γενεάν. Ὁ κόσμος τέλος χρήζει ἀνθρώπων ἰσχυρὰν ἐχόντων θέλησιν καὶ χαρακτῆρα σταθερόν, ἑδραιούμενον ἀσαλεύτως ἐπὶ τῶν αἰωνίων ἀρχῶν τοῦ δικαίου, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ ἀληθοῦς, ἀνθρώπων εἰδότων τὴν μεγάλην τοῦ βίου τούτου ἀποστολήν, οὐ μόνον φιλολόγων, μαθηματικῶν, νομικῶν, ἰατρῶν, θεολόγων καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν λογίων καὶ ἐπιστημόνων, ἀλλὰ καὶ τοιούτων, οἵτινες νὰ ἦναι συνάμα πρότυπα ἀρετῆς, ἄγγελοι, φύλακες τῶν ἐθνῶν καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Αὕτη εἶναι, ἀγαπητοί, ἡ φαεινὴ περιωπή, πρὸς ἣν διὰ παντὸς ὀφείλομεν ἀτενίζειν τὸ ὄμμα· τῆς μεγάλης καὶ περιφανοῦς ταύτης πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀκροπόλεως ἡ κατάκτησις ἔστω ὁ κοινὸς ἡμῶν σκοπὸς καὶ πόθος· εἰς τοῦτο προάγουσιν ἡμᾶς αἱ εὐχαὶ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν πατρὸς καὶ δεσπότου καὶ τῶν περὶ Αὐτὸν ἁγίων Ἀρχιερέων, εἰς τοῦτο ἀποβλέπουσιν αἱ ἐλπίδες πάντων τῶν παρισταμένων σήμερον ἐνταῦθα, εἰς τοῦτο τέλος προώρισται καὶ τούτου καταστοχάζεται καὶ ἡ μεγαλώνυμος αὕτη Σχολή. Καὶ πραγματικῶς ἐν τῇ μακρᾷ σειρᾷ τῶν μαθημάτων, ἐξ ὧν τὸ Πρόγραμμα τῆς ἡμετέρας Σχολῆς συντέτακται, οὐδὲν σχεδὸν ἐλλείπει ἐξ ὅσων ἡ ἀνωτέρα ὑμῶν ἐκπαίδευσις ἀπαιτεῖ. Ἐκτὸς τῶν πρώτων καὶ στοιχειωδε-

στέρων μαθήσεων, ἐκτὸς τῶν γραφικῶν καὶ τεχνικῶν τοῦ λόγου γυμνασμάτων, πρόκειται ὑμῖν ἡ σπουδὴ περὶ τοὺς κανόνας καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων γλωσσῶν, ἡ μελέτη τῶν νόμων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, καὶ τῆς διὰ τῶν αἰώνων φιλοσοφικῆς αὐτῆς πορείας, ἡ ἐξήγησις τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῶν δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν τῆς φύσεως, ἡ θεωρία τῶν σχέσεων τοῦ ἑκατοῦ καὶ τῆς ποσότητος καὶ ὁ καθόλου ἱστορικὸς βίος τοῦ παρελθόντος. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, ἔχετε τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν διδασκαλίαν διὰ πάντων τούτων διήκουσαν, τὰ πάντα ζωογονοῦσαν καὶ τὴν καρδίαν ὑμῶν διανοίγουσαν εἰς τὰς αἰωνίους τοῦ Εὐαγγελίου ἀληθείας.

Λοιπόν, φίλοι ὁμιληταί, φιλοτιμήθητε, ἐπιμελήθητε, ἀγωνίσθητε, ἀναδείξατε ὑμᾶς αὐτοὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς τῇ πατρίδι!

Παναγιώτατε Δέσποτα, ἐν τῇ ὀρθῇ ἐκπαιδεύσει τῆς νεότητος ἔγκειται ἡ δύναμις, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξα τῶν ἐθνῶν· αὕτη εἶναι ἡ ἐνδόμυχος πεποίθησις ἡμῶν, ἐξ ἧς νέας ἑκάστοτε ἀρυόμενοι δυνάμεις, σπουδάσωμεν ἵνα καὶ κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος εὐσυνειδότως καὶ μετὰ ζήλου ἐκπληρώσωμεν τὰ καθήκοντα ἡμῶν. Τὴν ὑψηλὴν ἡμῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀποστολὴν πρὸ ὀφθαλμῶν πάντοτε ἔχοντες, θέλομεν προσπαθήσει δι' ὅλων ἡμῶν τῶν δυνάμεων, ὅπως ὁδηγήσωμεν ἐγγύτερον εἰς τὸν προορισμὸν αὐτῆς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν ἡμῖν νεολαίαν, ἧς ἡ ἐκπαίδευσις, ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ βελτίωσις, ἐνδιαφέρει καθόλου τὸ ἔθνος καὶ τὴν ἀνθρωπότητα. Εὐελπιζόμεθα δὲ ὅτι καὶ οἱ προστάται τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως οὐδέποτε θέλουσι παύσει ὑποστηρίζοντες πᾶσῃ δυνάμει τὰ ἀληθῆ καὶ τιμαλφῆ τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς ἀνθρωπότητος συμφέροντα.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς προσλαλιᾶς τοῦ Σχολάρχου, ἡ Α. Θ. Π. ἐπικαλεσαμένη καὶ αὖθις πᾶσι, διδασκάλοις τε καὶ μαθηταῖς, τὴν ἐξ ὕψους θείαν ἀντίληψιν καὶ ἐνίσχυσιν εἰς τὸν προκείμενον ἀγῶνα, εὐλόγησεν αὐτοὺς ἀπὸ καρδίας· καὶ μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν, ἐγένετο ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Προγράμματος, ὅπερ καθαρῶς γεγραμμένον ὑπῆρχεν ἤδη ἀνηρτημένον ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Σχολῆς. Τίνες δὲ αἱ εἰς τὸ Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων γενόμεναι μεταβολαὶ καὶ ποία ἐν γένει ἡ κατάστασις τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος, δείκνυσιν ἐν συντόμῳ ἡ παρὰ πόδας ἔκθεσις τῆς Διευθύνσεως, ἀναγνωσθεῖσα τῇ 15 ἰουνίου, ἡμέρᾳ τῆς ἐνάρξεως τῶν δημοσίων ἐξετάσεως τῆς Σχολῆς, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α. Θ. Π. καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν ἱερᾶς Συνόδου, τῶν Ἐφόρων, τῶν Καθηγητῶν, τῶν μαθητῶν καὶ πολλῶν πατέρων καὶ κηδεμόνων τούτων καὶ ἄλλων προϋχόντων καὶ λογίων τῆς ἡμετέρας πόλεως.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος, ἔντιμος καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις.

Χάριτι θείᾳ καὶ διὰ τῶν εὐχῶν καὶ τῆς ἀδιαλείπτου προστασίας τῆς ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν ἱερᾶς Συνόδου, καὶ δὴ καὶ τῇ πρυθυμίᾳ καὶ τῷ ζήλῳ τῶν ἐφορευόντων καὶ πάντων τῶν φιλομούσως εὐεργετούντων τὴν μεγάλην ταύτην τοῦ Ἔθνους Σχολήν, ἰδοὺ καὶ ἕτερος παράγει ἐνιαυτός, ἐνιαυτὸς χρηστότητος καὶ φιλομαθείας, ὃν στεφανοῦσι μείρακές τε καὶ παῖδες περὶ τοὺς τετρακοσίους, παρεσκευασμένοι ὄντες ὅπως παράσχωσι καὶ δημοσίᾳ δείγματ' ἀγαθὰ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν μορφώσεως. Τούτων δὲ προπορεύονται, ὡς ὥριμοι καρποὶ ὑπὸ τῆς Σχολῆς προβαλλόμενοι τῶν πολυετῶν καὶ ἐπιμόχθων αὐτῆς ἀγώνων, δέκα καὶ ὀκτὼ ἀγλαοὶ νεανίσκοι, τὰς ἀπολυτηρίους αὐτῶν ἐξετάσεις ἀποδώσοντες. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐπὶ τὸ ἐναγώνιον μὲν, ἔνδοξον δὲ τοῦτο στάδιον κατέλθωμεν, δέον ἵνα γνωστὸν τοῖς πᾶσι ποιήσωμεν τὸ ἡμέτερον ἐτήσιον τοῦτο δρομολόγιον. Καὶ δὴ ἐπιχειροῦντες νὰ ἐκθέσωμεν, ὡς εἴθισται, ἐνώπιον ὑμῶν τὴν κατὰ τὸ λῆγον ἤδη σχολικὸν ἔτος ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, ἀρχόμεθα ἀπὸ τῶν μεταῤῥυθμίσεων, ὅσαι ἐπηνέχθησαν εἰς τὸ Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων, ὡς τοῦ κυριωτέρου καὶ οὐσιωδεστέρου πάντων τῶν κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος ἐπισυμβάντων εἰς αὐτὴν καὶ μεθ' οὗ συνδέονται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πάντα τὰ ἄλλα.

Αἱ μεταῤῥυθμίσεις αὗται εἰσιν, ὡς γνωστόν, προϊὸν τῶν σκέψεων καὶ ἐργασιῶν πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς, ὑπό τε τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου διορισθείσης, ἧς μέλος ἀπετέλει καὶ ἡ Διεύθυνσις τῆς Σχολῆς. Διὰ τῶν μεταῤῥυθμίσεων τούτων αἱ δύο ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικαὶ Σχολαί, ἥ τε Ἑλληνικὴ καὶ Προκαταρκτικὴ λεγομένη καὶ ἡ ἐπονομαζομένη Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολὴ ἑνωθεῖσαι, συνεδέθησαν στενώτερον, ὡς εἰπεῖν, ἢ ὅσον συνεδέοντο τὸ πρίν, ἀποτελέσασαι μίαν ὄντως μεγάλην Πατριαρχικὴν Σχολήν, διαιρουμένην εἰς δύο τμήματα, πρῶτον καὶ δεύτερον, ἑκάτερον συμπεριλαμβάνον τέσσαρας τάξεις. Ἡ ἕνωσις αὕτη, συνισταμένη κυρίως εἰς τὴν μίαν Διεύθυνσιν καὶ Σχολαρχίαν, καὶ εἰς τὸ ὅτι πολλοὶ τῶν Καθηγητῶν τοῦ πρώτου τμήματος διδάσκουσι καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ, εἶναι ἁπλῶς ἐξωτερική, ἐφ' ὅσον ἄλλως ἑκατέρου τμήματος τὸ αὐτοτελὲς καὶ ἀνεξάρτητον οὐ μόνον κατ' οὐδὲν παρεβλάβη, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς συνεπληρώθη. Εὔδηλον δὲ ὅτι, ἐὰν ἡ Σχολὴ ἐκέκτητο τοὺς ἑαυτῆς πόρους ἢ ἄλλοθέν ποθεν ὑπεστηρίζετο, θὰ καθίστατο πλήρης ἐν πᾶσιν, ἀμφότερα αὐτῆς τὰ τμήματα ἐπὶ τὸ τελειότερον καταρτίζουσα. Ἀλλὰ καὶ οὕτω αἱ προσγενόμεναι μεταβολαὶ εἰς ἀμφότερα τῆς Σχολῆς τὰ τμήματά εἰσιν οὐσιώδεις καὶ ἀξιόλογοι, καὶ οὐδόλως διστάζομεν ἵνα παῤῥησίᾳ τοῦτο διακηρύξωμεν· ἰδίως δὲ καὶ κατ' ἐξοχὴν ἀναδιωργανώθη καὶ διεῤῥυθμίσθη ἡ Ἑλληνικὴ Σχολή, προαχθεῖσα εἰς Ἑλληνικὴν Σχολὴν

πρώτης τάξεως, ὥστε, τοὐντεῦθεν ἐπὶ ἑδραίων καὶ ἀσφαλῶν βάσεων καθιδρυθεῖσα, δύναται νὰ χρησιμεύῃ ὡς τύπος εἰς ἁπάσας τὰς ἐν τῷ ἡμετέρῳ ὁρίζοντι καὶ ἐν τοῖς πέριξ εὑρισκομένας ἐνοριακὰς Σχολὰς τοιούτου εἴδους.

Αἱ τάξεις αὐτῆς ἐκ τριῶν ηὐξήθησαν εἰς τέσσαρας· καὶ ἔστι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ προστεθεῖσα τάξις εὑρίσκετο ἤδη ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι τῆς Σχολῆς, ἦγουν ἐν τῇ Μεγάλῃ, οὐκ ἦν ὅμως τὸ αὐτό, ἐὰν ἐνταῦθα ἢ ἐκεῖ ὑπῆρχε. Μετατεθεῖσα ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι ἡ τάξις αὕτη, ἀνεκούφισεν, οὕτως εἰπεῖν, ἀμφότερα τὰ τμήματα, συνεπλήρωσε δὲ τὸ δεύτερον καὶ αὐτοτελὲς ἀπέδειξεν αὐτὸ σχεδὸν ἐν πᾶσι. Διότι τὸ μὲν πρῶτον τμῆμα ἀπήλλαξε μαθημάτων τινῶν, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ κατέστησε δυνατὴν τὴν εἰσαγωγὴν τριετοῦς πλήρους διδασκαλίας τῆς γενικῆς Ἱστορίας καὶ τριετοῦς σπουδῆς τῆς πολιτικῆς Γεωγραφίας, ἑκατέρων τούτων πρότερον ἐπὶ ἓν ἔτος ἀτελῶς διδασκομένων. Ἐπὶ δὲ τούτοις συνεπλήρωσεν ἡ τάξις αὕτη τὸ δεύτερον τμῆμα, συγκομίσασα μεθ' ἑαυτῆς τὴν διδασκαλίαν τῶν Δημοσθενικῶν λόγων, καὶ τὴν πληρεστέραν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς συντάξεως μετὰ τῶν θεμάτων καὶ γραφικῶν γυμνασμάτων εἴς τε τὴν καθ' ἡμᾶς ὁμιλουμένην καὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικήν, ἔτι δὲ τὴν στοιχειώδη Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν, τὴν φυσικομαθηματικὴν Γεωγραφίαν καὶ τὴν θεωρητικὴν Ἀριθμητικήν. Διὰ τῆς νέας δὲ τῶν μαθημάτων ταξιθετήσεως διευκολύνθη ἐπαισθητῶς ἡ σπουδὴ αὐτῶν, καὶ ἰδίως τῆς ἱερ. Ἱστορίας, ἥτις ἐπιδέν ἔτος τὸ πρὶν διδασκομένη περιληπτικώτατα, ὡς εἰκός, κατὰ τὸ νέον Πρόγραμμα ἤρξατο διδάσκεσθαι ἐπὶ διετίαν ὁπωσοῦν ἀνετώτερον, ἀξίως τῆς ἧς ἐπαγγέλλεται θρησκευτικῆς ἅμα καὶ ἠθικῆς τῶν παίδων μορφώσεως. Ἐπ' αὐτῷ δὲ τούτῳ τῷ σκοπῷ προσετέθη καὶ εἰς τὴν πρώτην τάξιν τοῦ τμήματος τούτου ἱερὸν μάθημα, ἡ ἐξήγησις τῶν κατὰ τὰς κυριακὰς ἀναγινωσκομένων Εὐαγγελίων μετὰ τῆς ὑποχρεώσεως τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἀπὸ στήθους ἐκμάθησιν τοῦ ἱεροῦ κειμένου· ὥστε οἱ μαθηταὶ τοῦ τμήματος τούτου ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς ἱερᾶς Ἱστορίας τῆς Παλ. Διαθήκης, μεταβαίνουσι τὸ δεύτερον ἔτος εἰς τὴν ἱερὰν Ἱστορίαν τῆς Καιν. Διαθήκης, τὸ τρίτον εἰς τὴν ἐπίτομον ἱερὰν Κατήχησιν καὶ τὸ τέταρτον εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ἑκάστης τάξεως ἀκροαζομένης οὕτω μετὰ τῶν λοιπῶν αὐτῆς μαθημάτων καὶ ἑνὸς ἱεροῦ μαθήματος.

Εὔδηλον οὖν, ὅτι ὁ μαθητὴς ὁ βουλόμενος μετὰ τὸ πέρας τῶν μαθημάτων τοῦ τμήματος τούτου νὰ ἀπέλθῃ τῆς Σχολῆς, εὑρίσκεται ἀρκούντως κατηρτισμένος τὴν προκαταρκτικὴν καὶ στοιχειώδη παίδευσιν, τὴν ἀναγκαίως ἀπαιτουμένην ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ, διότι μετὰ τὴν ἀλληλοδιδακτικὴν τετραετῆ σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, συνδευομένην ὑπὸ διαφόρων ὀρθογραφικῶν γυμνασμάτων, καὶ διετοῦς περὶ τὴν ἔκθεσιν τῶν γνώσεων αὐτοῦ γραφικῆς ἀσκήσεως· τριετὴς σπουδὴ τῆς γενικῆς Ἱστορίας, καὶ ἰδίως τῆς πατρίου· τετραετὴς σπουδὴ τῆς πολιτικῆς καὶ φυσικομαθηματικῆς Γεωγραφίας, τετραετὴς σπουδὴ περὶ τὴν πρακτικὴν καὶ θεωρητικὴν

Ἀριθμητικὴν καὶ τὴν πρακτικὴν Γεωμετρίαν, καὶ ἄλλη τοσαύτη περὶ τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἰδίως αὐτοῦ μόρφωσιν, ἱκανὰ αὐτῷ εἰσιν ἐφόδια διὰ τὸν βίον. Δύο δὲ μόνον οὐσιώδεις καθ' ἡμᾶς ἐλλείψεις φέρει οὗτος, τὴν ἔλλειψιν τῆς ὁπωσοῦν στοιχειώσεως αὐτοῦ ἐν τῇ Γαλλικῇ γλώσσῃ, καὶ ἑτέραν τὴν παντελῆ ἄγνοιαν τῆς Ὀθωμανικῆς. Ἡ σπουδὴ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης δὲν ἐλλείπει μὲν παντάπασιν ἐκ τοῦ τμήματος τούτου, οὐκ ἔστιν ὅμως καὶ ἐπαρκὴς ὡς ἔχει. εἰς ἓν καὶ μόνον ἔτος περιωρισμένη. Διὸ κάλλιστον ἔργον ἔσεται ἂν ὁ κύκλος τῶν μαθημάτων τοῦ τμήματος τούτου συμπληρωθῇ δι' ἀναλόγου καὶ ὁπωσοῦν ἐπαρκοῦς διδασκαλίας τῶν δύο τούτων ἀναγκαιοτάτων ἡμῖν σήμερον γλωσσῶν. Ἐκ τούτου δὲ καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ πρώτου τμήματος ἀνακύψιείν τινα λήψονται ὡς πρὸς τὰς γλώσσας ταύτας, καὶ γνῶσιν τούτων ἀμφιλαφεστέραν ἀποθησαυρίσουσι καὶ ἡ Σχολὴ οὐκ ἔτι ὡς ἄχρι τοῦδε εἰς μάτην τὸ πλέον δαπανήσει κατόπιν τῶν δύο τούτων γλωσσῶν.

Οὕτως οὖν καταρτισθέντος καὶ τακτοποιηθέντος τοῦ Προγράμματος τοῦ δευτέρου τμήματος τῆς Σχολῆς. εἰκὸς ἦν ἵνα καὶ τοῦ πρώτου τμήματος τὸ Πρόγραμμα ἐν μέρει ἀλλοιωθῇ. Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ἀλλοιώσεως τῆς ἀναγκαίως ἐπελθούσης ὡς ἐκ τῆς μεταθέσεως τῆς Ε'. τάξεως, ἀπαραίτητοι καθίσταντο καὶ λυσιτελεῖς ὑπὸ τὴν ἔποψιν ἐξαιρέτως τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ τὴν τῶν ἀληθινῶν ἀναγκῶν τῆς Σχολῆς καὶ πολλαὶ ἄλλαι μεταρρυθμίσεις, αἵτινες καὶ ἐπετεύχθησαν δι' ἀφαιρέσεως μὲν τῶν καθ' ὑπέρβασιν, ὡς εἰπεῖν, τοῦ ἀναστήματος τῆς Σχολῆς ἐπισωρευθέντων μαθημάτων, συμπληρώσεως δὲ κατὰ τὸ ἐφικτὸν καὶ προσθήκης τῶν ἐλλειπόντων ἀπὸ τῶν βάσεων καὶ θεμελίων αὐτῆς. Καὶ δὴ ἐν πρώτοις μὲν κατηργήθη ὡς πέραν τῶν ὁρίων τῆς Σχολῆς ἐκβάλλουσα ἡ συγκριτικὴ ἱστορία τῆς Ἑλλην. καὶ Λατιν. Φιλολογίας, ἥτις ἄλλως οὐδὲ πέρυσι σχεδὸν ἐδιδάχθη, τοῦ καθηγητοῦ κ. Βιλκίου ὑπὸ τοῦ γήρατος καμφθέντος καὶ ἀπομάχου καταστάντος. Ἐπ' αὐτῷ δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ προεγράφη τοῦ Προγράμματος καὶ ἡ Καλλιλογία. Περιεστάλησαν δὲ τὰ ἔτη τῆς σπουδῆς τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἰς τέσσαρα, ἱκανώτατα ὅπως χορηγήσωσι τὴν παρὰ τοῦ φοιτητοῦ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς περὶ τὴν Λατινίδα φωνήν τε καὶ φιλολογίαν ἀπαιτουμένην στοιχείωσιν· ἡ διδασκαλία τῆς γενικῆς Ἱστορίας ὡρίσθη τριετής, ἅτε δὴ εἰσαχθείσης ἤδη ἑτέρας τριετοῦς διδασκαλίας ἐπιτόμου γενικῆς Ἱστορίας ἐν τῷ δευτέρῳ, ὡς εἴρηται, τῆς Σχολῆς τμήματι. Τὰ δὲ μαθήματα τῆς Ἀνθρωπολογίας, τῆς Ψυχολογίας καὶ τῆς Λογικῆς καὶ Ἠθικῆς, ἀντὶ τριῶν δύο ἔλαβον ὥρας καθ' ἑβδομάδα ἕκαστον. Καὶ οὗτος δὲ ὁ χρόνος ὁ τοῖς φιλοσοφικοῖς μαθήμασιν ὁρισθείς, προσλαμβανομένου καὶ τοῦ διώρου μαθήματος τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας, ἐπὶ ὀκτὼ παρατεινόμενος τὴν ἑβδομάδα ὥρας, οὔτε πολὺς οὔτε ὀλίγος τυγχάνει, ἀλλὰ καὶ μάλα τῇ παρούσῃ τῆς Σχολῆς ἀναδρομῇ ἀνάλογος. Ἀλλὰ καὶ αἱ ὧραι τῆς πειραματικῆς Φυσικῆς συμμέτρως τό γε νῦν ἔχον ἐτάχθησαν ἐκ τεσσάρων καὶ ἡμισείας,

εἰς τρεῖς, καὶ αὐτῆς δὲ τῆς Χημείας ὁ χρόνος, ἧς ἡ τακτικὴ διδασκαλία ἀπὸ τοῦ παρόντος σχολικοῦ ἔτους κυρίως ἤρξατο, εἰς δίωρον συμπεριληφθείς, οὐκ ἔστιν ὑπέρμετρος, ἅτε δὴ τῶν μαθημάτων τούτων, ὡς γνωστόν, οὐ μόνον ἐν θεωρίᾳ διδασκομένων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πειραμάτων παρακολουθουμένων πολλῶν πολλοῦ χρόνου προσδεομένων καὶ εἰς παρασκευὴν καὶ εἰς παράστασιν. Ὁμολογητέον δὲ, ὅτι ὁ κ. Ἀνδρέας Σπαθάρης, ὁ τῶν μαθημάτων τούτων τὴν διδασκαλίαν ἐμπεπιστευμένος, εἰ καὶ ἐνέμεινεν ἁπάντων τὴν αὐστηρὰν τήρησιν τῶν ὅρων τοῦ μετὰ τῆς Σχολῆς συμβολαίου αὐτοῦ, ὡς πρὸς τὸν συμπεφωνημένον τῆς διδασκαλίας χρόνον, οὐδὲν ἧττον πολλὰς ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ Προγράμματι ὁριζομένων ἐδαπάνησεν ὥρας εἰς τὴν τῶν πειραμάτων καὶ τῆς σκευασίας ἀμφοτέρων τῶν μαθημάτων τούτων προετοιμασίαν. — Προσθῆκαι δὲ γενόμεναι ἐν τῷ Προγράμματι τοῦ πρώτου τμήματος τῆς Σχολῆς εἰσιν αἱ ἑξῆς· πρῶτον μὲν ἐνισχύθη ἡ διδασκαλία τῆς Ἑλλην. γλώσσης, προσλαβοῦσα πρὸς ταῖς ὑπαρχούσαις καὶ ἑτέρας πέντε περίπου ὥρας συμφώνως τῷ προορισμῷ τῆς Σχολῆς, ἧς καύχησις πρώτη καὶ μεγίστη ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται πάντως ἐς ἀεί, ὅτε τοὺς ἑαυτῆς μαθητὰς ἐξαποστέλλει μάλα καλῶς συγκεκροτημένους τὴν πάτριον καὶ προγονικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, τὴν βάσιν τό γ' ἐπ' αὐτῇ πάσης ἄλλης μαθήσεως καὶ καλῶς ἐννοουμένης πνευματικῆς ἀναπτύξεως (1). Δευτέραν ἐπίσης ἀναγκαίαν καὶ οὐσιώδη προσθήκην ἀπετέλεῖ τὸ μάθημα τῆς φυσικῆς Ἱστορίας, περὶ οὗ ἀρκεῖ καὶ τοσοῦτον μόνον εἰπεῖν, ὅτι ἀλλαχοῦ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς δευτεροβαθμίους Ἑλληνικὰς Σχολὰς στοιχειωδῶς διδασκόμενον εἰς μάτην ἐπεζήτει τις ἕως πέρυσιν ἐν τῷ Προγράμματι τῆς καθ' ἡμᾶς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Τρίτον ὅπως αἱ τάξεις τοῦ δευτέρου τμήματος, οὕτω καὶ αἱ τάξεις τοῦ πρώτου ἔλαβον ἑκάστη ἀνὰ ἓν μάθημα ἱερόν, διὸ καὶ ηὐξήθησαν καὶ αἱ ὧραι τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας κατὰ δύο. Ἔπρεπε δὲ τοῦτο καὶ τῇ κλήσει τῆς Σχολῆς Πατριαρχικῆς ἐπωνυμουμένης, καὶ τῷ ἀναστήματι αὐτῆς, ἱκανῶς κατὰ τὰ ἄλλα συγκροτούσης τοὺς ἑαυτῆς μαθητάς, ἐξ ὧν μάλιστα οἱ πλεῖστοι διδάσκαλοι ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐγκαθιστάμενοι, καὶ τό δε σὺν τοῖς ἄλλοις ἔργον πρώτιστον καὶ κύριον ἔχουσι τὸ μετὰ πλείονος μὲν ἐπιγνώσεως τὰς πρώτας τῆς πίστεως ἀληθείας διερμηνεύειν, εὐθαρσῶς δὲ ἀποδιοπομπεῖσθαι τοὺς καθ' ἡμέραν γῆν τε καὶ θάλασσαν περιάγοντας φανερούς τε καὶ ἀφανεῖς ἐχθροὺς τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας.

Οὕτως ἐν συντόμῳ διαλαβόντες περὶ τῶν μεταρρυθμίσεων τῶν Προγραμμάτων ἀμφοτέρων τῶν τμημάτων τῆς Σχολῆς, μεταβαίνομεν εἰς ἕτερον ἀμέσως μετὰ τούτων συνεχόμενον, δηλονότι εἰς τὸν λόγον περὶ τοῦ

---

(2) Σημειωτέον ὅτι ἡ τέως ὡς πέμπτη ἀριθμουμένη τάξις μετατεθεῖσα ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι συμπαρέλαβε μεθ' ἑαυτῆς ἐκ τῶν ὡρῶν τούτων τὰς τρεῖς, ὡς ἐν τῷ Προγράμματι δείκνυται.

προσωπικοῦ τῶν διδασκάλων καὶ τῆς εἰς αὐτοὺς διανομῆς τῶν μαθημάτων· διότι καὶ περὶ ταῦτα ἔλαβον χώραν μεταβολαί, ὀλίγαι μὲν τὸν ἀριθμόν, ἀξιαι δ' ὅμως λόγου, καὶ δι' ὅσα κατωτέρω ῥηθήσονται καλὸν ὅπως ἐπιτροχάδην ἐνταῦθα μνημονευθῶσιν.

Ἡ διδασκαλία τῶν πλείστων μαθημάτων τῆς Σχολῆς ἐδιχάζετο πρότερον μεταξὺ δύο καὶ τριῶν Καθηγητῶν. Οὕτω συνέβαινεν ἐπὶ τῶν ἱερῶν μαθημάτων, ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν, τῆς Φιλοσοφίας, τῆς γενικῆς Ἱστορίας, τῶν ἀνωτέρων Μαθηματικῶν, τῆς Λατινικῆς γλώσσης καὶ εἴ τινος ἄλλου. Πάντα ταῦτα τὰ μαθήματα ἐδιδάσκοντο ὑπὸ δύο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Καθηγητῶν· ἄλλος, φέρ' εἰπεῖν, ἐδίδασκε τὴν ἀρχαίαν Ἱστορίαν καὶ ἄλλος τὴν μέσην καὶ νεωτέραν, τὴν θεωρητικὴν Ἀριθμητικὴν ἕτερος καὶ ἄλλος τὴν Ἄλγεβραν· καὶ ὁ μὲν τοὺς ἐπικοὺς καὶ λυρικοὺς ποιητάς, ὁ δὲ τοὺς τραγικούς, ἕτερος τὰ στοιχεῖα τῆς Λατινικῆς γλώσσης καὶ ἄλλος τὰ μετὰ ταῦτα καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι συνέβαινεν, ὅπερ καὶ τὸ χειριστον· ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μάθημα μετέβαινε σχεδὸν κατ' ἔτος ἀπὸ διδασκάλου εἰς διδάσκαλον, οὕτω δὲ καθίστατο τὸ μάθημα τοῦτο μισητόν, ὡς εἰπεῖν, καὶ ἀποτρόπαιον, καὶ οὐδεὶς ἀφιεροῦτο μετὰ ζήλου καὶ προθυμίας εἰς τὴν τούτου διδασκαλίαν, γινώσκων ὅτι τὴν προσεχῆ ἐξαμηνίαν, ἢ τὸ πολύ, κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος ἔμελλεν ἵνα ἀρθῇ ἀπ' αὐτοῦ καὶ δοθῇ εἰς ἄλλον· καὶ ταῦτα, ἐν ᾧ ἄνδρας μὲν εἰδικοὺς ἔχομεν ὀλιγοστούς, πολλοὺς δέ, δόξα τῷ Θεῷ, δυναμένους διὰ τοῦ χρόνου νὰ καταστῶσι τοιοῦτοι. Ἀλλ' ὁμολογητέον ὅτι παρ' ἡμῖν εἰσέτι δὲν κατανοοῦσι δυστυχῶς οἱ πολλοὶ τί ἐστι καὶ πόσον ἀναγκαία καὶ ἀπαραίτητος ἐξόχως περὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας ὑπάρχει ἡ εἰδικότης, οὐδὲ φροντὶς ἐπομένως καταβάλλεται ἡ δέουσα πρὸς μόρφωσιν ἀνδρῶν τοιούτων, οὐδὲ σκέψις γίνεται περὶ τοῦ εἰς τί ἕκαστος ἐκλήθη, ἀλλ' ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα ὅτι οἱ πάντες δύνανται τὰ πάντα ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, καὶ διὰ τοῦτο τὰ πράγματα ἡμῶν καχεκτοῦσι καὶ εἰς τὴν αὐτὴν πάντοτε ἀτελῆ καὶ νηπιώδη κατάστασιν διατελοῦσιν. Εἰρήσθω δὲ ὅτι εἰς τοῦτο συντελεῖ μεγάλως καὶ ἡ παρ' ἡμῖν ἀβεβαιότης, ἣν ἔχει ἕκαστος διδάσκαλος περὶ τῆς θέσεως καὶ τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ, καὶ ἡ γλισχρότης, μεθ' ἧς ἀνταμείβεται. Ἡ διεύθυνσις τῆς Σχολῆς ἐπέστησε καὶ εἰς ταῦτα τὴν προσοχὴν ἐν τῇ διευθετήσει τῶν πραγμάτων τοῦ καταστήματος τούτου· τὸ ἄτοπον τῶν διαφόρων μεθόδων ἢ τὸ ἀνομοιόμορφον τῆς διδασκαλίας, ὅπερ ἄνευ ἀναποφεύκτου ἀνάγκης ἐπεκράτει ἐν τῇ Σχολῇ ὡς ἐκ τοῦ διαμελισμοῦ τῆς διδασκαλίας ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κλάδου τῆς μαθήσεως μεταξὺ δύο διδασκάλων, ἤρθη ἀπὸ τοῦ μέσου, ἀποδεκτῆς γενομένης τῆς ἀρχῆς, ὅτι ἐν ἐκπαιδευτηρίοις τοιούτοις, ὁποῖον τὸ ἡμέτερον, πολλῷ εὐχερεστέρα καὶ καρποφορωτέρα ἀποβαίνει ἡ διδασκαλία ἑνὸς μαθήματος, ὅταν ταύτης καθηγῆται εἷς καὶ ὁ αὐτὸς καὶ μὴ πολλοί, καὶ ὁτὲ μὲν οὗτος, ὁτὲ δὲ ἄλλος, καὶ ἡ Σχολὴ ἐβελτίωσε τὰ ἑαυτῆς θεραπεύσασα ἐφ' ὅσον ἦν δυνατὸν καὶ αἱ οἰκονομικαὶ αὐτῆς περιστάσεις ἐπέτρεπον καὶ τὴν ἐλαττωματικὴν ταύτην αὐτῆς κατάστασιν.

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι αὕτη ἡ καλὴ καὶ τῇ Σχολῇ καὶ τοῖς διδάσκουσι καὶ διδασκομένοις κατὰ πολλοὺς λόγους συμφέρουσα διανομὴ τῶν μαθημάτων ἔμελλε νὰ ἐπαυξήσῃ τὰς ἡμερησίας ἢ, ὅπερ ταὐτόν, τὰς ἑβδομαδιαίας ὥρας τῆς διδασκαλίας ἁπάντων σχεδὸν τῶν διδασκάλων τῆς Σχολῆς. Τοῦτο ἀπῄτουν ἤδη ἐν μέρει καὶ αἱ τοῦ Προγράμματος μεταῤῥυθμίσεις, ἀλλ' εἰς τοῦτο ἔφερε καὶ τὸ ἑξῆς, ὅτι ἐκτὸς τοῦ κ. Βιλκίου, ὁριστικῶς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος Σχολικοῦ ἔτους ἀπολυθέντος καὶ ὑπὸ σύνταξιν τεθέντος, ἐδέησεν ὅπως αὐτὸ τοῦτο γένηται καὶ εἰς τὸν κ. Γεώργιον Ῥαφάνην. Ἡ Σχολὴ τιμῶσα τοὺς ἄνδρας τούτους, ὧν ἑκάτερος ἐπὶ εἰκοσαετίαν καὶ ἐπέκεινα ἀκουράστως εἰργάσθησαν εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτῆς, ὤφειλε πάντως, καὶ μεθ' ὅλην τὴν οἰκονομολογικὴν κρίσιν, ἐν ᾗ πρὸ ἐτῶν, ὡς γνωστόν, τὸ ταμεῖον αὐτῆς διατελεῖ, καλῶς καὶ δικαίως ποιοῦσα καὶ εὐγνωμονοῦσα αὐτοῖς, νὰ ἀναπαύσῃ ἐν ἡλικίᾳ, καθ' ἣν αἱ τοῦ σώματος δυνάμεις ἐκλείπουσαι, οὐκέτι πρὸς τὴν προθυμίαν τοῦ πνεύματος ἀντέχουσιν. Ἀλλὰ καὶ ἕτερος τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς ἐξέλιπεν, ὁ τῆς Γαλ. γλώσσης, ἧς ἡ διδασκαλία, μετὰ τὰς ἐπελθούσας τοῦ Προγράμματος μεταῤῥυθμίσεις καὶ τὴν ὡς ἀνωτέρω εἰρηται διανομὴν τῶν μαθημάτων, ἀνετέθη τῷ κ. Αἰμιλίῳ Νοννόττῃ, ὥστε καὶ τὸ προσωπικὸν τῶν διδασκάλων, ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων ἕκαστος συνορᾷ, ἠλαττώθη, ἀμφοτέρων τῶν τμημάτων πέρυσι μὲν ἀριθμούντων δέκα καὶ τέσσαρας, ἐν δὲ τῷ παρόντι ἕνδεκα μόνον, ἐξ ὧν τέσσαρες μὲν καθηγοῦνται τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης: δύο ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι οἱ κκ. Ἰωάν. Φιλαλήθης καὶ Ἀντ. Χαρίλαος, καὶ δύο ἐν τῷ δευτέρῳ οἱ κκ. Βασίλ. Καλλίφρων καὶ Ἀναστ. Χουρμουζιάδης, ὅστις καὶ τὴν πρακτικὴν Ἀριθμητικὴν καὶ Γεωμετρίαν αὐτόθι διδάσκει· τῆς δὲ Λατινικῆς καὶ Γαλλικῆς γλώσσης καὶ τῆς φυσικῆς Ἱστορίας ὁ κ. Αἰμίλ. Νοννόττης, τῆς Ὀθωμανικῆς, ὁ κ. Ἀλέξανδρος Κωνσταντινίδης ἀντικαταστήσας τὸν τέως διδάσκοντα τὴν γλῶσσαν ταύτην Μεχμὲτ Χουλουσὶ βέην. ἄνδρα ἐντριβῆ μὲν καὶ ἐπιμελέστατον περὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, δυστυχῶς ὅμως ἀγνοοῦντα τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· τῆς δὲ γενικῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Φιλοσοφίας ὁ κ. Ἰωάν. Ἀριστοκλῆς ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ὁ κ. Κωνσταντῖνος Ζαχαριάδης τῆς γενικῆς Ἱστορίας, τῆς πολιτικῆς Γεωγραφίας, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας καὶ Ἀρχαιολογίας· τῶν Φυσικομαθηματικῶν ὁ κ. Ἀνδρέας Σπαθάρης, τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου ὁ κ. Νικόλαος Γεωργιάδης, ὅστις ἐξ ἀρχῆς ἀμισθὶ ἀναδεξάμενος τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τούτου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Σχολῇ, διέκοψε μὲν αὐτὴν ἐφέτος, ὡς μετατεθέντος τοῦ μαθήματος εἰς τὴν ἀνωτάτην τῆς Σχολῆς τάξιν, τὴν διακούσασαν ἤδη τοῦτο πέρυσιν, ἐξακολουθήσει δ' ὅμως αὐτήν, ὡς ἐλπίζομεν προσεχῶς· τῶν δὲ ἱερῶν μαθημάτων ἀμφοτέρων τῶν τμημάτων ἡ Σχολαρχία· καὶ ἠλαττώθη μὲν οὕτω ὁ ἀριθμὸς τῶν Καθηγητῶν· μηδεὶς

ὅμως ὑπολάβῃ ὅτι διὰ τῆς ἐλαττώσεως ταύτης συνηλαττώθησαν οὐσιωδῶς καὶ αἱ ὧραι τῆς διδασκαλίας τῆς Σχολῆς. Ἁπλῆ στατιστικὴ ἀντιπαράθεσις τῶν ἀρχαιοτέρων Προγραμμάτων πρὸς τὸ Πρόγραμμα τοῦ παρόντος σχολικοῦ ἔτους 1868—1869 πληροφορεῖ ἕκαστον ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτως. Καὶ ἵνα παραλείψωμεν τὰ προηγούμενα, φέρομεν εἰς μέσον τὰς ὥρας, ἃς εἰργάζετο ἡ Σχολὴ κατὰ τὸ περυσινὸν Πρόγραμμα, ὅπερ δὴ ἐφαίνετο προσεγγίζον τὴν Σχολὴν εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς τελειότητος αὐτῆς. Κατὰ τοῦτο ἡ Σχολὴ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς τμήμασιν αὐτῆς ὥρας ἐργασίμους καθ' ἑβδομάδα εἶχε **219**, κατὰ δὲ τὸ νέον Πρόγραμμα ἔχει ὥρας πραγματικὰς **195**, ἡ διαφορὰ συμποσοῦται εἰς **24** ὥρας. Πόθεν δὲ τὸ ἔλλειμμα τοῦτο προκύπτει ῥᾳδίως ἐννοεῖ τις ἀνατρέχων ἐν οἷς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται περὶ τῆς καταργήσεως καὶ περιστολῆς μαθημάτων τινῶν καὶ τῆς ἀποχωρήσεως τριῶν Καθηγητῶν.

Ἐξαιτοῦμεν συγγνώμην διὰ τὴν πέραν ἴσως τοῦ δέοντος λεπτομερῆ ταύτην ἔκθεσιν ἡμῶν, ἀναγκαίαν δ' ὅμως διὰ τοὺς ἐξ ἐπιπολῆς μόνον καὶ παρὰ τοῦ ἡμετέρου δημοσίου τύπου καταμαθόντας καὶ γινώσκοντας τὰ περὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς ἡμετέρας Σχολῆς. Μετεχειρίσθημεν μέτρα, ὡς εἰπεῖν, καὶ σταθμὰ καὶ ἀριθμούς· διότι περὶ ταῦτα συνήθως καταπαύουσι καὶ ἡ αὐθαιρεσία καὶ ἡ καπήλευσις τῆς ἀληθείας καὶ αἱ παράφοροι τῆς φαντασίας ὀρχήσεις, καὶ διότι οὔτε ἐπιθυμοῦμεν οὔτε σκοπὸν ἐνταῦθα ἔχομεν τελείαν ἀντίῤῥησιν νὰ παραθέσωμεν τῶν δυσφημιῶν, ὅσαι κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος προσετρίβησαν εἰς τὰ πράγματα τῆς Σχολῆς. Μετὰ τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα κρίνομεν περιττὸν νὰ κατέλθωμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ἀπαισίων καὶ ψευδῶν ἐκείνων διακηρύξεων, ὅσαι δεξιά τε καὶ ἀριστερά, ἀμέσως τε καὶ ἐμμέσως, διὰ ζώσης φωνῆς καὶ ἐγγράφως, καὶ πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ παρόντος σχολικοῦ ἔτους κατὰ τῆς νέας ἐσωτερικῆς φάσεως τῆς Σχολῆς διετοξεύθησαν, ταύτην μὲν ἀδίκως ἐκμαυλίζουσαι, προκαλοῦσαι δὲ ἀπερισκέπτως, ἵνα μὴ χεῖρόν τι εἴπωμεν, τὸν γογγυσμόν, τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν ἀποστροφὴν τοῦ κοινοῦ ἐναντίον τῶντὰ πράγματα τῆς Σχολῆς ταύτης διεπόντων, καὶ μάλιστα πάντων τοῦ ἱεροῦ προσώπου τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος καὶ προστάτου αὐτῆς, τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν πατρὸς καὶ δεσπότου, τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ϛ'. Καὶ ἀληθῶς, ποῖον ἄλλο αἴσθημα ἠδύνατο νὰ διεγερθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀγνοοῦντος μὲν τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων στάσιν, ἀκούοντος δὲ παρὰ πολλῶν ἢ ἀναγινώσκοντος εἴς τινα φύλλα τοῦ ἐγχωρίου ἡμῶν τύπου ὅτι ἡ Σχολὴ « φθίνει καὶ μαραίνεται, εἰς ἐχθρικὰς μεταῤῥυθμίσεις καταδικάζεται, γυμνὴ καὶ τετραχηλισμένη ῥιγᾷ εἰς τὸν βοῤῥᾶν τοῦ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν πνέοντος Μεσαιωνισμοῦ, ὅτι φωνὴ ἀπαισία ἐξεγείρεται, φωνὴ γλαυκὸς ἐρημολάλου τὸν ἐπιτάφιόν της ψάλλουσα » ; (Ἰδ. Ἑπταλόφ. ἀριθ. **365**), ὅτι « ἡ πρὸς διευθέτησιν τῶν πραγμάτων αὐτῆς συστᾶσα Ἐπιτροπή, σκοποῦσα τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον τῆς Σχολῆς μεταῤῥύθμισιν καὶ τὴν

εἰς τὸ βάραθρον τῆς καταστροφῆς ὤθησίν της, ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, περιστείλασα μὲν τὰς πέντε τῆς Σχολῆς κλάσεις εἰς τέσσαρας, ἀκρωτηριάσασα δὲ τὰ Φιλοσοφικὰ μαθήματα, περιορίσασα δὲ τὴν σπουδὴν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης εἰς τὴν τρίτην κλάσιν » (αὐτόθ. ἀριθ. **374**). Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ περισπούδαστος διατριβή, ἐν ᾗ ταῦτα ἐλέγοντο, ἐπεγράφετο· « Διασαφήσεις περὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς». Τὸ καθ' ἡμᾶς, ταῦτα ἀναγινώσκοντες ἐν τῷ ἐγχωρίῳ ἡμῶν τύπῳ, ἠπορούμεν τῇ ἀληθείᾳ ἂν ἐκ τῶν ἐρήμων τῆς Ὠκεανίας ἤρχοντο καὶ ἐκ τῆς χώρας τῶν Ὀττεντότων, ἢ ἐκ τῆς πόλεως, ἐν ᾗ ταῦτα συνέβαινον, ἐγράφοντο καὶ ὑπὸ δημοσιογράφων πεφωτισμένων καὶ ἐννοούντων ὅσα γράφουσι. Καὶ ὅμως τοιαῦτα καὶ ἄλλα παρόμοια, ἀπειρίας μᾶλλον καὶ ἀγνοίας ῥήματα, καὶ ἐγράφησαν καὶ διεδόθησαν τότε πολλά, δυστυχῶς δὲ ἐφιλοξενήθησαν ἐν μέρει καὶ εἰς φύλλα, τῶν ὁποίων οἱ συντάκται, νοήμονες ὄντες καὶ ἀκέραιοι παρὰ πᾶσι γνωριζόμενοι καὶ περὶ τὸ γράφειν σώφρονες, δυσκόλως ἀποδέχονται τὰ θρυλλήματα τῶν τριόδων, σπουδάζοντες ὅπως μηδὲν ἀταλαιπώρως καὶ ἀβασανίστως παραδίδωσιν εἰς τὴν δημοσιογραφίαν. Οὕτω, φέρ' εἰπεῖν, ἔλεγε σπουδαία τις τῶν ἡμετέρων ἐφημερίδων, τῆς Ἐπιτροπῆς συντελεσάσης ἤδη τὸ ἔργον αὐτῆς, ὅτι « ἡ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, αὕτη ἡ τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους τροφός, κατέρχεται δρομαία τὴν κλιτὺν τῆς παρακμῆς, εἰς ἣς τὸ ἄκρον ὑπάρχει ἡ καταστροφή » · τίς δὲ ὁ λόγος τῆς περιβομβουρένης ταύτης παρακμῆς ; ἀκούσατε καὶ κρίνατε· « ἡ διδασκαλία τῆς Φυσικῆς περιωρίσθη ἀπὸ τεσσάρων καὶ ἡμισείας εἰς τρεῖς ὥρας καθ' ἑβδομάδα, τὰ Θεολογικὰ μαθήματα πάντη ἀφῃρέθησαν, τὰ Φιλοσοφικὰ κατεδικάσθησαν ὅπως ἐπιτομώτατα διδάσκωνται καὶ τὰ λοιπὰ ἀναλόγως· ἐνῷ ἡ Σχολὴ ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς διετέλεσεν οὖσα κατ' ἐξοχὴν Φιλοσοφική, καὶ οὐ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὁ ἀοίδιμος Νικόλαος Λογάδης ἐπανελάμβανεν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· φιλοσοφεῖτε μᾶλλον ἢ ἀναπνεῖτε » (ὅρ. Νεολόγ. ἀριθ. **402**). Οὐδόλως ἐξετάζομεν ἐνταῦθα ὁποίαν τινὰ ἔννοιαν καὶ σημασίαν εἶχεν ἐν τῷ στόματι τοῦ ἀειμνήστου ἐκείνου διδασκάλου τοῦ Ἔθνους τὸ παλαίφατον λόγιον· « φιλοσοφεῖτε μᾶλλον ἢ ἀναπνεῖτε », συνομολογοῦμεν ὅμως ὅτι τοιοῦτον ὅτι μάλιστα φιλοσοφικὸν καὶ γραμματικὸν ἦν τὸ Πρόγραμμα τῆς Σχολῆς ταύτης ἔτι καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων Νικολάου τοῦ Λογάδου. Οὔτε δυναμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν τοῦτο ἔχοντες πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἔτι καὶ νῦν ζῶντας ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐκείνους, ὅσοι ἔνδον τῆς Φιλοσοφικογραμματικῆς ἐκείνης τροχιᾶς διέμειναν οὐδόλως παρεκκλίναντες αὐτῆς· ἄλλως τε διαῤῥήδην ἱστόρησε τοῦτο ἐν τῷ πέρυσι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀπαγγελθέντι αὐτοῦ λόγῳ εἷς ἐκ τῶν ἡμετέρων συναδέλφων καὶ συγκαθηγητῶν ὁ κ. Ἀντώνιος Χαρίλαος εἰπὼν ὅτι οὔπω τότε ὑπῆρχεν εἰσηγμένη ἐν τῇ Σχολῇ ἡ τακτικὴ σπουδὴ τῶν Φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν οὐδ' αὐτὴ ἡ τῆς γενικῆς Ἱστορίας καὶ ἄλλων, καὶ δὴ καὶ ἡ τῶν γλωσσῶν

οἱον τῆς Λατινικῆς, τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς, καὶ ὅτι οἱ μαθηταὶ ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτῶν κατηνάλισκον εἰς τὰ Γραμματικὰ καὶ Φιλολογικὰ κατὰ πρῶτον λόγον, ἔπειτα δὲ εἰς τὰ Φιλοσοφικά. Ὅθεν τοῦτο ἀληθὲς εἴρηται, ὅτι ἡ Σχολὴ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, ἐκτὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Γραμματικοῦ καὶ Φιλολογικοῦ αὐτῆς μέρους, Φιλοσοφικὴ ἐτύγχανεν οὖσα ὡς τὰ πολλά. Ἀλλ' ἐρωτῶμεν· ἔδει ἄρα γε νὰ διαμένῃ καὶ σήμερον ἔτι ἡ Σχολὴ ἐν τῷ αὐτῷ σημείῳ, ἐν τῷ στενῷ καὶ περιωρισμένῳ ἐκείνῳ κύκλῳ τῆς μαθήσεως; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἐκεῖνοι μόνον καταφάσκουσιν, ὅσοι ἀγνοοῦσιν ἢ προσποιοῦνται ὅτι ἀγνοοῦσι τὸ πνεῦμα, ὑφ' οὗ ἐμπνέεται, τὰς ἀνάγκας, ὑφ' ὧν περιστοιχίζεται καὶ τὴν ἐλευθέραν πνοήν, ἣν ἀναπνέει ἡ ἡμετέρα σημερινὴ κοινωνία. Ἔπειτα ἔστιν ὅλως ἀληθὲς ὅτι τὰ Θεολογικὰ μαθήματα πάντη ἀφηρέθησαν, διότι ἀντὶ τοῦ πομπώδους καὶ εἰς Θεολογικὰς Σχολὰς ἁρμόζοντος τίτλου « Δογματικὴ Θεολογία » μετεχειρίσθημεν ἡμεῖς ἐν τῷ ἡμετέρῳ Προγράμματι τὸν μετριώτερον καὶ τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς ἐγγύτερον « Ἱερὰ Κατήχησις κατ' ἔκτασιν»; Ἔστιν ὅλως ἀληθὲς ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης περιωρίσθη εἰς μίαν μόνον τάξιν τὴν τρίτην; ὅτι αἱ τάξεις τῆς Σχολῆς περιωρίσθησαν εἰς τέσσαρας, ὅτι, ὅπως ἡ Φυσικὴ καὶ τὰ Φιλοσοφικά, οὕτως ἀναλόγως καὶ πάντα τὰ ἄλλα μαθήματα τῆς Σχολῆς ἐπιτομώτατα νὰ διδάσκωνται κατεδικάσθησαν; Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν Φιλοσοφικῶν μαθημάτων ἐτάχθησαν τοσαῦται ὧραι, ὅσαι εἶναι τεταγμέναι καὶ ἐν ταῖς τελειοτέροις Εὐρωπαϊκοῖς γυμνασίοις· ἐπειδὴ αἱ ἑβδομαδιαῖαι ὧραι τῆς πειραματικῆς Φυσικῆς περιεστάλησαν εἰς τρεῖς, ὅσας δηλονότι ἔχει τὸ μάθημα τοῦτο καὶ ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τῆς Εὐρώπης, διὰ τοῦτο ἄρα γε ἤρξατο ἡ Σχολὴ νὰ καταβαίνῃ δρομαία τὴν κλιτὺν τῆς παρακμῆς; Διατί δὲ οὐδεμιᾶς μνείας ἠξιώθησαν τὰ προστεθέντα μαθήματα καὶ αἱ ἄλλαι μεταῤῥυθμίσεις, δι' ὧν ἀμφότερα τὰ τμήματα τῆς Σχολῆς ἐπὶ τὸ τελειότερον κατηρτίσθησαν, συνῳδὰ τῷ προορισμῷ αὐτῶν; Περίεργα τῇ ἀληθείᾳ καὶ παράδοξα φαίνονται πάντα ταῦτα, ἐξαιρέτως δὲ ὅσα περὶ παρακμῆς καὶ καταστροφῆς τῆς Σχολῆς ἐῤῥέθησαν, δὲν εἶναι ὅμως καὶ πάντη ἀνεξήγητα. Ἔνιοι πολλάκις καὶ εἶπον καὶ ἔγραψαν ὅτι ἡ Μεγ. τοῦ Γένους Σχολή, ἡ ἄλλοτε καὶ τὴν προσωνυμίαν Ἀκαδημία προσλαβοῦσα, προώρισται νὰ προαχθῇ εἰς Πανεπιστήμιον καὶ ἀποτελέσῃ τὴν μεγάλην τῆς Ἀνατολῆς Σχολήν· οἱ αὐτοὶ δὲ ἐπ' ἐσχάτων καὶ νὰ ἐργάζωνται πρὸς τοῦτο ἤρξαντο, μαθήματα εἰσάγοντες ἐν αὐτῇ πανεπιστημιακὰ καὶ εἰς τὰ ὑπάρχοντα πλείονα ἔκτασιν καὶ ἐπιστημονικωτέραν, ἢ μᾶλλον ἐπιδεικτικωτέραν χροιὰν δίδοντες, καὶ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῆς τάξιν διὰ πανεπιστημιακοῦ ῥυθμοῦ περιβάλλοντες. Ταῦτα δὲ βλέποντες καὶ ἀκούοντες ἄλλοι τινές, ἐνόμιζον ὅτι τὰ πράγματα τῆς ἡμετέρας ἐκπαιδεύσεως προάγονται ὁσημέραι καὶ βελτιοῦνται. Ἀλλὰ τὸ ἐφ' ἡμῖν οὔτε ἐφαντάσθημέν ποτε τοιοῦτόν τι οὔτε φρονοῦμεν. Καὶ κατ' ἀρχὴν μὲν οὔ-

δόλως διαφωνοῦμεν πρὸς τοὺς φίλους τούτους τῶν γραμμάτων καὶ τὸν φωτισμὸν τῆς Ἀνατολῆς ἐπιζητοῦντας, ἐφρονοῦμεν ὅμως καὶ εἰσέτι φρονοῦμεν, ὅτι ἡ ἰδέα καὶ ἡ ἐπιχείρησις αὐτῶν ἦν πρόωρος. Οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐν πάσῃ τῇ σοφίᾳ καὶ ἐμπειρίᾳ αὐτῶν ἐφαίνοντο εἰς ἡμᾶς ἀρχὴν ποιούμενοι τῆς οἰκοδομῆς αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὀροφῆς καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν θεμελίων. Ἡ ἰδέα ἡμῶν ἦν καὶ ἔστιν ὅτι, πρὶν ἡ διαπλασθῇ παρ' ἡμῖν Ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον, ἀνάγκη ὅπως καταρτισθῶσι τὰ κατώτερα ἡμῶν ἐκπαιδευτήρια· διότι ἄνευ τούτων Πανεπιστήμια καὶ Ἀκαδημίαι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει θὰ ἦσαν ἄχρηστα καὶ ἄσκοπα, ἵνα μὴ εἴπωμεν Ἀβδηριτικὰ καὶ γελοῖα καθιδρύματα. Οἱ τὰ τοιαῦτα εἰσέτι καὶ νῦν περιβομβοῦντες ἐξ ἀτόπου φιλαρεσκείας μᾶλλον διασαλπίζουσιν ἢ ἐξ ἐπιγνώσεως τῆς ἀληθοῦς τῶν πραγμάτων καταστάσεως. Ἡμεῖς οὐδὲ ἓν, ὡς εἰπεῖν, Γυμνάσιον ἔχομεν ἐν Κ]πόλει καλῶς κατηρτισμένον, βέβαιον καὶ ἀσφαλές· τὰ σχολεῖα ἡμῶν διατελοῦσιν εἰσέτι ἀνομοιόμορφα καὶ ἀτελέστατα, καὶ εἶναι πρέπον νὰ σκεπτώμεθα περὶ Ἀκαδημιῶν καὶ Πανεπιστημίων; Εἶναι πρέπον νὰ εἰσάγωμεν ἐν τῇ Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῇ συγκριτικὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Φιλολογίας καὶ τὰ τοιαῦτα, εἰς ἄλλους δὲ πάλιν κλάδους μαθήσεως νὰ ἐπιδαψιλεύωμεν πλείονα τοῦ δέοντος ἐπέκτασιν, ἐν δὲ τοῖς Ἑλληνικοῖς ἡμῶν σχολείοις, καὶ ἰδίως ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἑλληνικῇ, ἐν τῷ δευτέρῳ δηλονότι τμήματι τῆς Σχολῆς ταύτης, ἐξ οὗ τὸ πρῶτον τοὺς πλείους κατ' ἔτος μαθητὰς δέχεται, νὰ ἐλλείπωσιν ὁλοτελῶς ἢ καὶ ἀτελέστερον διδάσκωνται πάντα τὰ μαθήματα ἐκεῖνα, ὅσα ἀναγκαίως ἀπαιτοῦνται ὅπως νέος τις καρποφόρως διακούσῃ τὴν σειρὰν τῶν ἀνωτέρων γυμνασιακῶν μαθημάτων; Φρονοῦμεν ὅτι οἱ γινώσκοντες ἐκ τοῦ πλησίον τὴν κατάστασιν τῶν ἡμετέρων ἐκπαιδευτηρίων, φέρουσιν ἀκλόνητον τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἀνάγκη πρῶτον νὰ διαμορφωθῶσι καὶ καταρτισθῶσι τὰ ὑπάρχοντα ἀλληλοδιδ. καὶ Ἑλληνικὰ ἡμῶν Σχολεῖα, ἀνάγκη πρῶτον νὰ ἐγκαθιδρύσωμεν εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως ἡμῶν Γυμνάσια, καὶ ἔπειτα νὰ σκεφθῶμεν καὶ φροντίσωμεν καὶ περὶ συστάσεως καὶ βαθμιαίας καταρτίσεως Πανεπιστημίου· καὶ ὅτι πρὶν ἢ ὑπάρξωσι τὰ πρῶτα, ἡ συγκρότησις Πανεπιστημίου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει θὰ ἀπέβαινεν ἔργον αὐτόχρημα μάταιον καὶ ἀνωφελές. Ἰδοὺ ἐκ ποίας ἡμεῖς ἀρχῆς ὁρμώμενοι εἰργάσθημεν εἰς τὴν διευθέτησιν τῶν πραγμάτων τῆς ἡμετέρας Σχολῆς· οἱ δὲ προκατειλημμένοι ὄντες ἐκ τῶν πρυτέρων διεκήρυξαν ταύτην ἡμῶν τὴν ἀρχήν, ὡς ἀρχὴν φέρουσαν εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς Σχολῆς, ὡς ἀρχὴν μεσαιωνικὴν καὶ τὰ τοιαῦτα. Πλὴν ἡ ἀλήθεια δὲν διέμεινεν ἐπὶ πολὺ κεκρυμμένη καὶ ἄγνωστος· τὸ ἡμέτερον κοινὸν ταχέως ἐξέμαθεν αὐτήν, καὶ καταμαθὸν προσήνεγκε τῇ Σχολῇ τὸν φόρον τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ ὑπολήψεως διὰ τοῦ ἐπισημοτέρου τρόπου, διὰ τῆς ἀποστολῆς δηλονότι τῶν τέκνων αὐτοῦ εἰς αὐτήν. Τῇ δὲ Σχολῇ ἤρκεσε τοῦτο ὡς δεῖγμα λαμπρὸν τῆς κοινῆς ὑπὲρ αὐτῆς γνώμης, καὶ μεγάλην παραμυθίαν ἔλαβεν ἰδοῦσα ἐν τοῖς κόλποις αὐ-

τῆς τοσούτους μαθητάς, ὅσους οὐδέποτε ἴσως ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς ἠρίθμησεν. Ἀλλ' ἡ μεγίστη παρηγορία ἡμῶν ἔστι καὶ ἔσται ἡ ἀγαθὴ ἡμῶν συνείδησις ὅτι οὐ μόνον οὐδεμία βλάβη ἐπροξενήθη, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἐνὸν ἐβελτιώθησαν τὰ τῆς Σχολῆς· ἀπόδειξις δὲ τούτου ἔστωσαν αὐτὰ τὰ πράγματα μαρτυροῦντα τρανῶς τὴν διευθέτησιν καὶ ἀληθῆ προαγωγὴν αὐτῆς ἐπὶ τὰ πρόσω. Τὰ ὀλίγα ταῦτα νὰ συμπεριλάβωμεν ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος ἐνομίσαμεν καθῆκον τῆς θέσεως ἡμῶν· ἐπράξαμεν δὲ τοῦτο σήμερον καὶ ἐνταῦθα, διότι αὕτη εἶναι ἡ ἡμέρα καὶ οὗτος ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἡ Διεύθυνσις παρέχει λόγον καὶ τῶν πράξεων αὐτῆς καὶ τῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς ἐν γένει.

Ἀλλ' ἐνταῦθα γενόμενοι τοῦ λόγου, δὲν δυνάμεθα νὰ παραβράμωμεν διὰ παντελοῦς σιωπῆς μέτρον τι σπουδαιότατον, περὶ οὗ καὶ ἄλλοι καὶ ἡ Διεύθυσις τῆς Σχολῆς πολὺν πολλάκις ἰδίᾳ ἐποιήσαντο λόγον καὶ ὁ ἐγχώριος τύπος τὰ δέοντα δημοσίᾳ ἐπανέλαβεν. Ἐννοοῦμεν τὴν ἐλάττωσιν τῶν μισθῶν πολλῶν ἐκ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς. Ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι κατόπιν τῶν μεταῤῥυθμίσεων ὅσαι ἐγένοντο ἐν τῷ Προγράμματι τῶν μαθημάτων, τὸ μέτρον τοῦτο ἥκιστα προσηρμόζετο, καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἐπελθοῦσαν αὔξησιν τῆς ἡμερησίας ἐργασίας τῶν διδασκάλων ἡ μείωσις τῶν μηνιαίων μισθῶν αὐτῶν ἔμελλε νὰ ἐμποιήσῃ αἴσθησιν βαθεῖαν καὶ θλιβερὰν εἰς αὐτούς. Καὶ τῷ ὄντι διδάσκαλοι ἐγγηράσαντες ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ, διδάσκαλοι διδάξαντες ἐπὶ δεκαπέντε, εἴκοσι καὶ ἐπέκεινα ἔτη, διδάσκαλοι, οἵτινες, ἀναγνωρίζοντες τὴν ἐπέσχατων τῶν ἡμερῶν ἐνσκήψασαν θλιβερὰν οἰκονομικὴν κρίσιν τοῦ ταμείου τῆς Σχολῆς, ὑπέμενον μεθ' ὑπομονῆς ἐναρέτου καὶ ἀξιεπαίνου, ὃς δ' εἰπεῖν, καὶ ἀξιομίσθου ἐπὶ ἓξ, ὀκτὼ καὶ ἐννέα πολλάκις μῆνας ὅπως πληρωθῶσι, καὶ ταῦτα οὐχὶ πάντα τὰ καθυστερούμενα αὐτοῖς μηνιαῖα, ἀλλὰ τὸ πολὺ δύο μόνον ἢ τρία· ἄνδρες τοιοῦτοι, δικαίως νομίζομεν, ἀγανακτοῦσι καὶ πικρῶς γογγύζουσι καὶ ἀθυμοῦσιν ἀποστερηθέντες οὐχὶ εὐκαταφρόνητον μέρος τοῦ μισθοῦ αὐτῶν, ὅστις ἄλλως, εἰρήσθω καὶ τοῦτο, δὲν ἦτο μέγας· διότι 1500 ἕως δύο χιλιάδ. γρόσια κατὰ μῆνα εἰς ἀνθρώπους οἰκογενειάργας δὲν εἶναι πολλὰ ἐν τῇ σημερινῇ στάσει τῆς κοινωνίας, ἐν ᾗ ζῶμεν. Ἡ Σχολὴ ἐπὶ πολλὰ ἤδη ἔτη, ἀφ' ὅτου δικρπάγησαν οἱ πόροι αὐτῆς, διατελεῖ ἄπορος καὶ ἐνδεής, τοῦτο εἶναι ἀληθές· ἀλλὰ καὶ 17 χιλιάδες γρόσια (διότι τοσαῦτα περίπου ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῶν καθηγητικῶν μισθῶν ὠφελήθη τὸ ταμεῖον αὐτῆς, ἐὰν ὠφέλειαν πρέπῃ νὰ ὀνομάσωμεν τοῦτο) 17 λέγομεν χιλιάδες γρόσια δὲν ἦσαν τῷ ὄντι πολλὰ ὅπως εξευρεθῶσι μετὰ τῶν 200 χιλιάδων καὶ ἐπέκεινα, ἅπερ ἐτησίως δαπανᾷ σήμερον ἡ Σχολή. Λυπηρὸν τῇ ἀληθείᾳ ὅτι παρ' ἡμῖν πανταχοῦ σχεδὸν διὰ μειοδοσίας ἐπιζητοῦνται, οἱ διδάσκαλοι, ἐν ᾧ πάντα τὰ ἄλλα ὁσημέραι πλειστηριάζονται· καὶ ὅμως ἡ μισθοδοσία τῶν διδασκάλων δὲν εἶναί τι ἐπουσιῶδες καὶ ἀδιάφορον· ἔχει σχέσιν καὶ ἐπιῤῥοὴν μεγίστην ἐπὶ τῶν γραμμάτων καθόλου καὶ

τῆς μορφώσεως ἰδίᾳ τῆς κοινωνίας, διὸ οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἔχωσι διδασκάλους τῶν τέκνων αὐτῶν ἄνδρας ἐπιγινώσκοντας τὸν ὑψηλὸν αὐτῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ προορισμόν, περιπαθῶς ἀγαπῶντας τὸ ἑαυτῶν ἔργον, καὶ μετὰ προθυμίας καὶ ζήλου καὶ εἰλικρινείας αὐτὸ ἐκπληροῦντας, ὀφείλουσιν ἵνα ὅτι μάλιστα περιθάλπωσι καὶ τιμῶσι τὸ διδασκαλικὸν ἀξίωμα· ἄλλως ἡ ἐξαχρείωσις τούτου ἐπίκειται ἀναπόφευκτος. ἔπεται δὲ ἀνυπολόγιστος ἡ ζημία τῆς κοινωνίας. Οὔτε ὁ καιρὸς ἐπιτρέπει, οὔτε ὁ τόπος ὑπάρχει κατάλληλος ὅπως πλείονα ἐνταῦθα περὶ τούτου εἴπωμεν. Ἐποιησάμεθα εὐσεβάστως ὑπόμνησιν ἁπλῶς τοῦ πράγματος· ἐπειδὴ δὲ τὴν σπουδαιότητα τούτου οὐδείς ἐστιν ὁ ἀρνούμενος, βαθέως δὲ συναισθάνονται αὐτὴν οἱ ἐκ τοῦ σύνεγγυς γινώσκοντες τὴν κατάστασιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἡμῶν πραγμάτων, ἐλπίζομεν, ἀφ' οὗ μάλιστα τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μέτρον τῆς οἰκονομίας δὲν ἐτηρήθη αὐστηρῶς ἐπὶ πάντων, καθόσον ἡ μισθοδοσία τινῶν περικοπεῖσα τὸ κατ' ἀρχάς, συνεπληρώθη πάλιν ὕστερον, ἐλπίζομεν ὅτι δευτέρα περὶ τούτου σκέψις ἱκανοποιήσει ὅπως δήποτε τοὺς κκ. Καθηγητάς, ὅπως καὶ αὐτοὶ ἀγογγύστως καὶ μετὰ προθυμίας καὶ ζήλου ἐκπληρῶσι τὰ ἔργα αὐτῶν. Μετὰ τῆς ἐλπίδος δὲ ταύτης περαίνοντες τὸν περὶ διδασκάλων καὶ μαθημάτων λόγον, χωρῶμεν εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς Ἐκθέσεως ἡμῶν, ὅπερ ἔσται καὶ συντομώτατον.

Μαθηταὶ ἐνεγράφησαν ἐν τῷ μητρῴῳ τῆς Σχολῆς καὶ ἐφοίτησαν κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος 470, ἀκροαταὶ δὲ 15, τὸ ὅλον 485. Ἐκ τούτων δὲ ἔσχε τὸ μὲν πρῶτον τμῆμα τῆς Σχολῆς 163 μαθητὰς καὶ 15 ἀκροατάς, τὸ δὲ δεύτερον 307 μαθητάς. Ἐναπολείπονται δὲ σήμερον ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τμήματι 137 μαθηταὶ καὶ 11 ἀκροαταί, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ 244 μαθηταί, τὸ ὅλον 392. Τούτων δὲ ὑπότροφοι ἐγένοντο 9, λαμβάνοντες κατὰ μῆνα πεντήκοντα γρόσια, ἐκτὸς ἑνὸς ἐξ αὐτῶν, λαμβάνοντος ἑκατόν.

Καὶ κατὰ τοῦτο δὲ τὸ ἔτος εὐχάριστος, δόξα τῷ Θεῷ, ὑπῆρξεν ἐν γένει ἡ διαγωγὴ τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν. Παρανομίαι τινὲς διεπράχθησαν ὑπό τινων κατ' ἀρχάς· ἡ δὲ Διεύθυσις — καὶ τοῦτο ἀναφέρομεν ἐνταῦθα μετὰ θλίψεως ἐγκαρδίου, ὑπὸ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἐξαναγκαζόμενοι καὶ ἐπὶ προφυλακῇ τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν εἰς τοὐπιόν — ἡ Διεύθυνσις εἰ καὶ ἠπιώτερον καὶ συγκαταβατικώτερον προσηνέχθη πρὸς τοὺς παραβάτας τῶν καθηκόντων αὐτῶν, δυστυχῶς ὅμως δὲν ἠδυνήθη μέχρι τέλους ἵνα τοὺς πάντας κερδήσῃ. Ἠναγκάσθη, ἵνα διασώσῃ ἀκραιῶν τὸ πρὸς τοὺς κειμένους νόμους τῆς Σχολῆς σέβας, τινὰς μὲν νὰ τιμωρήσῃ, μεταφέρουσα τὴν ὑπὸ τῆς Σχολῆς προσφερομένην αὐτοῖς μηνιαίαν ἐπιχορήγησιν εἰς ἄλλους πτωχοτάτους μὲν καὶ αὐτούς, ἀλλὰ καὶ σεμνοὺς καὶ ἐπιμελεῖς καὶ φύλακας τῆς τάξεως ἀκριβεῖς· ἕνα δὲ νὰ ἀπομακρύνῃ τῆς Σχολῆς ἐπὶ τὸ εὐσχημότερον μέν, ἀλλὰ διὰ παντός· ἕτερον δὲ ἀποθρασυνθέντα καθ' ὑπερβολὴν νὰ ἐξώσῃ κατησχυμένον διὰ τοῦ στίγματος τῆς ἀποπομπῆς. Πλείονα πράγματα παρέσχεν ἡμῖν ἡ συμπεριφορὰ τῶν μαθητῶν τοῦ δευ-

τέρου τμήματος, οἵτινες, νεώτεροι ὄντες τὴν ἡλικίαν οἱ πλεῖστοι, πλεονάζον ἔχουσι καὶ τὸ δυσήνιον καὶ δυσκάθεκτον τῆς ὁρμῆς, οἱονεὶ πωλάρια μήπω δαμασθέντα, σφριγῶντα ἔτι καὶ καλπάζοντα. Ἐκεῖνο δὲ, ὅπερ μετὰ λύπης βαθείας παρετηρήσαμεν, εἶναι ἔνθεν μὲν ἡ παρὰ πολλοῖς ἔλλειψις τῆς προκαταρκτικῆς οἰκιακῆς ἀνατροφῆς, τῆς πρώτης καὶ ἀναγκαιοτάτης ταύτης βάσεως, ἐφ' ἧς ἐποικοδομοῦσιν αἱ Σχολαί, ἐκεῖθεν δὲ πάλιν ἡ παντελὴς σχεδὸν ἀφροντισία περὶ τῶν τέκνων αὐτῶν πολλῶν ἐκ τῶν πατέρων καὶ τῶν μητέρων. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοῦ σχολικοῦ τούτου ἐνιαυτοῦ ἐνεκρίναμεν καὶ τὴν ἐγγραφὴν τῶν μαθητῶν τούτου τοῦ τμήματος ἐν τῷ Μητρώῳ τῆς Σχολῆς, καὶ τὴν εἰσαγωγὴν παρ' αὐτοῖς τῶν Δελτίων, ἥτοι τῶν καθημερινῶν ἐλέγχων τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς καταστάσεως καὶ τῆς φοιτήσεως αὐτῶν εἰς τὴν Σχολήν, ὅπως καὶ τοὺς ἐν τῷ τμήματι τούτῳ εἰσερχομένους μαθητὰς ἀκριβῶς τοῦ λοιποῦ γινώσκωμεν, καὶ τὴν προσοχὴν τῶν γονέων ἢ τῶν οἰκείων καὶ προστατῶν εἰς ἐπιμελεστέραν τῶν παίδων ἐπιστασίαν διεγείρωμεν. Καὶ μεθ' ὅλην ὅμως τὴν ἐκ τῆς χρήσεως τῶν Δελτίων καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι τῆς Σχολῆς προσγενομένην ὠφέλειαν οὐχ ἧττον εὑρέθημεν ἠναγκασμένοι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἔτους ὅπως συγκαλέσωμεν τὸν καθηγητικὸν σύλλογον τοῦ τμήματος τούτου, καὶ λάβωμεν ὑπὸ σπουδαίαν σκέψιν ἐξαιρέτως τὰς ἐπανειλημμένας ἀπουσίας καὶ τὴν πολλὴν ἀμέλειαν πολλῶν μαθητῶν. Κατὰ συνέπειαν δὲ προσκαλεσάμενοι τοὺς γονεῖς αὐτῶν, οὓς οὐδέποτε ἕως τότε εἴδομεν ἐν τῇ Σχολῇ, ἀνηγγείλαμεν αὐτοῖς τὴν θλιβερὰν κατάστασιν τῶν τέκνων αὐτῶν, ἀπαιτήσαντες ὅπως τοῦ λοιποῦ λαμβάνωσι καὶ οὗτοι τὴν προσήκουσαν περὶ αὐτῶν πρόνοιαν καὶ ὅσον οἷόν τε συνεχέστερον ἐπισκέπτωνται ἡμᾶς, καὶ ἡ πρᾶξις ἡμῶν αὕτη δὲν ἔμεινεν ὅλως ἄνευ ἀποτελέσματος· διότι πολλοὶ τῶν πατέρων καὶ τῶν μητέρων, οἵτινες ἔμειναν ἐκστατικοὶ καὶ ἐκπληκτοι ἀκούσαντες τὰς τεσσαράκοντα, πεντήκοντα καὶ ἑξήκοντα ἀπουσίας τῶν τέκνων αὐτῶν καὶ τὴν παντελῆ σχεδὸν παραμέλησιν τῶν σπουδῶν αὐτῶν, ὡμολόγησαν καὶ οὐκ ἠρνήσαντο ὅτι οὐδεμίαν τούτων γνῶσιν εἶχον καὶ ἀπὸ καρδίας εὐχαριστήσαντες τῇ Σχολῇ, δι' ἃς αὐτοῖς ἔδωκε πληροφορίας, ἔκτοτε ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπιμελέστερον εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν, ἀόκνως καὶ δραστηρίως ἐπιδιώκοντες καὶ ἰχνηλατοῦντες τὰ διαβήματα αὐτῶν, καὶ ἡμεῖς ἠσθάνθημεν ἐγκάρδιον χαρὰν ἰδόντες πολλοὺς τῶν μαθητῶν ἡμῶν, οἵτινες πρότερον καὶ συνεχῶς ἀπουσίαζον καὶ ἐν ἀμελείᾳ καὶ ἀδρανείᾳ πολλῇ κατέκειντο, ἀφυπνισθέντας ἐκ τοῦ λιθάργου τούτου καὶ τὰ σχολικὰ αὐτῶν καθήκοντα καὶ χρέη ὅπωσοῦν ἀκριβῶς ἐκπληροῦντας. Ἀλλ' εἴθε πάντες οἱ γονεῖς νὰ ἤθελον καὶ ἠδύναντο νὰ φροντίζωσιν ὡς δεῖ περὶ τῶν τέκνων αὐτῶν, τότε καὶ ἡ Σχολὴ θὰ ἀπηλλάττετο πολλῶν πραγμάτων, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν θὰ ἐσώζοντο ἀπὸ τοῦ ἐπικειμένου ὀλέθρου· διότι ὁμολογουμένως ἡ Σχολὴ μόνη δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὸ ἔργον τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς μορφώ-

σεως τῆς νεολαίας· ἀπαιτεῖται εἰς τοῦτο κατὰ τὸ ἥμισυ σχεδὸν καὶ ἡ σύμπραξις τῶν πατέρων καὶ τῶν μητέρων· διότι, κατὰ τὴν ὡραίαν τοῦ χρυσορρήμονος πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας ἔκφρασιν· « Καθάπερ τις ἵππος ἀδάμαστος, καθάπερ τι θηρίον ἀτίθασσον, τοιοῦτόν ἐστιν ἡ νεότης, καὶ πολλῶν δεῖται τῶν ἐπιστατούντων, διδασκάλων, παιδαγωγῶν, ἀκολούθων, τροφέων. Ἀγαπητὸν γὰρ μετὰ τοσαῦτα κατασχεθῆναι αὐτήν ».

Ἄλλο. Ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἤδη πέρυσι γενομέναις ἐτησίαις ἐξετάσεσι πολλοὶ τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν δὲν ἐνεφανίσθησαν ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι ὅπως ἐξετασθῶσιν, ἀλλ' ἐπὶ διαφόροις προφάσεσιν, οἱ μὲν ἕν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ καὶ πλείω παρέλιπον μαθήματα, τὴν ἐν τούτοις κατὰ τὸν νόμον δοκιμασίαν εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον ἢ εἰς τὰς ἐνάρξεις τῶν μαθημάτων ὑπερθέμενοι. Ἐπειδὴ τοῦτο οὐκ οἴδαμεν ὅπως παρεισκωμάσαν ἐκ τῶν προτέρων χρόνων εἰς τὴν ἡμετέραν Σχολήν, ἐπ' ἀθετήσει τῆς τάξεως ἐγίνετο, ἥτις δέον ὑπάρχειν ἐν πάσῃ Σχολῇ, καὶ ἐν ᾗ ὀφείλει ἐθίζεσθαι ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἡ νεότης· διότι ἄνευ τάξεως οὐδὲν σῶον καὶ ὑγιὲς τίκτεται καὶ εἰς αὔξην καὶ προκοπὴν ἔρχεται. Ἐπειδὴ τοῦ εἰς πάντα τὰ μαθήματα ἐν τῷ ὑπὸ τῆς Σχολῆς ὁριζομένῳ χρόνῳ ἐξετάζεσθαι πολλῷ εὐχερέστερον τὸ ἐκ διαλειμμάτων περὶ τούτων διδόναι λόγον, καὶ ὡς ἐκ τούτου δυνατόν, προϊόντος τοῦ χρόνου, νὰ συμβῇ ὅπως ἀναγγέλλωνται μὲν κατὰ τὸ εἰωθὸς αἱ ἐνιαύσιαι ἐξετάσεις, ὀλίγιστοι δὲ μόνον ἀφ' ἑκάστης τάξεως μαθηταὶ ἐμφανίζωνται πρὸς ἐξέτασιν· διότι μιμητικώτατον ἡ νεότης καὶ τῆς φυγοπονίας καὶ εὐπαθείας ἀείποτε θηρεύτρια. Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν μαθητῶν, φύλακες τῆς τάξεως, ἀκριβεῖς διὰ τὸ ἐξετάζεσθαι ἴσως ἐν καιρῷ εἰς πάντα τὰ μαθήματα αὐτῶν κατὰ τὴν νενομισμένην σειρὰν καὶ ἀκολουθίαν οὐ δύνανται ἐν πᾶσιν ἀριστεύειν, οἱ δὲ φεύγοντες τὴν κατὰ τὸν ὡρισμένον καιρὸν ἐξέτασιν ἀπονώτερον τοῦτο κατορθοῦσιν, καὶ ὡς ἐκ τούτου συμβαίνει ἀδικεῖσθαι μὲν τρόπον τινὰ τοὺς ταξιφίλους καὶ φιλοτίμους, γαυριᾶν δὲ καὶ ὑπεραίρεσθαι τοὺς ἀτάκτους. Ἐπειδὴ τέλος τινὲς τῶν μὴ ἐμφανιζομένων ἐν καιρῷ τῷ πρέποντι, ἔπειτα εὐθὺς μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐξετάσεων παρουσιαζόμενοι εἰς τὴν Σχολαρχίαν ἐξαιτοῦνται παρ' αὐτῆς ἔγγραφον ἀπόδειξιν πρὸς τοὺς Καθηγητάς, ὅπως οὗτοι ἐξετάσωσιν αὐτοὺς εἰς τὰ παραλειφθέντα μαθήματα, ὡσανεὶ μηδέποτε μηδὲ μίαν στιγμὴν ὤφειλον οἱ Καθηγηταὶ νὰ ἀναπαύωνται, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν αὐτῶν τὴν ἀπὸ τῶν μαθημάτων μικρὰν σχολὴν καὶ ἄνεσιν περὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀμελῶν καὶ ἀτάκτων νὰ καταδαπανῶσιν· ἢ ὡσανεὶ οὐκ ἂν ἦν τῶν ἀτοπωτάτων τὸν μὲν τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν ἐξετάζεσθαι ἐν γωνίᾳ τινὶ τοῦ Φαναρίου, τὸν δὲ ἐν τῇ τοῦ Ἀντιγόνου νήσῳ, τὸν δὲ ἐν Χαλκηδόνι, ἕτερον ἐν Σταυροδρομίῳ καὶ ἄλλον ἀλλαχοῦ, ὅπου ἂν ἐτύγχανον κατοικοῦντες, ἢ κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τοῦ ἔτους τὰς διατριβὰς ποιούμενοι οἱ Καθηγηταί — Διὰ ταῦτα καὶ ἕτερα πολλὰ ἄτοπα, ἅπερ περιττὸν ἐνταῦθα καταλέγειν, ἡ Σχολαρχία συνδιασκεψαμένη μετὰ τῆς Ἐφορίας ἐνέκρινε καὶ ἀπεφάσι-

σεν, ἵνα τοῦ λοιποῦ ὅστις τῶν φοιτητῶν τῆς Σχολῆς παραλίπῃ ἓν ἢ δύο ἢ καὶ πλείω τῶν μαθημάτων αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐνιαυσίους ἐξετάσεις, εἰ μὲν τοῦτο ἐξ ἀνάγκης προέρχεται κατεπειγούσης ἢ ἐξ ἀσθενείας ἀποδεδειγμένης δι' ἐπισήμου ἰατρικῆς ἀποδείξεως, ὁ τοιοῦτος ὑποβάλληται ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν νέων ἐγγραφῶν εἰς ἐξέτασιν τῶν παραλειφθέντων μαθημάτων· εἰ δὲ οὐδεὶς λόγος τοιοῦτος ὑπάρχει, ἐξετάζηται μὲν ἐξ ὑπαρχῆς εἰς πάντα τὰ μαθήματα τῆς τάξεως αὐτοῦ, λαμβάνῃ δὲ ἐν πᾶσι τοῖς μαθήμασιν ἕνα βαθμὸν ἐλάττω τοῦ κατ' ἀξίαν αὐτῷ ὁρισθησομένου· εἰς ἓν δὲ καὶ μόνον μάθημα μετρίως λαμβάνων, κρίνηται στάσιμος καὶ μὴ προβιβάζηται, ἡ δὲ ἐπανάληψις τῆς τοιαύτης ἀταξίας ποιῇ αὐτὸν ἀπόβλητον τῆς Σχολῆς. Τὴν ἀπόφασιν καὶ διάταξιν ταύτην δημοσιεύσαντες εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοῦ ἔτους τούτου πρὸς γνῶσιν ἁπάντων τῶν φοιτητῶν ἡμῶν, πεποίθαμεν ὅτι αὐτὰ τὰ πράγματα ἀποδείξουσι μετ' οὐ πολὺ καὶ τῆς ἀταξίας ταύτης τὴν κατάπαυσιν.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλας τινὰς ἀταξίας μικρὰς μὲν καθ' ἑαυτάς, οὐχ ἧττον ὅμως ἀταξίας, ἐλπίζομεν νὰ προλάβωμεν διὰ τῆς ἀναθεωρήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ἤδη ἐν ἐνεργείᾳ ὑπάρχοντος Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς, ὅστις ἐν πολλοῖς ἀπαρχαιωθείς, ἐν ἄλλοις δὲ πάλιν ἐλλειπὴς ὅλως τυγχάνων καὶ ἀνεπαρκής, χρῄζει διασκευῆς. Περὶ τούτου δὲ λόγον ἐποιησάμεθα ἤδη καὶ μετὰ τῆς σεβαστῆς καὶ ἐντίμου Ἐφορίας, ἥτις δὲν ἔλειψεν ἐναλάβῃ καὶ τοῦτο ὑπ' ὄψιν αὐτῆς.

Τελευτῶντες εὐγνωμοσύνην ὀφείλομεν νὰ ἐκφράσωμεν πρὸς τὸν μακαριώτατον Πατριάρχην Ἱεροσολύμων κ. Κύριλλον, τὸν πανιερώτατον Μητροπολίτην Βελεγράδων κ. Ἄνθιμον, τοὺς κκ. Ἡλίαν Τανταλίδην, Μαρῖνον Βρετόν, Ἀντώνιον Δαμασκηνόν, Γεώργιον Κατελοῦζον, τὸν εὐγενέστατον κόμητα Ἐδουάρδον Δε Μάρκελλον, τὴν Πρυτανείαν τοῦ ἐθνικοῦ τῆς Ἑλλάδος Πανεπιστημίου, τὸν κ. Περικλῆ Τριανταφυλλίδην, τοὺς κκ. Σ. Βουτυρᾶν, Α. Βρετὸν καὶ Γ. Βαφειάδην, τοὺς μουσικοδιδασκάλους καὶ ἐκδότας τῆς Μουσικῆς Βιβλιοθήκης καὶ ἄλλους, οἵτινες διαφόρους συγγραφὰς καὶ πραγματείας καὶ ἄλλα βοηθήματα φιλοκάλως τε καὶ φιλομούσως τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τῇ ὀργανοθήκῃ τῆς Σχολῆς ἐφέτος προσήνεγκαν· καθὼς καὶ πρὸς τοὺς κκ. συντάκτας τῶν ἐφημερίδων τῆς Βυζαντίδος, τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος, τοῦ Νεολόγου, τῆς Ἑπταλόφου, τοῦ Λόγου, καὶ τοῦ Φάρου τοῦ Βοσπόρου, ἀποστείλαντας τῇ Σχολῇ δωρεὰν τὰ ἑαυτῶν φύλλα. Ἡ Σχολὴ πάνυ εὐγνωμόνως ἀποδεξαμένη τὰς προσφορὰς αὐτῶν, ἐνέγραψεν ἐν ἰδιαιτέρῳ καταλόγῳ καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὰ δωρήματα αὐτῶν, ὅπως ἐν καιρῷ ἐπισυνάψῃ αὐτὰ μετὰ τῶν ἄλλων αὐτῆς ὑπομνημάτων. Κάλλιστον δὲ καὶ πολύτιμον κτῆμα ἐκτήσατο ἡ Σχολὴ ἐκ τῶν προσόδων τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς τοὺς πίνακας τῆς φυσικῆς Ἱστορίας, ἀναγκαιοτάτους ὄντας εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τούτου. Κἀκεῖνο δὲ εὐχαρίστως ἀναγγέλλομεν ἐνταῦθα ὅτι αἱ πρόσοδοι τῆς βιβλιοθήκης ἡμῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συμποσοῦνται εἰς γρόσια **7982**, ἐξ ὧν ἕως τῆς σήμερον ἐδαπανήθησαν **7686**. Πόθεν δὲ ἡ πρόσοδος αὕτη καὶ ποῦ τὰ δαπανηθέντα ἐδαπανήθησαν δείκνυσιν ἰδικὸς ἐπὶ τούτῳ καταστρωθεὶς πίναξ τῶν προσόδων καὶ ἐξόδων τῆς βιβλιοθήκης, οὗτινος τὴν ἀνάγνωσιν παραλείπομεν ἐνταῦθα, στοχαζόμενοι ὅτι ἀντὶ τούτου πολλῷ δικαιότερον καὶ ἀναγκαιότερον, πρὶν ἢ δῶμεν πέρας εἰς τὴν λογοδοσίαν ταύτην, δύο λέξεις νὰ προσθέσωμεν καὶ περὶ τῶν οἰκοδομῶν τοῦ καταστήματος.

Πολλοὶ παρέρχονται ἐνιαυτοὶ ἀφ' ὅτου οὐ μόνον κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ τόπου, ἀλλὰ καθημέραν σχεδὸν καὶ παρὰ πολλῶν ἐκζητεῖται ἡ θεραπεία τῆς μεγάλης καὶ οὐσιώδους ταύτης ἐλλείψεως. Ἐπειδὴ δὲ πολλὰ λέγονται, πολλὰ δὲ πάντοτε ἀποφασίζονται, ἀλλ' οὐδὲν ἐπὶ τέλους γίνεται, ἀποθαρρύνονται ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ καὶ οἱ λέγοντες καὶ ἀφροντιστοῦσι λοιπὸν καὶ αὐτοί, καθ' ὅσον μάλιστα μακρὰν καὶ ἐν ἄλλοις διάγουσι τὸν βίον, ὑπὸ πολλῶν περισπῶνται φροντίδων, καὶ σπανίως ἐπισκεπτόμενοι ἡμᾶς εἰσέρχονται εἰς τὸ ἐσώτερον, ὡς εἰπεῖν, τοῦ καταπετάσματος. Ἀλλ' ἡμεῖς, ἠναγκασμένοι ὄντες ὡς ἐκ τῆς θέσεως ἡμῶν ἵνα πάντοτε ἐφ' ἡμέραν τε καὶ ὥραν καὶ στιγμὴν πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχωμεν ὅλην τὴν θλιβερὰν ὡς πρὸς τοῦτο κατάστασιν τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ἐκπαιδευτηρίου, οὔτε νὰ ἐπιλησθῶμεν αὐτοῦ οὔτε νὰ σιγήσωμεν δυνάμεθα· ἄλλως τε οὐδὲ τὸ καθῆκον, ὅπερ κατ' ἐξοχὴν καὶ πλέον, ὡς εἰπεῖν, παντὸς ἄλλου ὡς πρὸς τοῦτο ἔχομεν, συγχωρεῖ ἡμῖν τὴν τοιαύτην σιωπήν.

Δύο οἰκίαι διεσώθησαν ἡμῖν, χάριτι Θείᾳ, ἀπὸ χρόνων ἀρχαιοτέρων καὶ ἐκ προγονικῆς κληρονομίας, καὶ τί τῶν κοινῶν καὶ ἐθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων δὲν εἶναι πατρικὸν εἰσέτι καὶ προγονικόν; Μακάριοι ὄντως ἡμεῖς! ἀμφότεροι οὗτοι οἱ οἰκίσκοι κεῖνται, ὡς γνωστόν, ἐν τῇ αὐτῇ ὁδῷ καὶ οὐ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ἀποτελοῦσι τοὺς παρ' ἡμῖν θαλάμους τῶν Μουσῶν. Ἴσως εἰς ἄλλους καιροὺς ἀκαταρτίστου ἔτι διατελούσης τῆς Σχολῆς καὶ ἀτελεστέρας, αὐτοὶ νεώτεροι ὄντες, καὶ καταλληλότεροι ἐτύγχανον πρὸς ὃν ὡρίσθησαν σκοπόν, ἀλλὰ σήμερον τοῦ ἀναστήματος τῆς Σχολῆς οὕτωσὶ αὐξηθέντος καὶ προαχθέντος, αὐτοὶ ἐκγηράσαντες καὶ καταπαλαιωθέντες καὶ πολὺ κατόπιν τῶν σημερινῶν χρόνων καὶ τῶν ἀναγκῶν καὶ ἀπαιτήσεων τῆς Σχολῆς ἐναπολειφθέντες, παντὸς ἄλλου σχεδὸν ἀκαταλληλότεροι καὶ ἀχρηστότεροι κατέστησαν. Ἴσως ἄλλοτε τὸ καύχημα ὄντες τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν φιλοτιμίας τε καὶ φιλοκαλίας, τιμὴν περιεποίουν εἰς ἡμᾶς μεγάλην, σήμερον ὅμως, ὁμολογητέον δὲ τοῦτο παῤῥησίᾳ, ἥκιστα πρὸς ἔπαινον κεῖνται ταυτησὶ τῆς μεγάλης, κεντρικῆς, πλουσίας καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις φιλοκάλου πόλεως. Ἴσως ἄλλοτ εὐρύχωροι ὄντες καὶ κομψότεροι πολλοὺς προσείλκυον νέους καὶ ἐκ τῶν ξένων, καὶ ἐραστὰς καθίστων τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, σήμερον ὅμως, ὡς αὐτὰ τὰ πράγματα μαρτυροῦσι, πολλοὺς καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων εἰς τὰ

ὑψίροφα καὶ μεγαλοπρεπῆ μέγαρα τῶν ἀλλοφύλων ἀποστέλλουσι καὶ πολίτας τῶν Γαλλικῶν λυκείων ἀποκαθιστῶσι καὶ ἐνγένει πολλὴν τὴν δυσφημίαν καὶ τὴν ζημίαν εἰς τὴν Σχολὴν προξενοῦσιν, ἅπερ τίς βλέπων καὶ ἀκούων οὐ λυπεῖται βαθέως καὶ μεγάλως ἀθυμεῖ; Ἀλλὰ πῶς μὴ ἀθυμῶμεν ὁρῶντες τοίχους ἀμαυροὺς καὶ ἡμικρήμνους, θαλάμους ἐρειπιῶντας, σκοτεινοὺς καὶ δυσμόρφους, θαλάμους καταπνίγοντας ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῶν διδασκόντων καὶ τῶν διδασκομένων πᾶσαν τοῦ καλοῦ αἴσθησιν, ταπεινοῦντας τὸ φρόνημα καὶ πρὸς οὐδὲν γενναῖον, ὑψηλὸν καὶ μέγα ἐπιτηδείους νὰ ἐξάρωσι τὴν ψυχήν; Μὴ γὰρ πέπρωται παρ' ἡμῖν ἵνα αἱ ὑψηλότεραι ἰδέαι, τὰ εὐγενέστερα αἰσθήματα ἔνδον ἀναπτύσσονται στενῶν, χθαμαλῶν καὶ ἀκομψοτάτων οἰκίσκων; μὴ γὰρ αἱ περικαλλεῖς Μοῦσαι κατεδικάσθησαν παρ' ἡμῖν ἵνα ἐνδιαιτῶνται ἔνδον τεσσάρων τοίχων πενιχρῶν, σκοτεινῶν καὶ ἑτοιμορρόπων; Πῶς δὲ μὴ θλιβώμεθα βλέποντες πολλοὺς τῶν μαθητῶν ἡμῶν ἕνεκα τῆς σμικρότητος καὶ τῆς στενοχωρίας τῶν δωματίων ὀρθοὺς ἱσταμένους καθ' ὅλον τὸν καιρὸν τῆς παραδόσεως; Καὶ πῶς μὴ ἀθυμῶμεν βλέποντες αἰωνίως ἀμηχανοῦντα τὸν Καθηγητὴν τῶν Φυσικομαθηματικῶν καὶ κατακραυγάζοντα, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ διευθυντήριον εἰσπηδῶντα μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὡς μὴ ἔχοντα μήτε ποῦ νὰ προπαρασκευάσῃ τὰ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων αὐτοῦ ἀπαιτούμενα, μήτε θάλαμον εὐρύχωρον καὶ κατάλληλον πρὸς παράδοσιν αὐτῶν; Πῶς δὲ μὴ θλιβώμεθα πάλιν, ὅταν ἕνεκα τῆς θέσεως τῆς Σχολῆς, εὑρισκομένης ἐν τῷ μέσῳ δύο ὁδῶν κεντρικωτάτων, καὶ τὰ μάλιστα διαβατικῶν, πολλάκις ἀναγκαζώμεθα καὶ διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ νὰ διακόπτωμεν τὴν ἐργασίαν ἡμῶν ὑπὸ τῶν κραυγῶν καὶ τοῦ θορύβου τῶν πωλούντων καὶ ἀγοραζόντων, τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων, τῶν φορτηγῶν καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῆς μουσικῆς καὶ τῶν ἁσμάτων τῶν ἐκ τῆς γειτονείας; τέλος πῶς θέλετε ἵνα οἱ παῖδες ἡμῶν διαμένωσιν ἔνδον τῆς Σχολῆς ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας, ἀφοῦ ὡς ἐκ τῆς δυσωδίας, ἥτις πληροῖ τὸ κατάστημα τοῦ δευτέρου μάλιστα τμήματος αὐτῆς, οὐδὲ πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας δύναται νὰ παραμείνῃ ἀγογγύστως καὶ αὐτὸς ὁ ἔσχατος τῶν ἀγυιῶν ἀχθοφόρος; Φεύγουσιν οἱ μαθηταὶ ἐκ τῆς Σχολῆς, ἐκχέονται ἔξω εἰς τὰς ὁδούς, περιφέρονται ἄνω καὶ κάτω, γέμουσιν αἱ ἀγυιαὶ μαθητῶν, γέμει ὁ Πατριαρχικὸς περίβολος, γέμουσιν αἱ παρὰ τὴν θάλασσαν στιβάδες τῶν ξύλων, τὰ σεργένια τοῦ Κιλπουρνοῦ, αἱ λέμβοι καὶ τὰ ἀκάτια, ἐν τῷ μεταξὺ ἀταξίαι διαπράττονται παντὸς εἴδους, φωνῶν καὶ ταραχῶν πληροῦνται τὰ πάντα, διακωλύονται οἱ φιλήσυχοι ἐργάται ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ζωὴ μαθητῶν τινων διακινδυνεύει· διὰ ταῦτα ἐπιστολαὶ πέμπονται πρὸς ἡμᾶς, κατακραυγάζουσιν ἄλλοι ἐναντίον ἡμῶν, πικρῶς κατακρίνονται καὶ διδάσκαλοι καὶ καθηγηταὶ καὶ διεύθυνσις — ἀλλὰ τί πταίομεν ἡμεῖς; πῶς περιορίσωμεν πεντακοσίους μαθητὰς εὐλόγως μὲν φεύγοντας ἐν καιρῷ τῶν διαλειμμάτων τὴν πνιγηρὰν καὶ δυσάρεστον καὶ πλήρη βλαβερῶν ἀναθυμιάσεων ἀτμοσφαῖραν τῶν στενῶν παραδόσεων, ἀλλὰ μὴ ἔχοντας μηδὲ ποῦ νὰ σταθῶσι, μηδὲ ποῦ νὰ γευματίσωσι, μηδὲ ποῦ μικράν τινα ἀναψυχὴν νὰ εὕρωσι καὶ καθαρωτέραν αὔραν νὰ ἀναπνεύσωσιν — ἀφοῦ ἡ Σχολὴ οὔτε αἴθουσαν ἔχει εὐρυχωροτέραν ταύτης, τὴν ὁποίαν βλέπετε, οὔτε περιοχήν τινα δενδρόσκιον, ἀλλ' οὔτε κἂν σπιθαμὰς δύο γῆς ἐν ὑπαίθρῳ κειμένης καὶ εὐαέρου, ὅπως συνάγῃ ἐν αὐτῇ τοὺς ἑαυτῆς μαθητάς; Ταῦτα πάντα καὶ ἕτερα πολλὰ βλέποντες καὶ ἀκούοντες καὶ πάσχοντες καθ' ἡμέραν, πῶς μὴ δακνώμεθα τὴν ψυχήν, πῶς δὲ σιγήσωμεν; μὴ γὰρ αἱ ζημίαι, αἱ ἀπὸ τούτων προσγινόμεναι τῇ Σχολῇ, μικροῦ καὶ οὐδενὸς λόγου ἄξιαί εἰσι; πολλοῦ γε καὶ μεγάλου. Ἀλλὰ τῶν παρισταμένων τις ἀκούων ἡμᾶς λέγει ἴσως ἤδη καθ' ἑαυτόν· ὦ ἄνθρωπε, τί ταῦτα εἰς μάτην ἐκπομπεύεις καὶ διεκτραγωδεῖς; ἡμεῖς ὅμως τὰ ὑπὸ τοῦ καθήκοντος τῆς θέσεως καὶ τῆς κλήσεως καὶ τοῦ γένους ὑπαγορευόμενα καταλέξαντες ὧδε ἐν συντόμῳ, οὐδαμῶς ἀπελπιζόμεθα· διότι καὶ σκληρυνομένη ἀείποτε εὐαίσθητος διαμένει ἡ Ἑλληνικὴ καρδία. Ἐπὶ τούτῳ οὖν τὰ εἰκότα εἰπόντες καὶ τὰ βέλτιστα εὐχόμενοι τῇ παναρχαίᾳ καὶ σεβασμίᾳ ταύτῃ Σχολῇ, καταπαύομεν παραδιδόντες τὸν λόγον εἰς τὸν ἐλλόγιμον Καθηγητὴν κ. Αἰμίλιον Νοννόττην, εὐχαρίστως πάνυ ἀναδεξάμενον ὅπως κοσμήσῃ τῆτες τὴν ἔναρξιν τῶν δημοσίων ἡμῶν ἐξετάσεων διὰ λόγου εἰδικοῦ.

—

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ Κ. ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΝΟΝΝΟΤΤΗ.

Παναγιώτατε Δέσποτα, Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος,

Ἔντιμος καὶ φιλόμουσος Ὁμήγυρις!

Ἄλλοι μὲν ἐπαινοῦσι τὸ παρ' ἡμῖν ἀπό τινων ἐνιαυτῶν ἐπικρατῆσαν ἔθος, καλὸν ἡγούμενοι, ἵνα ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ τῶν Μουσῶν καὶ τῷ ἀμητῷ τῶν μελλουσῶν τοῦ Ἔθνους ἐλπίδων εἷς τις τῶν κατὰ τὸ ἔτος ἀγωνισαμένων ὑπὲρ τῆς τῶν νέων ἐκπαιδεύσεως ὁμιλήσῃ ἐνταῦθα, ὅπως μὴ μόνον ἔργῳ ἐν τοῖς ἀποδειχθησομένοις καρποῖς δηλῶται ἡ ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης ἐνέργεια, ἀλλὰ καὶ λόγῳ δειχθῇ, ὅτι καὶ ἐν μόχθοις πολλοῖς διανύσαντες τὸ ἐνιαύσιον στάδιον αὐτῶν, δὲν ἐνόμισαν ἐπελθόντα ἤδη τὸν τῆς ῥαστώνης καιρόν, ἂν μὴ καὶ ψυχικόν τι ἀκράτισμα προσφέρωσι τοῖς παροτρύνουσι καὶ ἐπευφημοῦσιν αὐτοὺς δολιχοδρομοῦντας. Οἱ δὲ τὴν πρακτικὴν μᾶλλον ὠφέλειαν διώκοντες, τὸ πολύτιμον τοῦ χρόνου φειδωλῶς ἀναμετρούμενοι καὶ ἔπεα πτερόεντα ταῦτα λογιζόμενοι, σπεύδουσιν ἐπὶ τὰς εὐθύνας τῶν κατὰ τὸ ἔτος ἡμῖν πεπονημένων. Ἐγὼ δὲ μέχρι τούτου τῇ τῶν πρώτων συνετασσόμην γνώμῃ, ἐφ' ὅσον τῇ τῶν συναδέλφων μου παρεκαθήμην μετὰ τῶν ἄλλων πολυτελεῖ τραπέζῃ· νῦν δ' ἐπ' ἐμοὶ ὄντος τοῦ λόγου, μεταβάλλομαι, οὐκ οἶδά πως, φοβούμενος

μὴ ἡ ἐμὴ ἀπειρία δικαιώσῃ τοὺς τὴν πρακτικὴν ὠφέλειαν διώκοντας· καὶ μάλιστα ὅτε βλέπω ὁμήγυριν οὕτω σεβαστὴν καὶ πεφωτισμένην εἰς ἐμὲ ἀτενίζουσαν μετὰ προσδοκίας, ἣν οἱ πρὸ ἐμοῦ ὁμιλήσαντες ἐδικαίωσαν καὶ ηὔξησαν.

Ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τὸν νόμον, καὶ τοῦτον πεῖραν θεωρήσαντες, νὰ προσπαθήσωμεν νὰ τύχωμεν συγγνώμης καὶ εὐμενῶν ἀκροατῶν.

Ὑπόθεσις δὲ τῆς ὁμιλίας ἡμῶν ἔσται ἡ «σχέσις καὶ ἐπιῤῥοὴ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας ἐπὶ τῆς Λατινικῆς».

Περὶ Λατινικῆς, ὡς καὶ περὶ πάσης γλώσσης, ἐχούσης φιλολογίαν καὶ καλλιτεχνικῶς μεμορφωμένης, πρέπει νὰ διακρίνωμεν αὐτὴν τὴν γλῶσσαν, ὡς ὄργανον ἁπλοῦν μεταδόσεως ἐννοιῶν διὰ προφορικοῦ καὶ γραπτοῦ λόγου, κατὰ τὸ μᾶλλόν ἢ ἧττον μεμορφωμένου, τῆς μεταγενεστέρας καλλιτεχνικῆς ἀναπτύξεως εἰς γλῶσσαν κλασικήν, ἔχουσαν μνημεῖα ἔῤῥυθμα, μόνιμα, κατά τε οὐσίαν καὶ εἶδος ἐπιστημονικῶς ἐπεξειργασμένα· ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἀνάγκη νὰ διακρίνωμεν τὴν καταγωγὴν τῆς γλώσσης τῆς ἐν αὐτῇ ἐπειτα ἀναπτυχθείσης φιλολογίας· διάφορον δ' ἑκάτερον· διότι πᾶν ἔθνος βάρβαρον καὶ ἀκαλλιέργητον, ἀλλ' ἰδίαν ἔχον γλῶσσαν, δύναται ἕνεκα ἱστορικῶν περιστάσεων ἀναπτυσσόμενον νὰ ὑποστῇ τὴν ἐπιῤῥοὴν ἄλλου ἀρχαιοτέρου ἐν τῷ πολιτισμῷ, καὶ ἐν τῇ ἐθνικῇ αὐτοῦ γλώσσῃ νὰ μορφώσῃ φιλολογίαν ὅλως ξένην καὶ ὀθνείαν.

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εὑρίσκονται, ἐκτὸς εὐαρίθμων καὶ μερικῶν ἐξαιρέσεων, πάντα τὰ μεταγενέστερα ἔθνη πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν καὶ Ῥωμαϊκόν.

Κατὰ τὰς ἐρεύνας τῆς συγκριτικῆς γλωσσομαθείας, πᾶσαι αἱ γλῶτσαι τῆς Εὐρώπης, ἐκτὸς τῆς Τουρκικῆς, Φιλανδικῆς, Οὐγγρικῆς, Λαπονικῆς καὶ Βασκικῆς, ἀνήκουσιν εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σύστημα γλωσσῶν ἀδελφῶν, τῶν καλουμένων Ἰνδοευρωπαϊκῶν, ὅπερ περιλαμβάνει ἔτι τὰς Ἰνδικὰς διαλέκτους καὶ τὴν Περσικήν, ἐκτὸς τοῦ Ἀραβικοῦ αὐτῆς στοιχείου.

Πᾶσαι αἱ γλῶσσαι αὗται, ἢ μᾶλλον, αἱ ἀρχαῖαι, ἐξ ὧν παρήχθησαν, εἶναι κατὰ τὰ αὐτὰ συμπεράσματα ποικιλίαι μιᾶς καὶ μόνης ἀρχικῆς γλώσσης, λαλουμένης πάλαι ποτὲ ὑπὸ τῶν προγόνων ἡμῶν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἀσίας.

Πάντες οἱ γλωσσολόγοι παραδέχονται ὅτι ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Ἰνδοευρωπαϊκοῦ γένους ὑπῆρχε γλῶσσα, ἧς αἱ ῥίζαι διετηρήθησαν μέχρι τῆς σήμερον ἐν διαφόροις βαθμοῖς καθαρότητος ἐν τῇ Σανσκριτικῇ. Ἑλληνικῇ καὶ Λατινικῇ καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀπ' αὐτῶν παραχθείσαις, αἵτινες ἀποτελοῦσι γλωσσικὸν σύστημα ὅλως διάφορον τοῦ Σημιτικοῦ, Τουρανικοῦ καὶ Σινικοῦ.

Ἡ ἀρχικὴ γλῶσσα ἐλαλεῖτο ὑπὸ λαοῦ ὀνομαζομένου, κατὰ τὰς παναρχαιοτάτας περὶ αὐτοῦ μαρτυρίας, γένους τῶν Ἀρύων. *Ἄρυα* ἐν τῇ Σανσκριτικῇ σημαίνει *εὐγενής, σεβαστός*, καὶ οὕτως ἔστι κατάλληλον ἐπώνυμον τῶν πρωταγωνιστούντων τοῦ ἀνθρωπίνου γένους λαῶν.

Κατὰ τὰς παναρχαιοτάτας λοιπὸν μαρτυρίας, τὸ γένος τῶν Ἀρύων κατῴκει ἐπὶ τοῦ Ὄξου καὶ Ἰαξάρτου ἐν τῇ Ἀρυαίᾳ ἢ Βακτριανῇ, ἧς ἡ πρωτεύουσα *Βάλαχ* καὶ νῦν καλεῖται μήτηρ τῶν πόλεων. Ἐκεῖθεν δὲ βιαζόμενοι οἱ Ἄρυοι πιθανῶς ὑπὸ τῆς αὐξανομένης αὐτῶν πληθύος, μετηνάστευσαν εἰς χρόνους προϊστορικοὺς καὶ κατέλαβον τὰς παρακειμένας χώρας, μέχρις οὗ, βιαζόμενοι πάλιν ὑπὸ νέων στρωμάτων τοῦ αὐτοῦ γένους, ἦλθησαν περαιτέρω πρὸς δυσμὰς καὶ τὴν Εὐρώπην, μεταβαλλομένης συγχρόνως καὶ τῆς γλώσσης αὐτῶν, καθόσον ἀπεμακρύνοντο τοπικῶς καὶ χρονικῶς τῆς ἀρχαίας αὐτῶν πατρίδος καὶ τῆς μετὰ τῶν ὁμοφύλων συμβιώσεως.

Καὶ ἡ μὲν τάξις, καθ' ἣν μετηνάστευσαν τὰ φῦλα ταῦτα τοῦ Ἀρυακοῦ γένους, καὶ ἐσχηματίσθησαν αἱ διάλεκτοι, ἄγνωστός ἐστιν, ἀλλ' ἡ συγκριτικὴ γλωσσολογία εὑρίσκει καθαρῶς ἓξ διαλέκτους ἢ ποικιλίας μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχικῆς γλώσσης, τῆς Ἀρυακῆς: τέσσαρας ἐν Εὐρώπῃ καὶ δύο ἐν Ἀσίᾳ, ὧν ἑκάστη ἐσχίσθη εἰς ἑτέρας διαλέκτους, θυγατέρας τῶν ἓξ ἀρχικῶν, ἀναλόγως τῶν γεωγραφικῶν καὶ πολιτικῶν διαιρέσεων, ἃς ὑπέστη τὸ ἀρχικὸν φῦλον.

Τὰ ἓξ Ἀρυακὰ φῦλα καὶ αἱ διάλεκτοι αὐτῶν εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

Α'. Τὸ τῶν Ἀρυοκελτῶν, εὑρισκόμενον κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους εἰς τὰς Δυτικὰς τῆς Εὐρώπης ἀκτάς, διηρημένον εἰς δύο μεγάλα τμήματα: μεσημβρινὸν καὶ βόρειον, τοὺς Οὐαλλίους καὶ Κύμρεις, ἔχοντας καὶ δύο ὁμωνύμους διαλέκτους.

Β'. Τὸ τῶν Ἀρυοπελασγῶν, εὑρισκόμενον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καὶ Ἰταλικῇ χερσονήσῳ καὶ διαιρούμενον ἐν ἑκατέρῳ εἰς δύο φυλὰς καὶ γλώσσας. Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ εἰς τὴν Ἰλλυρικήν, ἐξ ἧς ἡ Ἀλβανική, καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν σὺν ταῖς διαλέκτοις αὐτῆς, ἐξ ἧς ἡ κοινὴ Ἑλληνική, καὶ τέλος ἡ νεοελληνική. Ἐν δὲ τῇ Ἰταλικῇ, εἰς τὴν Ὀμβρικὴν καὶ τὴν Λατινικήν, ἐξ ἧς ἡ κοινὴ Λατινική, λαλουμένη ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τοῖς στρατοῖς καὶ μήτηρ γενομένη τῶν καὶ νῦν λαλουμένων Λατινικῆς καταγωγῆς γλωσσῶν, ἤτοι τῆς Γαλλικῆς, Προβυγκιανῆς, Ἰταλικῆς, Ἱσπανικῆς, Πορτογαλικῆς καὶ Βλαχικῆς.

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔστιν ἀδελφὴ τῆς Ἑλληνικῆς, μία τῶν δύο ἀρχικῶν διαλέκτων, εἰς ἃς ἐχωρίσθη ἡ τῶν Ἀρυοπελασγῶν. Ἑπομένως ἡ συνήθης ἔκφρασις ὅτι ἡ Λατινικὴ ἔστι θυγάτηρ τῆς Ἑλληνικῆς, λεγομένη περὶ τῆς Λατινικῆς, ὡς ὀργάνου ἐκφράσεως τῶν ἰδεῶν τῶν Λατινικῶν λαῶν τῆς Ἰταλίας, δὲν ἔχεται ἀληθείας.

Ἐξετάσωμεν ἤδη τὴν σχέσιν, εἰς ἣν εὑρίσκεται ἡ Λατινικὴ φιλολογία πρὸς τὴν Ἑλληνικήν, ἀφ' οὗ πρῶτον περατώσωμεν τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν λοιπῶν Ἀρύων φύλων.

Γ'. Τὸ τῶν Ἀρυογερμανῶν.

Δ'. Τὸ τῶν Ἀρυοσλάβων.

Τὰ δὲ ἐν Ἀσίᾳ διαμείναντα εἶναι

Α'. Τὸ τῶν Ἀρυοϊρανίων, ἐξ οὗ δύο γλῶσσαι: ἡ Ζενδική, ἐξ ἧς ἡ Πελδὶ καὶ ἡ Περσί, καὶ ἡ ἀρχαία Περσική, ἡ ἀναγινωσκομένη ἐν τοῖς κωνικοῖς γράμμασι σωζομέναις ἐπιγραφαῖς, καὶ ἐξ ἧς, ἀναμιχθείσης μετὰ τῆς Ἀραβικῆς, ἐγεννήθη ἡ νῦν Περσική.

Β'. Τὸ τῶν Ἀρυοσανσκριτῶν, οὗ γλῶσσα ἔστιν ἡ Σανσκριτικὴ ἢ τελεία διάλεκτος, ἱερὰ τῶν Βραχμάνων, ἐν ᾗ μεταξὺ πλείστων ἀξιολόγων συγγραμμάτων ἐγράφησαν αἱ Βέδαι, οἱ νόμοι τοῦ Μανοῦ, ἡ Ῥαμαγιάνα καὶ Μαχαβαράτα, γνωσταὶ γενόμεναι εἰς τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον διὰ τῆς μεταφράσεως τοῦ μακαρίτου Γαλανοῦ.

Νῦν δὲ μεταβῶμεν εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἀναπτύξεως τῆς Λατινικῆς φιλολογίας. Προὔργου δ' ἔσται καὶ τῇ φύσει τοῦ πράγματος συνᾷδον, εἰ ἐξετάσωμεν τοὺς Ῥωμαίους ὑπὸ δύο ἐποψεις: ἐν τῇ πρώτῃ, καθ' ἑαυτοὺς ἐνεργοῦντας ἄνευ ἐπιῤῥοῆς ἐξωτερικῆς, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διαπαιδαγωγουμένους. Ἡ πρώτη αὕτη περίοδος περιλαμβάνει πέντε ὁλοκλήρους αἰῶνας, ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης μέχρι τοῦ Α'. Καρχηδονικοῦ πολέμου τῷ 240 π. Χ., αἰῶνας πολιτικῆς ἀκμῆς καὶ μεγαλουργημάτων, ἅτινα ἀνύψωσαν τὴν Ῥώμην ἀπὸ μικρᾶς ἐν Λατίῳ πόλεως εἰς κοσμοκράτορα, καὶ συμπίπτουσι μετὰ τῶν καθαρωτέρων καὶ ἐνδοξοτέρων τοῦ Ἑλληνισμοῦ αἰώνων, δηλ. ἀπὸ συστάσεως τῶν Ὀλυμπιάδων σχεδὸν μέχρι τοῦ 240 π. Χ., ἑκατονταετηρίδα ὅλην μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην, καὶ ἀφ' ὅτου ἤρξατο ἤδη ἡ μακρὰ δοκιμασία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ὅσῳ μακρότερόν ἐστι τὸ διάστημα τοῦτο, τόσῳ καταπληκτικωτέρα εἶναι ἡ δι' αὐτοῦ ἐπικρατοῦσα τῶν γραμμάτων σιγὴ· τόσῳ ἐπαισθητοτέρα ἡ φυσικὴ ἀφυΐα τοῦ λαοῦ τούτου πρὸς τὰς πνευματικὰς ἐνεργείας καὶ καλλιτεχνίαν.

Τῷ ὄντι μοιριδίως ὁ Λατινικὸς λαὸς ἐφέρετο πρὸς τὸ ὠφέλιμον. Εἶχεν ἱκανὴν ἐμβρίθειαν καὶ ἀνδρίαν, ὅπως ἐξ ἀρχῆς μορφώσῃ πολιτικὸν ὀργανισμόν, δυνάμενον νὰ κατισχύσῃ πάντων τῶν ἐν τῷ ἱστορικῷ κύκλῳ περιλαμβανομένων λαῶν, ὅπως κατακτήσῃ αὐτοὺς καί, τὸ δυσχερέστατον, διατηρήσῃ τὰ κατακτηθέντα, ἀλλ' ἐστερεῖτο τοῦ πνευματωδεστέρου, δὸς εἰπεῖν, Ἑλληνικοῦ ἐκείνου πνεύματος, τοῦ διώκοντος τὸ καλὸν αὐτὸ καθ' ἑαυτό, οὗ μύσται καὶ δαδοῦχοι οὐρανομήκεις εἰσὶν ὁ Ὅμηρος, Πίνδαρος, Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς, Θουκυδίδης, Πλάτων, Φειδίας, Ἰκτῖνος καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι.

Τὸ ὠφέλιμον καὶ πρακτικὸν ἐδίωκεν ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς διὰ παντός, καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ ὁ Σαλλούστιος ἐν Κατιλίνᾳ, κεφ. 8, λέγων: « Αἱ τῶν Ἑλλήνων πράξεις φαίνονται μείζους τῶν Ῥωμαϊκῶν, διότι ἐν Ῥώμῃ δὲν ἀνεφάνησαν ἀξιόλογοι, ὡς ἐν Ἑλλάδι, συγγραφεῖς. Τῷ Ῥωμαϊκῷ λαῷ οὐδέποτε τοιαύτη εὐπορία ἐγένετο· οἱ συνετώτατοι πολυάσχολοι ἦσαν· οὐδεὶς τὸ πνεῦμα ἄνευ τοῦ σώματος ἤσκει· οἱ ἄριστοι ποιεῖν ἢ λέγειν, τὰ ἑαυτῶν κατορθώματα παρ' ἄλλων ἐπαινεῖσθαι ἢ αὐτοὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀφηγεῖσθαι προῃροῦντο ». Μάτην ζητοῦμεν ἓν καὶ μόνον ὄνομα ποιητοῦ ἢ συγγραφέως διὰ τῆς μακρᾶς ἐρημίας τῶν πέντε τούτων αἰώνων, ἀναγκαζόμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τέκνα ἄνευ πατρός, θρησκευτικὰ καὶ δημοτικὰ ᾄσματα, νόμους καὶ ἐπιγραφάς, ὧν οὐδεὶς ἀντιποιεῖται τὴν γέννησιν, ἰσχνὰ δὲ καὶ ταῦτα καὶ ἀποδεικνύοντα ὅτι ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς καὶ ἐν ταῖς διαχύσεσιν αὐτοῦ τοῦ λόγου ἐλαχίστην ἐποιεῖτο τὴν χρῆσιν. Πρῶτον τοιοῦτον ἀπαντώμενον προϊὸν εἶναι τὰ ᾄσματα τῶν Ἀρουαίων ἀδελφῶν (fatres Arvales), συλλόγου ἱερέων, περιερχομένων ἐν λιτανείᾳ τοὺς ἀγρούς, ἵνα ἐπικαλεσθῶσι πλουσίαν συγκομιδήν. Ἓν τὸ σωζόμενον ᾆσμα σύγκειται ἐκ πέντε φράσεων, ὧν ἑκάστη τρὶς ἐπαναλαμβάνεται· ἡ πρώτη σημαίνει « Λάρητες ἑστὲ ἐπίκουροι »· ἔτι ἐξ ἑνὸς ἐπιφωνήματος « θρίαμβος! » πεντάκις ἐπαναλαμβανομένου. Αἱ λοιπαὶ φράσεις, ὡς καὶ ὁ ῥυθμός, μένουσιν ἀνεξήγητοι. Ἀλλ' οὐδ' οἱ Ῥωμαῖοι τῆς καλῆς ἐποχῆς ἐνόουν πλέον τὰς ξηρὰς ταύτας λιτανείας.

Δεύτερον ποιητικὸν προϊὸν εἶναι τὰ ᾄσματα τῶν Σαλίων, ἱερέων τοῦ Ἄρεως, οἵτινες κατὰ μάρτιον μῆνα ὠρχοῦντο δημοσίᾳ ἐν ὅπλοις, κρατοῦντες τὰς ἱερὰς ἀσπίδας καὶ ψάλλοντες τὰ ἐν λόγῳ ᾄσματα. Οὐδὲ τὴν σημασίαν, οὐδὲ τὸν ῥυθμὸν τῶν λειψάνων αὐτῶν νοοῦμεν· ἀλλ' ἐκ τοῦ τοπικοῦ τῆς τελετῆς, τοῦ εἴδους τῆς ἀπαγγελίας καὶ ἐκ τῆς λήθης καὶ περιῤῥονήσεως, εἰς ἣν πρωΐμως ἔπεσον, ἀδιστάκτως κρίνομεν ὅτι οὐδὲν εἶχον τὸ ποιητικὸν καὶ φιλολογικόν.

Ταῦτα δὲ μετὰ συντόμων χρησμῶν, ἐπῳδῶν κατὰ ἀσθενειῶν καὶ ἄλλων δεινῶν, εἰσὶ τὰ μόνα ποιητικὰ προϊόντα τῆς θρησκείας εἰς διάστημα πέντε αἰώνων.

Ποῦ ὁ ἀμύθητος πλοῦτος τῶν θρησκευτικῶν ἀοιδῶν καὶ ὕμνων ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος ἐν ἀρχῇ;

Τὴν πρώτην τάξιν ἐν τῇ κοσμικῇ, οὕτως εἰπεῖν, ποιήσει, κατέχουσιν οἱ Φεσκενῖνοι στίχοι, οὕτω κληθέντες εἴτε ἀπὸ τῆς Ἐτρουσκικῆς πόλεως Φεσκεννίας, εἴτε ἀπὸ τῆς λέξεως fascinum, κακολογίας. Ἦσαν δὲ διάλογοι ἔμμετροι, ἐν οἷς γεωργοὶ ἔσκωπτον ἀλλήλους κατὰ τὰς ἐπακολουθούσας τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ἑορτάς, μέχρις ὅτου, τῆς ἐλευθερίας ταύτης μεταπεσούσης εἰς ὑβριστικὴν ἀκολασίαν, νόμος τῶν δωδεκα πινάκων ἐκώλυσε τοῦ καθάπτεσθαί τινος ὀνομαστὶ καὶ παρεμπόδισε τὴν πτῆσιν τῆς παιδιᾶς ταύτης.

Οἱ στίχοι οὗτοι ἠδύναντο μέχρι τινὸς νὰ θεωρηθῶσιν ὡς σπόρος κωμικῆς ποιήσεως, ἀλλὰ τοιαύτη ἀνάπτυξις δὲν ἐπηκολούθησεν· εἰς ἣν δὲ ἔμειναν κατάστασιν, βεβαίως δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσι φιλολογικὸν ἢ ποιητικὸν προϊὸν ἄξιον λόγου· διότι τὸ μονότονον τοῦ μέτρου, ὁ περὶ αὐ-

τῶν νόμος, οἱ ὑποκριταὶ καὶ τὸ ἀκροατήριον πληροφοροῦσιν ἡμᾶς ὅτι ἦσαν ἀγροῖκον προϊὸν λαοῦ ἀκόμψου, καὶ τὸ περιεχόμενον ἅλας ἥκιστα λεπτόν.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ὀσκικῆς πόλεως Ἀτίλλας εἶχον εἶδός τι ἀγροίκου δράματος, ἀναμιμνῆσκον τὸ τῶν σημερινῶν γελωτοποιῶν, ἔνθα οἱ γελοῖοι μορφασμοί, αἱ ἄμουσοι ἀστειότητες καὶ τὰ ἠχηρὰ ῥαπίσματα ἀπετέλουν τὸ ἥδιστον καρύκευμα.

Κατὰ δὲ τὸ **410** π. Χ., ὅτε λοιμὸς ἠρήμου τὴν Ῥώμην, εἰσήγαγον, κατὰ συμβουλὴν τῶν Ἑτρούσκων, τὰ ἀτελλανὰ δράματα, ὡς ἱλαστήρια τῶν ἐθνῶν. Ἀλλ' ὡς ἐῤῥέθη, ποιητικὸν καὶ διαλογικὸν μέρος ἐλάχιστον περιεῖχον· μόνον βραδύτερον, καὶ ἀφ' οὗ ἐγνώρισαν οἱ Ῥωμαῖοι τὰ Ἑλληνικὰ δράματα, ποιηταί τινες ἔλαβον τὰ ἀτελλανὰ πρόσωπα, καὶ εἰσαγαγόντες εἰς κωμῳδίας ἐντέχνους, Ἑλληνικῶς πεποιημένας, ἐδίδαξαν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀτελλανὰ δράματα· οὐδὲν ὅμως τὸ κοινὸν μεταξὺ τῶν Ἑλληνικῶν τούτων, καὶ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος Ὀσκικῶν ἀθυρμάτων, ἅτινα ἄλλως, εἰς Ὀσκικὴν γλῶσσαν ὄντα, οὐδὲ Ῥωμαϊκὰ ἦσαν.

Ἵνα συμπληρώσωμεν τὴν ἀπαρίθμησιν ταύτην τῶν ποιημάτων τῆς Ῥώμης, πρέπει ν' ἀναφέρωμεν τὰ σκωπτικὰ ᾄσματα, ἅπερ ἐξετόζευον κατὰ τοῦ θριαμβεύοντος στρατηγοῦ οἱ παρακολουθοῦντες αὐτὸν στρατιῶται, ὧν τὰ σεμνότερα καὶ τῆς καλῆς ἐποχῆς φυγαδεύουσι καὶ τὴν ἀνεκτικωτέραν αἰδῶ.

Ὁ δὲ πεζὸς λόγος δέν εὑρίσκεται πλουσιώτερος τῆς ποιήσεως. Ἡ ἱστορία αὐτῶν οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὴν Ἑλληνικήν. Ὁ μέγας ποντίφηξ ἀνέγραφεν ἐπὶ λευκῶν πινάκων, ἀνατεθειμένων ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, τὰ κυριώτερα γεγονότα τοῦ ἔτους· μετὰ δὲ τὸ τέλος αὐτοῦ συνέλεγον τὰς εἰδήσεις ταύτας καὶ ἐφύλασσον. Τὰς συλλογὰς ταύτης καλοῦσι Μεγάλα Χρονικά, Βιβλία καὶ Ὑπομνήματα τῶν ποντιφήκων. Ταῦτα ἦσαν ὕλη πρὸς συγγραφὴν ἱστορίας· οἱ δὲ ἀναγράφοντες αὐτὰ οὐδεμίαν εἶχον συγγραφικὴν ἀξίαν· ἤρκει νὰ ὦσι φιλαλήθεις, ὡς λέγει ὁ Κικέρων. Ταῦτα μετά τινων ἐπιγραφῶν καὶ τῶν νόμων τῶν βασιλέων καὶ τῶν δώδεκα πινάκων, ἐν οἷς ἀληθῶς ἡ Λατινικὴ λαμβάνει βραχυλογίαν καὶ δύναμιν ἀξίαν σπουδαίου λαοῦ, εἶναι ἅπαντα τὰ λογογραφικὰ ἔργα τῶν Ῥωμαίων κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην.

Οὐδ' ἡ Ῥητορική, πρὸς ἣν ἐφέροντο ἐκ τοῦ πολιτεύματος καὶ τοῦ πνεύματος αὐτῶν, παράγει τι ἄξιον λόγου, μορφοῦται εἰς τέχνην, ἀσκεῖται ὑπὸ τῶν διεπόντων τὰ τῆς πολιτείας κατὰ τὰς περιστάσεις ὡς φυσιόδοτον καὶ ἔμφυτον πλεονέκτημα.

Ταῦτα παρήγαγον οἱ Ῥωμαῖοι, καθ' ἑαυτοὺς ἐργαζόμενοι. Ἰδωμεν δὲ ὁποῖα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν Ἑλλήνων.

Ἀλλὰ τὸ δεύτερον μέρος τῆς ὑποθέσεως ἡμῶν ἔστι δυσχερέστερον· διότι τὸ ἐκθεῖναι τὴν Ἑλληνικὴν ἐπιῤῥοὴν ἐπὶ τῆς Λατινικῆς

φιλολογίας ταὐτόν ἐστι ποιῆσαι ἱστορίαν τῆς Λατινικῆς γραμματολογίας· δι' ὃ περιοριζόμεθα εἰς βραχέα τινὰ καὶ ὅσα ἀρκοῦσιν ὅπως δείξωσιν, ὅτι ἡ Λατινικὴ φιλολογία ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς μέχρι τέλους στηρίζεται ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς. Ἐν ἔτει **240** π. Χ. ὁ Λίβιος Ἀνδρόνικος, ἀνὴρ Ἕλλην ἐκ Τάραντος, ἀπελεύθερος τοῦ Λιβίου Σαλινάτορος, ἔδωκε τὴν πρώτην ὧσιν εἰς ἀνάπτυξιν τῆς φιλολογίας, διδάξας πρῶτος ἔντεχνον δρᾶμα, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα μεταφράσας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς, ὡς αἱ περὶ τούτου μαρτυρίαι δηλοῦσι μετὰ τῶν σωζομένων τίτλων τῶν δραμάτων αὐτοῦ, Αἴας, Ἑλένη, Αἴγισθος, Ἑρμιόνη, Τηρεύς, Ἰνώ. Ὁ αὐτὸς μετέφρασε καὶ τὴν Ὀδύσσειαν εἰς Κρόνιον ῥυθμόν, τὸ μόνον τῆς Ῥώμης ἰθαγενὲς μέτρον. Ἐκ πολλῶν μαρτυριῶν γνωρίζομεν ὅτι ἡ μετάφρασις αὕτη, ἂν καὶ τραχεῖα, ἀνεγινώσκετο ἐπὶ ἑκατὸν καὶ ἐπέκεινα ἔτη ἐν τοῖς σχολείοις, καὶ οὗτος ὁ πολιὸς τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος Ὅμηρος ἤσκησε τὴν ἐκπολιτιστικὴν αὐτοῦ ἐπιῤῥοὴν ἐν Λατίῳ, ἐν τῇ γενέσει αὐτῇ τῆς Λατινικῆς φιλολογίας.

Δεύτερος μετ' αὐτὸν ἔστιν ὁ Ναίβιος Καμπανός, ἢ, κατὰ τὸν **Klusmann** Ῥωμαῖος, ὁπωσδήποτε Λατῖνος καὶ πρῶτος ἰθαγενὴς ποιητής. Οὗτος ἐποίησε τηβεννοφόρους κωμῳδίας, **Fabulae Togatae**, δηλ. Ῥωμαϊκῆς ὑποθέσεως καὶ ἠθῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν δραματικὴν τέχνην. Πλησίον ὅμως τῶν Ῥωμαϊκωτέρων τούτων προϊόντων εὑρίσκομεν τραγῳδίας Ἑλληνικοῖς τίτλοις, ἀπομιμήσεις τοῦ Εὐριπίδου, καὶ κατά τινας, μετάφρασιν τῶν Κυπρίων ἐπῶν τοῦ Στασίνου.

Πατὴρ τῆς Ῥωμαϊκῆς ποιήσεως, ὡς εἰσαγαγὼν πρῶτος εἰς Λάτιον τὰ Ἑλληνικὰ μέτρα, λογίζεται ὁ ἀκολουθῶν τοὺς προμνημονευθέντας κατὰ τοὺς χρόνους, Ἕλλην καὶ αὐτός, ἢ ἡμιέλλην, Ἔννιος ἐκ Ῥωδαιῶν, πόλεως τῆς Καλαβρίας, στρατιώτης ἐπὶ τοῦ Β'. Καρχηδονικοῦ πολέμου, ἀχθεὶς εἰς Ῥώμην ὑπὸ Κάτωνος, ἔνθα καὶ πολίτης ἐγένετο. Οὗτος, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Λουκρητίου, μετέφερεν ἀπὸ τοῦ φαιδροῦ Ἑλικῶνος ἀμάραντον στέφανον.

Συντομωτάτη ἐπιθεώρησις τῶν ποιημάτων αὐτοῦ πείθει ἡμᾶς ὅτι, πολιτογραφηθεὶς αὐτός, δὲν ἠδυνήθη νὰ πολιτογραφήσῃ τὴν μοῦσάν του, ἥτις διετήρησε τὸ πνεῦμα τῆς καλλικελάδου αὐτῆς πατρίδος.

Οὗτος ἔγραψε Λατινιστὶ τραγῳδίας Ἑλληνικῆς ὑποθέσεως, Ἀνδρομάχην, Μήδειαν, Ἑκάβην, Ἀλκμαίωνα, ὧν τὰ σωζόμενα ἀποσπάσματα εἶναι, ἂν ὄχι μετάφρασις, τοὐλάχιστον στενωτάτη μίμησις τῶν ὁμωνύμων τοῦ Εὐριπίδου τραγῳδιῶν. Ἔτι δὲ κωμῳδίας ἐποίησε, μεταφράζων ἀπὸ Ἑλληνικῶν πρωτοτύπων ἢ συγχωνεύων δύο Ἑλληνικὰς εἰς μίαν, καὶ οὕτω ποιῶν τὰς **contamnatas** καλουμένας κωμῳδίας, παράδειγμα, ὃ ἐμιμήθησαν οἱ μετὰ ταῦτα κωμικοί, ὧν οἱ πρόλογοι λήγουσι πολλάκις διὰ τῶν φράσεων: **Philemo scripsit, Plautus vortit barbare** (πρόλογος τοῦ Τρινούμου, ὁ Φιλήμων ἔγραψεν, ὁ Παῦλος μετέφρασε βαρβαριστὶ ἤτοι Λατινιστί).

Μεταξὺ ἄλλων ποιημάτων μετέφερεν εἰς τὴν Λατινικὴν καὶ τὸ ποίημα τοῦ Πυθαγορείου Ἐπιχάρμου, καὶ εἰς πεζὸν λόγον μετέφρασε τὸ σύγγραμμα τοῦ Σκεπτικοῦ Εὐημέρου, ἐν ᾧ προσπαθεῖ οὗτος νὰ ἐξηγήσῃ τὴν μυθολογίαν ἱστορικῶς.

Ἐν δὲ τῇ ἱστορίᾳ, δι' ἣν ἐφαίνοντο προωρισμένοι οἱ χρησιμοθῆραι Ῥωμαῖοι, καὶ εἰς ἣν ἐπεδόθησαν καὶ οἱ μέγιστοι ἐν τῇ πολιτείᾳ ἄνδρες, ὡς ἄξιον μελέτημα καὶ τῶν σπουδαιοτάτων ἐξ αὐτῶν, οὐ μόνον μίμησιν τῶν Ἑλληνικῶν εὑρίσκομεν ἐν ἀρχῇ, ἀλλὰ καὶ Ῥωμαϊκὰς ἱστορίας, ὑπὸ Λατίνων Ἑλληνιστὶ γεγραμμένας.

Καὶ τὸν μὲν πρῶτον συγγραφέα χρονικῶν Φάβιον Πίκτορα παραλείπομεν, διότι τινὲς πιστεύουσιν ὅτι Λατινιστὶ συνέγραψε τὸ βιβλίον αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ Κίγκιος Ἀλίμεντος, ὁ Γάγιος Ἀκίλιος, ὁ Αὖλος Ποστούμιος Ἑλληνιστὶ συνέγραψαν τὰς ἱστορίας αὐτῶν.

Ταῦτα ἀποδεικνύουσιν ἀρκούντως τὴν ἀγάπην καὶ ἀκράτητον ὁρμὴν καὶ σπουδὴν τῶν Ῥωμαίων πρὸς τὰ Ἑλληνικά· ἔτι τὴν συναίσθησιν ὅτι ἡ γλῶσσα αὐτῶν δὲν εἶχεν ἐν ἀρχῇ τὰς ἀπαιτουμένας ἀρετάς, ὅπως δι' αὐτῆς μιμηθῶσι τὰ Ἑλληνικὰ πρωτότυπα.

Ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ ὁ Κικέρων μεταφράζει καὶ συγχωνεύει Ἑλληνικὰ συγγράμματα.

Ἀλλὰ φοβοῦμαι, κύριοι, μὴ κατεχρησάμην τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν, ποιῶν οὕτω μακρὰν καὶ ξηρὰν γραμματολογικὴν ἀπαρίθμησιν περὶ πράγματος ἄλλως ὁμολογουμένου, δι' ὃ παραλείψαντες τὴν ἐξέτασιν τῶν λοιπῶν τοῦ λόγου εἰδῶν, ἐξετάσωμεν γενικῶς τὴν Ἑλληνικὴν ἐν Ῥώμῃ ἐπιῤῥοήν.

Κατὰ τὸ 240 π. Χ. ὡς ἐῤῥέθη, ὅτε διὰ τῆς παγιώσεως τῆς ἐξουσίας αὐτῆς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ διὰ τῶν κατορθωμάτων αὐτῆς κατὰ τῆς Καρχηδόνος ἐξησφάλισεν ἡ Ῥώμη τὴν τύχην τῶν ὅπλων ἀπὸ παντὸς σοβαροῦ κινδύνου, ἐστράφη πλέον εἰς ἑαυτήν, καὶ ἐνόησεν ὅτι ἡ πολεμικὴ δόξα δὲν εἶναι τὸ μόνον ἐντρύφημα τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι, ἐκτὸς τοῦ χρησίμου, ὅπερ τέως ἐδίωκεν, ὑπῆρχε καὶ τὸ καλόν, καὶ αἱ ὑψηλότεραι πνευματικαὶ ἀπολαύσεις τῶν γραμμάτων καὶ τῆς καλλιτεχνίας. Συγχρόνως ὁ αὐξηθεὶς πλοῦτος αὐτῆς καὶ ἡ δύναμις καὶ αἱ μετὰ τῶν Ἑλλήνων σχέσεις εὐχερῆ κατέστησαν τὴν ἀπόλαυσιν τούτων.

Ἡ Ῥώμη, ἰσχυρὰ καὶ πλουσία, ἠσχύνθη διὰ τὸ κενὸν τῆς φιλολογίας αὐτῆς, καὶ ἐῤῥίφθη ταπεινὴ καὶ εὐπειθὴς εἰς τοὺς πόδας τῆς δούλης αὐτῆς Ἑλλάδος, ἀναγνωρίζουσα ὅτι ἡ ἡδυεπὴς αὕτη Σειρὴν εἶχε δύναμιν, καθ' ἣς οὐδὲν ἠδύναντο οἱ Ῥωμαῖοι λεγεῶνες.

> Græcia capta ferum victorem cepit, et artes
> Intulit agresti Latio,

λέγει ὁ Ὁράτιος ἐν τῇ 1η ἐπιστολῇ τοῦ δευτέρου βιβλίου. Ἡ εἰσαγωγὴ ὅμως τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, ὡς πᾶς νεωτερισμός, ἐκίνησε τὴν χολὴν τῶν ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἐναρμενιζομένων καὶ ἀναμιμνησκομένων, ὅτι ἡ πατρὶς

αὐτῶν ἄνευ καλλιεπείας καὶ ἐντέχνου φιλολογίας ἀνέβη εἰς τὰ πρόθυρα τῆς κοσμοκρατορίας. Τότε οἱ διέποντες τὰς τύχας τῆς πολιτείας ἐσχίσθησαν εἰς δύο ἀντιπάλους μερίδας· καὶ ἡ μὲν τῶν νεωτεριστῶν εἶχεν ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς Σκιπίωνας, τὸν Λαίλιον καὶ ἄλλους θαυμαστὰς τῶν Ἑλληνικῶν φώτων· ἡ δὲ Ῥωμαϊκὴ τὸν πρεσβύτερον Κάτωνα, φοβούμενον μὴ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἐκθηλύνωσι τὰ Ῥωμαϊκὰ στήθη.

Ἡ τελευταία αὕτη μερὶς κατίσχυσεν ἐπὶ μικρὸν καὶ διάταγμα τῆς Συγκλήτου ἐξέβαλε τῆς Ῥώμης τοὺς φιλοσόφους καὶ ῥήτορας ἐν ἔτει 161. Ἀλλ' εἶναι ἆρα δυνατὸν διὰ διαταγμάτων νὰ ἐμποδίσῃ τις τὴν φορὰν ὁλοκλήρου πολιτείας; ἡ ἱστορικὴ πεῖρα ἀρνεῖται τοῦτο. Τὰ διατάγματα καὶ οἱ νόμοι, ὅταν ὦσιν ἀντίθετοι πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐκδιδούσης αὐτὰ κοινωνίας, παρασύρονται ὑπ' αὐτῆς· πῶς νὰ ἐφαρμοσθῶσιν, ὅταν πάντες ἔχωσιν ἴσον συμφέρον ἢ τάσιν ὅπως παραβῶσιν αὐτούς; Μένουσι πάντοτε ἀνεκτέλεστοι, καὶ χρησιμεύουσι μόνον ὡς ἱστορικὴ μαρτυρία τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς, ἣν σκοπὸν εἶχον νὰ ῥυθμίσωσιν.

Τινὲς μὲν τῶν διωχθέντων ἔφυγον, οἱ περισσότεροι δὲ ἐκρύβησαν καὶ τὰ πράγματα ἠκολούθησαν τὴν φορὰν αὐτῶν.

Μετ' ὀλίγα ἔτη, 155 π. Χ., οἱ Ἀθηναῖοι ἔπεμψαν τρεῖς πρεσβευτὰς εἰς Ῥώμην, τὸν Ἀκαδημαϊκὸν Καρνεάδην, τὸν Περιπατητικὸν Κριτόλαον καὶ τὸν Στωϊκὸν Διογένην. Οὗτοι, μέχρις οὗ ἐκτελέσωσι τὰ τῆς πρεσβείας αὐτῶν, ἐτράπησαν εἰς διδασκαλίαν, καὶ τοσοῦτον κατεκήλησαν τοὺς ἀκροατάς, ὥστε ἡ μερὶς τῶν γερόντων νέον ἔλαβε τραῦμα, καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἀνεχθῇ καὶ σιωπήσῃ. Ἐν δὲ εἰρήσθω ἀντὶ πολλῶν: ὁ Κάτων αὐτὸς ἐν γήρᾳ οὐδῷ ἐσπούδασε τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν (Κικέρων περὶ γήρους 8).

Ἡ Ῥώμη ἐπλημμύρει ἀπὸ τῆς πρώτης εἰσαγωγῆς τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας δούλων, ἀπελευθέρων, ἐλευθέρων Ἑλλήνων, διδασκάλων, παιδαγωγῶν, ῥητόρων, φιλοσόφων καὶ παντὸς εἴδους ἐπιστημόνων καὶ τεχνιτῶν, ὥστε οἱ Ῥωμαῖοι κατεκλύζοντο πανταχόθεν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος. Ἐν γένει ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία, καὶ ἰδίως ἡ ῥητορεία, ἐθεωρεῖτο ἀπαραίτητον μέρος τῆς ἐλευθέρας ἀνατροφῆς. Ἐκτὸς δὲ τῆς καθημερινῆς ταύτης ἐν Ἰταλίᾳ Ἑλληνικῆς διδασκαλίας, ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ καλουμένου αἰῶνος τῆς Λατινικῆς φιλολογίας, ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια νὰ ἔρχωνται εἰς Ἑλλάδα πάντες οἱ ὀρεγόμενοι ὑψηλοτέρας παιδείας. Ἡ Ῥόδος, ἡ Μιτυλήνη, ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἀπολλωνία, ἡ Ἀλεξάνδρεια διὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτῆς, καὶ ἰδίως αἱ Ἀθῆναι, ἦσαν τόσα κέντρα φώτων, ἐν οἷς ἡ Ἑλλάς, οὕτως εἰπεῖν, μετηγγίζετο εἰς τὰς φλέβας τῶν Ῥωμαίων.

Μὴ δυνάμενοι νὰ κάμωμεν λεπτομερῆ ἀπαρίθμησιν τῶν ἐξ Ἑλληνικῆς πηγῆς προελθόντων συγγραμμάτων, λέγομεν ὅτι ὁ Οὐεργίλιος, Ὁράτιος, Ὀβίδιος, Κικέρων, καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν κορυφαίων ἐν τοῖς γράμμασιν, ἢ ἐσπούδασαν, ἢ περιηγήθησαν τὴν Ἑλλάδα χάριν σπουδῆς, καὶ ὡς αἰώνιον πρότυπον εἶχον τὰ Ἑλληνικὰ προϊόντα.

Vos exemplaria Græca
Nocturna versate manu versate diurna.

« Ὑμεῖς τὰ Ἑλληνικὰ πρότυπα νύκτωρ ἐν χερσὶν ἔχετε καὶ μεθ' ἡμέ-
» ραν », ἀνακράζει τοῖς Ῥωμαίοις ποιηταῖς ὁ Ὁράτιος (Ποιητ. τέχν. 268).

Ὑπὸ τοιαύτην ἐπιῤῥοὴν ἀναπτυχθεῖσα ἡ Λατινικὴ φιλολογία, δὲν χαρακτηρίζεται οὔτε διὰ τοῦ πρωτοτύπου, οὔτε διὰ τῆς φυσικῆς καὶ ὀργανικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλληνικῆς· διὸ ἐν ἀρχῇ, ἀντὶ ὕμνων καὶ προοιμίων ἀπὸ Διός, εὑρίσκομεν παρὰ προσδοκίαν δρᾶμα καὶ μετάφρασιν συγγράμματος σκεπτικοῦ φιλοσόφου τοῦ Εὐημέρου.

Χαρακτὴρ αὐτῆς εἶναι κρᾶμα Λατινικοῦ πνεύματος μετὰ Ἑλληνικῆς παιδείας. Ἐπειδὴ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἦν ὑγιὲς καὶ σπουδαῖον, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ παιδεία ἡ ὑψίστη καὶ καλλίστη, ἣν ποτε ὁ ἄνθρωπος ἐμόρφωσε, παρήχθη ἡ Λατινικὴ φιλολογία, ὄντως κλασικὴ καὶ ἀξία τῆς μητρὸς αὐτῆς Ἑλληνικῆς, ἧς ἔστι τὸ φυσικὸν σχόλιον καὶ συμπλήρωμα.

Εἰς τὰ προμνημονευθέντα Ἑλληνικὰ ὀνόματα δύνανται μεθ' ὑπερηφανίας νὰ παραθέσωσιν οἱ Λατῖνοι τὰ τοῦ Οὐϊργιλίου, Ὁρατίου, Κατούλλου, Διβίου, Σαλλουστίου, Κικέρωνος καὶ ἄλλων, χωρὶς νὰ κινήσωσι τὸν φθόνον τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ μᾶλλον ἡδονῆς αἴσθημα, ὁποῖον αἰσθάνεται ὁ ἀγαθὸς πατὴρ ἢ διδάσκαλος, ὁρῶν τὸν υἱὸν ἢ μαθητὴν προκόπτοντα ἐν τῇ ὑφηγηθείσῃ ὁδῷ τῆς ἀρετῆς καὶ σοφίας.

Καὶ ἡ μὲν μίμησις τῶν Λατίνων ἀναφαίνεται ἐν ἅπασι καὶ διὰ παντός· ἐκ τῶν διαφόρων ὅμως κλάδων τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ἐν ἐκείνοις περισσότερον ἐπέδωκαν, δι' ὧν ἠνοίγετο αὐτοῖς στάδιον εἰς τὸν πρακτικὸν βίον, οἷον τὴν ἱστορίαν, τὴν δικανικὴν καὶ πολιτικὴν ῥητορείαν, καὶ ἐν τῷ δικαίῳ, δι' οὗ διεπαιδαγώγησαν καὶ διοικοῦσιν ἅπαντα τὰ ἔθνη μέχρι τῆς σήμερον. Τοσούτῳ δὲ μᾶλλον, καθ' ὅσον ἡ συγκέντρωσις τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἕνωσις τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ὑπὸ τὴν Ῥώμην παρέσχον εἰς τὰς πράξεις καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ τούτου χαρακτῆρα γενικώτερον, ἢ ὅσον ἠδύνατο νὰ σχηματισθῇ ἐν τῇ κατατετμημένῃ εἰς πολλὰς, καὶ ἐνίοτε ἀντιπάλους, πολιτείας Ἑλλάδι.

Οὕτω λοιπὸν ηὐξήθη ἡ θυγάτηρ τῆς Ἑλληνικῆς Λατινικὴ φιλολογία, καὶ συνεπληρώθη ἡ διπλῆ κιβωτὸς τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, εἰς ἣν πᾶς ὁ ὀρεγόμενος παιδείας ὑγιοῦς πρέπει ν' ἀνατρέχῃ, συμπληρῶν τὴν μίαν διὰ τῆς ἑτέρας. Τὸ δὲ μέγεθος καὶ τὴν ἀξίαν τῆς Λατινικῆς φιλολογίας τότε κατανοοῦμεν, ὅταν ἀναλογισθῶμεν ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἔπραξαν ὡς πρὸς τὰ ἔθνη τῆς Δύσεως ὅ,τι οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ Ἀνατολῇ· ὡς οὗτοι, ἐξελληνίσαντες καὶ ἐκπολιτίσαντες τοὺς βαρβάρους τῆς Ἀνατολῆς, παρεσκεύασαν θαυμασίως τὴν διάδοσιν τῆς ἀληθοῦς τοῦ Εὐαγγελίου πίστεως, οὕτως ἡ Ῥωμαϊκὴ κατάκτησις ἐχρησίμευσεν ὡς μέσον ἐκπολιτισμοῦ καὶ πνευματικῆς καλλιεργείας τῶν βαρβάρων τῆς Δύσεως, καὶ παρεσκεύασε τὴν διάδοσιν τῆς αὐτῆς θρησκείας.

Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῆς Ῥώμης κατοικοῦντες τὴν Δύσιν βάρβαροι κατεκτήθησαν ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς καὶ ἐξελατινίσθησαν, οἱ δὲ μετὰ ταῦτα καταστρέψαντες τὸ Δυτικὸν Ῥωμαϊκὸν κράτος ἐπὶ τῆς Γερμανικῆς εἰσβολῆς κατεκτήθησαν πνευματικῶς ὑπὸ τῶν ἡττηθέντων Ῥωμαίων καὶ ὑπέστησαν τὴν ἐπιῤῥοὴν αὐτῶν.

Ἡ ζύμωσις αὕτη τοῦ βαρβαρικοῦ καὶ Ῥωμαϊκοῦ στοιχείου, ἐξ ἧς ἔμελλε νὰ προέλθῃ ὁ νεώτερος πολιτισμός, καλεῖται ἐν τῇ ἱστορίᾳ Μέσος Αἰών. Ἀλλ' ἡ προσβολὴ ὑπῆρξε σφοδρά, ἡ δὲ πάλη δεινὴ καὶ μακροχρόνιος· ὁ δὲ πνέων ἤδη τὰ λοίσθια Λατινισμὸς ἐξῆλθε μὲν νικητὴς τῶν βαρβάρων, ἀλλ' οὕτω παραμεμορφωμένος καὶ μακρὰν τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, ὥστε φόβος ὑπῆρχε, μὴ ὁ νεώτερος πολιτισμός, ἀφινόμενος εἰς ἑαυτόν, ἀποβῇ καχεκτικός τις καὶ πελιδνὸς διάδοχος τῆς πλουσίας Ἑλληνορωμαϊκῆς κληρονομίας, ἂν μὴ ἡ θεία Πρόνοια. διὰ τοῦ ἐξελληνισμοῦ τοῦ Ἀνατολικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, διετήρει τὰς σωτηρίους τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος παραδόσεις, μέχρις ὅτου ἡ Δύσις καταστῇ ἱκανὴ νὰ νοήσῃ, ἀσπασθῇ καὶ διασώσῃ αὐτὰς ἀπὸ τοῦ ἐξ Ἀσίας ἀπειλουμένου ὀλέθρου.

Τότε τὸ Βυζαντινὸν κράτος, ὡς φιλόστοργός τις πατήρ, ὅστις ἀπὸ πολλοῦ παλαίει κατὰ τῶν ψυχρῶν τοῦ θανάτου περιπτύξεων, καὶ προσπαθεῖ νὰ παρατείνῃ τὰς ἡμέρας αὐτοῦ μέχρις οὗ ἐνηλικιωθῇ ὁ υἱός του, καὶ παραλαβὼν σώσῃ τὴν πατρικὴν κληρονομίαν, κατέπεσεν. Ἐν δὲ τῇ μεγάλῃ πυρκαϊᾷ, τῇ καταβιβρωσκούσῃ τὸ γεγηρακὸς καὶ ἀπὸ τῶν τραυμάτων ἀμορφον αὐτοῦ πτῶμα, ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη ἀνεζωογόνησε τὰς ὠχριώσας αὐτῆς λαμπάδας.

Βεβαίως αἱ ψυχαὶ τῶν τελευταίων προμάχων τοῦ Ἑλληνισμοῦ φαιδραὶ ἀνήρχοντο εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Πλάστου, ἀναλογιζόμεναι ὅτι, ἀντὶ τοσούτων εὐεργεσιῶν, ἀντὶ τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ἀναπτύξεως, ἀντὶ τοσούτων αἰώνων, καθ' οὓς ἡ Ἑλλὰς ἐκράτησε καὶ ἀπώθησε τὸν ἐξ Ἀσίας σκοτεινὸν χείμαῤῥον, ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη ἤθελεν ἐνθυμηθῆ καὶ ἀποδώσει τροφεῖα.

—o—

Μετὰ τὸν λόγον τοῦ κ. Αἰμ. Νοννόττη ἤρξαντο αἱ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν συμφώνως τῷ προδημοσιευθέντι Προγράμματι, ἐπηκολούθησαν δὲ καὶ πάντα τὰ ἄλλα κατὰ τὴν νενομισμένην τάξιν, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν σελ. 27 κεφ. ἐδηλώθη. Τὰ πτυχία διενεμήθησαν τῇ κϐ'. Ἰουνίου μετὰ σύντομον πρὸς τοὺς τελειοφοίτους προσλαλιὰν τοῦ Σχολάρχου καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς Σχολῆς ἀνάγνωσιν τοῦ ἐπὶ τῆς βαθμολογήσεως αὐτῶν Πρακτικοῦ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου. Ἐπεσφράγισε δὲ καὶ αὖθις τὴν καλλίστην ταύτην τῶν πανηγύρεων καὶ τελετῶν τῆς Σχολῆς ὁ

λόγος τῆς Α. Θ. Π., μεθ' ὃν εἷς τῶν τελειοφοίτων ἀπέδωκε τὴν εὐχαριστίαν.

—

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ τοῦ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ

πρὸς τοὺς ἀπολυθέντας φοιτητάς.

Προσφιλεῖς ἑμιλησταί,

Ἡμέρα αὕτη ὑστάτη, ὥρα τελευταία, καθ' ἣν ἡ περιλημένη ὑμῖν Σχολὴ μεθ' ὑμῶν συνδιαλέγεται τῶν ἀπολυομένων ὑπ' αὐτῆς. Ὑμεῖς ἀπέρχεσθε σήμερον τὴν γλυκεῖαν συναίσθησιν φέροντες ὅτι ἐν τῷ χρόνῳ τῆς φοιτήσεως ὑμῶν ἐν τῷ τεμένει τούτῳ τῶν Μουσῶν πολυτίμους τῆς νεότητος ἡμέρας ἐδαπανήσατε πρὸς κτῆσιν πολυτίμων ἐφοδίων διὰ τὸν ἐπιόντα βίον· ἡ δὲ ἡμετέρα Σχολή, ἀγαλλομένη ἐπὶ τῇ πνευματικῇ ὑμῶν ἡλικιώσει, μετὰ χαρᾶς τίθησιν ἐπὶ τὰς ἀγνὰς ὑμῶν κορυφὰς τὸν στέφανον τῆς φερεπονίας ὑμῶν, καὶ ὡς τέκνα αὐτῆς ἀγαπητὰ προπέμπει διὰ τῶν τελευταίων αὐτῆς εὐχῶν καὶ παραγγελμάτων.

Αἴσθημα ὅλως ἰδιάζον καταλαμβάνει πάντως τὰς καρδίας ὑμῶν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, καθ' ἣν τὸ ὕστατον παριστάμενοι ἐνταῦθα, ἐν μέσῳ οὕτω σεβασμίας καὶ ἐντίμου ὁμηγύρεως, ἀποχωρίζεσθε ἀπὸ τῆς Σχολῆς ὑμῶν, ἧς τῇ ἀδιαλείπτῳ χειραγωγίᾳ καὶ τοῖς καλοῖς παιδεύμασιν εἰς τὸν πνευματικὸν ὑμεῖς εἰσήλθετε βίον, ἐν ᾗ ἐβλάστησαν ἐν ὑμῖν αἱ πρῶται ἐλπίδες, ἐν ᾗ τὸ ἄνθος τῆς θαλερᾶς ὑμῶν νεότητος ὡρίμασεν. Ὁ χρόνος ὃν διετρίψατε ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ πολύτιμος ἐγένετο μῖν διὰ πολλῶν ἀναμνήσεων, αἵτινες θέλουσι διαμένει πάντοτε ἐν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ὡς ὡραῖα μνημεῖα, καὶ σήματα τῆς νεότητος κάλλιστα. Ναί, ὑπάρχουσι στιγμαὶ καὶ ὧραι ἐν τῷ βίῳ, ἃς οὐδέποτε δύναται νὰ λησμονήσῃ ὁ ἄνθρωπος· καὶ εἴθε αἱ ἀγαθαὶ αὗται ἀναμνήσεις τῆς ἀθώας ὑμῶν νεότητος καὶ τῶν ἀρίστων ἐλπίδων μὴ ἐπισκιασθῶσιν ὑπὸ περιστάσεων ἀλγεινῶν τῆς μετέπειτ' ἀνδρικῆς ἡλικίας· εἰ καί που παλάτιον πάγχρυσον ὑπὸ τῆς φαντασίας ὑμῶν νεανικώτερόν πως ἀναστηλωθὲν ἀφεύκτως ἐξαφανισθήσεται ὡς πομφόλυξ λαμπρὰ καὶ πολύχρους εἰς τὴν πρώτην τοῦ ἀνέμου πνοήν. Ἀλλ' ὦ φίλοι, εἰ καὶ τὸ μέλλον ἄγνωστον ἡμῖν ὑπάρχει καὶ κεκρυμμένον, τὸ παρελθὸν ὅμως καὶ τὸ ἐνεστὼς εἶναι πάντοτε ἡμέτερα. Ἔστω λοιπὸν ὑμῖν ἐκεῖνο μὲν ἀείποτε διδακτικὸν καὶ παρήγορον, τοῦτο δὲ πλῆρες εὐγενῶν πράξεων καὶ ἀγαθῶν ἐλπίδων. Ὁ ἡσύχῳ καὶ ἀγαλλομένῃ καρδίᾳ τὰς σελίδας τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ ἀναγινώσκων, οὗτος εὐέλπις ἀτενίζει πρὸς τὸ μέλλον· ὁ δὲ καλῶς τοῖς παροῦσι χρώμενος οὐδέποτε μεταμέλεται καὶ ἐνώπιον τοῦ μέλλοντος οὐδέποτε ἀποδειλιᾷ.

Ἀπ' ἄρτι εἰς νέαν εἰσέρχεσθε τοῦ βίου ὑμῶν περίοδον. Ἐν ταύτῃ ἔσεσθε ἐλευθερώτεροι καὶ μᾶλλον εἰς ἑαυτοὺς ἐγκαταλελειμμένοι ἢ ὅσον ἄχρι

τοῦδε διετελέσατε· ἀλλὰ μὴ λησμονεῖτε ὅτι εἰς τὴν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν ἐλευθερίαν τότε μόνον ἀνιπτάμεθα, ὅταν γινώσκωμεν καὶ δυνατοὶ ὦμεν καὶ χαλινὸν ἡμῖν αὐτοῖς νὰ ἐπιβάλλωμεν καὶ τὰ καθήκοντα ἡμῶν ἀνελλειπῶς νὰ ἐκπληρῶμεν. Ὅθεν, ὡς πᾶς ἄνθρωπος φρόνιμος καὶ εὐγενής, καὶ ὑμεῖς καλὴν πάντοτε καὶ σοφὴν τῆς ἐλευθερίας ὑμῶν χρῆσιν ποιεῖσθε.

Εἴη δὲ ὑμᾶς θερμαῖνον καὶ διεγεῖρον πρὸς τὰ καλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ὑμῶν σταδίῳ, οἷον δήποτε τοῦτο καὶ ἂν ᾖ, τὸ κάλλιστον τοῦ σοφοῦ τῆς Ἰλιάδος διδασκάλου λόγιον, τὸ γνωστὸν ὑμῖν ἤδη *αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων*. Ὁ στίχος οὗτος, λέγει ἐν μιᾷ τῶν ἑαυτοῦ ἐπιστολῶν ὁ πολυύμνητος ῥήτωρ τῆς ἀρχαίας Ῥώμης, ἤδη ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἦν αὐτῷ εἷς τῶν ἀρίστων καὶ ἐρασμιωτέρων τοῦ Ὁμήρου στίχων. Ταύτην οὖν καὶ ὑμεῖς τοῦ βίου ἀρχὴν προστησάμενοι καλλίστην, ἐν πᾶσιν ἀριστεύειν προθυμεῖσθε· καὶ *ὅσα ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴτις ἀρετὴ καὶ εἴτις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε καὶ ταῦτα πράττετε.*

Μέμνησθε δὲ ἀεὶ ὅτι *τῆς ἀρετῆς ἱδρῶτα Θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν*, ὅτι οὐδὲν ἄνευ πόνων καὶ κόπων καὶ καμάτου πολλοῦ καὶ τάξεως αὐστηρᾶς, οὐδὲν ἄνευ τούτων χορηγοῦσιν οἱ Θεοὶ τοῖς θνητοῖς, οὔτε καλὸν οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε μέγα καὶ τέλειον, ὡς ἔλεγον, οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι· διὰ τὴν καθαρὰν ἀγάπην, ἣν ἐνέπνευσεν ὑμῖν ἡ Σχολὴ αὕτη πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι καὶ κοπιᾷν καὶ τὰ καθήκοντα ὑμῶν ἀκριβῶς καὶ μετὰ χαρᾶς ἐπιτελεῖν, τὴν ἀδιάσειστον ἀπόφασιν, ἣν εποιήσαντο αἱ νεαραὶ ὑμῶν καρδίαι ὅπως διὰ τῆς ἰσχύος τῆς θελήσεως ὑμῶν ὑπερβάλλητε τὴν νωθρότητα, τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον τοῦτο πάσης ἀρετῆς καὶ ἐπιστήμης καὶ τέχνης ἐμπόδιον, τὴν σπουδαίαν καὶ σεμνὴν ἐνὶ λόγῳ διαπαιδαγώγησιν, ἣν ἐλάβετε ἐν τῇ Σχολῇ ἡμῶν, μὴ παραμελήσητε ἐν τῷ μέλλοντι. Τὸ ἱερὸν λόγιον *καὶ ἔθετο ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασεν ἐν τῷ Παραδείσῳ ἐργάζεσθαι καὶ φυλάσσειν αὐτόν*, τοῦτο τὸ θεῖον λόγιον, ὃ προγέγραπται κατὰ μέτωπον τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, δέον ἵνα ἀναγινώσκηται καὶ ἄνωθεν τῆς πύλης τοῦ ὑμετέρου βίου, καὶ ὡς ἐκεῖ καθόλου, οὕτω καὶ ἐνταῦθα κατὰ μέρος ἀκριβῶς ἐμφαίνηται πεπληρωμένον. Διότι τοῦτο ἐπὶ γῆς προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου θεῖος, διότι ἐν τῷ ἐργάζεσθαι ζῶμεν ἀληθῶς, εἰς τοῦτο τὴν ἱστορίαν ἡμῶν ὀφείλομεν, εἰς τοῦτο τὰς γλυκυτέρας τοῦ βίου ἡμέρας, εἰς τοῦτο τὰ ἀξιολογώτερα πλεονεκτήματα καὶ τὴν θεραπείαν τῆς παντοίας ἡμῶν κακεξίας.

Ἐπιτήδεια δὲ καὶ ἱκανώτατα ὅπως παρέχωσι καὶ τοῦ λοιποῦ εἰς τὰς ἐργασίας ὑμῶν χαρακτῆρα σπουδαῖον καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν ὑμῶν πρὸς τὰ μεγάλα καὶ ὄντως ὠφέλιμα καὶ λυσιτελῆ διευθύνωσι τὰ ἔξοχά εἰσι πρὸ πάντων καὶ ἀπαράμιλλα πρότυπα, ὅσα εὕρετε καὶ εἰς τοῦ-

πιὸν εὑρήσετε ἐν ταῖς ὁμιλίαις ὑμῶν μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν τέκνων τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ νεωτέρων χρόνων.

Εἶναι ὑψηλὸν καὶ διδακτικώτατον τῇ ἀληθείᾳ τὸ αἴσθημα, ὑφ' οὗ πληροῦται ἡ καρδία τοῦ διαβαίνοντος διὰ τῶν αἰώνων καὶ τὰ μνημεῖα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἐπιθεωροῦντος, τοῦ παρακολουθοῦντος τὸ τέκνον τῆς γῆς ἀπὸ τῆς σιγμῆς ἐκείνης, καθ' ἣν ἐγκολάπτει ἐπὶ τῶν γυμνῶν βράχων ἢ ἐπὶ τῶν φλοιῶν τοῦ δένδρου τὸ ἰδεῶδες αὐτοῦ, μέχρι τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ἐν αἷς καταγλαΐζει τὸν ὁρίζοντα αὐτοῦ διὰ τῶν ἀθανάτων ἔργων τῶν μεγαλοφυῶν ἡρώων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης. Ἡ *περιήγησις* αὕτη πείθει τὸν προσεκτικὸν περιηγητὴν ὅτι ὄντως πολλαὶ καὶ μεγάλαι καὶ πραγματικαὶ αἰώφέλειαι, ἃς παρέσχον καὶ διηνεκῶς παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις αἱ ἐπιστῆμαι καὶ αἱ τέχναι· ὅτι ἐπομένως ὁ προορισμὸς τούτων οὐκ ἔστιν ἵν' ἁπλῶς καὶ μόνον τὰς Σχολὰς ἐξυπηρετῶσιν, ἀλλ' ἰδίως καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τὸν κοινωνικὸν βίον ἐπιδρῶσι καὶ τοῦτον καλλύνωσι καὶ εὐγενέστερον καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἀνθρωπινώτερον ἀπεργάζωνται κατὰ πάσας αὐτοῦ τὰς ὄψεις καὶ τὰς κλίσεις.

Ἐνταῦθα ὅμως ὀφείλομεν νὰ ἐνθυμώμεθα διὰ παντὸς τὴν παρατήρησιν, ἣν ἄνδρες συνετοὶ καὶ ἐπὶ σοφίᾳ περικλεέστατοι ἐποιήσαντο ἡμῖν· διότι ἄλλως ὁ κίνδυνος ἐπίκειται μέγας καὶ ἡ ζημία ἀνυπολόγιστος. *Οἱ ἐπιπολαίως περὶ τὴν φιλοσοφίαν ἀσχολούμενοι εἰς τὴν ἀθεΐαν ἀποπλανῶνται, οἱ δὲ ἐπιμελῶς καὶ ἐν ὁσιότητι περὶ αὐτὴν σπουδάζοντες τῆς θεοσεβείας οὐδέποτε ἀφίστανται.* Ἡ σπουδαιοτάτη καὶ ἀληθὴς αὕτη παρατήρησις τοῦ Βάκωνος καὶ τοῦ Λεϊβνιτίου ἰσχύει, ἀγαπητοί, καὶ περὶ τῆς ἠθικῆς ἀξίας καὶ τῶν πρὸς τὸν βίον ὠφελημάτων πάσης ἐπιστήμης τε καὶ τέχνης. Ἐν τῇ ἡμιμαθείᾳ ἀποβαίνει ὁ ἄνθρωπος δυστυχής· ἡ ἡμιμάθεια ἐξωθεῖ αὐτὸν εἰς πολλὰ καὶ μεγάλα τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας παραπτώματα, ἡ ἡμιμάθειά ἐστιν ἡ τὸ πλεῖστον θάρρος εἰς ἑαυτὴν ἔχουσα καὶ διὰ τοῦτο ἐν πᾶσι σχεδὸν παράφορος, αὐθαίρετος, ἀπότομος, μωρὰ καὶ ἀνόητος.

Προσέχετε λοιπὸν ἑαυτοῖς καὶ ἐν τούτῳ· ἀντλεῖτε πάντοτε ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἀπὸ τῶν καθαρῶν πηγῶν· τὰ συναλλάγματα ὑμῶν ἔστωσαν καθαρεύοντα πάσης κιβδηλείας· μὴ ἐξαγοράζετε ὡς ἀλήθειαν, ἀλλὰ μηδὲ ὑμεῖς ἀπερπωλεῖτε ὡς τοιαύτην τὴν εὔγλωττον καὶ ἀγχίνουν παραδοξολογίαν, ἢ τὴν καλλιεπῆ μὲν καὶ ἔντεχνον, ἀλλὰ τυφλὴν πολυμάθειαν, μηδὲ νομίζετε ὅτι ἐπείσθητε, ἂν μόνον ἡ ἀκοὴ ὑμῶν ἐτέρφθη ἢ ἡ σὰρξ κατεθωπεύθη. Αἱ μελέται ὑμῶν ἔστωσαν καὶ ἐφεξῆς ἐμβριθεῖς καὶ βαθεῖαι, ἵνα καὶ ὁ χαρακτὴρ ὑμῶν ἀσφαλὴς ὑπάρχῃ, καὶ τὰ ὅρια τῶν γνώσεων φανερά. Ὁ δὲ γινώσκων μέχρι τίνος φθάνουσιν αἱ δυνάμεις αὐτοῦ ἀναλαμβάνει μὲν πάντοτε ὀλιγώτερα, φέρει ὅμως αὐτὰ εἰς πέρας· ὁ δὲ ἄχρι καὶ τῶν μυχαιτάτων λόγων καὶ αἰτιῶν τῶν περὶ αὐτὸν πραγμάτων θεϊκῶν οὐ μόνον μακρὰν ἀπέχει τῆς ὑπεροψίας καὶ τῆς ποικίλης ματαιοφροσύνης, ἀλλ' ἐπιστάμενος καλῶς πόσον κόπον ἀπαιτεῖ τὸ ἔργον τοῦτο, καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι ὁμοίως γινώσκουσι τὰ πράγματα, τιμᾷ καὶ σέβεται, ἀναλογιζόμενος ὅτι καὶ οὗτοι διὰ πολλῶν ἱδρώτων καὶ θυσιῶν ἀνῆλθον εἰς ὃ εὕρηνται σημεῖον, καὶ πρὸς τοὺς μὴ εἰδότας μετρίως καὶ ἐπιεικῶς φέρεται. Οὐδὲν δὲ ὡραιότερον καὶ προσφιλέστερον ἀνθρώπου, πολλὴν μὲν τὴν ἀξίαν κεκτημένου καὶ πολλὰς ἔχοντος καὶ μεγάλας τὰς πράξεις, ἀλλ' ἀθρύβως βιοῦντος καὶ χωρὶς ἀξιώσεων καὶ ἐπιδείξεων ματαίων, ἐξ ἐναντίας δὲ οὐδὲν ἀηδέστερον καὶ ἀποτροπαιότερον ἐν τῷ κόσμῳ ἢ ἀνικανότης ἐπιδεικτιῶσα, αὐθάδης καὶ θρασεῖα.

Γελοῖοι δὲ μάλιστα καὶ περιφρονήσεως ἄξιοι καθίστανται οἱ πεφυσιωμένοι ἐκεῖνοι νεανίαι καὶ νεανιευόμενοι, οἱ τὰ πάντα οἰόμενοι εἰδέναι, οἱ ἐν τῇ ἀώρῳ καὶ μήπω πεπανθείσῃ σοφίᾳ αὐτῶν βρενθυόμενοι, οἱ ἄνω καὶ κάτω φερόμενοι καὶ πάντας περιχλευάζοντες ἢ καὶ ἀναιδῶς ὑβρίζοντες, οἱ θέλοντες νὰ ἐξάγωσι τὰ πάντα ἐκ τῶν κόλπων αὐτῶν καὶ τῷ μέτρῳ τῆς ἰδίας αὐτῶν μεγαλοφυΐας νὰ ῥυθμίζωσι, τέλος οἱ δι' οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἔχοντες νοῦν, λέξεις δὲ μόνον περὶ πάντων.

Πρὸς τὴν εἰκόνα ταύτην τὴν δυσειδεστάτην καὶ ἀπέχθειαν ἐμποιοῦσαν οὐδόλως ὑμεῖς ὁμοιάζετε· περὶ ὑμῶν μαρτυροῦμεν ἡμεῖς, μαρτυρεῖ σύμπασα ἡ σεμνὴ τῶν Καθηγητῶν ὑμῶν χορεία, πρὸς οὓς ἀείποτε ἀγάπην ἐπεδείξασθε υἱικὴν καὶ εὐλάβειαν καὶ ὑπακοὴν τοσαύτην, ὅσην ἐμβρίθειαν περὶ τὰς μελέτας καὶ τὰς σκέψεις ὑμῶν, ὅσην ἄκραν ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὰς σπουδαίας καὶ ὠφελίμους γνώσεις· τὴν δὲ ματαίαν ἐπίδειξιν ὑμεῖς πάντοτε περιεφρονήσατε.

Εἴθε τὸ ἀγαθὸν τοῦτο πνεῦμα συνοδεύοι ὑμῖν διὰ παντὸς καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, εἰς ἣν ἤδη ἐξέρχεσθε.

Ὑπάγετε οὖν, φίλοι ὁμιληταί, καὶ γίνεσθε ἄνδρες, ἄνδρες τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας· διότι, ὡς καλῶς ἤδη ἐπίστασθε, εἰς τὸν ἀληθῆ καὶ τέλειον αὐτοῦ προορισμὸν ἀφικνεῖται ὁ ἄνθρωπος οὐ μόνον διὰ τῆς προσκτήσεως γνώσεων, οὐ μόνον διὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ νοὸς καὶ τῶν φυσικῶν αὐτοῦ πλεονεκτημάτων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐξημερώσεως καὶ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεως τῆς καρδίας. Πρὸς τὸν ἐξελιγμὸν καὶ τὴν διάπλασιν λοιπὸν ἀμφοτέρων τῶν τε πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ὑμῶν δυνάμεων δέον νὰ ἀποβλέπωσι καὶ ἐφεξῆς οἱ ἀγῶνες ὑμῶν. Ἀμφότερα δὲ ταῦτα δέον νὰ ὦσιν ἡνωμένα καὶ ἐν ἁρμονίᾳ· διότι, ὥσπερ νοῦς ἐσκοτισμένος καὶ ζοφερός, οὕτω καὶ καρδία πονηρὰ πολλάκις πηγὴ βλαβερωτάτων ἀποπλανήσεων καὶ πολλῶν κακῶν παραίτιος εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀποβαίνει, ἤ, ὡς τις ἀνὴρ σοφὸς πάνυ προσφυῶς εἶπεν, *ἀγαθὴ κεφαλὴ ἐγγὺς πονηρᾶς καρδίας πρὸς οὐδὲν ἄλλο ὁμοιάζει ἀλλ' ἢ πρὸς καλὸν ἱερόν, περικαλῆ καὶ παμμεγέθη, ἐγγὺς φωλεᾶς ληστῶν ἐγκαθιδρυμένον.*

Οὕτω δὲ πρὸς ἑαυτοὺς εἰρηνεύοντες, εἰρήνην ἕσεσθε ἔχοντες καὶ πρὸς

πάντας ἀνθρώπους κατὰ τὸ δυνατόν· διότι ὁ ἐν ἁρμονίᾳ καθ' ἑαυτὸν βιοὺς καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰρήνῃ διάγει, ὁ δὲ ἐν ἑαυτῷ τὴν διχόνοιαν καὶ τὴν ἀντίφασιν περιφέρων εἰκόλως καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους διαμάχεται. Πλὴν μὴ νομίζετε ὅτι δὲν δύναται νὰ ἦναι τίμιος ἄνθρωπος πᾶς ὅστις τίθησιν ὅρια εἰς τὰ βουλεύματα καὶ τὰ διαβήματα ὑμῶν, κἂν δυσχερῶς τοῦτο συνήθως παρὰ τοῖς πολλοῖς συμβαίνῃ· ὑμᾶς δὲ αὐτοὺς σοφωτέρους ἡγεῖσθε τότε μόνον, ἡνίκα ὀλιγώτατα σφάλλεσθε, ταχύτατα ἀνορθοῦσθε καὶ κανόνας ἔκ τε τῶν ἰδίων καὶ τῶν ἀλλοτρίων παραπτωμάτων συνάγετε, ὅπως ὀλιγώτερα ἐφεξῆς ἁμαρτάνητε.

Ἵνα δὲ συνελὼν τὸ πᾶν ὑμῖν εἴπω, μὴ λησμονεῖτε, φίλοι, ὅτι οὐ μακρὰν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ῥώμης ἡ Ἰουδαία εὕρηται μετὰ τῆς Ἱερουσαλήμ· ἡ Ἰουδαία, ἡ χώρα τῶν ἀποκαλύψεων τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον· ἡ Ἱερουσαλήμ, ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ ἡ ἁγία, ἡ πατρὶς τοῦ Εὐαγγελίου, οὗ τὰς ἁγνὰς καὶ θείας ἀληθείας ὑμεῖς ἐκ παίδων ἠκούσατε καὶ ἐδιδάχθητε καὶ ἐμάθετε. Ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἐβασίλευσεν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἡ δὲ πρὸς τὸ θεῖον παιδικὴ ὑμῶν ἀφοσίωσις πολλάκις ἤδη ἐνέπλησε τὴν καρδίαν ὑμῶν ἀνεκλαλήτου χαρᾶς. Ὑμεῖς σαθρῶς ὁμοιάζετε ἤδη πρὸς κυβερνήτην πλοίου θυελλώδη καὶ κυματόεσσαν θάλασσαν διαπλέοντα χωρὶς πυξίδος καὶ χωρὶς τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ αἴρῃ πρὸς τοὺς αἰωνίους ἀστέρας. Ἀλλ' εἴθε ἡ μακαρία αὕτη πρὸς τὸ θεῖον ἀφοσίωσις μηδέποτ' ἐκλείψῃ ἐκ τῆς καρδίας ὑμῶν ἐν μηδεμιᾷ τοῦ βίου περιστάσει, ἕως ἂν τὸν λαμπρὸν τοῦτον ἥλιον βλέπητε. Εἴθε ἀείποτε εἰς τὰς ψυχὰς ὑμῶν τὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ εἰσδύοι καὶ τὴν καρδίαν ὑμῶν διαθερμαίνοι.

Τί κάλλιον νὰ ἐπευχηθῶμεν ὑμῖν ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ, ὦ φίλοι, δὲν ἔχομεν· προσέλθετε λοιπὸν ἵνα λάβητε τὰς ἀποδείξεις τῶν ὑμετέρων πόνων καὶ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας.

—o—

Πρᾶξις τοῦ καθηγητικοῦ Συλλόγου ἐπὶ τῆς βαθμολογήσεως τῶν ἀπολυομένων 18 φοιτητῶν.

Τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ Ἰουνίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑξηκοστοῦ ἐννάτου σωτηρίου ἔτους συνελθὼν ὁ τῶν Καθηγητῶν τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς Σύλλογος ἐν τῷ Διευθυντηρίῳ, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σχολάρχου πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου κ. Φιλοθέου Βρυεννίου, μετὰ τὸ πέρας τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῆς τῶν τελειοδιδάκτων τάξεως, καὶ λαβὼν ὑπ' ὄψιν τούς τε καθημερινοὺς ἐλέγχους καὶ τὰς ἐν τῇ γενικῇ ταύτῃ δοκιμασίᾳ τῶν ἀπολυομένων δεκαοκτὼ φοιτητῶν ἀπαντήσεις, τὸν δίκαιον ἑκάστῳ βαθμὸν ἀπένειμαν, ὑπολογισάμενοι κατὰ λόγον τῆς εἰδικῆς ἀξίας τῶν τε μαθημάτων καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς προόδου. Καὶ οἱ μὲν δεκαεπτὰ ἐκρίθησαν ἄξιοι τοῦ νενομισμένου *Πτυχίου*, λαβόντες οἱ μὲν

Ἀθανάσιος Παλαιολόγος Βυζάντιος, Γεώργιος Ἀρτωνίου Μελαγχρινὸς Βυζάντιος, Ἰάκωβος Ἀναστασίου Λέσβιος, Κωνσταντῖνος Βασιλείου Καλευριάδης Ξάνθιος, Κωνσταντῖνος Εὐθύφρων Γαροχωρίτης, Ἀλέξανδρος Ἀρτωνίου Βυζάντιος, Θεόδωρος Χριστοδούλου Λέβας Γαροχωρίτης, Λουκᾶς Χ. Ἰωάννου Σισανιεύς, Πολυχρόνιος Γεωργίου Παχείδης ἐκ Μαρωνείας, Ἰωάννης Ἀρτωνίου Κηπουρίδης Βυζάντιος, τὸν βαθμὸν *Ἄριστα*· οἱ δὲ *Ἀρέστης Θεοδοτίων Τυανεύς, Ἰάκωβος Προδρόμου Λαζαρίδης Καισαρεύς, Μανουὴλ Ἰωάννου Γεδεὼν Βυζάντιος, Γρηγόριος Ἀπ. Γεωργιάδης Βυζάντιος, Θεόδωρος Ἀσκληπιάδης Σκοπιανός, Ἠλίας Ἀλεξάνδρου Μαδυτινὸς* τὸν βαθμὸν *Πάνυ Καλῶς*· ὁ δὲ *Νικόλαος Ἰωάννου Ἰσατίων Φερτεκιώτης* τὸν βαθμὸν *Καλῶς*, ὁ δὲ *Ἀλέξανδρος Ἰωάννου Βυζάντιος*, διαλιπὼν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐξετάσεων ἀσθενείας ἕνεκα, λήψεται τὸ Πτυχίον, ὅταν συμπληρώσῃ εὐδοκίμως τὰς αὐτοῦ ἐξετάσεις, καὶ οὕτω διελύθη ἡ συνεδρίασις.

Ὁ Σχολάρχης	Οἱ Καθηγηταὶ
Ἀρχιμ. Φιλόθεος Βρυέννιος.	Ι. Φιλαλήθης. Α. Χαρίλαος.
	Β. Δ. Καλλίφρων. Α. Χουρμουζιάδης.
Ὁ Γραμματεὺς	Ἰ. Ἀριστοκλῆς. Αἰμ. Νοννόττης.
Β. Δ. Καλλίφρων.	Ἀ. Σπαθάρης. Κ. Ζαχαριάδης
	Ἀ. Κωνσταντινίδης.

—

ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ.

Τέκνα ἐν Κυρίῳ προσφιλῆ καὶ περισπούδαστα.

Ἰδοὺ καὶ πάλιν θείῳ ἐλέει διαπεπλευκότες οἱ μὲν τὸ ἐνιαύσιον, οἱ δὲ ὅλον τῆς μαθητείας τὸ πολυτρύγετον πέλαγος, προσωρμίσθητε χαίροντες ἐν τῷ κοινῷ τούτῳ πνευματικῷ τῆς πατρίδος ἐμπορείῳ· καὶ ἤδη, ὡς ἐν ἀγορᾷ καὶ πανηγύρει λόγων, ἐνώπιον τῶν ὑμετέρων ἀγωνοθετῶν καὶ βραβευτῶν, τῶν ὑμετέρων πνευματικῶν καὶ σαρκικῶν πατέρων καὶ διδασκάλων παριστάμενοι, καὶ ἕκαστος ὑμῶν ἐφεξῆς, ἐν ᾗ ὑπέστη ἐπετείῳ καὶ πληρεστέρᾳ δοκιμασίᾳ καὶ ἐξετάσει, κατατιθέμενοι φαιδρῷ τῷ προσώπῳ πάντα ὅσον συνεταμιεύσατο καὶ ἐξεπορίσατο νοερὸν φόρτον ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ ἢ καὶ ὅλης τῆς σταδιοδρομίας, ἀπεκδέχεσθε λοιπὸν τοὐντεῦθεν τὸ ἀντίτιμον αὐτοῦ. Τὸ ἀντίτιμον φόρτου τοιούτου καὶ τοιούτων πραγματειῶν, φίλα μειράκια, οὐκ ἔστι μόνον τιμαὶ καὶ ἔπαινοι· οὐκ ἔστι μόνον παντοία κοινωνικὴ τεκαὶ ἰδιωτικὴ εὐημερία καὶ εὐδοκίμησις· ἀλλὰ πολὺ τούτων ζηλωτότερον καὶ ὑπέρτερον, ἡ τελειότης τοῦ εὐγενεστέρου καὶ μεγαλοπρεπεστέρου τῶν δημιουργημάτων, τῆς ἐν ἡμῖν λογικῆς καὶ ἀθανάτου ψυχῆς· καὶ γὰρ ἐπιστῆμαι καὶ γράμματα, χρῆμα διαφερόντως καλὸν καὶ τιμαλφὲς καὶ οὐράνιον, ἀδρύνοντα καὶ ὀξύνοντα τὴν διάνοιαν

τὴν δὲ καρδίαν ἠθοποιοῦντα καὶ οὐσιωδῶς ἐξανθρωπίζοντα, καὶ ὅλως τὴν ψυχὴν ἐκτρέφοντα τροφῇ ἀκηράτῳ καὶ θεοτερπεῖ, παρασκευάζουσιν ῥέμα καὶ κατὰ μικρὸν τὰς ἱερὰς ἐκείνας βαθμίδας τῆς Εὐαγγελικῆς τελειότητος, ἃς ἀναβαίνων ὁ ἐχέφρων θνητὸς γίνεται ἐγγύτερος τῆς θεότητος, ἥτις ὅλη ἐστὶν ἐπιστήμη καὶ γνῶσις, ὅλη ἠθικὴ τελειότης, ὅλη δύναμις καὶ μακαριότης. Ὅσῳ δὲ ἡ σχολὴ τελειοτέρα καὶ συστηματική, ὅσῳ τὰ μαθήματα πλείω καὶ ὑψηλότερα, τοσούτῳ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ἀνάπτυξις κρείττων, καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ἐπίδοσις ἀκμαιοτέρα προοιωνίζεται ἐν χρηστοηθεστάτοις καὶ εὐαγώγοις οὐχ ἥκιστα ἢ καὶ φιλοτίμοις καὶ δεξιοῖς πρὸς πανοτιοῦν μάθημα μαθηταῖς, οἵοι μαρτυροῦνται οἱ τῆς τὰ πρῶτα φερούσης ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς παιδευτηρίοις μεγάλης ταύτης καὶ Πατριαρχικῆς τοῦ Γένους σχολῆς μαθηταί, δι' ὧν ἐτησίως ἀποφέρουσιν ἀγλαῶν καὶ δαψιλεστάτων καρπῶν φερεπόνου φιλομαθείας, καρπῶν ὑγιοῦς ἐπιστήμης καὶ εὐσεβείας, καρπῶν ἐκθρεψόντων τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν τοῦ Ἔθνους.

Ἀξιώμισθοι ἀληθῶς οἱ ἱεροὶ ἱδρῶτες ὑμῶν, ὦ προσφιλῆ τεκνία, οὓς καθ' ἑκάστην ἱδροῦσθε πρὸς ὀντοποίησιν τῶν περὶ ὑμῶν κοινῶν καὶ χρηστοτάτων ἐλπίδων. Πολὺ δὲ ἀξιομισθότεροι καὶ τιμαλφέστεροι οἱ τῶν σοφῶν καὶ ἀόκνων διδασκάλων καὶ καθηγητῶν ὑμῶν ἀγῶνες, δι' ὧν εὐεργετοῦσιν ὑμᾶς τε καὶ δι' ὑμῶν τὸ Γένος καὶ τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν ἡμῶν. Ἑκάτεροι νομίμως στεφανωθήσεσθε, διότι καὶ νομίμως ἀθλεῖτε πάντες τὸν ἆθλον τῆς ἀρετῆς καὶ σοφίας. Ὁπότε τοίνυν πᾶν ὅ,τι τῶν ἐφικτῶν καταβάλλεται πρὸς εὐόδωσιν τῆς μεγαλωνύμου ταύτης σχολῆς ἐκ τῆς γενναιότητος τῶν ἐφόρων καὶ προστατῶν καὶ τῶν λοιπῶν εὐεργετῶν καὶ συνδρομητῶν αὐτῆς, ὑμῖν ἀπόκειται τοῖς φοιτηταῖς τοῦ ἐθνικοῦ τούτου σεμνώματος, ἀφορῶσιν εἰς τὸν καλὸν ὑπογραμμὸν ἀκαμάτου φερεπονίας, τὸν ἱεροπρεπῆ Σχολάρχην, καὶ τοὺς ἄλλους ἀριζήλους συγκαθηγητάς, πάσῃ σπουδῇ ἀντιμεθέλκειν καὶ συστέλλειν τὸν νοῦν ἀπὸ τῶν ἔξω φροντίδων, ἵνα προσηλώσητε ὅλον αὐτὸν μόνῃ τῇ ἐπιστημονικῇ καὶ ἠθικῇ ὑμῶν καλλιεργείᾳ καὶ ἀναπτύξει, ἕως διανύσητε τὸ στάδιον τῆς ἐγκυκλίου παιδεύσεως, καὶ τρυγήσωσι μὲν ἀφ' ὑμῶν οἵ τε προστάται καὶ συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι τοὺς βότρυς τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας, τρυγήσῃ δὲ ἡ κοινωνία πάνθ' ὅσα εὔχεται καὶ ἐλπίζει σὺν ἀρωγῷ τῷ Θεῷ. Γένοιτο!

—o—

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α'.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

τῶν μαθημάτων τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς
ἐν ἔτει 1868—1869.

—o—

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ.

	Ποσάκ. τῆς ἑβδ.	Ὥρ.
ΤΑΞΙΣ Α'.		
1) Ἱερ. Κατήχησις κατ' ἔκτασιν (1)	1	1
2) Ἑλλην. (τραγικ. καὶ λυρ. Ποιητ. καὶ θεωρία περὶ ποιήσεως καθόλου) (2)	6	7
3) Λατιν. (Τάκιτ. Οὐϊργ. καὶ Ὁράτ.) (6)	3	3
4) Ἱστορία νεωτέρα (7).	3	3
5) Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας (7).	2	2
6) Φυσικὴ πειραματικὴ (8).	3	3
7) Χημία (8).	2	2
8) Ῥητορικὴ καὶ ῥητορ. κ. γυμνάσμ. (2).	2	2
9) Φυσικὴ ἱστορία (6).	2	2
10) Ἐπιγράμματα (3).	1	1
11) Ὀθωμανικὰ (*)	3	3
ΤΑΞΙΣ Β'.		
1) Ἐκκλησ. ἱστορ. (1).	2	2
2) Ἑλλην. (Ὁμήρ. Ἰλ. καὶ Ὀδύσ. Θεόκριτ. καὶ Μετρική. (2)	6	8
3) Λογικὴ καὶ ἠθικὴ (7)	2	2
4) Ἱστορία νεωτέρα (†) (7).	3	3
5) Ῥητορικὴ καὶ ῥητορ. γυμν. (†) (2).	2	2

(*) Ἐν τῷ καταστρωθέντι σταθερῷ τῆς Σχολῆς Προγράμματι ἡ διδασκαλία τῆς Ὀθωμ. γλώσσης ὡρίσθη ἵνα προβαίνῃ μέχρι τῆς Α'. Τάξεως, τῆς δὲ γαλλικῆς μέχρι τῆς Β'., ἤρχησεν ὅμως ἐφέτος καὶ ἡ τῆς Ὀθωμαν. ἀργήσει καὶ τὸ ἐπιὸν ἔτος, ἕνεκα τῆς περὶ τὴν ἀρόασιν τῶν γλωσσῶν τούτων ἐν τοῖς προτέροις χρόνοις ἐπικρατησάσης οὐσιώδους ἀταξίας. Ὅρ. τὴν ἔκθεσ. τοῦ ἔτ. 1867—68.

(†) Ἀμφότεραι αἱ Τάξεις ἤτοι Α'. καὶ Β'. ὁμοῦ ἠκροάσθησαν τὴν νεωτέραν Ἱστορίαν καὶ τὴν Ῥητορικὴν ἕνεκα τῶν μεταῤῥυθμίσεων τοῦ Προγράμματος, καθ' ἃς ἡ μὲν γενικὴ Ἱστορία περιωρίσθη εἰς τὰς τρεῖς ἀνωτέρας Τάξεις τοῦ πρώτου Τμήματος τῆς Σχολῆς, ἡ δὲ διδασκαλία τῆς Ῥητορ. μετετέθη εἰς τὴν Β'. Τάξ. Καὶ τῆς Χημίας δὲ ἡ μετάθεσις εἰς τὴν Δ'. Τάξ. ὡρίσθη, γενήσεται δ' ὅμως κατόπιν.

6) Τριγωνομετρία καὶ Κοσμογραφία (8).	3	3
7) Λατιν. (Σαλλούστ. καὶ Ὀβίδ.) (6).	3	3
8) Ὀθωμανικὰ (*).	3	3
9] Γαλλικὰ (*).	3	3
ΤΑΞΙΣ Γ'.		
1) Ἐκκλησιαστ. Ἱστορία (1).	2	2
2) Ἑλλην. (Θουκυδ. καὶ Ἡρόδ.) (3).	6	9
3) Ἐπιστολογραφία (2).	1	1
4) Εἰσαγ. εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, Ἀνθρωπολογία καὶ Ψυχολογία (7). (α)	2	2
5) Λατινικὰ (Κικέρ. καὶ συντακτ.) (6).	3	3
6) Ἱστορία μέση (7).	3	3
7) Ἄλγεβρα (8).	3	3
3) Ὀθωμανικὰ (9)	3	3
9) Γαλλικὰ (6).	3	3
ΤΑΞΙΣ Δ'.		
1) Ἐξήγησις τῶν καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ἀναγινωσκομένων περικ. τοῦ Ἀποστόλ. (1).	1	1
2) Ἑλλην. (Πλάτ. Ἀπολογ. Σωκρ. Δημοσθ. περὶ Στεφάν. καὶ Αἰσχ. κατὰ Κτησιφ.) (3).	5	9
3) Θεματογ. καὶ Συνθέσεις εἰς τὴν ὁμιλουμ. (3).	1	2
4) Λατιν. (Κορνήλ. Νέπ. Κοΐντ. Κούρτ. καὶ τὸ τεχνολογ. τοῦ Οὐλερίχ.) (6).	3	3
5) Γεωμετρία (8)	3	3
6) Ἱστορία ἀρχαία (7).	3	3
7) Ὀθωμανικὰ (9).	3	3
8) Γαλλικὰ (6).	3	3

—o—

ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ.

ΤΑΞΙΣ Α'.	Ποσάκ. τῆς ἑβδ.	ὥραι
1) Ἐξήγησις τῶν καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ἀναγιν. περικοπῶν τοῦ Εὐαγγελ. (1).	1	1
2) Ἑλληνικὰ (Δημοσθέν. Ὀλυνθ. καὶ Φιλιππ. καὶ Ξενοφ. Ἀπομν. ἀνάγν.) (4).	5	10

(*) Βλ. τὴν προηγουμένην σημείωσιν τὴν ὑπὸ τὸν (*).

(α) Σημειωτέον ὅτι τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ι. Ἀριστοκλέους ἕνεκα τῶν ἄλλων αὐτοῦ ἐργασιῶν μὴ δυνηθέντος νὰ ἀναλάβῃ πλείους τῶν 15 ὡρῶν καθ'ἑβδομάδα, ἡ Ἀνθρωπολογία ἠνώθη μετὰ τῆς Ψυχολογίας ἐν εἴδει εἰσαγωγῆς εἰς αὐτὴν ἐπιτόμως διδαχθεῖσα. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι αὕτη συμπληροῦται ἐφεξῆς ἐν τῇ Ζωολογίᾳ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας.

3) Συντακτικὸν Ἀσωπ. περίοδ. Α'. θεματογρ. καὶ συνθέσεις εἰς τὴν ὁμιλουμ. (4).	2	3
4) Θεωρητικὴ ἀριθμητικὴ (8).	3	3
5) Ἱστορία νεωτέρα (10).	2	2
6) Ἑλληνικ. Ἀρχαιολογία (*) (10).	2	2
7) Γαλλικὰ (6).	3	3
8) Φυσικὴ καὶ μαθηματικ. Γεωγρ. (**) (10).	2	2
ΤΑΞΙΣ Β'.		
1) Ἐπίτομος ἱερ. Κατήχησις (1).	1	1
2) Ἑλλην. (Ἰσοκρ. Πανηγυρ. Πλουτάρχ. Θεμιστ. καὶ Λυκούρ. κατὰ Λεωκρ. μετὰ τοῦ ζοιχ. συντακτικοῦ.) (4).	5	10
3) Γραφικὰ γυμνάσματα εἰς τὴν ὁμιλουμ. (4).	1	2
4) Ἱστορία Ῥωμ. καὶ ἡ τοῦ μεσαιῶνος (ἰδίως ἡ Βυζαντινὴ) (10).	2	2
5) Γεωγραφία πολιτικὴ (10).	2	2
6) Μυθολογία Ἑλλην. (10).	1	1
7) Στοιχειώδης Γεωμετρία (5).	3	3
ΤΓΑΞΙΣ Γ'.		
1) Ἱερ. Ἱστ. τῆς Καινῆς Διαθήκης (1).	2	2
2) Ἑλληνικά. (Τεχνολογ.) (5)	5	10
3) Ὀρθογραφ. ἀσκήσεις (5).	1	2
4) Ἀριθμητικὴ πρακτικὴ (5).	3	3
5) Ἱστορία Ἑλληνικὴ καὶ τῶν ἀρχ. ἐθν. (10).	2	2
6) Γεωγραφία πολιτικὴ (10).	2	2
ΤΑΞΙΣ Δ'.		
1) Ἱερ. ἱστ. τῆς Παλ. Διαθ. (1).	2	2
2) Ἑλληνικὰ (Τεχνολογικὸν) (5).	5	10
3) Ὀρθογραφικαὶ ἀσκήσεις (5).	1	2
4) Ἀριθμητικὴ πρακτικὴ (5).	3	3
5) Πολιτικὴ Γεωγραφία (10).	2	2

Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ (μάθημα μὴ ὑποχρεωτικόν).

Ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων καθ' ἑκάστην ἀπὸ τῆς 8 1]2 — Διάλειμμα ἀπὸ τῆς 11 1]2 — 12. Ἡ παράδοσις ἑκάστου μαθήματος ὡριαία, ἐκτὸς τῆς τῶν Ἑλληνικῶν, διαρκούσης καὶ δύο κατὰ συνέχειαν ὥρας.

(*) Τὸ μάθημα τῆς Ἑλλην. Ἀρχ. ἀνῆκον εἰς τὴν Δ'. Τάξ. τοῦ Α'. Τμήματ. διδαχθήσεται ἐνταῦθα μέχρι τῆς ἀραιώσεως τῶν μαθημάτων τῆς εἰρημένης τάξεως.

(**) Ἡ φυσ. καὶ μαθ. Γεωγρ. οὐκ ἐδιδάχθη κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος, ἐπειδὴ ὁ κ. Καθηγητής, μὴ λαβὼν ἐγκαίρως γνῶσιν τῆς εἰς αὐτὸν ἀναθέσεως τοῦ μαθήματος τούτου, ἔδωκε τὰς ὥρας αὐτοῦ ἀλλαχοῦ.

ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ

(1) Φ. Βρυέννιος
(2) Ι. Φιλαλήθης
(3) Α. Χαρίλαος
(4) Β Καλλίφρων
(5) Α. Χουρμουζιάδης
(6) Αἰμ. Νοννόττης
(7) Ι. Ἀριστοκλῆς
(8) Α. Σπαθάρης
(9) Α. Κωνσταντινίδης
(10) Κ. Ζαχαριάδης

Ἐξεδόθη ἐν τῇ Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῇ, τῇ 16 Σεπτεμβρίου 1868.

Ὁ Σχολάρχης Ἀρχιμ. ΦΙΛΟΘ. ΒΡΥΕΝΝΙΟΣ.

—o—

Β'.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

Ἀρχομένων τῇ 15 Ἰουνίου.

(Ἐργάσιμοι ὧραι ἀπὸ τῆς 12—4 καὶ ἀπὸ τῆς 6—9 Τουρκιστί).

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ.

ΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΩΝ.

—

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ
Ἱερὰ Κατήχησις κατ' ἔκτασιν	Φ. Βρυέννιος
Ἑλληνικὴ Φιλολογία (Πίνδ. καὶ Αἰσχύλ.)	Ἰ. Φιλαλήθης
Ἱστορία νεωτέρα	Ἰ. Ἀριστοκλῆς
Λατινικὴ Φιλολογία (Τάκιτ. Οὐϊργίλ. καὶ Ὁράτ.)	Αἰμ. Νοννόττης
Φυσικὴ πειραματικὴ	Α. Σπαθάρης
Φυσικὴ Ἱστορία	Αἰμ. Νοννόττης
Χημεία	Α. Σπαθάρης
Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας	Ι. Ἀριστοκλῆς
Θέσεις	Αἱ λοιπαὶ τάξεις.
Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	Β'. Φ. Βρυέννιος
Ἑλληνικὰ (Θουκυδ. καὶ Ἡρόδ.)	Γ'. Α. Χαρίλαος
Ἀρχαία Ἱστορία	Δ'. Ι. Ἀριστοκλῆς
Ὀθωμανικὰ (Τερδζουμεῖ Τελεμὰκ μετὰ τεχνολογ.)	Γ'. Α. Κωνσαντινίδης
Κοσμογραφία	Β'. Α. Σπαθάρης

Ἱστορία μέση	Γ'. Ι. Ἀριστοκλῆς
Λατινικὰ (Σαλλούστ. καὶ Ὀβίδ.)	Β'. Αἰμ. Νοννόττης
Γεωμετρία	Δ'. Α Σπαθάρης
Ἑλληνικὰ (Ὅμηρος καὶ Θεόκρ.)	Β'. Ι. Φιλαλήθης
Ἄλγεβρα	Γ'. Α. Σπαθάρης
Λογική, Ἠθικὴ καὶ φυσικὸν δίκαιον	Β'. Ι. Ἀριστοκλῆς
Λατινικὰ (Κορν. Νέπ. καὶ Κόϊντ. Κούρτ.)	Δ'. Αἰμ. Νοννόττης
Ψυχολογία	Γ'. Ι. Ἀριστοκλῆς
Ὀθωμανικὰ (Μαλουμάτι Μουχτασαρὲ)	Δ'. Α. Κωνσαντινίδης
Γαλλικὰ (Χρης. Βινὲ καὶ θεματογρ. ἐκ τοῦ Ῥοβινσ.)	Γ'. Αἰμ. Νοννόττης
Ἱστορία νεωτέρα	Β'. Ι. Ἀριστοκλῆς
Ἑλλην. (Δημοσθ. περὶ Στεφ. καὶ Πλάτ. Ἀπολογ.)	Δ'. Α. Χαρίλαος
Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	Γ'. Φ. Βρυέννιος
Γαλλ. (Τηλέμαχ. καὶ θεματογρ. ἐκ τῆς Μεθ. τοῦ Ἄν.)	Δ'. Αἰμ. Νοννόττης
Λατινικὰ (Κικέρ.)	Γ'. Αἰμ. Νοννόττης

—

ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ.

Ἑλλην. (Δημοσθ. Φιλιππ. Α. καὶ Ὀλυνθιακ. Γ'.)	Α'. Β. Καλλίφρων
Γενικὴ Ἱστορία (Ῥωμαϊκὴ)	Β'. Κ. Ζαχαριάδης
Ἑλλην. (ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων Ξενοφῶντος)	Γ'. Α. Χουρμουζιάδης
Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Π. Δ.	Δ'. Φ. Βρυέννιος
Ἀριθμητικὴ θεωρητικὴ	Α'. Α. Σπαθάρης
Γενικὴ Ἰσορ. (τῶν Ἀνατολ. ἐθνῶν καὶ Ἑλληνικὴ)	Γ'. Κ. Ζαχαριάδης
Γεωμετρία (στοιχειώδης)	Β'. Α. Χουρμουζιάδης
Πολιτικὴ Γεωγραφία (Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας)	Δ'. Κ. Ζαχαριάδης
Γαλλικὰ (στοιχειώδη μαθήματα)	Α'. Αἰμ. Νοννόττης
Μυθολογία (Ἑλληνικὴ)	Β'. Κ. Ζαχαριάδης
Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Κ. Δ.	Γ'. Φ. Βρυέννιος
Ἀριθμ. (μέχρι τῆς ἐξαγωγῆς τῆς τεταραγων. ῥίζης)	Δ'. Α. Χουρμουζιάδης
Ἑλληνικὰ (Λυκούργου κατὰ Λεωκρ.)	Β'. Β. Καλλίφρων
Πολιτικὴ Γεωγραφία (τῆς Εὐρώπης)	Γ'. Κ. Ζαχαριάδης
Ἱερὰ Κατήχησις σύντομος	Β'. Φ. Βρυέννιος
Ἀρχαιολογία (Ἑλληνικὴ)	Α'. Κ. Ζαχαριάδης
Ἀριθμητικὴ (ἀπὸ τῶν κλασμάτων μέχρι τέλους)	Γ'. Α. Χουρμουζιάδης
Πολιτικὴ Γεωγραφία (Ἀσίας, Ἀφρικῆς, Ἀμερικῆς)	Β'. Κ. Ζαχαριάδης
Ἑλληνικὰ (Ἰωάννου Χρυσοστόμου «περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτεύεσθαι» λόγος)	Δ'. Α. Χουρμουζιάδης
Γενικὴ Ἱστορία (Μέση καὶ νεωτέρα)	Α'. Κ. Ζαχαριάδης

Ἐξεδόθη ἐν τῇ Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῇ, τῇ 7 Ἰουνίου 1869.

Ὁ Σχολάρχης Φ. ΒΡΥΕΝΝΙΟΣ.

Ὁ Γραμματεὺς Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΩΝ.

SISMANOGLIO

Γ'.

ΤΥΠΟΣ ΠΤΥΧΙΟΥ

κατὰ τὸ ἔτος 1869.

—

» Ἀρχὴ σοφίας
φόβος Κυρίου ».

(Παροιμ. Σολομ. ά. 7.)

ΜΕΓΑΛΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως *Γρηγόριος* ἐπιβεβαιοῖ.

Ἐπὶ Γρηγορίου Ϛ'. Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, σχολαρχοῦντος ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Φιλοθέου Βρυεννίου, καθηγητοῦ τῶν θεολογικῶν μαθημάτων ἐν τῇ αὐτῇ Σχολῇ . . . . . τὴν πατρίδα καὶ τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τέκνῳ, ἐνδελεχῶς φοιτήσαντι ἐν τῇ εἰρημένῃ Σχολῇ καὶ κόσμιον ἑαυτὸν καὶ τοῖς τρόποις χρηστὸν καὶ θεοσεβῆ παρασχόντι, ἐν δὲ ταῖς δημοσίᾳ γενομέναις δοκιμασίαις περὶ τὴν κατ' ἔκτασιν ἱερὰν Κατήχησιν, τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, τὰ Ἑλληνικά, τὰ Λατινικά, τὴν Φιλοσοφίαν, τὴν Ῥητορικήν, τὴν Γενικὴν Ἱστορίαν, τὰ Στοιχειώδη Μαθηματικά, τὰ Στοιχεῖα τῆς πειραματικῆς Φυσικῆς καὶ Χημείας, τὴν Φυσικὴν Ἱστορίαν, τὰ Γαλλικὰ καὶ τὰ Ὀθωμανικὰ ἄξιον ἑαυτὸν τοῦ βαθμοῦ . . . . . ἐπιδειξαμένῳ, δέδοται εἰς μαρτύριον τόδε τὸ Πτυχίον, σεσημασμένον μὲν τῇ τῆς Σχολῆς σφραγῖδι, ταῖς δὲ προσηκούσαις κεκυρωμένον ὑπογραφαῖς, καὶ ἔξεστιν αὐτῷ μὴ μόνον ὑψηλοτέρων ἀκροάσασθαι μαθημάτων, εἰ βούλεται, ἀλλὰ καὶ ἀκωλύτως ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ διδάσκειν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, μηνὸς Ἰουνίου λήγοντος τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑξηκοστοῦ ἐννάτου σωτηρίου ἔτους. (Τ. Σ.)

Οἱ Ἔφοροι. Ὁ Σχολάρχης. Οἱ Καθηγηταί.

—o—

Δ'.

Αἱ θέσεις τῶν ἀπολυθέντων φοιτητῶν.

1] Παναγιώτης ὁ Νικούσιος· ὑπὸ Α. Παλαιολόγου.
2) Βιογραφία τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου πρώην Σταυρουπόλεως καὶ Ἀστραχανίου Νικηφόρου Θεοτόκη τοῦ ἐκ Κερκύρας· ὑπὸ Κ. Εὐθύφρονος.
3) Βαρθολομαῖος ὁ Κουτλουμουσιανός· ὑπὸ Μ. Ι. Γεδεών.

4) Βιογραφία Ἀναστασίου Σακελλαρίου· ὑπὸ Κ. Β. Καλευριάδη.
5) Βιογραφία Νικολάου τοῦ Ἁγιορείτου· ὑπὸ Γ. Α. Μελαγχρινοῦ.
6) Βίος Κωνσταντίνου Εὐθυβούλου· ὑπὸ Ι. Α. Κηπουρίδου.
7) Βιογραφία Χρυσάνθου Προύσης· ὑπὸ Ἠλ. Ἀλεξάνδρου Μαδυτινοῦ.
8) Βίος τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως· ὑπὸ Α. Θεοδοτίωνος.
9) Βιογραφία Ἀβραμίου Ὁμηρόλου· ὑπὸ Ι. Π. Λαζαρίδου.
10) Βιογραφία Βενιαμὶν τοῦ Λεσβίου· ὑπὸ Ι. Ἀναστασίου Λεσβίου.
11) Βίος τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Γερμανοῦ· ὑπὸ Ν. Ι. Ἰσατίωνος.
12) Βίος τοῦ μεγάλου Περικλέους· ὑπὸ Γρ. Α. Γεωργιάδου.
13) Περὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου· ὑπὸ Π. Γ. Παχείδου.
14) Φιλοσοφικὴ ἐκτίμησις τῆς κατὰ τὸν ΙΣΤ'. αἰῶνα γενομένης Ἐκκλησιαστικῆς Μεταρρυθμίσεως· ὑπὸ Θ. Ἀσκληπιάδου.
15) Ἱστορία τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου· ὑπὸ Θ. Χρισοδούλου Λίβα.
16) Περὶ χωρισμοῦ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δυτικῆς ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας· ὑπὸ Α. Χ. Ἰωάννου.
17) Περὶ τῆς ἐν τῇ τετάρτῃ Σταυροφορίᾳ ὑπὸ Λατίνων γενομένης ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ὑπὸ Α. Ἀντωνίου Χαρακτίδου.

—o—

Ε΄.

ΕΛΕΓΧΟΣ

τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν τῆς Μεγ. τοῦ Γ. Σχολῆς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1868—1869.

—o—

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

—

ΤΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Μαθήματα. / Μαθηταί.	Ἐκκλησιαστ. Ἱστορία.	Ἑλληνικά.	Νεωτέρα Ἱστορία.	Κοσμογραφία.	Λατινικά.	Δογματ. καὶ Ἠθική.	
	Βαθμοί.						
Ἀχιλλεὺς Κανέλλος	Α	Α	Α	Α	Α	Β	
Χαρίλαος Γεωργιάδης	Α	Γ	Α	Γ	Γ	ΔΓ	(α)
Παντελεήμων Παπαδόπουλος	Α	Α	Α	Α	Β	Β	
Γεώργιος Κωνσταντινίδης	Α	Γ	Β	Α	Α	Γ	
Εὐστράτιος Νικολάου	Β	Γ	Β	Γ	Γ	Γ	
Ναθαναὴλ Παύλου	Β	Β	Β	Γ	Γ	Γ	
Σάββας Ἰωάννου	Β	Α	Α	Α	Α	Α	
Γεώργιος Χρυσαφίδης	Β	Γ	†Γ	Β	†Δ	Β	(β)

(α) Τὸ δεύτερον στοιχεῖον δηλοῖ τὸν βαθμὸν ὃν ἔλαβεν ἐξετασθεὶς ἔπειτα μετὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους.

(β) Τὸ σημεῖον τοῦ † δηλοῖ ὅτι οὐκ ἐνεφανίσθη ἐν ταῖς δημοσίαις ἐξετάσεσι, τὸ δὲ παρακείμενον στοιχεῖον τὸν βαθμὸν οὗ ἔτυχε κατόπιν ἐξετασθείς. Βλ. καὶ τὰς ἐν σελ. 46—47 σημειώσεις.

Ἰωάννης Σεραφεὶμ	Β	Γ	Β	Β	Γ	Β
Ἄγγελος Νικολάου	Β	Γ	Α	Α	Α	Β
Ἀναστάσιος Ἰωάννου	Β	Γ	Β	Α	Γ	Β
Κυριακὴς Ἰωάννου	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Δημήτριος Καραμάνος	Β	Α	Α	Α	Γ	Α
Ἰωάννης Γλαράκης	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Θεαγένης Ἀκεστορίδης	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Σταῦρος Νικολάου	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Ἡσαΐας Ἀναστασίου	Β	Γ	Γ	Ο		Γ
Ἀθανάσιος Εὐαγγελίδης	Β	Γ	Γ	Γ	Γ	Δ
Ἰωάννης Σταυρίδης	Β	Γ	Β	Γ	Γ	Γ
Γεώργιος Καλλίφρων	Β	Γ	Β	Β	Γ	Γ
Παναγιώτης Ἀριστομένης	Γ	ΔΓ	Γ	ΔΓ	Γ	Γ
Δημήτριος Γεδεὼν	Β	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ
Ἀθανάσιος ἱεροδ. Χρηστίδης	†Γ	†Γ	†Γ	†Γ	†Γ	†Γ

SISMANOGLIO

ΤΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ.

Μαθήματα.	Ἑλληνικά.	Ὀθωμανικά.	Ἱστορία μέση.	Ἄλγεβρα.	Ψυχολογία.	Γαλλικά.	Ἐκκλησιαστ. Ἱστορία.	Λατινικά.
Μαθηταί.	Βαθμοί.							
Ἀναστάσιος Γεωργίου	Β	Β	Β	Γ	Α	Δ	Β	Γ
Ἰωάννης Ἰορδανίδης	Β	Ο	†	Δ	Β	Γ	Δ	Δ
Κωνσταντῖνος Ἰωάννου	Α	Α	Α	Β	Β	Δ	Γ	Γ
Ἀθανάσιος Γεωργίου	Γ	Γ	Β	Β	Δ	†Γ	Β	Γ
Θωμᾶς Χ. Γεωργίου	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Β	Α
Παῦλος Μιχαὴλ	Α	Γ	Α	Α	Α	Γ	Α	Β
Θεοράνης Ἰωαννίδης	Β	Γ	Α	Β	Α	Β	Β	Γ
Γεώργιος Βαφείδης	Β	Γ	Β	Β	Β	Α	Β	Β
Ἀθανάσιος Ἐμμανουὴλ	Β	Γ	Γ	Β	Γ	Δ	Γ	†Γ
Γαρόφ. Κωνσταντινίδης	Α	Β	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης	Α	Α	Β	Α	Α	Β	Α	Α
Κωνσταντῖνος Ταπεινοῦ	Γ	Β	Α	Β	Α	Β	Β	Β
Ἀντώνιος Οἰκιάδης	Γ	Γ	Δ	Β	Β	Γ	Γ	Γ
Ἀντώνιος Χ. Σταύρου	Γ	Β	Β	Β	Α	Γ	Α	ΔΓ
Νικόλαος Ἰωαννίδης	Α	Α	Β	Α	Α	Α	Β	Α
Χρύσανθος Οἰκονομίδης	Α	Γ	Γ	Β	Β	Β	Β	Β
Γεώργιος Ἰορδανίδης	Β	Α	Α	Α	Α	Β	Β	Α
Νικόλαος Χαρίτων	Β	Δ	Β	Γ	Β	Β	Γ	Β
Κωνσταντῖνος Βολωνάκης	Γ	ΔΓ	Γ	Β	Γ	Γ	Γ	ΔΓ
Ἀπόστ. Βασιλείου Οἰκον.	Β	ΟΔ	Α	Γ	Γ	Γ	ΔΓ	Γ
Ἰωάννης Χ. Νικολάου	Γ	Ο	Β	Γ	Γ	†	Β	†
Βλάσιος Μιχαὴλ	Γ	Γ	Β	Β	Β	†Γ	†Γ	†Γ
Ἀνέστης Χ. Ἀναστασίου	Β	Α	Γ	Α	Γ	Γ	Γ	Γ

Ἰωάννης Πολύβιος	Γ	Α	Γ	Α	†	†	Β	Γ
Χρυσοσθένης Ἰωαννίδης	Γ	Γ	Γ	Β	Γ	Γ	ΔΓ	Δ
Συμεὼν Χ. Χαραλάμπους	Γ	Β	Β	Γ	Β	†	Γ	Γ
Ἀλέξανδρος Ἀναστασίου	Γ	Α	Γ	Β	Γ	Β	Β	Γ
Στέφανος Δελφὸς	Γ	†	Γ	Ο	†	†	†	†
Βασίλειος Κωνσταντίνου	Γ	†	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ	Δ
Ἀλκιβιάδης Γεωργίου	Γ	Β	Β	ΟΓ	Α	Α	Γ	Β
Νικόλαος Κάριος	Α	Γ	Α	Α	Α	Γ	Β	Γ
Γεώργιος Παπαδόπουλος	Α	Γ	Α	Β	Α	Γ	Γ	Γ
Ἀθανάσιος Σταματιάδης	Γ	ΔΓ	Β	Δ	Β	Β	Γ	Γ
Θεόδωρος Μιχαηλίδης	Α	Β	Γ	Α	Α	Α	Β	Α
Μιχαὴλ Οἰκιάδης	Δ	†	Δ	Δ	Γ	†	Δ	†
Κωνσταντῖνος Θεοδοσίου	Β	†	Γ	Β	Β	Δ	Β	Γ

ΤΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Μαθήματα.	Ἀρχ. Ἱστορία.	Ἑλληνικά.	Γεωμετρία.	Λατινικά.	Ὀθωμανικά.	Γαλλικά.
Μαθηταί.	**Βαθμοί.**					
Νικόλαος Ἐλευθεριάδης	Γ	Δ	Ο	ΔΓ	†	†
Ἀνδρέας Νικολάου	Α	Α	Α	Α	Α	Β
Κωνσταντῖνος Θεοδωρίδης	Β	Δ	Δ	Ο	Ο	Γ
Βασίλειος Διαμαντόπουλος	Β	Α	Α	Α	Α	Α
Ἠλίας Π. Βασιλείου	Γ	Δ	Γ	Γ	Β	Γ
Κωνσταντῖνος Νικολαΐδης	Γ	Β	Β	Β	Γ	Β
Ἀντώνιος Κωνσταντινίδης	Β	Β	Β	Α	Α	Α
Ἀθανάσιος Χ. Σάββα	Β	Γ	Β	Α	Γ	Α
ΣτέφανοςΚάλφας	Γ	Β	Γ	Γ	Α	Α
Παναγιώτης Παλαιστὴς	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Μιχαὴλ Δημητριάδης	Β	Γ	Γ	Γ	Γ	Β
Κωνσταντῖνος Ἀναγνωστίδης	Β	Β	Α	Γ	Δ	Β
Ἀλέξανδρος Γεωργίου	Α	Β	Β	Γ	Γ	Β
Βασίλειος Ἀλεξίου	Δ	Γ	Γ	Δ	†	Β
Νικόλαος Ῥιζάκης	Α	Β	Α	Γ	Γ	ΔΓ
Νικόλαος Νικολαΐδης	Γ	Δ	Ο	Ο	Γ	Ο
Μιχαὴλ Μιχαηλίδης	Β	Δ	Β	Δ	Γ	Δ
Παντελεήμων Σεραφεὶμ	†	Γ	Ο	†	†	†
Ἀριστοτέλης Χρήστου	Γ	Γ	Γ	Ο	Γ	Δ
Ἰωάννης Γεωργιάδης	Β	Γ	Β	Γ	Β	Γ
Κωνσταντῖνος Στυλιανοῦ	Α	Α	Β	Α	Β	Β
Κωνσταντῖνος Δημητριάδης	Γ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
Παναγιώτης Γεωργίου	Α	Γ	Γ	Α	Α	Α

Γεώργιος Σίμων	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Θωμᾶς Χριστοδούλου	Β	Α	Α	Α	Α	Β
Ἰωάννης Διαμαντίδης	Β	Δ	Δ	†	Γ	Γ
Κωνσταντῖνος Μιχαηλίδης	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Ζαχαρίας Ἀθανασίου	Γ	Γ	Γ	ΟΓ	†	Γ
Ἀλέξανδρος Θεοδωρίδης	Β	Δ	Ο	Ο	Γ	Α
Ἀντώνιος Νικολάου	Β	Γ	Α	Β	Β	Β
Δημήτριος Γεωργιάδης	Β	Γ	Β	Γ	Α	Β
Γρηγόριος Μαντσαβῖνος	Γ	Β	Β	†	Γ	Δ
Λεωνίδας Γεωργίου	Α	Γ	Α	Γ	Β	Β
Ἰωάννης Χλωρὸς	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Κωνσταντῖνος Γεωργιάδης	Γ	Δ	†	†	†	†
Βασίλειος Τριβέλλης	Β	Α	Β	Α	Α	Α
Λεόντιος Πέτρου	Β	Γ	Γ	Δ	Γ	Γ
Παναγιώτης Γρηγορίου	Α	Β	Α	Γ	Α	Γ
Χρῆστος Θεοχαρίδης	Β	Α	Α	Α	Α	Α
Ἀντώνιος Λουδάρος	Β	Β	Β	Β	†	Γ
Βαλάσιος Δημητρίου	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Γεώργιος Κωνσταντίνου	Β	Β	Β	Α	Γ	Α
Θωμᾶς Τῶκερ	Β	Γ	Α	†	Γ	Α
Γεώργιος Ἰωάννου	Γ	Α	Β	†	†	Γ
Ἀναστάσιος Στεφάνου	Γ	Γ	Γ	Δ	Γ	Γ
Ἀντώνιος Μαξίμου	Γ	Γ	Β	Δ	Γ	Γ
Κωνσταντ. Χ. Ἀποστόλου	Β	Γ	Β	Γ	Δ	Γ
Γεώργιος Δεκαβάλλας	Γ	Γ	†	†	Β	Α
Ἰωάννης Δημητριάδης	†Γ	†Γ	†	†Β	†Γ	†Β

— Ἕτεροι ἔνδεκα ἑτοιμασθέντες δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὰς ἐξετάσεις.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΤΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ.

Μαθήματα. — Μαθηταί.	Ἑλληνικά.	Γενικὴ Ἱστορία.	Γαλλικά.	Ἑλληνικὴ Ἀρχαιολογία	Θεωρητ. Ἀριθμητική.
	Βαθμοί.				
Μιλάνος Σάββα	Γ	Β	Β	Γ	Β
Γεώργιος Κωνσταντινίδης	Δ	Δ	Β	Β	Δ
Νικόλαος Κωνσταντίνου	Δ	†	Β	Δ	Δ
Κωνσταντῖνος Βασιλείου	Δ	†	Ο	Ο	Ο
Εὐάγγελος Σακελλαριάδης	Α	Γ	Γ	Α	Α
Χρῆστος Δημητρίου	Β	Β	Β	Β	Β
Γεώργιος Λεμονίδης	Α	Γ	Γ	Α	Β
Ἀριστείδης Σημηριώτης	Γ	Β	Γ	Β	Β
Γεώργιος Μανουὴλ	Α	Α	Α	Α	Γ
Μανουὴλ Χουρμαδόπουλος	Β	Γ	Β	Β	ΟΓ
Δημήτριος Θεοχαρίδης	Β	Α	Γ	Β	Β
Σπυρίδων Ἀβραὰμ	Β	Γ	Γ	Β	ΟΓ
Κωνσταντ. Σπυρίδωνος	Β	Β	Γ	Γ	Γ
Πρόδρομος Ἰορδάνου	Γ	†	Ο	Γ	Β
Ἀλέξιος Σταύρου	Α	Β	Α	Α	Β
Ἀπόστολος Μαραγκὸς	Γ	Γ	Γ	Γ	Α
Γεώργιος Ἀθανασίου	Γ	Γ	ΔΓ	ΔΓ	ΔΓ
Δημήτριος Ἀντωνίου	Β	Β			Γ
Ἀναστάσιος Κωνσταντίνου	Γ	Α			Γ
Ξενοφῶν Κωνσταντίνου	Γ	Α			ΟΔ
Ἀριστείδης Μηνιάτης	Γ	Δ			Β

Γεώργιος Γεωργιάδης	Α	Γ	Γ	Γ	Β
Ἱερόθεος Ἱεροδιάκονος	Α	Γ	Δ	Γ	Γ
Μιλτιάδης Κ. Εὐγενικοῦ	Α	Β	Α	Β	Α
Ἰωάννης Χρήστου	Γ	Γ	ΟΔ	Γ	Β
Κωνσταντῖνος Νικολαΐδης	Β	Β	Α	Α	Γ
Κωνσταντῖνος Μανουὴλ	Β	Α	Α	Α	ΔΓ
Κωνσταντ. Ἱεροδιάκονος	Γ	Γ	†	†	Δ
Σοφοκλῆς Βεζίρης	Δ	†	†	†	†
Σταμάτιος Χρήστου	Α	Δ	Γ	Ο	†
Βασίλειος Μιχαὴλ	Γ	†	†	†	†
Ἰωάννης Παύλου	Β	Δ	Δ	Ο	Ο
Μηνᾶς Κωνσταντίνου	Γ	Δ	Δ	Ο	†
Δημήτριος Ν. Ἀφενδούλης	Δ	Δ	Δ	Δ	Β
Ἰάκωβος Δραγάτσης	Α	Α	Β	Γ	Β
Πρόδρομος Δημητρίου	Α	Γ	Β	Β	Β
Παλαιολ. Χ. Παλαιολόγου	Α	Γ	Γ	Β	Α
Δημήτριος Ἰωάννου	Α	Α	Β	Α	Α
Κωνστ. Μακαριωτάτου	Δ	Γ	Ο	Ο	†
Κωνστ. Ν. Ἀφενδούλης	ΔΓ	Β	Γ	Γ	Α
Ἰωάννης Ἀναστασίου	Δ	Δ	Δ	Ο	†
Βασίλειος Σιδερίδης	Β	Δ	Γ	Ο	Ο
Γεώργιος Δημητρίου	Γ	Γ	Γ	Α	Γ
Μιχαὴλ Γεωργίου	Γ	Γ	Γ	Β	Α
Ἀγγελῆς Κυριακοῦ	Γ	Β	Α	Β	Α
Στέφανος Μισσιρόγλους	Γ	Β	Α	Β	Β
Εὐάγγελος Γεωργίου	Α	Α	Α	Α	Α
Γεώργιος Ἰωάννου	Β	Δ	Δ	Γ	Γ
Πρόδρομος Ἀβραὰμ	Γ	†	Γ	†	†
Ἰωάννης Δημητρίου	Δ	Γ	Δ	Ο	†
Ἰω. Ν. Δομεστικόπουλος	Δ	†	†	Ο	Ο
Δημήτριος Ζακίνθης	Β	Β	Γ	Α	Α
Νικόλαος Βασιλειάδης	Α	Α	Α	Α	Γ
Δημήτριος Βαφόπουλος	Α	Α	Β	Β	Β
Εὐστάθιος Σταύρου	Β	Γ	Γ	Γ	Α
Ἰορδάνης Βασιλείου	Γ	Γ	Β	Β	Α
Κωνστ. Τριανταφυλλίδης	Α	†	Α	Γ	Α

— Καὶ ἕτεροι ἐννέα ἑτοιμασθέντες δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὰς ἐξετάσεις.

—

ΤΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Μαθήματα.	Γεωμετρία Πρακτ.	Ἱστορία Ῥωμ.	Ἱερὰ Κατήχησις.	Ἑλληνικά.	Μυθολογία.	Γεωγραφία.
Μαθηταί.	Βαθμοί.					
Ἀθανάσιος Κωνσταντίνου	Γ	ΔΓ	Α	Γ	Γ	Γ
Παναγιώτης Μαυράκης	Γ	Α	Β	Β	Α	Β
Εὐστράτιος Μιχαὴλ	Γ	Γ	ΔΓ	Α	Δ	Δ
Νικόλαος Ἰσμυρίδης	Α	Γ	Α	Α	Α	Α
Συμεὼν Χ. Μιχαὴλ	Α	Γ	Α	Β	Α	Β
Μιλτιάδης Γεωργίου	Α	Γ	Β	Γ	ΟΓ	ΟΓ
Θεμιστοκλῆς Ἰωάννου	Α	Β	Α	Β	Α	Α
Στυλιανὸς Μαρίνου	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Ἰωάννης Ἀντωνίου	Α	Β	Β	Α	Α	Β
Ἀλέξανδρος Ἀποστόλου	Α	Β	Γ	Β	Β	Α
Ἰωάννης Ἀνδρέου	Β	Γ	Γ	Α	Γ	Β
Βασίλειος Προδρόμου	Α	Β	Β	Α	Α	Α
Ἀλέξανδρος Ποργιαζίδης	Γ	Δ	Δ	Γ	Ο	Ο
Συμεὼν Κωνσταντίνου	Β	Α	Γ	Β	Α	Α
Δημήτριος Θεοδοσίου	Β	ΔΓ	ΔΓ	Γ	Β	Β
Φωκίων Ἰσιδώρου	Γ	ΟΓ	Γ	Γ	Α	Β
Λεωνίδας Νικολάου	Α	Β	Γ	Γ	Β	Γ
Θεόδωρος Λογιάδης	Γ	Β	Α	Β	Α	Α
Κωνσταντῖνος Λαμπρίδης	Δ	Ο	Γ	Γ	Δ	Δ
Στέφανος Ἰγνατιάδης	Α	Γ	Γ	Β	Α	Α
Χρῆστος Λεοντίου	Β	Β	Α	Β	Β	Β
Πέτρος Γεωργίου	Γ	Γ	Γ	Δ	Γ	Β
Δημήτριος Χρήστου	Α	Β	Α	Β	Β	Α

Κωνστ. Παναγιώτου	Α	Β	Α	Α	Α	Α
Ἀδαμάντιος Γεωργίου	Γ	Γ	ΟΓ	Β	ΔΓ	ΔΓ
Λεωνίδας Ἐλευθερίου	Α	Γ	Γ	Β	Α	Α
Ἰωάννης Νικολαΐδης	Α	Β	Α	Α	Α	Β
Ἀντώνιος Μάρκου	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ
Δημήτριος Βελισσαρίου	Ο	Ο	†	†	†	†
Νικόλαος Συμεὼν	Β	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ
Ἀβραὰμ Ἀναστασίου	Ο	Ο	†	†	†	†
Μιχαὴλ Βενεδίκτου	†	ΟΔ	Δ	Β	Γ	Β
Μιχαὴλ Ἡλιάδης	Α	Γ	Γ	Β	Α	Γ
Νικόλαος Παναγιώτου	Ο	Α	†	†	†	†
Παναγιώτης Γλαράκης	Γ	Γ	Α	Γ	Β	Β
Κωνσταντῖνος Σοφιανὸς	Ο	†	†	†	†	†
Θεόδωρος Μανουὴλ	Δ	Ο	Γ	Β	Δ	Δ
Κωνσταντῖνος Δημητρίου	Γ	Γ	Γ	Β	Δ	Γ
Μιχαὴλ Ἰωάννου	Δ	Ο	†	†	†	†

— Ἕτεροι ἑπτὰ ἑτοιμασθέντες δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὰς ἐξετάσεις.

—

ΤΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ.

Μαθήματα. — Μαθηταί.	Ἑλληνικά.	Ἀριθμητική.	Γενικὴ Ἱστορία.	Ἱερὰ Ἱστορ. τῆς Κ. Διαθ.	Γεωγραφία παλ.
	Βαθμοί.				
Ἀριστοτέλης Παναγιώτου	Α	Α	Α	Α	Α
Ἀχιλλεὺς Ἀγγελίδης	Γ	Β	Α	Α	Γ
Ἀλέξανδρος Γρηγορίου	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
Ἀναστάσιος Δημητρίου	Γ	Δ	Β	Δ	Δ
Ἀναστάσιος Νικολάου	Γ	Β	Β	Γ	Γ
Ἀθανάσιος Ἀποστόλου	Γ	Β	Α	Γ	ΔΓ
Ἀντώνιος Κωνσταντίνου	ΔΓ	Α	Β	Α	ΟΓ
Ἀναστάσιος Δεκαβάλλας	Γ	Δ	Δ	Γ	Ο
Ἀπόστολος Παναγιώτου	Γ	Δ	Δ	Γ	Ο
Ἀρίσταρχος Χρήστου	Β	Δ	†	Β	Ο
Ἀναξάσιος Κωνσταντίνου	Β	Α	Β	Β	Α
Βασίλειος Νικολάου	Γ	Β	Β	Γ	Γ
Γεώργιος Φραγκιᾶς	Δ	Β	Β	Γ	Γ
Γρηγόριος Ἰωάννου	Γ	Γ	Γ	Γ	ΟΓ
Δανιὴλ Νικολάου	Γ	Α	Β	Γ	Γ
Δημήτριος Παραπαντόπ.	Α	Α	Α	Α	Α
Δημήτριος Γερασίμου	Γ	Β	Α	Α	Α
Δημήτριος Σταύρου	Γ	ΔΓ	Α	Α	Γ
Δημήτριος Θεοδώρου	Α	Α	Α	Α	Α
Δημ. Χ. Κωνσταντίνου	Δ	Β	Γ	Γ	Γ

Ζαχαρίας Παραπαντόπουλος	Γ	Β	Β	Β	Β
Ἠλίας Κωνσταντίνου	Β	Α	Α	Α	Β
Ἡσαΐας Ἰωάννου	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ
Θεοδόσιος Ἰωάννου	Γ	Β	ΔΓ	Γ	Γ
Θεμιστοκλῆς Ἀνταράκης	Γ	Γ	Γ	Β	Γ
Ἰωάννης Βαΐου	Β	Α	Α	Α	Α
Ἰωάννης Δουκίδης	Γ	Β	Α	Β	Β
Ἰωάννης Δημητρίου	Γ	Α	Α	Β	Γ
Ἰωάννης Σμιριώτης	Γ	Γ	Β	Γ	Γ
Ἰωάννης Ἀργυρίου	ΔΓ	Β	Β	Β	Γ
Ἰωάννης Δεκαβάλας	Α	α	α	Α	Α
Κωνσταντῖνος Χ. Ἀναστασίου	ΔΓ	Γ	Β	Β	Γ
Κωνσταντῖνος Σπυρίδωνος	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ
Κωνσταντῖνος Γεωργίου	Β	Α	Β	Β	Γ
Κωνσταντῖνος Παντελεήμονος	Α	Γ	Β	Β	Α
Κωνσταντῖνος Μιχαὴλ	Γ	Β	Γ	Γ	Γ
Κωνσταντῖνος Δεκαβάλας	Δ	Γ	Δ	Γ	Ο
Λεωνίδας Γεωργίου	Β	Α	Α	Α	Γ
Λουκᾶς Ἀργυρίου	Β	Γ	Γ	Β	Γ
Λάσκαρις Ἀγγελίδης	Γ	Α	Α	Α	Α
Λέανδρος Σταύρου	Δ	†	Δ	Δ	Α
Μιλτιάδης Μανουὴλ	Γ	Α	Α	Α	ΟΓ
Μιχαὴλ Ἰσμυρίδης	Γ	Β	†	Δ	Ο
Νικόλαος Χ. Ἀναστασίου	Γ	Α	Γ	Γ	Γ
Παναγιώτης Γαβριηλίδης	Β	Γ	Α	Β	Ο
Παντελεήμων Βασιλείου	Β	Α	Β	Α	Α
Παῦλος Νικολάου	Γ	Γ	Δ	Δ	Ο
Σταμάτιος Μιχαὴλ	Γ	Γ	Δ	Γ	Ο
Σάββας Ἀποστολίδης	Γ	Γ	Α	Γ	Δ
Σταῦρος Σταυρίδης	Β	Β	Α	Α	Γ
Σωτήριος Ὀρέστου	Γ	Γ	Δ	Γ	Ο
Φώτιος Ἀγγελίδης	Γ	Δ	Ο	Γ	Γ
Χρῆστος Νεράντσης	Β	Γ	Α	Α	ΟΓ
Λεωνίδας Ἰορδάνου	Δ	Γ	Γ	Δ	ΟΓ
Θεόδωρος Φραγγιᾶς	†Γ	†Γ	†Γ	†Γ	†Γ

— Ἕτεροι δεκατέσσαρες ἑτοιμασθέντες δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὰς ἐξετάσεις.

—

ΤΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Μαθήματα. — Μαθηταί.	Ἑλληνικά.	Γεωγραφία.	Ἀριθμητική.	Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Π. Διαθ.
	Βαθμοί.			
Ἀνδρέας Ξανθόπουλος	Α	Α	Α	Α
Ἀχιλλεὺς Προδρόμου	Γ	†	†	†
Ἀντώνιος Κωνσταντινίδης	Ο	†	†	†
Ἀργύριος Ἀργυριάδης	Γ	Δ	†	†
Ἀπόστολος Χ. Ἀντωνίου	Β	Γ	Α	Α
Ἀπόστολος Νικολάου	Α	Β	Α	Α
Ἀθανάσιος Κωνσταντίνου	Δ	Δ	Γ	Γ
Ἀλέξανδρος Δημητρίου	Γ	Γ	Β	Α
Ἀρίσταρχος Παναγιώτου	Β	Γ	Β	Β
Ἀντώνιος Χ. Ἀποστόλου	Γ	†	Γ	Γ
Ἀντώνιος Νικολάου	Γ	Β	Γ	Β
Βασίλειος Παναγιώτου	ΔΓ	Γ	Γ	Α
Βασίλειος Πέτρου Βιτάλ.	Δ	†	†	Β
Βασίλειος Ἐλευθερίου	Α	Γ	Β	Α
Βασίλειος Ἀντωνίου	Β	Β	Β	Β
Γεώργιος Κ. Βίτσος	Α	Γ	Α	Α
Γεώργιος Μιχαὴλ	ΔΓ	ΔΓ	†Γ	†Γ
Γεώργιος Παπαζιώτου	Γ	†Γ	†Γ	Γ
Γεώργιος Νικολάου	†Γ	†Γ	†Γ	†Γ
Γεώργιος Λαμπίκης	Δ	Δ	Γ	Δ
Γεώργιος Παπαδόπουλος	Ο	†	†	†
Διονύσιος Προδρόμου	Α	Β	Α	Α
Δημήτριος Κωνσταντίνου	Β	Γ	Β	Α

Δημήτριος Ἰωάννου	Γ	†	Γ	Δ
Δημήτριος Ἀθανασίου	Δ	Δ	Δ	Γ
Εὐστάθιος Ἀναστασίου	Δ	†	†	†
Ζαχαρίας Ἰωάννου	Δ	Δ	Δ	†
Θεόδωρος Ἀνδρέου	α	α	α	α
Θωμᾶς Ἀναστασίου	Δ	†	†	Δ
Ἰωάννης Σταύρου	Γ	ΔΓ	Β	Β
Ἰωάννης Γεωργίου	Α	†	Β	Δ
Κωνσταντ. Σταματιάδης	Α	Γ	Α	Β
Κωνσταντῖνος Στεφάνου	Δ	Γ	†	Γ
Κωνσταντῖνος Νικολάου	Α	Β	Α	Α
Λεόντιος Γ. Δημητρίου	ΔΓ	Γ	ΔΓ	Γ
Μιχαὴλ Στεφάνου	Γ	Δ	Β	Β
Μιλτιάδης Κυριακοῦ	Δ	Γ	†	†
Νικόλαος Παναγιώτου	Δ	Γ	Γ	Γ
Ξενοφῶν Γεωργίου	Γ	Α	Β	Α
Παναγ. Παντελεήμονος	Β	Β	Β	Α
Παρασκευᾶς Πέτρου	ΔΓ	Γ	Β	Β
Πέτρος Εὐαγγελινοῦ	Α	Β	Α	Α
Παναγιώτης Εὐστρατίου	Γ	Δ	Γ	Γ
Στέφανος Προδρόμου	Δ	†	†	Δ
Στέφανος Μερκουρίου	Δ	Δ	Δ	†
Σαράντης Ἀποστόλου	Δ	Δ	Δ	Γ
Σοφοκλῆς Γεωργίου	Α	Γ	Α	Α
Σπυρίδων Γεωργίου	Γ	†	†	Γ
Χριστόδουλος Νικολάου	Δ	†	Δ	†
Γεώργιος Κωνσταντινίδης	Δ	Γ	Δ	Γ
Μιχαὴλ Βασιλείου	Δ	Ο	†	†
Σωτήριος Στεφάνου	Γ	Ο	†	Ο
Σωκράτης Μιχαὴλ	ΔΓ	†Γ	ΔΓ	ΔΓ

— Ἕτεροι δέκα ἑτοιμασθέντες δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὰς ἐξετάσεις.

—ο—

ISMANOGLIO

ΣΤ.

Οἱ δωροφορήσαντες καὶ τὰ δωρηθέντα τῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ Ὀργανοθήκῃ τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς,

ἐν ἔτει 1868—1869.

—

1) Ὁ κ. Ἠλ. Τανταλίδης

Βίος Στεφάνου Καραθεοδωρῆ ὑπὸ Ἠλ. Τανταλίδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1868. σ. 1. τ. 1.

Φιλολογικὰ πάρεργα Φιλίππου Ἰωάννου. Ἀθήν. 1865. σ. 1. τ. 1.

Δύο γενικαὶ συνελεύσεις τῶν ἑταίρων τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας. Ἀθήν. 1864. σ. 1. φ. 1.

Περὶ τῆς σχέσεως τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλ. ὑπὸ Ν. Δαμαλᾶ. Ἐν Λονδ. 1867. σ. 1. φ. 1.

Γαμήλιος ᾠδὴ εἰς τοὺς αἰσίους γάμους τοῦ Μ. Β. τῆς Ἑλλάδος Γεωργίου τοῦ Α'. καὶ τῆς Μ. Δουκ. Ὄλγας. σ. 1. φ. 1.

2) Ὁ κ. Ἀνδρέας Σπαθάρης

Ἀριθμητικὴ στοιχειώδης ὑπὸ Ἀντ. Δαμασκηνοῦ. Ἀθήν. 1868. σ. 1. τ. 1.

3) Ὁ πανοσ. ἀγ. Μέγ. Πρωτοσύγκελλος κ. Εὐστ. Κλεόβουλος

Ἐγκύκλιος τῆς Μιᾶς Ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ὀρθοδόξους μετὰ παραρτήματος. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1863. σ. 5. φ. 5.

4) Ὁ κ. Γεώργιος Βαφειάδης

Ὁ Χρόνος ἤτοι ἡμερολόγιον τοῦ 1869, ὑπὸ Γ. Βαφειάδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1868. σ. 1. τ. 1.

5) Ὁ κ. Β. Καλλίφρων

Κανονισμὸς ἀφορῶν τὸ περὶ ἰδιοκτησίας ἀκινήτων κτημάτων τῶν ξένων ὑπηκόων. Ἐν Κωνσταντ. 1868. σ. 1. φ. 1.

Ἆσμα εἰς τὴν ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐπάνοδον τοῦ Σουλτάνου ὑπὸ Ι. Ζωγράφου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἔκθεσις, ἀπαγγελθεῖσα ἐν Ἀργυροκάστρῳ ἐν τῇ ἐθνικῇ συνελεύσει ὑπὸ τοῦ παν. μητροπολ. Δρυϊνουπόλεως Ματθαίου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1869. σ. 1. φ. 1.

6) Ὁ κ. Μαρῖνος Π. Βρετὸς

Ἐθνικὸν ἡμερολόγιον τοῦ ἔτ. 1869 ὑπὸ Μαρίνου Π. Βρετοῦ. Ἐν Παρισ. (ἔτ. Θ'.). σ. 1. τ. 1.

7) Ὁ κ. Ἀναστάσιος Βαφείδης

Τὸ τρίτον φυλλάδιον τοῦ Β' τόμ. τῆς Ἑλλ. Ἀρχ. Ἰωάννου Ποτέρου.

8) Ἀνώνυμος

Ἀριθμητικὴ καὶ ποσοτικὴ ὑπὸ τοῦ σοφολογιωτάτου διδασκάλου κυρίου Θεοφίλου τοῦ ἐξ Ἄνδρου συντεθεῖσα ἐν ἔτει ᾳωιέ. (χειρόγραφον).

9) Ὁ Μακαριώτ. Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Κύριλλος ὁ Β'.

Ῥητορεία τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων ὑπὸ Βενιαμὶν Ἰωαννίδου Ἀρχιμ. Ἐν Ἱεροσολύμ. 1869. σ. 1. τ. 1.

10) Οἱ Μουσικοδιδάσκαλοι τῆς Πατριαρχικῆς μουσικῆς Σχολῆς

Μουσικὴ Βιβλιοθήκη, φυλλ. 1—3.

11) Οἱ κκ. Σ. Βουτυρᾶς, Α. Βρετὸς καὶ Γ. Βαφειάδης

Λεξικὸν Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας, τόμ. Α'. φυλλ. 1—5.

12) Ὁ πανιερ. ἀγ. Βελεγράδων κ. Ἄνθιμος

Ἱστορικὴ περιγραφὴ τῆς Μητροπόλεως Βελεγράδων ὑπὸ τοῦ Μητροπολ. Βελεγρ. Ἀνθίμου. Ἐν Κερκύρᾳ, 1868. σ. 5. φ. 5.

13) Ὁ κ. Ἀντών. Δαμασκηνός

Στοιχειώδης Γεωμετρία ὑπὸ Ἀντ. Δαμασκηνοῦ. Ἀθήν. 1869. σ. 1. φ. 1.

14) Ὁ κ. Περικλῆς Τριανταφυλλίδης

Ἡ ἐν Πόντῳ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἤτοι τὰ Ποντικὰ ὑπὸ Π. Τριανταφυλλίδου. Ἀθήν. 1866. σ. 1. τ. 1.

15) Ὁ κ. Ἐδουάρδος κόμης Δε Μάρκελλος

Nonnos. Les Dionysiaques ou Bacchus poëme en XLVIII chants grec et Français μετὰ τοῦ Supplement — par le Comte De Marcellus encien ministre plenip. Paris 1860. σ. 1. τ. 1.

16) Ἡ Πρυτανεία τοῦ ἐθνικοῦ τῆς Ἑλλάδ. Πανεπιστημίου

Κατάλογος τῶν ἀρχαίων νομισμάτων τῶν νήσων Κερκύρας, Λευκάδος, Ἰθάκης, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου καὶ Κυθήρων. Ἀθήν. 1868. σ. 1. τ. 1.

Λόγος ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ὑπὸ Γ. Α. Ῥάλλη. Ἀθήν. 1869. σ. 1. φ. 1.

17) Ὁ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Δομέστικος κ. Νικόλαος

Μάρκου Ἐφέσου Κεφάλαια συλλογιστικὰ πρὸς Λατίνους περὶ τῆς τοῦ ἁγ. Πνεύματος ἐκπορεύσεως καὶ κατὰ τῆς αἱρ. τῶν Ἀκινδυνιστῶν ὑπὸ Γεωργ. Βενδότη. Ἐν Βιέννῃ, 1784. σ. 1. φ. 1.

Ἠθικὰ διηγήματα καὶ ἀνέκδοτα (ἄνευ προμετωπίδος).

Γραμματικὴ τῆς Γαλλικῆς διαλέκτου ὑπὸ Βενδότη. Ἐν Βιέννῃ, 1810. σ. 1. τ. 1.

Δικονομία τῶν διαρκῶν στρατοδικείων ὑπὸ Μ. Λεγραβεράνδου. Ἀθήν. 1839. σ. 1. τ. 1.

18) Τὸ οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον

Ἀπάντησις τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας πρὸς τὰ παρὰ τῆς Ὑ. Πύλης ἀποσταλέντα ἔγγραφα περὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος, σ. 4, φυλλ. 4 (δύο Βουλγαριστὶ καὶ δύο Ἑλληνιστὶ). Ἐν Κωνσταντινουπ. 1868.

19) Ὁ κ. Γεώργιος Κατελοῦζος

Πίναξ Γεωγραφικὸς τῆς Ἠπείρου, Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας, διαγραφεὶς ὑπὸ Γ. Κατελούζου. Ἐν Βουκορεστίῳ, 1867 (ἀντίτυπ. 2.).

20) Ἀνώνυμος
Ἑλληνικὴ βιβλιοθήκη, τεῦχ. ιά—κ'. σ. 1. τομίδ. 10

21) Ὁ κ. Δ. Ξένης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ « Βυζαντίς ».
Τὰ φύλλα τῆς Βυζαντίδος.

22) Ὁ κ. Β. Δ. Καλλίφρων, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ὁ « Ἀνατολικὸς Ἀστήρ »
Τὰ φύλλα τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος μετὰ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Φιλολογικοῦ Δελτίου.

23) Οἱ κκ. Σ. Βουτυρᾶς, Ι. Βρετὸς καὶ Γ. Βαφειάδης, συντάκται τῆς ἐφημερίδος ὁ « Νεολόγος ».
Τὰ φύλλα τοῦ Νεολόγου

24) Ὁ κ. Δ. Νικολαΐδης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ «Ἑπτάλοφος»
Τὰ φύλλα τῆς Ἑπταλόφου.

25) Ὁ κ. Α. Μακράκης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ὁ «Λόγος»
Τὰ φύλλα τοῦ Λόγου.

26) Οἱ κκ. Σ. Βουτυρᾶς, Ι. Βρετὸς καὶ Γ. Βαφειάδης, συντάκται τῆς Γαλλιστὶ ἐκδιδομένης ἐφημερίδος ὁ «Φάρος τοῦ Βοσπόρου»
Τὰ φύλλα τοῦ Φάρου τοῦ Βοσπόρου.

—

Ἠγοράσθησαν
Planches Murales d' histoire naturelle par Achille comte (τῆς Ζωολογίας πίναξ. 52, τῆς Βοτανικῆς 26 καὶ τῆς Γεωλογίας 13. Τὸ ὅλον πίνακες 91).

—o—

Ζ.

Κατάστασις τοῦ ἰδιαιτέρου ταμείου τῆς Βιβλιοθήκης καὶ Ὀργανοθήκης τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς ἀπὸ Δεκεμβρίου 4, 1867—Ἰουνίου 15, 1869.

Εἰσπράξεις τοῦ ταμείου.	Γρόσ.	παρ.
Ἐκ δεκαὲξ τελειοφοίτων μαθητῶν τῆς Σχολῆς τοῦ 1867 — 1868, λόγῳ τοῦ Πτυχίου, λίρ. Ὀθ. 14 καὶ 10 ἀργ. εἰκοσ. (οἱ δύο τῶν τελειοφ. ἄποροι.).	1788	
Ἐκ τριῶν ἀντιτύπων τοῦ λεξ. τῆς Κιβωτοῦ, δοθέντων τῷ παν. ἁγ. Νεοκαισ. κ. Λεοντίῳ, λίρ. Ὀθωμαν. 3	336	
Ἀπὸ τῶν Δελτίων τοῦ ἔτ. 1868 — 69	3480	
Ἐκ τριῶν ἀντιτύπων τῶν ἐλασσόνων ἰατρῶν καὶ ἑνὸς ἀντιτύπ. τῆς Κιβωτοῦ τῷ ἐνδοξοτ. Μεγ. Λογοθ. κ. Σ. Ἀριστάρχῃ.	280	
Ἐκ δεκαεπτὰ τελειοφοίτ. μαθητ. τῆς Σχολῆς τοῦ 1868 — 69 λίρ. Ὀθ. 17	1870	
Ἐξ ἀποδεικτικῶν τῶν τελειοφοίτ. ἀκροατ. τῷ Νικολάῳ Κωνσταντινίδῃ	42	
Ἀποστόλῳ Δ. καὶ Νικηφ. Φιλίππῳ	186	
	7982	

—o—

Δαπάναι τοῦ ταμείου.	Γρόσ.	παρ.
Διὰ λιθογραφικὰ τῶν Πτυχίων καὶ ταινίας	412	20
Τῷ κ. Α. Σπαθάρῃ εἰς ἀγορὰν διαφόρων τῇ Ὀργανοθήκῃ ἀναγκαιούντων πραγμάτων κατὰ τὰς ἑκάστοτε ἀποδείξεις αὐτοῦ	570	
Τῷ βιβλιοφύλακι Α. Παλαιολόγῳ εἰς ἀγορ. κώδικος καὶ ἄλλων χρειωδῶν πρὸς ἀντιγραφὴν τοῦ καταλόγου τῆς βιβλιοθ.	116	20
Τῷ κ. Δεπάστᾳ δι' ἕνα γεωγραφ. χάρτην τῆς Εὐρώπης	70	
Τῷ αὐτῷ διὰ τοὺς χάρτας τῆς Ἑλλ. καὶ Τουρ.	130	
Τῷ κυρίῳ Β. Καλλίφρ. διὰ τὸν χάρτην καὶ τὴν τύπωσιν 1000 Δελτίων	247	20
	1546	20

Μεταφέρ.	γρ.	1546	20
Τῷ βιβλιοδέτῃ διὰ δετικὰ τῶν Δελτίων		923	20
Εἰς ἐπισκευὴν τῆς οὐρανίου σφαίρας, τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Οἰκ. δωρηθείσ.		110	
Τῷ κυρίῳ Ἰωάννῃ Σταματιάδῃ εἰς ἀγορ. τῶν πινάκων τῆς Φυσικῆς ἱστορ. (Planches Murales d'histoire naturelle par Achille Comte,			
Τῆς Ζωολογ.	52		
Τῆς Βοτανικῆς	26		
Τῆς Γεωλογ.	13		
	91	3331	
Εἰς μετακόμισιν τοῦ κιβωτίου τῶν πινάκων τῆς Φυσ. ἱστορ. τῷ Παιδον. τῆς Σχολ. Στεφάν.		22	
Διὰ τὴν Πινακοθήκην τῆς Φυσικ. ἱστορ.		360	
Εἰς τοὺς διανομεῖς τῶν ἐφημερ. τῆς Βυζ. τοῦ Ἀν. Ἀστ. τοῦ Νεολ. τῆς Ἑπταλ. καὶ τῆς Ἁρμον.		50	
Εἰς δετικὰ ἑνὸς ἐκ τῶν δύο γεωγραφ. χαρτ. τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Κατελούζ. τῇ Σχολῇ προσενεχθέντων		76	
Εἰς ἐπισκευὴν 4 Γεωγραφ. πινάκ.		82	
Τῷ κ. Σ. Ἀνδρεάδῃ διὰ δύο πίνακας γεωγραφ. τῆς Ἀσίας καὶ τῆς ἀρχ. Ἑλλάδ.		100	
Εἰς λιθογραφ. τῶν Πτυχίων τοῦ ἔτ. 1868—69.		350	
Τῷ παιδ. Στεφ. εἰς ἀγορ. ταινιῶν		83	
Τῷ αὐτῷ εἰς ἀγορ. δύο κωδίκων		75	
Τῷ κ. Β. Καλλίφρ. διὰ χάρτην καὶ τυπωτικὰ 500 Προγραμμάτ. τῶν ἐξετάσ. τοῦ 1868—69.		112	
Τῷ βιβλιοφύλακι Α. Παλαιολόγῳ λόγῳ ἀμοιβῆς δι' οὓς ὑπὲρ τῆς Βιβλιοθ. κατέβαλε κόπους καὶ τῷ Κων. Π. Βασ. ἐπὶ τῷ αὐτῷ λόγῳ		465	20
		7686	20
ὑπόλοιπον	γρ.	295:	20

Γ΄.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

κατὰ τὸ σχολιακὸν ἔτος 1869—1870.

Ἐπὶ τῆς Ἐφορίας τοῦ Σ. Μητροπολίτου Νύσσης κ. Καλλινίκου καὶ τῶν κκ. Σ. Ἀρχιγένους, Κ. Καραπάνου, Β. Νικολαΐδου καὶ Μ. Γεωργιάδου.

—o—

Μετὰ τὴν ἐν τῷ Μητρῴῳ ἐγγραφὴν τῶν φοιτητῶν, ἀρξαμένην τῇ 6΄. Σεπτεμβρ. καὶ λήξασαν τῇ ιγ΄., τῆς εἰς τὴν ἔναρξιν τῶν μαθημάτων νενομισμένης ἱερᾶς τελετῆς ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν ἱερᾶς Συνόδου τῇ 15 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τελεσθείσης, ὁ Σχολάρχης ἐπροοιμιάσατο διὰ τῶν ἑξῆς:

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Μετὰ βαθείας εὐλαβείας καὶ ἐγκαρδίου εὐγνωμοσύνης ἀποδέχεται ἡ Μεγάλη καὶ Πατριαρχικὴ αὕτη τοῦ Γένους Σχολὴ τὰς ὑπὲρ αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῶν περὶ Αὐτὴν ἱερωτάτων Ἱεραρχῶν, τὰς ἤδη ἐπὶ τῇ καθαγιάσει τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων αὐτῆς εὐλαβῶς καὶ ὁλοψύχως ἀναπεμφθείσας πρὸς τὸν πατέρα καὶ παροχέα τῶν φώτων. Πέποιθε δὲ ὅτι, ἐπ' εὐλογίαις ἀρχομένη τῶν ἔργων αὐτῆς, ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει· ἄλλως τε, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἡ ὑψηλὴ καὶ ἀμφιλαφὴς καὶ διηνεκὴς μέριμνα καὶ προστασία, ἣν ἑκάστοτε ἐπιδαψιλεύει τὸ σεπτὸν πρόσωπον τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος πρὸς τὸ κεντρικὸν καὶ διακεκριμένον τοῦτο ἐκπαιδευτήριον τῆς ἡμετέρας πόλεως, ἡ προθυμία καὶ ὁ ζῆλος τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας, ἡ πολυχρόνιος πεῖρα καὶ μεμαρτυρημένη ἱκανότης τῶν κυρίων Καθηγητῶν, καὶ δὴ καὶ τὸ φιλότιμον καὶ φιλομαθὲς καὶ ἄοκνον τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν — ταῦτα πάντα ἱκανὰ εἰσιν ἐχέγγυα ὅτι εὐθυδρομήσομεν καὶ αὖθις σταδιοδρομοῦντες εἰς τὸν πρὸς ὃν ἡμῶν ὅρον. Αἱ σοφώταται καὶ πατρικαὶ καὶ πλήρεις χάριτος ὑποθῆκαι καὶ παραινέσεις, ἃς οὐδέποτε διαλείπει ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ἀπευθύνουσα πρὸς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν, ὁσάκιςἂν διὰ τῆς παρουσίας Αὐτῆς ἁγιάζῃ καὶ ἐνισχύῃ αὐτήν, ἔσονται ἀείποτε ἐγγεγραμμέναι ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν ὡς κανὼν καὶ ὑπογραμμὸς ἄριστος τοῦ ὅλου μαθητικοῦ αὐτῶν βίου, καὶ οὐδέποτε ἀμνημονοῦντες ἐπιλήσονται ὅτι ἀρχὴ καὶ τέλος, βάσις καὶ σκοπὸς κυριώτατος τῶν

γραμμάτων ἤτοι τῆς διανοητικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀναπτύξεως, ἡ ἠθικὴ τῆς καρδίας αὐτοῦ βελτίωσις ὑπάρχει, πάντες δὲ σπουδάσουσι δι' ἐνδελεχοῦς ἐπιμελείας καὶ ἐγκαρτερήσεως εἰς τοὺς πνευματικοὺς πόνους καὶ τῆς συμφώνου αὐτῶν διαγωγῆς πρὸς τοὺς νόμους τῆς Σχολῆς ἀναδεῖξαι ἑαυτοὺς ἀγλαὰ καὶ φωτόμορφα τέκνα τοῦ αἰῶνος ἡμῶν.

Παναγιώτατε Δέσποτα, κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, καθ' ἣν οὕτω δημοτελῶς καὶ αἰσίως ἀνοίγονται ἡμῖν τοῦ νέου σχολικοῦ ἐνιαυτοῦ αἱ πύλαι, κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἓν καὶ μόνον ἰδίως πιέζει καὶ ἐκφοβίζει τὴν καρδίαν ἡμῶν, ἡ δυσχερεστάτη καὶ ἐναγώνιος οἰκονομολογικὴ κατάστασις τῆς Σχολῆς. Οὐδεὶς πάντως ἀγνοεῖ ὁποίαν καὶ ὁπόσην σημασίαν καὶ ἐπιῤῥοὴν ἔχει αὕτη ἐπὶ τῶν τοιούτου εἴδους καταστημάτων, οἷοῖον τὸ ἡμέτερον, καὶ ἑπομένως οἷα καὶ ἡλίκη πρόνοια καὶ φροντὶς δέον ἵνα γίνηται περὶ τούτου ἀλλὰ μετὰ Θεὸν πρὸς τὴν Ὑμετέραν φιλόσοφον καὶ ἀκατάπτωτον ἱερὰν κορυφήν, τὸν ἀνώτατον ἡμῶν ἔφορον καὶ ἰθύντορα καὶ φρουρὸν ἀτενίζοντες, καὶ εἰς τὴν ἐνεργὸν καὶ ἀποτελεσματικὴν σύμπραξιν τῆς σεβαστῆς καὶ ἐντίμου Ἐφορίας θαῤῥοῦντες, ἐλπίζομεν ἵνα κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος ὀλιγώτερον τὴν δυσχέρειαν ταύτην αἰσθανθῶμεν.

Εἴθε ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν παναγίων ὑμῶν εὐχῶν ἐπισκιάζοι, διαφυλάττοι καὶ προάγοι τὴν μεγάλην καὶ πρεσβυτάτην ταύτην τοῦ Ἔθνους Σχολήν, τοῖς δὲ ἐν αὐτῇ διδάσκουσί τε καὶ διδασκομένοις ὑγείαν καὶ δύναμιν καὶ φωτισμὸν χαρίζοιτο πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν σκοποῦ.

Μετὰ τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις ἐπιτραπήτω μοι, Π. Δ. ἵνα παραδῶ τὸν λόγον εἰς τὸν ἐλλόγιμον Καθηγητὴν κ. Κωνσταντῖνον Ζαχαριάδην, ἀσμένως ἀναδεξάμενον ὅπως σεμνύνῃ τὴν ἔναρξιν τῶν μαθημάτων ἡμῶν διὰ καταλλήλου ἐναρκτηρίου λόγου.

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς ὁ κ. Κ. Ζαχαριάδης, ἀπήγγειλε τὸν ἀκόλουθον λόγον:

Παναγιώτατε Δέσποτα,

γεραρὰ καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις!

§. 1. Κληρωθεὶς ἐγὼ μεταξὺ τῶν συναδέλφων μου, ἵνα τὴν τοῦ σχολικοῦ τούτου ἔτους ἔναρξιν τῶν μαθημάτων προανακρούσω διά τινος καταλλήλου καὶ προσφόρου τῇ περιστάσει πραγματείας, ὑπείκων μᾶλλον εἰς τὸ καθῆκον, ἢ θαῤῥῶν τῇ ἐμῇ ἱκανότητι, ἐπιχειρήσω δι' ὀλίγων, ἵνα ὑποδείξω *τὴν ἐπιῤῥοὴν*, ἣν ἔχει ἡ διδασκαλία *τῆς Ἱστορίας ἐπὶ τῆς διαπλάσεως τῶν ἠθῶν*.

§. 2. Τοῦτο καὶ μόνον βεβαίως δὲν εἶναι ὁ κύριος σκοπὸς τῆς ἐπιστήμης ταύτης· ἴσως μάλιστα ἀπέναντι τῶν ὠφελειῶν, ἃς ἡ διδασκαλία τῆς Ἱστορίας παρέχει, αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ ἐλάχιστον τῶν ὑπ' αὐτῆς κατορθουμένων. Ἀλλ' ἐγὼ οὐδόλως φαντασθεὶς μεγάλας ἢ νέας νὰ ἀνακαλύψω ἀληθείας τοῖς κατὰ βάθος τὴν Ἱστορίαν ἀναδιφήσασιν, ἀρχικὸν σκοπὸν προεθέμην, ἵνα διὰ τῆς αὐτῆς εὐκαιρίας καταδείξω τῇ παρ' ἡμῖν φοιτώσῃ νεολαίᾳ, πῶς, ὅσον ἀφορᾷ καὶ αὐτὴν τὴν ἠθικὴν διάπλασιν τοῦ ἀνθρώπου, δύναταί τις νὰ ὠφεληθῇ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἱστορίας, ἧς ἡ ἀξία καὶ ὠφέλεια ἐν πᾶσι καταδείκνυται μεγίστη.

§. 3. Ἐπειδὴ ὅμως ἑκάστης ἐπιστήμης τὴν ἀξίαν ὁρίζει ἡ φύσις αὐτῆς, τὴν δὲ ὠφέλειαν τὸ ὑπ' αὐτῆς κατορθούμενον, ἀναζητήσαντες ἐν πρώτοις διὰ βραχέων ἐν τῷ ὁρισμῷ τῆς ἐπιστήμης ταύτης τὴν φύσιν αὐτῆς, ἐξετάσωμεν ἀκολούθως τὸ ὑπ' αὐτῆς κατορθούμενον, ἀναφορικῶς πρὸς τὸν σκοπόν, ὃν προὐθέμεθα, τουτέστι *τὴν ἐπιῤῥοὴν αὐτῆς ἐπὶ τῆς διαπλάσεως τῶν ἠθῶν*· ἐξ οὗ δυνάμεθα ἱκανῶς νὰ κρίνωμεν καὶ *περὶ τῆς ἐκ τῆς Ἱστορίας ὠφελείας*.

§. 4. Ἱστορία ἐστὶν ἡ ἀληθὴς ἔκθεσις τῶν γεγονότων τῆς ἀνθρωπότητος, τουτέστιν ἡ ἔκθεσις τῶν μεταβολῶν, ὅσαι ποτὲ συνέβησαν ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ κατὰ Πλάτωνα, « ἡ Ἱστορία αὐτό που σημαίνει, ὅτι ἵστησι τὸν ῥοῦν ». Σημαίνει δηλονότι οὐχὶ τὸ ῥέον ἐν τῷ ῥεύματι τοῦ χρόνου, ἀλλὰ τὸ ῥεῦσαν ἤδη καὶ πεπηγὸς στερεοποιηθέν. Εἶναι λοιπὸν ἡ ἐπιστήμη ἡ ἀναπεταννῦσα τὸ παραπέτασμα, τὸ διαχωρίζον ἡμᾶς ἀπὸ τοὺς προγενεστέρους, καὶ ἡ οὐ μόνον ἀποκαλύπτουσα ἡμῖν ὡς ἐν κατόπτρῳ τὰς πράξεις ἁπάντων τῶν προγενεστέρων, τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ὀρθῶν σκέψεων, τὰς ὁποίας λαμβάνομεν ἀφορμὴν νὰ ἐξαγάγωμεν ἐκεῖθεν, χορηγοῦσα ἡμῖν τὸ μέσον καὶ τῶν ἐνεστώτων καὶ τῶν μελλόντων ποτὲ αὖθις ὁμοίων καὶ παραπλησίων ἔσεσθαι τὴν πορείαν νὰ προοιωνίσωμεν· ὡς Θουκυδίδης ἐν προοιμίῳ (Βιβλ. Α'. 22) αὐτοῦ ἀποφαίνεται· « ὅσοι δὲ βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σαφὲς εὑρεῖν καὶ τῶν μελλόντων ποτὲ αὖθις κατὰ τὸ ἀνθρώπειον τοιούτων καὶ παραπλησίων ἔσεσθαι, ὠφέλιμα κρίνειν αὐτὰ ἀρκούντως ἕξει ». Ὅθεν λίαν ὀρθῶς καί τις (ὁ Σχίλλερος) τῶν νεωτέρων παρετήρησεν, ὅτι ἡ Ἱστορία, συνηθίζουσα ἀφ' ἑνὸς τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐξοικειωθῶσι πρὸς ὅλον τὸ ἀπώτατον παρελθὸν, προσφέρουσα δὲ ἀφ' ἑτέρου αὐτοῖς τὴν κλεῖδα, δι' ἧς νὰ ἀνοίξωσι καὶ ἴδωσι τὸ ἀπώτατον καὶ ἀσαφὲς μέλλον, κρύπτει ἐν ἑαυτῇ τὰ δύο ἀντίθετα τοῦ χρόνου ἄκρα, τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον. Ἐνῷ, τοὐναντίον, ἄνευ ταύτης περιωρισμένοι ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ αἰῶνος καὶ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ζῶμεν, καὶ συνεσφιγμένοι εἰς τὸν στενὸν κύκλον τῶν ἰδίων ἡμῶν γνώσεων καὶ σκέψεων, μένομεν πάντοτε εἰς εἴδός τι παιδαριότητος, ἥτις ἀποκαθιστᾷ ἡμᾶς ξένους ὡς πρὸς τὸν ἐπίλοιπον κόσμον, ὥσπερ κυμαινομένους εἰς βαθύτατον σκότος, καὶ μὴ δυναμένους, διὰ τὴν ὑπὸ τῆς ἀγνοίας καταχεομένην ἀχλύν, οὔτε τὸ παρελθὸν οὔτε τὸ ἐνεστὼς νὰ καθορῶμεν.

§. 5. Δικαίως λοιπὸν ἡ Ἱστορία ἐθεωρήθη ὡς τὸ φῶς τῶν αἰώνων, ἡ ἀποθήκη τῶν γεγονότων, ὁ πιστὸς μάρτυς τῆς ἀληθείας, ἡ πηγὴ τῆς

τῆς φρονήσεως, ὁ ἀγαθὸς σύμβουλος, ὁ κανὼν τῆς ἀγωγῆς καὶ τῶν ἠθῶν ἁπάντων, ἢ καθὼς ἄλλος ἔλεγεν (ὁ Σκῶτος Καρλύσλος), ἡ Ἱστορία εἶναι μεγάλη τις καὶ διδακτικὴ ἐπιστολή, τὴν ὁποίαν συνέταξαν αἱ πρότεραι γενεαὶ καὶ κατέλιπον αὐτὴν κληροδότημα εἰς τοὺς ἀείποτε ἐπερχομένους· ἤ, ὡς ὁ Βοσουέτος ἀπεκάλεσεν αὐτήν, ὁ λύχνος τῆς πολιτικῆς συνέσεως καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ βίου· συμφώνως τοῖς παρὰ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ ἐν προοιμίῳ ἐκτεθειμένοις. « Τοῖς μὲν γὰρ νεωτέροις τὴν τῶν γεγηρακότων περιποιεῖ σύνεσιν, τοῖς δὲ πρεσβυτέροις πολλαπλασιάζει τὴν ὑπάρχουσαν ἐμπειρίαν· καὶ τοὺς μὲν ἰδιώτας ἀξίους εὐδαιμονίας παρασκευάζει, τοὺς δὲ ἡγεμόνας τῷ διὰ τῆς δόξης ἀθανατισμῷ προτρέπεται τοῖς καλλίστοις τῶν ἔργων ἐπιχειρεῖν. » (Βιβλ. Α'. 1).

§. 6. Ἡ Ἱστορία τοίνυν εἶναι ἡ καθολικὴ σχολὴ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἠνεῳγμένη τοσοῦτον δι' ὠφέλειαν τῶν μεγάλων, ὅσον καὶ τῶν μικρῶν, τοσοῦτον δι' ὠφέλειαν τῶν ἡγεμόνων, ὅσον καὶ τῶν ὑπηκόων· καὶ ἀναγκαιοτέρα ἴσως τοῖς μεγάλοις ἀνδράσι καὶ ἡγεμόσιν ἢ παντὶ ἄλλῳ. Διότι ἄνευ αὐτῆς πῶς ἦτο δυνατὸν ὄπισθεν τῆς πληθύος τῶν κολάκων, οἵτινες περιστοιχίζουσιν αὐτοὺς πανταχόθεν, οἵτινες δὲν παύουσι νὰ τοὺς ἐπαινῶσι καὶ νὰ τοὺς θαυμάζωσιν, ἢ μᾶλλον, νὰ τοὺς διαφθείρωσι φαρμακεύοντες τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν, πῶς ἄνευ ταύτης τῷ ὄντι ἠδύνατο νὰ φθάσῃ μέχρις αὐτῶν ἡ ἐκ τῶν νεφῶν τούτων κατασκιαζομένη φωτεινὴ ἀκτὶς τῆς ἀληθείας; Πῶς ἐν τῷ μέσῳ τοσούτου θορύβου καὶ τοιαύτης συγχύσεως ἠδύνατο νὰ φθάσῃ εἰς αὐτοὺς ἡ ἀσθενὴς φωνὴ τῆς δειλῆς ἀληθείας; Πῶς ἤθελε τολμήσει τις νὰ ὑποδείξῃ εἰς αὐτοὺς τὰ καθήκοντα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις, ἃς ἀνέλαβον οὗτοι ἀναβάντες ἐπὶ τοσοῦτον ὑψηλῆς ἕδρας, καὶ νὰ τοῖς διδάξῃ εἰς τί συνίσταται ἡ ἀληθὴς δόξα; Πῶς ἤθελε κατορθώσει νὰ ἐκστομίσῃ τις ἐνώπιον αὐτῶν, ὅτι αὐτοί εἰσι διὰ τοὺς λαοὺς καὶ οὐχὶ οἱ λαοὶ δι' αὐτούς; νὰ τοὺς πληροφορήσῃ περὶ τῶν ἐλαττωμάτων αὐτῶν καὶ νὰ ἐνσπείρῃ εἰς αὐτοὺς τὸν φόβον τῆς δικαίας κρίσεως τῆς ἐπερχομένης γενεᾶς; καὶ νὰ διαλύσῃ ἐνώπιον αὐτῶν τὰ πυκνὰ νέφη, τὰ σχηματίζοντα περὶ αὐτοὺς τὸ φάντασμα τῆς ματαίας κενοδοξίας;

§. 7. Ἡ Ἱστορία ὅμως, ὡς ἀδέκαστος κριτὴς καὶ ἀμερόληπτος μισθαποδότης, ἔχει τὸ πλεονέκτημα θαῤῥαλέως καὶ κυριαρχικῶς νὰ ἀποφαίνηται πρὸς αὐτούς νὰ ἐπικρίνῃ ἀφόβως καὶ ἀνεκκλήτως τὰς πράξεις καὶ αὐτῶν τῶν βασιλέων. Διότι, ὅσον καὶ ἂν ὑπερυψῶσιν οἱ σύγχρονοι καὶ οἱ ἐνδιαφερόμενοι τὰ πλεονεκτήματα τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν, ὅσον καὶ ἂν θαυμάζωσι τὸ πνεῦμα καὶ τὴν γενναιότητα αὐτῶν, ὅσον καὶ ἂν ἐπαινῶσι τὰ κατορθώματα καὶ τὰς κατακτήσεις αὐτῶν, ἐὰν ὅλα ταῦτα δὲν βασίζωνται ἐπὶ τῆς ἀληθείας καὶ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης, ἡ Ἱστορία ἐξελέγχει ἀπροκρίτως τὰς πράξεις αὐτῶν ἐπὶ προσώπων, τὰ ὁποῖα δανείζεται ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ μεγάλου τῆς ἀνθρωπότητος θεάτρου· καὶ μακρὰν τοῦ νὰ

θεωρῇ αὐτοὺς ὡς ἐνδόξους κατακτητάς, ἀποκαλεῖ αὐτοὺς μάστιγας τῆς κοινωνίας, ἐχθροὺς τῆς ἀνθρωπότητος καὶ λῃστὰς τῶν ἐθνῶν· τέρατα, τὰ ὁποῖα κινούμενα ἀπὸ τὸ αἴσθημα τυφλῆς τινος καὶ ἀγενοῦς φιλοδοξίας, κατερημοῦσι τὰς χώρας καὶ καταβροχθίζουσι δίκην πλημμύρας ἢ πυρκαϊᾶς πᾶν τὸ προστυχόν.

§. 8. Ταῦτα διδάσκει ἡ Ἱστορία τοῖς ἡγεμόσι, θέτουσα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν τὰς κατακτήσεις τοῦ Ζίγγις-Χάν, ἢ καὶ ἐκ χιλιάδων ἀνθρωπίνων κεφαλῶν πυραμίδας τοῦ Ταμερλάνου, ἡ ὑπομιμνήσκουσα αὐτοῖς ἕνα Καλιγόλαν, ἕνα Νέρωνα, ἕνα Δομιτιανόν, οἵτινες, μολονότι ὑπερεπηνέθησαν καὶ ἀπεθεώθησαν μάλιστα, ὅτε ἔζων, ἐθεωρήθησαν ὅμως ὄχι ὀλιγώτερον τῶν ἄλλων ἀποτρόπαιοι καὶ μισητοὶ μετὰ θάνατον. Ἐνῷ δὲ οἱ τοιοῦτοι ὑπῆρξαν ἀείποτε ἡ φρίκη καὶ ἡ ἀποστροφὴ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τοὐναντίον οἱ βασιλεῖς ἐκεῖνοι, οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἄρχοντες, οἵτινες μετεχειρίσθησαν τὴν δύναμιν καὶ ἐπιῤῥοὴν αὐτῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ἀνθρώπων, μνημονεύονται εἰσέτι μεθ' ἡδονῆς καὶ σεβασμοῦ.

§. 9. Ὅθεν ἡ Ἱστορία διὰ τοὺς ἡγεμόνας καὶ βασιλεῖς ζῶντας εἰσέτι ἀναπληροῖ τὸ παρ' Αἰγυπτίοις ἄλλοτε συσταινόμενον δικαστήριον, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἀγόμενοι μετὰ θάνατον ἡγεμόνες καὶ ἰδιῶται ἐδικάζοντο. Αὕτη ἐπιτίθησιν ἐπὶ τῶν ἀληθῶς ἀγαθῶν πράξεων τὴν σφραγῖδα τῆς ἀθανασίας, καὶ στιγματίζει ἀφ' ἑτέρου τὴν κακίαν διὰ χαρακτήρων τοιούτων, τοὺς ὁποίους οὐδ' ἅπαντες οἱ αἰῶνες δύνανται νὰ ἐξαλείψωσι. Δι' αὐτῆς ἡ παραγνωρισθεῖσα ἀξία ἐν τινι χρόνῳ, καὶ ἡ δυναστευθεῖσα ἀθῳότης καὶ ἀρετὴ ἐγκαλοῦσι τὰς ἀντιδίκους αὐτῶν εἰς τὸ ἀδιάφθορον καὶ ἀδέκαστον δικαστήριον τῆς ἐπερχομένης γενεᾶς, ἡ ὁποία ἀποδίδωσιν αὐταῖς μετ' ἀποζημιώσεως τὴν δικαιοσύνην, τὴν ὁποίαν οἱ σύγχρονοι αἰῶνες ταῖς ἠρνήθησαν. Λῦται δὲ, μὴ σεβομένη πλέον τὰ πρόσωπα μηδ' ἐκφοβιζομένη ἀπὸ τῆς ἰσχύος ἐκείνων, οἵτινες ἐξέλιπον, καταδικάζει αὐστηρῶς καὶ ἀδυσωπήτως τοὺς καταχρασθέντας τὴν δύναμιν αὐτῶν.

§ 10. Ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡλικία, πᾶσα κοινωνικὴ τάξις, πᾶν ἐπάγγελμα ἀρύεται ἐκ τῆς ἱστορίας τὰς αὐτὰς ὠφελείας. Διότι, ὅ,τι εἴρηται περὶ τῶν ἡγεμόνων καὶ κατακτητῶν, ἐφαρμόζεται κάλλιστα ἐφ' ὅλων τῶν ἐν ἀξιώμασι καθισταμένων, στρατηγῶν δηλονότι, ἀξιωματικῶν, ὑπουργῶν, δικαστῶν, ἐφόρων, ἱεραρχῶν, διδασκάλων, πατέρων καὶ μητέρων οἰκογενειῶν. Ἐν ἑνὶ λόγῳ πάντες οἱ ἔχοντες ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἄλλων διδάσκονται τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ μεγάλῃ τῆς Ἱστορίας σχολῇ, ἐν ᾗ ὡς ἐν κατόπτρῳ καθορῶσι μεγάλοις καὶ ἀνεξιτήλοις κεχαραγμένον γράμμασιν, ὅτι οὗτοί εἰσι διὰ τοὺς κατωτέρους των, καὶ οὐχὶ οἱ κατώτεροι αὐτῶν δι' αὐτούς.

§ 11. Ἡ διδασκαλία λοιπὸν τῆς Ἱστορίας, καταπλουτίζουσα τὴν μνήμην δι' ἀπείρων τερπνῶν καὶ ὠφελίμων γεγονότων, οὐ μόνον τέρπει καὶ διδάσκει, ἀλλὰ συνάμα μορφόνει τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν, ποδηγετοῦ-

σα τὸν σπουδαστὴν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ χρησιμεύουσα ὡς μέσον τῆς καλῆς καὶ ὀρθῆς ἀγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει, (Βίος Μάρκου Κάτωνος, XX.) ὅτι ὁ γηραιὸς Κάτων, ὁ περίφημος ἐκεῖνος τιμητὴς τῶν Ῥωμαίων, ὅστις ἔλαβεν ἐξιδιασμένην φροντίδα περὶ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, μὴ ἐπαναπαυόμενος εἰς τὴν διδασκαλίαν διδασκάλων, συνέταξεν ἐξεπίτηδες διὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ συνέγραψεν ἰδίᾳ χειρὶ μεγάλοις γράμμασιν ὡραίας ἱστορίας, ὅπως, ὡς καὶ αὐτὸς ἔλεγε, τὸ τέκνον αὐτοῦ ἐκ παιδικῆς ἡλικίας δυνηθῇ, χωρὶς νὰ ἐξέλθῃ τῆς πατρικῆς οἰκίας, νὰ γνωρίσῃ ὅλους τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, ὧν ὁ βίος ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ αὐτῷ παράδειγμα τιμιότητος καὶ ἀρετῆς. Ἡ Ἱστορία ἄρα, καλῶς διδασκομένη, καθίσταται ἡ σχολὴ τῶν ἠθῶν εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους· διότι αὕτη ἐξελέγχει τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰς κακίας, ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῆς ψευδοῦς ἀρετῆς τὴν περικαλύπτουσαν αὐτὴν προσωπίδα, ἐκβάλλει τὸν σπουδαστὴν αὐτῆς ἐκ τῆς ἀπάτης καὶ ἐκ τῶν προλήψεων τῶν πολλῶν, διαλύει τὸ γοητευτικὸν θέλγητρον τοῦ πλούτου καὶ πάσης ματαίας δόξης, ἐκθαμβούσης τοὺς ἀνθρώπους, καὶ δεικνύει διὰ πλείστων παραδειγμάτων πεισικωτέρων ὅλων τῶν συλλογισμῶν, ὅτι μόνον τὸ διὰ τιμιότητος καὶ εὐθύτητος προσαποκτώμενον μεγαλεῖον ἕλκει τὸν ἔπαινον καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν ἄλλων. Διὰ τοῦ θαυμασμοῦ δὲ πάλιν τούτου, τὸν ὁποῖον καὶ οἱ μᾶλλον διεφθαρμένοι δὲν δύνανται νὰ ἀρνηθῶσιν εἰς τὰς μεγάλας καὶ ἀγαθὰς πράξεις, προάγει ἡμᾶς ἡ Ἱστορία εἰς τὸ νὰ ποριθῶμεν, ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι τῷ ὄντι τὸ ἀληθὲς ἀγαθὸν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅτι αὕτη μόνη καθιστᾷ αὐτὸν ἀληθῶς μέγαν καὶ ἀξιέπαινον. Ἡ Ἱστορία ἄρα πρὸ πάσης ἄλλης διδασκαλίας πείθει ἡμᾶς νὰ σεβώμεθα τὴν ἀρετήν, καὶ νὰ διακρίνωμεν τὴν ὡραιότητα καὶ τὴν λάμψιν αὐτῆς ὑπὸ τὰ ῥάκη τῆς πενίας, ὑπὸ τὰ ὅπλα τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ὑπὸ τὴν πενιχρὰν καλύβην καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀγροίκου. Ὡς ἀπ' ἐναντίας, ἐμπνέει ἡμῖν ἀποστροφὴν καὶ φρίκην κατὰ τῆς κακίας, ἔστω καὶ περιβεβλημένης πορφύραν καὶ τεθειμένης ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου τῶν θρόνων.

§. 12. Ταῦτα δὲ πάντα κατακυροῦνται διὰ πλείστων παραδειγμάτων, λαμβανομένων ἐκ τῆς μεγάλης βίβλου τῆς Ἱστορίας, καὶ καταδεικνύντων τὴν ἐπιῤῥοήν, ἣν ἡ διδασκαλία τῆς Ἱστορίας κέκτηται ἐπὶ τῆς τῶν ἠθῶν διαπλάσεως. Ἀλλ' οὔτε ὁ χρόνος μοι ἐπιτρέπει ἐνταῦθα, οὔτε ὁ σκοπὸς τῆς πραγματείας μου ἐστὶν οὗτος, τὸ ν' ἀναπτύξω ὅ,τι ἡ Ἱστορία κατορθοῖ ἀναφορικῶς πρὸς τὰ καθήκοντα ἑκάστης τάξεως τῆς κοινωνίας. Περιορίζομαι δὲ μόνον ἵνα ὑποδείξω ἐπὶ παραδειγμάτων ὁποίαν διδασκαλίαν πορίζεται ὁ σπουδαστὴς τῆς Ἱστορίας περὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῶν ἀνθρώπων ἀγαθῶν, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ πλούτου. Διότι τὰ πλούτη ὑπῆρξαν πάντοτε ἡ τιμὴ τῶν ἐπιζητήτων καὶ περιβλεπτοτέρων πραγμάτων τοῦ βίου· διὰ τοῦ πλούτου ἐξαγοράζονται ἀξιώματα, ὑπουργήματα, γαῖαι, μεγαλοπρεπεῖς οἰκίαι, πολυτελῆ ἐπιπλα,

πολυδάπανα δεῖπνα καὶ αἱ ἡδοναί. Ὅθεν ὁ ἄργυρος καὶ ὁ χρυσὸς εἰσὶ τὸ μόνον, ἢ τοὐλάχιστον, τὸ πρώτιστον ἀντικείμενον τοῦ θαυμασμοῦ τῶν ἀνθρώπων, τὸ πρώτιστον σημεῖον, πρὸς ὃ σκοπεύουσι, τὸ πρώτιστον βραβεῖον, δι' ὃ μοχθοῦσι, θεωροῦντες αὐτὰ ὡς τὰ πράξενα τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς δόξης τῆς ζωῆς, τὴν δὲ πενίαν ἀπ' ἐναντίας, ὡς ἐμποιοῦσαν αἶσχος καὶ δυστυχίαν.

§. 13. Ἀλλ' ἵνα ἴδωμεν τί περὶ τούτων φρονεῖ ὁ ἀλάνθαστος οὗτος γνώμων τῶν ἀνθρωπίνων ἐννοιῶν καὶ πράξεων ἡ Ἱστορία, καὶ ποίαν μόνον χρῆσιν αὐτῶν τιμᾷ καὶ θαυμάζει, ῥίψωμεν μικρὸν βλέμμα ἐπὶ τῶν δύο ἐκείνων ἐπισημοτέρων ἐθνῶν τῆς ἀρχαιότητος τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων, ὧν οἱ μὲν ἀφορῶντες μόνον εἰς τὸ χρήσιμον καὶ πρακτικὸν κατέστησαν κοσμοκράτορες διὰ τῶν ὅπλων καὶ τῆς τραχείας αὐτῶν ἀρετῆς, οἱ δὲ διάγοντες βίον εὐφρόσυνον καὶ ἱλαρὸν διὰ τῆς ἁπλότητος καὶ λιτότητος ἔσχον ὡς στολισμὸν αὐτῶν τὰς ἐπιστήμας, δι' ἃς ὁ κόσμος ὅλος ὀφείλει αὐτοῖς εὐγνωμοσύνην, καὶ θαυμάζει αὐτούς. Καὶ τί μὲν ἕκαστον ἄτομον παρ' ἐκείνοις ἐφρόνει περὶ πλούτου, ἢ ποίαν χρῆσιν αὐτοῦ ἐποιήσαντο ἐκεῖνοι, ὧν τὰ ὀνόματα ἀπηθανάτισεν ἡ Ἱστορία, μὴ ἐξετάζοντες ἤδη, ζητήσωμεν κατὰ πρῶτον τὸ περὶ πλούτου φρόνημα ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἥτις ἐθεωρήθη ὡς ἡ κεφαλὴ τοῦ Διός, ἐξ ἧς ἐξῆλθεν ἡ Ἀθηνᾶ, τουτέστι τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

§. 14. Ὅτε ὁ Εὐριπίδης, θεὶς ἐν τῷ στόματι τοῦ Βελλεροφῶντος (ἔκδοσις Beck Τόμ. II, σελ. 432) μεγαλοπρεπῆ ἔπαινον τοῦ πλούτου, ἐπέρανεν αὐτὸν διὰ τοῦ ἀκολούθου συλλογισμοῦ. « Τὰ πλούτη κατορθοῦσι τὴν ὑπερτάτην εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· διὸ εὐλόγως ταῦτα διεγείρουσι τὸν θαυμασμὸν τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων »· οἱ τελευταῖοι οὗτοι λόγοι ἐκίνησαν τοσοῦτον τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ τῶν Ἀθηναίων δήμου, ὥστε ἠγέρθη παρευθὺς οὗτος, κραυγάζων μιᾷ φωνῇ κατὰ τοῦ ποιητοῦ, ὁ ὁποῖος μόλις ἠδυνήθη νὰ καθησυχάσῃ τὸν κατ' αὐτοῦ διὰ τοῦτο ἀγανακτήσαντα λαόν, καθικετεύων αὐτὸν νὰ περιμείνῃ τὸ τέλος τοῦ τεμαχίου ἐκείνου, ἐν ᾧ ὁ πανηγυρικὸς τοῦ πλούτου ἐξουδενίζετο. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ λαῷ ὑπῆρξεν ἐποχή, καθ' ἣν ἡ ἐπιθυμία ἑκάστου πολίτου ἦν τὸ ν' ἀποκτήσῃ μεγάλην δόξαν καὶ ὀλίγα ἀγαθά· ἐποχή, καθ' ἣν ἕκαστος ἐζήτει οὐχὶ νὰ πλουτήσῃ αὐτός, ἀλλ' ἡ πατρὶς αὐτοῦ· ἅπαντες δὲ προετίμων νὰ ζῶσι πτωχοὶ ἐν δημοκρατίᾳ πλουσίᾳ, καὶ νὰ μὴ ὦσι πλούσια μέλη πενομένης δημοκρατίας. Ἐκ δὲ τῆς σχολῆς ταύτης ἐξῆλθον Κάμιλλοι, Φαβρίκιοι καὶ ἄλλοι, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπέθνησκον ὡς ἄλλοι Ἀριστεῖδαι, μὴ ἐγκαταλείποντες οὐ μόνον τὴν ἀναγκαίαν ταῖς θυγατράσιν αὐτῶν προῖκα, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἀπαιτούμενον χρηματικὸν ποσὸν εἰς τὰς δαπάνας τῆς κηδείας αὐτῶν.

§. 15. Περιφρονεῖν ὅμως τὸν πλοῦτον καὶ ὑπομένειν ἀγογγύστως καὶ εὐγενῶς τὴν πενίαν, μέγα καὶ γενναῖον, καὶ αὐτὴ ἴσως ἡ ἐξοχωτέρα τῶν

ἀρετῶν. Οὐχ ἧττον ὅμως καὶ ἡ καλὴ χρῆσις τοῦ πλούτου οὐκ ἐλάττων ἐκείνης ἀρετὴ ὁμολογεῖται, γινομένη ἐπ' ἀγαθῷ τῆς κοινωνίας. Τοιαύτη δὲ χρῆσις, σύμφωνος πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ τὸν ὁρισμὸν τούτων, οὐ μόνον τιμᾷ καὶ δοξάζει, ἀλλ' ἐπισύρει τὴν ἀγάπην ἁπάντων καὶ ἀφοσίωσιν πρὸς ἐκείνους, οἵτινες θεωροῦσιν ὅτι κατέχουσιν ἐκεῖνο μόνον, ὅπερ τοῖς ἄλλοις παρέχουσιν.

§. 16. Ἀνατρέχοντες δὲ καὶ πάλιν εἰς τὴν Ἱστορίαν, εὑρίσκομεν ὅτι τοιαῦται ἦσαν αἱ ἀρχαὶ τοῦ Κίμωνος, Φιλοποίμενος καὶ ἄλλων. Κίμων ὁ Ἀθηναῖος (Πλουτάρχ. βίος Κίμωνος) ἐνόμιζεν ὅτι ἡ μεγάλη περιουσία, ἣν κατεῖχεν, ἀνῆκε μᾶλλον εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ ἢ εἰς ἑαυτόν. Ὅθεν ἐξώδευεν ἀφειδῶς, ἐνδύων τοὺς μὲν καὶ ἐλαφρύνων τὴν δυστυχίαν τῶν ἄλλων. Ἀφῄρεσε τοὺς φραγμοὺς τῶν ἰδίων ἀγρῶν, ἵνα οἱ ξένοι καὶ οἱ ἔχοντες ἀνάγκην πολῖται λαμβάνωσιν ἐξ αὐτῶν ἀφόβως ὀπωρικά. Ἑστρωνε καθ' ἡμέραν ἐν τῇ οἰκίᾳ του δεῖπνον, λιτὸν μέν, ἐπαρκὲς ὅμως εἰς πολλούς· ἐν τούτῳ δὲ ἐτρέφετο ἄνευ φροντίδων ὁ βουλόμενος ἐκ τῶν πτωχῶν· ἐξερχόμενος ὁ Κίμων τῆς οἰκίας του, παρηκολουθεῖτο ὑπὸ νεανίσκων φερόντων ἐνδυμασίας καλὰς μὲν, ἀλλὰ ταύτας ἀντήλλασσε μὲ τὰς πενιχρὰς ἐνδυμασίας τῶν πρεσβυτέρων ἐκείνων πολιτῶν, τοὺς ὁποίους ἀπήντα καθ' ὁδόν. Οἱ αὐτοὶ καὶ χρήματα φέροντες ἄφθονα προσήρχοντο εἰς τὴν ἀγορὰν πρὸς τοὺς ἐντίμους πολίτας, καὶ μετὰ σιωπῆς τοῖς ἔβαλλον εἰς τὰς χεῖρας νομίσματα. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, ὡς λέγει Γοργίας ὁ Λεοντῖνος, ὁ Κίμων εἶχε μὲν χρήματα, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ μεταχειρίζηται, τὰ μετεχειρίζετο δὲ πρὸς τὸ καλὸν τῶν συμπολιτῶν του, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐτίμα αὐτόν. Ὁ Φιλοποίμην δὲ πάλιν πᾶν, ὅ,τι ἐκέρδιζεν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἐδαπάνα ἢ εἰς προμήθειαν ἵππων καὶ ὅπλων, τὰ ὁποῖα ἐχορήγει εἰς τοὺς στερουμένους τοιούτων πολίτας, ἢ ὡς ἀντίλυτρον τῶν ἐν τῷ πολέμῳ αἰχμαλωτισθέντων. Ἄρατος δέ, ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς ὁμοσπονδίας, ἠγαπήθη ἐξαιρετικῶς καὶ ἔσωσε τὴν πατρίδα αὐτοῦ, μεταχειριζόμενος τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα ἀπέστελλον πρὸς αὐτὸν οἱ βασιλεῖς, ἢ πρὸς κατεύνασιν τῶν διαιρέσεων, αἵτινες κατεσπάραττον τὴν Ἑλλάδα τότε, ἢ ἐξοφλῶν δι' αὐτῶν τὰ χρέη τοῦ μὲν καὶ βοηθῶν τοὺς ἄλλους ἐν ἀνάγκῃ, ἢ ἐξαγοράζων τοὺς αἰχμαλώτους. Ὁ Θηβαῖος δὲ Πελοπίδας, ε ρεθεὶς κύριος μεγάλης περιουσίας, τοιαύτην χρῆσιν ἐποιήσατο τοῦ πλούτου, ὥστε ἀνεφάνη, καθ' ἃ παρατηρεῖ ὁ Πλούταρχος, κύριος καὶ οὐχὶ δοῦλος τῶν χρημάτων αὐτοῦ· διότι, αἰσχυνόμενος νὰ ἐξοδεύῃ δι' ἑαυτὸν πλείω τῶν ἀναγκαιούντων πρὸς συντήρησιν τοῦ πενεστέρου πολίτου, ἕνα μόνον κύριον σκοπὸν ἔθετο, νὰ βοηθῇ προθύμως πάντα ἄξιον συμπολίτην αὐτοῦ.

§. 17. Καὶ ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ δὲ Ἱστορίᾳ ἀπαντῶμεν παραδείγματα, διδάσκοντα τὴν καλὴν χρῆσιν τοῦ πλούτου. Σκιπίων ὁ Ἀφρικανός, αἰχμαλωτίσας ἡγεμονίδα τινὰ ἐν Ἱσπανίᾳ, τὰ πρὸς ἐξαγορὰν λύτρα τῶν γονέων αὐτῆς προσέθηκεν εἰς τὴν προῖκα αὐτῆς τῆς αἰχμαλώτου. Πλίνιος

δὲ ὁ νεώτερος (Λίβιος) ἐδαπάνησε σημαντικὰς ποσότητας χρημάτων οὐχὶ δι' ἑαυτόν, ἀλλὰ πρὸς ὠφέλειαν τῆς κοινωνίας. Ἐξώφλησε τὰ χρέη, εἰς τὰ ὁποῖα τις ὑπέπεσεν ἕνεκα εὐλόγων αἰτιῶν· συνεπλήρωσε τὴν προῖκα τῆς θυγατρὸς ἑτέρου τινός, ἵνα στηρίξῃ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ μνηστῆρος ἐκείνης· ἐχορήγησεν εἰς ἄλλον τὰ μέσα, δι' ὧν ἠδύνατο νὰ καταταθῇ ἄξιος τῆς τάξεως τῶν ἱππέων· παρέσχεν ἄλλῳ ὅσων εἶχεν ἐκεῖνος ἀνάγκην, ἵν' ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ καὶ διέλθῃ τὸ ἐπίλοιπον τῆς γεροντικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἡσύχως· ἐπώλησεν εἰς ἄλλον γῆπεδον ἐπὶ τιμῇ πολλῷ μετριωτέρᾳ τῆς πραγματικῆς αὐτοῦ ἀξίας. Πρὸς διευκόλυνσιν δὲ οἰκογενειακῶν διαφορῶν παρῃτήθη τῶν κληρονομικῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ. Εὐγνωμονῶν δὲ τῇ τροφῷ αὐτοῦ, ἐδωρήσατο αὐτῇ γῆν ἱκανὴν νὰ διατρέφῃ αὐτήν. Τῇ δὲ κοινῇ ἁπάντων τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ τροφῷ καὶ μητρί, τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι, ἐχάρισε βιβλιοθήκην ἀξιόλογον, δι' ἧς τρέφεται καὶ κραταιοῦται οὐχὶ πλέον τὸ σῶμα, ἀλλ' ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος, ὁ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοιότητα θείαν δημιουργηθείς. Ταύτην δ' ἐπλούτισε δι' εἰσοδημάτων, ἱκανῶν νὰ ἐπαρκέσωσι πρὸς διατήρησιν καὶ ἐπαύξησιν αὐτῆς. Εὐηργέτησε δὲ δι' εὐεργεσίας μεγίστης τὴν νεολαίαν, ἱδρύσας κατάστημα πρὸς ἀνατροφὴν τῶν ὀρφανῶν καὶ ἀπόρων παίδων, καὶ καθιερώσας ποσόν τι διὰ μισθοὺς τῶν πρὸς ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας μοχθούντων διδασκάλων.

§. 18. Εὔκολον εἶναι ἤδη νὰ ἐννοήσωμεν τὰ ἀποτελέσματα, τὰ παραγόμενα ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοιούτων παραδειγμάτων. Συγκρίνωμεν τὰ εὐγενῆ καὶ γενναῖα ταῦτα αἰσθήματα πρὸς τὴν χαμέρπειαν τῶν αἰσθημάτων τῶν προσώπων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα, ἀναβιβασθέντα ὑπὸ διαφόρων τυχαίων περιστατικῶν εἰς μεγάλην τινὰ θέσιν, οὐδὲν ἄλλο σκοπεύουσιν ἢ ἐπιζητοῦσιν, εἰμὴ μόνον τὴν εὐκολίαν τοῦ νὰ πλουτήσωσιν, ἀγνοοῦντες ὅτι τὸ αἰσχρότερον τῶν ἐλαττωμάτων τῶν ἐν τέλεσι καὶ ἀξιώμασιν ἀνδρῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία· « οὐδὲν γὰρ ἐλάττωμα αἰσχρότερον τῆς φιλαργυρίας καὶ μάλιστα τοῖς ἡγεμόσι καὶ τοῖς κυβερνῶσι τὴν πολιτείαν. Διὸ τὸ ἔχειν πρὸς χρηματισμὸν τὴν πολιτείαν οὐ μόνον αἰσχρόν, ἀλλὰ καὶ ἐγκληματικὸν καὶ κακοῦργον ἐστί.» (Κικέρων περὶ καθηκόν. 2. 77). **Nulum igitur vitium Aetrius quam avaritia, praesertim in principilus, et rempublicam gubesnantibus. Haber enim duaestui ranpuhlicam, non modo turpe est, sed sceleratnm etiam et nefarium.**

§. 19. Συγκρίνωμεν προσέτι τὴν καλὴν ταύτην καὶ ἀξιέπαινον χρῆσιν τοῦ πλούτου πρὸς τὴν χρῆσιν, τὴν ὁποίαν βλέπομεν ὅτι κάμνουσι πολλοί, νομίζοντες ὅτι ἐγεννήθησαν δι' ἑαυτοὺς μόνον, καὶ ἐκτιμῶντες τὰ ἀγαθά, ὡς χρησιμεύοντα εἰς τὸ νὰ εὐχαριστῶσι τὰ πάθη αὐτῶν, καὶ νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς τὴν πολυτελῆ δίαιταν αὐτῶν, ἢ ὡς χορηγοῦντα τὰ μέσα τοῦ νὰ ἐντρυφῶσιν εἰς τὰς ἡδονάς, ἢ ἄλλως ὡς μέσα ματαίας καὶ ἀνωφελοῦς ἐπιδείξεως. Οἱ τοιοῦτοι, οὐδόλως φροντίζοντες οὔτε περὶ τοῦ πλη-

σίον, οὔτε περὶ τῶν φίλων, οὔτε περὶ τῶν γεγηρακότων ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν, οὔτε περὶ τῶν πιστῶς παρ' αὐτοῖς ἐκτελούντων τὰ καθήκοντα αὐτῶν, καὶ νομίζοντες μάλιστα ὅτι οὐδὲν ὀφείλουσιν οὔτε τοῖς συγγενέσιν, οὔτε τοῖς φίλοις, οὔτε τῇ κοινωνίᾳ, ἐπιδίδονται εἰς τὸ νὰ ἀνεγείρωσι μεγαλοπρεπῆ μέγαρα, νὰ καλλωπίζωσι τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῶν δι' ἐπίπλων πολυτελεστάτων, μεταφερομένων πολλάκις ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, νὰ κοσμῶσιν ἑαυτούς, τὰ τέκνα καὶ τὰς συζύγους αὐτῶν δι' ἐνδυμάτων καὶ καλλωπισμῶν τοιούτων, ὥστε νὰ κινῶσι τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἔκπληξιν τῶν εὐηθεστέρων, νὰ διατηρῶσιν ἁμάξας μεγαλοπρεπεῖς, ἵππους τοιούτους, οἵους θαῦμα ἰδέσθαι, νὰ προσφέρωσι δεῖπνα πολυτελέστατα, δεῖπνα, ἐν οἷς ἡ ποικιλία τῶν παρατιθεμένων νὰ ᾖ ἀνήκουστος καὶ πρωτοφανής.

§. 20. Ἀλλ' ἡ μεγάλη τῆς Ἱστορίας σχολή, ἐπικρίνουσα τὴν τοιαύτην χρῆσιν τοῦ πλούτου, καταδικάζει αὐτήν, γινομένην εἴτε δημοσίᾳ, εἴτε ἰδίᾳ. Τῷ ὄντι, τίς ἤκουσε περὶ τῶν περιφήμων πυραμίδων τῆς Αἰγύπτου, χωρὶς νὰ θαυμάσῃ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν βασιλέων, οἵτινες ᾠκοδόμησαν αὐτάς; Ἀλλ' ἡ Ἱστορία, μὴ εὑρίσκουσα ἐν τοῖς πελωρίοις τούτοις οἰκοδομήμασιν, ἐν οἷς κατεδαπανήθησαν ἀναρίθμητοι ποσότητες χρημάτων, ἀπωλέσθησαν δὲ ἄπειροι ἄνθρωποι ἐργαζόμενοι, μὴ εὑρίσκουσα, λέγω, ἡ Ἱστορία τί κοινωφελὲς ἀποτέλεσμα ἐπέφερεν ἡ οἰκοδομὴ αὐτῶν, κατακρίνει τὸν ἐγωϊσμὸν τῶν βασιλέων ἐκείνων, ὡς προθεμένων ματαίαν μόνον ἐπίδειξιν· καὶ οὐδόλως ἐκπλησσομένη, διότι κατώρθωσέ τις νὰ ὑπερπηδήσῃ τὰς δυσκολίας ἐπιχειρήσεώς τινος, διδάσκει, ὅτι τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον δὲν συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἐπιθυμῇ τις νὰ κατορθοῖ πᾶν ὅ,τι ἡ ἐξημμένη αὐτοῦ φαντασία, ἢ ἡ πλάνη τοῦ λαοῦ παριστᾷ ὡς μέγα καὶ μεγαλοπρεπές, οὔτε εἰς τὸ νὰ ἐπιχειρῇ πράγματα δύσκολα δι' αὐτὸν μόνον τὸν λόγον, διότι εἰσὶ δύσκολα, ἀλλ' εἰς τὸ νὰ ἐπιδιώκῃ τις ἐκεῖνα, ἅπερ ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς σκοπὸν κοινωφελῆ, καὶ ὠφέλειαν δημοσίαν.

§. 21. Ἡ Ἱστορία θαυμάζει τὰ μεγαλοπρεπῆ Προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως, τὸν Παρθενῶνα καὶ τἆλλα καλλιτεχνήματα τῶν Ἑλλήνων, διότι ταῦτά εἰσι τὸ ἄωτον τῆς καλλιτεχνίας τῶν ἀρχαίων, ὁ τύπος δὲ καὶ ὑπογραμμὸς τῆς νεωτέρας τέχνης. Ἐπαινεῖ δὲ πάλιν ἀφ' ἑτέρου τὰ μακρὰ τείχη τοῦ Πειραιῶς, δι' ὧν συνηνώθη ἡ πόλις μετὰ τοῦ λιμένος· τὰς ἐπὶ Ταρκυνίου Πρίσκου κατασκευασθείσας ὑπονόμους τάφρους, δι' ὧν ἀπεξηράνθη ἡ ἀγορὰ καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ῥώμης, τὴν ἐπισημοτάτην Ῥωμαϊκὴν λεωφόρον (Διόδ. Σικελ. 22. 36.) Ἀππίαν, καὶ τὸ ὑδραγωγεῖον, τὸ ὁποῖον κατήγαγεν εἰς τὴν Ῥώμην ἀπὸ σταδίων 80 τὸ καλούμενον Ἄππιον ὕδωρ· τὰ ἔργα δηλαδὴ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα, ὄντα ἀσυγκρίτῳ λόγῳ θαυμαστότερα ἁπάντων τῶν πελωρίων καὶ πολυτελῶν τῆς Αἰγύπτου μνημείων, καὶ ἁπάντων τῶν ἐγκολαπτῶν τῆς Ἰνδικῆς ναῶν, διακρίνονται διά τε τὴν ὑπέρογκον δαπάνην, τὴν ὁποίαν ἀπῄτουν, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ

τὴν ὠφέλειαν, τὴν ὁποίαν παρεῖχον. Κατὰ τοῦτο μάλιστα, καθ' ἃ παρατηρεῖ ὁ Στράβων (Βιβλ. Β'. κεφ. γ'. §. 8), οἱ Ῥωμαῖοι ὑπερέβαλον τοὺς Ἕλληνας. « Τῶν γὰρ Ἑλλήνων περὶ τὰς κτίσεις μάλιστα εὐστοχῆσαι δοξάντων, ὅτι κάλλους ἐστοχάζοντο καὶ ἐρυμνότητος καὶ λιμένων καὶ χώρας εὐφυοῦς. Οὗτοι (οἱ Ῥωμαῖοι) προὐνόησαν μάλιστα, ὧν ὠλιγώρησαν ἐκεῖνοι, στρώσεως ὁδῶν, καὶ ὑδάτων εἰσαγωγῆς, καὶ ὑπονόμων τῶν δυναμένων ἐκλύζειν τὰ λύματα τῆς πόλεως εἰς τὸν Τίβεριν. Ἔστρωσαν δὲ καὶ τὰς κατὰ τὴν χώραν ὁδούς, προσθέντες ἐκκοπάς τε λόφων, καὶ ἐγχώσεις κοιλάδων, ὥστε τὰς ἁρμαμάξας δέχεσθαι πορθμείων φορτία ».

§. 22. Τὰς αὐτὰς σχεδὸν κρίσεις δυνάμεθα νὰ φέρωμεν καὶ περὶ τῶν ἰδιωτικῶν οἰκοδομημάτων. Ἀλλ' ἤδη πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες καυχῶνται μόνον ἐπὶ τῷ πλούτῳ (τοῦ ὁποίου πολλάκις, κύριος οἶδε, πῶς ἐγένοντο κύριοι), οἰκοδομοῦσιν ἐν τῇ πόλει, ἢ ἐν ταῖς ἐξοχαῖς, ὑπερμεγέθη παλάτια, ἐν οἷς, θᾶττον ἢ βράδιον, ἡ οἰκία τοῦ πτωχοῦ γείτονος, ἡ ἄμπελος, ἢ ἡ πατρικὴ κληρονομία ἀπορροφηθήσεται, χρησιμεύσουσα πρὸς εὕρυνσιν κήπου, ἢ πρὸς κατασκευὴν σταύλων· ἐνῷ οὗτοι, καθ' ἃ ὁ Κικέρων, ἐξετάζων ὁποία ὀφείλει νὰ ἦναι ἡ οἰκία ἀνδρός, κατέχοντος δημοσίαν τινὰ θέσιν ἐπίσημον, συμβουλεύει, ἔπρεπε νὰ ἀποφεύγωσι πρὸ πάντων ἐν ταῖς οἰκοδομαῖς τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ πολυτέλειαν, ἵνα μὴ γίνωνται τοῖς λοιποῖς παράδειγμα ὀλέθριον, ἅτε ἑκάστου φιλοτιμουμένου νὰ φθάσῃ, ἢ μᾶλλον, νὰ ὑπερβῇ τὸν ἄλλον ἐν τοῖς τοιούτοις. Ἀλλὰ καὶ ὁ Δημοσθένης, (ἐν Ὀλυνθ. Γ'.) κατακρίνων τὰς πολυτελεῖς οἰκοδομὰς τῶν πολιτευομένων, ἀναφέρει ὅτι ἡ οἰκία τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Ἀριστείδου καὶ τῶν τότε περιφήμων ἀνδρῶν οὐδόλως διέφερε τῆς τοῦ γείτονος. Διότι παρ' ἐκείνοις ἡ οἰκία δὲν περιέβαλλε τιμὴν εἰς τὸν κύριον, ἀλλ' ὁ κύριος εἰς τὴν οἰκίαν· σεβαστὴ δέ, καὶ ὡς μέγα ἀνάκτορον ἐθεωρεῖτο ἡ καλύβη ἐκείνη, ἐν ᾗ κατῴκει ἡ δικαιοσύνη, ἡ γενναιότης, ἡ ἐγκράτεια, ἡ εἰλικρίνεια καὶ ἡ τιμιότης. Ταῦτα βεβαίως ἔπεισαν καὶ τὸν ἐπὶ ὁλόκληρον σχεδὸν πεντηκονταετηρίδα βασιλεύσαντα Αὔγουστον νὰ διατηρήσῃ τὴν αὐτὴν κατοικίαν καὶ τὰ αὐτὰ σκεύη καθ' ὅλους τοὺς χρόνους τῆς βασιλείας αὐτοῦ· τὸν Οὐεσπασιανὸν δὲ καὶ Τίτον νὰ διατηρῶσι πάντοτε τὴν μικρὰν κατοικίαν, τὴν ὁποίαν ἐκληρονόμησαν ἀπὸ τῶν γονέων αὐτῶν, χωρὶς νὰ ἐπιφέρωσιν αὐταῖς οὐδεμίαν μεταβολήν. Ἐνῷ δὲ ἰδιῶται σήμερον φιλοτιμοῦνται νὰ ὑπερτερήσωσιν ἐν τοῖς οἰκοδομήμασιν αὐτῶν τὰ δημόσια καταστήματα, ἐκεῖνοι οἱ κύριοι τοῦ κόσμου δὲν ἐθεώρησαν στενὴν καὶ ἀναξίαν ἑαυτῶν κατοικίαν τὴν δι' ἁπλοῦν ἰδιώτην κατασκευασθεῖσαν οἰκίαν, λογιζόμενοι, ὡς μοι φαίνεται, ὅτι « οὐ λίθοι, οὐ ξύλα, οὐδὲ τέχνη τεκτόνων αἱ πόλεις εἰσίν, ἀλλ' ὅπου ποτ' ἂν ὦσιν ἄνδρες αὐτὰς σώζειν εἰδότες.» (Πλάτ. Πολιτ.)

§. 23. Μεταβαίνων ἤδη νὰ ἐξετάσω τὴν ἐπιθυμίαν, ἣν ἔχουσί τινες πρὸς τὸν καλλωπισμὸν τῶν οἰκιῶν δι' ἐπίπλων πολυτελῶν καὶ πολυποι-

κίλων, δὲν θέλω ἀναφέρει τὴν παραδειγματικὴν καὶ ἐξαιρετικὴν ἐκείνην Σπαρτιατικὴν αὐτάρκειαν Λεωνίδου, Ἀγησιλάου καὶ ἄλλων τοιούτων βασιλέων, ἀνατρέχω εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς πόλεως ἐκείνης, ἥτις καταστᾶσα κυρία καὶ πρώτη τῶν λοιπῶν πόλεων, δυσκόλως ἠδύνατο νὰ καυχηθῇ ἐπὶ αὐταρκείᾳ καὶ λιτότητι τῶν ἀνωτέρων ἀρχόντων αὐτῆς. Καὶ ὅμως καὶ παρ' ἐκείνῃ ὑπῆρξαν βασιλεῖς, οἷος ὁ Νέρβας, ὁ Τραϊανός, Ἀντωνῖνος καὶ Μάρκος Αὐρήλιος, οἵτινες τὰ παλάτια αὐτῶν, ὡς καὶ τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη, τὰ ὁποῖα οἱ προκάτοχοι αὐτῶν εἶχον ἐπισωρεύσει διὰ τὴν μόνην ἐπιθυμίαν νὰ κατέχωσι πᾶν ὅ,τι σπανιώτερον καὶ ὡραιότερον, αὐτοὶ τὰ ἐπώλησαν, διότι περιεφρόνησαν πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν πολυτέλειαν καὶ ἐξωτερικὴν ἐπίδειξιν. Ἀγαπήσαντες δὲ οἱ τοιοῦτοι τὴν ἁπλότητα εἰς τὰ σκεύη, καὶ ἀποκόψαντες ὅλας τὰς πολυτελεῖς δαπάνας, εὗρισκον βεβαιότερον στήριγμα ἐν τῇ μετριοφροσύνῃ, ἢ οἱ φιλάργυροι ἐν ταῖς ἁρπαγαῖς· ὅσῳ δέ, ἐξομοιούμενοι πρὸς τοὺς ἁπλοῦς πολίτας, ἔζων ὡς ἰδιῶται, καὶ ὅσον ὑπερεταπεινοῦντο, τοσοῦτον ἐφαίνοντο μεγάλοι καὶ σεβαστοί. « Τῇ γὰρ προνοίᾳ τῶν κοινῶν αὐτοκράτορες ἐνομίζοντο ».

§. 24. Ἀλλὰ καὶ οἱ ματαίαν χρήσιν τοῦ πλούτου ποιησάμενοι δὲν ἐβράδυναν ἐπὶ τέλους ἐν τῇ φρονιμωτέρᾳ αὐτῶν καὶ πολυπειροτέρᾳ ἡλικίᾳ νὰ κατανοήσωσι τὸ μέγα λάθος αὐτῶν. Ἵνα δὲ βεβαιωθῶμεν περὶ τούτου, δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ ἀναβῶμεν εἰς πολὺ προγενεστέρους χρόνους· ἤδη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἰδοὺ τί ἀπεφήνατο πρὸς Λουδοβῖκον τὸν ΙΕ'. Λουδοβῖκος ὁ ΙΔ'. ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου αὐτοῦ, ἐν τῇ ὥρᾳ δηλονότι ἐκείνη, καθ' ἣν πλέον ὁ ἄνθρωπος κρίνει ἀπαθέστερον καὶ ὑγιέστερον περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου. « Ὑπερηγάπησα τὸν πόλεμον, μή με μιμηθῇς κατὰ τοῦτο, πολλῷ δὲ ἧττον κατὰ τὰς μεγάλας δαπάνας, τὰς ὁποίας ἔκαμα. » J'ai trop aimé la guerre, ne m' imiteg pas en cela, non plus que dans les trop grandes depenses que j' ai faites. Καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ συνδιαλέξει, τὴν ὁποίαν ἔσχε μετὰ τοῦ ἐγγόνου αὐτοῦ, ἀναχωροῦντος διὰ τὴν Ἱσπανίαν, τὰς αὐτὰς ταύτας παραγγελίας ἔδωκε μετὰ δακρύων μάλιστα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

§. 25. Ὀλίγα δέ τινα ἴσως πρέπει νὰ προσθέσω ἐνταῦθα καὶ περὶ τῆς ὀρέξεως, ἣν ἔχουσιν ἄλλοι πρὸς πολυτελῆ καὶ πολυδάπανον ἐνδυμασίαν, ὡς καὶ περὶ τῆς ἀκαθέκτου ὁρμῆς καὶ οἱονεὶ μανίας πρὸς τὴν πολυτάραχον οἰκιακὴν ὑπαλληλίαν καὶ θεραπείαν τῶν εὐκαταστάτων ἐκείνων, οἵτινες πρεσβεύουσιν, ὅτι τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν ἀπόλλυται, ὅταν ἐξέρχωνται λιτότερον ἐνδεδυμένοι καὶ μὴ παρακολουθούμενοι ὑπὸ συνοδίας καὶ θεραπείας, καὶ οἵτινες ἐπιθυμοῦσιν οὐ μόνον νὰ ὦσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιδεικνύωνται πλούσιοι καὶ ἐξωτερικῶς, ἐνῷ ἔνδον πολλάκις ἑδρεύει χαμέρπεια καὶ ἐξευτελισμός, πενία καὶ ἔλλειψις παντὸς εἴδους προτερημάτων· πολλάκις μάλιστα αὕτη ἡ ἐξωτερικὴ ἐπίδειξις ὑποκρύπτει τὰ μεγαλείτερα καὶ ἀτοπώτερα ζῆτῶν ἐλαττωμάτων. Τῇ ἀληθείᾳ ὁπόσον μεγάλη ἤθελεν εἶσθαι ἡ δόξα τῶν τοιούτων, ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἔκρινον τοὺς ἄλλους ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιδείξεως· καὶ ποσάκις ἄραγε ἡ βεβαία ἀρετὴ ἤθελε παραγνωρισθῆ καὶ ἤθελε μάλιστα περιφρονηθῆ, διότι ἐκρύπτετο ὑπὸ πενιχρόν τι ἔνδυμα, ἢ ὑπὸ ἐξωτερικὸν ἧττον ἐπιδεικτικόν.

§. 26. Ἡ Ἱστορία ὅμως καταδείκνυσιν, ὅτι οὐχὶ ἡ πολυτελὴς ἐνδυμασία, οὐδ' ἡ πολυπληθὴς θεραπεία, ἡ συνοδεύουσα τὸν βαθύπλουτον ἢ ἰσχυρόν, περιποιεῖ καὶ τὴν δόξαν· οὐδὲ πάλιν ὅτι ἡ ἔλλειψις τούτων ἀφαιρεῖ αὐτήν. Φιλοποίμην, ὁ μεγαλείτερος στρατηγὸς τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἔζη ἐν Ἑλλάδι, ὅστις ἐδόξασε τοσοῦτον τὴν Ἀχαϊκὴν ὁμοσπονδίαν διὰ τῶν σπανίων προτερημάτων αὐτοῦ, καὶ τὸν ὁποῖον καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ θαυμάζοντες ὠνόμασαν τὸν τελευταῖον στρατηγὸν τῶν Ἑλλήνων, ἐνεδύετο συνήθως ἁπλούστατα, καὶ ἐβάδιζε συνεχῶς ἄνευ συνοδίας καὶ θεραπείας. Οὕτως ἔχων, ἔφθασεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν οἰκίαν φίλου τινός, ὅστις τὸν προσεκάλεσε νὰ δειπνήσῃ παρ' αὐτῷ. Ἡ οἰκοδέσποινα, ἥτις περιέμενε τὴν ἀρχηγὸν τῶν Ἀχαιῶν, ἐκλαβοῦσα αὐτὸν ὡς τινα ὑπηρέτην, τὸν παρεκάλεσε νὰ βοηθήσῃ αὐτὴν εἰς τὰ τοῦ μαγειρείου, διότι ὁ σύζυγός της ἦτο ἀπών. Ὁ δὲ Φιλοποίμην, ἀπεκδυθεὶς ἁπλοϊκώτατα τὸν μανδύαν αὐτοῦ, ἤρχιζε νὰ σχίζῃ ξύλα. Τὴν στιγμὴν δ' ἐκείνην φθάσας ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τῷ τοιούτῳ θεάματι, ἀνέκραξε. « Τί τοῦτο, Φιλοποίμην; Τί γὰρ ἄλλο (ἔφη δωρίζων ἐκεῖνος) ἢ κακᾶς ὄψεως δίκας δίδωμι; » Καὶ Ἀγησίλαος δ' ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης ἦτο ἐπίσης κατὰ τὰ τοιαῦτα φιλοσοφικώτατος· διότι ἡ παρὰ Σπαρτιάταις ἀγωγὴ εἶχε καθοπλίσει αὐτὸν κατὰ τῆς ματαίας ἐπιδείξεως. Ὅτε ὁ Φαρνάβαζος, σατράπης μιᾶς τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ τῶν Περσῶν βασιλέως, διαπραγματευόμενος εἰρήνην μετὰ τοῦ Ἀγησιλάου, προσεκάλεσεν αὐτὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, αὐτὸς μὲν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Περσῶν παρουσιάσθη μεθ' ὅλης τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ μεθ' ὅλης τῆς Μηδικῆς πολυτελείας, ἐνδεδυμένος ἔνδυμα πορφυροῦν, πεποικιλμένον χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ· ἐξήπλωσε μάλιστα κατὰ γῆς λαμπροὺς τάπητας, ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτῶν πλουσιώτατα καθίσματα· ὁ δ' Ἀγησίλαος, ἐνδεδυμένος ἁπλούστατα καὶ οὐδεμίαν τοιαύτην ἐξωτερικὴν ἐπίδειξιν περιβεβλημένος, ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς χλόης. Ἐν τούτοις ὁ κενόδοξος Πέρσης, ἐρυθριάσας καὶ μὴ δυνηθεὶς νὰ ὑποφέρῃ τοιαύτην ἀντιπαράθεσιν, ὡμολόγησε σεβασμὸν πρὸς τὴν τοσαύτην ἁπλότητα τοῦ Σπαρτιάτου, μιμούμενος αὐτήν. Οὐχὶ βεβαίως δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν, ἢ ὅτι ἄλλη τις διάφορος μεγαλοπρέπεια, λαμπροτέρα τοῦ Περσικοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, περιεστοίχιζε τὸν Ἀγησίλαον καὶ καθίστα αὐτὸν ἀξιοσέβαστον, τὸ ἔνδοξον δηλαδὴ ὄνομα αὐτοῦ, ἡ πολεμικὴ ἀρετὴ τῶν στρατευμάτων, ὧν ἐστρατήγει, καὶ τὰ ὁποῖα ἐπροξενουν τρόμον, φθάνοντα μέχρι καὶ αὐτοῦ σοῦ θρόνου τοῦ τῶν Περσῶν βασιλέως.

§. 27. Σκιπίων δ' Ἀφρικανὸς ὁ νεώτερος, ἀποσταλεὶς ὑπὸ τῆς Ῥω-

μαϊκῆς βουλῆς μετὰ πληρεξουσιότητος διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν τάξιν εἰς τὰς ὑποτελεῖς πόλεις καὶ ἐπαρχίας, καὶ νὰ ἐλέγξῃ τὰς πράξεις τῶν ἡγεμόνων τῶν ἐθνῶν, τῶν ὁποίων ἦρχον οἱ Ῥωμαῖοι, μολονότι κατήγετο ἐκ μιᾶς τῶν περιφανεστέρων οἰκογενειῶν τῆς Ῥώμης, καὶ υἱοποιήθη ὑπὸ μιᾶς τῶν πλουσιωτέρων, καὶ διεπράξατο τοιαῦτα κατορθώματα, δι' ὧν ἐλάμπρυνε τὸ ὄνομα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἔθνους, δὲν ἔφερεν ὅμως μεθ' ἑαυτοῦ οὐδένα ἄλλον, ἢ ἕνα φίλον, καὶ τοῦτον φιλόσοφον, τέσσαρας δὲ μόνον ὑπηρέτας. Ἀλλὰ καὶ περ συνοδευόμενος ὑπὸ τοσοῦτον εὐτελοῦς θεραπείας, μεθ' ὅλας τὰς προφυλάξεις, τὰς ὁποίας ἡ μετριοφροσύνη ὑπηγόρευσεν αὐτῷ νὰ λάβῃ, μόλις ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἡ φήμη, ἣν εἶχε προηγουμένως ἀποκτήσει, εἵλκυσεν ἐνώπιον αὐτοῦ ὅλην τὴν πόλιν, καθ' ἣν στιγμὴν ἀπεβιβάζετο. Αὐτὸς δὲ μόνος, ἄνευ τινὸς ἐνόπλου σωματοφυλακῆς, παρακολουθούμενος μόνον ὑπὸ τῶν προτερημάτων, τῶν κατορθωμάτων καὶ τῶν θριάμβων αὐτοῦ, οὐ μόνον ἤρκεσε νὰ ἐπισκοτίσῃ τὴν ματαίαν δόξαν τοῦ τῆς Αἰγύπτου βασιλέως, ἐξελθόντος πρὸς ὑπάντησιν αὐτοῦ μεθ' ὅλης τῆς βασιλικῆς παρατάξεως, ἀλλὰ καὶ εἵλκυσε τὰ βλέμματα ἁπάντων πρὸς ἑαυτόν, τὰς ἐπευφημίας καὶ τὸν θαυμασμὸν ὅλου τοῦ κόσμου. Ὁ αὐτοκράτωρ δὲ πάλιν Τραϊανός, ἀκολουθούμενος ὑπὸ εὐτελοῦς συνοδίας, δὲν προέπεμπε πρὸ αὐτοῦ τοὺς προετοιμάσοντας τὴν ὁδόν, δι' ἧς ἔμελλε νὰ διέλθῃ, ἀλλ' ἐπροτίμα μάλιστα πολλάκις νὰ σταματήσῃ, ἵνα διέλθωσιν οἱ ἄλλοι. Ὁ Μάρκος Αὐρήλιος, δωδεκαετὴς ἐνδυθεὶς τὸν φιλοσοφικὸν τρίβωνα, οὐδόλως ἠρέσκετο οὔτε εἰς τοὺς δορυφόρους, οὔτε εἰς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς στολισμούς, οὔτε εἰς τὰς τιμάς, τὰς ὁποίας προσέφερον ἄλλοτε πρὸς τοὺς Καίσαρας καὶ Αὐγούστους.

§. 28. Οἱ ἄνδρες οὗτοι δὲν ἠγνόουν τὸ μεγαλεῖον, οὐδ' ἐστεροῦντο τὴν αἴσθησιν τοῦ ὡραίου, ἀλλ' ἦσαν πεπεισμένοι, ὅτι ἡ μεγάλη δόξα, ὡς καὶ τὸ πρώτιστον χρέος τοῦ ἀνθρώπου, πρὸ πάντων δὲ ἐκείνου, ὅστις κέκτηται δύναμίν τινα καὶ εὑρίσκεται εἰς θέσιν διακεκριμένην, εἶναι τὸ νὰ μιμῆται αὐτὸν τὸν Θεόν, εὐεργετῶν κατ' ἀξίαν τοὺς ἄλλους, καὶ ἀρκούμενος εἰς ἐλάχιστα δι' ἑαυτόν.

§. 29. Ἵνα δὲ ὑποδείξω διὰ βραχέων, ὁποίαν ἀπόφασιν ἐξέδωκεν ἡ Ἱστορία, τὸ παγκόσμιον τοῦτο δικαστήριον, ὁ αἰώνιος Ἄρειος Πάγος κατὰ τῶν πολυτελῶν στολισμῶν καὶ καλλωπισμῶν τοῦ γυναικείου φύλου, ἀρκεῖ, νομίζω, νὰ ἀναφέρω δύο μόνον ἐκ τῶν γυναικῶν ἐκείνων, ὧν τὰ ὀνόματα ἐνέγραψεν ἐν τῇ δέλτῳ αὐτῆς ἡ Ἱστορία χρυσοῖς γράμμασι, καὶ ὧν ὁ τρόπος ἀναφέρεται μέχρι σήμερον, ὡς κανὼν τῶν χρεῶν καὶ καθηκόντων τῶν συζύγων καὶ μητέρων. Κορνηλία, ἡ θυγάτηρ τοῦ μεγάλου Σκηπίωνος καὶ μήτηρ τῶν δύο Γράκχων, ἐκ τῆς εὐγενεστέρας οἰκογενείας τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἐξ ἑνὸς τῶν πλουσιωτέρων οἴκων, ἰδοὺ ποῖον ἐθεώρει στολισμὸν καὶ κόσμον τῆς γυναικός. Γυνή τις ἐκ τῆς Καμπανίας, ἐλθοῦσα νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ καὶ διαμένουσα παρ' αὐτῇ, ἀφοῦ ἐξέθεσε μετὰ

κομπασμοῦ ἐνώπιον αὐτῆς πᾶν ὅ,τι ἐθεωρεῖτο τότε τοῦ τελευταίου συρμοῦ καὶ τῆς μεγαλειτέρας ἀξίας πρὸς στολισμὸν τῶν γυναικῶν, χρυσὸν δηλαδή, ἄργυρον, κοσμήματα, ἀδάμαντας, ψέλλια, ἐνώτια, καὶ λοιπά, περιέμενε νὰ εὕρῃ περισσότερα καὶ ἐξοχώτερα παρὰ τῇ Κορνηλίᾳ, γυναικὶ τοσούτῳ μεγάλης περιωπῆς· διὸ καὶ ἀπήτησεν αὕτη μετὰ πολλῆς τῆς ἀνυπομονησίας νὰ ἴδῃ τὸν κόσμον ἐκείνης. Ἡ Κορνηλία ὅμως ἐπιτηδείως πως κατώρθωσε νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν συνομιλίαν μέχρις ὅτου ἐπέστρεψαν τὰ τέκνα αὐτῆς ἀπὸ τὸ δημόσιον σχολεῖον. Καὶ τότε δεικνύουσα ταῦτα τῇ παρ' αὐτῇ φιλοξενουμένῃ γυναικί· «Ἰδού, εἶπεν, ὁ ἐμὸς στολισμός.» Ἡ δὲ σύζυγος τοῦ Φωκίωνος, ὅτε πολυτελὴς καὶ λαμπροστολισμένη γυνὴ ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐπισκεφθεῖσα αὐτὴν καὶ ἰδοῦσα μετ' ἀπορίας τὴν μεγίστην ἁπλότητα τῆς ἐναρέτου Ἀθηναίας, ἠρώτησε ποῖοι ἦσαν οἱ στολισμοὶ αὐτῆς; «Ὁ ἐμὸς στολισμὸς εἶναι ὁ Φωκίων», ἀπήντησεν ἡ ἔμφρων σύζυγος τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός.

§. 30. Ταῦτα τὰ παραδείγματα διδάσκουσιν ἡμᾶς, ὅτι δὲν πρέπει νὰ κρίνῃ τις οὐδέποτε τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως· διότι πολλάκις σπανία τις ἀρετὴ εἶναι κεκρυμμένη ὑπὸ πενιχρόν τι ἔνδυμα, ὥσπερ τοὐναντίον, πολύτιμόν τι ἔνδυμα δύναται νὰ καλύπτῃ μεγάλα ἐλαττώματα. Ἡ Ἱστορία διδάσκει ἡμῖν ἐπίσης ὅτι ἀπαιτεῖται μεγαλειτέρα γενναιότης καὶ ὀξύνοια νὰ ὑπερβῇ τις τὴν γνώμην τῶν πολλῶν, καὶ νὰ μένῃ ἀπαθὴς πρὸς τὰ φαινόμενα μέν, μὴ ὄντα ὅμως ἀληθῶς ἀγαθά. Ὅτι τέλος οὐδεμία ἀξία ἐνυπάρχει εἰς τὸ νὰ συναθροίζῃ τις δυνάμει τῶν χρημάτων πολυτίμους λίθους, ἀδάμαντας καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ νὰ μὴ σκέπτηται περὶ οὐδενὸς ἄλλου πράγματος. Ὅτι, ἀπ' ἐναντίας, ἀπαιτεῖται μεγάλη φρόνησις, πρὸ πάντων δὲ παρὰ γυναικὶ μεγάλης περιωπῆς, ἵνα περιφρονῇ ὡς εὐτελῆ καὶ ἀνάξια ἑαυτῆς τὰ τοιαῦτα, καὶ ἵνα θεωρῇ τιμὴν καὶ δόξαν ἑαυτῆς τὴν ἀνατροφὴν τῶν ἰδίων τέκνων, ἢ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.

§. 31. Τοιαῦτα δὲ κατορθοῦσα ἡ Ἱστορία, καθιστᾷ πρόδηλον τὴν ἐπιῤῥοήν, ἣν κέκτηται ἐπὶ τῆς διαπλάσεως τῶν ἠθῶν, καὶ προφανῆ τὴν ὠφέλειαν, ἣν παρέχει ἡ διδασκαλία αὐτῆς οὐ μόνον εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς κοινωνίας, ἀλλ' εἰς ἅπαντα ἀνεξαιρέτως. Καθότι εἰς μὲν τοὺς πολιτικοὺς χρησιμεύει ὡς ποδηγός, διδάσκουσα αὐτοῖς τὰς καθολικωτάτας τῆς πολιτικῆς τέχνης ἀρχάς, αἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἰσίν, ἢ τὸ ἐξαγόμενον τῆς ἀγαθῆς καὶ τῆς κακῆς πείρας τῶν λαῶν· εἰς δὲ τὸν στρατιώτην παρέχει ἔξοχα πρὸς μίμησιν πρότυπα πειθαρχίας καὶ αὐταπαρνήσεως, φιλοπατρίας καὶ ἡρωϊσμοῦ. Τῷ ἱερεῖ δὲ πάλιν ἀναμιμνήσκει τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ, καὶ τὰς δεινὰς συνεπείας τῆς παρανοήσεως ἢ καταχρήσεως τῆς πνευματικῆς ἀρχῆς· χορηγεῖ δὲ αὐτῷ τρανὰ περὶ τῆς θείας προνοίας τεκμήρια, καὶ πλοῦτον ἀνεξάντλητον ἠθικῶν παραδειγμάτων. Ὅθεν ὁ νομομαθής, ὁ ἰατρός, ὁ τεχνίτης, ὁ ἔμπορος, οἱ

πάντες τέλος πάντων εὑρίσκοντες ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τὸ ἐνδιαφέρον ἑαυτοῖς, πορίζονται ἐξ αὐτῆς, ὡς ἀπὸ τοῦ κέρατος τῆς Ἀμαλθείας, ἀνεξάντλητον φρόνησιν. Καθότι φρονήσεώς ἐστιν ἡ πεῖρα, ἡ δὲ Ἱστορία τὸ ταμεῖον τῆς καθολικῆς τῶν ἀνθρώπων πείρας. Ἡ Ἱστορία λοιπὸν εἶναι ἡ εὐεργέτις μοῖρα, ἡ ἀπαλλάττουσα ἡμᾶς διαφόρων κινδύνων καὶ περιπετειῶν· εἶναι ἡ παραινετικὴ φωνὴ τῶν τεθνεώτων πρὸς τοὺς ζῶντας· εἶναι ἡ γέφυρα, δι' ἧς ὑπερβαίνομεν τὰ ὑπὸ τῆς πείρας τῶν ἄλλων καταδειχθέντα ἀκροσφαλῆ καὶ ἄπλετα πελάγη τοῦ βίου. « Δυοῖν γὰρ ὄντοιν τρόποιν πᾶσιν ἀνθρώποις τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταθέσεως, τοῦ διὰ τῶν ἰδίων συμπτωμάτων, καὶ τοῦ διὰ τῶν ἀλλοτρίων, ἐναργέστερον μὲν εἶναι συμβαίνει τὸν διὰ τῶν οἰκείων περιπετειῶν, ἀβλαβέστερον δὲ τὸν διὰ τῶν ἀλλοτρίων. Διὸ τὸν μὲν οὐδέποτ' ἑκουσίως αἱρετέον· ἐπεὶ μετὰ μεγάλων πόνων καὶ κινδύνων ποιεῖ τὴν διόρθωσιν, τὸν δὲ ἀεὶ θεραπευτέον, ἐπεὶ χωρὶς βλάβης ἐστὶ συνιδεῖν ἐν αὐτῷ τὸ βέλτιον. Ἐξ ὧν συνιδόντι καλλίστην παιδείαν ἡγητέον εἶναι τὴν ἐκ τῆς πραγματικῆς Ἱστορίας περιγιγνομένην ἐμπειρίαν. » (Πολύβ. Α. 35).

§. 32. Αὕτη δὲ τῷ ὄντι ἡ ἐκ τῆς πραγματικῆς Ἱστορίας περιγιγνομένη ἐμπειρία τοσοῦτον μεῖζων ἐστὶ πάσης ἄλλης διδασκαλίας, ὅσον ἐν αὐτῇ καθορᾷ τις, οὐχὶ ὡς ἐν τῇ Ἠθικῇ καὶ Ποιήσει τὸ πῶς ὤφειλεν ἢ δυνατὸν ἦν γενέσθαι τι, ἀλλὰ πῶς γενόμενον πραγματικῶς ἔσχε τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ τέλος· ἢ μᾶλλον, καθ' ὅσον ἐν αὐτῇ καθορᾷ τις, ὅτι δυνατὴν ὑπερνικῆσαι τὰ παρὰ τῶν ἄλλων πολλάκις ἀδύνατα θεωρούμενα, καὶ τὴν μακαριστοτάτην εὐδαιμονίαν κεκτῆσθαι δι' ἀθανάτου εὐφημίας. Ἐν ἑνὶ δὲ λόγῳ, ἡ ἐκ τῆς πραγματικῆς Ἱστορίας περιγιγνομένη ὠφέλειά ἐστι μεγίστη, διότι ἐν αὐτῇ τις διδάσκεται, ὅτι μόνοι οἱ ἀρετὴν διαπράξαντες ἀθάνατον δόξαν διὰ τῆς Ἱστορίας περιεποιήσαντο. « Τοῖς μὲν γὰρ ἐν τῷ ζῆν μηδὲν ἀξιόλογον πράξασιν, ἅμα ταῖς τῶν σωμάτων τελευταῖς, συναποθνήσκει καὶ τἆλλα πάντα τὰ κατὰ τὸν βίον· τοῖς δὲ δι' ἀρετὴν περιποιησαμένοις δόξαν, διαμνημονεύονται αἱ πράξεις, διαβοώμεναι τῷ θειοτάτῳ τῆς Ἱστορίας στόματι. Καλὸν δέ, οἶμαι, τοῖς εὖ φρονοῦσι θνητῶν πόνων ἀντικαταλλάξασθαι τὴν ἀθάνατον εὐφημίαν ». (Διόδ. Σικελ.)

Τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐνάρξεως τῶν δημοσίων ἐξετάσεων, ιδ' τοῦ Ἰουνίου, καθ' ἣν τὴν Αὐτοῦ Θ. Π. ἀσθενοῦσαν ἐξεπροσώπει ὁ σεβ. Μητροπολίτης Κυζίκου μετὰ τῶν λοιπῶν ἱερωτάτων Συνοδικῶν, ὁ Σχολάρχης ἔλεξε τάδε.

Σεβασμία καὶ φιλόμουσος ἀκρόασις.

Ἡ ἐπιστήμη, τὸ πάγκοινον τοῦτο μέλημα καὶ τιμαλφὲς κτῆμα πάντων τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν, δέον μὲν ἵνα ἐν ἑκάστῳ τὴν γνῶσιν ἀναπτύσσῃ καὶ τὴν καρδίαν ἀγαθύνῃ καὶ τὸν ἀνθρώπινον βίον ἐν πᾶσι βελτιοῖ,

δέον δὲ πάλιν ἵνα ὑφ' ἑκάστου ὅση δύναμις καλλιεργουμένη προάγηται, καὶ οὕτω τελειοῦσα ἀείποτε καὶ τελειουμένη, πρὸς τὸ ὑψηλὸν καὶ πάμφωτον καὶ θεῖον αὐτῆς τέρμα ἀνέρχηται καὶ ὅσον οἷόν τε τούτῳ προσπελάζῃ.

Τὰς διανοητικὰς καὶ ἠθικὰς δυνάμεις τῆς νεολαίας εἰς τοιόνδε καὶ τοσόν δε βαθμὸν ἀναπτύξεως νὰ προβιβάζωσιν, ὥστε εἰς οἱονδήποτε τῆς γνώσεως κλάδον, εἰς οἱαν δήποτε ἐπιστήμην ἢ τέχνην εἰδικῶς ἤθελεν ἐπιδοθῇ ὁ νεανίσκος ὑπὸ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ κλίσεως ἀγόμενος, ἐμχερῶς τε καὶ εὐδοκίμως τὸ ἔργον αὐτοῦ νὰ καλλιεργῇ καὶ στερρῷ τῷ ποδὶ εἰς τὰ πρόσω χωρῇ, εἰς τοσοῦτον πνευματικῆς μορφώσεως τὴν μαθητευομένην νεότητα νὰ ἀνάγωσιν, εἰσὶ προωρισμέναι αἱ ἀνώτεραι καὶ μεγάλαι Σχολαί, αἵτινες συνήθως καὶ *Γυμνάσια* καλοῦνται πάνυ προσφυῶς, ὡς ἐγγυμνάζουσαι καὶ ἐκτυλίσσουσαι τὸ πνεῦμα τῶν νεαρῶν φίλων τῶν γραμμάτων καὶ διὰ πάντων ἐκείνων ἐφοδιάζουσαι αὐτούς, δι' ὧν ὕστερον εἰς *ἄνδρα τέλειον* ἔρχονται καὶ μετὰ τοῦ ζῆν καὶ τὸ εὖ ζῆν πορίζονται.

Ἡ ἡμετέρα Σχολὴ ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐνιαυτῶν ἀδιαλείπτως καταρτιζομένη, καὶ ἔστι καὶ παρὰ πᾶσι γινώσκεται καὶ ἐπαξίως Μεγάλη ἐπωνυμεῖται, ὡς ταύτην δὴ μάλιστα καὶ αὕτη τὴν ὁδὸν πορευομένη. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἱερᾷ αὐτῆς ἀποστολῇ καὶ τῆτες ὑπὸ τὴν ἄνωθεν θείαν σκέπην καὶ ἀντίληψιν ἐργασθεῖσα, εὐφροσύνως παρίσταται σήμερον ἔνδον τοῦ ἱεροῦ τούτου περιβόλου, ὅπως τῶν ἑαυτῆς ἀγώνων τὴν πνευματικὴν συγκομιδὴν καὶ δημοσίᾳ ἐνδείξηται πρὸς τὴν φιλόμουσον καὶ λογίαν τῆς ἡμετέρας πόλεως μερίδα, ἐν ᾗ εὐγνωμόνως πάνυ θεώμεθα κατακοσμοῦσαν καὶ εὐλογοῦσαν ἡμᾶς τὴν σεβασμίαν χορείαν τῶν ἐκλεκτοτέρων ἡμῶν Ἱεραρχῶν μετὰ πολλῶν καὶ ἄλλων ἐντίμων καὶ λογάδων τῆς ἡμετέρας κοινωνίας προσώπων. Ἐν πρώτοις ὅμως ὀφείλομεν κατὰ τὰ νενομισμένα ἵνα γνωστὴν ποιήσωμεν τῷ φιλοκάλῳ Συλλόγῳ τὴν κατάστασιν καθόλου τῆς Σχολῆς ἐπὶ τῆς ἐνιαυσίου ταύτης περιόδου, ὥστε, τὸ ὅλον ὑπ' ὄψιν ἔχοντες, ἀσφαλῶς καὶ δικαίως περὶ τῶν καθέκαστα κρίνωμεν, Ἑλλανοδίκαι ἀπὸ τῆς σήμερον ἐν ταῦθα παρακαθήμενοι.

Καὶ δὴ ἐν πρώτοις περὶ τοῦ εἴδους καὶ τοῦ ποσοῦ τῶν διδαχθέντων μαθημάτων εἰς ἑκάστην τῶν Τάξεων, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται τὸ ὅλον σῶμα τῆς Σχολῆς.

Ἐν τῷ Λ'. Τμήματι ἐδιδάχθησαν

Ἡ Α'. ΤΑΞΙΣ

Ἐκ τῆς Κατ' ἔκτασιν ἱερᾶς Κατηχήσεως· Τὰ Περὶ τῆς φύσεως καθόλου τῆς θρησκείας καὶ ἰδίως τῆς Χριστιανικῆς. Περὶ τῆς σχέσεως τῶν ἀρχαίων θρησκευμάτων καὶ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ πρὸς τὸν Χριστιανισμόν. Περὶ τῆς θείας Ἀποκαλύψεως καθόλου. Περὶ τῆς ἱερᾶς παραδόσεως καὶ τῆς ἁγίας Γραφῆς. Περὶ τῆς Ἐκκλησίας. Περὶ τῆς θείας χάριτος καὶ τῶν

Μυστηρίων καὶ περὶ τῶν ἐν πᾶσι τούτοις διαφορῶν τῶν ἑτεροδοξούντων Χριστιανῶν (ἐκ χειρογράφου).

Ἐκ τῶν Ἑλλήνων τραγικῶν ποιητῶν, Σοφοκλέους Οἰδίποδα τὸν Τύραννον, καὶ ἐκ τῶν λυρικῶν, Πινδάρου τὸ ά. β΄. γ΄. καὶ ζ΄. τῶν Ὀλυμπιονικῶν μετ' ἐπιτόμου θεωρίας περὶ ποιήσεως καθόλου.

Ἐκ τῆς Λατινικῆς ἑποποιΐας, Οὐϊργιλίου Αἰνειάδος τὸ ς΄. βιβλίον καὶ ἐκ τῶν λυρικῶν Ὁρατίου ἐκ τοῦ ά. μὲν βιβλ. τὴν γ΄. ᾠδὴν (ad navem Virgilii Athenas profecturi) τὴν λά. (ad Apollinem) καὶ τὴν λέ. (ad fortunam), ἐκ δὲ τοῦ β΄. τὴν ζ΄. (ad Pompejum) τὴν ιδ΄. (ad postumum) καὶ ιέ. (ad Mecenatem).

Τὴν ἱστορίαν τοῦ μεσαιῶνος μέχρι τέλους τῆς ιγ΄. ἑκατοντ. (ἐκ τῆς τοῦ Οὐήβηρ. καὶ τοῦ Παπαρηγοπούλ.).

Τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας (ἐκ χειρογρ.)

Ἐκ τῆς φυσικῆς ἱστορίας, τὸ πρῶτον μέρος τῆς Ζωολογίας περὶ τῶν λειτουργιῶν καὶ περὶ τῆς ταξινομήσεως τῶν ζώων (ἐκ χειρογρ. μεταφράσεως τοῦ Καθηγ.).

Καὶ τὰ κυριώτερα τῆς πειραματικῆς φυσικῆς (Α. Δαμασκηνοῦ) καὶ τῆς χημείας (τοῦ Ρενὼ μεταφρασθ. ὑπὸ Α. Σπαθάρου).

Ἡ αὐτὴ δὲ τάξις, ἀναγνοῦσα πρῶτον ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ εἰδικοῦ Καθηγητοῦ τὰ ἐκλεκτότερα ἐπιγράμματα τῆς Ἀνθολογίας, καὶ εἰς τὴν Ἐπιγραμματοποιΐαν ὕστερον κατὰ τὸ δυνατὸν ἐνεγυμνάσθη καὶ τὰ ῥητορικὰ αὐτῆς γυμνάσματα συνεπλήρωσεν.

Ἡ Β΄. ΤΑΞΙΣ

Μετὰ τὴν περὶ Ὁμήρου καὶ τῶν ποιημάτων καὶ τοῦ μέτρου αὐτοῦ εἰσαγωγικὴν διδασκαλίαν, τὴν Α΄. καὶ μέρος τῆς Β΄. ῥαψῳδίας τῆς Ἰλιάδος (μέχρι τοῦ 483 στίχ.) ἑρμηνεύοντος τοῦ Καθηγητοῦ· καὶ τὴν Γ΄. ὅλην ἀκροωμένου καὶ ἐπιδιορθοῦντος, τὸ Ι τῆς Ὀδυσσείας καὶ ἐκ τῶν τοῦ Θεοκρίτου τὸ ά. καὶ ιά. εἰδύλλιον.

Ἐκ τῶν χρονικῶν τοῦ Τακίτου μέρος τοῦ ά. βιβλ. (§§. 40), καὶ μέρος τοῦ β΄. βιβλ. (στίχ. 200) τῶν Μεταμορφώσ. τοῦ Ὀβιδίου.

Ἐκ τῆς δραματικῆς ποιήσεως τῶν Γάλλων, τεμάχια τῆς Ἐσθὴρ καὶ τῆς Γοθολίας τοῦ Ῥακίνα, τινὰ ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τῆς κυρίας Roschejaquelein (πάντα ἐκ τῆς Χρηστομ. Bivét), γραμματικὴν N. Chapsal καὶ θεματογραφίαν ἐκ τοῦ ἐπιστολαρίου τοῦ Παλαιολόγου.

Ἱκανὰ ἐκ τοῦ Μουγνὶλ κιουττὰπ καὶ τοῦ Ταρίχι Γιουνανιστὰν (Α. Κωνσταντινίδου) καὶ πρὸς ἀνάγνωσιν χειρογράφων τὸ Ῥισαλεῖ Ἄχλάκ, ἔτι δὲ κανόνας περὶ παραγωγῆς ῥημάτων ἀφῃρημένων καί τινα ἄλλα ἐκ τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης.

Τὴν Τριγωνομετρίαν (Α. Σπαθάρου) καὶ τὴν Κοσμογραφίαν (Φατσέα) μετά τινων προσθαφαιρέσεων τοῦ Καθηγητοῦ.

Τὰ ἀξιολογώτερα τῆς Χημείας (Ῥενώ, μεταφρασθείσης ὑπὸ Α. Σπαθάρ.)

Τὴν Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν μέχρι τοῦ Αὐγούστου (ἐκ τῆς τοῦ Παπαρηγοπούλου).

Τὴν Λογικὴν καὶ Ἠθικὴν (ἐκ χειρογρ.) καὶ

Τὰ κυριώτερα τῆς Ῥητορικῆς (τοῦ Βάμβα) μετὰ τῶν ῥητορικῶν γυμνασμάτων.

Ἡ Γ΄. ΤΑΞΙΣ

Θουκυδίδου ξυγγραφῆς Β΄. τοῦ β΄. βιβλ. τὰς 13 πρώτας §§. τὸν ἐπιτάφιον τοῦ Περικλέους μετὰ τοῦ λοιμοῦ καὶ τὴν δημηγορίαν τοῦ αὐτοῦ, τὴν δημηγορίαν τῶν Μιτυληναίων, τοῦ Κλέωνος, τοῦ Διοδότου, τῶν Πλαταιέων, τῶν Θηβαίων, τοῦ Δημοσθένους, τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τὴν τοῦ Ἑρμοκράτους· καὶ ἐκ τῶν τοῦ Ἡροδότου ἱστοριῶν τὴν ς΄. καὶ μέρος τῆς ζ΄ (§. 1—50).

Ἐκ τῶν τοῦ Κικέρωνος τὸν περὶ Μαρκέλλου λόγον καὶ μέρος τοῦ περὶ γήρως (§. 1—55), μετὰ τοῦ συντακτικοῦ τοῦ Οὐλερίχου.

Ἐκ τῆς Γαλλικῆς χρηστομαθείας Βινὲτ τὸν Βελισάριον, τὰς τύχας τοῦ Gil Blas, τὸν λεπρὸν τῆς πόλεως Αὐγούστης καὶ τὸν ὑπὸ Βιλμαίνου βίον Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, γραμματικὴν τοῦ Καρασούτσα καὶ θεματογραφίαν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς μεταφράσεως τοῦ διηγήματος Ῥοβινσὼν Κροῦσσος.

Ὀθωμανικά, τὸ Ῥεχνουμαΐ κηραάτ, καὶ γραμματικὴν (Α. Κωνσταντινίδου), πρὸς ἀνάγνωσιν δὲ χειρογράφων τὸ Ῥισαλεῖ Ἀχλάκ.

Τὴν Ἄλγεβραν (τοῦ Μανάρη) καὶ Τριγωνομετρίαν (Α. Σπαθάρ.).

Τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Φιλοσοφίαν (ἐκ χειρογράρ.), τὴν Ἀνθρωπολογίαν καὶ τὴν Ψυχολογίαν (Χορτάκη).

Ἐκ τῆς γενικῆς ἱστορίας συμπλήρωσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ τὴν τοῦ μέσου αἰῶνος μέχρι τῆς 13 ἑκατ. (ἐκ τῆς τοῦ Οὐήβήρ. καὶ Παπαρηγοπούλ.).

Τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας (ἐκ χειρογρ.).

Καὶ ἐπιστολογραφίαν ἐν τῇ ἀρχ. Ἑλληνικῇ.

Ἡ Δ΄. ΤΑΞΙΣ

Ἑλληνικά, Πλάτωνος Κρίτωνα καὶ Δημοσθένους τὸν περὶ Στεφάνου ὅλον, ἑρμηνεύοντος τοῦ Καθηγητοῦ, καὶ Αἰσχίνου τὸν κατὰ Κτησιφῶντος ὅλον, ἀκροωμένου καὶ ἐπιδιορθοῦντος. Πρὸς τούτοις θεματογραφίαν καὶ γραφικὰς συνθέσεις εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ὁμιλουμένην.

Λατινικά, μέρος τῶν ἁπλῶν φράσεων καὶ τοὺς Αἰσωπείους μύθους ἐκ τῶν τοῦ Οὐλερίχου, τὸν Θεμιστοκλέα ἐκ τῶν τοῦ Κορνηλίου Νέπωτος καὶ τὸ τεχνολογικὸν τοῦ Οὐλερίχου.

Γαλλικὰ τὸ ή. βιβλίον τοῦ Τηλεμάχου μετὰ τοῦ τεχνολογικοῦ μέρους τῆς γραμματικῆς τοῦ Καρασούτσα καὶ θεματογραφίαν ἐκ τῆς μεθόδου τοῦ Ἀν.

Ὀθωμανικά, Ἀναγνωσματάριον καὶ γραμματικὴν (Α. Κωνσταντινίδου).

Τὴν Γεωμετρίαν (Λεγένδρου) καὶ

Σύντομον πραγματικὴν καὶ ἠθικὴν ἑρμηνείαν τῶν καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ἀναγινωσκομένων περικοπῶν τοῦ Ἀποστόλου.

Ἐν δὲ τῷ Β'. Τμήματι ἐδιδάχθησαν

Ἡ Α'. ΤΑΞΙΣ

Δημοσθένους Ὀλυνθιακὸν ά. Β'. καὶ γ'. καὶ τὸν ά. Φιλιππικόν, ἑρμηνεύοντος τοῦ Καθηγητοῦ, καὶ τὸν λόγον Λυκούργου κατὰ Λεωκράτους καὶ Πλάτων. Ἀλκιβιάδην Β'. ἀκροωμένου καὶ ἐπιδιορθοῦντος· ἔτι δὲ τὸ συντακτικὸν τοῦ Ἀσωπίου (Περιοδ. Α'.) καὶ θεματογραφίαν.

Τὸ ἀναγνωσματάριον τῆς Γαλλικῆς γλώσσης καὶ γραμματικὴν τοῦ Καρασούτσα μέχρι τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων, καὶ ἀνάγνωσιν ἐκ τοῦ Τηλεμάχου.

Ἀρχὰς τῆς Ὀθωμανικῆς γλώσσης.

Θεωρητικὴν ἀριθμητικὴν (Κόνδη).

Ἱστορίαν νεωτέραν (ἐκ τῆς συνόψεως Ἐρρίκου Οὐίτε).

Ἀρχαιολογίαν Ἑλληνικὴν μέχρι τοῦ περὶ πολιτευμάτων (μεταφρ. Σ. Ἀντωνιάδου).

Φυσικομαθηματικὴν Γεωγραφίαν (Σακελλαρίου), ἔν τισι μὲν συμπληρωθεῖσαν, ἐνιαχοῦ δὲ ἁπλουστευθεῖσαν δι' ἰδιαιτέρων τοῦ διδάσκοντος σημειώσεων καὶ

Σύντομον πραγματικὴν καὶ ἠθικὴν ἑρμηνείαν τῶν κατὰ τὰς Κυριακὰς ἀναγινωσκομένων ἱερῶν Εὐαγγελίων.

Ἡ Β'. ΤΑΞΙΣ

Ἰσοκράτους τὸν Ἀρειοπαγιτικόν, Πλουτάρχου τὸν Θεμιστοκλέα καὶ Λυκούργου τὸν κατὰ Λεωκράτους, τὸ στοιχειῶδες συντακτικὸν (Β. Δ. Καλλίφρονος) μετ' ἀναλόγων τεχνολογικῶν παρατηρήσεων, καὶ ἐπιστολογραφίαν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ὁμιλουμένῃ.

Τὴν Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν καὶ τῆς μεσαιωνικῆς μέρος (ἐκ τῆς τοῦ Ἐρρίκ. Οὐίτε).

Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν (Μυκονίου).

Τὴν στοιχειώδη Γεωμετρίαν (Γεράκη).

Γεωγραφίας Σακελλαρίου τὸ περὶ Ἀσίας, Ἀφρικῆς, Ἀμερικῆς καὶ Ὠκεανίας καὶ

Ἐπίτομον ἱερὰν Κατήχησιν (Β. Δ. Καλλίφρονος).

Ἡ Γ'. ΤΑΞΙΣ

Ξενοφῶντος ἐκ τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Σωκράτους (πάντα τὰ εὑρισκόμενα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Χρηστομαθείᾳ τῆς 8 ἐκδ. τοῦ 1856), τὸν Οἰκονομικὸν τοῦ αὐτοῦ, γραμματικὴν τοῦ Γενναδίου (διασκευασθεῖσαν ὑπὸ Γ. Παπασλιώτου) καὶ ὀρθογραφικὰς ἀσκήσεις καθ' ὑπαγόρευσιν ἐν τῷ μαυροπίνακι (σχέδια διαφόρων ἐπιστολῶν).

Ἀριθμητικῆς πρακτικῆς (Α. Χουρμουζ.) τὰ ἀπὸ τῶν συμμιγῶν μέχρι τέλους.

Γεωγραφίας Σακελλαρίου τὴν Εὐρώπην καὶ Γεωγραφίαν τῆς ἀρχ. Ἑλλάδος (Κ. Ζαχαριάδου).

Ἱστορίαν τῶν ἀνατολικῶν λαῶν (Κ. Ζαχαριάδου) καὶ τῆς ἀρχ. Ἑλλάδος (ἐκ τῆς τοῦ Κείτλη)· καὶ

Τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἱερᾶς Ἱστορίας (Πανταζῆ).

Ἡ Δ'. ΤΑΞΙΣ

Γνωμικὰ καὶ συντόμους φράσεις μέχρι τοῦ βαρυτόνου καὶ ἐνεργητικοῦ ῥήματος καὶ τοὺς Αἰσωπείους μύθους ἐκ τῆς Ἕλλην. Χρηστομαθ. καὶ τὰ αὐτόθι εὑρισκόμενα ἐκ τῶν ἀστείων τοῦ Ἱεροκλέους. Ἔτι δὲ Λουκιανοῦ ἐκ τῶν νεκρικῶν διαλόγων τὸν ά. Β'. γ'. καὶ δ'. καὶ τὸ ἐνύπνιον τοῦ αὐτοῦ· Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου τὸν περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτεύεσθαι καὶ Ἰσοκράτους τὴν πρὸς Δημόνικον παραίνεσιν· ἐπὶ δὲ τούτοις γραμματικὴν Γενναδίου (διασκευασθ. ὑπὸ Γ. Παπασλ.) μέχρι τῶν περισπωμένων ῥημάτων καὶ ὀρθογραφίαν καθ' ὑπαγόρευσιν.

Ἀριθμητικῆς πρακτικῆς (Α. Χουρμουζ.) τὰ μέχρι τῶν δεκαδικῶν.

Γεωγραφίας Σακελλαρίου τὰ περὶ Ἑλλάδος καὶ Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας καὶ

Τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἱερᾶς Ἱστορίας (Πανταζῆ).

Τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα τὰ διδαχθέντα μαθήματα ἐν ἀμφοτέροις τοῖς Τμήμασι τῆς ἡμετέρας Σχολῆς· ποσάωρον δὲ ἦν ἕκαστον τούτων καθ' ἑβδομάδα, δεικνύουσι τῷ βουλομένῳ καὶ τοῦτο γινώσκειν τὰ Προγράμματα (1).

Σημειωτέον δὲ ἐνταῦθα ὅτι τὴν Χημίαν ἐδιδάχθησαν ὁμοῦ ἥτε Α'. καὶ Β'. Τάξις, ἅτε δὴ ἐγκριθέντος ἵνα τὸ μάθημα τοῦτο μετατεθῇ κατ' ὀλίγον εἰς τὴν Δ'. Τάξιν. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ Τριγωνομετρία εἰς δύο ἐδιδάχθη τάξεις, διότι καὶ αὕτη μετατίθεται εἰς τὴν Γ'. Τῆς δὲ γενικῆς Ἱστορίας τὸ αὐτὸ Τμῆμα διήκουσεν ἡ Α'. καὶ ἡ Γ'. διὰ τὰς γενομένας ἤδη μεταθέσεις τῶν μαθημάτων, ὑφ' ὧν ἡ Α'. τάξις παρέλειψεν ἐν τῷ μεταξὺ τὴν ἱστορίαν τοῦ μέσου αἰῶνος. Παρελείφθη δὲ ἡ συνέχεια τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἐν τῇ Β'. τάξει καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους, μάλιστα δὲ διὰ τὴν τῶν μαθημάτων περίσσειαν, ἣν ἐξαιρετικῶς εἶχεν ἡ τάξις κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος· ὥστε ἡ ἐντελὴς ταξιθέτησις καὶ πλήρης διδασκαλία τῶν μαθημάτων τῷ χρόνῳ γενήσεται.

Ἐν δὲ τῷ κύκλῳ τῶν μαθημάτων τοῦ Β'. Τμήματος. χάρις εἰς τὰ φῶτα καὶ τὸν ζῆλον τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας, αἱ εὐχαί, ἃς ἐξεφράσαμεν πέρυσι περὶ τῆς συμπληρώσεως αὐτοῦ, ἤρξαντο ἤδη ἐν μέρει πραγματοποιούμεναι. Ἡ ά. τάξις τοῦ εἰρημένου Τμήματος ἐδιδάχθη σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ

(1) Ὅρ. τὰ Προγράμματα τοῦ 1868–69.

τὰς ἀρχὰς τῆς Ὀθωμανικῆς γλώσσης. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι βραδέως εἰσήχθη αὐτόθι ἡ διδασκαλία τῆς γλώσσης ταύτης· διότι μόλις ἐν ταῖς πρὸ τοῦ Πάσχα νηστείαις ἐγένετο ἡ ἔναρξις, οὐχ ἧττον ὅμως εἰσήχθη καὶ κατεκυρώθη καὶ τῷ χρόνῳ πλατυνθήσεται, ἀνατεθεῖσα ἐνὶ τῶν ἐφέτος ἀπολυομένων μαθητῶν ἡμῶν, τῷ ἐκ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην χωρῶν ὁρμωμένῳ Ναθαναὴλ Παύλου, ἱκανωτάτῳ εἰς τὸ ἔργον κριθέντι.

Φοιτηταὶ δὲ ἐνεγράφησαν ἐν τῷ Μητρῴῳ τῆς Σχολῆς 470, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μὲν καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς 224, ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας 107, ἀπὸ Θρᾴκης δὲ καὶ Ἠπείρου, Μακεδονίας τε καὶ Ἀλβανίας 93 καὶ ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ Ἰονίου πελάγους καὶ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος 46. Τούτων δὲ τακτικῶς μὲν ἐμαθήτευσαν οἱ 446, 24 δὲ διετέλεσαν ἁπλῶς ἀκροαζόμενοι ἢ καὶ παρασκευαζόμενοι εἰς τὸ μαθητεῦσαι. Οὐ πάντες δὲ καὶ μέχρι τέλους παρέμειναν, ἀποχωρησάντων οὐκ ὀλίγων τῶν μὲν πρότερον, τῶν δὲ ὕστερον καὶ ἐπὶ διαφόροις λόγοις. Οἱ δὲ ἐναπολειφθέντες εἰσὶ τριακόσιοι ἑξήκοντα πέντε, ἐξ ὧν ἀριθμοῦσι

Τοῦ Α΄. Τμήματος.

Ἡ Α΄. τάξις.	μαθητ.	22 καὶ 1 ἀκρ.
Ἡ Β΄. »	»	28
Ἡ Γ΄. »	»	30 καὶ 3 ἀκρ.
Ἡ Δ΄. »	»	33 καὶ 4 ἀκρ.

Τοῦ Β΄. Τμήματος.

Ἡ ά. τάξις	μαθητ.	50 καὶ 2 ἀκρ.
Ἡ Β΄. »	»	62
Ἡ γ΄. »	»	70
Ἡ δ΄. »	»	60

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν τῶν τάξεων τοῦ Β΄. Τμήματος ὑπερβαίνει, ὡς ἕκαστος παρατηρεῖ, τὸ μέτρον, δι' οὗ ὁ σκοπὸς ἑκάστης τοιαύτης Σχολῆς ῥᾳδίως ἐπιτυγχάνεται. Αἱ τάξεις αὗται σύγκεινται ἐκ μαθητῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς 60 καὶ 70, ἐνῷ ὁ μέσος ὅρος τῆς πληθύος ἑκάστης ταξεως δέον νὰ μὴ ὑπερβαίνῃ τοὺς 30· διότι ἄλλως ἡ φυγοπονία, εἰς ἣν ὡς τὰ πολλὰ ἡ νεότης ἀποκλίνει, ὑπερπλεονάζει, τοῦ διδάσκοντος μὴ δυναμένου καθ' ἑκάστην οὐδὲ τὸ ἓν δέκατον τῶν μαθητῶν δοκιμάζειν ἐν τῷ ὀλίγῳ χρόνῳ τῆς ἐξετάσεως καὶ παραδόσεως τοῦ μαθήματος· διὸ καὶ ἀλλαχοῦ αἱ πολυπληθεῖς αὗται τάξεις διαιροῦνται, ὡς γνωστόν, εἰς δύο Τμήματα, ὧν ἑκάτερον διδάσκεται ἰδίᾳ. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν ὅπως σήμερον ἔχουσι δυστυχῶς τὰ οἰκονομικὰ τῆς Σχολῆς, ὅτε καὶ αὗται αἱ ἀπολύτως ἀπαιτούμεναι δαπάναι ἐλλείπουσιν, ἡ διαίρεσις αὕτη καθίσταται ἀδύνατος, καί περ ἄλλως οὖσα σκοπιμωτάτη καὶ λυσιτελής.

Πολλαί εἰσιν αἱ ἐλλείψεις ἀμφοτέρων τῶν Τμημάτων τῆς Σχολῆς, αἱ παρακωλύουσαι οὐ μόνον τὴν τακτικὴν πορείαν καὶ πλήρη ἀνάπτυξιν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν τάξιν καὶ εὐκοσμίαν, ἥτις δέον νὰ ἐμπολιτεύηται ἐν

πᾶσιν· ἔνιαι δὲ τούτων ἀλληλουχοῦνται καὶ ἡ μία προκαλεῖ τὴν ἑτέραν. Περὶ τῶν ἐλλείψεων τούτων εἴπομεν πέρυσιν ἐν τῇ ἐκθέσει ἡμῶν τὰ δέοντα, μὴ σκοποῦντες δὲ νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰ αὐτά, ἐπιλέγομεν σήμερον ὅσας μόνον τότε παρεσιωπήσαμεν καὶ ὅσας δυνατόν πως νὰ θεραπεύσωσιν οἱ τὰ πράγματα τῆς Σχολῆς διέποντες. Ἑτέρα οὖν ἔλλειψις τοῦ Β΄ ἡμῶν Τμήματος, ἀποβλέπουσα εἴς τε τὴν ἐμπρέπουσαν τάξιν καὶ εὐκοσμίαν καὶ τὴν ἐπίδοσιν τῶν μαθητῶν, καὶ ἀμέσως μετὰ τῆς πληθύος τούτων συνδεομένη, εὔωνος μέν τοι καὶ εὐθεράπευτος, ἐστὶν ἡ ἔλλειψις δευτέρου Παιδονόμου. Ἐὰν τὸ κατάστημα τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου Τμήματος ἦν ἕν καὶ τὸ αὐτὸ καὶ τὰς ἀναγκαίας πρὸς μελέτην καὶ διδασκαλίαν αἰθούσας ἐκέκτητο, τρεῖς Παιδονόμοι θὰ ἦσαν ἀρκεταὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Σχολῆς· ἀλλὰ σήμερον ὅπως ἔχουσι τὰ πράγματα, διακόσιοι πεντήκοντα περίπου μαθηταὶ τοῦ Δευτέρου Τμήματος εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτηρῶνται ὑφ' ἑνὸς καὶ μόνου Παιδονόμου, πεφορτισμένου μάλιστα καὶ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ περίθαλψιν τοῦ ἐν τῷ Καταστήματι τῆς Σχολῆς ἐνοικοῦντος διδασκάλου. Ἄλλως τε ἱστέον ὅτι συγκριτικῶς οἱ ὀλιγώτεροι πάντοτε τῶν μαθητῶν τοῦ Τμήματος τούτου εἰσὶν οἱ ποιούμενοι τὰς μελέτας αὐτῶν κατ' οἶκον, οἱ πλεῖστοι ἔρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμελέτητοι, δύνανται δὲ νὰ ἐκμανθάνωσι τὰ μαθήματα αὐτῶν μελετῶντες ἐν τῇ Σχολῇ ὑπὸ ἐπιτήρησιν καὶ ἐπιστασίαν, ἀλλά, τοιαύτης μὴ ὑπαρχούσης ἱκανῆς, καὶ τῆς θύρας τοῦ Καταστήματος ἐλευθέρας οὔσης, οἱ τοιοῦτοι ἤτοι ἐνδιατρίβουσιν ἐν τῇ Σχολῇ ἀτακτοῦντες καὶ πολλὰ θορυβοῦντες καὶ αὐτοὶ μηδὲν ποιοῦντες καὶ τοὺς θέλοντάς τι ποιεῖν παρακωλύοντες, ἢ ἐκχέονται εἰς τὰς ἀγυιὰς καὶ εἰς τὰς πλατείας πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως διαφθειρόμενοι καὶ ἐξαχρειούμενοι. Τὸ δεύτερον συμβαίνει πολλάκις καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τοῦ χειμῶνος· οὐ διέλειπον δὲ καὶ ἐφέτος πολλοὶ καὶ βαρεῖς πολλαχόθεν περὶ τούτου γογγυσμοὶ συνεχῶς πλήττοντες τὰς ἀκοὰς τῆς Σχολαρχίας, ἥτις θεραπείαν τινὰ τοῦ κακοῦ τὸ γενοῦν οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ εὑρίσκει ἢ ἐν τῇ παρουσίᾳ καὶ ἑτέρου παιδονόμου.

Ἐπὶ δὲ τῆς διαγωγῆς καθόλου τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν ἐπικαλούμεθα καὶ αὖθις τὴν σύντονον προσοχὴν καὶ ἐπιστασίαν τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων αὐτῶν. Τὸ ἐφ' ἡμῖν, οὐδέποτε ἐπαυσάμεθα καὶ ἡ Διεύθυνσις καὶ οἱ κύριοι Καθηγηταὶ παραινοῦντες τοῖς παρεκτρεπομένοις τὰ εἰκότα, ἔξιν ὅτε δὲ καὶ ἐπιπληκτικώτερον αὐτοὺς ἐλέγχοντες· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπαξάπαντες σχεδὸν οἱ μαθηταὶ ἡμῶν εἰσιν ἐξώκριτοι, τὸν πλεῖστον χρόνον μακρὰν τῆς Σχολῆς μετὰ τῶν οἰκείων καὶ φίλων αὐτῶν συνδιαιτώμενοι, ἀνάγκη ἵνα καὶ ὑπὸ τούτων τὸ πλεῖστον ἐπιτηρῶνται. Ἀπαιτεῖται δὲ αὐστηροτάτη ἐπιτήρησις· διότι οὐκ ἔστιν ὅστις ἀγνοεῖ ὅτι αἱ κακαὶ ὁμιλίαι φθείρουσι καὶ τὰ χρηστότερα ἤθη, ἐκμηδενίζουσαι ἐν μιᾷ ὡς εἰπεῖν στιγμῇ τὴν δύναμιν καὶ αὐτῶν τῶν ὑψηλοτέρων θεωριῶν καὶ τῶν λαμπροτέρων ἠθικῶν ὑποδειγμάτων, δι' ὧν ἐξαγνίζεται

καὶ μεταρσιοῦται καθ' ἑκάστην ἐν ταῖς Σχολαῖς ἡ καρδία τῆς νεολαίας. Δυστυχῶς παρ' ἡμῖν ἔτι ἀπὸ τῶν Σχολῶν, ἀπ' αὐτῶν μόνον ἐξαρτῶσιν οἱ πλεῖστοι τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν τέκνων αὐτῶν καὶ διὰ τοῦτο ἐλαττοῦνται ὁσημέραι καὶ σπανίζουσιν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνίᾳ οἱ χρηστοὶ καὶ ἐνάρετοι πολῖται.

Ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτῆς ὑποτρόφους ἔσχεν ἡ Σχολὴ τέσσαρας μόνον, ἐπιχορηγοῦσα αὐτοῖς καθ' ἕκαστον μῆνα γρόσια πεντήκοντα· διότι ἡ ἔνδεια, εἰς ἣν περιῆλθε τὸ ταμεῖον αὐτῆς, ἠλάττωσε κατ' ὀλίγον καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑποτρόφων. Καὶ οὕτως ὅμως οὐ διέμειναν ὅλως ἀπροστάτευτοι οἱ ἐνδεεῖς καὶ ἄποροι τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν, τυχόντες ἄλλοι ἄλλοθεν τῆς βοηθείας τῶν παρ' ἡμῖν πλουσίων καὶ φιλοδώρων ἀνδρῶν τῇ συστάσει τῆς Σχολαρχίας καὶ τῶν Καθηγητῶν.

Ἠκενότης τοῦ ταμείου τῆς Σχολῆς ὑπῆρξε τοσαύτη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐνεστῶτος σχολικοῦ ἔτους, ὥστε οὐ μόνον τῶν ὑποτρόφων τὸ σῶμα ἠκρωτηρίασεν, ἀλλὰ καὶ τῶν Καθηγητῶν ἡμῶν τὸν θίασον σπουδαίως ἠπείλησε· τινὲς ἐξ αὐτῶν, οἰκογενειάρχαι ὄντες καὶ ὑπὸ τὸ βάρος μυρίων ἀναγκῶν διατελοῦντες, μικροῦ δεῖν διέκοπτον τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν, τὸ μὲν διὰ τὴν μακρὰν καθυστέρησιν τῶν μηνιαίων μισθῶν, τὸ δὲ καὶ διὰ τὴν ἐλάττωσιν ἢ τὸ δυσανάλογον τῆς ἀμοιβῆς πρὸς τὴν καθημερινὴν ἐργασίαν (1). Χάρις ὅμως εἰς τὰ διενεργηθέντα καὶ ἐν μέρει διαπραχθέν-

(1) Παραλείποντες ἄλλα πολλά, παρατιθέμεθα ἐν ταὐθα τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν, ἣν ἔλαβεν ἡ Σχολαρχία παρὰ τοῦ ἀξιοτίμου Καθηγητοῦ κ. Α. Σπαθάρη.

Πανοσιολογιώτατε,

Ἀφοῦ πρῶτον ἐκφράσω πρὸς ὑμᾶς τὴν βαθεῖάν μου θλῖψιν διὰ τὴν ὑμετέραν ἀσθένειαν καὶ ζητήσω παρ' ὑμῶν συγγνώμην, διότι μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης δὲν ἠδυνήθην νὰ Σᾶς ἐπισκεφθῶ ὡς δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἀσχολούμενος, Σᾶς παρακαλῶ νὰ καθυποβάλητε εἰς τὴν σεβαστὴν Ἐφορίαν ὅτι ἀπὸ τῆς προσεχοῦς δευτέρας, 8|20 Δεκεμβρ. δὲν θέλω πλέον δυνηθῆ νὰ ἐκτελέτω τὰ πρὸς τὴν Σχολὴν καθήκοντά μου· διότι ἡ ἀπὸ τῆς οἰκίας μου μέχρι τῆς Σχολῆς διέλευσίς μου συνεπάγεται δι' ἐμὲ σκηνὰς ἀφορήτους παρ' ἀνθρώπων ἐχόντων παρ' ἐμοῦ νὰ λαμβάνωσιν· ὅτι δὲ τότε μόνον θέλω ἐπαναλάβει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων τούτων, ἐὰν ἡ Σ. Ἐφορία τὸ ἐπιθυμῇ, ὅταν πληρωθῶ μέχρις ὀβολοῦ ἕως τῆς πρώτης τρέχοντος μηνός. Ὡς ὑμῖν γνωστὸν ἔλαβον ἀπέναντι τῶν καθυστερουμένων μηνιαίων μου λίρ. Ὀθωμ. εἴκοσι καὶ μίαν πρὸς ἑκατὸν δέκα γρόσ. ἑκάστην, τὸ ὅλον γρόσ. δύο χιλιάδας τριακόσια πεντήκοντα δύο· ὑπολείπονται εἰσέτι νὰ μὴ μετρηθῶσι γρόσ. δύο χιλιάδες καὶ ἑπτακόσια τεσσαράκοντα ὀκτώ, πρὸ τῆς παραλαβῆς τῶν ὁποίων δὲν ἐν νοῶ ἀπὸ τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος νὰ πατήσω εἰς οὐδεμίαν παράδοσιν. Γνωρίζω, κύριε Σχολάρχα, ὅτι ἐν τῷ πνεύματι τῆς διατηρήσεως τῆς τάξεως καὶ τῆς συντηρήσεως τῆς Σχολῆς θέλετε μοὶ ὑποδείξει καὶ πάλιν τὰς οἰκονομικὰς δυσχερείας τοῦ ταμείου καὶ τὸ ἀδύνατον τῶν εἰσπράξεων κατὰ τὰς παρούσας περιστάσεις. Ὁ ὑμέτερος ζῆλος πρὸς τὸ πείθειν τοὺς Καθηγητὰς ἔσωσε τὴν Σχολὴν μέχρι τοῦδε πολλάκις, καὶ εἶναι κατὰ τοῦτο παντὸς ἐπαίνου ἀνώτερος· ἀλλὰ νομίζω ὅτι δὲν εἶναι ἰδικόν μου καθῆκον νὰ φροντίζω πόθεν καὶ πῶς οἱ μισθοὶ πληρόνονται. Τὸ καθῆκόν μου εἶναι, ὅταν σημαίνῃ ὁ κώδων, νὰ εἰσ-

τα, τὸ κακὸν προελήφθη, καὶ τοὐλάχιστον διὰ τοῦτο τὸ ἔτος ἡ πολύτιμος ζωὴ τοῦ ἱερωτάτου τούτου φυτωρίου τῆς Ἀνατολῆς, κινδυνεύοντος τὸν ἔσχατον κίνδυνον, ὡς ἐκ θαύματος διεσώθη. Διὸ καθῆκον αὐτῆς θεωρεῖ ἡ Σχολαρχία ὅπως, ἐν ὀνόματι τῆς Σχολῆς ἁπάσης, καὶ δημοσίᾳ ἐνταῦθα ἐκφράσῃ τὴν ὀφειλομένην εὐχαριστίαν πᾶσι τοῖς συνεργήσασιν εἴς τε τὴν δικαίαν τῶν πραγμάτων διάταξιν καὶ εἰς τὴν περίθαλψιν τῆς ἄλλοτε μέν ποτε πολυθρυλήτου, νῦν δὲ πολυθρηνήτου διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν πόρων καταστάσης Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς.

Τὸ σπουδαῖον τοῦτο καὶ ζωτικώτατον τῶν ζητημάτων τῆς Σχολῆς, ὁ προσπορισμὸς δηλονότι τῶν ταῖς καθημεριναῖς αὐτῆς δαπάναις ἀναγκαιούντων χρημάτων, διεκώλυσεν ἐν μέρει καὶ τὴν ἄλλως ἀναγκαιοτάτην ἐργασίαν τῆς ἀναθεωρήσεως καὶ ἐκτυπώσεως τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς. Ἡ ἀξιότιμος Ἐφορία προσηλωθεῖσα, καὶ δικαίως, εἰς τὰ οἰκονομικὰ ἰδίως τῆς Σχολῆς, καὶ εἰς τούτων καὶ μόνον τὴν θεραπείαν ἀνενδότως ἐργασθεῖσα, δὲν παρημέλησε μὲν καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ συνέχοντος τὴν Σχολὴν θεμελιώδους νόμου, δὲν κατώρθωσεν ὅμως καὶ ἄχρι τῆς ὥρας ἵνα καὶ εἰς φῶς τοῦτον ἐκδῷ, προτιθεμένη ἵνα ποιήσηται τοῦτο προσεχῶς, ἀφοῦ οὗτος καὶ τὴν ἐπιδοκιμασίαν προσλάβηται τῶν ἀνωτέρων ἡμῶν Ἀρχῶν.

Τῆς ἡμετέρας Ἐφορίας, καὶ ἰδίᾳ τοῦ Προεδρείου αὐτῆς ἡ ἐργασία, ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν τῆς Σχολῆς ὑπῆρξε σπουδαία, καὶ ἐν καιρῷ γνωσθήσεται, ὡς πεποίθαμεν, τῷ Κοινῷ διὰ λεπτομεροῦς ἐκθέσεως· ἡμεῖς δὲ τοσοῦτον μόνον ἁψάμενοι ἐνταῦθα τῶν οἰκονομικῶν, ὅσον ταῦτα ἄμεσον ἔσχον ἀναφορὰν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τῆς Σχολῆς κατάστασιν, ἐπιλέγομεν ἤδη ἐφεξῆς ὀλίγα καὶ περὶ τῆς Βιβλιοθήκης καὶ Ὀργανοθήκης ἡμῶν, τὴν περὶ τούτων πλατυτέραν ἔκθεσιν ἐν τοῖς μετέπειτα ἐπιφυλασσόμενοι.

Βιβλία καὶ φυλλάδια διάφορα τῇ Βιβλιοθήκῃ καί τινα ὄργανα τῇ Ὀργανοθήκῃ ἐδωρήσαντο οἱ ἀξιότιμοι κκ. Λέων Μελᾶς, Μαρῖνος Βρετός, Δημήτριος Μαζαράκης, Εὐαγγελινὸς Μησαηλίδης, Κυριακὸς Φιλοξένης, Κωνσταντῖνος Καραπάνος, Ἀλέξανδρος Κωνσταντινίδης, Κωνσταντῖνος Π. Δούκας, Ἰωάννης Καράλης, Βασίλειος Φαρσῆς, Γαβριὴλ Σοφοκλῆς, Βασίλειος Καλλίφρων, Δημήτριος Νικολαΐδης, Θεόδωρος Ἀριστοκλῆς, Ν. Ζανούδιος, Περικλῆς Τριανταφυλλίδης, ὁ καθηγητὴς καὶ πρώην πρύτανις τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑλλάδος Κ. Ῥάλλης, ὁ κ. Κ. Εὐσταθόπουλος καὶ ἡ εὐγενεστάτη κ. Λουκία Σ. Καραθεοδωρῆ.

ἔρχωμαι εἰς τὰς παραδόσεις μου, καὶ πέποιθα ὅτι ἡ χαρακτηρίζουσα ὑμᾶς εὐθυδικία δὲν θέλει μοὶ ἀρνηθῆ τὴν μαρτυρίαν της, ὅτι ἐξετέλεσα πάντοτε τὸ καθῆκόν μου μετὰ θρησκευτικῆς ἀκριβείας.

Ἀσπαζόμενος εὐλαβῶς τὴν ὑμετέραν δεξιάν, διατελῶ μετὰ βαθέος σεβασμοῦ

Ἐν Φαναρίῳ, τῇ 4 Δεκεμβρίου 1869.

Ὑμέτερος θεράπων
Α. ΣΠΑΘΑΡΗΣ.

Πρὸς τούτοις ἡ Ἑταιρία τῶν φίλων τοῦ λαοῦ, ἡ κεντρικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπή, οἱ ἀδελφοὶ Καλλιάδαι, οἱ συντάκται καὶ ἐκδόται τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἤδη ἐκτυπουμένου λεξικοῦ τῆς Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς Πατριαρχικῆς Μουσικῆς Σχολῆς. Οἱ δὲ ἀξιότιμοι συντάκται τῆς Βυζαντίδος, τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος, τοῦ Νεολόγου, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Λόγου, τοῦ Τύπου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ὁμονοίας προσήνεγκον δωρεὰν τὰ φύλλα τῶν Ἐφημερίδων αὐτῶν, ἐφ' οἷς πᾶσιν ἀπονέμει ἡ Σχολὴ τοῖς φιλοκάλοις αὐτῆς δωρηταῖς τὴν ὀφειλομένην εὐχαριστίαν.

Τὰ δὲ εἰς τὸ ἰδιαίτερον ταμεῖον τῆς Βιβλιοθήκης καὶ Ὀργανοθήκης ἐκ τῶν ἐφετεινῶν εἰσπράξεων εἰσελθόντα συμποσοῦνται εἰς γρόσ. 6,316 1]2, ἐξ ὧν ἄχρι τῆς ὥρας ἐδαπανήθησαν γρόσ. 1855, ὡς δείκνυσιν ὁ ἐπὶ τούτῳ καταστρωθεὶς ἰδιαίτερος πίναξ τῶν προσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ εἰρημένου ταμείου.

Ὡς ζημίαν δὲ ἠθικὴν ἅμα καὶ ὑλικὴν ἀναφέρομεν ἐνταῦθα τὸν θάνατον τοῦ μακαρίτου Γεωργίου Κλιντηροπούλου, ἑνὸς τῶν δοκιμωτέρων τροφίμων τῆς ἡμετέρας Σχολῆς. Ὁ Γεώργιος Κλιντηρόπουλος, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Μεγ. τοῦ Γέν. Σχολῇ, τῇ συστάσει μὲν αὐτῆς, τῇ προστασίᾳ δὲ καὶ ἐλευθερίῳ δαπάνῃ τῶν εὐγενεστάτων ἀδελφῶν κκ. Ζαρίφη, μεταβὰς εἰς Ἀθήνας, κἀκεῖ τριετίαν ὅλην διατρίψας, ἀνέβη καὶ εἰς Γερμανίαν πρὸς μείζονα καὶ τελειότερον καταρτισμὸν αὐτοῦ ἐν τῷ τῆς Φιλολογίας κλάδῳ. Ἀλλ' ἐνταῦθα νοσήσας βαρέως, ἐτελείωσε προώρως τὸν βίον. Ὁ μακαρίτης ἐγένετο θῦμα τῆς ἀγνῆς ἀφοσιώσεως αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπιστήμην. Ἡ Σχολὴ παρεσκεύαζεν αὐτὸν ἐν τῷ μέλλοντι εἰδικὸν Καθηγητὴν αὐτῆς ἐν τοῖς Λατινικοῖς Γράμμασιν, ἀλλ' ἀτυχῶς ἀπώλεσεν αὐτόν. Λέγεται δὲ ὅτι ἐντεῦθεν ἤδη ἀναχωρῶν ὁ Γεώργιος σαθρὰν εἶχε τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος, ὅπερ ἐὰν ἀληθεύῃ, δέον ἵνα τοῦ λοιποῦ ἀκριβεῖς γίνωνται πρότερον ἔρευναι οὐ μόνον τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ σώματος, ἵνα μὴ καὶ τὸ νᾶμα τῆς ζωῆς τῶν νέων ἀώρως διακόπτηται καὶ αἱ κατόπιν αὐτῶν γινόμεναι δαπάναι ἀνωφελεῖς ὅλως καὶ μάταιαι ἀποβαίνωσιν.

Περαίνοντες ἤδη τὴν Ἔκθεσιν ἡμῶν, πρὸς μὲν τὴν σεβασμίαν καὶ ἔντιμον ὁμήγυριν ἀγγέλλομεν ὅτι ὁ λόγος, ὁ κατὰ τὸ ἐσχάτως ἐπικρατῆσαν ἔθος τὴν Ἔκθεσιν τῆς Σχολαρχίας ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ διαδεχόμενος καὶ ἐπιστημονικὴν ἔχων ὡς τὰ πολλὰ ὑπόθεσιν, ὃν ἐκ διαδοχῆς εἷς τῶν κκ. Καθηγητῶν συνέταττε καὶ ἀπήγγελλε, μετετέθη εἰς τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἴθισται, ἵνα μὴ τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας ταύτης εἰς λόγους μόνον δαπανᾶται· καὶ ἤδη ὁ κ. Κωνσταντῖνος Ζαχαριάδης ἐποιήσατο τὴν ἀρχήν, ὁμιλήσας ἐν τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων, ἐπέλαχε δὲ εἰς τοῦτο ὁ κ. Βασίλειος Καλλίφρων· πρὸς δὲ τοὺς εἴτε λόγῳ εἴτε ἔργῳ, πολλὰ ἢ ὀλίγα, ἐλευθερίᾳ τῇ χειρὶ καὶ δαψιλέσε-

ρον ἢ καὶ διὰ τοῦ ὀβολοῦ αὐτῶν εἰς τὸ Γαζοφυλάκιον τῆς Σχολῆς συμβάλοντας, βαθεῖαν τὴν εὐγνωμοσύνην ἀπονέμοντες, τὴν ἄνωθεν τοῦ Θεοῦ ἐπ' αὐτοὺς εὐλογίαν ἐπικαλούμεθα διὰ στόματος τῆς ἀπόρου καὶ ἀπειροκάκου νεότητος, ἣν ἡ σεβασμία αὕτη μήτηρ, ὡς ὄρνις τὰ ἑαυτῆς νοσσία, ἀπὸ πολλῶν ἤδη αἰώνων περιθάλπουσα ζωογονεῖ καὶ ἐκτρέφει καὶ μεγαλύνει, καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν εὐγενῶς ἀναπτεροῖ διὰ τῶν καλῶν μαθημάτων ἐπὶ τῇ κοινῇ τοῦ ὅλου Ἔθνους προκοπῇ καὶ δόξῃ. Ἰδίᾳ δὲ χάριτας ὁμολογοῦμεν τῇ Αὐτοῦ θειοτάτῃ Παναγιότητι, ὅστις, εἰ καὶ μὴ διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ σήμερον ὡς ἄλλοτε τὰς δημοσίας ἡμῶν ἐξετάσεις σεμνύνει, ὡς μηκέτι δυστυχῶς ἀπὸ τῶν πόνων τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ ἀπαλλαγείς, εὖ οἴδαμεν ὅμως ὅτι καὶ μακρόθεν ἡμᾶς εὐλογεῖ, χάριτας ὁμολογοῦμεν Αὐτῷ τε καὶ τοῖς περὶ Αὐτὸν περινουστάτοις Ἱεράρχαις, οἵτινες δόξαν καὶ τιμὴν μεγάλην καὶ ἀείδιον τοῦ καθ' ἡμᾶς οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου τὴν Σχολὴν ταύτην ἡγούμενοι, οὐ διαλείπουσι περιποιούμενοι καὶ ταύτην τὸ κατὰ δύναμιν. Διὸ καὶ ἐπὶ τὸ μέλλον τὸ ὄμμα ῥίπτοντες, εὐελπίδες εἰς αὐτὸ ἀτενίζομεν, τὴν τακτοποίησιν τῶν οἰκονομικῶν τῆς Σχολῆς πραγμάτων, ἀφ' ὧν ἡ ζωὴ αὐτῆς ἐξήρτηται, ἀπὸ τῶν σπουδαίων καὶ ἐμβριθῶν σκέψεων τῆς ἤδη ἐν τῇ μεγαλοπόλει ταύτῃ συνερχομένης γενικωτέρας συνελεύσεως ἀπεκδεχόμενοι. Εἰς τὴν μελέτην καὶ σύσκεψιν τῆς μεγάλης ταύτης Βουλῆς ὑποβάλλομεν οὐδὲν ἧττον καὶ τὸ περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς Σχολῆς ζήτημα, ὅπερ, εἰ καὶ δευτερεῦον τῇ τάξει, ἔστι μέντοι, ὡς δῆλον γίνεται ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς γενομένων Ἐκθέσεων τῆς τε προκατόχου καὶ τῆς ἐνεστώσης Σχολαρχίας, ζήτημα καίριον, ὡς ἀποβλέπον, οὐ λέγομεν τὸ φιλότιμον καὶ φιλόκαλον τοῦ Γένους αἴσθημα, ἀλλὰ τὴν ὑγιεινήν, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος τῆς Σχολῆς καὶ τὴν ἐν πᾶσιν ἀνεπηρέαστον διεκπεραίωσιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς. Εἴθε δὲ ὁ Ὕψιστος ἄνωθεν εὐλογῶν εὐοδώσοι τὰ πάντα!

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΟΥΣ.

Φίλοι Ὁμιληταί.

Ἡ παρουσία τῆς ἀνωτάτης ἡμῶν Ἱεραρχίας προκαθημένης, καθάπερ καὶ ἡ πολυπληθὴς τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν συρροὴ ἐκ πάσης ὡς εἰπεῖν ἡλικίας καὶ τάξεως, ἱκανῶς ἡμῖν τεκμηριοῦσι τὴν μεγάλην σπουδαιότητα τῆς τελουμένης σήμερον ἑορτῆς τῶν Γραμμάτων. Ἱεράρχαι καὶ ἄρχοντες, ἄνδρες σοφοὶ καὶ τῆς σοφίας ἐρασταί, πάντες καὶ αὖθις συνέδραμον εἰς τὸ σεμνὸν τοῦτο τῶν Μουσῶν ἐνδιαίτημα, ἵνα μετάσχωσι τῆς δημοτελοῦς ταύτης ἑορτῆς, καὶ πάντων τὰ ὄμματα πρὸς ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ἀτενίζουσιν, ὡς εἰς νεαροὺς βλαστοὺς τῶν χρυσῶν τοῦ Ἔθνους ἐλπίδων, καὶ πάντες τὴν προσοχὴν καὶ τὴν διάνοιαν ἀτενῶς ἐπὶ τὴν παιδείαν ἐφιστῶσι καὶ τὰ

ἐξ αὐτῆς ἀγαθὰ ἀναλογιζόμενοι, ἀνέκφραστον ἐν ἑαυτοῖς εὐφροσύνην καὶ θυμηδίαν αἰσθάνονται· ὅτι ὄντως *μακάριος ἄνθρωπος ὃς εὗρε σοφίαν, καὶ θνητὸς ὃς εἶδε φρόνησιν. Μῆκος γὰρ βίου καὶ ἔτη ζωῆς ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτῆς, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ πλοῦτος καὶ δόξα· ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς ἐκπορεύεται δικαιοσύνη, νόμον δὲ καὶ ἔλεον ἐπὶ γλώσσης φορεῖ. Αἱ ὁδοὶ αὐτῆς ὁδοὶ καλαί, καὶ πᾶσαι αἱ τρίβοι αὐτῆς εἰρήνη.*

Ἀπὸ τοῦ φωτὸς τοῦ πνεύματος, ἀπὸ τῶν ἀγλαῶν προϊόντων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, δι' ὧν ἡ σοφία ἀμείβει καὶ στεφανοῖ ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Γραμμάτων τοὺς περὶ τῆς ἱερᾶς δάφνης ἀμιλλωμένους, μόνον οἱ τῇ ὀκνηρίᾳ δουλεύοντες καὶ οἱ ἀναισθήτως τῇ ὕλῃ προσκείμενοι καὶ πρὸς οὐδὲν τῶν ὑψηλῶν βλέποντες, οὗτοι μόνον μετὰ περιφρονήσεως καὶ χλεύης τὸ πρόσωπον ἀπέστρεψαν. Τὰ βιβλία, τὰ πολύτιμα ταῦτα μνημεῖα τῆς ζωῆς τοῦ πνευματεμφόρου τῆς γῆς πολίτου, ὑπ' αὐτῶν μόνον διεβλήθησαν, ἡ δὲ ἐλαχίστη τῶν κατηγοριῶν, ἃς ἐναντίον τῶν Γραμμάτων ἐπεσώρευσαν οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν, εἶναι ὅτι ταῦτα εἰς οὐδὲν ὠφελοῦσι.

Καὶ ὅμως εἰς τὴν ἀδούλωτον τῶν Γραμμάτων σελίδα, αὐτοῦ τὸ ἄσυλον εὑρίσκει τὸ πνεῦμα πιεζόμενον· αὐτοῦ αἱ ἀλήθειαι καὶ αἱ ἀποκαλύψεις τῶν αἰώνων, ἐπὶ τὴν ἱερὰν καὶ ἀπροσμάχητον ἐκείνην σημαίαν ἐγχαραττόμεναι, τοῖς πᾶσι φανεραὶ γίνονται καὶ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς ἀσφαλῶς μεταβιβάζονται· αὐτοῦ συνέρχονται αἱ γενναῖαι καὶ εὐγενεῖς ψυχαὶ ἵνα γόνυ κλίνωσι πρὸ τῆς σκιᾶς τῶν μεγάλων πνευμάτων καὶ τὴν περικαλῆ καὶ σεβασμίαν εἰκόνα τῆς ἀρετῆς ὁλοψύχως περιπτύξωνται· αὐτόθεν καὶ ἡ μνήμη τὸν πλοῦτον ἀρύεται καὶ τὸ πνεῦμα τὴν ἑαυτοῦ τροφήν· αὐτοῦ ἡ μεγαλοφυΐα τὸν σπινθῆρα ἀνευρίσκει, δι' οὗ ἡ φαεινὴ αὐτῆς λαμπὰς ἀνάπτεται· αὐτοῦ, ἐνὶ λόγῳ, τὸ νῆμα τοῦ ἐπὶ γῆς βίου τοῦ ἀνθρώπου καὶ καθαρῶς διορᾶται καὶ ἀδιασπάστως συνέχεται.

Τῇ ἀληθείᾳ οὔτε δυσκολίαν, ἀλλ' οὔτε λόγων πολλῶν χρείαν ἔχομεν ἵνα ἀπαντήσωμεν πρὸς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐναντίων. Ἡ μεγάλη καὶ θαυμασία δύναμις τῶν Γραμμάτων ἄνωθεν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων παρὰ πάντων ἀνωμολογήθη καὶ ἔργῳ ἐδηλώθη, καὶ ἤδη ὑπὸ τὸν μυθικὸν πέπλον διορῶμεν τὴν δύναμιν ταύτην τὰ θηρία τιθασεύουσαν, τοὺς ἰχθῦς δελεάζουσαν, τὸν τέττιγα ἐπὶ τῆς κιθάρας συναγωνιστὴν αὐτῆς παραλαμβάνουσαν, τὰ δένδρα καὶ τὰς φυγοὺς μεταφυτεύουσαν καὶ τὰς πόλεις τειχίζουσαν. Ἐπὶ δὲ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἀρκεῖ νὰ ἄρωμεν κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, ὅπως ἴδωμεν καὶ θαυμάσωμεν τὴν μεγαλουργὸν δύναμιν τῆς σοφίας, ἥτις, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, φανερῶς τε καὶ ἀφανῶς κινεῖ καὶ διευθύνει ἡμᾶς τε καὶ τὰ περὶ ἡμᾶς πάντα, ἐπὶ πάντων ἡγεμονεύουσα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. Ταύτης γὰρ αἱ ἱεραὶ δέλτοι, διερμηνεῖς καὶ φύλακες τῶν ἁγιωτάτων τῆς πίστεως ἀληθειῶν, τὸν ἄνθρωπον ἐδίδαξαν τὸ ἱερὸν πρὸς τὸν Δημιουργὸν αὐτοῦ σέβας· ταύτης ἡ φωνὴ τὰς πλάκας ὑπηγόρευσε τῶν νόμων, δι' ὧν ἡ ὕπαρξις καὶ ἡ εἰρήνη τῶν οἴκων ἡμῶν

συντηρεῖται καὶ ἀσφαλίζεται· ἐκ ταύτης αἱ ἐπιστῆμαι πᾶσαι καὶ τῶν τεχνῶν αἱ ὡραῖαι, αἱ τὸν ἡμέτερον βίον καλλύνουσαι καὶ ἁλυπώτερον ἡμῖν αὐτὸν καθιστᾶσαι· ἐξ αὐτῆς ὁ πλοῦτος τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας καὶ τὰ τελεώτερα τῶν ἔργων τοῦ γεωργοῦ καὶ χειρώνακτος, καὶ ἐν γένει ἡ δόξα τῶν ἐθνῶν καὶ τὸ μεγαλεῖον, ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ εὐδαιμονία.

Ναί, θεωρῶ περιττόν, ἀγαπητοί, νὰ μηκύνω τὸν λόγον ἐπὶ πλέον περὶ πράγματος, περὶ οὗ ἀδιστάκτως ἐστὲ πεπεισμένοι· διότι ὑμεῖς, οἱ σήμερον ἀπολυόμενοι τῆς Σχολῆς, κέκτησθε ἤδη τὴν ἱκανότητα ὅπως καὶ τὴν ἀξίαν καὶ δύναμιν τῶν Γραμμάτων καλῶς ἐπιγινώσκητε καὶ τοὺς ἄλλους ταῦτα διδάσκητε· καὶ ἤδη χαρὰν χαίρετε πάντως μεγάλην, ὁρῶντες τὴν ἱερὰν ταύτην καὶ σεμνοτάτην τῶν ἑορτῶν.

Ἀλλὰ μὴ παρέλθωμεν τοὺς τῶν Γραμμάτων συκοφάντας καὶ κατηγόρους, πρὶν ἢ διαδηλώσωμεν καὶ τὸ κινοῦν αὐτοὺς αἴτιον καὶ τὴν ἀφορμήν, ἐξ ὧν εἰς τὰ τοιαῦτα προάγονται· διότι οὐδὲν ἀληθῶς ὠφελοῦσι τὰ Γράμματα, ἀλλὰ καὶ βλάβης μᾶλλον παραίτια γίνονται, ἐὰν μὴ ἔχωσι τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀρετὴν ἡγεμόνα· ὡς εἰς πολλοὺς δυστυχῶς τοῦτο συνέβη, παιδείας μὲν ὅπως δήποτε μετασχόντας, τὴν ἐναντίαν δὲ τῆς ἀρετῆς ὁδὸν προτιμήσαντας καὶ τὰ μέγιστα τῶν κακῶν καὶ παθόντας καὶ πράξαντας.

Ὅθεν, τὸ ἐπ' ἐμοί, προδιαλεγόμενος ὑμῖν ἤδη τὸ τελευταῖον ἀπὸ τῆς ἕδρας ταύτης καὶ ἐν ὀνόματι τῆς Σχολῆς ἁπάσης, τοῦτο μόνον παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ἵνα ἐμμείνητε ἐν οἷς ἠκούσατε καὶ ἐδιδάχθητε καὶ ἐμάθετε, καὶ ἀξίους ὑμᾶς ἀναδείξητε τῆς κλήσεως, ἣν ἐκλήθητε· διότι οὐχ ὡς οἱ πολλοὶ καὶ ὑμεῖς. Σοφίας ἐρασταὶ γενόμενοι τῆς ἀληθοῦς καὶ ὑγιαινούσης, σοφίας ἀγαθῆς ἔργα ἐπιδείξασθε· ἀρχὴ δὲ καὶ τέλος αὐτῆς καὶ καρπὸς εὐκλεὴς καὶ ἀθάνατος τὸ σέβειν καὶ τιμᾶν τὸ θεῖον καὶ τοῖς αἰωνίοις αὐτοῦ νόμοις ἔργῳ ὑπείκειν. Ἔχετε τὴν ἀγάπην, τὴν μητέρα πάντων τῶν ἀγαθῶν, πλοῦτον δὲ μέγιστον ὑμῶν ἡγεῖσθε τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· διότι οὔτε ἔπαινος, οὔτε χαρά, οὔτε ἄλλη τις παραμυθία δύναται παραβληθῆναι πρὸς τὴν εὐγενῆ μαρτυρίαν, ἣν αἰσθάνεται ἐν ἑαυτῷ ὁ τοὺς αἰωνίους νόμους τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως προθύμως ἐκπληρῶν.

Ἀγαπητοί, ἐστε ἄνθρωποι, εἰδότες ὅτι τοῦτο τὸ ὄνομα *ἄνθρωπος* οὐ κατὰ τοὺς πολλοὺς ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη ὁρίζεται, ἀλλ' ὡς ἡ θεία Γραφὴ κελεύει καὶ νοεῖ· ἄνθρωπός ἐστιν οὐχ ὅστις ἁπλῶς χεῖρας καὶ πόδας καὶ τὰ λοιπὰ πάντα τοῦ ἀνθρώπου ἔχει, οὐδ' ὅστις ἐστὶ λογικὸς μόνον, ἀλλ' ὅστις εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν μετὰ παῤῥησίας ἀσκεῖ. Οἷα λοιπὸν ἡ διάνοια καὶ αἱ βουλαί, τοιοῦτοι ἔστωσαν καὶ οἱ λόγοι ὑμῶν· ὁποῖοι δὲ οἱ λόγοι, τοιαίδε καὶ αἱ πράξεις, καὶ ὁποῖα τὰ ἔργα, τοιοῦτος ὁ βίος· χρηστὸς ὁ σύμπας ὑμῶν βίος, οἷον προσήκει εἶναι τὸν βίον τῶν ἀληθῶς λογίων καὶ πεπαιδευμένων ἀνδρῶν· διότι οὕτω μόνον καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς τιμήσετε καὶ τὸ Ἔθνος ἡμῶν μεγαλυνεῖτε καὶ δοξάσετε.

Ναί, φίλτατα τεκνία, *δικαιοσύνη ὑψοῖ τὰ ἔθνη. ἐλαττοῦσι δὲ φυλὰς ἁμαρτίαι.* Ἔστω τοίνυν τὸ ἱερὸν τοῦτο λόγιον ἀνεξιτήλοις γράμμασιν ἐγκεχαραγμένον ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ μὴ παύσησθέ ποτε διαμνημονεύοντες αὐτοῦ. Ἐὰν ἀγαπᾶτε τὸ Ἔθνος ἡμῶν καὶ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ ποθῆτε, μείνατε ἐν τῇ ἀρετῇ, καὶ ἕξετε τὴν παρηγορίαν ὅτι ἀείποτε εἰργάσθητε ὑπὲρ τῆς εὐγενείας τοῦ Ἔθνους ἡμῶν.

Μίαν δὲ ταύτην εὐγένειαν τὴν ἀρετὴν λογιζόμενοι, ψυχῆς ἔπαινον αὐχῆτε, μὴ προγόνων τεθνηκυῖαν εἰς ἀδοξοτέρους εὐγένειαν. *Κρεῖσσον γάρ, κατὰ τὸν εἰπόντα, ἀρχαίας ἀρετῆς πρόσφατος, αἱρετώτερον δὲ αὐτὸν εἶναι σπουδαῖον, ἀλλ' οὐ τὸν πρόπαππον ἤτινα τῶν ἄλλων προγόνων.*

Ἀγαπητοί, σύμπασα ἡ σεβασμία καὶ εὐγενὴς αὕτη ὁμήγυρις ταύτην τὴν προσδοκίαν ἔχει παρ' ἡμῶν ὅτι ἡμεῖς ἐξεπαιδεύσαμεν καὶ διεπλάσαμεν ἐν ὑμῖν χρηστοτέραν τῶν προγενεστέρων γενεάν. Τὴν ἀγαθὴν ταύτην ἐλπίδα ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κεῖται ἔργον διὰ τοῦ ἐναρέτου βίου ὑμῶν ἀποδεῖξαι, ἔχοντες διὰ παντὸς συναντιλήπτορα τὸν Θεόν, τὸν πατέρα τῶν φώτων, καὶ παροχέα πάντων τῶν ἀγαθῶν, *ὃς εἴθε ὁρθὰς ποιήσοι τὰς τροχιὰς ὑμῶν καὶ τὰς πορείας ὑμῶν ἐν εἰρήνῃ προάξοι.*

—o—

Πρᾶξις τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου ἐπὶ τῆς βαθμολογήσεως τῶν τελειοδιδάκτων.

Τῇ κ'. Ἰουνίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑβδομηκοστοῦ Σωτηρίου ἔτους συνελθὼν ὁ τῶν Καθηγητῶν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς Σύλλογος ἐν τῷ Διευθυντηρίῳ, προεδρεύοντος τοῦ Σχολάρχου πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου κ. Φιλοθέου Βρυεννίου, μετὰ τὸ πέρας τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῆς τῶν τελειοδιδάκτων τάξεως, ἀριθμούσης εἰκοσιδύο τὸ ὅλον φοιτητάς, καὶ λαβὼν ὑπ' ὄψιν τούς τε καθημερινοὺς ἐλέγχους καὶ τὰς ἐν τῇ γενικῇ ταύτῃ δοκιμασίᾳ ἀπαντήσεις τῶν τὰς ἐξετάσεις ὑποστάντων δέκα ἐννέα φοιτητῶν, τὸν δίκαιον ἑκάστῳ βαθμὸν ἀπένειμαν, λογισάμενοι κατὰ λόγον τῆς εἰδικῆς ἀξίας τῶν τε μαθημάτων καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς προόδου. Τούτων δὲ δεκαοκτὼ ἐκρίθησαν ἄξιοι τοῦ νενομισμένου Πτυχίου, λαβόντες οἱ μὲν *Σταῦρος Νικολάου Κωνσταντινίδης Βυζάντιος, Ἰωάννης Ματθαῖος Γλαράκης Κουταλινός, Ἀχιλλεὺς Ἰωάννου Καρέλλος Βυζάντιος, Θεαγένης Ἀκεστορίδης Χρυσοπολίτης, Κυριακὸς Ἰωάννου Βυζάντιος, Σάββας Ἰωάννου Ἀλεκτορίδης Βασιλικιώτης* τὸν βαθμὸν ΑΡΙΣΤΑ, οἱ δὲ *Παντελεήμων Παπαδόπουλος Κισαρεύς, Γεώργιος Κωνσταντίνου Χρυσοδακτυλίδης Σιρωπεύς, Δημήτριος Ἰωάννου Γεδεὼν Βυζάντιος, Ἄγγελος Νικολάου Ἀθυραῖος, Εὐστράτιος Νικολάου Ἀθηναγένης Ἀβδημίτης, Ἰωάννης Σεραφεὶμ Καραγιαννόπουλος Φερτεκιώτης, Γεώργιος Βασιλείου Καλ-*

λίφρων Βυζάντιος, Ναθαναὴλ Παύλου Σεραφειμίδης Μεσοποταμίτης τὸν βαθμὸν ΠΑΝΥ ΚΑΛΩΣ· οἱ δὲ *Χαρίλαος Μιχαὴλ Γεωργιάδης Βυζάντιος, Γεώργιος Λαζάρου Χρυσαφίδης Βυζάντιος, Ἰωάννης Σταυρίδης Βυζάντιος* καὶ *Ἀθανάσιος Εὐαγγελίδης Ὀλύμπιος* τὸν βαθμὸν ΚΑΛΩΣ. Τῷ δὲ *Ἡσαΐᾳ Ἀναστασίου Μυστίδῃ Τυανεῖ*, εὐδοκίμως μὲν ἀκροασαμένῳ τῶν λοιπῶν μαθημάτων, ἀπολειφθέντι δὲ τῶν Λατινικῶν, δίδοται ἀποδεικτικόν. Τῶν δ' ὑπολειπομένων τριῶν, *Ἀθανασίου Ἱεροδιακόνου Ἀρτηνοῦ, Ἀναστασίου Ἰωάννου Μικρασιανοῦ* καὶ *Παναγιώτου Ἀριστομένους ἐκ Δράμας*, οὐ δυνηθέντων ἀσθενείας ἕνεκα παραστῆναι, ἡ ἐξέτασις γενήσεται κατὰ Σεπτέμβριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐναρκτηρίου τῶν μαθημάτων τελετῆς· καὶ οὕτω διελύθη ἡ συνεδρίασις.

Ὁ Σχολάρχης	Οἱ Καθηγηταὶ
Ἀρχιμ. Φιλόθεος Βρυέννιος	Ι. Φιλαλήθης. Ι. Ἀριστοκλῆς.
	Α. Χαρίλαος. Αἰμ. Νοννόστης.
Ὁ Γραμματεὺς	Β. Δ. Καλλίφρων. Α. Σπαθάρης.
Βασίλειος Δ. Καλλίφρων.	Α. Χουρμουζιάδης. Κ. Ζαχαριάδης.
	Α. Κωνσταντινίδης.

—

Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῶν Πτυχίων εἰς τῶν τελειοφοίτων ἀπέδωκε τὴν εὐχαριστίαν. Ὁ δὲ σεβ. Μητροπολίτης Δέρκων κ. Νεόφυτος, ὁ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐπιδόσεως τῶν Πτυχίων τὴν Α. Θ. Η. ἐκπροσωπῶν, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐφορίας πανιερ. Μητροπολίτης Νύσσης κ. Καλλίνικος καὶ οἱ ἄλλοι τῶν παρευρεθέντων Ἀρχιερέων, ὡς καὶ ὁ ἐνδοξότατος Μ. Λογοθέτης καὶ ὁ πανοσιολογιώτατος Μ. Πρωτοσύγκελλος καὶ οἱ λοιποὶ πάντες, συγχαρέντες διδάσκουσί τε καὶ διδασκομένοις, ἐπηύξαντο τῇ Σχολῇ ἐς ἀεὶ τὰ κράτιστα, καὶ οὕτω διελύθη ἡ ὁμήγυρις. Αἱ δὲ ἐξετάσεις παρετάθησαν μέχρι τῆς 28 Ἰουνίου.

—o—

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α'.

—

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

τῶν μαθημάτων τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς
ἐν ἔτει 1869—1870

(Βλ. τοῦτο ἔμπροσθ. σελ. 111—114)

—o—

Β'.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

—

ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

Ἀρχομένων τῇ 14 Ἰουνίου.

(Ἐργάσιμοι ὧραι ἀπὸ τῆς 12—4 καὶ ἀπὸ τῆς 6—9 Τουρκιστί).

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΩΝ.

--

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ
Ἱερὰ Κατήχησις κατ' ἔκτασιν	Φ. Βρυέννιος
Ἑλληνικὴ Φιλολογία (Πίνδ. καὶ Σοφοκλ.)	Ι. Φιλαλήθης.
Ἱστορία τοῦ μέσου αἰῶνος	Ι. Ἀριστοκλῆς.
Λατινικὴ Φιλολογία (Οὐϊργίλ. καὶ Ὁράτ.)	Αἰμ. Νοννόττης.
Φυσικὴ πειραματικὴ	Α. Σπαθάρης.
Χημεία	Α. Σπαθάρης.
Φυσικὴ Ἱστορία	Αἰμ. Νοννόττης.
Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας	Ι. Ἀριστοκλῆς.
Θέσεις	

Αἱ λοιπαὶ τάξεις.

Ἑλληνικὰ (Θουκυδ. καὶ Ἡρόδ.)	Γ'. Α. Χαρίλαος.
Κοσμογραφία	Β'. Α. Σπαθάρης.
Ὀθωμανικὰ (Ταρίχι Γιουνανιστὰν Καδίμ. Γραφὴν καθ' ὑπαγ. καί τινα ἐκ τῆς Ἀραβ.)	Β'. Α. Κωνσταντινίδης.

Ἀνθρωπολ. Εἰσαγ. εἰς τὴν Φιλοσοφ. καὶ Ψυχολογία	Γ'. Ι. Ἀριστοκλῆς.
Λατινικὰ (Κικέρων)	Γ'. Αἰμ. Νοννόττης.
Ἱστορία Ῥωμαϊκὴ	Β'. Ι. Ἀριστοκλῆς.
Ἑλληνικὰ (Ὅμηρ. καὶ Θεόκριτ.)	Β'. Ι. Φιλαλήθης.
Γεωμετρία	Δ'. Α. Σπαθάρης.
Γαλλικὰ (Τηλέμαχ. θεματογρ. καὶ τεχνολογ.)	Δ'. Αἰμ. Νοννόττης.
Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	Γ'. Φ. Βρυέννιος.
Ὀθωμαν. (Ῥεχνουμάϊ Κηραὰτ καὶ ἀνάγν. χειρογ.)	Γ'. Α. Κωνσαντινίδης.
Λογικὴ καὶ Ἠθικὴ	Β'. Ι. Ἀριστοκλῆς.
Λατινικὰ (Τάκιτ. καὶ Ὀβίδ.)	Β'. Αἰμ. Νοννόττης.
Ἑλληνικὰ (Δημοσθ. περὶ Στεφ. καὶ Πλάτ. Κρίτ.)	Δ'. Α. Χαρίλαος.
Ὀθωμανικὰ (Ἀναγνωσματάριον καὶ τεχνολογ.)	Δ'. Α. Κωνσαντινίδης.
Ἄλγεβρα καὶ Τριγωνομετρία	Γ'. Α. Σπαθάρης.
Γαλλικὰ (Ῥακίν. Ἐσθήρ. Γυμνάσμ. ἐκ τῆς Γραμμ. Ν. Σαφὰλ καὶ θεμ. ἐκ τοῦ ἐπισολ. τοῦ Παλαιολ.	Β'. Αἰμ. Νοννόττης.
Χημεία	Β'. Α. Σπαθάρης
Λατινικὰ (μῦθοι τοῦ Αἰσώπ. καὶ Νέπωτ. Θεμιστοκλ.)	Δ'. Αἰμ. Νοννόττης.
Ἱστορία τοῦ μέσου αἰῶνος	Γ'. Ι. Ἀριστοκλῆς.
Γαλλικὰ (Χρηστομ. Βινέτ. συντακτ. καὶ θεματ. ἐκ τοῦ Ῥοβινσ.)	Γ'. Αἰμ. Νοννόττης.

—

ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ.

Ἱερὰ Κατήχησις ἐπίτομος	Β'. Φ. Βρυέννιος.
Ἑλληνικὰ (Δημοσθ. Ὀλυνθιακοὶ καὶ Φιλιππικὸς Α'.)	Α'. Β. Δ. Καλλίφρων.
Ἱστορία νεωτέρα κατ' ἐπιτομὴν	Α'. Κ. Ζαχαριάδης.
Ἑλλην. (Ξενοφῶντος ἐκ τῶν Ἀπομνημονευμάτων)	Γ'. Α. Χουρμουζιάδης.
Γεωμετρία στοιχειώδης	Β'. Α. Χουρμουζιάδης.
Γεωγραφ. πολιτικὴ (Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Ἀμερικῆς)	Β'. Κ. Ζαχαριάδης.
Ἀριθμητικὴ θεωρητικὴ	Α'. Α. Σπαθάρης.
Γαλλικὰ (στοιχειώδη μαθήματα)	Α'. Αἰμ. Νοννόττης.
Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Παλ. Διαθ.	Δ'. Φ. Βρυέννιος.
Γεωγρ. πολιτικὴ (Ἑλλάδ. καὶ Εὐρωπαϊκ. Τουρκίας)	Δ'. Κ. Ζαχαριάδης.
Ἀριθμ. πρακτικὴ (ἀπὸ τῶν συμμιγῶν μέχρι τέλους)	Γ'. Α. Χουρμουζιάδης.
Ἱστορία τῶν Ἀνατολικῶν ἐθνῶν καὶ Ἑλληνικὴ	Γ'. Κ. Ζαχαριάδης.
Ὀθωμανικὰ (Ἀναγνωσματάριον)	Α. Ὁ ὑφηγ. Ν. Παύλου.
Ἀρχαιολογία Ἑλληνικὴ	Α'. Κ. Ζαχαριάδης.
Ἑλληνικὰ (Λυκούργου ὁ κατὰ Λεωκράτους)	Β'. Β. Δ. Καλλίφρων.
Μυθολογία Ἑλληνικὴ	Β'. Κ. Ζαχαριάδης.
Ἀριθμ. πρακτικὴ (μέχρι τῶν δεκαδικῶν κλασμάτων)	Δ'. Α. Χουρμουζιάδης.
Γεωγραφία πολιτικὴ (τῆς Εὐρώπης)	Γ'. Κ. Ζαχαριάδης.

Έλλην. (Ἰω. Χρυσος. ὁ περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτ.)	Δ΄. Α. Χουρμουζιάδης.
Ἱερὰ Ἱστορία (τῆς Κ. Διαθήκ.)	Γ΄. Φ. Βρυέννιος.
Γεωγραφία φυσικομαθηματικὴ	Α΄. Κ. Ζαχαριάδης.
Ἱστορία Ῥωμαϊκὴ καὶ μέση	Β΄. Κ. Ζαχαριάδης.

Ἐξεδόθη ἐν τῇ Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῇ, τῇ 3 Ἰουνίου 1870.

Ὁ Σχολάρχης — **Φ. ΒΡΥΕΝΝΙΟΣ.**

Ὁ Γραμματεὺς — *Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΩΝ.*

—

Γ΄.

Τύπος Πτυχίου ἐν ἔτει 1869—1870

(ὅμοιος ἐν πᾶσι τῷ περυσινῷ)

—

Δ΄.

ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΩΝ.

1) Ἡ νῆσος Κούταλις ἢ περιγραφὴ, αὐτῆς εἰς τέσσαρα μέρη διηρημένη· ὑπὸ Ι. Μ. Γλαράκη.
2) Περιγραφὴ Φερτεκίσυ· ὑπὸ Ι. Σ. Καραγιανοπούλου.
3) Περιγραφὴ τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ Τεμπῶν (καὶ ὀλίγα περὶ τοῦ ἱεροῦ κλήρου)· ὑπὸ Α. Ε. τοῦ Ὀλυμπίου.
4) Δανιὴλ Κεραμέως Μοναχοῦ τοῦ Πατμίου βιογραφικὸν σχεδίασμα· ὑπὸ Δ. Ι. Γεδεών.
5) Βίος Νικολάου τοῦ Μαυροκορδάτου· ὑπὸ Ν. Π. Σεραφειμίδου.
6) Βίος Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμου· ὑπὸ Γ. Κ. Χρυσοδακτυλίδου.
7) Βίος τοῦ Μεγάλου Βασιλείου· ὑπὸ Α. Ν. Ἀθυραίου.
8) Τὰ περὶ τοῦ Μ. Πέτρου αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας· ὑπὸ Σ. Ι. Ἀλεκτορίδου.
9) Τὰ περὶ Καρόλου τοῦ μεγάλου· ὑπὸ Κ. Ἰωάννου.
10) Βιογραφία Λουδοβίκου ΙΔ΄. ὑπὸ Ι. Σταυρίδου.
11) Τινὰ περὶ Γυμναστικῆς· ὑπὸ Θ. Ἀκεστορίδου.
12) Περὶ τῆς ἀναγκαιότητος τῆς διδασκαλίας τῆς ἱερ. Κατηχήσεως· ὑπὸ Α. Ἱεροδιακόνου.
13) Περὶ φιλίας· ὑπὸ Ἀναστ. Ἰωάννου.
14) Περὶ συνεταιρισμοῦ· ὑπὸ Ἡλ. Α. Μυστίδου.
15) Ἀποστολὴ τῆς γυναικός· ὑπὸ Π. Ι. Παπαδοπούλου.
16) Περὶ τῆς ἐπωνυμίας Γραικὸς καὶ Ἕλλην· ὑπὸ Χ. Μ. Γεωργιάδου.

17) Ἐπίτομος συναρμολόγησις τῶν περὶ ἀρχαίων νομισμάτων φιλοπονηθέντων· ὑπὸ Γ. Β. Καλλίφρονος.
18) Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ συστάσεως τῆς ἀρχαίας Τραγῳδίας· ὑπὸ Γ. Δ. Χρυσαφίδου.
19) Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι προόδου τῆς Φιλοσοφίας· ὑπὸ Σ. Ν. Κωνσταντινίδου.
20) Βασιλεία Ἡρακλείου· ὑπὸ Ε. Ν. Ἀθηναγένους.
21) Αἱ σταυροφορίαι, ἰδία δὲ ἡ πρώτη σαυροφορία· ὑπὸ Α. Ι. Καβέλλου.
22) Περὶ τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ· ὑπὸ Π. Ἀριστομένους.

—o—

ΤΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Μαθήματα. / Μαθηταί.	Κοσμογραφ. καὶ Χημ.	Ὀθωμανικά.	Ῥωμ. Ἱστορία	Ἑλληνικά.	Λογικὴ καὶ Ἠθική.	Λατινικά.	Γαλλικά.
	Βαθμοί.						
Συμεὼν Χ. Χαραλάμπους	Γ	Β	Γ	Γ	Δ	Δ	†
Κωνσταντῖνος Ἰωάννου	Γ	Α	Α	Β	Α	Β	Γ
Χρύσανθος Οἰκονόμου	Β	Β	Α	Α	Β	Γ	Π
Χρυσοσθένης Ἰωάννου	Γ	Γ	Β	Γ	Β	Δ	Γ
Γεώργιος Βαφείδης	Β	Β	Α	Α	Β	Β	Α
Γεώργιος Παπαδόπουλος	Γ	Γ	Α	Β	Β	Β	Γ
Βλάσιος Παπαδόπουλος	Β	Β	Α	Β	Α	Γ	Β
Ἀλκιβιάδης Γεωργίου	Ο	Β	Γ	Γ	Β	Γ	Β
Ἀθανάσιος Γεωργίου	Β	Β	Α	Α	Α	Β	Β
Ἀλέξανδρος Ἀναστασίου	Γ	Γ	Α	Β	Α	Γ	Β
Ἀντώνιος Χ. Σταύρου	Β	Β	Α	Β	Β	Γ	Β
Ἀπόστολος Βασιλείου	Ο	Γ	Α	†	Β	Γ	†
Ἀθανάσιος Σταματιάδης	Γ	Γ	Β	Γ	Δ	Γ	Γ
Ἀθανάσιος Ἐμμανουὴλ	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ	†
Ἀντώνιος Οἰκιάδης	Γ	Β	Α	Γ	Δ	Γ	Γ
Ἀνέστης Χ. Ἀναστασίου	Β	Α	Β	Γ	Β	Γ	Γ
Ἀναστάσιος Γεωργίου	Β	Β	Α	Β	Β	Γ	†
Γεώργιος Ἰορδανίδης	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Γαρόφ. Κωνσταντινίδης	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Κωνσταντῖνος Θεοδοσίου	Β	†	(α)				

(α) Ὁ μαθητὴς οὗτος, μὴ θελήσας νὰ ἐξετασθῇ καὶ ἐφέτος εἰς τὰ Ὀθωμανικά, δὲν ἐγένετο δεκτὸς εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἄλλων μαθημάτων.

Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Κωνσταντῖνος Βολωνάκης	Δ	Β	Α	Γ	Γ	Γ	Γ
Νικόλαος Κάριος	Γ	Β	Α	Β	Α	Α	Α
Νικόλαος Ἰωάννου	Γ	Α	Α	Α	Α	Β	Β
Κωνσταντῖνος Ταπεινοῦ	Α	Β	Α	Α	Α	Α	Α
Παῦλος Μιχαὴλ	Β	Β	Α	Β	Α	Β	Α
Θεοφάνης Ἰωάννου	Β	Β	Β	Β	Α	Β	Β
Θωμᾶς Γεωργίου	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α

ΤΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ.

Μαθήματα.	Ἑλληνικά.	Εἰσ. εἰς τὴν Φ. Ἀνθρ. καὶ Ψ.	Λατινικά.	Ἐκκλησ. Ἱστορία.	Ὀθωμανικά.	Ἄλγεβρα καὶ Τρίγων.	Ἱστορία τοῦ μέσ. αἰῶνος.	Γαλλικά.
Μαθηταί.	Βαθμοί.							
Φώτιος Ἰασιμίδης	Γ	Β	Δ	Α	Γ	ΟΓ	Γ	†Δ
Βασίλειος Τριβέλης	Α	Β	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Ἀνδρέας Νικολάου	Β	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Γ
Βασίλειος Διαμαντόπουλος	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Εὐάγγελος Γεωργίου	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Θωμᾶς Χριστοδούλου	Β	Α	Β	Α	Γ	Α	Β	Γ
Ἰωάννης Χλωρὸς	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Παναγιώτης Γεώργίου	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Στέφανος Κάλφας	Β	Α	Γ	Γ	Γ	Ο	Γ	Α
Κωνσαντῖνος Μιχαηλίδης	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Παναγιώτης Παλαιστὴς	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Β	Α
Περικλῆς Δημητρακόπουλ.	†	†	†	†	†	†	†	†
Ἀντώνιος Νικολάου	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Κωνσταντῖνος Τίνδαρος	Α	Α	Α	Β	Β	†Γ	†	†Β
Δημήτριος Γεωργιάδης	Β	Α	Β	Α	Α	Α	Α	Β
Λεωνίδας Γεωργίου	Γ	Α	Γ	Β	Β	Β	Α	Γ
Ἀθανάσιος Χ. Σάββα	Β	Β	Β	Γ	Γ	Δ	Β	Β
Ἀλέξανδρος Γεωργίου	Γ	Β	Β	Γ	Α	Α	Α	Β
Μιχαὴλ Δημητριάδης	Γ	Β	Γ	Β	Γ	ΟΓ	Γ	Γ
Ἀντώνιος Κωνσταντινίδης	Γ	Α	Β	Α	Α	Β	Β	Γ
Παναγιώτης Γρηγορίου	Γ	Α	Β	Α	Α	Β	Α	Γ
Κωνσταντῖνος Νικολαΐδης	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Β
Βαλάσιος Δημητριάδης	Α	Α	Γ	Β	Β	Γ	Α	Β

Γεώργιος Κωνσταντίνου	Γ	Α	Α	Β	Β	Ο	Β	Α
Ἀντώνιος Λουδάρος	Γ	Β	Γ	Γ	Ο	Γ	Β	Γ
Ἰωάννης Δημητριάδης	†	†	†	†	†	†	†	†
Χρῆστος Θεοχαρίδης	Β	Α	Α	Α	Β	Α	Α	Α
Νικόλαος Ῥιζάκης	†	†	†	†	†	†	†	†
Ἀναστάσιος Στεφάνου	†	†	†	†	†	†	†	†
Λεόντιος Πέτρου	†	†	†	†	†	†	†	†

ΤΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Μαθήματα.	Γεωμετρία.	Γαλλικά.	Ἑλληνικά.	Ὀθωμανικά.	Λατινικά.
Μαθηταί.	Βαθμοί.				
Ἀναστ. Κωνσταντινίδης	Α	Β	Α	Β	Α
Γεώργιος Δημητρίου	Β	Γ	Γ	Ο	Δ
Νικόλαος Ἐλευθεριάδης	Β	Β	Γ	Β	Γ
Δημήτριος Ὑακίνθης	Α	Α	Α	Α	Α
Μιλάνος Σάββα	Α	Α	Δ	Γ	†
Περικλῆς Ἰωάννου	Ο	Ο	†	Ο	†
Κωνσταντ. Θεοδωρίδης	Β	Γ	Δ	Γ	Δ
Κωνστ. Σπυρίδωνος	Β	Β	Β	Γ	Γ
Πέτρος Θεοδώρου	Α	Β	Β	Α	Α
Ἰάκωβος Δραγάτσης	Α	Β	Β	Α	Γ
Γεώργιος Λεμονίδης	Β	Β	Γ	Β	Γ
Κλέαρχος Στωϊμενίδης	Α	Β	Α	Α	Α
Δημήτριος Ἐπαινετὸς	Γ	Γ	Γ	Ο	Ο
Κωνσταντῖνος Νικολαΐδης	Α	Γ	Β	Α	Γ
Εὐστάθιος Σταύρου	Β	Γ	Γ	Α	Γ
Νικόλαος Νικολαΐδης	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ
Ἀλέξανδρος Δημητρακόπ.	Γ	Γ	Δ	†	†
Λάζαρος Μηνιάτης	Ο	Β	Γ	Γ	Δ
Δημήτριος Φωτίου	Γ	Γ	Γ	Β	Γ
Χρῆστος Δημητριάδης	Α	Β	Β	Β	Γ
Δημήτριος Ἰωάννου	Α	Β	Α	Α	Α
Ἀριστείδης Σημηριώτης	Γ	Γ	Δ	Ο	†
Ἀλέξιος Σταύρου	Α	Α	Α	Α	Γ

Γεώργιος Γεωργιάδης	Γ	Γ	Β	Ο	Β
Πρόδρομος Δημητρίου	Γ	Γ	Β	Α	Γ
Ἀριστείδης Μηνιάτης	Β	Γ	Δ	Α	Γ
Κωνσταντῖνος Ἐμμανουὴλ	Α	Α	Β	Γ	Α
Μιχαὴλ Γιοργαντσόγλους	Γ	Β	Γ	Α	Γ
Ἀπόστολος Μαραγκὸς	Α	Γ	Β	Β	Β
Ἐμμανουὴλ Βιτάλης	Β	Γ	Γ	Β	Γ
Ἡλίας Π. Βασιλείου	Β	Γ	Γ	Α	Γ
Παλαιολ. Χ. Παλαιολόγου	Β	Β	Α	Β	Δ
Ξενοφῶν Κωνσταντίνου	Ο	Γ	Β	Β	Γ

—o—

ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ.

ΤΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ.

Μαθήματα.	Ἑλληνικά.	Ἱστορία νεωτέρα.	Ἀριθμητικὴ θεωρητ.	Γαλλικά.	Ὀθωμανικά.	Ἀρχαιολογία Ἑλλην.	Γεωγραφ. Φυσικομαθ.
Μαθηταί.	Βαθμοί.						
Δημήτριος Βουρτάκης	Γ	†	†	†	(α)	†	†
Λεωνίδας Ἐλευθερίου	Γ	Γ	Α	Γ		Α	Γ
Ἰωάννης Νικολάου	Γ	Ο	Ο	†		Γ	†
Νικόλαος Συμεών	Γ	Γ	Γ	Γ		Δ	Γ
Φώτιος Μιχαὴλ	Γ	Γ	Γ	Ο		Α	Γ
Ἰωάννης Παπαδόπουλος	Β	Γ	Β	Γ		Α	Γ
Χρῆστος Λεοντίου	Γ	Γ	Γ	Ο		Γ	Β
Ἀριστείδης Νεδελκιάδης	Δ	Γ	Ο	Ο		Γ	Α
Μιχαὴλ Καρδερίνης	Γ	Ο	Α	Ο		Α	†
Νικόλαος Ζαχαριάδης	Β	Α	†	Ο		†	Δ
Μιλτιάδης Κωνσταντινίδ.	Γ	†	Ο	†		Δ	†
Μιλτιάδης Γεωργίου	Γ	Ο	†	Α		†	Γ
Δημήτριος Χρήστου	Β	†	Α	†		Β	Γ
Στέφανος Ἰγνατιάδης	Β	Α	Γ	Β		Γ	Β
Θεόδωρος Λογιάδης	Γ	Α	Α	Β		Γ	Γ
Στυλιανὸς Μαρίνου	Β	Α	Γ	Β		Γ	Β
Νικόλαος, Κωνσταντίνου	Γ	Α	Α	Β		Γ	Γ
Βασίλειος Θεοδώρου	Α	Α	Α	Α		Α	Γ

(α) Ἕνεκα ἀπροόπτου κωλύματος, ἡ ἐξέτασις τῶν Ὀθωμανικῶν δὲν ἐγένετο.

Ἰωάννης Ἀνδρέου	Γ	Γ	Β	Γ		Α	Γ
Λεωνίδας Νικολάου	Β	Α	†Γ	Γ		Α	Γ
Συμεὼν Κωνσταντίνου	Γ	Α	Β	Α		Α	Γ
Νικόλαος Ἰσμυρίδης	Β	Β	Α	Δ		Α	Β
Μιχαὴλ Ἡλιάδης	Γ	Β	Α	Δ		Β	Α
Δημήτριος Θεοδοσίου	Γ	Ο	Α	Ο		Β	Ο
Ἀλέξανδρος Ἰωάννου	Β	Β	Α	Α		Α	Γ
Κωνσταντῖνος Παναγιώτου	Α	Α	Α	Β		Α	Α
Κωνστ. Μεταξόπουλος	†	†	Ο	Δ		†	†
Γεώργιος Παπαδόπουλος	Α	Β	Α	Β		Α	Β
Ἀλέξανδρος Δημητριάδης	Α	Α	Β	Β		Α	Α
Συμεὼν Χ. Μιχαὴλ	Β	†	Ο	†		†	†
Χρῆστος Σεραφεὶμ	Β	Γ	Β	Δ		Α	Γ
Περικλῆς Ἀποστόλου	†	†	†	†		†	†
Νικόλαος Ζαφειρίου	Γ	Β	Γ	Γ		Α	Γ
Δημήτριος Ἀναστασίου	Δ	Ο	Ο	Γ		Ο	†
Φωκίων Ἰσιδωρίδης	Γ	Δ	Γ	Δ		Α	†Γ
Ἰωάννης Ἀναστασίου	Γ	†	†	†		Γ	Ο
Θεμιστοκλῆς Ἰωάννου	Α	Β	Α	Α		Α	Α
Ἰωάννης Ἀντωνίου	Α	Γ	Α	Γ		Α	Α
Κωνσταντῖνος Ἡφαιστίδης	Γ	Ο	†	Γ		Β	†
Βασίλειος Προδρόμου	Β	Γ	Β	Γ		Β	Α
Κωνσταντῖνος Ἀνδρέου	Β	Γ	Α	Γ		Α	Γ
Γεώργιος Ἰωάννου	Γ	Β	Β	Γ		Γ	Γ
Παναγιώτης Μαυράκης	Β	Γ	Β	Γ		Α	Γ
Ξενοφῶν Παπᾶ	Β	Β	Α	Β		Α	Β
Ἀδαμάντιος Χατζόπουλος	Β	Α	Δ	Β		Α	Γ
Κωνσταντῖνος Εὐστρατίου	†	†	†	†		†	†
Ἀλέξανδρος Εὐθυβούλης	Α	Β	Γ	Γ		Α	Β
Ἰωάννης Ἀνδρεάδης	Β	Γ	Ο	Γ		Α	Γ
Ἀλέξανδρος Τζερλέντης	Β	Γ	Ο	Δ		Α	Γ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΣΤΗΣ

ΤΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Μαθήματα.	Ἱερὰ Κατήχησις.	Γεωμετρία.	Γεωγραφία.	Ἑλληνικά.	Μυθολογία Ἑλλην.	Ἱστορία Ῥωμ. καὶ μέσῃ.
Μαθηταί.	Βαθμοί.					
Νικόλαος Ἀθανασιάδης	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ
Μιλτιάδης Ἐμμανουὴλ	Β	Β	Δ	Δ	Γ	ΟΓ
Χρῆστος Χαραλάμπους	Γ	Α	Β	Β	Γ	Γ
Ἰωάννης Δημητρίου	Β	Γ	Γ	Δ	Γ	Δ
Ξενοφῶν Κωνσταντίνου	Γ	†Γ	Δ	Γ	Δ	†Γ
Μιχαὴλ Βενεδίκτου	Β	Α	Β	Γ	Γ	Γ
Δανιὴλ Νικολάου	Γ	†	Δ	Γ	Γ	Ο
Ἰωάννης Λουκίδης	Γ	†	Β	Γ	Γ	Γ
Δημήτριος Σακελλαριάδη	Α	†	Γ	Α	Γ	†
Κωνστ. Παντελεήμονος	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ
Χρῆστος Νεράντσης	Β	Δ	Δ	Δ	Γ	Ο
Ἰωάννης Κανέλλος	Β	Γ	Β	†	†	†
Κωνσταντῖνος Βιτάλης	Γ	Β	Γ	Β	Γ	Β
Παντελεήμων Βασιλείου	Γ	Α	Β	Γ	Γ	Γ
Ἀναστάσιος Κωνσταντίνου	Γ	Α	Β	Β	Β	Β
Λουκᾶς Ἀργυρίου	Δ	Γ	Β	Γ	Γ	ΟΓ
Δημήτριος Παραπαντόπ.	Β	Α	Α	Α	Γ	Γ
Παναγιώτης Χρήστου	Β	Β	Β	Γ	Γ	Γ
Ἰορδάνης Οἰκονομίδης	Γ	Γ	Δ	Γ	Γ	†Γ
Σάββας Ἀποστολίδης	Γ	Β	Β	Γ	Γ	Γ
Ἰωάννης Σημηριώτης	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ	Ο
Κωνσταντῖνος Μιχαὴλ	Γ	Δ	Γ	Γ	Γ	Γ
Ἠλίας Κωνσταντίνου	Β	Γ	Β	Α	Γ	Γ

Ἀντώνιος Κωνσταντίνου	Β	Α	Β	Γ	Γ	Γ
Θεόδωρος Φραγγιᾶς	Β	Α	Α	Β	Β	Δ
Ζαχαρίας Παραπαντόπ.	Β	Α	Α	Γ	Β	Γ
Γεώργιος Φραγγιᾶς	Β	Β	Α	Β	Β	Γ
Δημήτριος Σταυρίδης	Γ	Α	Α	Γ	Β	Γ
Παναγιώτης Γαβριηλίδης	Γ	Β	Β	Γ	Β	Γ
Ἡσαΐας Ἰωάννου	Γ	Γ	Β	†	Β	Γ
Δημήτριος Σταύρου	Β	†	†	Γ	†	†
Ἀριστείδης Αλτιναλμάζης	Γ	Γ	Β	Α	Γ	Γ
Κωνσταντῖνος Σπυρίδωνος	Γ	Β	Β	Δ	Ο	†
Ἀντώνιος Φραντσῆς	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Θεμιστοκλῆς Ἀνταράκης	Β	Β	Β	Β	Β	Β
Σταῦρος Σταυρίδης	Α	†	Β	Β	Α	Β
Φώτιος Φουρτουνιάδης	Γ	Γ	Δ	Γ	†Γ	†Γ
Λεωνίδας Γεωργιάδης	Α	Α	Α	Γ	Α	Γ
Παναγιώτης Γεωργιάδης	Β	Δ	Γ	Γ	Β	Γ
Δημήτριος Θεοδώρου	Β	Α	Γ	Α	Α	Β
Βασίλειος Παπαδόπουλος	Α	Α	Α	Γ	Α	Α
Ἰωάννης Ἀργυρίου	Γ	Β	Β	Γ	Δ	Δ
Βασίλειος Νικολάου	Γ	Γ	Β	Γ	Γ	Γ
Ἀναστάσιος Νικολάου	Γ	Δ	Γ	Δ	Β	Δ
Ἰωάννης Βαΐου	Α	Α	Α	Β	Γ	Β
Εὐστράτιος Μιχαὴλ	Α	Β	†Γ	Β	Α	Β
Ἰωάννης Δεκαβάλλας	Α	Α	Γ	Γ	Α	Β
Ἀριστοτέλης Παναγιώτου	Α	†Α	Α	Α	Α	Β
Πέτρος Μυστακόπουλος	Β	Β	Β	Β	Β	Γ
Μιχαὴλ Γαβριὴλ	Α	Γ	Γ	Α	Β	†
Δημήτριος Γερασίμου	Α	Β	Β	Α	Β	Γ
Σταῦρος Εὐαγγέλου	Β	Β	Α	Β	Β	Γ
Λάσκαρις Ἀγγελίδης	Α	Α	Β	Δ	Β	Β
Θεοδόσιος Ἰωάννου	Ο	Γ	Β	Δ	Ο	†
Κωνσταντῖνος Λαμπρίδης	Α	Β	Α	Ο	Δ	Ο
Λεωνίδας Ἰορδάνου	†	†	Γ	†	†	†
Σπυρίδων Ζαφειρίου	†	†	†	†	†	†
Βασίλειος Δημητρίου	†	†	†	†	†	†
Ἰωάννης Ἰορδάνου	†	†	†	†	†	†
Ἀθανάσιος Ἀποστόλου	†	†	†	†	†	†

ISAMANOGLIO

ΤΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ.

Μαθήματα.	Ἑλληνικά.	Γεωγραφία.	Ἀριθμητική.	Ἱστορία.	Ἱερὰ Ἱστορία.
	Βαθμοί.				
Μαθηταί.					
Σταμάτιος Χουρμουζιάδης	Α	Α	Α	Α	Α
Κωνσταντῖνος Καλούδης	Α	Α	Α	Γ	Α
Χρῆστος Ἀντωνίου	Β	Α	Γ	Α	Β
Μιχαὴλ Στεφάνου	Δ	Γ	Α	Ο	Γ
Γεώργιος Βασιλείου	Γ	Δ	Α	Ο	Γ
Νικόλαος Κεσίσογλους	Γ	Γ	Δ	Γ	Γ
Ξενοφῶν Γεωργίου	Α	Α	Β	Α	Α
Διονύσιος Προδρόμου	Γ	Α	Β	Α	Α
Λέανδρος Σταύρου	Γ	Γ	Δ	Γ	Γ
Ἀλέξανδρος Δημητρίου	Γ	Β	†	Β	Δ
Σοφοκλῆς Α. Χουρμουζιάδ.	Β	Β	Γ	Β	Γ
Ἰωάννης Ἀντωνίου	†	†	†	Γ	†
Βασίλειος Πανικίδης	Γ	Α	Γ	Α	Γ
Ἀντώνιος Γεωργίου	Δ	Γ	Γ	Γ	Γ
Κωνσταντῖνος Δρακούλης	Δ	Δ	Δ	Α	Γ
Γεώργιος Χ. Παρασκευᾶ	Β	Α	Β	Γ	Β
Μανουὴλ Ζαφειριάδης	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ
Παῦλος Νικολάου	Γ	Γ	Γ	Ο	Γ
Βασίλειος Ἐλευθερίου	Γ	Γ	†	Β	Β
Παναγιώτης Θ. Νικολαΐδ.	Δ	Α	Β	Δ	Δ
Θεόδωρος Π. Καραμάνος	Γ	Γ	Δ	Γ	Α
Πέτρος Εὐαγγελινοῦ	Α	Α	Α	Α	Α
Μιλτιάδης Ἰωάννου	Γ	Β	Γ	Α	Β

Ἀλέξανδρος Σταύρου	Δ	Γ	Β	Γ	Α
Δημήτριος Κωνσταντίνου	Γ	Α	Δ	Γ	Γ
Παναγιώτης Παντελεήμ.	Γ	Β	Β	Δ	Γ
Κωνσταντῖνος Σπυρίδωνος	Γ	Α	Β	Γ	Γ
Ἀπόστολος Χ. Ἀντωνίου	Ο	Δ	Δ	Γ	Β
Κωνσταντῖνος Π. Γεωργίου	Β	Α	Β	Α	Α
Κωνστ. Σταματιάδης	Β	Β	Β	Δ	Γ
Ἀνδρέας Ξανθόπουλος	Β	Α	Γ	Α	Β
Παρασκευᾶς Πέτρου	†	†	Ο	Δ	†
Ἰωάννης Σταύρου	Ο	Γ	Β	Ο	Γ
Μάρκος Ξυδιᾶς	Γ	Β	Δ	Β	Γ
Κωνσταντῖνος Νικολάου	Α	Α	Α	Α	Α
Ἐλευθέριος Θωμᾶ	Γ	Α	Α	Α	Α
Βασίλειος Κουτουφᾶς	†	†	†	Γ	†
Ἀπόστολος Παναγιώτου	Γ	Β	Β	Α	Γ
Γεώργιος Μιχαηλίδης	Β	Α	Β	Γ	Α
Σωκράτης Σταματίου	Γ	Β	Γ	Δ	Γ
Ἐμμανουὴλ Καραμάνος	Γ	Γ	Γ	Δ	Γ
Σοφοκλῆς Γεωργίου	Δ	Β	Γ	Δ	Γ
Ἀρίσταρχος Παναγιώτου	Γ	Α	Γ	Γ	Γ
Ἐμμανουὴλ Ἀναστασίου	Γ	Β	Γ	Γ	Β
Βασίλειος Ἀντωνίου	Γ	Α	Γ	Γ	Γ
Ἰωάννης Κωνσταντίνου	Α	Α	Β	Α	Α
Δημήτριος Ἐλευθερίου	Γ	Α	Γ	Γ	Γ
Θεμιστοκλῆς Χ. Σταύρου	Γ	Β	Β	Α	Γ
Θεόδωρος Ἀνδρέου	Β	Α	Α	Γ	Α
Εὐστράτιος Γρηγορίου	Δ	Γ	Β	Ο	Γ
Ἀναστάσιος Δεσποτόπ.	Δ	Β	Δ	Β	Γ
Ἰωάννης Θ. Κιώχας	Β	†	Α	Α	Α
Ἀπόστολος Νικολάου	Α	†	Α	†	Α
Ἰωάννης Ξυδιᾶς	Γ	Γ	Γ	†	Γ
Κωνστ. Χ. Γεωργίου	Β	Α	Β	†	Δ
Γεώργιος Παπασλιώτης	Δ	Δ	Γ	†	Δ
Ἀπόστολος Θεοδώρου	Β	Α	Β	Β	Α
Λεωνίδας Παλῆς	†	†	†	†	†
Χρῆστος Ἰωάννου	†	†	†	†	†

Περικλῆς Φιλίππου	†
Γεράσιμος Μαντζαβῖνος	†
Θεαγένης Εὐαγγελινοῦ	†
Κωνσταντῖνος Μαντζαβῖνος	†
Βασίλειος Νικολαΐδης	†
Γεώργιος Ἰακώβου	†
Γεώργιος Μιχαὴλ	†
Ἀθανάσιος Νικολάου	†
Χρῆστος Εὐαγγελινοῦ	†

ΤΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Μαθήματα.	Ἱερὰ Ἱστορία.	Γεωγραφία πολιτ.	Ἀριθμητική.	Ἑλληνικά.
	—	—	—	—
Μαθηταί.	**Βαθμοί.**			
Ἰωάννης Κωνσταντίνου	Γ	Ο	Γ	Α
Σπυρίδων Γεωργιάδης	Γ	Γ	Β	Α
Στέφανος Μερκουρίου	Γ	Ο	Ο	Α
Θωμᾶς Ἀναστασίου	Γ	Δ	Α	Α
Γεώργιος Θεοδωρίδης	Γ	Α	Γ	Α
Συμεὼν Μουράτης	Γ	Α	Α	Α
Δημήτριος Ἀθανασίου	Α	Δ	Α	Β
Ἀλέξανδρος Γεωργίου	Β	†	Α	Β
Ἀντώνιος Κωνσταντίνου	Β	†Γ	†	Β
Ἰωάννης Βογιατζῆς	Γ	†	Α	†
Κωνσταντῖνος Θεοτοκᾶς	Α	Α	Α	Α
Ἀλέξανδρος Ἐλευθερίου	Α	Γ	Α	Α
Ἰωάννης Πέτρου	Β	Α	Α	Α
Ἀριστείδης Οἰκιάδης	Γ	Γ	Α	Γ
Μωϋσῆς Γεωργίου	Γ	Ο	Γ	Β
Λύσανδρος Ἡλιοὺ	Β	Γ	Α	Α
Γεώργιος Κωνσταντινίδης	Γ	Ο	Β	Γ
Γεώργιος Ἰωάννου	Γ	†	Ο	Ο
Ἰωάννης Ἀντωνίου	Α	Γ	Α	Α
Ἐπαμινώνδας Ζαχαρίου	Β	Γ	Δ	Α
Γεώργιος Ἀλεξάνδρου	Γ	Γ	Δ	Β
Θεοφάνης Ἀγγελίδης	†	Γ	Δ	Α
Λουκᾶς Θωμᾶ	Γ	†	Δ	Δ

Παῦλος Μέλης	Α	Γ	Ο	Δ
Παναγιώτης Εὐστρατίου	Γ	†	Α	Α
Δημήτριος Μ. Βογιατζῆς	Β	Γ	Β	Β
Σπυρίδων Γεωργίου	†	Ο	Ο	Δ
Γεώργιος Λαμπίκης	Γ	Γ	Β	Β
Βασίλειος Βιτάλης	†	†	†	†
Ἀλέξανδρος Καρδερίνης	Α	Β	Α	Α
Δημήτριος Παναγιώτου	†	†	†	†
Ἰωάννης Κυριαζῆ	Γ	†Γ	Γ	Β
Ἠλίας Νικολάου	Γ	Γ	Γ	Γ
Πλάτων Χαρισιάδης	Γ	Ο	Ο	Ο
Παΐσιος Μιχαηλίδης	Γ	Γ	Γ	Β
Νικόλαος Χ. Ἰσαὰκ	Α	Α	Α	Α
Πρόδρομος Χαραλάμπους	†	†	†	†
Ξενοφῶν Χρυσαφίδης	Γ	†	Β	Γ
Ἀχιλλεὺς Προδρόμου	Γ	Δ	Ο	Ο
Ἀναστάσιος Δ. Γεωργίου	Γ	Ο	Ο	Δ
Θεαγένης Κοκκινάκης	Β	Γ	Α	Β
Νικόλαος Δανιὴλ	Γ	Γ	Β	Β
Ἰωσὴφ Χρήστου	†	†	†	†
Ἀθανάσιος Δημητρίου	Γ	Ο	Γ	Α
Χριστόδουλος Νικολάου	Γ	Ο	Β	Β
Κωνσταντῖνος Λεβέντης	†	†	Ο	Ο
Γεώργιος Κωνστ. Μαρ.	Γ	Α	Α	Β
Ἰορδάνης Παύλου	Γ	†	Ο	Δ
Ἀναστάσιος Δημητρίου	†		Γ	†
Ἰωάννης Μιχαὴλ	†	Δ	†	†

—o—

ΣΤ.

Οἱ δωροφορήσαντες καὶ τὰ δωρηθέντα τῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ Ὀργανοθήκῃ τῆς Σχολῆς ἐν ἔτει 1869—1870.

—

1) Ὁ κ. Εὐαγγελινὸς Μισαηλίδης

Ἑπτάλοφος, σύγγραμμα περιοδικὸν ὑπὸ Ι. Μ. Ῥαπτάρχου· ἔτος Α'. καὶ Β'. τόμ. 2.

Λογικὴ Κορυδαλέως· τόμ. 1.

Ἓν μεταλλικὸν Εὐδιόμετρον.

Σκεύασμα τοῦ Bonenberg.

2) Ὁ κ. Κυριακὸς Φιλοξένης

Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, φιλοπονηθὲν ὑπὸ Κ. Φιλοξένους. Ἐν Κωνσταντ. 1869. τ. ά. τεύχ. 6'.

3) Οἱ κκ. Καλλιάδαι

Λόγος ἐκφωνηθεὶς αὐτοσχεδίως τῇ Ζ'. Σεπτεμβρ. ὑπὸ τοῦ Σ. Μητροπ. Δέρκων. Ἐν Κωνσταντ. 1869, φυλλ. 2.

4) Ἡ ἑταιρία τῶν φίλων τοῦ λαοῦ

Λογοδοσία τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τῆς Ἑταιρίας τῶν φίλων τοῦ λαοῦ. Ἀθήν. φυλλ. 1.

5) Ὁ κ. Κ. Καραπάνος

Τὸ ἐμπόριον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήν. καὶ ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ ὑπὸ Κ. Καραπάνου. Ἐν Κωνσταντ. 1869. σ. 2, φ. 2.

6) Ὁ κ. Δημήτριος Μαζαράκης

Τὸ ὀντοτικὸν δίκαιον ἤτοι τί ἐστι δίκαιον, ὑπὸ Δ. Μαζαράκη. Ἐν Κωνς. 1869. σ. 1, φ. 1.

7) Οἱ κκ. συντάκται τοῦ λεξικοῦ τῆς Ἱστορ. καὶ Γεωγρ.

Συνέχεια τοῦ λεξ. τῆς Ἱστορ. καὶ Γεωγρ. ἀπὸ τοῦ φ. 5—18.

8) Οἱ διδάσκαλοι τῆς Πατριαρχικῆς μουσικῆς Σχολῆς

Συνέχεια τῆς Μουσικῆς Βιβλιοθήκης ἀπὸ τοῦ φ. 4—6 τοῦ Β'. τόμ.

9) Ὁ κ. Ἀλέξ. Κωνσταντινίδης

Διάλογοι Γαλλοτουρκοελληνικοὶ ὑπὸ Δ. Κωνσταντινίδου. Ἐν Κωνστ. 1869. σ. 1, τ. 1.

Μέθοδος, δι' ἧς μανθάνει τις νὰ ἀναγινώσκῃ Τουρκιστὶ ὑπὸ Α. Κωνσταντινίδου. Ἐν Κωνστ. 1869. σ. 10, φ. 10.

Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος Τουρκιστὶ ὑπὸ Α. Κωνσταντινίδου. Ἐν Κωνστ. 1870. σ. 1, τ. 1.

10) Ὁ κ. Μαρῖνος Π. Βρετὸς

Ἐθνικὸν ἡμερολόγιον τοῦ ἔτ. 1870 (ἔτ. Γ'.).

11) Ὁ κ. Λέων Μελᾶς

Ὁ Χριστοφόρος ἢ τὸ ναυάγιον καὶ ἡ διάσωσις, ὑπὸ Λέοντος Μελᾶ. Ἀθήν. 1869. σ. 4, τ. 4.

12) Ὁ κ. Γ. Α. Ῥάλλης

Ματθαίου τοῦ Βλαστάρεως Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον τῶν ἐμπεριεχομένων ἁπασῶν ὑποθέσεων τοῖς θείοις καὶ ἱεροῖς κανόσι κτλ. ὑπὸ Γ. Α. Ῥάλλη καὶ Μ. Ποτλῆ. Ἀθήν. 1859. σ. 30, τ. 30.

13) Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Παππαδούκας

Ἐγχειρίδιον ὠφελίμων τινῶν γνώσεων διὰ τοὺς ἀπείρους ὑπὸ Κ. Παππαδούκα. Ἐν Κωνστ. 1869. σ. 1, φ. 1.

14) Ὁ κ. Ἡ. Κοράλλης

Τὰ σπουδαία παιδία ὑπὸ Ἡ. Κοράλλη. Ἐν Κωνστ. 1869. σ. 1, φ. 1.

15) Ὁ κ. Βασίλειος Φαρσῆς

Ὁ Ταραξισύλλογος ἤτοι πραγματεία περὶ Χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ ὑπὸ Βασιλείου Φαρσῆ. Ἐν Κωνστ. 1870. σ. 1, φ. 1.

16) Ὁ κ. Γ. Σοφοκλῆς

Ἔκθεσις τῆς κατὰ τὸ 1868—1869 γενικῆς καταστάσεως τῶν ἐν Σταυροδρομίῳ Σχολείων τῆς Παναγίας ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου Γ. Σοφοκλέους. Ἐν Κωνστ. 1869. σ. 1, φ. 1.

17) Ἡ κεντρικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ

Πίνακες στατιστικοὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ κατὰ τὰ προάστεια Σχολείων τῶν Ὀρθοδόξων, καταρτισθέντες φροντίδι καὶ ἐπιστασίᾳ τῆς κεντρικῆς Ἐκκλ. Ἐπιτροπῆς. Ἐν Κωνστ. 1870. σ. 1, φ. 1.

18) Ὁ κ. Δημήτριος Νικολαΐδης

Ἑπτάλοφος, σύγγραμμα περιοδικὸν, τὰ ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρ. 1870 καὶ ἑξῆς.

19) Ὁ κ. Θεόδωρος Ἀριστοκλῆς

Κωνσταντίου Α'. τοῦ ἀπὸ Σιναίου βιογραφία καὶ αἱ ἐλάσσονες συγγραφαὶ ὑπὸ Θ. Μ. Ἀριστοκλέους τοῦ ἐκ Χάλκης. Ἐν Κωνς. 1866—1870. σ. 1. τ. 1.

20) Ὁ κ. Ν. Ζανούβιος

Ἱερὰ Ἱστορία ὑπὸ Ν. Ζανουβίου. Ἀθήν. 1870. σ. 1, φ. 1.

21) Ὁ κ. Β. Δ. Καλλίφρων

Ἐκπαιδευτικὰ καὶ Ἐκκλησιαστικὰ ὑπὸ Β. Δ. Καλλίφρονος. Ἐν Κωνστ. 1867. σ. 5, τ. 5.

Ἔκθεσις τῆς ἐπιτροπῆς περὶ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ ναοῦ τῆς Θείας Μεταμορφώσεως. Ἐν Κωνστ. 1870. σ. 1, φ. 1.

22) Ὁ κ. Περικλῆς Τριανταφυλλίδης

Οἱ Φυγάδες, δράμα εἰς πέντε μέρη μετὰ προλεγομένων περὶ Πόντου ὑπὸ . . . Ἀθήν. 1870. σ. 1, τ. 1.

23) Ἡ Πρυτανεία τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημ. τῆς Ἑλλάδος

Γ. Α. Ῥάλλη λόγος, ἐκφωνηθεὶς τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐπισήμου ἐγκαθιδρύσεως τῶν νέων ἀρχῶν τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἀθήν. σ. 1. φ. 1.

Λόγος Νικηφόρου Καλογερᾶ Ἀρχιμ. καὶ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογ. ἐν τῷ ἐθν. Πανεπιστ. Ἀθήν. 1870. σ. 1, φ. 1.

24) Ὁ κ. Κ. Εὐσταθόπουλος.

Σύνοψις Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματολογίας ὑπὸ Κ. Εὐσταθοπούλου. Ἐν Σμύρνῃ, 1869. σ. 1, τ. 1.

25) Ἡ εὐγενεστάτη κ. Λουκία Σ. Καραθεοδωρῆ

Dictionnaire du commerce et des marchandisses. Paris, 1839. σ. 1, τ. 2.

Abrégé du Dictionnaire de l'Académie Française, ἔκδ. 2. p, M. P. Lorain. Paris, 1836. σ. 1, τ. 2.

Nouveau Dictionnaire de lalangue Française, ἔκδ. 2. p, Laveaux. Paris, 1828. σ. 1, τόμ. 2.

Universae Phraseologiae la tinae corpus a P. Franc. Wagner. Pragae, 1762. σ. 1, τ. 1.

Lexicon manuale Graeco-latin· et latino-graec, ὑπὸ Cornelii Schnevelii. Londin. 1674. σ. 1 τ. 1.

Corso completo di matematiche pure di L. B Francoeur Ἰταλιστὶ ὑπὸ Giuseppe Gasbarri. Firenze. 1841. σ. 1, τ. 1.

Elements d'Arithmétique par M. Bourdon. ἔκδ. 22. Bruxel. 1846. σ. 1, τ. 1.

Eléments d'Algébre. σ. 1, τ. 1.

Elements d'Algebre p. Lacroix. Paris. 1830. σ. 1, τ. 1.

Nouvelle Methode pour appr. la langue allemande. Strasbourg. 1767. σ. 1, τ. 1.

Grammaire allemande p. Amand Koenig. Strasb, 1766. σ. 1. τ. 1.

Grammaire française p. Wyilley, Paris, 1794. σ. 1, τ. 1.

Grammaire graequca de Clenard, Paris, 1745. σ. 1, τ. 1.

Essai de Traduction interlineaire, Paris, 1802. σ. 1, τ. 1.

Τερψιθέα τοῦ κυρίου Νεοφ. Δούκα, ἔκδ. πέμπτη. Βουκορέστ. 1832. σ. 1, τ. 1.

C. Iulii Caesaris quae existant ἔκδ. I. Scaligeri. Amsterod. 1630. σ. 1, τ. 1.

P. Parinii Statii opera. Lugd. 1665. σ. 1, τ. 1.

Histoire royale de Philippe roy de Macedoine ὑπὸ Pelisseri. Paris, 1688. σ. 1, τ. 3.

Κλαυδίου Αἰλιανοῦ περὶ ζώων Ἑλληνολατιν. 1611. ὑπὸ Petr. Gillii καὶ Gesnerii, σ. 1, τ. 1.

Orator ὑπὸ Iohan. Alsted. Herbon. 1616. σ. 1, τ. 1.

De arte rhetorica libr. tres ὑπὸ Cyprian Soarii. Taurini, 1686. σ. 1, τ. 1.

Diogenis Laertii de vita philos. libr. X. Λατινιστ. Lugduni, 1559. σ. 1, τ. 1.

Auli Gellii. noctes. Atticae. σ. 1, τ. 1.

Ἐγκυκλοπαιδεία φιλολογικὴ Ἰωάννου Πατούσα· ἐν Βενετίᾳ, 1819. σ. 1, τ. ά. γ΄. δ΄.

Οἱ σωζόμενοι λόγοι μετὰ προλεγομένων περὶ συνθέσεως ὑπὸ Χ. Παμπούκη· ἐν Ναυπλίῳ, 1852. σ. 1, τ. 1.

Ὁμιλίαι Χρυσάνθου τοῦ Λεσβίου μητροπ. Φιλιππουπόλ. Ἀθήν. 1856. σ. 1, φ. 1.

Γεωγραφία μαθ. καὶ φυσ. ὑπὸ Ν. Χορτάκη. Ἀθην. 1851. σ. 1, τ. 1.

M. Tullii Ciceronis de officiis τ. 1. Philosophicorum. τ. 2, orationum. τ. 3 etepistolarum ad Familiares. τ. 1.

Histoire Universelle par Segur, ὁ πρῶτος τόμος. Paris, 1821.

Trois Ouvrages de Xenophon par M. Charpentier Amsterdam, 1745. σ. 1. ὁ ά. τόμος.

Παυσανίου Ἑλλάδος περιήγησις Ἑλληνο-γαλλιστὶ par M. Clavier Paris, 1871. τόμ. ά. καὶ δύο δ΄.

Λουκιανοῦ Σαμοσατέως τὰ ἅπαντα Ἑλληνο-λατινιστί. Basile, 1675. μόνον ὁ ά. καὶ δ΄. καὶ γ΄. τόμ.

Ὅμηρος ὑπὸ Νεοφύτου Δούκα, Αἰγίνη, 1835· μόνον ὁ ἕκτος τόμος Ὀδυσσείας.

Homeri Odyssea cum interpretationis Eusta-tii ὑπὸ Baumgarten-Crusius Lips. 1822 (Ἑλληνιστί)· μόνον τοῦ ά. τόμ. τὸ ά. μέρος.

Ὁμήρου Ἰλιὰς μετὰ παραφράσεως Θεοδώρου Γαζῆ, ἐν Φλωρεντίᾳ, 1812, μόνον ὁ δ΄. τόμ.

Οἱ Προφῆται, ἔκδ. Ἑλληνο-λατινική. σ. 1, τ. 1.

Λεξικὸν Λατινο-Ἰταλικὸν (ἄνευ προμετωπίδος) σ. 1, τ. 1.

C. Sallustii Crispi Lugduni. 1589. σ. 1, τ. 1.

Les chefs-d'oeuvres d'Horace. Lyon, 1787· μόνον ὁ δ΄. τόμ.

P. Virgilii opera cum Notis Johannis Ellii. Genuae, 1756, σ. 1, τ. 1.

Σαλλουστίου πόλεμος Κατιλιναϊκὸς ἐκ τοῦ Λατινικοῦ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1843, σ. 27, τ. 27.

Στοιχειώδης Γραμματικὴ τῆς Ὀθωμανικῆς Γλώσσης ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Κωνσταντινίδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1868, σ. 2, τ. 2.

26) Ὁ κ. Ξένης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ « Βυζαντὶς »

Τὰ φύλλα τῆς Βυζαντίδος.

27) Ὁ κ. Β. Δ. Καλλίφρων, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ὁ « Ἀνατολικὸς Ἀστὴρ »

Τὰ φύλλα τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος μετὰ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Φιλολογικοῦ Δελτίου.

28) Οἱ κκ. Σ. Βουτυρᾶς, Ι. Βρετὸς καὶ Γ. Παφειάδης, συντάκται τῆς ἐφημερίδος ὁ « Νεολόγος »

Τὰ φύλλα τοῦ Νεολόγου.

29) Ὁ κ. Δ. Νικολαΐδης, συντάκτης τῆς ἐφημ. ἡ « Κωνσταντινούπολις »

Τὰ φύλλα τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

30) Ὁ κ. Α. Μακράκης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ὁ « Λόγος »

Τά φύλλα τοῦ Λόγου.

31) Οἱ κκ. Β. Γαβριηλίδης καὶ Ἀθ. Παλαιολόγος, συντάκται τῆς ἐφημερίδος ἡ « Ὁμόνοια »

Τὰ φύλλα τῆς Ὁμονοίας.

32) Ὁ κ. Κ. Πληθωνίδης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ὁ « Τύπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως »

Τὰ φύλλα τοῦ Τύπου τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

—o—

Ζ΄.

Κατάστασις τοῦ ἰδιαιτέρου ταμείου τῆς Βιβλιοθήκης καὶ Ὀργανοθήκης τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς, ἀπὸ Ἰουνίου 15, 1869 — Ἰουνίου 14, 1870.

Εἰσπράξεις τοῦ ταμείου	Γρόσ.	παρ.
Ὑπόλοιπον ἐν τῷ ταμείῳ μέχρι τῆς 15 Ἰουν. 1869	295	20
Ἐξ ἀποδεικτικοῦ, δοθέντος τῷ κ. Ἰωσὴφ Σπυρίδωνος Καλλιπολίτη, ἄλλοτέ ποτε μαθητεύσαντι εἰς τὴν Σχολήν, 10 μετζ.	220	
Ἐξ ἀποδεικτικοῦ δοθέντος τῷ Κ. Γεωργίῳ Παπαδοπούλῳ Βυζαντίῳ, ἄλλοτε μαθητεύσαντι εἰς τὴν Σχολήν, μετζίτια 10.	220	
Ἐξ ἀποδεικτικοῦ τῷ Μιχαὴλ Ἰωάννου Βυζ. μαθητῇ τῆς Γ΄. τάξεως τοῦ Α΄. Τμήμ.	11	
Ἐξ ἑνὸς ἀντιτύπου τῆς συγγραφῆς « Χριστόφορος ἢ ναυάγιον καὶ διάσ. » τῷ κ. Προδρόμῳ Παρμενίδῃ	22	
Ἐκ προσφορᾶς ἀνωνύμου	44	
Ἀπὸ τῶν Δελτίων	3782	
Ἐξ ἑνὸς ἀντιτύπου τοῦ λεξικοῦ τῆς Κιβωτ.	106	
Ἐκ δεκαπέντε τελειοφοίτων μαθητῶν τῆς Σχολῆς τοῦ 1869—1870, λόγῳ τοῦ Πτυχίου, λίρ. Ὀθωμ. 10 1]2 καὶ 20 μετζίτια	1616	
(Ὁ Χαρίλαος Γεωργιάδης, Ἄγγελος Νικολάου, Ἀθανάσιος Ἱεροδ. Χρηστίδης, Ἀναστάσιος Ἰωάννου, Ναθαναὴλ Παύλου καὶ Ἀθανάσιος Ὀλύμπιος εἰσέτι δὲν ἀπέτισαν τὴν ὀφειλὴν αὐτῶν). —	——	—
	6316	20

Δαπάναι τοῦ ταμείου	Γρόσ.	παρ.
Εἰς ἀγορὰν χάρτου διὰ Προγράμματα τῆς Σχολῆς	11	
Εἰς ἀγορὰν χάρτου, μελανοδ· κονδυλοφόρων, γραφίδ. φακέλλων καὶ ἄλλων χρησίμων εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Σχολῆς	83	20
Εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Α· Α· Μ, τοῦ Σουλτάνου	30	
Τῷ κ· Α· Σπαθάρῃ εἰς ἀγορὰν διαφόρων πραγμάτων, ἀναγκαίων εἰς τὴν Ὀργανοθήκην τῆς Σχολῆς, κατὰ τὴν αὐτοῦ σημείωσιν	186	
Τῷ Φαρμακοποιῷ κ· Νικολάῳ Θωμάδῃ δι' ὁμοίας φύσεως πράγματα	71	20
Εἰς τοὺς διανομεῖς τῶν Ἐφημερίδων Βυζ. Νεολ. Ἀνατολικοῦ Ἀστ. καὶ Κωνσταντ·	42	
Τῷ κ· Α· Σπαθάρῃ εἰς ἀγορ· καὶ ἐπισκευὴν πραγμάτων, ἀναγκαίων εἰς τὴν Ὀργανοθήκην τῆς Σχολῆς, κατὰ τὰς ἑκάστοτε ἀποδείξεις αὐτοῦ	570	
Διὰ λιθογραφικὰ τῶν Πτυχίων τοῦ 1869—1870	398	
Εἰς τὸν χάρτην τῶν Πτυχίων	61	
Εἰς 450 Προγράμματα τῶν δημοσ. ἐξετάσεων μετὰ τοῦ χάρτου	110	
Τῷ Καθηγ· τῶν φυσικομαθηματικῶν κ. Α. Σπαθ· εἰς ἀγορὰν πραγμάτων, ἀναγκαίων τῇ Ὀργανοθήκῃ	110	
Εἰς ταινίαν διὰ τὰ Πτυχία	110	
Εἰς δετικὰ τοῦ ἑτέρου Γεωγραφικοῦ χάρτου τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Κατελούζου	72	
	1855	
Ὑπόλοιπον	4,461	20

—o—

Ἐπισυνάπτεται καὶ ὁ κατὰ τὴν ις'. σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1870 ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Β. Δ. Καλλίφρονος ἐκφωνηθεὶς ἐναρκτήριος Λόγος, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ πρὸ δύο ἐτῶν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀντωνίου Χαριλάου ἐκφωνηθέντος λόγου (ἰδ. σελ. 18—27).

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,

καὶ

λοιπὴ ἔντιμος ὁμήγυρις.

—

§. 1. Τοῖς πᾶσι καθωμολόγηται ὅτι ἡ μετ' ἐπιστασίας ἀναθεώρησις καὶ μελέτη τῶν κατά τι ὡρισμένον χρονικὸν διάστημα διαπραχθέντων εἴτε παρ' ἔθνους, εἴτε παρὰ κοινωνίας, εἴτε παρ' ἀτόμου τινός, μέγα συμβάλλεται καὶ εἰς διόρθωσιν τῶν τυχὸν πλημμελῶς ἐχόντων, καὶ εἰς βελτίωσιν τῶν καλῶς ἐνεργηθέντων. Οὐδεμία βελτίωσις, οὐδεμία προαγωγὴ ἐπιτυγχάνεται δεόντως, ἄνευ ἀκριβοῦς διασκοπήσεως τῶν ἰχνῶν τῆς διανυθείσης πορείας. Πρὸς θεραπείαν λοιπὸν τῶν κακῶς ἐχόντων, πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ἡμαρτημένων καὶ πρὸς στερέωσιν τῶν ἀγαθῶν, ἀνάγκη ὑπάρχει ἀπαραίτητος σκέψεως ἐμβριθοῦς καὶ συνεχοῦς μελέτης τοῦ παρελθόντος. Ἐκ τῆς μελέτης ταύτης προσγίνεται ἡ τοῖς πᾶσιν ἀναγκαιοτάτη ἐμπειρία, οἱονεὶ τηλαυγὴς φάρος, ἀσφαλῶς καθοδηγοῦσα ἔθνη, κοινωνίας καὶ ἄτομα εἰς λιμένα σωτήριον καὶ ὅρμον ἀκύμαντον. Χωρὶς τῆς ἐμπειρίας, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι δεινὸν ὑποστήσεται ναυάγιον πᾶν τὸ ὑπὸ ἀδεξίου χειρὸς πηδαλιουχούμενον ἀτυχὲς κοινωνικὸν σκάφος. Αὐτὸ τοῦτο καὶ οἱ μεγακλεεῖς ἡμῶν πρόγονοι καταδηλοῦντες, ἀπεφήναντο ὅτι ὁ *χρόνος* ἐστὶ τὸ πάντων σοφώτατον. Διὰ τοῦ *χρόνου*, τοῦ σοφοῦ τούτου διδασκάλου, καὶ αἱ ἐλλείψεις διορθοῦνται καὶ τὰ ἡμαρτημένα ἐπανορθοῦνται καὶ τὰ ἀγαθὰ προάγονται, ὅταν μάλιστα χεὶρ στιβαρὰ διέπῃ τὰ πράγματα, εἴτε ἐν συνόλῳ, εἴτε ἐν μέρει.

§. 2. Ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς βάσεως ἐπερείδεται ὁ λόγος τῆς παρούσης ἡμέρας, λόγος, ὃς ἐπεβλήθη μοι ὑπὸ τοῦ ἐντίμου Καθηγητικοῦ Συλλόγου κατὰ καθῆκον, ὅπερ ὤφειλον ἵνα ἐκπληρώσω μετὰ σεβασμοῦ, πειθόμενος τοῖς καθεστῶσι, καὶ οὐδὲν ἀπέναντι ἱεροῦ καθήκοντος ἀναλογιζόμενος, οὔτε τὴν ἀδιαφιλονείκητον τουτέστιν ἱκανότητα τῶν ἄλλοτε οὕτως εὐφραδῶς καὶ στωμύλως ἐνθάδε προαγορευσάντων συναδέλφων, οὔτε τὴν ἐμὴν ἀδεξιότητα, καὶ μάλιστα ἐν τοιαύτῃ εὐσήμῳ ὁμηγύρει, ἧς προκάθηνται οὕτω γεραροὶ Ἱεράρχαι. Ἀλλὰ ταῖς εὐχαῖς τούτων ἐρειδόμενος, καὶ τὴν εὐμενῆ ἀκρόασιν τοῦ ἐπὶ παιδείᾳ τε καὶ συνέσει περιπύστου ἀκροατηρίου ἐξαιτούμενος, ἄρχομαι τοῦ λόγου.

§. 3. Ἀλλὰ τίς ἄρα ἡ ὑπόθεσις τοῦ σημερινοῦ λόγου; Πρόκειται τάχα περὶ σπουδαίας τινὸς ἀνακαλύψεως, ἐνδιαφερούσης τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἢ κἂν τὸ ἡμέτερον ἔθνος; Πρόκειται περὶ ζωτικοῦ τινος ἐθνικοῦ ζητήματος ἐκ τῶν ἀπό τινος ἤδη χρόνου ἐξαντλούντων τὰς σωματικάς τε καὶ διανοητικὰς δυνάμεις τῶν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους λογάδων; Πρόκειται ἆρά γε περὶ κοινωνικοῦ τινος ζητήματος, ἐξ οὗ μέγισται προσδοκῶνται εἰς

τὰς κοινωνίας ὠφέλειαι; Πρόκειται, τέλος πάντων, περὶ ἐξομαλύνσεως τῆς δυσχερείας τῶν καθ' ἡμᾶς οἰκονομικῶν καὶ τῆς εὑρέσεως δραστικῶν μέσων πρὸς θεραπείαν τῆς καχεκτικῆς ἡμῶν καταστάσεως; Οὐδὲν τούτων, σεβαστή μοι ὁμήγυρις! Πρόκειται περὶ πράγματος, ὅπερ ἴσως πολλοὶ μὲν τῶν καθ' ἡμᾶς ἐλάχιστον θεωροῦσιν, ἀλλ' ἡ ψῆφος τοῦ γεραροῦ Σχολάρχου καὶ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου ἐθεώρησε λίαν σπουδαῖον.

§. 4. Τί δ' ἔστι τοῦτο; *Ἡ ἱστορία τῆς πολυπαθοῦς μεγ. τοῦ Γέν. Σχολῆς ἀπὸ τῆς ἐκ Ξηροκρήνης εἰς τὸ ἱστορικὸν Φανάριον αὖθις μεταθέσεως αὐτῆς.* Καὶ τὸ μὲν ἔργον, ὅσῳ φαίνεται εὐχερές, τοσούτῳ, τόγ' ἐπ' ἐμοί, ὑπάρχει δυσχερές. Καὶ μακαρίζω μὲν τὸν ἀξιότιμον συνάδελφον κ. Ἀντ. Χαρίλαον, τὸν κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1867—1868 ἀγορεύσαντα περὶ τῆς ἱστορίας τῆς πρεσβυγενοῦς καὶ περιπύστου Μεγ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ ἔτους 1849· ταλανίζω δ' ἐμαυτόν, ὃς ἐπετράπην ὅπως ἀγορεύσω περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Καὶ ὁ μὲν προαγορεύσας συνάδελφος τὸν λόγον ἐποιήσατο περὶ ἀποθανόντων· ἐγὼ δὲ περὶ ζώντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ποιήσομαι τὸν λόγον. Ὅτι δὲ *πικρὸν ἡ ἀλήθεια*, τοῦτο φθάνει προτεθρυλημένον.

§. 5. Ἵνα δὲ καταφανεῖς καὶ κατάδηλοι γένωνται αἱ περιπέτειαι τῆς εἰς Φανάριον μεταθέσεως τῆς Σχολῆς, ὀλίγα τινὰ ἀνάγκη ἵνα προταχθῶσι περὶ τῆς κατὰ τὸ 1849 καταστάσεως τῆς Ξηροκρηνείου Σχολῆς, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ Α'. μέρος τοῦ λόγου μου.

—

Α'.

§. 6. Μετὰ τὴν ἐκ τῆς Σχολαρχίας (τῷ 1847) ἀποχώρησιν τοῦ ἀοιδίμου ἀρχιδιδασκάλου κυροῦ Σαμουὴλ τοῦ ἀπὸ Μεσημβρίας (α), σχηματισθέντος συσσιτίου ἐν τῇ Ξηροκρηνείῳ Σχολῇ, τὰ μὲν μαθήματα διενέμοντο ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν διδασκάλων κατὰ τὸ προσῆκον, ἐγκαθίσταντο δὲ ὑπὸ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας ἐπόπται Ἀρχιερεῖς, περὶ τὴν τάξιν καὶ τὴν εὐκοσμίαν καὶ τὴν ἄλλην διοίκησιν ἀσχολούμενοι μόνον, ὑπὸ τὸν τίτλον Διευθυντῶν, εἴτε κατὰ τὴν συνήθη Ἐκκλησιαστικὴν φράσιν, *ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι*. Τοιοῦτοι δὲ οἱονεὶ *τιτουλάριοι* Διευθυνταί, μετὰ τὸν ἀοίδιμον Σχολάρχην Σαμουήλ, ὑπῆρξαν πρῶτον ὁ πρώην Μιτυλήνης Μελέτιος, καὶ ἀκολούθως ὁ Λήμνου Δανιήλ· οὗ διευθύνοντος, ἐτάχθην κἀγὼ (λήγοντος ὀκτωβρίου τοῦ 1848 ἔτους, ἐπὶ τῆς Α'. Πατριαρχείας τοῦ ἀπὸ Ἐφέσου κ. Ἀνθίμου) ὑπό τε τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, ἐκλογῇ τῆς τότε Ἐφορίας, ὅπως ἀποδῶ τὰ τροφεῖα τῇ γαλουχησάσῃ με Σχολῇ διὰ τῆς ἀνατεθείσης μοι διδασκαλίας. Ὀκταμελὴς δὲ ἦν ἡ τότε τῆς Μ. Σχολῆς

(α) Ἀπεβίωσεν ὁ γηραιὸς οὗτος καὶ σεβάσμιος τοῦ Γένους ἀρχιδιδάσκαλος τῇ 6'. ἀπριλίου τοῦ ᾳωνέ. ἔτους.

Ἐφορία, συγκειμένη ἐκ Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, τῶν τὰ πρῶτα φερόντων· ἤτοι τοῦ Καισαρείας Παϊσίου, Κυζίκου Ἰωακεὶμ (πρώην Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως), Δέρκων Νεοφύτου, Σερρῶν Ἰακώβου (μακαρίτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας), Σωτηρίου Καλλιάδου, Ἀλεξάνδρου Φωτιάδου τῶν Ποστελνίκων, Στεφάνου καὶ Κωνστ. Καραθεοδωρῆ τῶν ἰατρῶν (θείου καὶ ἀνεψιοῦ).

§. 7. Ἐπὶ τῆς Ἐφορίας ταύτης ἐνεκρίθη ὅπως ἡ Σχολὴ ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταῤῥυθμισθῇ, καὶ δή, σκέψεως γενομένης, ἐνηργήθη κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, ὁ διορισμὸς τοῦ Ἰακώβου Πιτσιπίου, ὡς Διευθυντοῦ, ἀνδρὸς διαβοήτου καὶ πασιγνώστου ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑῴαν τε καὶ Ἑσπερίαν, καὶ περὶ οὗ διεβεβαίουν οἱ εἰδότες καλῶς τὰ κατ' αὐτόν, ὅτι ἦν ἱκανὸς ὄντως ὅπως καὶ αὐξήσῃ καὶ καταστρέψῃ τὴν Σχολήν. Καὶ πραγματικῶς συνετέλεσε μὲν εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν ἐν μέρει τῆς Σχολῆς, εἰς τὸν διορισμὸν Γραμματείας, εἰς τὴν σύνταξιν πρωτοκόλλων, διεκπεραιώσεων κτλ. κτλ. καὶ εἰς μυρίας ὅσας ἐξωτερικὰς μᾶλλον ἐπιδείξεις· οὐχ ἧττον δὲ καὶ εἰς τὴν καταστροφὴν αὐτῆς· διότι, καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ 1849 ἔτος, ἡ Σχολὴ ἐν μέρει μὲν ἐκρημνίζετο, ἐν μέρει δὲ ἐπιδιωρθοῦτο, ἐπιχριομένη διὰ πολυχρόων βαφῶν, τιθεμένων ἀριθμῶν καὶ ἐπιγραφῶν ἐπὶ τῶν δωματίων, παραδόσεων κλπ. Τὸ ἀνοίκειον δὲ τοῦ Πιτσιπικοῦ τρόπου καὶ τῆς συμπεριφορᾶς, καὶ ἡ ἐπίμονος ὑπεράσπισις μελῶν τινων τῆς Ἐφορίας καὶ ἐν οἷς οὐκ ἔδει, (σημειωτέον ὅτι μάλιστα πάντων ἀνθίστατο εἰς τε τὸν διορισμὸν αὐτοῦ καὶ τὴν στρεβλὴν πορείαν ὁ πεπνυμένος ἐκεῖνος ὁμογενὴς Σωτ. Καλλιάδης· ἀλλ' ὡς πάντοτε, οὕτω καὶ τότε πᾶν ἀγαθὸν κατεστρέφετο διὰ τῆς οὐκ ἐν πᾶσιν ἐπιτυχοῦς πλειοψηφίας [ἤ, κατ' ἄλλους, ὀρθότερον, πλειονοψηφίας]· τὸ ἀνοίκειον, λέγω, τοῦ τρόπου καὶ τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ Πιτσιπίου διεγείρει εἰς στάσιν τοὺς ἐνοικοῦντας μαθητάς. Καὶ τῇ προτροπῇ αὐτοῦ τούτου, διαβεβαιοῦντος ὅτι ἐν Εὐρώπῃ γίνονται συνεχεῖς τοιαῦται στάσεις, πείθεται ἡ Ἐφορία (ἀπόντος πάλιν τοῦ Καλλιάδου), ὅπως καὶ διὰ στρατιωτικοῦ ἀποσπάσματος, εἰσαχθέντος εἰς τὴν Σχολήν, συντελέσῃ δῆθεν εἰς τὴν κατάπαυσιν τῆς ταραχῆς. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα οὕτω δεινωθέν, φρικτὰ καὶ δυσάρεστα ἐπήνεγκεν ἀποτελέσματα, οἷα συνήθως συμβαίνουσιν ἐν ἀπελπισίᾳ. Ἐπειδὴ δὲ ἐνδέχεται νὰ ὑπάρχωσι ζῶντες ἤδη τινὲς ἐκ τῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Σχολῆς τότε παρευρεθέντων, ἴσως δὲ καὶ παθόντων, παρέρχομαι ἐν συντομίᾳ τὸ λυπηρὸν τοῦτο ἐπεισόδιον, οὗ μάρτυς αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος δυστυχῶς ἐγενόμην, ἄνευ τινός, χάριτι θείᾳ, ζημίας καὶ βλάβης, ἧς πολλάκις οὐδ' αὐτοὶ οἱ ὅλως ἀθῶοι ἐν τοιαύταις δειναῖς περιστάσεσιν ἀπαλλάττονται.

§. 8. Ὡριμωτέρας ἀκολούθως σκέψεως γενομένης, ἐδέησεν ὅπως ἀπομακρυνθῇ τῆς ἀτυχοῦς Σχολῆς ὁ πρωτουργὸς τοῦ τραγικοῦ τούτου δράματος, ἡ δὲ Μ. Ἐκκλησία ἐνέκρινεν ὅπως διορίσῃ ὡς προσωρινὸν Διευθυντὴν τὸν μακαρίτην ἤδη πρώην Βιδύνης Κύριλλον, τὸν ἐκ Βρυούλων τῆς Σμύρνης

τὸ γένος ἕλκοντα. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ μὲν μαθηταὶ ἀλλεπαλλήλως ἀπεσύροντο, πολλοὶ δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς διεβεβαίουν ὅτι οὐχὶ διὰ τὸ ἀκαταλλήλον τῶν ἔστιν ὅτε διοριζομένων ἀναξίων Σχολαρχῶν καὶ Διευθυντῶν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀπόκεντρον μᾶλλον τῆς θέσεως συμβαίνουσιν αἱ τοιαῦται στάσεις καὶ ταραχαί, ἐνεκρίθη ἡ ἐκ Ξηροκρήνης μετάθεσις τῆς Μεγάλης καὶ Πατριαρχικῆς τοῦ Γένους Σχολῆς εἰς Φανάριον, πατριαρχεύοντος Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου, ὅπως δῆθεν προλαμβάνηται πᾶν ἀπευκταῖον διὰ τῆς ἀπέναντι τῶν ὀμμάτων, ὡς εἰπεῖν, τῆς Ἐκκλησίας θέσεως τῆς Σχολῆς, ἐποπτευομένης συνεχῶς ὑπὸ τῶν ἐπιτετραμμένων μάλιστα ἰδίᾳ τὴν ἐπιτήρησιν καὶ ἐπιστασίαν αὐτῆς.

§. 9. Ἐνταῦθα καταλληλον θεωρῶ ἵνα ἐπισυνάψω μετὰ περιπαθοῦς καρδίας ὅσα ἄλλοτε ἀπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ ἄμβωνος περὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἀντικειμένου ἐπιτροχάδην μέν, ἀλλὰ λίαν ζωηρῶς παρέστησε ῥητορικὴ δεινότης ἱεροκήρυκος ἅμα καὶ Σχολάρχου διακεκριμένου. « Ἀθάνατοι Μουροῦζαι! Ὑμεῖς συνετῶς προείδετε ὅτι ἐν τῷ ἀθορύβῳ ἐκείνῳ καὶ ἀσφαλεστάτῳ καὶ εὐρυχώρῳ περιβόλῳ, ὃν καταγλαΐζουσι καὶ περιοχυροῦσιν ἀκτὴ Βοσπορικὴ καὶ δάσος σκιερὸν καὶ βουνοῦ στεφάνη καὶ χλοερὰ καὶ πάντερπνος κοιλάς, πίτυς καὶ φιλύραι, ζεφύρων ἀθύρματα, καὶ κελαρύζουσα ὑδάτων ἀεννάων διαύγεια καὶ ἀηδὼν λιγυρὸν μελῳδοῦσα· ἐν Σχολῇ, ὅπου συνῴκουν μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι, ἐκεῖ καὶ αἱ φιλέρημοι Μοῦσαι πολλὴν καὶ ἄφθονον ἤθελον ἀποφέρει τὴν παγκαρπίαν, τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν ἐπιστήμονα. Ἀλλά. . ἀλλὰ τοῦ προκαλέσαντος τὴν διάλυσιν οὐ μὴ μνησθῇ τὸ ὄνομα μετὰ τῶν εὐεργετῶν! » (α). Πῶς δὲ παρασιωπήσω ἐνταῦθα καὶ τὰ παρ' ἀνδρὸς Βυζαντίου πολιοκροτάφου καὶ πολυΐστορος γεγραμμένα, ἐν τῇ Ξηροκρηνείῳ μαθητευθέντος Σχολῇ, Σκαρλάτου, λέγω, τοῦ Βυζαντίου, περὶ αὐτῆς ταύτης τῆς Σχολῆς; « Ἡ Σχολὴ (λέγει) τοῦ Κουρού-τσεσμε, ἀποκύημα τῆς ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικῆς λεγομένης Σχολῆς, συνέστη κατὰ τὸ 1803 ἔτος, καὶ τὸ ὄνομα τῆς οἰκογενείας Μουρούζη, ὡς πρώτου αὐτῆς συνίστορος καὶ προστάτου, εἶναι συνδεδεμένον μετὰ τῆς ἱδρύσεως τῆς Σχολῆς. Θέσις ἀθόρυβος καὶ μεμονωμένη, δάσος πλησίον μυστηριῶδες, τὴν σιωπὴν τοῦ ὁποίου μόνον τῶν φύλλων οἱ ψιθυρισμοὶ καὶ τῶν ἀηδόνων αἱ μελῳδίαι διέκοπτον, ὕδωρ κρυστάλλου παντὸς διαυγέστερον, εὐρυχωρία τοῦ περιβόλου, ἀσφαλίζουσα τὸ κατάστημα ἀπὸ τῶν πυρκαϊῶν, ἅπαντα, ἐνὶ λόγῳ, ἐδικαιολόγουν τὴν τῆς τοποθεσίας ἐκλογήν, πρὸς οἰκοδομὴν καταλληλοτάτου Μουσῶν τεμένους. . . Ὢ τῶν ὡραίων ἡμερῶν ἐκείνων, ὅτε ἑκατοντάδες νέων, ὅλων ἐκλελεγμένων, ἐφιλοσόφουν, ἢ διελέγοντο, ἢ ἐποίουν, ἢ ἐμελέτων, ὑπὸ τὰς δροσερὰς τῶν πτελεῶν καὶ φιλυρῶν σκιάς, περὶ κενοῦ καὶ στοιχείων καὶ μετεώρων, ἀνερευνῶντες « τά τε γᾶς ὑπένερθε καὶ τὰ ἐπύπερθεν » ὅταν, ὑπὸ τὸν

(α) Λόγος εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐκφωνηθεὶς τῷ αὐξέι ἔτει ὑπὸ Εὐστ. Κλεοβ. ἱλου.

φλοῖσβον τοῦ κελαρύζοντος ὕδατος, ἀνέλυον τὸν Θουκυδίδην ἢ τὸν Εὐκλείδην, ἢ ἀπεμιμοῦντο τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Εὐριπίδην ὅταν εἰς τοὺς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τῆς Σχολῆς παραφραζομένους χορεύς τοῦ Ἀριστοφάνους, καὶ εἰς τοῦ Θεοκρίτου τὰ εἰδύλλια ἀντῄδον ἐκ τοῦ παρακειμένου δάσους οἱ κόττυφοι καὶ αἱ ἀηδόνες! Πόσοι ἆρα ἀναπολοῦσιν ἀκόμη ταῦτα; πόσοι ἐπέζησαν δηλονότι ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Κουρού-τσεσμε εἰς τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ἡμέρας τοῦ ἔαρος τῆς ζωῆς! Ἀλλ' ἡ μὲν Σχολή, δυστυχῶς, κατηργήθη, καὶ ἡ διάλυσις αὐτῆς συνδέεται μὲ λυπηρὰς ἀναμνήσεις· τὸ ὄνομα ὅμως τοῦ Μουρούζη μένει, καὶ διαμενεῖ μέχρις ὅτου διαμένει καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία » (α).

—

Β'.

§. 10. Οὕτως οὖν (μεταβαίνω εἰς τὸ Β'. τοῦ λόγου μέρος) ἐγκριθείσης ὅπως δήποτε τῆς εἰς Φανάριον (*τὴν ἕδραν ταύτην τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων*) μεταθέσεως τῆς Ξηροκρηνείου Σχολῆς, μὴ ὑπάρχοντος δὲ καταλλήλου οἰκοδομήματος, ἐνοικιάσθη κατ' ἀρχὰς ἡ παράλιος οἰκία τοῦ Χατζῆ Πανανοῦ (ἰδιοκτησία νῦν τοῦ Μητροπολίτου Μελενίκου), καὶ ἐγένετο, κατὰ τὰ νενομισμένα, ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων, ὑπὸ τὴν ψιλὴν διεύθυνσιν τοῦ τότε μὲν ἱεροδιακόνου κὺρ Παρθενίου, νῦν δὲ Μητροπολίτου Πελαγωνείας, καθηγητῶν ὄντων σχεδὸν τῶν αὐτῶν τῶν καὶ ἐν τῇ Ξηροκρηνείῳ Σχολῇ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Πιτσιπικῶν· ἤτοι τῶν κκ. Ἰωάννου Φιλαλήθους, Ἀντωνίου Χαριλάου, Βασιλείου Καλλίφρονος διὰ τὰ Ἑλληνικά, τοῦ Κωνσταντίνου Εὐθυβούλου διὰ τὴν Φιλοσοφίαν, τοῦ Σκαρλάτου Βιλκίου διὰ τὰ Λατινικὰ καὶ τὴν γενικὴν Ἱστορίαν, τοῦ Δημητρίου Βαλασίδου διὰ τὰ Φυσικομαθηματικά, τοῦ Κωνσταντίνου Κρητὸς διὰ τὰ Γαλλικά, καὶ τοῦ Ἰβραὶμ ἐφέντη διὰ τὰ Τουρκικά. Καὶ ἡ μὲν Ῥητορικὴ ἐδιδάσκετο ὑπὸ τοῦ κ. Φιλαλήθους, ἡ δὲ ἱερὰ Κατήχησις ἦν ἀνατεθειμένη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῷ Καλλίφρονι, ἀπὸ τοῦ 1850—1863, ἑνόσῳ δηλαδὴ οἱ διευθύνοντες ἁπλῆν μόνον διεύθυνσιν καὶ ἐποπτείαν εἶχον, ἄνευ διδασκαλίας οὐδεμιᾶς. Οἷα δὲ καὶ ὅσα ἦσαν τὰ μαθήματα ἑκάστου ἔτους, δηλοῦται ἐκ τῶν ἐνιαυσίων Προγραμμάτων τῶν δημοσίων ἐξετάσεων, τῶν ἐν περιλήψει ἐπισυνημμένων ἐν τῷ τέλει τοῦ παρόντος λόγου, ὡς ἐν ἐπιμέτρῳ.

§. 11. Τὸν κ. Παρθένιον, μετὰ τρίμηνον μόλις διεύθυνσιν, προαχθέντα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἕνεκα ἀρχαίων ἐκδουλεύσεων, εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον τῆς Βράτσης (ἀκολούθως, ὡς γνωστόν, προεβιβάσθη εἰς τὸν τῆς Μητροπόλεως Ἐρσεκίου, εἶτα εἰς τὸν τῶν Ἰωαννίνων, καὶ ἐσχάτως εἰς τὸν τῆς Πελαγωνείας), διεδέξατο κατὰ νοέμβριον τοῦ 1849 ὁ ἱεροδιδάσκαλος κ. Δωρόθεος ὁ Σχολάριος, τιμηθείς, ἅμα τῷ διορισμῷ, τῷ τοῦ Πα-

(α) Κωνσταντινούπολις, τόμ. Β'. σελ. 103—109.

τριαρχικοῦ Ἀρχιμανδρίτου βαθμῷ, ὃς καὶ διέμεινε σχολαρχῶν μέχρι τῆς ιϐ'. μαρτίου τοῦ ἔτους ᾳωνϐ'. οὗ διευθύνοντος, ἠγοράσθη ἀντὶ 110 χιλιάδων γροσίων, ἐγκρίσει Συνοδικῇ, ἡ λεγομένη τῆς Ἐμφιετσίδενας οἰκία, ἥτις καὶ μετεσχηματίσθη εἰς τὸ μέχρι τοῦ νῦν χρησιμεῦον τοῦτο κατάστημα τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, μετὰ πολλὰς καὶ ἀλλεπαλλήλους ἐπισκευὰς καὶ ἐπιδιορθώσεις.

§. 12. Σημειωτέον δ' ἐνταῦθα ὅτι κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος ἀνέλαβεν ὁ κ. Δωρόθεος τὴν διδασκαλίαν ἱεροῦ ἀκροαματικοῦ μαθήματος, κατὰ πᾶν σάββατον εἰς ἁπάσας ἐν γένει τὰς τάξεις τῆς Σχολῆς διδασκομένου ἐπιτυχῶς, ἤτοι τῆς εἰς τὴν ἁγίαν Γραφὴν Εἰσαγωγῆς κτλ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐδέησεν ὅπως ὁ κ. Δωρόθεος μεταβῇ εἰς Ἄθω, κατ' ἐπίμονον καὶ ἀλλεπάλληλον πρόσκλησιν τῶν πατέρων τῆς ἱερᾶς Μονῆς Κουτλουμουσίου (ἧς ὑπάρχει κουρά), ὅπως ἀποσταλῇ Ἡγούμενος εἰς τὸ ἐν Βλαχίᾳ Μοναστήριον Κλοκοτσόβι, μετὰ ἐπανειλημμένην αἴτησιν, ἐνέδωκεν ἡ ἱερὰ Σύνοδος καὶ ἡ Ἐφορία εἰς τὴν ἐκλογὴν διαδόχου καταλλήλου. Ὡς τοιοῦτος δ' ἐνεκρίθη ὁ τότε μὲν παρὰ τῷ ἀοιδίμῳ Πατριάρχῃ πρώην Κωνσταντινουπόλεως Γερμανῷ, ἐν Βεβεκίῳ τοῦ Βοσπόρου, τὰς διατριβὰς ποιούμενος Ἱεροδιάκονος Παΐσιος, νῦν δὲ καθηρημένος πρώην Φιλιππουπόλεως. Καταβὰς δ' ὁ Παΐσιος εἰς Φανάριον, καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Δωροθέου εἴς τε τὴν ἱερὰν Σύνοδον καὶ τὴν Ἐφορίαν παρουσιασθεὶς ὡς διάδοχος, διεβεβαίωσεν ὅτι τὴν ἐπιοῦσαν ἀναδέξεται τὴν διεύθυνσιν· ἀλλ' εἰς μάτην ἀνέμενεν αὐτὸν ὁ προκάτοχος, ὃς καὶ ἐπληροφορήθη ἀκολούθως ὅτι ἀποποιεῖται ὁ κ. Παΐσιος τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ, ὡς Διευθυντοῦ τῆς Μ. Σχολῆς, ὡς πάσχων τοὺς ὀφθαλμούς· ὥστε ἠναγκάσθη ἵνα διαμείνῃ αὖθις ἐν τῇ διευθύνσει ὁ κ. Σχολάριος, ὃς καὶ μετὰ ἕνα μῆνα προήχθη ἐπαξίως εἰς τὸν Ἀρχιερατικὸν βαθμόν, προχειρισθεὶς Μητροπολίτης Σωζουαγαθουπόλεως, (ὃν ἐφεξῆς ἡ Μ. Ἐκκλησία (τῇ κγ'. 7βρίου τοῦ ᾳωνή. ἔτους) προήγαγεν εἰς τὸν θρόνον τῆς Δημητριάδος, καὶ ἰσχάτως εἰς τὸν τῆς Λαρίσσης).

§. 13. Τὸν κ. Δωρόθεον διεδέξατο ὁ παρὰ τῷ Μητροπολίτῃ Καισαρείας ἀπὸ πολλοῦ διαμένων κὺρ Παΐσιος ὁ ἐκ Περγάμου (νῦν Ἐπίσκοπος Λάμπης), ὃς καὶ διετέλεσε σχολαρχῶν ἀπὸ μαρτίου τοῦ ᾳωνϐ'. μέχρι λήγοντος τοῦ ἔτους ᾳωνγ': ἤτοι κατὰ τὸ τελευταῖον ἑξάμηνον τῆς Πατριαρχείας Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου καὶ τὴν ϐ'. Πατριαρχείαν τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ. Ἐπειδὴ τὸν κ. Ἄνθιμον, ἀποχωρήσαντα τοῦ θρόνου, Αὐγούστου λήγοντος τοῦ ᾳωνϐ'. διεδέξατο τὸ ϐ'. ὁ Γερμανός, ὃς καὶ ἀπεβίωσεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῇ ις'. σεπτεμβρίου τοῦ ᾳωνγ'. ἔτους. Διάδοχος δὲ τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ ἐψηφίσθη αὖθις, ὡς γνωστόν, ὁ ἀπὸ Ἐφέσου κ. Ἄνθιμος, τὸ δεύτερον πατριαρχεύσας, τῇ κς'. σεπτεμβρίου.

§. 14. Τὸν Παΐσιον, παυθέντα ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Ἀνθίμου τοῦ ἀπὸ Ἐφέσου, διεδέξατο ἐν τῇ διευθύνσει τῆς Σχολῆς ὁ ἐν μακαρίταις ἤδη Δανιὴλ ὁ Μάγνης, Κληρικὸς πεπαιδευμένος καὶ ἱεροπρεπής, (τῇ ά. 9βρίου

ᾳωνγ'.) Ἀλλὰ τοῦτον ὕστερον, ἀποχωρήσαντα τῆς Σχολῆς, ἕνεκα τῆς ἐντεῦθεν ἀπελάσεως τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων διὰ τὰς τότε πολιτικὰς ἀνωμαλίας (ἀπριλίου ά. ᾳωνδ'.) διεδέξατο αὖθις τὸ ϐ'. ὁ ἰδιωτεύων ἀπό τινος τότε Παΐσιος, ὃς καὶ διηύθυνεν ὅπως δήποτε τὴν Σχολὴν ἐπὶ πολλὰ ἔτη: ἤτοι κατὰ τὸ ὑπόλοιπον διάστημα τῆς Β'. Πατριαρχείας τοῦ κ. Ἀνθίμου, καθ' ὅλην τὴν Πατριαρχείαν τοῦ ἀπὸ Ἀμασείας κ. Κυρίλλου, διαρκέσασαν τέσσαρα ἔτη, ἐννέα μῆνας καὶ δεκαπέντε ἡμέρας (Πατριαρχείαν, πλήρη πολλῶν εἴς τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος περιπετειῶν), κατὰ τὴν τρίμηνον μεσοπατριαρχείαν καὶ καθ' ὅλον περίπου τὸ διάστημα τῆς Πατριαρχείας τοῦ ἀπὸ Κυζίκου κ. Ἰωακείμ, ἕως οὗ, τέλος πάντων, ἀπεφάσισεν ἡ Μ. Ἐκκλησία ἵνα προαγάγῃ καὶ τιμήσῃ καὶ τὸν κ. Παΐσιον διὰ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ βαθμοῦ, προχειρίσασα Ἐπίσκοπον Λάμπης ἐν Κρήτῃ, κατὰ μάϊον (κϐ') τοῦ ᾳωξγ'.

§. 15. Σημειούσθω δ' ἐνταῦθα ὅτι ἐπόπται τῶν Πατριαρχικῶν ἐν Φαναρίῳ Σχολείων διωρίσθησαν ἀπὸ τοῦ 7βρίου (κϐ') τοῦ ᾳωνή. οἱ παν. Μητροπολῖται Σβορνικίου κ. Ἀγαθάγγελος (νῦν Δράμας) καὶ ὁ Σάμου κ. Γαβριήλ. Μετὰ δύο δὲ ἡμέρας ἐπεσκέφθη τὴν Μ. τοῦ Γέν. Σχολὴν ὁ τὰ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως τότε ἐπιτετραμμένος Ὀθωμανὸς Ὑπουργὸς Χαϊρουλὰχ ἐφέντης, συνωδευμένος καὶ ὑπὸ τοῦ Στεφ. Καραθεοδωρῆ, μέλους τοῦ Συμβουλίου τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως, καὶ τοῦ Ῥανώφ, μέλους τοῦ Γραφείου τῆς Ἐκπαιδεύσεως.

§. 16. Ὡς πρὸς τὸν Καθηγητικὸν δὲ Σύλλογον, καθὰ δηλοῦται καὶ ἐκ τῶν κατ' ἔτος ἀπὸ τοῦ ᾳων'. ἐκδεδομένων Προγραμμάτων, τὸν μὲν καθηγητὴν τῆς Τουρκικῆς γλώσσης Ἰβραὶμ ἐφέντην διεδέξατο ὁ ὁμογενὴς κ. Κ. Ἰ. Φωτιάδης (νῦν σύμβουλος τῆς Νομαρχίας Κρήτης), τῷ ᾳωνά. Τὸν τῆς Φιλοσοφίας μακαρίτην Κωνστ. Κὺθυβούλην (ᾳωνθ') διεδέξατο ὁ ἐπίσης μακαρίτης Κανελλίδης ἰατρός, καὶ τοῦτον ὁ ἐπίσης μακαρίτης ἰατρὸς Κ. Ἀποστολίδης (ᾳωξ'). Τοῦτον δὲ διεδέξατο ὁ ἀξιότιμος ἐν ἰατροῖς κ. Κωνστ. Βασιάδης, λήγοντος τοῦ ἔτους ᾳωξϐ'. ἀλλὰ καὶ τοῦτον, ἀναγκασθέντα ἀποχωρῆσαι τῆς Σχολῆς ἐν βραχυτάτῳ χρόνου διαστήματι διὰ σπουδαίους πολιτικοὺς λόγους, διεδέξατο (τῷ ᾳωξγ') ὁ μέχρι τοῦδε λίαν ἐπιτυχῶς τὸν κλάδον τοῦτον διδάσκων κ. Ἰ. Ἀριστοκλῆς.— Οἱ δ' ἐν αὐτῷ καθηγηταὶ τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων εἰσὶν οἱ αὐτοὶ οἱ καὶ ἐν τῇ Ξηροκρηνείῳ διδάσκοντες Σχολῇ, πλὴν μόνον κατὰ τὸ ᾳωνά. ὅτε τὸν κ. Ι. Φιλαλήθη, προσωρινῶς ἀποχωρήσαντα, ἀντικατέστησεν ὁ κ. Ἀθανάσιος Δῶρος ἐπὶ ἓν ἔτος. Ἀπὸ δὲ τοῦ ᾳωνθ'. εἰσήχθη εἰς τὴν Μεγ. Σχολὴν καὶ ὁ κ. Κωνσταντῖνος Ζαχαριάδης, ὡς διδάσκαλος κατ' ἀρχὰς τῶν προκαταρκτικῶν Γαλλικῶν μαθημάτων, τῆς Ἱστορίας κτλ. Ἡ δὲ χρῆσις Ὑφηγητῶν εἰσήχθη ἀπὸ τοῦ ἔτους ᾳωνέ. — Κατὰ τὸ ᾳωξ'. εἰσήχθη καὶ ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, διδάσκοντος αὐτὴν τοῦ μακαρίτου Ἰωάννου Πρωτοψάλτου· ἀλλ' ὀλίγον διήρκεσεν ἡ διδασκαλία

τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τούτου μαθήματος, συστάσης μάλιστα ἀκολούθως Πατριαρχικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς ἰδίᾳ, ἧς ἡ *Ἐφορία μόνον καὶ οἱ Κανονισμοὶ ἱστορικώτερον διαμένουσι*, ἡ δὲ πραγματικὴ ὕπαρξις αὐτῆς τε καὶ τοῦ Μουσικοῦ λεγομένου Συλλόγου πρὸ πολλοῦ ἐξέλιπεν, εἰ καὶ ἐν τοῖς ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ λεγομένου Τυπογραφείου δημοσιευθεῖσιν ἐσχάτως *Στατιστικοῖς Πίναξι τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ κατὰ τὰ προάστεια σχολείων τῶν ὀρθοδόξων*, συγκαταλέγονται ἀμφότερα τὰ καθιδρύματα ταῦτα μεταξὺ τῶν ζώντων καὶ ὑπαρχόντων· εὐχόμεθα ἐν τούτοις καὶ ἡμεῖς τὴν ὅσον τάχιον ἀναβίωσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπὶ ἑδραιοτέρων, ὡς οἷόν τε, βάσεων ἀναδιοργάνωσιν τῆς Μουσικῆς Σχολῆς, κατὰ τὴν ληφθεῖσαν ἐσχάτως αὖθις Ἐκκλησιαστικὴν πρόνοιαν.

§. 17. Καταλήγων δὲ ἤδη τὸ Β΄. μέρος τοῦ λόγου μου, μετὰ λύπης προεπισημειῶ ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην πυρκαϊά, ἐκραγεῖσα ἐν Ξηροκρήνῃ, ἀπετέφρωσε τὸ ἄνευ τῆς δεούσης ἐπιμελείας καὶ ἐποπτείας ἐγκαταλειφθὲν μέγα τῆς μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς οἰκοδόμημα, κατὰ τὴν ις΄. αὐγούστου τοῦ αωξ΄. ἔτους.

§. 18. Ὥρα δὲ ἤδη ἵνα μεταβῶ εἰς τὸ Γ΄. καὶ τελευταῖον μέρος τοῦ λόγου, ἐν ᾧ καταδηλοῦται ἡ μέχρις ἐσχάτων κατάστασις τοῦ μεγάλου τούτου διδακτηρίου, ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταρρυθμηθέντος.

—

Γ΄.

§. 19. Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἐθνικῶν Κανονισμῶν, τὸ τότε Διαρκὲς Ἐθνικὸν Μικτὸν Συμβούλιον, ἀξιεπαίνῳ προνοίᾳ, συνέστησε πενταμελῆ ἐλεγκτικὴν Ἐπιτροπήν, συγκειμένην ἐκ τῶν ΣΣ. Μητροπολιτῶν Δημητριάδος (νῦν Λαρίσσης) κ. Δωροθέου, τοῦ καὶ προέδρου, καὶ Ῥασκοπρεσρένης κ. Μελετίου, καὶ τῶν κκ. Ἰωάννου Καλλίου, Γ. Ν. Δοσίου, ἰατρῶν, καὶ τοῦ κ. Β. Νικολαΐδου, πρὸς ἐξέτασιν τῆς καταστάσεως τῆς Μ. τοῦ Γέν. Σχολῆς, παρούσης ἐν ταῖς πρώταις συνεδριάσεσι καὶ τῆς τότε τριμελοῦς Ἐφορίας· ἤτοι τῶν ΣΣ. ἅγ. Χαλκηδόνος κ. Γερασίμου καὶ Μελενίκου κ. Διονυσίου, τοῦ καὶ ταμίου, καὶ τοῦ Ποστελνίκου Ἀλεξάνδρου Φωτιάδου· ἔτι δὲ παρόντων τοῦ τότε διευθύνοντος τὴν Σχολὴν Ἀρχιμανδρ. κ. Παϊσίου, καὶ τριῶν Καθηγητῶν: Ἀντωνίου Χαριλάου, Βασιλείου Δ. Καλλίφρονος καὶ Κωνστ. Ι. Φωτιάδου, κατὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ προγενομένην ἀπόφασιν, ὅπως ληφθῶσι παρ' αὐτῶν αἱ ἀναγκαῖαι περὶ ἑνὸς ἑκάστου ἰδίᾳ πληροφορίαι. Ἐντὸς δὲ δέκα συνεδριάσεων ἡ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπή· ἤτοι ἀπὸ τῆς κγ΄. Ἰουλίου τοῦ αωξδ΄. ἔτους μέχρι τῆς θ΄. νοεμβρίου, καταρτίσασα τὴν ἐπὶ τούτῳ γενομένην λεπτομερῆ καὶ ἀκριβῆ Ἔκθεσιν, ἐπέδωκεν αὐτὴν εἰς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον.

§. 20. Πρὸς εὐχέρειαν δὲ τῶν διασκέψεων αὐτῆς, ἡ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ διεῖλε τὰς συζητήσεις εἰς τρία κεφάλαια.

Α΄. Τὸ οἰκονομικὸν τῆς Σχολῆς.
Β΄. Τὸ περὶ οἰκοδομήματος, καὶ
Γ΄. Τὸ περὶ σπουδῶν.

Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὸ οἰκονομικόν, ἐπειδὴ ἐκ τῆς ὑποβληθείσης αὐτῇ ὑπὸ τῆς Ἐφορίας ἐκθέσεως τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων κατάδηλον ἐγένετο ὅτι ὑπῆρχεν ἔλλειμμά τι, ὅπως καλυφθῇ τοῦτο, ἐθεώρησεν ἀναγκαίαν τὴν περὶ ἐκτάκτων τινῶν ἐσόδων γνωμοδότησιν: ἤτοι ἐκ τῶν κατ' ἔτος ἀνανεουμένων εἰσιτηρίων τῶν φοιτητῶν νὰ λαμβάνηται εἷς ἀργυροῦς Μεδζιτιές· ἐκ τῶν ἀπολυτηρίων τῶν τελειοδιδάκτων μία λίρα Ὀθωμανική· ἐξ ἐράνου τινὸς τῶν φιλογενῶν ἐμπόρων καὶ συντεχνιῶν τὸ κατὰ προαίρεσιν κτλ.

Ὡς πρὸς τὸ οἰκοδόμημα δέ, τὸ ὑπάρχον ἤδη κατάστημα τῆς Σχολῆς ἐθεωρήθη ὅλως ἀκατάλληλον, διάτε τὸ ἑτοιμόρροπον αὐτοῦ, διὰ τὸ μὴ ὑγιεινὸν τῆς θέσεως καὶ διὰ τὸ μεταξὺ δύο ὁδῶν θορυβώδες, καὶ διὰ τὴν οὐσιωδεστάτην ἔλλειψιν τῆς ἀπαιτουμένης ἀναλόγου χωρητικότητος, ἐξ ἧς προκύπτουσιν ἐξ ἀνάγκης ἀναπόφευκτοι δυσκολίαι διὰ τὴν παντοχόθεν μεγίστην συρροὴν τῶν σπουδαστῶν.

Ὅσον δὲ περὶ τῆς ὑφ' ἑνὸς Μέλους προταθείσης ἀλλαχοῦ μεταθέσεως τῆς Σχολῆς, μετὰ ἐμβριθῆ συζήτησιν, ἐθεωρήθη κεντρικωτέρα ἡ ἐν Φαναρίῳ θέσις, ἢ κἂν ἐν ταῖς παρακειμέναις ὑγιεινοτέραις καὶ μᾶλλον μὲν εὐαέροις, ἧττον δὲ θορυβώδεσι συνοικίαις, μακρὰν τῶν μουσοστυγήτων κραυγῶν καὶ πατάγων καὶ κρότων καὶ μουσικῶν συναυλιῶν κλπ. ὅπως ἐξακολουθῶσι φοιτῶντες μαθηταὶ ἐξ ὅλων τῶν τῆς πρωτευούσης συνοικιῶν καθ' ἡμέραν, ὡς τοῦτο διατελεῖ ἀπὸ τοσούτων ἤδη ἐτῶν γινόμενον, καὶ οὕτω προκύπτῃ μείζων ὠφέλεια, ἐνῷ ἡ εἰς ἀπόκεντρόν τι μέρος μετάθεσις αὐτῆς, ἀμοιροῦσα τοῦ πλεονεκτήματος τούτου, καὶ πλείστας ἄλλας συνεπάγεται δυσχερείας, καὶ ὡς πρὸς τὴν συνδιαίτησιν τῶν μαθητῶν ἐν συσσιτίοις, καὶ ὡς πρὸς πλεῖστα ἄλλα, ἐκ πείρας ἄλλως τοῖς πᾶσι γνωστά. Πρὸς εὐκολίαν δὲ τῆς οἰκοδομῆς ἀναλόγου ἐκπαιδευτικοῦ καταστήματος, προὔτεινεν ἡ Ἐπιτροπὴ τὴν ἐκποίησιν τοῦ ἐν Ξηροκρήνῃ γηπέδου καὶ παντὸς ἄλλου ἀχρήστου ἐθνικοῦ οἰκοπέδου, δυναμένου χρησιμεῦσαι εἰς τὰς δαπάνας τῆς οἰκοδομῆς νέου ἐκπαιδευτικοῦ καταστήματος.

Ὡς πρὸς τὸ περὶ σπουδῶν κεφάλαιον, ἡ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ προὔτεινε τὴν ἐν τῇ Σχολῇ σύστασιν ἕδρας ἰδίᾳ Θεολόγου, διδάσκοντος τὴν ἱερὰν Κατήχησιν καὶ τὴν Θεολογίαν, στοιχειώδη τε καὶ Δογματικήν· ἕδρας τῆς Χημίας καὶ Ζωολογίας· ὁμοίως τῆς Σλαβονικῆς γλώσσης κτλ. πολλῶν ἐσωτερικῶν τῆς Σχολῆς ἐλλείψεων ὑπεβάλλεν οὐσιώδεις διορθώσεις καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταρρυθμίσεις: ἤτοι τὴν σύνταξιν καὶ ἐκτύπωσιν γενικωτέρου Κανονισμοῦ, διέποντος τὰ κατὰ τὴν Σχολήν, τὴν ἀπαιτουμένην συνεχῆ ὑπὸ τῆς Ἐφορίας ἐπίσκεψιν καὶ ἐποπτείαν αὐτῆς, (ἡ τότε

Ἐφορία, κατὰ τὴν τῆς Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς Ἔκθεσιν, δὶς ἐπεσκέψατο τὴν Σχολήν, πρῶτον ἐν τῷ διορισμῷ αὐτῆς, καὶ δεύτερον καὶ τελευταῖον ἐν ταῖς δημοσίαις ἐξετάσεσι), τὴν προσθήκην ἀναλόγων παιδονόμων πρὸς διατήρησιν εὐταξίας, τὸν διορισμὸν ἐξεταστικοῦ ἰδίᾳ ἐκ τῶν Καθηγητῶν Συλλόγου πρὸς αὐστηρὰν ἐξέτασιν τῶν εἰσαγομένων φοιτητῶν, τὴν ἐκλογὴν ἀξίων ὑποτρόφων, τὴν ἐκτύπωσιν πτυχίων ἢ διπλωμάτων διὰ τοὺς ἀπολυομένους, τὴν χρῆσιν εἰσιτηρίων διὰ τοὺς εἰσαγομένους φοιτητάς, τὴν προμήθειαν πειραμάτων καὶ Γεωγραφικῶν πινάκων κλπ. τὴν δυνατὴν χρησιμοποίησιν τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τὴν προμήθειαν Λεξικῶν καὶ λοιπῶν βιβλίων διὰ τοὺς ἀπόρους τῶν σπουδαστῶν· τὴν σύστασιν Ἐφορίας καταλλήλου· τὴν ἐκλογὴν Διευθυντοῦ, ἀτομικὴν ἔχοντος βαρύτητα καὶ ἱκανότητα οὐ τὴν τυχοῦσαν· τὴν δυνατὴν φροντίδα περὶ εἰσαγωγῆς τοῦ ὁμοιομόρφου τῆς διδασκαλίας ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς σχολείοις, τοῦ σύσιωδεστάτου τούτου ἀντικειμένου· τὴν τελειοποίησιν τῆς προκαταρκτικῆς Σχολῆς, ὅπως χρησιμεύῃ ὡς πρότυπον τῆς ὁμοιομόρφου διδασκαλίας ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς πρωτευούσης προκαταρκτικὰ ἑνοριακὰ σχολεῖα· καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις, τὴν βελτίωσιν τῆς ἐν Φαναρίῳ Ἀλληλοδιδακτικῆς σχολῆς, ἥτις ἔπρεπε νὰ χρησιμεύῃ ὡς πρότυπον τῶν λοιπῶν Ἀλληλοδιδακτηρίων, ἐνῷ, κατὰ τὴν τῆς Ἐπιτροπῆς Ἔκθεσιν, αὕτη ὁμολογουμένως ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει καθ' ὅλα ἡ κατωτέρα σχεδὸν πασῶν.

§. 20. Ὁμολογητέον δ' ἐνταῦθα, ὅτι τὰς πρώτας βάσεις τῶν μεταρρυθμίσεων ἔσχεν ἡ Μεγ. Σχολὴ ἀπὸ τοῦ ᾳωξ'. ἔτους, ὅτε τὴν ἐφορίαν αὐτῆς ἀνεδέξαντο οἱ γεραροὶ καὶ σεβάσμιοι Μητροπολῖται Θεσσαλονίκης κ. Νεόφυτος καὶ Ἀμασείας κ. Σωφρόνιος (νῦν Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας), οἵτινες ἀπαράμιλλον ἐπεδείξαντο ζῆλον ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τοῦ ἀρχαίου τούτου ἱεροῦ τῶν Μουσῶν τεμένους, προνοήσαντες ἐκ τῶν ἐνόντων περὶ παντὸς πρὸς τοῦτο συντελεστικοῦ μέσου.

§. 21. Τὴν Ἔκθεσιν, τέλος πάντων, τῆς Ἐλεγκτικῆς πενταμελοῦς Ἐπιτροπῆς λαβὸν ὑπ' ὄψιν τὸ Μ. Συμβούλιον καὶ τὰ μέγιστα εὐαρεστηθέν, ἐνέκρινεν ὅπως αὐτὴ ἡ Ἐπιτροπὴ διορισθῇ τακτικὴ Ἐφορία τῆς Σχολῆς, ὅπερ καὶ ἐγένετο, ἐπινεύσει τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου· ἀλλά, δυστυχῶς, ὀλίγιστα τῶν ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἐθνικῶν ἐκπαιδευτηρίων λίαν συνετῶς σχεδιασθέντων ἐπραγματοποιήθησαν, ἐλλείψει χρηματικῶν προσόδων· ἐπειδή, ὡς τοῖς πᾶσιν ὑπάρχει γνωστόν, ἡ Σχολὴ τοῦ Γένους ἀπεστερήθη τῶν ἐκ Ῥουμουνίας προσόδων αὐτῆς, ληστευθεισῶν, σὺν τοῖς λοιποῖς Μοναστηριακοῖς κτήμασι, δολίαις εἰσηγήσεσιν, ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Κούζα, ὃν ἡ θεία δίκη ἐν τούτοις ἐπάταξεν αὐστηρῶς καὶ παραδειγματικῶς. *Ἔστι γὰρ δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ.*

§. 22. Ἔκτοτε, τέλος πάντων, ἡ πολυπαθὴς αὕτη καὶ πολυθρήνητος ἱστορικὴ Σχολὴ διατελεῖ ἀναξιοπαθοῦσα, σεβαστόν μοι ἀκροατήριον! καὶ ταλαιπωρουμένη, εἰς μόνην τὴν φιλογένειαν καὶ φιλομουσίαν τῶν φιλοτιμοτέρων ὁμογενῶν ἔκτε τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ ὀρείλουσα τὴν μέχρι τοῦδε ὅπως δήποτε διατήρησιν αὐτῆς.

§. 23. Ἐπὶ τῇ βάσει οὖν τῶν ὑπὸ τῆς Ἐλεγκτικῆς μὲν τὸ πρῶτον Ἐπιτροπῆς ἐπικληθείσης, ὕστερον δὲ διορισθείσης Ἐφορίας τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς προταθεισῶν μεταρρυθμίσεων, ἐγκατέστη Σχολάρχης ἀπὸ τῆς ά. φεβρουαρίου τοῦ ᾳωξ'. ἔτους ὁ ἀρχιμανδρίτης καὶ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου κ. Ἀλέξανδρος ὁ Λάσκαρις, οὗ σχολαρχοῦντος, εἰσήχθη ἡ διδασκαλία τῆς Δογματικῆς Θεολογίας καὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, καὶ ἡ Ἑρμηνεία τῆς ἱερᾶς Λειτουργίας· συνετάχθη καὶ ἐνεκρίθη ὁ ἐν μέρει μέχρι τοῦδε τὰ τῆς Σχολῆς διέπων Κανονισμός· ἀντὶ τοῦ Καθηγητοῦ τῶν Μαθηματικῶν κ. Δ. Βαλασίδου, ἀποχωρήσαντος, διωρίσθη κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ κ. Χρ. Σκαρπέλης. τῇ δὲ ιέ. Ἰανουαρίου (τοῦ ἔτους ᾳωξδ'.) ἀντικατέστησεν αὐτόν, διδάξαντα ἐν βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι, ὁ μέχρι τοῦδε ἐπιτυχῶς καὶ μετὰ καρποφορίας διδάσκων τὸν κλάδον τοῦτον ἀξιότιμος κ. Ἀνδρέας Σπαθάρης. Τὸν ὁμογενῆ καθηγητὴν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης κ. Κωνστ. Κρῆτα παραιτηθέντα διεδέξατο ὁ Γάλλος κ. Εὐγένιος Μαρκελλῖνος, ὡς καὶ ἐκ τῶν Προγραμμάτων τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων καταφαίνεται (ἴδε Ἐπίμετρον). Κατὰ μάρτιον δὲ γενικῆς συγκροτηθείσης ἐν Πατριαρχείοις συνελεύσεως, ἐγένετο συνεισφορὰ χρηματικὴ πρὸς διατήρησιν τῆς Σχολῆς, ἡ δ' Ἐφορία καθυπέβαλε σχέδιά τινα μεταρρυθμίσεως τῶν τοῦ Γέν. Σχολῶν καὶ οἰκονομικά τινα μέτρα.

§. 24. Τὴν δὲ λ'. μαΐου τοῦ ἔτους ᾳωξδ'. χειροτονηθέντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Λασκάρεως Μητροπολίτου Σισανίου καὶ Σιατίστης, μετὰ τὰς δημοσίας ἐξετάσεις, κατὰ τὴν ή. αὐγούστου, διωρίσθη διάδοχος ὁ τότε μὲν πρώην Χαλεπίου, νῦν δὲ πάλιν (ἀτυχῶς) πρώην Νεοκαισαρείας κ. Ἱερόθεος, ὃς διηύθυνεν ἐν ἄκρᾳ ἁρμονίᾳ μέχρι τῆς ς'. δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, καίτοι προήχθη ἀπὸ τῆς ζ'. νοεμβρίου εἰς τὴν χηρεύσασαν Μητρόπολιν τῆς Νεοκαισαρείας, ὡς καὶ ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς Σχολῆς δηλοῦται, ὧν ἡ κατάστρωσις ἤρξατο, εἰ καὶ ἐπιτομώτερον, ἀπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Λασκάρεως.

§. 25. Δυστυχῶς δὲ μόνον ἀπὸ τοῦ ᾳωξά. ἔτους σώζονται ἀκριβεῖς σημειώσεις περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατ' ἔτος ἀπολυομένων τελειοδιδάκτων φοιτητῶν τῆς Μ. τοῦ Γέν. Σχολῆς καὶ τοῦ ποσοῦ τῶν εἰσαγομένων φοιτητῶν καὶ ἀκροατῶν κ.λ.π. κατὰ τὸ ἐφεξῆς (μέχρι τοῦ 1864) Διάγραμμα.

1861—1862.

ά) Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή.

Καθηγηταὶ μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ 9—Μαθηταὶ 210 (ὧν 30 ὑπότροφοι) καὶ 5 ἀκροαταί, διηρημένοι εἰς 5 τάξεις — Ἀπορριτήσαντες 10, ὧν ἓξ μὲν Κωνσταντινουπολῖται, τρεῖς δὲ Μικρασιανοὶ καὶ εἷς Σερράτος.

β΄) Προκαταρκτική Σχολή.

Μαθηταὶ 156, διῃρημένοι εἰς 4 τάξεις — Διδάσκαλοι δύο, ὁ Σχολαρχῶν ἀπὸ τοῦ 1846 κ. Γ. Ῥαφάνης, καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ 1858 διδάσκων ἐν αὐτῇ κ. Ἀναστάσιος Χουρμουζιάδης.

1862—1863.

α) Μεγ. τοῦ Γέν. Σχολή.

Καθηγηταὶ μετὰ τοῦ Σχολάρχου 10 — Τάξεις πέντε ἐπίσης — Ἀποφοιτήσαντες 5, ὧν δύο μὲν Κωνσταντινουπολῖται (α΄), εἷς Βιθυνός (β΄), εἷς Κρὴς (γ΄) καὶ εἷς Φιλιππουπολίτης (δ΄).

β΄) Προκαταρκτική.

Διδάσκαλοι δύο — Τάξεις τέσσαρες.

1863—1864.

α) Μεγ. τοῦ Γέν. Σχολή.

Μαθηταὶ 227 — Καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι μετὰ δύο ὑφηγητῶν (τῆς Ἀριθμητικῆς καὶ τῆς Τουρκικῆς), δώδεκα — Ἀποφοιτήσαντες 12, ὧν 5 Βυζάντιοι (ε΄), εἷς Νικαεὺς (ς΄), εἷς Νεοκαισαρεὺς (ζ΄), εἷς Ἰμβριος (η΄), εἷς Ἐφέσιος (θ), εἷς Περιστασινὸς (ι΄), εἷς Ἰκονιεὺς, (ια΄) καὶ εἷς Σινωπεὺς (ιβ΄), πλὴν ἑνὸς, τοῦ Κωνστ. Γεωργίου Βυζαντίου, λαβόντος ἀπολυτήριον, ὡς ἀποσυρθέντος πρὸ 4 μηνῶν τῶν δημοσίων ἐξετάσεων.

β΄) Προκαταρκτική.

Διδάσκαλοι δύο—Μαθηταὶ 174— Τάξεις τρεῖς.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διωρίσθη ἐν Πατριαρχείοις ἐπταμελὴς Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως (ἄνευ ἐν τούτοις οὐδενὸς ἀποτελέσματος), συνισταμένη ἐκ τῶν Μεγ. Πρωτοσυγκέλλου καὶ Ἀρχιδιακόνου, Στ. Καραθεοδωρῆ, Ι. Μουσούρου, Σπ. Μαυρογένους καὶ Χ.Γ. Κωνσταντινίδου, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς Προέδρου.

(α΄) Δημήτριος Π. Δημητριάδης, Νικόλαος Μ. Ἀληθινός.
(β΄) Ἰωάννης Π. (γ΄) Ἰωάννης Θ. Πολυζάκης.
(δ΄) Ἰωάννης Π. Βατσίδης.
(ε΄) Ἀλέξανδρος Ἰσμυρίδης, Ἀλέξανδρος Πασπαλλῆς, Γεώργιος Τσκόπουλος, Θεμιστοκλῆς Ἀγγελίδης, Κυριακὸς Εὐθυμίου Κυριακοῦ.
(ς΄) Βλάσιος Βλασιάδης.
(ζ΄) Ἰωάννης Ἀνδρεάδης.
(η΄) Θεόδωρος Λαμπρίδης.
(θ΄) Ἰορδάνης Νικολαΐδης.
(ι΄) Μιχαὴλ Ζαχαριάδης.
(ια΄) Παρασκευᾶς Ἰωάννου.
(ιβ΄) Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης.

§. 26. Ἐπειδὴ δὲ λόγος ἐγένετο καὶ περὶ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς, φέρε εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ αὐτοῦ. Ὁ ἐν λόγῳ Κανονισμὸς, συγκείμενος ἐκ κεφαλαίων ἐννέα (α΄. περὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. β΄. περὶ Ἐφορίας. γ΄. περὶ Σχολάρχου. δ΄. περὶ Καθηγητῶν. ε΄. περὶ μαθητῶν. ς΄. περὶ ὑποτρόφων. ζ΄. περὶ ἀκροατῶν. η΄. περὶ ἐτησίων ἐξετάσεων καὶ θ΄. περὶ τῶν ἀπολυτηρίων ἐξετάσεων) ὑπεγράφη μὲν ὑπὸ τῆς τότε Ἐφορίας, συγκειμένης ἐκ τῶν ΣΣ. Ἡρακλείας Παναρέτου, προέδρου, καὶ Ῥασκοπρεσρένης Μελετίου, καὶ τῶν κκ. Ι. Καλλίου, Γ. Δοτίου, Δ. Πασπαλλῆ καὶ Β. Νικολαΐδου, ἐνεκρίθη δὲ τῇ κή. αὐγούστου τοῦ αωξγ΄. ἔτους ὑπὸ τοῦ τότε Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, συγκειμένου ἐκ τῶν ΣΣ. Μιτυλήνης Μελετίου, προέδρου, Σισανίου Μελετίου καὶ Βελισσοῦ Ἀνθίμου, καὶ τῶν ἀξιοτίμων κκ. Κωνσταντίνου Ἀδοσίδου, Σταυράκη Ἰωαννίδου, Γαβριὴλ Κρεστίδου, Γεωργίου Παπαλαμπρινούδη, Παύλου Μουσούρου καὶ Κωνσταντίνου Καραθεοδωρῆ, Α΄. Γραμματέως ὄντος τοῦ κ Ἰωάννου Ἀριστοκλέους.

§. 27. Ἐν τούτοις ἐκ πείρας πολυχρονίου καὶ ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς ἀπεδείχθη καὶ ἐξηλέγχθη πολλάκις μέχρι τοῦδε ὁ ἐν λόγῳ Κανονισμὸς ἐν πολλοῖς ἐλλιπὴς ὢν καὶ χρῄζων ἀναποφεύκτου μεταρρυθμίσεως καὶ ὡς πρὸς τὴν τῶν μαθημάτων διδασκαλίαν (φύσει δὲ τὰ τῶν θνητῶν ἀτελῆ), καὶ ὡς πρὸς τὰ καθήκοντα Ἐφόρων, Καθηγητῶν, φοιτητῶν κτλ. καὶ πολὺς πολλάκις κατ' ἐπανάληψιν καὶ ἐγένετο καὶ γίνεται λόγος περὶ αὐτοῦ κατ' ἔτος, ἄνευ μέχρι τοῦδε ὁριστικοῦ ἀποτελέσματος, καὶ κατὰ συνέπειαν οὐδεμία ἐπηνέχθη βελτίωσις, ὅπως καὶ τὰ τῆς Σχολῆς, ὡς φαίνεται, τὴν αὐτὴν εἱμαρμένην πορείαν βαδίζωσι, σύμφωνον τοῖς καχεκτοῦσιν ἐθνικοῖς καὶ Ἐκκλησιαστικοῖς ἡμῶν πράγμασιν, ὧν οὐδεμία, ὡς τοῖς πᾶσι γνωστὸν, ἐπετεύχθη βελτίωσις, μετὰ τοσούτων ἤδη ἐτῶν ἐνδελεχῆ, κατά γε τὸ φαινόμενον, ἐργασίαν Συνόδων, Συμβουλίων (μικτῶν τε καὶ ἀμίκτων), Ἐπιτροπῶν καὶ Ἐθνοσυνελεύσεων· ἀλλ' οἱονεὶ ὑπὸ ἀσάς, οὐκ οἶδαμεν τίνων, διατελοῦντες, οὐ δυνάμεθα ἐν οὐδενὶ σχεδὸν προκόψαι, ἀλλά, τοὐναντίον, καρκινοβατοῦντες ὁσημέραι ἐπὶ τὰ χείρω βαίνομεν, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, ὡς τοῖς πᾶσι τοῦτο καταδηλον, καὶ μάλιστά γε τοῖς νοῦν ἔχουσιν, οἵτινες δύνανται ἀναμφισβητήτως καὶ τὴν πηγὴν τοῦ κακοῦ νὰ ἀνεύρωσι, καὶ τὴς προσφόρου θεραπείας νὰ ἐπιτύχωσιν, ἐὰν τεθῇ βάσις ἁπάντων τῶν ἡμετέρων ἔργων καὶ ἁπασῶν τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ σκέψεων καὶ ἀποφάσεων ἡ εὐλογημένη ἐκείνη σύμπνοια καὶ εἰλικρίνεια, αἵτινες ἀπὸ πολλοῦ ἤδη φαίνονται ἀποπτᾶσαι ἐκ τοῦ ἡμετέρου ὁριζοντος (εἴθε δὲ μὴ ἀνεπιστρεπτεί!), ἐπ' ὀλέθρῳ προφανεῖ τῶν τιμαλφεστέρων ἡμῖν συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους.

§. 28. Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπαναγέσθω ὁ λόγος. Μετὰ τὴν ἐκ τῆς Μεγ. Σχολῆς, ὡς εἴρηται, ἀποχώρησιν τοῦ εἰς τὴν τῆς Νεοκαισαρείας Μητρόπολιν προαχθέντος κ. Ἱεροθέου, ἡ ἀναξιοπαθοῦσα μεγαλώνυμος αὖ-

τῇ Σχολῇ, ἧς οἱ Καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι οὔτε τακτικῶς οὔτε ἐπαρκῶς μισθοδοτοῦνται, εὗρεν εὐτυχῶς νέον ἰθύντορα καὶ Σχολάρχην, τὸν τότε μὲν Ἀρχιμανδρίτην, νῦν δὲ Μέγαν Πρωτοσύγκελλον κ. Εὐστάθιον Κλεόβουλον, ἄνδρα διαπρέποντα μεταξὺ τοῦ Ὀρθοδόξου Ἀνατολικοῦ Κλήρου. Οἷα δὲ καὶ ὅσα κατωρθώθησαν ἐπὶ τῆς τριετοῦς καὶ ἐπέκεινα αὐτοῦ Σχολαρχίας, τανιόταται δεικνύουσι μὲν αἱ κατὰ πρῶτον ἤδη ἐπ' αὐτοῦ ἀρξάμεναι ἐκδίδεσθαι ἐπέτειοι Λογοδοσίαι, μαρτύρια ἀκριβῆ καὶ ἀψευδῆ τῆς ἀκαμάτου ἐνεργείας καὶ δραστηριότητος τοῦ ἀνδρός, ὡς καὶ ὁ Κώδιξ τῶν τῆς Σχολῆς πρακτικῶν· οὐχ ἧττον δὲ ἐν συνόψει καὶ ἡ παροῦσα Ἔκθεσις, πρὸς συμπλήρωσιν ὁλοσχερῆ τῆς ἀνατεθείσης μοι ἐντολῆς, διαγράψει τὰ οὐσιωδέστερα τούτων.

Σχολικὸν ἔτος 1864—1865.

§ 29. Ἅμα τῇ ὁριστικῇ ἐγκαταστάσει τοῦ νέου Σχολάρχου, γενομένῃ ἐπισήμως τῇ Γ'. δεκεμβρίου ᾳωξδ'.

1) Ἐνεκρίθη ὅπως, πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως τῆς Σχολῆς καὶ συναντίληψιν τῆς Σχολαρχίας, διορισθῶσιν ἐκ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου δύο μὲν Κοσμήτορες (οἱ κ. κ. Ἰ. Φιλαλήθης καὶ Σκαρλάτος Βίλκιος), εἷς δὲ Γραμματεὺς (ὁ Β. Δ. Καλλίφρων). ἐπὶ τῷ ἀντιπροσωπεύειν τὸν Σχολάρχην τυχὸν ἀπόντα, ἐποπτεύειν ἀείποτε τὰ τῆς πειθαρχίας καὶ συσκέπτεσθαι καὶ συνεργάζεσθαι μετὰ τοῦ Σχολάρχου, ὁσάκις ἂν δέηται.

2) Παρεκλήθη ἡ Ἐφορία ὅπως δι' ἐπισήμου προσκλήσεως προτραπῶσιν οἱ ἁπανταχοῦ ὁμογενεῖς συγγραφεῖς ἢ ἐκδόται βιβλίων, περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων, ὅπως προσφέρωσιν ἕκαστος εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Σχολῆς ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκδιδομένων, πρὸς πλουτισμὸν κατὰ μικρὸν αὐτῆς, βιβλιοθηκαρίου διορισθέντος τοῦ κ. Κωνστ. Ζαχαριάδου.

3) Ἐξησφαλίσθη, ὅσα γε τἀνθρώπεια, ἡ ζωὴ τριακοσίων καὶ ἐπέκεινα μαθητῶν καὶ διδασκάλων διὰ τῆς γενομένης ἀκριβοῦντος στερεᾶς ἐπισκευῆς τοῦ τῆς Σχολῆς οἰκοδομήματος, ἑτοιμορρόπου ὄντος πολλαχοῦ, κατὰ τὴν γνώμην δοκίμων ἀρχιτεκτόνων.

4) Συνέστη, ὡς ἐπέτειος τακτικὴ ἑορτὴ τῆς Σχολῆς, ἡ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν μνήμη (τῇ 30 ἰανουαρίου), καθ' ἣν ὡρίσθη ὅπως Πατριαρχικὴ μὲν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ ἐπιτελῆται λειτουργία μετὰ μνημοσύνου ὑπὲρ τῶν ἱδρυτῶν, εὐεργετῶν, συνδρομητῶν, ἐφόρων, διδασκάλων καὶ μαθητῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ζώντων τε καὶ τεθνεώτων, ὁ δὲ κατὰ καιρὸν Σχολάρχης ἐκφωνῇ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος κατάλληλον τῇ ἡμέρᾳ λόγον, τελετὴ δὲ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν σύντομος ἐπιτελῆται εἴτε ἐν τῇ Σχολῇ εἴτε ἐν τῷ μεγάλῳ τῶν Πατριαρχείων Συνοδικῷ, ἐπευλογοῦντος καὶ ἐπευχομένου τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου τὰ εἰκότα.

3) Κατηργήθησαν μὲν αἱ ἄλλοτε δι' ὑφηγητῶν γινόμεναι μαθημάτων

τινῶν διδασκαλίαι, ἑκάστῳ τῶν εἰδικῶν Καθηγητῶν ἀνατεθείσης τῆς ἀνελλιποῦς, ὡς οἷόν τε, διδασκαλίας ἑκάστου εἴδους τῶν μαθημάτων, εἰσήχθησαν δὲ τὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογίας καὶ Μυθολογίας μαθήματα, καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἐπηνέχθησαν ἀνάλογοι βελτιώσεις περὶ τὴν διδασκαλίαν, ὡς δείκνυται καὶ ἐκ τοῦ Προγράμματος τῶν ἐξετάσεων.

6) Ὡρίσθη ὁ τύπος τοῦ τῶν ἀπολυομένων φοιτητῶν διπλώματος ἢ πτυχίου.

7) Εἰσήχθη ἡ χρῆσις τῶν Ἐλεγκτικῶν Δελτίων, ἐν οἷς βαθμολογοῦνται μὲν αἱ τῶν φοιτητῶν ἀπαντήσεις, σημειοῦται δὲ ἡ διαγωγὴ καὶ αἱ ἀπουσίαι κ.τ.λ.

§. 30. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐνεγράφησαν μὲν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς τμήμασι 400 περίπου φοιτηταί, ἀπεφοίτησαν δὲ δεκαπέντε (ά). Καθηγηταὶ μετὰ τοῦ Σχολάρχου δέκα μεθ' ἑνὸς ὑφηγητοῦ.

Σχολικὸν ἔτος 1865—1866.

§. 31. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο

1) Ἐτέθησαν εὐτυχῶς αἱ βάσεις τῆς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Σχολῆς συστάσης κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος.

2) Ἐκανονίσθησαν δεόντως τὰ περὶ δημοσίων ἐξετάσεων, τὰ περὶ προβιβασμοῦ τῶν φοιτητῶν καὶ βαθμολογήσεως τῶν τελειοδιδάκτων.

3) Διωρίσθη αὖθις Καθηγητὴς τῆς Γαλλικῆς γλώσσης ὁ ὁμογενὴς κ. Κ. Κρής, τοῦ κ. Εὐγενίου Μαρκελλίνου παραιτηθέντος, καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν Γάλλου μετὰ δίμηνον διδασκαλίαν ἀπολυθέντος.

4) Διάφοροι ἐξευρέθησαν πρόσοδοι πρὸς πλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης, καὶ δυνατὴν αὐτῆς τακτοποίησιν.

5) Ἐδωρήθησαν τῇ Σχολῇ ὑπὸ τοῦ ἐκ Μαδύτου ὁρμωμένου φιλογενοῦς ἀρχιτέκτονος κ. Χαδζῆ Στεφανῆ Γαϊτανάκη κατὰ πρῶτον μὲν Ἠλεκτρικὴ μηχανὴ μετὰ διαφόρων ἄλλων ὀργάνων τῆς πειραματικῆς Φυσικῆς, ἀκολούθως δὲ Λεραντλία, ἐπὶ τῷ φιλοπάτριδι ὅρῳ τῆς ἐν τῇ Σχολῇ διατηρήσεως ἑνὸς ὑποτρόφου ἐκ τῶν Μαδυτινῶν νέων, τοῦ μᾶλλον φιλομαθοῦς καὶ φιλοτίμου.

6) Δύο τῶν φιλογενεστάτων ὁμογενῶν: οἱ κκ. Γεώργιος Ζαρίφης καὶ Χατζῆ Γεώργιος Κωνσταντινίδης ἀνεδέξαντο ἵνα, ἐν ὀνόματι τῆς Σχολῆς, ἐκπαιδεύσωσιν εἰδικῶς ἐν Ἀθήναις καὶ Γερμανίᾳ ἐπὶ πενταετίαν ἐκ τῶν τῆς Σχολῆς τελειοφοίτων, ὁ μὲν πρῶτος τὸν Γεώργιον Κλιντηρόπουλον εἰς τὴν Λατινικὴν Φιλολογίαν, ὁ δὲ δεύτερος τὸν Ἰάκωβον Θεοδωρί-

---

(ά) Ἰάκωβος Ἀναστασίου, Ἀναστάσιος Νικολάου, Κωνσταντῖνος Δημητρίου, Γεώργιος Μιχαήλ, Κωνσταντῖνος Ἰσμυρίδης, Συμεὼν Ἀναστασίου, Βασίλειος Θεοδοσίου, Κωνσταντῖνος Νικολάου, Νικόλαος Β. Κυριακίδης, Μιχαὴλ Γρηγορίου, Μιχαὴλ Κοσμίδης, Νικόλαος Μιχαὴλ, Κωνσταντῖνος Ἀντωνίου, Δημήτριος Πέτρου καὶ Ἰωάννης Κωνσταντίνου.

δην εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, ἐπὶ ὑποσχέσει ὅτι ἀμφότεροι ἐπανακάμψαντες διδάξουσιν ἐν τῇ αὐτῇ Σχολῇ ἐπὶ ὡρισμένῳ τινὶ μισθῷ μετά τινος πρὸς ὄφελος τοῦ τῆς Σχολῆς ταμείου συγκαταβάσεως, κατὰ τὰ συμπεφωνημένα· ἀλλά, κατὰ δυσμοιρίαν, οὐδὲν τούτων ἐγένετο διὰ πολλοὺς λόγους· καὶ ὁ μὲν Ἰάκωβος ἀπὸ τριετίας ἤδη διδάσκει ἐν τῇ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Καισαρείας πατρίδι αὐτοῦ εὐδοκίμως, τοῦ δ' ἀτυχοῦς Κλιντηροπούλου διεκόπη ἀώρως τὸ νῆμα τῆς ζωῆς ἐν Λειψίᾳ.

7) Λίραι Ὀθωμ. εἴκοσι προσηνέχθησαν πρὸς χρῆσιν τῆς Βιβλιοθήκης παρὰ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ κ. Χατζῆ Σκαρλάτου Ῥωσσέτου, κόμητος καὶ μεγάλου ῥήτορος τοῦ Οἰκ. θρόνου, ἐπισκεψαμένου τὴν Σχολὴν καὶ ἐκφράσαντος τὴν ἄκραν αὐτοῦ εὐχαρίστησιν, προφορικῶς τε καὶ ἐγγράφως.

§. 32. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο φοιτηταὶ ἐνεγράφησαν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα (πλὴν τῶν ἐν τῇ Προκαταρκτικῇ 149), ἐν πέντε τάξεσι διανενεμημένοι καὶ ἑπτὰ ἀκροαταί. Τούτων δὲ οἱ μὲν 65 ὡρμῶντο ἐκ τῆς πρωτευούσης, οἱ δὲ λοιποὶ ἑκατὸν δέκα πέντε ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Ἀπεφοίτησαν δὲ δεκαεννέα, ὧν 3 Βυζάντιοι (β'), δύο Χρυσουπολῖται (γ'), εἷς Χαρταλιμίτης (δ'), εἷς Μετρηνὸς (ε'), εἷς ἐξ Ἀθύρων (ς'), εἷς ἐκ Ῥαιδεστοῦ (ζ'), εἷς Ἑλλησπόντιος (η'), εἷς Ναζιανζηνὸς (θ'), εἷς Σηλυβρινὸς (ι'), δύο Ἠπειῶται (ια'), δύο Καισαρεῖς (ιβ'), δύο Ἰκονιεῖς (ιγ') καὶ εἷς Πελοποννήσιος (ιδ').

Σχολικὸν ἔτος 1866—1867.

§. 33. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο

1) Ὁ ἐν τῷ διδάσκειν πολιοκρόταφος Καθηγητὴς τῶν Λατινικῶν καὶ τῶν Ἱστορικῶν μαθημάτων κ. Σκαρλ. Βίλκιος ἐτέθη ὑπὸ σύνταξιν, ὡς ἀπόμαχος καὶ ἐπίτιμος Καθηγητής, προσεκλήθη δὲ ἐξ Ἀθηνῶν ὡς τοιοῦτος ὁ κ. Αἰμίλιος Νοννόττης, ἀνὴρ ἀκμαῖος τῇ ἡλικίᾳ, οὐδὲν ἧττον δὲ φιλότιμος καὶ φερέπονος. Ἀλλ' ὁ γηραιὸς Βίλκιος, οὐκ ἀνεχόμενος ὅπως μείνῃ ὅλως ἀσυντέλης, ἐδίδαξε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν τῇ ἀνωτάτῃ τά-

(β') Βλάσιος Γαβριηλίδης, Γεώργιος Λαζάρου, Νικόλαος Κανέλλου.
(γ') Γεώργιος Ἀκεστορίδης, Σπυρίδων Ἀθανασίου.
(δ') Ἀναστάσιος Βαφείδης.
(ε') Κωνσταντῖνος Π. Ἀρσενίου.
(ς') Παναγιώτης Θωμᾶ.
(ζ') Νικόλαος Ἀθηναγένης.
(η') Ἀργύριος Ἀγαθοκλῆς.
(θ') Ἀναστάσιος Ἀγγελίδης.
(ι') Μιχαὴλ Ἐμμανουήλ.
(ια') Ἀθανάσιος Οἰκονομίδης, Εὐθύμιος Πάνου.
(ιβ') Ἀνανίας Παρασκευᾶ, Γεώργιος Κυριακίδης.
(ιγ') Ἰορδάνης Βασιλείου, Νικήτας Παρμενίδης.
(ιδ') Ἰωάννης Παναγιώτου Καραμᾶνος.

ξει ἐπὶ δύο μόνον ὥρας καθ' ἑβδομάδα τὴν *συγκριτικὴν Ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας*.

2) Ἐπιμελείᾳ ἀξιεπαίνῳ ἐκτήσατο ἡ Σχολὴ ἀντίγραφον ἐπίσημον περὶ τοῦ ἐν Μολδαβίᾳ ἀδιαφιλονεικήτου αὐτῆς κτήματος, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐν ὑποσημειώσει ἐπισυνημμένον Χρυσόβουλον τοῦ πρίγκιπος Μιχαὴλ Στούρζα, ἐκδοθὲν κατὰ τὸ 1849, ὅπερ ἀναφέρει ῥητῶς α') ὅτι ἐγένετο Ἐκκλησιαστικῶς ἡ παραχώρησις εἰς τὴν Μ. τοῦ Γ. Σχολὴν τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἐν Μολδαβίᾳ καὶ Βασαραβίᾳ κειμένων καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα *Ἀαρὼν-Βόδα* συνήθως γνωστῶν γαιῶν· β') ὅτι ἡ Ῥουμουνικὴ Κυβέρνησις ἀνεγνώρισε τὴν παραχώρησιν ταύτην τοὐλάχιστον ἀπὸ τοῦ 1849, καὶ γ') ὅτι, κατὰ συνέπειαν τούτου, ἐχαρίσθη *ἐσαεὶ* εἰς τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος γαίας ἀσυδοσία οὐχὶ μόνον τοῦ ἐπὶ τῶν *Μοναστηριακῶν* γαιῶν ἐπιβληθέντος, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἄλλου φόρου. Ἐκ τοῦ Χρυσοβούλου δὲ τούτου ἐξάγεται ὅτι ἡ Μ. τοῦ Γ. Σχολὴ διατελεῖ μὲν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου, ἔσχε δὲ ἀείποτε ὕπαρξιν ἰδίαν, καθὸ παρά τε τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἔθνους ἀνεγνωρισμένη, ὡς αὐτοτελὲς ἠθικὸν πρόσωπον (α').

3) Πολλαὶ δὲ καὶ ἄλλαι καὶ κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐγένοντο βελτιώσεις, λίαν συντελεστικαὶ εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ Ἐθνικοῦ τούτου ἀνωτέρου Ἐκπαιδευτηρίου.

§. 34. Ἐνεγράφησαν δὲ κατὰ τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος φοιτηταὶ 197 (πλὴν τῶν ἐν τῇ Προκαταρκτικῇ 170) καὶ πεντεκαίδεκα ἀκροαταί. Τούτων δὲ οἱ μὲν ὀγδοήκοντα ὡρμῶντο ἐκ τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν προαστείων, οἱ δὲ λοιποὶ 117 ἐξωτερικοί. Ἀπελύθησαν δὲ δέκα, ὧν ἓξ μὲν

ΕΛΕΩ· ΘΕΟΥ

Ἡμεῖς

ΜΙΧΑΗΛ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΤΟΥΡΖΑΣ ΒΒΔ. Ἡγεμὼν Μολδαβίας.

(α') Καθ' ὑψηλὴν διαταγήν, γενομένης ἀποφάσεως νὰ λαμβάνηται ἐτησίως παρὰ τῆς διοικήσεως χρηματική τις ποσότης ἐκ τῶν κατ' ἔτος προσόδων τῶν ἐν Μολδαβίᾳ ἱερῶν Μοναστηρίων προσκυνουμένων εἰς τὰ κάτω ἱερὰ καταστήματα, κατελέχθη ἐν τῇ γεγονυίᾳ ἀναλόγῳ τακτοποιήσει τῶν εἰρημένων εἰσοδημάτων καὶ τὸ ἱερὸν Μοναστήριον Ἀαρὼν-Βόδα, ἀφιερωμένον τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ, πρὸς διατήρησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐκεῖ Σχολῆς· ἀλλ' ἐπειδή, ληφθείσης τῆς ἀναλόγου ποσότητος καὶ ἐκ τῶν τοῦ ῥηθέντος Μοναστηρίου εἰσοδημάτων, ἐλάβομεν παρὰ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας διὰ γραφῆς δίκαια παράπονα, πιστοποιοῦντα, ὅτι ἡ τοιαύτη μικρὰ καὶ εὐτελὴς τοῦ Μοναστηρίου ἐτήσιος πρόσοδος εἰς ἀπάντησιν τῶν τῆς Σχολῆς χρειωδῶν εἶναι τὸ κεφαλαιωδέστερον καὶ τὸ μόνον μέσον πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς Σχολῆς, ἂν ἐλαττωθῇ, θέλει ἀποτελέσει τὰς ἀνάγκας της καὶ δυσχερείας μεγαλειτέρας· διὰ τοῦτο Ἡμεῖς, ἐμβλέψαντες, ταῖς ἡγεμονικαῖς Ἡμῶν ἰδίαις παρατηρήσεσιν, εἰς τὰ διαλαμβανόμενα τοῦ Οἰκ. θρόνου παράπονα, καὶ εὑρόντες αὐτὰ ὀρθά, ὡς ἀφορῶντα τὸ κοινὸν ὄφελος καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῶν ἀοιδίμων κτιτόρων, εὐσπλαγχνισθέντες, ἀπηλλάξαμεν τὸ ἱερὸν τοῦτο Μοναστήριον, ἐπιτάξαντες ἡγεμονικῶς, ὅπως, μετὰ τὴν

Βυζάντιοι (ά), εἷς δὲ ἐξ Ἀμασείας (β'), εἷς Ἐνεπολίτης (γ'), εἷς Βούλγαρος (δ') καὶ εἷς ἐκ Θράκης (ε).

Σχολικὸν ἔτος 1867—1868.

§. 35. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο

ἐπιστροφὴν τῆς ληφθείσης ποσότητος, τοῦ ζητοῦ τὸ ἱερὸν τοῦτο Μοναστήριον μένῃ ἀνεπηρέαστον ὑπὸ οἱασδήποτε ἀπαιτήσεως τῆς διοικήσεως· ἐφ' ᾧ καὶ ἀπολύοντες τὸ παρὸν Ἡμῶν ἡγεμονικὸν Χρυσόβουλον, ἐπιτάττομεν ἵνα τὸ ἱερὸν Μοναστήριον Ἀαρὼν-Βόδα, ἐν ᾧ ἑορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Νικολάου, κείμενον εἰς τὴν Τσάρινα τῆς πόλεως Ἰασίου, μένῃ εἰς τὸ ἑξῆς ἀνεπηρέαστον καὶ ἀναζήτητον ἀπὸ πάσης οἱασδήποτε ἀπαιτήσεως καὶ δόσεως, αἵτινες ἤθελον τεθῶσιν εἰς τὰ λοιπὰ προσκυνημένα Μοναστήρια ὑπὸ ὁποιονδήποτε λόγον ἢ περίστασιν, πρὸς ἐπάρκεσιν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰρημένης Σχολῆς, τοιούτου δηλ. εὐλογωτάτου καὶ μεγάλου πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν καλοῦ. Ὅθεν, προστάττοντες τὸν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματέα τὴν ἀπαράλλακτον ἐξακολούθησιν, διατάττομεν τὸ διοικητικόν μας συμβούλιον, ὅπως ἐγκαταγράψῃ τὸ παρὸν εἰς τὰ τῆς διοικήσεως ἀρχεῖα.

Ἐγράφη τὸ παρὸν Ἡμῶν ἡγεμονικὸν Χρυσόβουλον ἐν Ἰασίῳ, ὅπου ὁ ἡγεμονικὸς θρόνος ἐστί, τῷ ὀκτάτῳ πέμπτῳ ἔτει τῆς Ἡγεμονείας Ἡμῶν, κατὰ τὸ σωτήριον ἔτος 1849, ἐν μηνὶ μαΐῳ, καὶ ἐπεκυρώθη τῇ Ἡμετέρᾳ ἡγεμονικῇ ὑπογραφῇ καὶ σφραγίδι.

(ὑπογρ.) ΜΙΧΑΗΛ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΣΤΟΥΡΖΑΣ ΒΒΔ. [Τ. Σ.]

Ἀρ. 238.

(ὑπογρ.) ΜΙΛΛΟΣ Γραμματεὺς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

Ὁ Τμηματάρχης

(ὑπογρ.) Τ. ΔΟΥΓΑΤΣΕΣΚΟΣ.

Τμῆμα Α'. τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας. Ἀριθμ. 1298. 1849, μαΐου 6, Ἰάσιον.

Ἐν ὀνόματι τῆς Α. Γ. τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ἡνωμένων Ἡγεμονιῶν Ῥουμούνων ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ Α'.

Πολιτικὸν δικαστήριον τοῦ Ἰασίου. Τμῆμα ά.

Τὸ παρὸν ἀντίγραφον, ὃν ἴσον τῷ πρωτοτύπῳ, ἐπικυροῦται παρὰ τοῦ κριτηρίου μόνον ὡς πρὸς τοῦτο.

(ὑπογρ.) ΙΑΚΩΒ—ΤΖΙΟΥΡΗΣ—Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

[Τ.Σ.] Δ. Τμηματάρχης ΠΑΝΤΑΖΙΟΥ.

Ὑποτμηματάρχης ΤΖΟΥΡΚΑΝΙΑΝΟΣ.

Γραφεῖον Γ'.

Ἀριθμ. 2.028.

1863, Μαΐου 7.

(ά) Δημήτριος Εὐθυβούλης, Κωνσταντῖνος Λαζάρου Χρυσαφίδης, Γεώργιος Ν. Καλυμμίδης, Ἀλέξανδρος Μιχαὴλ Κόνων, Ἀλέξανδρος Δημητριάδης καὶ Ἀλέξανδρος Ξενίδης.

(β') Σεραφεὶμ Σ. Ῥοδωνίδης.

(γ') Κωνσταντῖνος Γ. Πετρίδης.

(δ') Ἰωάννης Δ. Τσκίδης Καλοφερίτης.

(ε) Ἰωάννης Π. Κωνσταντινίδης.

1) Εἰσήχθη τὸ μάθημα τῆς Χημείας καὶ τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου, τὸ μὲν ἀνατεθὲν τῷ κ. Σπαθάρῃ, τὸ δὲ τῷ κ. Νικολάῳ Γεωργιάδῃ.

2) Τὸν Καθηγητὴν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης κ. Κωνσταντῖνον Κρῆτα, ἀποχωρήσαντα αὖθις, διεδέξατο ὁ κ. Εὐγ. Μαρκελλῖνος.

3) Τὸν Καθηγητὴν τῆς Ὀθωμανικῆς γλώσσης κ. Κωνσταντῖνον Φωτιάδην παραιτηθέντα διεδέξατο ὁ Μεχμὲτ Χουλουσὶ ἐφένδης, ἀρχομένου τοῦ Νοεμβρίου τοῦ ᾳωξζ'.

4) Ὁ κ. Ἰωσὴφ Οἰκιάδης προσήνεγκεν εἰς τὴν Ὀργανοθήκην τῆς Σχολῆς εὐμεγέθη οὐράνιον Σφαῖραν, διάμετρον ἔχουσαν ἑνὸς Γαλλικοῦ μέτρου.

5) Ὁ κ. Μιχαὴλ Καϊνατάνης προσήνεγκεν ἐπίσης τὴν κατὰ Μόρσιον τηλεγραφικὴν μηχανὴν, ἀξίας 800 περίπου φράγκων κ.τ.λ.

§. 36. Ἀλλὰ τῇ θ'. νοεμβρίου τοῦ ᾳωξζ'. προαχθέντος τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Μεθοδίου Ἀρώνη εἰς τὴν τῆς Μιτυλήνης Μητρόπολιν, εἰς τὴν χηρεύσασαν θέσιν τῆς Μεγ. Πρωτοσυγγελλίας τῶν Πατριαρχείων τοῦ Οἰκουμ. θρόνου διωρίσθη τῇ ις'. ὁ Σχολάρχης κ. Εὐστ. Κλεόβουλος. Ὅσον δὲ ἡ στέρησις τοιούτου Σχολάρχου κατελύπησε τὸν Καθηγητικὸν Σύλλογον καὶ τὴν τῶν μαθητῶν χορείαν, τοσούτῳ κατηύφρανεν αὐτοὺς ὁ ἀξιεπαίνῳ Ἐκκλησιαστικῇ προνοίᾳ γενόμενος κατάλληλος διορισμὸς ἐπαξίου διαδόχου, ἰθύντορος τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Ἐθνικῆς ταύτης Σχολῆς, τοῦ ἐπὶ παιδείᾳ καὶ συνέσει διακρινομένου Ἀρχιμανδρίτου κ. Φιλοθέου Βρυεννίου, οὗ ἡ ἐγκαθίδρυσις, γενομένη τῇ δ'. Δεκεμβρίου, ὑπῆρξε συγκινητικωτάτη.

§. 37. Ὁποῖαι δὲ βελτιώσεις καὶ μεταῤῥυθμίσεις περί τε τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων, τὸν Καθηγητικὸν Σύλλογον κλπ. ἐγένοντο ἔκτοτε μέχρι τῆς σήμερον, τοῦτο καταδεικνύουσιν ἄριστα καὶ λεπτομερέστατα αἱ ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ τεύχει ἐκδεδομέναι λογοδοσίαι τῶν τριῶν ἐτῶν (1867—1870), ὡς καὶ τὰ ἐτήσια Προγράμματα.

§. 38. Τοιαύτη, σεβαστή μοι Ὁμήγυρις, ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει ἡ μέχρι τοῦδε ἱστορία τοῦ Ἐθνικοῦ τούτου Ἐκπαιδευτηρίου, τοῦ ἄλλοτε μὲν πολυθρυλήτου, νῦν δὲ διὰ τὰς οἰκονομικὰς δυσχερείας πολυθρηνήτου, οὗτινος ἡ ὡς ἐκ θαύματος διατήρησις ὀφείλεται τῷ ὄντι εἰς τὸν ἔξοχον καὶ διακεκριμένον τῶν φιλομουσοτέρων ὁμογενῶν ζῆλον, εἰς τὴν φιλότιμον καὶ εὐγενῆ μετὰ προθυμίας ἀπαραμίλλου ἐκ τῶν ἐνόντων φροντίδα καὶ ἐπιστασίαν τῶν κατὰ καιροὺς Ἐφοριῶν, προστεθείσθω δ' ἐν παρόδῳ, καὶ εἰς τὴν Ἰώβειον ὑπομονὴν καὶ παραδειγματικὴν καρτερίαν τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου, καὶ εἰς τὴν ἐμπειρίαν τοῦ μέχρι τοῦδε διευθύνοντος, ἐπὶ πᾶσι δέ, εἰς τὴν ἐνδελεχῆ πρόνοιαν καὶ κηδεμονίαν τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας, ἥτις, καὶ ἐξ ἀπόρων πολλάκις πορίζουσα πόρους, συνετέλεσε, συντελεῖ καὶ συντελέσει, Θεοῦ συναιρομένου, εἰς τὴν ὡς οἷόν τε ἀκμαίαν διατήρησιν τοῦ τῆς Ἐθνικῆς παιδείας καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς διαπλάσεως τῆς φοιτώσης ὁμογενοῦς νεότητος Ἐθνικοῦ τούτου φυτωρίου, καὶ μάλιστα ἐν τῇ

βασιλίδι ταύτῃ τῶν πόλεων, ἔνθα τοιοῦτοι, τοσοῦτοι καὶ τηλικοῦτοι ὑπάρχουσιν ὁμογενεῖς ζάπλουτοι, ἔνδοξοι καὶ πεφωτισμένοι, ἴσον ἔχοντες τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἱκανότητα πρὸς τὸ διενεργεῖν τὰ χρήσιμα τῇ Ἐκκλησίᾳ, τῷ Ἔθνει καὶ τῇ ἐπιστήμῃ.

§. 39. Εἶπον, σεβάσμιοι Ἱεράρχαι, οὐχ ὡς ἠβουλόμην, ἀλλ' ὡς ἠδυνάμην· τὸ δὲ *καθ' ἑαυτὸν ἔρδειν* καὶ Θεῷ φίλον.

—o—

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ.

Α'. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τῶν γενησομένων ἐξετάσεων τῶν μαθημάτων τῆς ἐν Φαναρίῳ Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς,

ἀρχομένων ἀπὸ τῆς 16 Ἰουλίου, αων'.

Ἐργάσιμοι ὧραι ἀπὸ τῆς 12 Τουρκιστὶ μέχρι μεσημβρίας.

Μαθήματα.	Τάξεις.	Καθηγηταί.
Ἱερὰ Κατήχησις.	Δ'.	Β. Καλλίφρων.
Πίνδαρος.	Ε'.	Ι. Φιλαλήθης.
Λογική.	Δ'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Θουκυδίδης.	Γ'.	Α. Χαρίλαος.
Λατινικά . . . Σαλλούστιος.	Δ'.	Σ. Βίλκιος.
Γαλλικά.	Β'.	Κ. Κρής.
Μαθηματικά . . . Γεωμετρία.	Γ'.	Δ. Βαλασίδης.
Ὅμηρος.	Δ'.	Ι. Φιλαλήθης.
Ἱστορία Ῥωμαϊκή.	Γ'.	Σ. Βίλκιος.
Φυσικὴ Θεολογία.	Ε'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Τουρκικά.	Γ'.	Ἰβραήμ.
Ἱστορία νεωτέρα.	Δ'.	Σ. Βίλκιος.
Δημοσθένης.	Α'.	Β. Καλλίφρων.
Αἰσχίνης.	Β'.	Α. Χαρίλαος.
Γαλλικά.	Δ'.	Κ. Κρής.
Λατινικά . . . Κορνήλιος Νέπως.	Γ'.	Σ. Βίλκιος.
Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας.	Ε'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Τουρκικά.	Β'.	Ἰβραήμ.
Μαθηματικά . . . Ἀριθμητική.	Α'.	Δ. Βαλασίδης.
Εὐριπίδης.	Δ'.	Ι. Φιλαλήθης.
Ἡρόδοτος.	Γ'.	Α. Χαρίλαος.
Γαλλικά.	Α'.	Κ. Κρής.
Μαθηματικά . . . Ἄλγεβρα.	Β'.	Δ. Βαλασίδης.
Ἀνθρωπολογία.	Γ'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Θεόκριτος.	Ε'.	Ι. Φιλαλήθης.
Πλάτων.	Β'.	Α. Χαρίλαος.
Ψυχολογία.	Γ'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Ἱστορία ἀρχαία.	Β'.	Σ. Βίλκιος.
Γυμνάσματα Ῥητορικά.	Ε'.	Ι. Φιλαλήθης.

Μαθήματα.	Τάξεις.	Καθηγηταί.
Γαλλικά.	Γ΄.	Κ. Κρής.
Γυμνάσματα.	Δ΄.	Ι. Φιλαλήθης.
Γεωγραφία ἀρχαία.	Α΄.	Β. Καλλίφρων.
Λατινικά . . . Στοιχειώδη μαθήματα.	Β΄.	Σ. Βίλκιος.

—o—

Β΄. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τῶν γενησομένων ἐξετάσεων τῶν μαθημάτων τῆς ἐν Φαναρίῳ Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς.

ἀρχομένων ἀπὸ τῆς 24 Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1851.

Ἐργάσιμοι ὧραι ἀπὸ τῆς 12 μέχρι μεσημβρίας.

—

Μαθήματα.	Τάξεις.	Διδάσκαλοι.
Ἱερὰ Κατήχησις.	Α΄.	Β. Καλλίφρων.
Φυσικὴ Θεολογία.	Ε΄.	Κ. Εὐθυβούλης.
Ὅμηρος.	Δ΄.	Α. Δῶρος.
Θουκυδίδης.	Γ΄.	Α. Χαρίλαος.
Γαλλικά.	Ε΄.	Κ. Κρής.
Λατινικά.	Δ΄.	Σ. Βίλκιος.
Τουρκικά.	Γ΄.	Κ. Φωτιάδης.
Πίνδαρος.	Ε΄.	Α. Δῶρος.
Μαθηματικά — Κοσμογραφία καὶ Τριγωνομ.	Δ΄.	Βαλασιδης.
Ἀνθρωπολογία.	Γ΄.	Κ. Εὐθυβούλης.
Δημοσθένης.	Α΄.	Β. Καλλίφρων.
Αἰσχίνης.	Β΄.	Α. Χαρίλαος.
Λατινικά.	Γ΄.	Σ. Βίλκιος.
Θεόκριτος.	Ε΄.	Α. Δῶρος.
Ἱστορία.	Δ΄.	Σ. Βίλκιος.
Τουρκικά.	Β΄.	Κ. Φωτιάδης.
Ἡσίοδος.	Δ΄.	Α. Δῶρος.
Ἡρόδοτος.	Γ΄.	Α. Χαρίλαος.
Ἱστορία.	Β΄.	Σ. Βίλκιος.
Γαλλικά.	Γ΄.	Κ. Κρής.
Τουρκικά.	Δ΄.	Κ. Φωτιάδης.
Λατινικά.	Ε΄.	Σ. Βίλκιος.
Πλάτων.	Β΄.	Α. Χαρίλαος.
Μαθηματικά — Ἀριθμητική.	Α΄.	Δ. Βαλασίδης.

Μαθήματα.	Τάξεις.	Διδάσκαλοι
Γαλλικά.	Δ΄.	Κ. Κρής.
Ἱστορία.	Γ΄.	Σ. Βίλκιος.
Λατινικά — Στοιχειώδη μαθήματα.	Β΄.	Α. Δῶρος.
Γαλλικά.	Α΄.	Κ. Φωτιάδης.
Μαθηματικά — Γεωμετρία.	Γ΄.	Δ. Βαλασίδης.
Λογική.	Δ΄.	Κ. Εὐθυβούλης.
Γαλλικά.	Β΄.	Κ. Κρής.
Ψυχολογία.	Γ΄.	Κ. Εὐθυβούλης.
Μαθηματικά — Ἄλγεβρα.	Β΄.	Δ. Βαλασίδης.
Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας.	Ε΄.	Κ. Εὐθυβούλης.

—o—

Γ΄. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τῶν ἐν τῇ κατὰ Φαναρίον Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ ἐξετάσεων.

ἀρχομένων ἀπὸ τῆς 15 Ἰουνίου, 1852.

Ἐργάσιμοι ὧραι ἀπὸ τῆς 12 μέχρι μεσημβρίας.

—

Μαθήματα.	Τάξεις.	Καθηγηταί.
Σοφοκλῆς (Ἀντιγόνη).	Ε΄.	Ι. Φιλαλήθης.
Λογική.	Δ΄.	Κ. Εὐθυβούλης.
Φυσική.	Ε΄.	Δ. Βαλασίδης.
Ὅμηρος.	Δ΄.	Α. Χαρίλαος.
Γαλλικὰ (Ἀνάχαρσις κτλ).	Γ΄.	Κ. Κρής.
Τουρκικὰ (Γκιουλιστὰν βισαλέϊ Εὐρωπά).	Δ΄.	Κ. Φωτιάδης.
Δημοσθένους ὁ περὶ Στεφάνου.	Β΄.	Β. Καλλίφρων.
Ἱστορία τοῦ Ῥωμαϊκοῦ καὶ Βυζαντινοῦ Κράτους.	Δ΄.	Σ. Βίλκιος.
Φυσικὴ Θεολογία.	Ε΄.	Κ. Εὐθυβούλης.
Μαθηματικά — Γεωμετρία.	Γ΄.	Δ. Βαλασίδης.
Λατινικὰ (Ἰουστῖνος).	Δ΄.	Σ. Βίλκιος.
Θουκυδίδης.	Γ΄.	Α. Χαρίλαος.
Γαλλικὰ (Δ΄. ἄσμα τῆς Ἐρριάδος καὶ κωμῳδία Ῥακίνα).	Ε΄.	Κ. Κρής.
Λυκούργου κατὰ Λεωκράτους.	Α΄.	Β. Καλλίφρων.
Τουρκικὰ (Ἰνσαΐ δζεδὶτ, τερτζεμὲ βὲ φι ἀχίριχτ).	Β΄.	Κ. Φωτιάδης.
Ἀνθρωπολογία.	Γ΄.	Κ. Εὐθυβούλης.
Μαθηματικά — Κοσμογραφία καὶ Τριγωνομετρία.	Δ΄.	Δ. Βαλασίδης.
Ἱστορία τοῦ μεσαιῶνος, καὶ Α΄. ἐποχῆς τῆς νεωτέρας Ἱστορίας.	Ε΄.	Σ. Βίλκιος.

Μαθήματα.	Τάξεις.	Καθηγηταί.
Ἡρόδοτος.	Γ'.	Α. Χαρίλαος.
Λατινικά.	Β'.	Ι. Φιλαλήθης.
Δημοσθένους ὁ κατὰ Φιλίππου Α'.	Α'.	Β. Καλλίφρων.
Τουρκικὰ (Συγγαχετναμεῖ Εὐρωπὰ, Μετζμουαΐ Λεταΐφ κτλ).	Γ'.	Κ. Φωτιάδης.
Μαθηματικά — Ἄλγεβρα.	Β'.	Δ. Βαλασίδης.
Ψυχολογία.	Γ'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Λατινικὰ (Κούρτιος).	Ε'.	Σ. Βίλκιος.
Ἡσίοδος (Ἔργα καὶ Ἡμέραι).	Δ'.	Α. Χαρίλαος.
Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, Μακεδονίας κτλ.	Γ'.	Σ. Βίλκιος.
Πλάτωνος Κρίτων.	Β'.	Β. Καλλίφρων.
Ἠθική.	Δ'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Γαλλικὰ (Α'. μέρος Γραμματικῆς, Ἀνάγνωσις καὶ Τεχνολογία).	Β'.	Κ. Κρής.
Μαθηματικά — Ἀριθμητική.	Α'.	Δ. Βαλασίδης.
Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς.	Β'.	Σ. Βίλκιος.
Γαλλικὰ (τεμάχια Φιλολογικά, Συντακτ. καὶ Ἐγχειρίδ. Φιλολογ.)	Δ.	Κ. Κρής.
Λατινικὰ (Ἰούλιος Καῖσαρ).	Γ'.	Σ. Βίλκιος.
Γαλλικὰ (Ἀνάγνωσις, Ἐξήγησις καὶ Γραμματική).	Α'.	Κ. Φωτιάδης.
Ῥητορικὰ γυμνάσματα.	Ε'.	Ι. Φιλαλήθης.

—o—

Δ'. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τῶν ἐν τῇ κατὰ Φανάριον Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ ἐξετάσεων, ἀρχομένων ἀπὸ τῆς 12 Ἰουλίου, 1853.

Ἐργάσιμοι ὧραι ἀπὸ τῆς 12 μέχρι μεσημβρίας.

—

Μαθήματα.	Τάξεις.	Καθηγηταί.
Ἱερὰ Κατήχησις.	Α'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Τραγωδία Αἰσχύλου (Πέρσαι).	Ε'.	Ι. Φιλαλήθης.
Μαθηματικὰ (Κοσμογραφία καὶ Τριγωνομετρία).	Δ'.	Δ. Βαλασίδης.
Ἱστορία τοῦ μεσαιῶνος.	Ε'.	Σ. Βίλκιος.
Ὅμηρος.	Δ'.	Α. Χαρίλαος.
Τουρκικὰ (Μετάφρασις τοῦ νέου Ἐπιστολαρίου τοῦ Μαλοῦφ μετὰ παρατηρ. καὶ κανόνων γραμ.)	Γ'.	Κ. Φωτιάδης.
Γαλλικὰ (Κορνήλιος μετὰ παρατηρ. φιλολογ.)	Ε'.	Κ. Κρής.

Μαθήματα.	Τάξεις.	Καθηγηταί.
Πλάτων, Ἀπολογία Σωκράτους.	Β'.	Β. Καλλίφρων.
Λογική.	Δ'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Λατινικὰ (Ὁράτιος).	Ε'.	Σ. Βίλκιος.
Θουκυδίδης.	Γ'.	Α. Χαρίλαος.
Φυσική.	Ε'.	Δ. Βαλασίδης.
Γαλλικὰ (Χρηστομάθεια, καὶ Γραμματικῆς τὸ Α'. μέρος).	Γ'.	Κ. Κρής.
Τουρκικὰ (μεταφρ. τοῦ Γκιουλιστὰν τοῦ Σααδῆ μετὰ παρατηρήσεων γραμ. φιλολογ. μεταφρ. Τουρκ. κλπ.)	Δ'.	Κ. Φωτιάδης.
Δημοσθένους Ὀλυνθιακοί.	Α'.	Β. Καλλίφρων.
Φυσικὴ Θεολογία.	Ε'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Ἡρόδοτος.	Γ'.	Α. Χαρίλαος.
Ἱστορία Ῥωμαϊκή.	Δ'.	Σ. Βίλκιος.
Λατινικά.	Β'.	Ι. Φιλαλήθης.
Γαλλικὰ (διάφορα τεμάχια μετὰ παρατ. φιλολ.)	Δ.	Κ. Κρής.
Ἀνθρωπολογία.	Γ'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Μαθηματικὰ (Ἄλγεβρα).	Β'.	Δ. Βαλασίδης.
Λατινικὰ (Σαλλούστιος).	Δ'.	Σ. Βίλκιος.
Γαλλικὰ (ἀνάγνωσις, ἐξήγησις καὶ ὀλίγη Τεχνολογία).	Β'.	Κ. Κρής.
Ψυχολογία.	Γ'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Μαθηματικὰ (Ἀριθμητική).	Α'.	Δ. Βαλασίδης.
Τουρκικὰ (ἀνάγνωσις τοῦ Ῥισαλεῖ Ἀχλὰκ, μετάφρ. ἐκ τοῦ Γεωγρ. Ἐγχειριδίου τοῦ Κεμὰλ ἐφένδη).	Β'.	Κ. Φωτιάδης.
Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας.	Β'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Δημοσθένους ὁ περὶ Στεφάνου.	Β'.	Β. Καλλίφρων.
Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.	Γ'.	Σ. Βίλκιος.
Ἀριστοφάνης.	Δ'.	Α. Χαρίλαος.
Γαλλικὰ (Τηλεμάχου ἀνάγνωσις, μετάφρ. καὶ Τεχνολ. ἐκ τοῦ Α'. μέρους τῆς Γραμματ.)	Α'.	Κ. Φωτιάδης.
Μαθηματικὰ (Γεωμετρία).	Γ'.	Δ. Βαλασίδης.
Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἀσίας.	Β'.	Σ. Βίλκιος.
Ἠθική.	Δ'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Λατινικὰ (Ἰούλιος Καῖσαρ).	Γ'.	Σ. Βίλκιος.
Ῥητορικὰ γυμνάσματα.	Ε'.	Ι. Φιλαλήθης.

—o—

Ε'. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τῶν ἐν τῇ κατὰ Φανάριον Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ ἐξετάσεων,

ἀρχομένων ἀπὸ τῆς 20 Ἰουνίου, 1854.

Ἐργάσιμοι ὧραι ἀπὸ τῆς 12 μέχρι μεσημβρίας.

—

Μαθήματα.	Τάξεις.	Καθηγηταί.
Ἱερὰ Κατήχησις (Πλάτωνος).	Α'.	Β. Καλλίφρων.
Ἑλληνικὰ (Ὅμηρος).	Δ'.	Α. Χαρίλαος.
Φιλοσοφικὰ (Ἀνθρωπολογία).	Γ'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Φυσική.	Ε'.	Δ. Βαλασίδης.
Ἱστορία (Μακεδονικὴ καὶ Ῥωμαϊκή).	Δ'.	Σ. Βίλκιος.
Γαλλικὰ (βίος τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου).	Γ'.	Κ. Κρής.
Ἑλληνικὰ (Προμηθεὺς Δεσμώτης Αἰσχύλου).	Ε'.	Ι. Φιλαλήθης.
Τουρκικὰ (μετάφρασις ἐκ τῆς Περσικῆς γλώσσης εἰς τὴν Τουρκ. καὶ Ἑλληνικὴν καὶ Γραμματ. Περσική).	Δ'.	Κ. Φωτιάδης.
Ἑλληνικὰ (ὁ περὶ Στεφάνου τοῦ Δημοσθένους).	Β'.	Β Καλλίφρων.
Φιλοσοφικὰ (Φυσικὴ Θεολογία).	Ε'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Μαθηματικὰ (Κοσμογραφία καὶ Τριγωνομετρία).	Δ'.	Δ. Βαλασίδης.
Λατινικὰ (Ὁράτιος).	Ε'.	Σ. Βίλκιος.
Ἑλληνικὰ (Θουκυδίδης).	Γ'.	Α. Χαρίλαος.
Γαλλικὰ (Σάτυραι τοῦ Βοαλώ, διάφορα τεμάχια Φιλολογ. καὶ ἐπιτομὴ Φιλολογ. γραπτή).	Ε'.	Κ. Κρής.
Τουρκικὰ (μετάφρασις ἐκ τῆς Τουρκικῆς γλώσσης καὶ ἀνάγνωσις).	Γ'.	Κ. Φωτιάδης.
Λατινικὰ (Κορνήλιος Νέπως).	Β'.	Ι. Φιλαλήθης.
Ἑλληνικὰ (Δημοσθένους Φιλιππικὸς Α'.)	Α'.	Β. Καλλίφρων.
Φιλοσοφικὰ (Λογική).	Δ'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Ἱστορία (νεωτέρα).	Ε'.	Σ. Βίλκιος.
Μαθηματικὰ (Γεωμετρία).	Γ'.	Δ. Βαλασίδης.
Ἑλληνικὰ (Θεόκριτος).	Δ'.	Α. Χαρίλαος.
Τουρκικὰ (μετάφρασις ἐκ τῆς Τουρκικῆς γλώσσης καὶ ἀνάγνωσις).	Β'.	Κ. Φωτιάδης.
Γαλλικὰ (διάφορα τεμάχια μετὰ παρατηρήσεων, καὶ Γραμματικὴ κλπ.)	Δ'.	Κ. Κρής.
Ἑλληνικὰ (Πλάτωνος Ἀπολογία Σωκράτους).	Β'.	Β. Καλλίφρων.
Φιλοσοφικὰ (Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας).	Ε'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Λατινικὰ (Σαλλούστιος).	Δ'.	Σ. Βίλκιος.
Μαθηματικὰ (Ἄλγεβρα).	Β'.	Δ. Βαλασίδης.

Μαθήματα.	Τάξεις.	Καθηγηταί.
Ἑλληνικὰ (Ἡρόδοτος).	Γ'.	Α. Χαρίλαος.
Γαλλικὰ (Τηλέμαχος, ἀνάγνωσις καὶ Τεχνολ.)	Α'.	Κ. Φωτιάδης.
Φιλοσοφικὰ (Ἠθική).	Δ'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Ἱστορία (Καρχηδονικὴ καὶ Ἑλληνική).	Γ'.	Σ. Βίλκιος.
Γαλλικὰ (Πρακτικὴ Ἠθική, Τεχνολογία καὶ μέρος τῆς Γραμματικῆς).	Β'.	Κ. Κρής.
Λατινικὰ (Ἰούλιος Καῖσαρ).	Γ'.	Σ. Βίλκιος.
Μαθηματικὰ (Ἀριθμητική).	Α'.	Δ. Βαλασίδης.
Φιλοσοφικὰ (Ψυχολογία).	Γ'.	Κ. Εὐθυβούλης.
Ἱστορία (τῆς ἀρχαίας Ἀσίας).	Β'.	Σ. Βίλκιος.
Ῥητορικὰ γυμνάσματα.	Ε'.	Ι. Φιλαλήθης.

—o—

Τὸ Ϛ'. Πρόγραμμα (20 ἰουνίου 1855) ὑπάρχει τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ προηγούμενον, πλὴν μόνον ὅτι ἐν αὐτῷ ὑπάρχει καὶ ὑφηγητής τις διὰ τὰ προκαταρκτικὰ Γαλλικά: ὁ Θ. Ἀντωνιάδης.

—o—

Τὸ Ζ'. (20 ἰουνίου 1856), προσδιορίζον ἐργασίμους ὥρας ἀπὸ τῆς 11 Τουρκιστὶ μέχρι τῆς 3, καὶμ. μ. ἀπὸ τῆς 7—11, διαφέρει μόνον ὡς πρὸς τὸν ὑφηγητὴν Π. Ἀποστολίδην.

—o—

Τὸ Η'. (23 ἰουνίου 1857) διαφέρει ἐπίσης ὡς πρὸς τὸν ὑφηγητὴν Χ. Παναγιώτου.

—o—

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ

Τὸ Θ'. (22 ἰουνίου 1858) διαφέρει ὡσαύτως ὡς πρὸς τὸν ὑφηγητὴν Μ. Κωνσταντίνου. Ἐν δὲ τοῖς Φιλοσοφικοῖς μαθήμασιν δὲν ἐγένετο ἐξέτασις, ἕνεκα τῆς ἀσθενείας τοῦ διδάσκοντος αὐτὰ Καθηγητοῦ Κωνστ. Εὐθυβούλου.

—o—

Τὸ Ι'. (21 ἰουνίου 1859) ἔχει Καθηγητὴν μὲν τῆς Φιλοσοφίας (Ἀνθρωπολογίας, Ψυχολογίας καὶ Φυσικῆς Θεολογίας) τὸν Γ. Κανελλίδην, ὑφηγητὴν δὲ τὸν Κ. Ζαχαριάδην.

—o—

Τὸ ΙΑ'. (19 ἰουνίου 1860), ἐργασίμους ὥρας προσδιορίζον ἀπὸ τῆς 12 Τουρκιστὶ μέχρι τῆς 4, καὶ μ. μ. ἀπὸ τῆς 7—10, ἔχει Καθηγητὴν τῆς μὲν Φιλοσοφίας (Φυσιολογίας — Σωματολογίας — Ψυχολογίας — Εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Φιλοσοφίαν — Ἠθικῆς Φιλοσοφίας καὶ Φυσικῆς Θεολογίας) τὸν Κ. Ἀποστολίδην, τῆς δὲ Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς τὸν Ἰ. Λαμπαδάριον (διὰ τὴν Δ'. καὶ Β'. τάξιν).

—o—

Τὸ ΙΒ'. (18 ἰουνίου 1861) διαφέρει τοῦ προηγουμένου κατὰ τὸ ὅτι τὸ μὲν μάθημα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἔπαυσεν, εἰς δὲ τὸν κ. Ζαχαριάδην ἀνετέθησαν, πλὴν τῶν προκαταρκτικῶν Γαλλικῶν, καὶ αἱ ἀρχαὶ τῆς Γενικῆς Ἱστορίας.

—o—

Τὸ ΙΓ'. (17 ἰουνίου 1862) διαφέρει μόνον κατὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν Φιλοσοφικῶν μαθημάτων ἕνεκα τῆς ἀποβιώσεως τοῦ διδάσκοντος αὐτὰ Καθηγητοῦ.

—o—

Τὸ ΙΔ'. (16 ἰουνίου 1863), προσδιορίζον ἐργασίμους ὥρας ἀπὸ τῆς 12 ὥρας π. μ. Τουρκιστὶ, μέχρι τῆς 5, περιλαμβάνει τὰ τότε κατὰ πρῶτον εἰσαχθέντα μαθήματα τῆς Δογματικῆς Θεολογίας (τάξ. Δ'. καὶ Ε'.) καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας (Γ'. τάξ.) διδασκόμενα ὑπὸ τοῦ σχολάρχου Ἀρχιμ. Ἀλεξάνδρου τοῦ Λασκάρεως. Ἐκ τῶν Φιλοσοφικῶν δὲ μαθημάτων ἔχει μόνον Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, διδαχθεῖσαν ὑπὸ Ἰ. Ἀριστοκλέους (εἰς τὴν Δ'. καὶ Ε'. τάξιν ὁμοῦ).

—o—

Τὸ ΙΕ'. (14 ἰουνίου 1864) περιέχει κατὰ πρῶτον τὰ μαθήματα τῆς τάξεως τῶν τελειοδιδάκτων, καὶ κατόπιν τῶν λοιπῶν 4 τάξεων. Καταδηλοῦται δὲ ἐξ αὐτοῦ ὅτι ὁ μὲν Σχολάρχης ἀνέλαβε καὶ τὸ μάθημα τῆς «Ἑρμηνείας τῆς ἱερᾶς Λειτουργίας», εἰς δὲ τὸν Κ. Ζαχαριάδην ἀνετέθη καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία, τῶν Μαθηματικῶν Καθηγητὴς διωρίσθη ὁ κ. Α. Σπαθάρης (διὰ τὴν Γεωμετρίαν, Ἄλγεβραν καὶ Τριγωνομετρίαν). Ἡ Ἀριθμητικὴ ἀνετέθη εἰς τὸν ὑφηγητὴν Ἰάκωβον Θεοδώρου, τὰ δὲ Φιλοσοφικὰ μαθήματα ηὐξήθησαν (Ψυχολογία, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Φιλοσοφίαν καὶ Σωματολογία).

—o—

Τὸ ΙϚ'. ΙΖ'. καὶ ΙΗ'. (1865—1867), ἐπὶ τῆς Σχολαρχίας τοῦ κ. Εὐστ. Κλεοβούλου ἐκδεδομένα, ἐδημοσιεύθησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδεδομέναις τῶν τριῶν ἐτῶν (1865—1867) Λογοδοσίαις.

—o—

Τὸ ΙΘ'. (1868), τὸ Κ'. (1869) καὶ τὸ ΚΑ'. (1870) ἐπὶ τῆς Σχολαρχίας τοῦ κ. Φ. Βρυεννίου ἐκδεδομένα μετὰ τῶν τῆς Προκαταρκτικῆς Ἑλλην. σχολῆς, εἴτε τοῦ Β'. τμήματος, κατεστρώθησαν ἐν τῷ παρόντι τεύχει, ἕκαστον ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

ΤΕΛΟΣ.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ καὶ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ.

Σελ.	4,	στ. 6	τῶν εὐεργετῶν	γρ.	τῶν εὐεργετῶν αὐτῆς
Σελ.	6,	— 29	'τῶν	—	ἐτῶν
—	15,	— 10	ς'.	—	Ζ'.
Αὐτ.		20	ὄψιν	—	ὄψιν
—		25	ὦσι	—	ὦσι
Σελ.	16,	— 22	ἐλέγχθη	—	ἐλέχθη
—	17,	— 9	τὸ φιλάγαθον	—	καὶ τὸ φιλάγαθον
Αὐτ.		— 14	τοῦ ἐθνικοῦ	—	ἐθνικοῦ
Σελ.	21,	— 37	Ἡρακλείας	—	Ἐφέσου
—	31,	— 37	ὑπολογιζόμενοι	—	ὑπολογισάμενοι
—	32,	— 12—13	ἐν ταῖς ὑπογραφαῖς τοῦ πρακτικοῦ παρεισέφρυσαν κατὰ λάθος καὶ αἱ τοῦ Ἀλ. Κωνσταντινίδου καὶ Ἀν. Χουρμουζιάδου ὑπογραφαί.		
Σελ.	33,	— 30	συνεχοῦς	—	νουνεχοῦς
Αὐτ.		— 37	ὅπως	—	ὅπως
Σελ.	57.	Διορθωτέον τὸν κάτω ἀριθμὸν τοῦ τυπογραφικοῦ φύλλου 9 εἰς 8, ὡς καὶ τὸν ἐν σελ. 65, ἀρ. 10 διορθωτ. εἰς 9, καὶ τὸν ἐν σελ. 121 εἰς 16.			
—	73,	στ. 8	ἄγνοεῖτε	—	ἀγνοεῖτε
Αὐτ.		— 36	τὴν οὐδὸν	—	τὸν οὐδὸν
Σελ.	79.	Ἐν τῇ σημειώσει τὸν ἀριθμὸν 2 διορθωτέον εἰς 1.			
—	87,	— 18	χωρῶμεν	—	χωροῦμεν
—	103,	— 36	κεφ.	—	καὶ ἑξῆς
—	104,	— 14	φερεπονίας ὑμῶν	—	φερεπονίας
Αὐτ.		— 18	Σχολῆς ἡμῶν	—	Σχολῆς
Σελ.	138,	— 35	θῶν	—	ἠθῶν
—	141,	— 7	ἢ καὶ ἐκ	—	ἢ τὰς ἐκ
—	160,	— 36	μὴ	—	μοὶ
—	161,	— 29	Μησαϊλίδης	—	Μισαηλίδης
—	164,	— 22	περικαλῆ	—	περικαλλῆ
—	172,	πρόσθες: Ε'. Ἔλεγχος τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1869—1870. Τοῦ Α'. τμήματος.			